



جمهوری اسلامی ایران
شماره ثبت کتاب ۲۰۷۴۳۲
کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
کتاب هفت اقلیم
مؤلف
مترجم
شمارهٔ قفسه ۱۶۲۶۷





کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران
کتاب تحفه آدم
مؤلف
مترجم
شمارهٔ قفسه ۱۴۲۶۷
شماره ثبت کتاب
۲۰۷۴۳

تذکره هفت اقلیم

١٦٢٦٧
٢٠٧٤٣٢

کتابخانه مجلس شورای ملی

بارز و نوعا رجم

بسم الله خیر الاسماء فهرست اسامی هذا الکتاب الامام الکرم المدین والمحدثین والشعراء وغیرها اسامی شعرای اقلیم اول اسامی مشایخ
العلما و شعرای اهالی اقلیم اول یمن ابو عبدالله وهب شیخ محمد شیخ عیسی شیخ ابو العباس شیخ سعید حداد احمد الجعد بلاد الزنج
بلاد نوبه حبش سرندیب جابلسا اقلیم ثانی مکه معظمه خالد بن سبع ابو المظفر ابراهیم مکه مبارکه سعد بن عباده قیس بن سعد
عبدالله بن زبیر احنف بن قیس شریح قاضی حسان بن ثابت جابر بن عبدالله ابو عبدالله محمد محمد بن اسحق یمامه مسیلمه کذاب حجاج بن
ربیع شبیب عبدالرحمن بن محمد اشعث جریر فرزدق هرمز دکن فیروز سلطان علاء الدین علاء الدین حسن سلطان محمد شاه
مجاهد شاه داود شاه محمود شاه سلطان غیاث الدین سلطان شمس الدین فیروز شاه احمد شاه سلطان علاء الدین همایون شاه
نظام شاه محمد شاه سلطان محمود سلطان علاء الدین احمد کلیم الله برهان نظام شاه اسمعیل نظام شاه مرتضی نظام شاه حسین شاه احمد نگر
احمد آباد وجیه الدین مولانا غوثی ملک محمود سومنات کنبایت و سورت ناگور شیخ حمید الدین موزوی بنگاله شریف آباد تاریک
سراج الدین عثمان اسامی مشاهیر اقلیم ثالث ایران عراق عرب بغداد ابو عبدالله احمد بن حنبل معروف کرخی سری سقطی جنید بغدادی
ابو الحسین نوری ابو سعید خراز شیخ ابو محمد رویم ابو عبدالله قلانسی ابو احمد قلانسی ابو عبدالله بن خفیف محمد بن حسن الجوهری شیخ ابوبکر
شیخ ابوبکر کتانی ابو العباس عطا ابراهیم خواص حماد بن ابی یوسف ابراهیم ثابت جعفر بن محمد خلدی ذکریا بن یحیی ابن معلی
محمد بن العلا الوزیر ابوبکر محمد الشبلی ابن شنبوذ مبرد ابو الحسن طاهر ابو الحسن حوزی ابوبکر محمد جریر الطبری علی بن هلال
یاقوت بهاء الدین محمد جوینی شمس الدین خالد صوفی کوفه اسحاق نخعی ابو العطا السوری شریح ابو عمرو شعبی ابو یوسف یعقوب ابو
ابو علی ابن جوزی مسلم معاذ کسائی فراء ابو عمار ابو عبدالله ابو السکه العرفی متنبی محمد نجف اشرف
سر من رای شیخ محمد مداین بابل بصره حسن بصری مالک دینار رابعه العدویه حارث ابو الحسن اشعری ابن سیرین
یحیی النحوی مالک بن انس خلیل بن احمد ابو مهل ابو محمد ابو علی النحوی مازنی النحوی ابو بکر
محمد ابو عبیده نحوی ابو العینا ابو محمد قاسم حریری عباس بن عبد العظیم معمر بن راشد ابو النظر ابو الحسن الفصیح
احمد بن وهب ابو عبدالله سالمی ابو دلف ابو یعقوب خطیر الملک امیر شمس الدین امیر رکن الدین سید عماد الدین ۲ ورق دوم
سراج الدین شرف الدین علی قاضی کمال الدین امیر نظام الدین نعمت الله ثانی میر میران شاه حیات شرف الدین علی یافتی
عبدالله محمد شیخ مولانا محمد کوچی شوقی مومن حسین وحشی غیاث الدین نقشبند شمس میر محمد باقر حیدر
الفی محمد امینی رضائی حسن علی محمد باقر طبرستان گیلان شمس الدین محمد امیر کمال الدین ابرقوه عبدی
دارابجرد عالی ایج قاضی عضد الدین تبریز مایل اصطخر علی حیدر بیضا حسین منصور شیخ ابو یحیی قاضی بیضاوی

کازرون خواجه امین الدین شیخ سعدالدین ملا جلال الدین دوانی شیراز شیخ ابو الحسن کردویه احمد بن یحیی بندار بن حسین
شیخ عبدالله شیخ مومن شیخ روزبهان شیخ ابوبکر شیخ نجیب الدین ظهیر الدین شیخ عبدالله بن مسعود ابو الفتح مسعود
احمد بن محمد الصفی خواجه احمد عبد الحمید احمد نظام بن عبد الحمید نظام الدین ابو العباس تاج الدین خواجه عماد الدین
خواجه قوام الدین ضیاء الدین رفیع الدین بدر الدین شیخ سعدی محمد بن ابی بکر فرید الدین تاجیکه زنگی
ملا قطب فضل الله ابن نصوح خواجه حافظ ابو اسحق حلاج سعد کلی امیر صدر الدین امیر غیاث الدین شمس الدین
نظام الدین شرف الدین اصیل الدین جلال الدین جمال الدین میر صدر الدین لسانی بابا فغانی اهلی
کمال بن غیاث معینی مانی قاسم نقاش شرف الدین علی میر سید شریف ظاهری میرزا امیر میرزا میر معین الدین
میر حبیب الله شاه وجیه الدین میر شرف الدین میر مرتضی شاه ابو محمد ملا میرزا جان میر فتح الله عماد الدین کمال الدین
میرزا محمد حکیم قاسم شاه منصور هیت بیات شیخ محمد خواجگی شریف عرفی فارسی میر علی اصغر درویش حسین سالک
فیض عنایت الله غریبی فلک مکتبی صحبتی اسیری ارشد ملهمی ابدی داعی قناعت فهمی غزالی تقی
لار ابراهیم خان کمال الدین حسین علاء الدین سعد الدین عبد الغفور مصلح الدین صدر الدین محمد شمس الدین محمد
محیی مولی حرفی نازی نجما کرمان خوزستان سهل بن عبدالله ابو الوفا مولانا عبدالله عبدالله تائب
مولانا بکی رازی محمد تقی نشاطی نازی نجما کرمان شاه شجاع اوحدی امام شمس الدین امیر فخر
طبایجی افضل الدین خواجو عماد فقیه حیرتی شاه قاضی شهاب الدین شاه جهانگیر امیر شمس الدین امیر ضیاء هجری
امیر جانی بیخی واحد حافظی سیستان ابو عبدالله سجزی خواجه عبدالله شیخ ابو الحسن معین الدین
فرخی ابو الفرج مبارک شاه محمد بن نصر علی مخیم نصر الدین زین سجزی بدیع الدین ترکو جلال الدین
کمال الدین قاضی صبر عاشقی فراه امام شرف الدین محمد قاضی بکر میرزا نجو بیخودی قندهار ابو الفتح
شمس الدین بهلو سیستان حسن احمد حسن عبد الرزاق بن حسن محمد خواجه جنوبی
هاشمی عبدالله غزنین حکیم سنائی شیخ رضی الدین علی لالا حسن بن ناصر العلوی محمد بن ناصر العلوی مختاری شاه ابو طاهر
محمد بن ابی نصر اسمعیل بن ابراهیم ابو حنیفه اسکافی سید الدین ابوبکر ابن المشاط علی بن محمد الفتحی ناصر المعری بکاء فراق
یعقوب جرجی احمد بن یحیی میر محمد خان میرزا عزیز کوکلتاش بیکسی لاهور محمد عبد الملک ابن السمنانی
ابو جعفر عمر بن اسحق ابو الفرج الرقی ابو عبدالله روزبهر مسعود بن سعد شیخ محمد قاضی صدر الدین

سغناق جلال الدین قلوصقی متولی **سرهند** شیخ بدر الدین شیخ محمد شیخ حاجی محمد شیخ عبد الصمد جوهر بایزید
صفاتی خاکی **هانسی** جمال الدین خطیب قطب الدین منور معین **ناگور** شیخ جلال شیخ عطا فردی
بلزیت شیخ شرف الدین قادری **دهلی** شیخ نظام اولیا ضیاء الدین نخشبی شمس الدین یحیی فخر الدین زرادی
علاء الدین برهان الدین غریب امیر خسرو خواجه حسن شیخ جمالی علی احمد عبد الحق اظهری **اکره**
شیخ ابو الفضل شیخ فیضی وحشتی سرائی **کالهکو** شبلی شیخ ضیاء الدین امیر سید علاء الدین **کابلی** شیخ
ابو سعید امیر ناصر الدین سبکتکین سلطان محمود سلطان محمد محمود مسعود ابن محمود مودود ابن مسعود
ابراهیم بن مسعود مسعود بن ابراهیم ارسلان شاه بهرامشاه خسرو ملک سلطان معز الدین محمد سلطان قطب الدین
درامشاه سلطان شمس الدین فیروز شاه سلطان رضیه سلطان معز الدین بهرام شاه مسعود شاه محمود شاه
سلطان غیاث الدین معز الدین کیقباد سلطان جلال الدین سلطان علاء الدین سلطان قطب الدین سلطان
قطب الدین سلطان ناصر الدین سلطان غیاث الدین تغلق شاه فیروز شاه سلطان غیاث الدین ابوبکر شاه
محمد ابن فیروز شاه اسکندر شاه محمود شاه خضر خان سلطان مبارک شاه سلطان محمد شاه سلطان علاء الدین
سلطان بهلول سلطان سکندر سلطان ابراهیم محمد بابر پادشاه همایون پادشاه شیر خان سلیم خان
فیروز خان سلطان محمد عادل میرزا هندال بیرم خان خان خانان خان زمان بهادر خان زین خان کوکلتاش
قلیچ محمد خان خان عالم نازخان عشق خان سقا محمد یوسف خواجه محمد قاسم یادگار محمد حسین ولد یادگار
بیت المقدس شیخ ابو سلیمان ابو عمر ابراهیم بن داود شیخ سلیمان رکانی شیخ علی کردی داود بن احمد
احمد بن الحواری ابو عبد الله مکحول محمد بن الحسن ابن اللبان جلال الدین محمود ابو القاسم علی بن الحسن ابو المعالی
ابن محمد علی ابن الحرام القرشی ابو نواس **بعلبک** مودر بعلبکی **غزه** شافعی **حلب** ابو العلا **منبج** بحتری
عسقلان ابو یعقوب خراط شیخ ابو الخیر ابو عبد الله القلانسی **مصر قطائع** **قاهره** **معزیه** **اسکندریه** بطلمیوس
علا ابن عبد الله الشاشی **اخمیم** ذو النون **عبد المسیح** **فرما** **تنیس** **فیوم** ابن فارض ابو علی کاتب ابو علی مشتولی
شیخ معمر ابو شعیب ابو الحسن القرافی شیخ نور الدین ابو العباس منصور ابو عبد الله برقی ابو جعفر حداد
اخی علی بنان علی بن عبد الله شیبانی ابوبکر دقاق شیخ عمران ثلثی اسمعیل ابن یحیی هبة الله قطب الدین ابو الحسن ابن یحیی
مظفر بن ابراهیم احمد ابن طولون ابو الجیش المعز لدین الله اسمعیل العزیز بالله الحاکم بامر الله الظاهر لاعزاز دین الله

المستنصر بالله المستعلی بالله الآمر باحکام الله الحافظ لدین الله الظاهر باعداء الله الفائز بنصر الله العاضد لدین الله
المستعلی بالله عباسی القاسم بامر الله المنصور بقوة الله المعز لدین الله صلاح الدین ابو الفتح عثمان
ملک عادل ملک کامل ملک صالح ملک معظم ملک ناصر امیر عز الدین **اقلیم رابع** **مرو شاهجان**
بشر حافی عبد الله مبارک فتح ابن شخرف ابو زرعه حکیم ابراهیم بن احمد ابو منصور عثمان حکیم کسائی
عجیبی خارزنی مبارکشاه محمد فاریابی حکیم محمود شهاب الدین علی سید ابو علی اثیر الدین فتوحی
خواجه حسین مشتقی واصلی **مهنه** شیخ ابو سعید ابو الخیر انوری خواجه سوید شیخ ابو نصر **باورد** بابا سودای
احمد دانشمند قریشی ظهیر الدین النوری امام مجد الدین شمس الدین محمد محمد بدیع محمد بازی
سعد الدین بن مسعود شمس الدین محمد قطب الدین یحیی **سرخس** شیخ ابو الفضل شیخ لقمان تاج الکتاب
تاج الدین استاد ابو الحسن محمد زنجانی **بلخ** ابراهیم ادهم ابو علی شقیق حاتم اصم احمد ابوبکر وراق
بهاء الدین مولوی رومی برمکیان شیخ ابو الحسن شهید حنفی حمید الدین عمر ابن محمود رشید وطواط
شمس الدین طالقانی سراج الدین **چچکتو** **میمند** طاهر بن محمد **اندخود** مسعود علی محمد بن مسعود **ترمذ**
شیخ محمد علی حکیم ابوبکر وراق منجیک ادیب صابر شاه ناصر میر سید علی مفتی **حصار** جنتی فخی مابلی
ختلان عادلی تاقی **بدخشان** علی ابن اسد شمس الدین محمد میرزا ابراهیم محمد قاسم میرزا علی حاتم قطب خان
ابتری بدخشی بیانی ندیمی **کابل** ابو حنیفه ضیاء الدین محمود حاجی محمد عالم واصلی خبوری میر علی
خواجه زاده **کشمیر** یوسف خان میر علی صیرفی محمد امین مستغنی شیخ یعقوب مظهری حمید اوجی نامی **غرجستان**
عبد الله شیخ علی **غور** حسین ابن الحسن الحسینی **بادغیس** ملک شمس الدین ملک شمال الدین ابن مقنع رافع ابن لیث
حنظله **سیواد** رشید محمد محقق جمال الدین رشید منصور علی **پوشنج** شیخ ابو الحسن شیخ ابو لیث ظهیر الدین
هرات **اسفزار** عبد الله ابن منصور محمد حکیم شیخ عمو خواجه ابو احمد ابو الولید ابو عبد الله ختلانی ازرقی
فخر الدین علی عبد الله ابن الفتح محمد ابن ابی بکر سعد الدین کرال الدین ابو الفضل عثمان مسعود حسن شاه بنائی میر حاج
بابا علی شاه فارسی شیخ محمد بیابانی میر دوست صالحی غزالی جنبات نوری خاتمی فتح الله انی امیر امانی
ذوقی منصور تبرکی شادی رمال ندائی اسدی **باخرز** زین الدین ابوبکر سیف الدین ابو القاسم ابن الحسن
تاج الدین **خواف** شاه منجان شیخ زین الدین امیر قوام الدین خواجه غیاث الدین خواجه مجد الدین

محمد مظفر قوامی مجدالدین فاسوی طوس احمد جامی پوربها نظام الدین عبدالرحمن جامی هاتفی ذوقی
تربت ابو علی الحبشی شمس الدین دباغی فردی فریدی ظهوری کفری سلطان حسین
مشهد مقدس احمد بن سعد ابو نصر سراج معشوق طوسی شیخ ابوبکر محمد بن احمد الغزالی ابو عبدالله زیدی
بابا محمدی خواجه نظام الملک فردوسی اسدی خواجه منصور سلطان علی عبدالصمد میرزا جعفر
ملکی اشرف خان منشی احمد مبارک محمد مبارک غزالی ابن علی شیخ رباعی میر عرب شاه میر باقر عبدالعلی
نجاتی درویش نظام قاسم ارسلان محمد قاسم سروی محمد رضا اقدسی تقی پرزاد میر غزی نسبتی
عرب نادری نیشابور ابو حفص حداد ابو عثمان حیری حمدون قصار ابو علی دقاق ابو القاسم نصرآباد
احمد حرب ابو محمد مرتعش ابو حمزه ابوبکر فراد ابو عمر امین خالو حسین ابن محمد شیخ ابو عبد الرحمن
شیخ ابو علی شقفی شیخ عطار محمد بن یحیی محمد بن احمد محمد بن المنعم مسلم بن حجاج اسماعیل بن حماد
شیخ اسحق ابو اسحق نعیم سعود بن یحیی محمد بن مسیب علی بن محمد عبدالملک رضی الدین امیر معزی محمد لطائف
عمر خیام شاه مقبول خبازی کاتبی ابن کمال جمال الدین طبیب لطف الله سیفی فنبری امیر حسین
میرزا خان خواجه حسین ثنائی محمد یونس وفوعی نظیری میر عرفی نوری واقفی آگهی سبزوار
ملغرائی امیر محمود امیر شاهی سلطان مسعود میر محمد کسکنی امیر حسین کربلائی میر علی عرب فکری نوائی
نکاری شهودی محمد نعیم کامی کمالی حاجی کمال ناطقی حیدری سید محمد اسفراین شیخ نور الدین
عماد الدین شیخ آذری شیخ عز الدین رافعی سیف الدین امیر همایون قاضی احمد نکاری شیخ سعد الدین
حموی امام الحرمین خواجه شمس الدین صاحب دیوان معین الدین جوین ابو البرکات شیخ عبد اللطیف
نوعی ترشیز خواجه شیخ علی اهلی طوطی صلاح الاسلام نادری جناباد مسعود التوکی میرزا قاسم
عبد الباقی شبلی تون معین الدین علا حسن میرحاج حیرتی سوالی منشاری همو اذونی
افقی قهستان محمد بن امین الدین زاری ریش سر حسنک ابن حسام محمد نظامی جلال الدین محمد جمشید
عبد العلی اصغر اسفی ولی حزمی بغائی بسطام شیخ ابو یزید شیخ ابو الحسن خرقانی ضیاء الدین دامغان
ابو جعفر منوچهری اصفهان سلمان فارسی شیخ علی سهل شیخ نجم الدین ابراهیم حکیم ابو حرب ابو حامد
ابو مسلم مروزی ابو جعفر محمد بن علی جلال الدین محمد بن صفی لیث بن سعد صعلوکی ابو نعیم نافع

داود الطاهری

داود الطاهری ابوبکر بن داود بیجواله شمس الدین محمود احمد بن حنبل ابو عمران موسی محمد بن معمر القرشی حکیم
ناصر خسرو ابو المعالی نحاس صلاح الدین محمد جمال الدین محمد محمد بن شمرود عبدالله شمری جمال الدین عبد الرزاق
کمال الدین اسماعیل رفیع الدین لنبانی عبد العزیز لنبانی فرید احول شیخ اوحدی کمال الدین فخر الدین حمزه اصفهانی
امین الدین حسن میرزا بابا احمد میرزا کمال الدین میرزا طاهر الدین میرزا سلطان میرزا عبدالله میرزا نظام الملک
حاجی خواجه افضل الدین خلیفه سلطان امیر شجاع الدین میر شاه میر شمس الدین محمد قاضی نوری
صاعدی صلائی محمد الحزنی ضمیری سری امیر روزبهان شکیبی آقا شاهکی حکیم شفائی بابا کاشی
بابا طاهر امری نیکی صفائی عبادانی وفا دخلی حزنی وقاری کور ابو علی مهرانی مذاقی صور نجان
میر نظر امانی میر علی نجار کلامی سلامی بذلی امیر بیک میرزا حکیم آشوبی نرهان مرشک میرجی
اردستان قاسمی غباری کاشان شیخ عز الدین شیخ کمال الدین تاج الملوک معین الدین فخر الدین طاهر
انوشیروان الخالدی افضل الدین شمس الدین ناصر الدین عماد الدین اشک رضی الدین جمال الدین
کمال الدین حسن شمس الدین غیاث الدین معین الدین محتشم میر محمد تقی مروارید ضیاء الدین رکن
الدین مسعود رفیقی سنجر میرحسین میر رفیع الدین سلطان طیفور فهمی حاتم شجاع حیدر ذهنی
رهنائی ادهم شریف مقصود محمد قاسم حیاتی صانعی جرفادقان نجیب الدین محمد یوسف کمره
شیخ علی نقی خوانسار الفتی شاکر زلالی تابعی طاهر سرود بابا شوقی شاهمراد تابعی نصفی
فراهان جلال الدین جعفر تفرش میر عبد الغنی دجی قم شیخ نظامی تقی الدین خواجه مسعود شهید امیر جعفر
مبارکی هجری شعری غضنفر هاری حسن وهمی ساوه سلیمی شیخ عثمان خواجه نصیر خواجه سلمان
منتخب الدین قاضی سراج الدین طرزی صبحی مقصد حریفی همدان خواجه یوسف عین القضاة عراقی امیر سید علی
شیخ ابو برکه ابو عبدالله منجم احنف حافظ ابو العلاء بدیع همدانی ابو الحسین الجهضمی زیاد الکبیر حافظ تمیمی
مسعود سعد سلمان ظهیر الدین اثیر الدین اومانی هبة الله ابن ابراهیم میر مغیث محوی ضمیری هلاکی رشکی
خواجه قاسم عبد الغنی ملکی تویسرکانی فصیحی شادی رزمی حیدر مشرب پناهی ری طهران یحیی بن معاذ
یوسف بن الحسین شیخ نجم الدین ابوبکر بجلی شیخ ابوبکر شیخ ابو الوفا ابو عبدالله حداد عبدالله بن محمد خراز شیخ دوم
عبد الرحمن ابو زرعه احمد بن الفرات اسماعیل بن عباد امام خرداد محمد بن زکریا محمد القضاة عثمان بناء

عمادی علاء الدین خواری ابوالمفاخر مجدالدین مسعود ابوالمعالی قطب الدین سید محمد نوربخش سید جعفر
شاه قاسم شاه شمس الدین شاه بهاء الدوله شاه قوام الدین شاه شمس الدین شاه صفی الدین شاه قاسم
میر محمد شاه حسام الدین امیر شاه رضا فکری قاضی محمد قاضی عطاء الله قاضی عبدالله قاضی سید میر رکن
الدین محمد قاسم قاضی محمد امیر عنایت الله امیر علی شاه امیر نورالله امیر ظهیرالدین میر محیی الدین شیخ
بهاء الدین شیخ ابوالقاسم آقا غیاث قاضی مسعود قاضی بیک امیر عبدالقادر امیر عزالدین امیر تاج الدین
امیر جعفر امیر قاضی امیر زین العابدین امیر شمس الدین علی میر ابوبکر امیر سید خواجه محمد طاهر هجری خواجه
غیاث الدین وصلی میرزا احمد خواجگی شاپور عبدالرضا محمد رضا محمد حسن خواجه نظام الملک
خواجه جعفر افضل خواجه عطاء الله فضلی سپهری غفوری حاجی حسام عبدالحمید سحری دماوند امیر عماد
الدین سایل سیف الملوک قربی سمنان علاء الدوله ابوالبرکات خواجه عمادالدین خواجه غیاث الدین
خواجه نصیرالدین قطب الدین طاوس خواجه نظام الدین نجم الدین امیر یمنی امیر سید علی فرسی استرآباد
قابوس ابومنصور ثعالبی کیکاوس کیقباد مسعود ابن نصر ابوعلی جرجانی شیخ ابوالقاسم گرکانی سید الحکما
حکیم بالیت ابوذر علم فخرالدین اسعد لامعی ضیحی میر سید شریف امیر جمال الدین امیر سیف الدین یمین الدین حسن
امیر فخرالدین سماک عمادالدین فاری نظام هلالی نجاتی امیر محمد مؤمن محمد علی کاه معین الدین
ذوقی سید عبدالحق میر مرادی روحی نطقی میر شمس الدین علی نسیم محمد مقیم قسمتی طبرستان مازندران
ساری بارفروش آمل شیخ ابوالعباس قصاب شیخ محمد رضا میر ابوالفتح ملا محمد رشید فائض رستمدار
رفیقی گیلان محمد شیخ محیی الدین عبدالقادر جلال الدین خواجه تاج الدین خواجه نجم الدین امیر نجم الدین مسعود
باباصیبی کارکیا خان احمد مذاقی یقینی قاضی یحیی محمد خان قاضی شمس الدین نظام الدین حکیم نعمت الله
دبیله فقیه حکیم سید لطف الله محمود سربرهنه شمس الدین حکیم علی حکیم علاء الدین عبدالله محمد قزوینی
حکیم دوائی جنانی باباعبدالله حالتی قربی حاکی قابلی مذاقی هدایت ذکر میر محمود قزوین
شیخ ابوبکر شاذان محمد ابن طاهر شیخ علاء شیخ ابوعلی شیخ سعدالدین قاضی خواجه صالح شیخ شرف الدین طویل
ابوالحسن زاهد محمد ابن زید شیخ نجم الدین عبدالغفار عبدالملک نصر بن عمر ابوالقاسم عبدالکریم بابویه عمر کاتبی
محمد بکری رضی الدین بابا رشید العطفی قاضی نظام الدین فتح الله مستوفی سراج الدین قمری بهاء الدین عبید زاکانی

میرزا شرف جهان

میرزا شرف جهان قاضی روح الله میرزا قوام الدین جعفر آقا ملا امیر یحیی امیر غیاث الدین علی قاضی حسن
عزیزی امیر عزیز قاضی احمد شاه قاسم فهمی ادهم هلال احمد بخشی میر محمد کرا سیاسی مراد
سید نورالله خواجگی ملا خضری فروغی حیدر کاکا حافظ ایزدی ساتلوند نظام کلاغ مکاری
ابهر ابوبکر طاهر ابوعمر نظام الدین سعدالدوله جوهری اثیرالدین رفیع الدین جمال الدین زکی
نداهی زنجان اخی فرج صدرالدین احمد قطب الدین یحیی قاضی بهاء الدین کمال الدین سجاس سهرورد ابوالنجیب
عبدالقاهر ابوحفص عمر بهاء الدین مقتول شمس الدین طاهر طارمی میرک شیخ سلطان شاه ملک آذربایجان
تبریز شمس الدین علی شیخ محمود شبستری شیخ کججی شیخ ضیاء الدین شیخ بابا فرج شیخ فقیه زاهد
شیخ ابواسحق شیخ امام حجه امیر ظهیر انوار قطران ابن منصور امین الدین خواجه همام تبریزی قطب الدین عتیقی
جمال الدین عتیقی محمد رضا بدیعی خواجه غیاث الدین ملک محمود عبید معین الدین میر علی جعفر آقا
عبدالوهاب قاضی عبدالرحمن شیخ صنع الله عبدالصمد مبرک شریف حیدر بابا سکر اطلی جلوبیک فتحی
محمد علی محتسب مشارقی امیر عبدالباقی صدیقی سامری وفوری ضمیحی صبوری عرفی کافر لطفی طوفی
خواجه کمال قیصری قمری سهوی نظمی جعفری ظریفی اردبیل شیخ صفی الدین شیخ صدرالدین
شیخ خواجه علی شیخ ابراهیم سلطان جنید سلطان حیدر حسین ملا احمد خان میرزا رازی یعقوب
وارثی خامی فردی خلخال فنائی فضل ملک سعید امامی حسین اردوباد میرکافی خانم بیگ
میرزا صادق قاضی محمد فکری لطیف الدین زکی اقلیم الخامس شیروان بادکوبه ارش شماخی قبله
خاقانی فلکی سید والفقار عزالدین ابوطاهر سید حسن واعظ مسعود عبد امیر جلال الدین کمال الدین مسعود
میر محمد اران شیخ ابوالعباس گنجه ابوالعلاء ابن خطیب مهستی بیلقان مجیرالدین خوارزم اورگنج
جرجانیه شیخ نجم الدین کبری شیخ مجدالدین بغدادی شیخ علاء الدین نصیرالدین محمود صاحب محمود بلواج
ابوالقاسم محمود ابوالفتح مطرزی ابوبکر محمد ابن عباس امام علاء الدین خواجه ابوالوفا حسینی پهلوان محمد
بوریا پا حسام نلالی ماوراءالنهر فرغانه ابوالقاسم اسماعیل ابوالقاسم حکیم هاشم سعد حافظ ابی عبدالله
ابومنصور نسفی محمد رودکی محمد ابن علی کاتب عمر بن محمد الحزنابادی احمد ابن اللیث ابومحمد الرشید احمد عمر
علی عروضی صادق حلوائی بدیعی نزدی دیوده نکاری منظری میرهاشم صالح ثنائی کش خواجه ابوالکبیر

خواجه بهاء الدین خواجه ابو ایوب نسف محمد بن ابی بکر قطب طمغاج خان شمس الداعی حکیم سوزنی حکیم جنتی

بخارا شیخ ابو عبدالله بن بهادر محمد بن عبدالله محمود نصیری دقیقی میر ابو الحسن علی الغلجی اسعد شهاب

عمر بن سعد محمد بن عمر سلطان العلما عمعق بخاری کاتب النجاری امیر عبده عنوی سعد الدین اسعد

شمس الاعرج بهار بخاری جوهری مسعود ابن سینا رودنقی فهمی شاکری خواجه عبد الخالق خواجه محمد

اسبید بکلال خواجه بهاء الدین خواجه علاء الدین خواجه حسن عطار خواجه محمد پارسا خواجه ابو نصر پارسا

شیخ برهان خاوند شاه امیر محمد خاوند شاه خواندمیر ناصر بخاری خواجه عصمت برندق حنال سیفی

واصلی خواجه شمس نظامی نیازی رودنقی کتبری درویش عشقی ابو بکر عمیدی وحشی فرغانه حاجی

شیخ محمد جوالکر نایب فرغانه شیخ سعید الدین عبدالله محمد العبسی اندجان شیخ شمس الدین محمد امیر نظام الدین

کلان سپاهی صنائی هجری قاضی علی شمع خواجه قطب الدین بهاء الدین مرغینان ظهیر الدین ابو العلا

بهاء الدین سیف الدین خجند شیخ کمال خجندی شهابی غزالی اخی اثیر الدین شاش محمد بن علی

ابو بکر محمد بن احمد فخر الدین بناکتی بدخشانی خواجه ناصر الدین زاده قاضی عصمت ضریفی اقلیم

الثالث ترکستان فاراب ابو نصر محمد فارابی جوهری صحاح صاحب الغز جند ابو اسحاق ابراهیم کاشغر

شیخ سوید تارکند ختن سعد الدین علاء الدین میرزا حیدر امیر احمد حاجی طراز چگل خلخ تاتار

روس قپچاق کیماک خزر اسفیجاب قسطنطنیه طغرل عثمان ارخان بن عثمان سلطان

مراد سلطان محمد بن مراد سلغوت فرشته زه کران شبرسان اقلیم الرابع صقلاب یاجوج

و ماجوج بلغار حسن الجوهری موید الدین شهاب الدین احمد بهاء الدین الکرمی سید حسین اشرفی

ابو علی طرخی امیر محمد جمالی خواجه کریم الدین صدر الدین ابن سیم خواجه عبد الملک فاضل خواجه فضل الله

عبد الرزاق بساطی ریاضی میر قریشی خواجه محمد ابو الخیر قاسم کاهی

بسم الله الرحمن الرحیم

خرد هر کجا گنجی آرد پدید؛ بنام خدا سازد آنرا کلید؛ خدای خرد بخش بخرد نواز؛ همان تازه‌گر مشت جان نیاز؛
همه بود از بود او هست نام؛ تمام او و دیگر همه ناتمام؛ حمد بیحد مر حکیم جلیلی را جل جلاله که حلیه زبان در فضل ثنا بذکر او رطب اللسان
و طوطی بیان در شکرستان او شیرین زبان حاکم کن بحکمت تدبیرها؛ عذر پذیر تقصیرها؛ مبدع هر چشمه که هست
مخترع هر چه جز او هست؛ لعل طراز کمر آفتاب؛ حله گر خاک و حلی بند آب؛ تکیه ده این در پایه؛ کوس الملک
زند بر چرخ کلاه؛ و نعت وافر و محمدت متکاثر سرور سروری که جوهر از ظاهر افاده کتاب او؛ تا محکم ازل تا ابد هر چه هست
باد ابش نام او نقش بست؛ و بر آل و اولاد و اصحاب او که قاید راه دین و ناقدان سکه علم الیقین اند؛
امّا بعد چنین گوید محرر این مقالات و مقرر این کلمات امین احمد رازی اصلح الله حاله که این کتابیست که بعضا از اوقات همت
در تحقیق احوال ابرار و اخبار اخیار مصروف میشد و از بحار فواید اشعه انوار جواهر ایشان اخطر در اقتباس میشد
تا الحق بنا بر وفور خواهش خود و اشارت بعضی از دوستان خواطر بران قرار گرفت که تذکره جمع نماید از نظم و نثر تا در ممر
حال الرکار و روح ایام مستقبل یادگاری باشد بعد از شش سال که ایام و هفته بدان مواظبت نموده شد کتابی مجموعی
بیرون آمد مملو از اشعار و اخبار و حکایات و آثار که هر صحیفه اش گلزاریست روح افزا که دماغ اهل خبرت معطر میدارد
و هر ورقش چمنی است خرم و زیبا که دیده اهل بصیرت را منور میسازد بیت بدان چه نکو ورا بنگری؛
که جا کند کام تا نو جان بپروری؛ اگر بجهت نظارگیان از گلشن چمن با ان بوستان دماغ را معطر و منور میگردانند اما از اندازه

نقل

نقل آن ثمرات هیچ یاوری و فروغ عبارت در زیادتی کتاب بصنعت محرر میسر نشد الا بجهت تحوط طرز گردد از هر خرمن دانه
و از هر گلبنی بیان جمع نموده شد کتابی علیحده تصنیف نماید هم گرد از نقل و تعلیم آن حظی وافر و نصیبی کامل یابد بیت
بران سوم هر انکس که در بیع بکشاد؛ بعینه ابنیاء ایشان نظر سوی بهشت؛ امید از حضرت باری جل و علا آنست که کلک روشنی
ریزه مغلوب اطلاع خرسندان و مطبوع خاطر نکته سنجان گردد و اگر خطائی و سهوی در آن واقع شده باشد بکرم الله عفو از اشتباه قلم
اسکرد و استار نماید و اگر در فکرت مشرب بکار رفته تا بزرگ نموده خرده نگیرند صحیفهای آن اشعار اندر معانی از گوهرهای
ممالی خوش است چگونه که نکته شناسانه وجه آورده که بنا و نظایر بیت سخن هر چه گوئی همه گفته‌اند؛ بر و باره‌ها همه سفته‌اند
بنا بر آنکه اینکس بر احوال ایشان شمرده بعد از نام هر یک شمه از حالات نموده از طارقه ظاری خواجه علی اصفهانی نقل آنکه از
پیران سخن یاد کرده اگر نسبت تمام ایشان یاد دارید که بدانها هم تمام خواهید یافت و از نتیجه علی ورد منقول که نخوانده را
در میان ایشان در جمیع شهر و خود را از ایشان فرا نماید اگرچه میداند که چگونه بر سوا تا فردا اگر گویند که تو کیستی گوئی که من
ایشانم و اگر معنی سخن ایشان ندانی بر هیچ وجه تنها فردا گوئی که از سر حسب ایشانم بیت در این کتاب نظر کن بچشم
کدورت لعبت معانی و سخن بین؛ کتاب چیست طلسمی بکنج بهر نهان؛ که دست فضل از طرا و کهر چنین؛ زبان تا امروز
تامل کن بین چگونه همه چون نغز و ابریشم؛ ز بسکه خبر هست نوده بر نو؛ دماغ دانش ز ایشه عنبر آگین است
مفرحی است بهر نوع غم رده کار؛ که حکمت هنر اوست معجون لاشیرین؛ مگر خرده که حکمت و معانی او هم؛ که در کتاب هزار
و تقریب آن در فنها معانی در لباس حروف؛ چه در شب شب نشستنی بر روی بین؛ ز کو بهر کو سخنها تا زه او بکل
فضل و هنر دوستی را جمع است؛ سفینها در بحر دیده ابد؛ سفینه که در او بحر قابوس است؛ و چون ما حصل این
هفت اقلیم است هر آینه این نسخه موسوم به هفت اقلیم گردانید تا اسمی با مسمی باشد و تاریخ اتمام این بیاض که راوی فکر بکرات
معلوم میتوان رباعی این نسخه که هست مجموعه دین و نکو؛ تا مو نشود زراو بنگاه موی؛ گر از تو کسی سؤال تاریخ کند؛
تصنیف امین احمد رازی گو؛ مخفی نماند که حکمای دقیق شناس خرد اقتباس اتفاق کرده‌اند که فضای کره زمین قدری
اعظم کمال از آفتاب و نوس جوانب مستور و صفت بکرد عالم تمام در نظر و بعضی بیضه کمال را در آب افکنند این صفت مکشوف
و نصفی که در بحار جنوب افتاده در آب و هابط از آن الزام اند بر این چهار بخش یعنی یک بخش که معموره در جمله کهستان و بیابانها
از الخیله آنکه از روی حقیقت دو نکر اند که معمور است اما عاد جنوبی که این قطعه را ربع مسکون خوانند این ربع
در شمال انحطاط استوا و خط استوا خطی است که در سطح معدل النهار محاذی وی زمین از مشرق تا بمغرب اعتبار کرده‌اند

و شهرها که در ناحیه این خط بود شب و روز در انجا برابر باشد و سال هشت فصل در انجا باشد دو بهار دو تابستان
دو خریف و دو زمستان و در اکثر اوقات در این محل گرما بود بلدان کم و در انجا باشد در جمیع الارض سوی الاقالیم و ممالک
ممالک ان اقالیم که جمله ربع مسکون است راه اینجا چنانکه کسی هم گفته است در سفر باید که طعام و شراب کم فاعل
بکار برد و اسباب کشتی که از رسم بجای اورد و از جمله هشتاد درجه ... بسبب طول ظلمات خراب گشته و اب گرفته
مانده و از این بیست درجه هر چهار درجه که ... چه از طرف شمال هفت درجه بسبب سردی هوا خراب و غیر مسکون اند
و از طرف جنوب هفت درجه بواسطه گرمی هوا ... پس ... درجه راه مانده و این قدر زمین را بر هفت قسمت
کرده اند و هر قسمی را اقلیمی خوانده اند و مجموع را اقالیم سبعه نامیده اند و طول هر اقلیمی از مشرق تا بمغرب و هر اقلیمی که بخط استوا
نزدیکتر است ... از وسعت این زیاده تر است و از دریاها انچه حکما از ... گرفته اند پنج است و از بحر اول
بحر ... و اگرچه بحار دیگر بحار در این ربع اما بسبب انکه مبادی ان در دیگر ارباع واقع شده از حساب این ربع نداشته اند
و در بحار و جزایر این ربع جزایر بسیار است و کوهها بسیار و ... کوه رفیع ... این ربع ... و مجموع ... از دو
... و فرسنگ ... و ... باشد که ... **اقلیم اول** ... زحل ... اهل این اقلیم
اسود اللون باشند ... ابتدای این اقلیم از جانب شمال جزیره ... بر جنوب بلاد چین و شمال ... و وسط بلاد هند و سند
گذرد و بحر فارس قطع کند ... بلاد عمان و وسط بلاد یمن گذشته ... این اقلیم ... و
... و ... این اقلیم بیست ... و هزار ... شهر ... و از جمله ...
در ولایت یمن که ... و ... که ... از ... بزرگان مکان
معظم ... **یمن** ولایتی است ... و بعضی یمن ... بن ... بن ... بن نوح علیه السلام
منسوب کرده اند و برخی گفته اند که چون بر یمین مکه معظمه واقع شده ... یمن ...
و اکثر ولایت ... خط استوا نزدیک است ... نوح علیه السلام ... سام ... بن نوح ...
... و ... و اولاد ... ابن هود که پدر
... و ... که ... عرب ... اول کسی است که بلغت
عربی تکلم ... و ... تمام از نسل ... شده اند و ... بر ... و ... و ...
... نام ... و ... ابن ...

سبا هفتصد سال امر سبا گشت و از او پسر پادشاه ... و ... و بعد از انتقال سبا ... قائم
مقام شد ... ملوک ... بن ... ابن ... بن ... سبا که ... که
تا ... را ... ملک ... بودند با وی ... سلطنت ... و ... دیگر انتقال ...
... و ... ان ... در ... سبا و دیگر ... پادشاه ... ابن ...
را ... و جمیع اولاد ... سلطنت ... و ... سبا ... و ...
که ... و ... بیست سال حکومت کرد و ... پادشاه ...
... و ... سلطنت ... و ... چون
... سلطنت ... و ...
... سال ... و ... سلطنت ...
... و ... پادشاه ... و ...
چون بلقیس ... سال ... حکومت ... سلیمان علیه السلام ... سلطنت
... و ... پادشاه ... و از ملوک ...
لشکر ... و ... که ... هزار ... مقابل بود بجانب ...
... و ... سمرقند ... و ...
... سلطنت ... سال ... و ... پادشاه ...
پادشاهی کرد و ... و ...
... و ... سلطنت ... و ...
سلطنت ... و ... و ...
ابن ... سلطنت ... حکومت ... ابو کرب ...
ابی کرب ... و ... سلطنت ...
... ابن ... لشکر ... و ... بعد از
انکه لشکر ... و ... راه ...

اسپ آورده‌اند [illegible] که چه چیز بود [illegible] جواب داد که هرگز نعمت نخورده‌ام و شب
آنکه سر در چشم کشم خواب نکرده‌ام و بعد از حسان عمرو بن تبع الاکبر بر سریر [illegible] سال پادشاهی نمود
و او [illegible] بود و از عقب [illegible] کلال [illegible] امر حکومت گشت اگرچه وی [illegible] ایمان آورد
اما ظاهر نکرد و در زمان [illegible] بود حسان بن تبع الاصغر [illegible] بود [illegible]
و هشتاد [illegible] سلطنت و اقبال [illegible] و در زمان [illegible] اعلا [illegible]
ابتدا [illegible] محاصره نمود [illegible] مدینه [illegible] آخر الزمان [illegible] بود [illegible]
محاصره داده [illegible] صورت [illegible] دستها
و پاهای او [illegible] علتش [illegible] گشت [illegible]
کرد [illegible] دار الملک [illegible] گشت اکابر و اعاظم [illegible] معروض داشته [illegible] کرد [illegible]
[illegible] کفت [illegible] تمام
و در زمان [illegible] بنام [illegible] از اینجا [illegible] آمده [illegible]
که [illegible] خویش [illegible] تبع [illegible] عظیم [illegible]
[illegible] تبع الاصغر ربیعه ابن نصر اللخمی
باستظهار [illegible] حکومت [illegible] واحد
[illegible] اله [illegible] ربیعه [illegible] سطیح [illegible]
و [illegible] تمام داشت [illegible] اعضا [illegible]
و بعضی بر آنند که [illegible] غضب [illegible]
مانند [illegible] هد [illegible]
سطیح [illegible] حضرت رسالت [illegible]
[illegible] مطلع [illegible] سطیح [illegible]
سطیح بود [illegible] ربیعه ابن نصر اللخمی [illegible]
که [illegible] تبع [illegible] رسول الله [illegible]

و [illegible] و بعد از [illegible] سلطنت [illegible] و هفت سال [illegible]
ابرهه ابن الصباح [illegible] ممالک گشت [illegible] سبا الاصغر [illegible] صباح
ابرهه [illegible] سال [illegible] و بعضی [illegible] سلطنت
صباح ابن ابرهه [illegible] حسان ابن عمرو [illegible] تبع الاوسط [illegible] حسان [illegible] تمام
[illegible]
[illegible] ساخته
[illegible] کوتاه کرد [illegible]
[illegible] تبع الاوسط [illegible] اورا

و اصحاب اخدود [illegible]

[illegible] سلطنت [illegible] اخدود
که کلام مجید [illegible] در ایام حکومت [illegible]
و آتش [illegible]
[illegible] پادشاه حبشه [illegible]
که [illegible]
کرد [illegible] مقام [illegible]
بعالم [illegible] حکومت [illegible] ابرهه که [illegible]
حبش [illegible]
[illegible] سلطنت [illegible] کعبه [illegible]
[illegible] ابرهه پادشاه [illegible] سلطنت
[illegible] ابرهه [illegible] سیف ابن ذی یزن [illegible]
سیف [illegible] انوشیروان [illegible]
انوشیروان حکم داد [illegible]
[illegible]

یمن

استقبال نمود و سیف در همان ایام از کسان بنی حمیر شخصی که از عجم فکر در سپاه استقلال نهادند بجا اما ولی برخی
ولد نه وی در همین زمان بیاری افتاد و لشکر در وی هجوم نهادند و سیف بر سلطنت نهاد و ابد المعمر ابن اکبر
نیز کسب لحضرت انیه و نظر از عمارت سیف ادب غمدان که خانه بود محل جلوس کرد و پس از چند سال جمعی از حبشیان
او را بقتل رسانیدند چون این خبر بانوشیروان رسید وهرز را جهت دفع حبشیان به یمن فرستاد و حکومت آن مملکت را
بیک از اولاد وی داد و وهرز بعد از آن چهل سال فوت کرد پس ... لوای ایالت مرتفع ساخت و ... عالم را داد کردند
و بر اثر ... بحکم کسری قائم مقام کرد ... و ... در آن خرم ... دست ... چون ... خره
ملک ایالت ... هر ... بخت ... از این ... در آن مملکت حاکم کردند تا آنکه حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم
ایمان آورده مؤمن حقیقی از جهان انتقال نمود آنگاه داد که خواهرزاده داد ... مسلمانان ... آل ... ساخت کم
شد ... که دعوای ... کرد ... بعد ... حکومت آن مملکت را اولیای ... قائم کردند
و از خلفای بنی امیه تا آل عباس منتقل گشت و از منسوبان خلفای بنی عباس غلامان حبشی آل زیاد انتزاع نمودند و از ایشان
نال ... انتقال یافته و بعد از آن بنی ... و بنی طباطبا قرار گرفت و چون ... جماعت ... کرد بد ... الکوفه
که از ... اسمعیل بود ... حکومت ... زده ... و ... ابو ... الحسن بن عبد الرحمن که
نفری کبیه لقب داشت و حمزه ابن ابی هاشم که از اشراف ... بود منسوب کرده ... و ثلثین و ... ناصر بن حسن
دعوی ... کرده و چند وقت آن ولایت ... کشته ... و خمسین و خمسمائه ... ناصر الدین ابو بکر ... فرمان
و از اولاد او در سنه تسع و ثلثین و خمسمائه ملک ... شاه ... و سلطان ... کامل ... مستقل کرده ... و عشرین و سبعمائه
... که از امرای ... بود در سنه سبع و عشرین و تسعمائه بنی عثمان در ... استیلا یافته جمعی ... سلطان
... سلطان سلیم بن سلطان سلیمان ... آن ولایت ... گرفت ... که ...
مملکت را از ... بنی عثمان ... که ... ولایت ... کرده ... سلطان مراد ... شاه
و ... آن مملکت ... استقلال ... تا امروز ... در ... اولیای آن
و از مضافات معروفه یمن یکی زبید است که ... ابن نوح ... آبادانی ... واقع ... و دیگری نجران
که در تمام یمن ... بدان ... و ... فهو خور ... احتراف ... آن است در ... واقع ... و دیگری تعز است
که ... است که از ... و ... عالم ...

ومیوه کوهی و سردسیری در انجا بسیار بعمل می آید و اینجا صنعا است که عجایب هوا و کوه و صحرایش از جمیع
شهرها آنچه نزدیک بخط استوا واقع و ... میان ... در ... ولی ... و اشجار ... وی ...
ارتفاعاتش ... بعمل می آید ... از حمل تا ... ثابت ... سرطان ... ثابت ...
تا ... ثابت ... از ... ثابت ... و قصر غمدان که ... کرده ... صنعا ... وارکان آن قصر
... لوان ... بود ... که هر طرفی از آن برنگی ... و ... حقیقی ... بوده که سقف آن ... یک تخته
سنگ رخام ... بود ... کمتر ... در آن خانه ... از ... واز
... در عجایب البلدان آمده که قصر غمدان چندان ارتفاع داشته که در روز طلوع و غروب آفتاب سایه آن
سه میل ... و در چهار فرسنگی آن صنعا ... نامی ... داشته ... که حاصل ... اضعاف
اینجا رسید ... چنانکه ... که ... حطب ... اثر ... الهی در آن ...
افتاده ... را ... که ... آتش ... در ... سال ... داشته ... در اطراف ... طیور ... ملک
و حوض ... و این ... و دیگر از مضافات یمن یکی سبا است که تا صنعا سه روزه
راه است ... سبا ابن یشجب ابن یعرب ... بود ... اما الحال بنا بر ... آثار ... آن ...
صاحب عجایب البلدان آورده که در سبا ... هوا ... و ... هوام ... و دیگری
حضرموت است که ... از شهرهای ... تمام است ... داشته ... که هر که از آن ... کرده
و اینجا عدن است که در ... واقع ... آبادانی ... از ... بجا مشغول ... روز راه ...
و از ... که بحر احمر ... خوانند ... طول ... فرسخ ... و
... که ... فرسخ ... و ... بر طرف غربی ... واقع ... هر ... نام ...
و بعضی ... داخل ... اگرچه ... امام ... بعضی ... احتیاط ...
... کنار دریای فارس که بحر عمان و بحر بصره و بحر هند ... خوانند ... آدم ... از این ... عجایب ...
از ... بحر ... اشتر ... کشتی ... در آن موضع ... ممکن
... عمان ... فرسخ ...
افتاده که ... العرب خوانند ... و ... عمان ... و در آن ...

ببرند و آن جانور است مانند نصف انسان که یک دست و یک پای و یک چشم دارد و در دست او درختی است و به زبان تازی کلام
میکند و سر او را اسب گویند میخورند از شخصی نقل است که بدان دیار رسیدم و یکی از ایشان از ناحیه گفتم که من از ایشانم ندیدم در
نور بغل ... اشاکرد غلام عمار دیگر آمدند ایشان را بیاوردند و بودن ... بگریست گفت عجبا که سر ... باد ... بعد
گفتم او را بگذار گفت یک او فریفته شوم ... کرده او را رها کردم چون باد از پیش من بیرون رفت و ایضا آدم شداد
در میان صنعا و حضرموت ورد الله که شداد که ... سعد ... ان ارم ... هر ... او کس را بعض
خشت و ایشان را در خزاین و اموال خود تصرف داده بعمال اطراف فرمان داد که از سیم و زر و جواهر و عطر الجید ... در
بدان مکان نقل فرمایند بیت این که خلاف مطبع فرمان باشد با عیش ... و کرهای ... مشکل است بدهر کاری
بروی هر دشواری ... باشد نقل است که حصار آن شهر دوازده فرسنگ در دوازده فرسنگ بوده و در
درون آن ... قصرها بوده که خشت آن از زر و سیم و زعفران بوده و در اعمار آن خشت زر و سیم بکار برده
بوده و بجواهر نفیسه مکلل گردانیده و ستونها از یاقوت و زبرجد نصب فرموده و بر کنار جویهای آب درختان ساخته بوده داد
از طلا و نقره نشانیده بوده و بر میان اشجار حظیره ... بکار برده که بوزیدن نسیم تمام آن باغ معطر میگشت و بعوض
سنگریزه جواهر ریخته بوده و در بیرون شهر هزار منظر از سیم و طلا بجهة لشکریان خود ساخته و ارتفاع دیوار آن عمارت
سیصد زرع بوده القصه بعد از آنکه بانصد سال باتمام رسید شداد خواست که قدم در آن عمارت نهد که ناگاه صیحه از آسمان
فرود آمد که شداد با سپاه هلاک گشتند دور نیست ... کان ... فاذا هم خامدون
دلالت بر این قصه میکند و آن عمارت از آن زمان از نظر مردم غایب گشته اورده اند که در زمان حکومت معاویه یکی از
اعراب که او را عبدالله ابن قلابه میگفتند شتر خود را ... رسید بنا ... آن مکان و بر ... که خواب می
بیند قدری از آن جواهر برداشته بیرون آمده راه ... حاصل که این نه خواب ... افسوس ... خورد
و آن جواهر را نزد معاویه برد و احوال را باز گفت ... بن ... یکی از علما ... که ... اسلام ...
شده بود که ذکر این شهر و ذکر یکی از امت محمد و الله ... بدان جا خواهد رسید در ... کو ... و از ...
بمن آنچه قابل تحریر ... ارتفاع ... خضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم نقل است که در زمین کوهی است ...
اقرار کرد بوحدانیت خدا و نبوت من هر که از آن سنگ انگشتری سازد و با خود دارد ... خاطر ... از غم و آلام ... روزی
وی بسیار شود و هر که از آن عقیق با خود دارد از دشمنان ... نشود و در نظر مردمان او را شکوه و وقار ...

ودیکر

اقلیم اول

ودیگر فرمود که دو رکعت نماز با عقیق بهتر از هزار رکعت نماز بی عقیق و دیگر از آن حضرت منقولست که گفت هر که هر صباح در
دست او انگشتری عقیق باشد آن انگشتری را بکف دست خود بگرداند سوره انا انزلناه بخواند بگوید امنت بالله وحده
لا شریک له امنت بسر آل محمد صلی الله علیهم خدای تعالی او را نگاه دارد از شر هر چیز و حق تعالی او را حفظ
نماید ... بعضی از آن ... ودیگر فرموده است که انگشتری با خود داریم ... باشد ... کفت ...
... کفت ... انگشتری ... از عقیق سرخ ... تمانه ... مخفی
که ... احوال ... الحال ... احوال ... معلوم ... سه
خواص ... پنهان ... و ... از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقولست که فردای قیامت ... فرشته
... او ... بحر ... واقف ... تعالی
... ارحم ... عالم صلی الله علیه و آله
منقولست که ... مردی ... و ... خواهد ... قبله
... که حضرت نبی صلی الله علیه و سلم وفات ... رسول الله ... بکه
... علی ... وفات مصطفی صلی الله علیه ... فاروق ...
خطبه ... اهل ... فاروق ... ایشان ... سه
کفت ... خبر داده ... کفت ... الصادق
از آن ... فاروق ... صحرا
... مردمان ... اگر ... بخشند
ما ... فاروق ... اصحاب ... که در نماز
ایستاده ... فاروق ... کفت ... خدا
عمر کفت ... کفت ... حضرت رسول صلی الله علیه و آله
... رسول الله ... اسلام ... عمر ... عمر
... کفت ... صبر کنید از ایشان
... خدا ... بعد ازین ... پیغمبر ... از ... بجا

بمن

کرده است خطا است که چنین شنو بخشید که مرقع در پوشد گفت همه را باز خواهم باز خطا است که چنین شنو بخشید که مرقع در
پوشد باز گفت همه را خواهم محمد در شتابی بوسیکت و صحبت او محابا برای اعتبار بدهند و همین حکایت را او نیز شنید چون ایشان
بدید گفت چه الحمد لله اکر این امین شما بودی مرقع پوشیدمی تا اکناه هم این محمد را خواستی و صحبت کرد فارغی او را دید کلیمی از
پشم شتر پوشیده و کوفیه دستی بپای [illegible] انکری محمد هزار عالم را آن کلیم به از خویشتن [illegible] دل
بکرفت و گفت کیست که این خلاف را از ما بخرد او برکت عبد از هر که خواهد دارد پس مرقع بپوشید و گفت [illegible] شیر
دکاو و کوسفند [illegible] ربیعه و مضر [illegible] محمد [illegible] از برکت این مرقع پس [illegible] گفت [illegible] عالم
بربینی گفت شما دیده الله که شما [illegible] گفت [illegible] و الاکه [illegible] باکشاده [illegible] چند بار
و براد [illegible] اما از [illegible] او را [illegible] و بعد از آن گفت شما [illegible] گفت اکر [illegible]
درست بود [illegible] الروز که [illegible] گفتم [illegible] موافق [illegible] دندان خود [illegible] موافقت
دندان خود [illegible] کرد [illegible] گفت [illegible] موافقت کریم که موافقت [illegible] فاروق
مراد [illegible] گفت من [illegible] که اللهم اغفر للمؤمنین [illegible] و اکر
[illegible] بعد از آن [illegible] بازکرد [illegible] و من اکنون [illegible]
مشغولم [illegible] از [illegible] و [illegible] عظیم [illegible] و چون [illegible] بکوید
شد بعد از آن [illegible] الاهم [illegible] و در آخر عمر [illegible] موافق [illegible] علی [illegible] الصلوة و السلام [illegible]
کرد [illegible] ابو عبدالله [illegible] از [illegible] داشت [illegible] از
مجاز [illegible] در تاریخ [illegible] که [illegible] شیخ محمد از بزرکان [illegible] خود
بود [illegible] از شیخ نجیب الدین علی [illegible] نقل میکند که روزی [illegible] شیخ شهاب الدین بود [illegible]
که یکی از اصحاب خانقاه بیرون رفته [illegible] اوردکه بوی [illegible] یکی از اصحاب بیرون
رفت [illegible] باز آمد که [illegible] شیخ [illegible] که [illegible] از [illegible] سفر [illegible] شیر
او را [illegible] کرد [illegible] شیخ [illegible] الشیخ محمد [illegible] که از [illegible]
[illegible] شیخ [illegible] بعد از آن [illegible] الشیخ هر روز [illegible]
جزو قران [illegible] روز دیکر [illegible] اکر [illegible] کفتم [illegible] هیچ [illegible] اول قرآن

بخواند

بخواند و [illegible] در [illegible] همچنین کرد [illegible] بخواند با ایشان و گفت یا [illegible]
ایشان [illegible] از [illegible] شهر [illegible] تمام هر کس [illegible]
[illegible] در شهر [illegible] نام همه [illegible] نام [illegible] نام ایشان [illegible] تمام
از هوش رفت [illegible] که [illegible] بعد از آن [illegible] باز آمد گفت [illegible]
دیدم اکنون [illegible] نام [illegible] نام [illegible] نام [illegible] ایشان
از [illegible] لباس ایشان که [illegible] بعد از [illegible] گفت یکی [illegible] که [illegible]
و [illegible] و نام [illegible] اولیا محو کرد [illegible] گفت [illegible] ابو بکر
را [illegible] گفت [illegible] داشتم [illegible]
اسلام [illegible] که او گفت [illegible] شیخ [illegible] در [illegible] داشت [illegible] امام [illegible]
[illegible] و بعد از
[illegible] الله
شیخ [illegible] گفت [illegible] که [illegible] از
[illegible] گفت [illegible] و [illegible] و
[illegible] که [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] گفت [illegible]
[illegible] شیخ ابو المغیث جمیل
[illegible] العین [illegible]
[illegible] شیخ [illegible]
[illegible] که [illegible] روی [illegible]
کرد و گفت [illegible] که [illegible] اصلاد [illegible] ابهر
[illegible] گفت [illegible] شیخ [illegible] صاحب [illegible] بوده [illegible] شیخ [illegible]
مشغول [illegible] که [illegible] ساه

وبسر هر که نشست آنجا شب من خواهد بود خطا دان مرغ آمد برین
بنده کسی بود منت و احباب بنار حکم
وصبح آمده خواستند که برابر او شیخ بروند بکریست و گفت چه جای این کار است گفتند این امری آسمانی و شرا آزادی جاده
نیست همانا بنیاد او فرمود هر کس حق برادری ادا کرد پس از آن برادر شیخ رفت و صحبت فقرا را اندر یافت تا حق سبحانه و تعالی
کشف نمود اخبر در کار و اساس احمد ابن الجعد است که ابو بوده و به اصحاب خود بزبان بعضی از کتب شنیده که دراج شیخ
سعید شیخ اراده نمود که با وی طریق موافقت بجای آورد چون مسئله را بر فهم عزیمت کرده شیخ احمد انکار کرد و برگشت
بعد از چند روز دیگر شیخ احمد شیخ سعید گفت که فقرا را بر تو حقوق است که امروز معلوم شد و کشتی شیخ سعید کفت برین
هیچ حق نشود است شیخ احمد کفت بر خیر و انصاف ده شیخ سعید هر که ما را بر خیر اندیشد ابتسام شیخ احمد هر که ما را
و برامید کرد ایم پس همان آن دور بر آن اخبر گفته بودند از سبب شیخ احمد منفعل شده بر جای بماند شیخ سعید سلام کرده
چنانچه تمام اعضای خود بسکند و تبدیل نا بحق واصل شد بلاد زنج ولایتی وسیع است از آن اعضا و لابت عمران
جنوب بیابانهای نامسکون و شرقش ولایت تغیر و غربش مملکت حبشه و مردم آن اغلب هر کز غمکین نباشند چنانچه شیخ
ابو سعید ابو الخیر اظهاری به این معنی میکوید بیت بغم دل کیست که نابدان عالم دل بغم دل نکیمان شود
و حکما سبب فرح اهل آن ولایت را از ظهور کوکب سهیل بنا فرموده کران هر شب بایشان طلوع میکند و جمیع نکبان از زنج ولد کوش ابن
کنعان ابن حام بوده اند و اهل آن ولایت اسباع الانس خوانند هرکاه بر دشمن خود ظفر یابند کوشت او میخورند
و همچنین اکر از پادشاه خود رنجند او را بکشند و میخورند تا آنکه طلادر ایشان بسیار است و بعضی حلیه خود از آن سازند
و کویند هر که بالخواهد داد و دست طابر رو سر نهاده در آن ولایت فراوان شود و کاو ایشان اسب ایشان و کار زار
کنند و غذای خود بیشتر از کوشت فیل و زرافه و پلنگ کویند زرافه در آن ولایت است که در ختی است و آن از هر کاه در آن اندازند
و از آن بیابان بسیار است بلاد نوبه بر کنار نهر نیل واقع شده و مستولی بر همت شیطانی
طلع کند و شتر آن از اعضا ما اقصا باشد و غذای ایشان بیشتر جو بود و کوشت شتر بیابانی در میان آن مردم در آن
مملکت بسیار باشد و مملکت شمالی آن بلاد الیمن که در آنجا طلا از دریا و بید هوا بسیار کرم باشد و حکیم
اهل آن دیار در زمستان بسیار سرد شود چون شیخ بیرون آمده زردها است و رنگ ایشان سیاه
بوستها حیوانات باشد و از دکانهای ایشان مجمع فراوان در آن دیار هست و بعضی وصوی بدان نوع طبلی و آلات و اسعار
خو داده موضع کرداند و اهالی آنجا انا و اطلوم امکن تجار و فوف مار مسبب از شعر و غیره در آن شهرها

اقلیم اول

فدی این طلا هند بازرکانان به آنجا رفته اکر قدر باشد که گذاشته اند راضی نشود بعضی از آن هر دو برهند بباز
کرده دست دیکر جو بد مستوی بنیاد و باره طلا بر آن بیفزایند تا وقتی که تجار راضی شوند و بود از جمله پسران حام ابن
نوح بوده و ابن کوش بنام او شهر یافته و مقدار سال انبیا انتظار داشته اما از فرزندان او هیچ احدی بر بیت نبوت
نرسیده و باعث این شده که روزی نوح در خواب بود و عورتش منکشف شد حام بر آن بخندید نوح چون بیدار شد حام را نفرین کرد
و از این سواد بیاض اولادش که در بیت پیغمبری از نسلش منقطع کشت و حام شهر بیشش بود و ابن حوس هند و سند
نوبه کنعان کوش قبط بربر حبش چین مملکتی است مشتمل بر انهای خشک و اثمار حلاوت ودنا در اقلیم اول و ثانی
چین است و بعضی اقلیم چهارم نیز گفته اند و اکثری از صور چین را از مظاهر شمرده اند آن چین ابن یافث ابن نوح است
و سکانش بعبادت او ثان اشتغال دارند مجوس بود دینها ایشان بیشتر و اکثر صنعتها ایشان تتبع کرده اند خصوص صنعت
که در میان ایشان از جمله عبادات است چنانچه مانی نقاش که بچین رفته دعوی پیغمبری کرد معجزه اش نقشی بود که از آن شخص
از نقاشان رونق خواستند اهل آن مردم ربع مسکون را کور کویند الا کاهی که دوم میکویند که ایشان یک چشم دارند که
ملک ایشان در سالی یک مجلس سازد و خاص و عام در آن بار دهد و در آن روز فرمان بر داران پادشاه جمع آورده در قید کشند
و هر کس که بسلامت بحکم ملک نشسته بر آن چون نشا بعد ساعتی هیبتی بجلوه ای که مصوران تمام صنعت بیهنر
دم چنان صورت شوند که نکاشته شده و از آن مشهور است که در آن ولایت کردی از چوب ساخته بود که هر فصلی کسی
کرشمه میکرده و در ولایت اشانی دانشمندی بازی ایشان و شاهی العقول بعمل و سکانش اکر چه بحسن صورت اتصاف داشتند
اما بینی ایشان کوتاه و قامت ایشان بلند و در ایشان سنگ الملک ایشان را خوانند و دیگر حلیم در میان شهر ایشان میبرند و مناع آن دینار
یکی طرف و قوا است که نبع آن کرمکان است و ساده از سنگست که در کوه هایی آن مملکت هم میرسند و از سنگ آن انس
کرده در حوض افکند و بر هر بندی تا آنچه تغیر و دریا است در حوض بنشیند صافی از آن کرفته در حوض دیگر بریزند
و همچنین چند کرت این عمل بعمل آورند تا هر چه صافی ماند او را بکار برند پادشاه ضبط کند و ظرفی فغفوری باشد پخته
از آن بحصول می پیوندد و با قی و اساس بر مردمان کذارند و در عجایب البلدان مسطور است که در یکی از قرای چین حجریست که در بکرید
اصل آن حجر بجمع آسیویان حجر اندازند بر اطراف آن ایستاده از آن امکان مانع آید و ممکن کاملا سبب آنان ایشان بدان
و چو بعد کف بافته شود از آن طیر او میکشند کوششی بر آن کوهی که نزدیک حجر است بنشیند تا طعمه طیور و چون
کور بر آن نزدیک حجر نشیند چون کرکس از آن ایشان اکر بر جانش سیده بیاید احوال ایشان در ولایت بسیار است و همچنین دریکی

چین

از صفات آن از شیب آنکه رستاق سفلی بحرات و رستاق اعلی [illegible] و از دبیرستان [illegible]
و بحر چین بحر هند و بر کوه [illegible] طول آن [illegible] پانصد فرسنگ عرض او [illegible] و هفتاد فرسنگ کرده اند و در جزایر [illegible] معادن
زر و یاقوت و دیگر جواهرات از آن جمله یکی جزایر زنج است که هر سال حاصل پادشاه شهرستان طلا است **سراندیب** جزیره ایست
از بحر هند که اطراف آن [illegible] فرسنگ کرده اند و جبال و معدن از زر و سیم و یاقوت و الماس دارد و از حضرت رسالت پناه
نقل است که حضرت [illegible] و خوش [illegible] و بکوه [illegible] جزیره سراندیب آمد و در آنجا کوهی است
[illegible] که [illegible] آدم [illegible] بدان کوه [illegible] و اثر قدم آن حضرت در آن ظاهر است و اثر باد و باران هیچ در وی
[illegible] از آن کوه ظاهر [illegible] و نیز کوه [illegible] باران [illegible] که اثر قدم آن حضرت [illegible] و صاحب عجایب البلدان
آورده که در جوار [illegible] درختی است که هر [illegible] سپید [illegible] و در [illegible] که [illegible] کلمه
لا اله الا الله محمد رسول الله [illegible]
[illegible] **جابلسا** شهری در نهایت [illegible] جابلسا [illegible] اولاد
[illegible] اولاد [illegible] ایشان [illegible]
[illegible] اقلیم [illegible]
اقلیم [illegible] و [illegible]
[illegible] **اقلیم ثانی** [illegible] و [illegible] وسط [illegible] سراندیب [illegible]
[illegible] کرمان [illegible] و بعضی [illegible] افریقیه [illegible] شمال [illegible]
[illegible] اقلیم [illegible] هفتاد و دو هزار فرسخ [illegible]
و هفتاد و هفت شهر دارد و از آن جمله [illegible] که [illegible] مکه [illegible]
[illegible] مکه [illegible] و یمامه [illegible] و مصر [illegible] و [illegible] مکه معظمه [illegible]
[illegible] و [illegible] اقلیم [illegible]
دارد [illegible] حجاز [illegible] **عجیم** [illegible] مکه
[illegible] خانه کعبه [illegible] مکه [illegible] ابو قبیس [illegible] عباس [illegible] کوه
که در زمین [illegible] ابو قبیس [illegible] کوه [illegible] که [illegible]

بحور

اقلیم ثانی

بحور [illegible] که [illegible] و [illegible] اند
که [illegible] بود [illegible] که [illegible] خانه کعبه [illegible] ایشان [illegible] مردم [illegible]
هر یک [illegible] کوه [illegible] و آن دو کوه [illegible] حضرت رسالت پناه [illegible]
که [illegible] کوه [illegible] که حضرت رسول صلی الله علیه و سلم [illegible]
[illegible] که حضرت [illegible]
و [illegible] جبل [illegible] که [illegible] و [illegible]
[illegible] و [illegible] ناصر خسرو [illegible]
[illegible] کعبه
[illegible] رب العالمین [illegible] بیت المعمور [illegible] ملائکه [illegible] بیت المعمور
[illegible] ملائکه [illegible] بیت الحرام [illegible] بنای بیت الحرام [illegible] بنای بیت المعمور [illegible]
[illegible] بنای حضرت آدم [illegible] جبرئیل [illegible] آدم [illegible] حفر کرده [illegible]
[illegible] بنای ملائکه [illegible] هزار سال [illegible]
نوح [illegible] بنای حضرت ابراهیم [illegible] پنجم [illegible] جرهم [illegible] بنای قصی [illegible] هشتم قریش
قریش [illegible] خانه [illegible] بنای ابراهیم [illegible] حضرت رسول [illegible]
[illegible] بنای عبدالله زبیر [illegible] حصین [illegible]
خانه را [illegible] خانه را [illegible] که حضرت خلیل الرحمن وضع کرده بود
بنا نهاد و بنای دهم حجاج [illegible] که [illegible] حجاج ابن زبیر را [illegible] عبدالملک مروان [illegible] ابن زبیر [illegible]
در بنای خانه کعبه افزوده که در زمان حضرت رسول صلی الله علیه و سلم [illegible] حجاج [illegible]
[illegible] خانه کعبه [illegible]
[illegible]
و حجر الاسود [illegible] و در عجایب البلدان از ابن عباس
نقل است که [illegible] حجر الاسود و مقام [illegible] که [illegible] خلیل الرحمن [illegible]

مکه معظمه

بران وا ایستاده و اثر قدم او هنوز اصبع آن دیگر چاه زمزم است که از یمن قدم حضرت اسماعیل پدید شد و انجاه محاذی در
خانه است همچنانکه [illegible] ابتدا کرده [illegible] اطمینان حج [illegible] هر که آب زمزم بر دارد [illegible]
و غسل کردن فایده بخشد [illegible] که طول آن [illegible] چهار ربع کردند اللّه و عرض
[illegible] ربع چهار [illegible] و خانه کعبه [illegible] ابن عباس نقل است که نداء ابراهیم
شهر را که [illegible] حج [illegible] و گفت الله که داخل حرم [illegible] حج و عمره از عقوبات [illegible]
حج کرده [illegible] واولیا [illegible] در حوالی خانه [illegible] آنجا [illegible]
[illegible] کعبه [illegible] بالای الخانه [illegible] که در حرم باشند هر که [illegible]
[illegible] که از مکه [illegible] حج [illegible] سید البشر [illegible]
از آن شهر [illegible] از آن [illegible]
[illegible] که [illegible] خانه کعبه [illegible] بیت [illegible]
[illegible] ابن [illegible] اجوال [illegible] از آن [illegible]
[illegible] ابو الخادم از [illegible]
[illegible] دو زمان [illegible]
[illegible] ابو [illegible] از
[illegible] بود [illegible] کتاب [illegible]
عثمان الصوفی [illegible] ابو [illegible] منصور [illegible] کت [illegible]
با قران [illegible] از دعای او [illegible] مجبین
که [illegible] کرد [illegible]
[illegible] ابو طاهر [illegible] القلوب
که [illegible] الامیر [illegible] الدین [illegible] و الغالب
[illegible] علاء الدین [illegible]
[illegible] علاء الدین [illegible] سلطان [illegible]

احاطه [illegible]

طول البقا [illegible]

او رو [illegible] و فخر الدین خالد که انوری [illegible]
و [illegible] سلطان علاء الدین [illegible] اوانت [illegible]
مکتوب [illegible] شعر [illegible] الدنیا [illegible]
فلا [illegible] فی الدنیا [illegible] انوری [illegible]
[illegible] سلطان علاء الدین [illegible]
[illegible] انوری [illegible]
[illegible] انوری [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
خواست انوری [illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] فخر الدین و انوری [illegible]
[illegible] قطعه سلام [illegible]
[illegible] انوری [illegible] فخر الدین [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ابو المظفر [illegible]
[illegible] الناصر [illegible]
[illegible] بیت [illegible]

[illegible]

مادر نقیب [illegible] موضع [illegible] مدت کبری [illegible]

ابن طاهر [illegible] الزمان [illegible]

[illegible] حضرت رسالت پناه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] والحال [illegible]

[illegible]

[illegible] حضرت امام حسن و امام [illegible] زین العابدین و امام محمد باقر و امام

جعفر صادق علیهم السلام [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

اقلیم ثانی

احاق

[illegible]

[illegible]

[illegible] حضرت رسالت پناه صلی الله [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ابو ایوب انصاری [illegible] حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله [illegible]

از هجرت [illegible]

[illegible]

که جمال الانوی داشت خواستگار وی شد و سعید بن ابان ابا فرمود عبد الملک گفت نظر در روی او [illegible] ابن حجر بر [illegible] صد

نماز بامداد [illegible] [illegible] و [illegible] کشته بکثیر بن مطلب که از جمله طلبه علم بود در قفا نظر [illegible] [illegible] ابو عبد الله بن محمد بن عمران واقدی [illegible] از مشاهیر علما کبار و اعاظم محدثان اخبار بوده و در هر باب تصنیفات نموده

کتاب الرده و ذکر ارتداد عرب از احکام [illegible] محمد بن اسحق در انواع فضایل [illegible] و اخبار [illegible] کامل [illegible] و اول

کسی که [illegible] تالیف کتب [illegible] بوده و [illegible] حسین [illegible] [illegible] بن عبد الرحمن [illegible] اهل [illegible] بوده

باب [illegible] از [illegible] داشت و [illegible] مجلس نهاده [illegible] اعرابی [illegible] [illegible] [illegible] دانست که مکر

را [illegible] خوش آمد گفت با اعرابی [illegible] [illegible] گفت [illegible] اصمعی [illegible] از گفت [illegible] گفت [illegible]

امر [illegible] بنام **یمامه** منسوب [illegible] [illegible] بوده و [illegible] حکم [illegible] و [illegible] [illegible] و [illegible]

در [illegible] **بیت** خال [illegible] [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible]

[illegible] که از [illegible] الیمامه گویند [illegible] شکر [illegible] بعد

فروشند [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که در [illegible]

و [illegible] دعوی نبوت کرده [illegible] نمود و در [illegible] [illegible] الهی [illegible]

خواند [illegible] ابن برهان [illegible] الناذرات [illegible] فالحاضرات [illegible] فالذاریات [illegible] فالطاحنات طحنا فالخابزات

خبزا فالثاردات ثردا فاللاقمات لقما اهالة و [illegible] [illegible] علی اهل [illegible] [illegible] علی اهل [illegible]

[illegible] الفیل ما الفیل و ما ادریک ما الفیل له ذنب [illegible] [illegible] ذلک [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] هزار کس [illegible] [illegible] احوال سجاح بنت حارث که [illegible]

[illegible] دعوی نبوت نمود [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و کسی [illegible] از [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] که [illegible] [illegible] حضرت رسالت [illegible] [illegible] [illegible]

ادعای [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] سجاح با لشکری [illegible]

کرد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

سجاح [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اتفاق افتاد

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که [illegible] [illegible]

کفت

کفت هیچ کفته‌ای [illegible] [illegible] [illegible] که [illegible] حجاج [illegible] [illegible] [illegible]

از [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] حجاج [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] خالد بن الولید [illegible] خلیفه [illegible] هزار سوار

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الشهدا

کشته [illegible] هزار کس [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حجاج بن یوسف ثقفی [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] حجاج [illegible] [illegible] [illegible] عبد الملک [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حجاج [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] عبد الرحمن

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حجاج [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] عبد الرحمن [illegible] [illegible] [illegible] عبد الرحمن [illegible]

[illegible] [illegible] عبد الرحمن [illegible] [illegible] عبد الرحمن [illegible] حجاج [illegible] [illegible] [illegible]

حجاج [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حجاج [illegible] عبد الرحمن [illegible] [illegible]

و در راه بدست منهزم گشت لاجرم عبدالرحمن مضطرب گشته پناه بوالی کابل زنبیل برده و زنبیل او را بعد از وعید حجاج فریب
خورده او را با جمعی از بخت‌برگشتگان نزد عماره ابن تمیم که از جانب حجاج بکشتن ... کشته بود فرستاد و عبدالرحمن در اثنای
راه خود را از موضع بلندی انداخته هلاک کرد ... سر او را جدا ساخته ... نزد حجاج فرستاد حجاج در قتل آن
مسلمانان فرمان داد گویند یکی از آن اسیران گفت که مرا بر امیر حقی است حجاج پرسید که چه حق داری جواب داد که روزی عبدالرحمن ترا
دشنام داد من او را منع کردم حجاج گفت بر صدق این سخن شاهدی داری گفت فلان شخص گواه است حجاج آن شخص را طلبیده استفسار
حال نمود آن شخص بر صدق دعوی او ادای شهادت بجای آورد حجاج گفت تو چرا آن اسیر را ... منع نکردی گفت بعلت آنکه
من نیز دشمنی داشتم حجاج گفت که آن یکی را بجهت حقی که ثابت کرد و دیگری را بواسطه راستی که گفتی آزاد ساختم و ایضاً در ایام
الحکومه قتیبه ابن مسلم امیر خراسان شده حکم نمود که با جیحون عبور نموده ماوراء النهر را مفتوح گرداند و ... اسلام را ... ملک
مع توابع فتح نموده ... با خواهرزاده ... گرد ... هزار ... فرغانه ... بوسعادت نموده شهر ... را
بیرون بخارا را تسخیر ساخته ... اهل ... مستولی گردید ... آن مرد ... لشکر ... کشید
و حاکم آن ولایت ... طلب صلح نموده ... هزار ... تسلیم نماید محمد بن قاسم ... سند قرار
داده لوای سعادت برافراخت ... حجاج ... سال ... هجری بود ... چهار سال ... امارت نموده نقل است که چون
حجاج پهلو بر بستر ناتوانی نهاد از منجمی ... از اوضاع کواکب ... پرسید ... گفت ... ملکی ... که او را
کلیب نام است ... حجاج گفت ... در زمان طفولیت مرا کلیب میخواندند ... گفت والله که تو خواهی مرد حجاج گفت
که چون من خواهم مرد ... بعد ... زنده ... او است **جریر و فرزدق** در سلک ... شعرای عرب انتظام داشتند ... جریر ... نام داشت و کنیتش ابو حرزه بود
و فرزدق ... نام داشت و کنیت او ابو فراس بوده ... صعصعه ... جاهلیت ...
عظیم القدر بوده ... از قبیله ... بوده ... در کتاب ... صعصعه ... جاهلیت ...
انتظام داده فرزدق ... اشعار ... نزد طوایف انام ... در ... سلوک ... نمود
چنانچه ... که ... حجاج ... بصره ... که هر کدام از آن شهر خواهد ... بیرون
برد ... نوشته بود و آن ... در ... نزد فرزند ... آمد و گفت
کرم ... نام ... ساخته ... او را ... هر او

افلا ...

امید دارم که مرا ازاین ... عسکری ... ریخته فرزدق ... تمیم نوشته
التماس ... که ... حجاج ... که ... در این لشکر ...
گفت ... بگو ... فرزند ... که ... التماس ... کرده بود ... جمله را ... داشتیم
در ... مسطور است که هشام ابن عبدالملک در زمان ... ولید ... ایام ... طواف خانه
چند ... واسطه ... ازدحام انام استلام ... حجر ... اهل شام ... نشسته ...
مشغول کرد ... الحال امام زین العابدین علیه السلام ... بیت ... بر مرکز ... بجای ... از
راه ... بیت ... اهل ... که ... هشام ... که فرزدق ... الغرام و
... مبادا اهل شام ... ساختند ... گفت ... این شخص ... فرزدق
در آن مجلس حاضر ... **بیت** گفت ... و شامی ... فرزدق
در ... ایشان ... **بیت** ... احمد ... جد او را
تمکین ... خاتم الانبیا ... ایشان ... که ... علیین ... ایشان ...
... ایشان ... ذکر ایشان ... بعد ذکر اله ...
... نام ایشان ... خاتم ... عالم ...
... افلاک ... چون هشام این قصیده استماع نمود
... تا ... شریف امام زین العابدین علیه السلام ... هزار درهم
نزد فرزدق فرستاد ... ایشان ... گشت
... فرزدق ... آیت گفت ...
بیت ... فرزدق ... کرم ...
... در فصل ... الحسین ابو عبدالله ... که گفت ... که فرزدق را
... حاضر ... فرزدق
... که ... حاضر ... که ... مرد
... لا اله الا الله ... ساخته

بنامه

گویند تعلق بموت او وا ایجاد بندی از احوال او پرسیدند گفت همه عمر در کلمهٔ لا اله الا الله بود [illegible] الناس [illegible] مصر دین
پوشید واو [illegible] و [illegible] رسالهٔ [illegible] از هجرت [illegible] وجری [illegible] عالم فنا بجهان بقا انتقال کرده
چون [illegible] خط [illegible] ایشان او فرزند و [illegible] سیکند [illegible] این [illegible] داشت [illegible]
[illegible] اما فراش [illegible] ماند فرجهای [illegible] ماند کفت فرج [illegible]
[illegible] انکه [illegible] منزل الحسام [illegible] علیه [illegible] از [illegible] فراغت [illegible]
[illegible] نامه نوشته اند **هرموز** از [illegible] اجزای بحر فارس است ابتدا اردشیر بابکان بر ساحل دریا شهری ساخته [illegible]
هرموز کرد انیده چون از [illegible] بود ندا [illegible] هرابنه سلاطین قطب الدین نامی که حاکم
[illegible] هرموز [illegible] از ان [illegible] کرده [illegible] نام ترک [illegible] محمود
[illegible] سلطان ابن [illegible] که [illegible] نور الدین هرموز
[illegible] فرنگیان [illegible] سلطان شهاب الدین [illegible] حکومت [illegible] کرده
[illegible] و [illegible] نور الدین [illegible] فرنگیان کو
[illegible] بر کنار دریا جرون امده
[illegible] اهل هرموز چند [illegible] اما کاری [illegible] لا جرم قطع
[illegible] فرنگیان بر هرموز مستولی کردیده [illegible] پادشاه هرموز [illegible]
[illegible] فرنگیان [illegible] هرموز [illegible] پادشاه [illegible] ایشان [illegible] بعد ان العطا
[illegible] هرموزیان سلطان محمد بن سلطان سیف الدین بن نور الدین [illegible] سلطنت [illegible] بود [illegible]
هرموز [illegible] و از ان [illegible] سلطنت [illegible]
[illegible] سلاطین هرموز ملک رکن الدین محمود [illegible] سلطنت هرموز
شهاب الدین [illegible] هرموز بوده [illegible] رکن الدین که [illegible]
[illegible] کرده [illegible]
[illegible] شهاب الدین کرد [illegible]
[illegible] هرموز [illegible] حکومت کرد و در [illegible]

وچ

از اقالیم رفیع

[illegible] که در این عصر و زمان [illegible] شمس نور الدین [illegible]
بیان [illegible] امثال [illegible] طبع کوش و [illegible] طبیعت [illegible]
[illegible] **بیت** نظر [illegible] بیرکردی که [illegible] ابا نیست [illegible]
[illegible] هر شب [illegible] ناشد [illegible]
[illegible] هر کرکسی [illegible] **نهی** که [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible] ساحل [illegible]
[illegible] حرام [illegible] زبان خواهش
[illegible] **رباعی** [illegible] که دل [illegible] کرده [illegible]
[illegible] مملکت هندوستان
[illegible] اقلیم [illegible] دکن و کجرات [illegible] اقلیم واجب دید که در این
[illegible] اقلیم [illegible] **دکن** مملکتی است که [illegible]
[illegible] خاطر [illegible]
[illegible] **بیت** هر [illegible] هوای او [illegible] و در دکن
[illegible] قلعه [illegible] که هر کدام [illegible] قلعه [illegible] **بیت** [illegible] اطراف ممالک قلعها داده [illegible]
[illegible] محمود
[illegible] که [illegible] احوال [illegible] ممالک [illegible]
[illegible] دکن [illegible] سلطان علاء الدین خلجی [illegible] نام [illegible]
سلطان محمد تغلق [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان علاء الدین [illegible] بوده [illegible]
که از هجرت [illegible] حکومت [illegible] بعضی [illegible]
[illegible] حکومت [illegible]
[illegible] علاء الدین حسن [illegible]

دکن

نسبت [illegible] امیر [illegible] از سلسله [illegible] سلطان علاء الدین [illegible]
[illegible] ناموس [illegible] کرده [illegible] از ان [illegible]
[illegible] چند موضع [illegible] که [illegible]
[illegible] عالم [illegible] سلطان محمد [illegible] سلطنت [illegible]
[illegible]
[illegible] بنیاد [illegible] ابتدا [illegible]
[illegible]
این احوال [illegible] که بعضی [illegible] سلطان [illegible]
خان [illegible]
خان [illegible]
[illegible] سلطنت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان شمس الدین [illegible]
[illegible]
[illegible] سلطان شمس الدین [illegible]
[illegible] سلطنت [illegible]
[illegible] سلطان شمس الدین [illegible]

[illegible] سلطنت [illegible]
[illegible] تمام [illegible]
[illegible] لشکری عظیم [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
که یکی از مخصوصان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

افلاطون [illegible]

دکن

در معنا چنان باز شد که گفته‌اند محال باز و چون در زمان سلطان فیروز شاه از رای بیجانگر ... چنانچه گذشته
امده واقع شده بود هر اینه سلطان علاء الدین انتقام او ... که اخر ... و ... فرستاد ... [illegible]
دست داده یکی از معتمدان خود را با تحف و هدایا فرستاد اظهار اطاعت و انقیاد نمود و سلطان قلم عفو بر جرایم او کشید و ... [illegible]
مقرر ساخت که هر ساله ... باج و خراج ... و سلطان علاء الدین ... قلعه ... را ... سلطان هوشنگ ...
خود طلب ... که هر روز ... لشکر ... و ... تا چون هوشنگ نزدیک ... سلطان از پای قلعه ...
سه منزل عقب نشست و سلطان هوشنگ ... تا کرده ... تعاقب ... سلطان احمد ... حرکت
امده بر گشت ... جنگ عظیم ... شکست ... هوشنگ ... افتاد و اهل حرم ... اسیر ... کردند ... سواد
... و ... شش ... سلطان طاری ... کرده که ... و ... مجالس ... و ... توبه
توبه کرد ... سلطان علاء الدین ... امرا و وزرا ... سلطنت ... خان جهان
... سلطنت ... سلطان علاء الدین ابن احمد شاه چون قائم مقام پدر
شد ... و ... [illegible] ... مصر ... سال ... [illegible]
خان ... بیجانگر ... از ... و ... حسن که ملک
التجار ... ملک التجار ... بار ... [illegible]
او را ... ملک التجار ... و ... و فرستاد
ملک التجار ... و هر کرا ... که از کشش ... عاید
نخواهد شد اما ... که اگر ... لشکر ... که جا
بر دامن ... ملک التجار ... و دلیل ... کم ... حضور
... که ... کوه جنگل بود ... جنگل ... قریب
... ملک التجار ... در ...
... سلطان ... و ... ملک
که ... الملک ... ملک ... و ... بود
که ... نظام الملک ... الملک ... بداد

منکه ... گویند که سلطان علاء الدین در خطبه خواند که ... العادل ... العالم الحاکم الکریم
الرؤف علی عباد الله الغنی علاء الدنیا والدین احمد شاه ابن احمد شاه الولی البهمنی چون خبر ... بعنایت ...
ملول کرده بود وزیری که سلطان ... بخشی ... و ... الحلیم الکریم ...
در ... الکلمات ... السلاطین سلطان از ... و ... ور از ...
... کشته همایون خان که ... سلطنت ... کرد ...
بعالم اخرت نهاد همایون پادشاه ... و ... و طلا ... از
... سال ... که ... مرکز
... و ... الله ... سرسال ...
... که ... اسلام ... فرزند ... وصیت نموده ... نهادند چون ... امرای ...
... امیر ... و ... اتفاق کرده ... که ... مشغول ... حبشی ...
کار ... و ... این قطعه در تاریخ وی گفته: تاریخ همایون مرد و ... کشت: تعالی
الله ... همایون: جهان پر ذوق شد تاریخ مرگش: هم از ذوق جهان ... ایام ... سال ...
... نظام شاه که هشت ساله بود بسلطنت برداشتند ...
... امرا ... واهل دکن ... ملک شاه بجای ...
و سلطان ... محمود خلجی ... که ... گرفته ... مستوجب ... کرده
و امرای دکن ... و ... لشکر ... شکست ...
دکن ... و سلطان محمود که با فوج خود در گوشه‌ای ... احمد ... مظفر ...
و سکندر خان ... نظام ... از ان معرکه ... و سلطان محمود از ... فرمود
دکن ... سلطان محمود ... خود ... دکن ... سلطان محمود از ...
... خود ... که ... پسر ...
... نظام شاه ... برادرش محمد شاه ... پادشاه کرده ... سلطان احمد
ملک ... خواجه محمود گیلانی که ... جهان ... در ... سلطان ...

امداد سلطان احمد [illegible] نایب و دریا خان ابن علاء الدین که غلام سلطان ابو سعید خواجه جهان ترتیب لشکر ملک احمد
[illegible] نظام الملک و اقطاع جونپور [illegible] کرده [illegible] عماد الملک ملقب گشته اقطاع کابل برادر تغلق کرده و در خلال
احوال راجه [illegible] ولایت دکن کرده سلطان محمود [illegible] او را [illegible]
کشت روان [illegible] در [illegible] دست [illegible] لشکر بود و [illegible] خود در [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] جمعی از [illegible] قلعه کنار [illegible] کرده
[illegible] ولایت [illegible] سلطان [illegible] دانست که [illegible]
[illegible] کرده [illegible] امد [illegible] ولایت [illegible]
[illegible] ولایت [illegible] سلطان [illegible] او [illegible]
[illegible] خواجه جهان از جمیع [illegible] گشت [illegible] اعتبار [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] و بعد از آن [illegible] خواجه [illegible] ولایت [illegible]
امد [illegible] ولایت دکن [illegible] خواهد [illegible] ولایت [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] سلطان [illegible] خواجه [illegible]
خواجه [illegible] خواجه [illegible] ده هزار سوار [illegible] خواجه [illegible] بود
خواجه [illegible] که سالهای [illegible] این [illegible]
که [illegible]
[illegible] خواهد بود [illegible] پادشاه [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] حکم [illegible] خواجه [illegible]
خواهد بود [illegible] سلطان [illegible] کرده [illegible]
که [illegible] خواجه [illegible] هر کس
[illegible] سلطان [illegible] سلطنت
سال و چهار ماه [illegible] سلطان محمد [illegible] سلطنت [illegible]

[illegible]

دکن

[illegible] نظام الملک [illegible] عماد الملک [illegible]
[illegible] که یکی از غلامان سلطان محمود [illegible] نظام الملک عماد الملک [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] خواهد
و بعد از آن [illegible] خواهد [illegible] سلطان [illegible] ایشان کرده [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] ایشان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
اقطاع خود [illegible] سلطان [illegible] نظام الملک [illegible] ملک احمد
الملک [illegible] سلطان محمود [illegible] دکن
[illegible] ولایت [illegible]
[illegible] و کلبرکه [illegible] که [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] سلطان محمود [illegible]
[illegible] ولایت [illegible] خان
[illegible] علاء الدین که حاکم [illegible] ملک [illegible] نظام الملک [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] سلطان محمود
[illegible] سلطان [illegible] ملک احمد [illegible]
[illegible] که سلطان علاء الدین ملک احمد [illegible]
[illegible] ملک احمد [illegible] ملک [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان محمود [illegible]
[illegible] سلطنت [illegible] سلطان
سلطنت [illegible] سلطان [illegible]

سلطنت بخشا و چون او تمامی علاء الدین عماد ولد داود ایام سلطنت ظاهر بخشا و پس از چندگاه بعزل شیر خان برادر
ولی الله خلعت حکومت بعد از جلوس بر بندر بیدر پوشانید کامرانی که به دو بریه معصوم برادر کلیم الله سواد نشین خویش
کرد ابتدی یعنی فوت او بالکلیه نام سلطنت از آن دودمان محو گردید پس از آن امر ایشان با ملک برید و بهرام مضاف و موقوف
بود تا آخر باغوای مفسدان امیر عادلخان و ملک احمد نظام الملک عنان از روی محبت و درو بر و زیر بر سمت لطف
نامراد طایفه ولد واحد سالار بر سر چیا مشوکت تواریخ دکن مخصوص است بالجمله بعد از انکه ملک احمد نظام الملک مدتی
سال بعنوان وزارت علی الاطلاق احوال بریه ... حکومت نمود از جهان فانی به مملکت جاودانی انتقال نمود و پس از وی
وی سران سپاه برهان نظام الملک که هفت ساله بود بحکومت برداشتند و بعضی ... عزیز الملک کرم که
دکنی بود استیلا یافته ... نمودند ... بخاطر آورده ... داود شاه سر آمد
رفت و عماد الملک ... عزیز الملک ... ایشان فنا ... روی داده
اکثر اوقات مظفر عماد الملک بود و کرت عزیز الملک ... عماد الملک ... برگشته ... نمود تا کرده
بحاکم گجرات برد و چون استیلای عزیز الملک ... قلعه ... امرا و سران سپاه ...
الملک جهان ... برهان نظام الملک پادشاه ... سال ...
وکالت و نظم ... سلطنت ... شاه طاهر ... مکمل ...
بجای ... برهان نظام الملک ... اهل سنت و جماعت ...
امام ... احوال سلطان بهادر گجراتی ... عماد الملک ... قلعه ...
محبت ... برهان نظام الملک ... سلطان بهادر
از این خبر ... عزیمت ... سلطان
بهادر ... لشکر ... اعتبار کرده ...
شاه طاهر ... برهان ... سلطان ... برهان نظام الملک ...
کبر ... برهان ... سلطنت ... از هر کجا
و افراز ... شاه طاهر ... سلطان ...
پسران ... برهان ... شاه ... حسین ...

اغلاط ...

و در روز فوت برهان نظام شاه برادران هر یک با نوابع خویش ... عبد القادر ... از قلعه احمد نگر بیرون رفته
در کال چوبانیان شاه حسین ... کنار ... قلعه ...
سپاه ... هر که ... بمیران شاه حسین ... شاه حسین از ...
القادر ... میران شاه حسین ... جمله ... اکثر امرا
بر ... کرد ... از قلعه ... عبد القادر
کوکب ... عماد الملک ... پناه ... ایام ...
... سلطنت برهان نظام شاه ... نظام شاه ... حسین نظام شاه
ابتدا قلعه ... در اواخر ایام سلطنت برهان نظام شاه ... خواجه جهان ...
سپاه ... خواجه جهان ... بحکم ... قلعه ...
خواجه جهان ... حسین نظام شاه
... ابراهیم عادلشاه ... حکومت ... عادلشاه ...
... قطب الملک ... ابراهیم قطب شاه ... امرا ...
... قطب شاهی ... حسین نظام شاه
اندیشناک ... امرا ...
و ناچار ... حسین نظام شاه ...
رفت ... حسین نظام شاه
بواسطه ... امرا ... قطب شاه ...
کشید ... ابراهیم قطب شاه ...
بجانب ... امرا ... لشکر ...
... قطب شاه ...
... لشکر نظام شاه ...
... امرا ...

دکن

حسین نظام شاه داود از کیفیت پنهان ... عادلشاه و قطبشاه آگاه گشته ... بعضی ... از ... و بعضی جنگ نمی‌دانستند

و نصرت که دست داده بود با بعضی ... خان و ... احمدنگر ... بعضی ... کار ... که تا ... بر اقرار

شرح ... زمانه ... بود و ... ایام سلطنت ... و بعضی ... حسین نظام شاه امرا و سپاه

بر سلطنت ... مرتضی نظام شاه اتفاق نمودند ... سلطنت ... مملکت ... والده اش ... که بر بود

و کیاست ... مرتضی نظام شاه ... سالگی ... مادر ... امور سلطنت ... داده

داده تا هفت سال ... امور ملکی ... خواجه ... ظاهر ... نیز ... داده در اکثر معارک

ظفر گشت ... مرتضی نظام شاه ... مولانا حسین تبریزی ... قلعه ... فرستاد ... خواجه ...

عالی ... چنگیز خان ... ممتاز و سرافراز ... چنگیز خان در آن حضرت ... بر ... و کار عظیم

از پیش برد تا ... ایام ... چنگیز خان ... آبادان داشت و ... در ... مرتضی نظام

شاه لشکر به ولایت ... کشیده ... اتفاق ... عماد الملک که بر ... استیلا ... بود ... بضبط

ضبط او ... قلعه ... محمد ... از ضابطان ... عماد ... از ... مظفری گشته ... معاودت فرمود و

نهضت ... بود که لشکری فراهم کشیده ... عادلشاه ... که اجل ... امان ... داده آن ... جان برد

در این باب که ... بیت ... کجا ... بغار ... زاده ... بیت ... و مرتضی نظام شاه ... چنگیز خان لشکر

بر سر ... برده ... قلعه ... مفتوح ... نظام ... اراده باز

... از امور سلطنت ... دو ... کار ... که ...

انکه ... بیت ... بود ... نظام شاه ... سلطنت ...

... دیگر ... جان ... نام ... خان ... قاضی ... سال

... که ... خان ... کرد ... کفته ... بعد از

قاضی ... خان و ... خان ... برهان الملک ... مرتضی نظام

که در ... محبوس بود ... چنگیز خان ... احمدنگر ... خان ... بعد از

... برهان الملک ... در ... فتح ... حضرت ... داد

... حکم ... شد ... که ... استقلال ... و کالت ...

و ... مرتضی ... امرای ... از ... احمدنگر کرده در ... دست داده ...

برار که ... لشکر ... خان ... ایشان ... اختیار کرد ... خان ... نکشته ... خاور ... کار ...

فرا ... سال ... کرد ... مرتضی نظام شاه را ... تمام ...

کردند ... مرتضی ... تمام ... مرتضی

کرد ... خان ... قلعه ... فرستاد ... از ...

کوتوال ... خان ... قلعه ... خان که در ... اختیار و اختیار

... قلعه ... مرتضی نظام شاه ... حکم ...

و ... دولت ... کرده ... کار ... استقلال

... خان ... مرتضی نظام شاه ...

پیش ... حسین ... مرتضی نظام شاه ... قلعه ... سلطنت

... مرتضی نظام شاه ... شاه ... حسین ...

که ... سلطنت ... امرای ...

میرزا خان ... شاه حسین ... سلطنت ... امرای ... اتفاق نموده ... میرزا خان

... میرزا ... شاه حسین ... میرزا خان ...

و میرزا خان ... مرتضی خان ... میرزا خان ...

مجلس ... فرستاد ... میرزا خان ... شاه حسین ... قلعه ...

... شاه حسین ... قلعه برده ... فرستاد ... اسماعیل ...

که ... قلعه ... سلطنت ... بیت ... که ... وجون

... قلعه ... قلعه ...

کفتند که ... شاه ... دیگر ... قلعه ...

... دانستند که ... شاه ... استیلا ...

... شاه حسین ...

وانسته ود و در سرحد ... بر قلعه ... که اجال ... از بیش ... در حصول ...

... کوشیده ... از هر طرف شروع ... برج ... دیوار ... اهل قلعه ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

دگر به فرمای ... خدایگان ... که جز ... توانائی ... خواهد ...

و ... بالائی ... ذهی ... چرخ ... زمانه ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بغداد

خاک آن بکشید فتح بابی و بنیاد آن شهر از آن کوفه در زمان ابو العباس ... هوشنگ بنیاد نهاده بود و بعد از آن که لشکر اسلام

و لشکر عجم شکست در سال هفدهم از هجرت سعد بن ابی وقاص بفرموده عمر بن الخطاب بنا کرد و چون خسرو ایران نیز و بود با مردم آن شهر

بودند تمهید می کرد تا جمعی از عرب و عجم را کوفه می گفتند و امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام بعد از وفات حضرت فاطمه علیها السلام

اکثر در کوفه اقامت می نمود و خط کوفی اختراع اهل آن است بعد از آن خط معقلی شایع بود و قول امیر که کوفه اعتماد را شاید

چنانکه گفته اند الکوفة لا یبوح و مسجد کوفه مسجدی متبرک است و در تاریخ اعثم کوفی آمده که روزی مردی نزد امیر المؤمنین علی

آمد و گفت که میخواهم به بیت المقدس روم و در آنجا معتکف باشم امیر المؤمنین علیه السلام فرمود زادی که ساختی بفروش و راحله

و در این مسجد ساکن باش که دو رکعت نماز در این مسجد برابر است به دو رکعت نماز در جای دیگر و دیگر از فضایل این مسجد است که

در وقت طوفان نوح تنوری که بخت آب از آن جوشید در گوشه این مسجد بود جای که ستون پنجم است و آن ستون

بود که جبرئیل از بهشت جهت آدم آورده و ابراهیم خلیل در آنجا نماز کرده و آدم و نوح و عیسی که احسان نیز

سجاده نشین و تعبد مشغول بوده اند و هزار پیغمبر و هزار وصی در این مسجد نماز کرده اند و عصای موسی در این مسجد

بوده و چند هزار حلوا و دو هزار آدم در این مسجد حشر کنند که ایشان از حساب و عتاب و در میان این مسجد غروب

خواهد بود از مزار اهل بهشت و حتی بارش ... چنانکه در آخر الزمان ظاهر خواهد شد و در عجایب المخلوقات

او رده اند که در سنه سبعین و ماتین در کوفه بکرکی بارید که وزن هر یک از آن صد و پنجاه درم بود و بر اثر آن سنگی بارید

گرفت چون گوش آدمی درهم کشیده هر کس که خواست تحلیه بتمام ... بنا بر التزام بچند نفر اکتفا کرده شد

اسحاق بن یزید الحقی در فنون علم حسنا اعمال ... اعمل الظهیر ... رشید و نوشته مسائل بفضل کیعت

میکرد ابن ... از کبار تابعین و از زمان خلفای ... تا زمان خلفای بنی عباس در حیات بوده و هفتاد و

قضای کوفه با و تعلق داشت ابو هاشم الصوفی او کسی است که او را صوفی خواندند و اول کسی است که خانقاه صوفیان

ساخته و مقبره او در نجف اول ذکر او نموده سفیان ثوری میگفت که من ندانستم که تصوف چیست تا ابو هاشم را دیدم

که ابو هاشم سلام نمود ابو عمرو شعبی عامر الفقیه ... بود نقل است که عبد الملک بن مروان او را برسم رسالت نزد والی روم فرستاد

و صحبت شعبی ملک روم را خوش آمد و مدتی بنگاه داشت و در وقت رخصت مکتوبی مهر کرده بدست او داد که در وقت

حاضر تقدیم خواهی داد شعبی بعد از ادای رسالت در هنگام خلوت آن نامه را بگذرانید چون خلیفه بخواند بدست

شعبی داد نوشته بود عجب از جماعتی که چنین کسی در میان ایشان باشد دیگری را پادشاه کنند شعبی گفت یا امیر

[illegible] کتابخانه مجلس شورای ملی

از اعاظم رجال

عجبا که بر مضمون نامه اطلاع یافته باشی عبد الملک گفت خاطر مطمئن دار که بر تو رشک برده میخواهد که ما را بر قتل تو

کنده من تو را بقتل رسانیم چون خبر بوالی روم رسید گفت والله این خواسته بودم از شعبی نقلست که من پانصد کس از صحابه را دریافتم

کرام از اهل بدر که علی علیه السلام را ... ابو یوسف یعقوب بن ابراهیم اول کسی است که او را قاضی القضاة گفتند و او در زمان مهدی و هادی

و رشید بامر قضا بغداد پرداخت و در طبقات محمود شاه آورده که شخصی در مجلس ابو یوسف در مجلسی نشسته اصلا سخن نمیگفت

ابو یوسف گفت که چرا سخن نکویی گفت صایم را وقت افطار کی باشد گفت وقت غروب آفتاب گفت اگر تا نصف شب غروب نشد

واقع نشد چه کند ابو یوسف خنده کرد گفت سکوت تو صواب بود و تکلم خطا در مناظره ایشان آورده که اگرچه ابو یوسف

از تلامذه ابو حنیفه بوده اما در بیان بسیاری مخالفت با او کرده و حلم ابو حنیفه او را اشتغال به فقه حلال تمیز تسوی

کما اعلی امیر کما ابو یوسف چهار هزار مسئله بود که هر یک بمهر ملک اشرفی بستر بود ابو محمد سلمان بن مهران الاعمش در رسالت

دانشمند انتطادا شده و ابو حنیفه و امام اعظم ابو الطیب معنوی چنانچه در مجمع الحکایات آمده که امام روزی

بدیدن او رفت و گفت که هر که از حدیث چیزی را از او بشنود در عوض از این علم مسئله را چیزی عوض داده گفت

دیگران ابو علی حسن بدرالمرو را بد فروشی اشتغال داشت روزی امام اعظم رفته گفت میخواهم طلب علم نمایم

امام گفت که از تو سوالی کنم اگر جواب را گفتی ترا علم دهم ... مسئله این که گوسفندی دو بچه زاد که نه زنده

بودند نه مرده و نه نر بودند و نه ماده و نه سپید و نه سیاه چون ساعتی فکر کرد گفت تواند بود که یکی مرده و یکی زنده باشد

و دیگری مرده یکی نر و دیگری ماده یکی سپید و یکی سیاه پس از آن بتحصیل خواندن روی نمود تا امام وقت شد چنانچه ابو

یوسف از ایشان تلمذ کرده ... علم اسد عبد الرحمن بن حسن بن حید و تفسیر سبوعیت که مصنفات او جمع کرده اند

روزی کریم حمزه ... از حسنات آمد که گویند ... مؤلف کتاب الغارات نوشته ... جمع و صحیح کرده

عاشر از آن تا شد کرم کشته کردند و اتفاق امد جماعت شیعه در فضل ابو طلحه امیر المؤمنین علی علیه السلام نزاع کردند هر دو

بجواب ابو الفرج الجوزی شد او بر منبر آمد و گفت من کانت ابنته تحته و فرود آمد چون این سخن در آن شود اهل

سنت گفتند ابا بکر افضل که حضرت دختر او در حباله نکاح بود شیعه گفتند که حضرت علی علیه السلام افضل که فاطمه دختر پیغمبر در خانه

وی بود و بعضی گفته اند که ... که افضل آن است که ... اهل سنت گفتند که ابا بکر بعض افضل که دختر او در خانه

رسول و اهل شیعه گفتند که معنی علی بن ابی طالب علیه السلام ... بود سلم معاد استاد استاد

کسانیست شیعی مذهب ... در آنجا چنانچه اولاد او ... و در ایام حیات او مردم نقل است که روزی

کوفه

ودی از سن او بیست و چهار داد که شصت سال بعد از چنین شخص دیگر استفسار نمود همان جواب شنود تا بیک قصه او
او بگویم با سنه من بیست و یک سال که ده سال نوبت مهر هر که از سن تو پرسد همین جواب بگو گفت اگر بیست و یک سال
دیگر بمانی همین جواب شنوی ابوالحسن بن حمزه کسائی در نحو سرآمد بود و از قرای سبعه است و او را کسائی بدو وجه گفته اند
یکی آنکه در وقت احرام کسائی پوشیده بود و دیگری آنکه در وقت اعراب کسائی خود بر دوش گرفته بود یحیی بن
زیاد المعروف بالفراء در نحو و لغت اعلم و اکمل بود از ابوالعباس ثعلب مرویست که اگر فراء نبود عربیت نماندی و تصانیف
بسیار دارد از آن جمله کتاب الغازات که ... ایشان نوشته و در وقت ... عدد اسامی طلبه در نحو ضبط
در غایت ... قاضی در مجمع جمع ... تمام ... الغرد ... کردند
کردند که ... بهم کردند ... کتاب ... هفت
بوده ابو عماره حمزة بن حبیب التمیمی از قرای سبعه است از وی نقل است که قرآن ... بیست و چهار حرف است ابو عبیده
فقیه ... بوده ... که ... مثل ...
و بزرگی ... ابو المنذر هشام بن عروه از مشاهیر
بوده و خطیب ... که ... قرآن ... حفظ
حفظ ... کتاب ... سبعه ... از نحو
بوده او ... که ... ابو ... بوده ... ایشان
برادر سیبویه که ... در علم نحو ... بوده ... والله لو کان الناس ... وهذا الکلب
بر ... که ... اسمه ... ابو ... بوده
با اشیا ... ابن السکیت در ...
مناقب ... بغداد ... ابن ... ابی ...
انجامید ... الطریق ... که ... ابو ... شعر الخیل و اللیل
والبیداء تعرفنی و الضرب و الطعن و القرطاس و القلم ...
ملعون ... که ... حمله ... علم ... شد
الصدر الاجل العالم برهان الملة و الدین محمد بن عبد العزیز و الد تاج ... برهان الدین در فضیلت ابو حنیفه ثانی

ودر

ودر جلالت علما القاضی و ادانی بوده شیخ الاسلام ... نیشابور ... برهان الدین ...
بوده که آسمان با همت او زمین نمود و ... بوده ... یکی از ملوک ...
و آثار این قطعه بگفت بیت ... دست ... سفر ... ملک ...
تا امر ... دیده ... که ... سلطان ... حادث
... بوده ... ملک ... ملک ... خورد ...
از ... که ... ایشان ... آن
که ... بخواهند ... نجف اشرف دو فرسنگی کوفه بطرف قبله واقع شده
ومشهد مطهر حضرت امام المتقین و یعسوب الدین امیرالمومنین علی علیه الصلوة والسلام در آنجاست بیت ...
در پای ... در مشهد ... نجف ... بر ...
از ... همچو ... آب ... آب ...
تا ... که ... حضرت ... عمل ...
در همان ... مطهر ... که ... عالم است ... موضع ... تا زمین
هم ... که ... طالع ... سنه خمس و سبعین و مائه هرون الرشید علیه اللعنه ...
در ... هرون ... المسلمین ... هرون ...
آهوان ... هرون ...
پیری که ... بود ... که ... امیر المومنین ... هرون ...
بجای ... عضد الدوله دیلمی ...
بر ... حضرت ... عمارت ... ایران ...
نشان ... محمود ... از ...
استغنا ... دایم
جمع کرده ... علی ... جناب ...
علمای ... والاحضرت شاه ... منظور ... چند

خلاف شناهنش خاطر از وی بد کرده در قلعه الموت کبار که بحصانت چون فلک دوار محکم و پایدار است برسانند تا غم
خابه دادند و در آنجا بود تا غزلی بکفت که این دو بیت از آن جمله است بیت از بزم دلکش تو دل آزرده می‌روم تا آنکه کرم آمده آزرده
میروم در دو مصرع آن بر نیش افروخته مکر که من قصد کوی مرد بر دل خود برده می‌روم تعلیقاً که در توجه بهم طرفی آورده
فقول امید غایت یاس تا هیچکس نیاز نشد بجوی هر ایشان بکرد کشایش توجه هیچجا نکشت کشاده خود را بوس از همه کس
و محروم از همه نفس انسانه این قصیده ایضاً قصیده از سرکوی تو آلوده بهانه رفتم عطا و داده بر دامن عصیان رفتم
شب بلف تو زجمعیت دل خاطر تا کرد نکویم من آلوده پریشان رفتم من ناطلبم خاطر تو رنجیده اگر از خاطر فرخنده یاران رفتم
کو مشاد دل تجا شو ناشد که من کرد اکنون شب از امید از عقبش رفتم جشم خصم عنان دلم بستان ارزد کر لب تشنه بی‌اشارت تو جان رفتم
از در دشت ملک و مکه که از کوه هم اشک بر سنار که نجرو از ان رفتم دل ملک از تو شکسته شده چون صبح وز دو عین دو غم وشاه بسکان رفتم
اسماد ار و مرد اروالیدن که من سر عاجل ترق بجان رفتم معرو نکونکونه بر سنا بازآری همره کرده کر بیان رفتم
جز بکانه نود شش هم بود امید هر کجا رفتم با بوی پریشان رفتم داغ دل کرده که آمید و دعای دست صحبت جانان رفتم
د هفتاد دولت نعم مرد دل باس تا امید صمد کنی مسلمان رفتم عدم بخر هم کی که شد بنیاد کسید بیوه ناکام و حیران رفتم
هم بوی ناکر کن خاطر بیکانه و جو تا بصیت ز انجاب پسیار رفتم ایجوید دار و خدا بادکی که من الحق ز ادامن سامان رفتم
دسته نو ما ماطعمول تتسام جو خود کرده دو مد لب پسیار رفتم دین سکل بر لب شد ایام که چه صیدر جشم حیوان رفتم
و از قصیده ایست مانکفته وله در نیل جهان پادشهی میباید لشکر کش قضا سپهی میباید من خود کیم و چه در شمار کیم
زندان تو سلطنتی میباید بعلاوه هفت سال حضرت شاه جنت مکان تخلف جست او را دولت کار رشد کنون جو دراز مسئی
صد فتن سیاه دو جمع و جمع راهش محض مشغول رخصت طواف حج و دار الذلت داشت فواشای و له خط داده کرد عنان
توجه بصوب دکن منعطف کرد اینک الحال در احمد نکر با برادر ملا مسی باشد این ابیات که نوشته می‌شود او راست
بیت ما بهم در شرم نود بکر و علم ابجت ابکدر چشم نوزاد کر هجر جانی مرکان بود اسیر خنجر نسکم
نرکست خونریز از خواب بصد هزار شعر شد دو سحر خبر دادنا از بس نکنده لعو باود دهی که بر آتش سنگی
سنی صمکرکنارلعکن از ضبط تو مشوره کر دی و از سیب بغی نیر صبر یاسر عزای زمانه رکندی تا هیکل
این سیه کلاه عرض ای لعلی شناب عوض شن و من از نسیم تو مصرع دان کوه کر این شو هجر سماه دانی باد صبا
بر او دیر وله اید سعکال از تو جدا دست تو ز هجر تو عاد زاری دو قلم و دوک لبت نو کردن هر که بامید امکن نیست

اقلیم ...

اجا که دو او و تو اجا این بیت میکند و مکایت بکیفیه افشان شکیف تا خاک در تو مانه بیوست
کی بود که شیخ زنکار دهان رخ امنان شکست بر باد کف بوی بار بری طبع که جست اکی جست
من نی کده دکف نمایم چو شیشه بد شوخ بدت اهم جهان زانه سنا بهلوی ساده سر خست
ان پای فنا ارد عجب لطف تو اکر بکیرد دست تا بکویند فلان غنی کر لطف فلان دلم رست
هستی تو شبی مبیاد تا هستی هست بیتی هست دلا ازان ابیکون جهر نشوی که دل مکر و کر بهر دو کلو داری
مرا بکاکر نیابجا لعجات نجش بدیکر و اکر هم و نو داری تو بکل از من کسی عبد انه که دل بتو بود او دل خود داری
تبکی ناس بیرم رهم که ایکر آر آری تو عیکو داری ز اجت نیاخوانکه روی کم تو کنار جو داری
هر کدلی بجز او نمود آخری تعمیر بکشت سعد بحوری ده روز شو غیر بجاهی که کف غلو نو بسیار تو نجوری
با بحاکم در در وایکی ابنا کر کف بحث عکامی دان بخوری وله مرا عشق کسی دیو از رادد قنو زکسی افسانه داود
بغایت ایشانم بالو لیکن محتسب ما مرا بیکانه داود نه مرد دانش نه بهر پریشانم هیچکس تماشای عجب تماشائی
عنان ازین جو تحاسل آ بجا رسید که کرمیت دانا همین نه از تو دل رنجیده تر بیم زلف تو ای سینه میسوزد
سرمن رای المشهور بسامرا از ابنیه معتصم عباسی است باعث آنکه چون معتصم ترتیب غلامان ترک کوشید اهالی بسیار از ایشان
با اهل بغداد رسید و در جمعی بستیزه راه کرفتند و کشتند تا ابا اسحق شهر ما بجز ان ندارد الا بانو حرکتیم معتصم سپه کرمیکد
استمکاری خواهیکی کجفند معتصم ما ابکنشها از سر و در هامرا زیر طبقه از سنبل این جیحون ما ترک شد در موضع
قانول بعضی سنبل و سرمن رای نام نهاد یعنی هر کس این بنا را دید شاد کردید با بیلیح ابنا مراد اسما بار و در زمان معتصم
هفت فرسنک طول و یکفرسنک عرض آن شهر بوده و از جمله عمارات یک مسجد بوده که درب و سعت و رفعت
و حوضی از یکپارچه سنک میان مسجد بنیاد نهاده بودند که طول آن بیست و سه ذرع و ارتفاع عمق هفت کز و ضخامت
نیم ذرع بود و در بیرون ان مسجد مناره بر او ده بودند بطول صد و هشتاد ذرع که ارود آدمها اندر آن بهیچ نهند
از مکمن قوت بحر نعل اینها میبود و درو اوراد انقلابات الدهر الحال بعضی از آن مانده و مزار فیض آثار حضرت
امام علی النقی و ولد او امجد ابا محمد حسن عسکری علیهما السلام در آن موضع مطاف طوایف خاص و عام و انام است و در
دو تذکره خود آورده که سلطان سنجر بعد از فتح بغداد بسامره رفته مشاهده نمود که اهل شیعه بجامع دروازه آن باب
غاری که امام منتظر صاحب الزمان عجل الله فرجه در آنجا غایب شد نکاه میدارند که هر کاه ظهور نماید بر آن شود سلطان

سر من رای

از اسب فرود آورده دست کار خود نگاه میداشت و گفت این ادب نزد من ایمان است که هر گاه امام ظهور کند من بدین حاضر
کنم و آن سواد بصوب ... بغداد در همان روز بکفران بر وی مستولی شدند مقتدر ... و معتصم ثامن
خلفای بنی عباس است و هشت فتح در ایام او بوقوع پیوسته و هشت سال و هشت ماه و هشت روز حکومت کرده و در
زمان جهانبانی هشت قصر بنا نموده و هشت پسر و هشت هزار دینار و هشت هزار اسب و هشت هزار شتر و هشت هزار
غلام از وی باز ماند بنابر این جهات او را خلیفه مثمن میگفتند هیبت و شجاعت موفور داشته و قوتش بمثابه بود که دو
گوسفند بدست خود نگاه میداشت تا سلخ میکردند ... که بنظر آمده خبر ... که ... بن اسمعیل موسوی
بود در بغداد نقل آنکه ... پرسیدند که چرا او را ... گویند گفت خداوند ... بود که هر گز رطب بخورم
روزی نفس من ... شده ... ناگاه شخصی بمن نگریسته گفت ... بود که او را
غلامی بود خبر نام که از وی گریخته بود ... پیش من افتاده ... گفت سبحان الله این علامت ...
ایشان حیران مانده دانستم که بچه گرفتار شده ام پس مرا ... که علامات ... میکردند گفت ...
یک دو روز کاری که از این پیش میکردی میکن ... چنانچه ...
سالها این کار کرده بود ... شبی ... وضو کردم و ... شکر ... گفتم خداوند ... باز
نکردم ... چون تمام شد ... اصلی باز گشتم ...
و ... در عمر ... سال بوده ... که ... **مداین** از شهرهای معروف
عراق است ... بنای آن ... و از آنکه معظم ترین مداین سبعه بوده
مداین خواندند و شش دیگر ... و بابل و حلوان و نهروان و هر هفت شهر امروز خراب است و
مداین الحال دار الملک اکاسره بوده و انوشیروان در آنجا ایوانی ساخته بود که از آثار عجایب ... ساخته
... تا زمان ابو جعفر دوانقی ... بغداد بود ... شهر بغداد ... که او را
خراب کند ... وزیر خلیفه ... مانع آمد و گفت ...
... که ... پادشاهی ... شهر را خراب کرد ... از ... و گفت ...
... که ... خرابی آن ... که از آنچه ... خرج ...
خواست که ... مانع آمد و گفت ... خرابی آن کرده باید که ... نکویند که

انجه

انجه پادشاه و ... پادشاه نتوانست خراب کرد مزار سلمان فارسی رضی الله عنه در ... ایوان کسری واقع است
بابل از مداین سبعه و ... عراق واقع شده ... جهان واقع ... ابن انوش ابن آدم
شیث ابن آدم ... آبادانی آن کاشت پس از آن طهمورث تجدید عمارت کرد و نمرود ... سالها در آن شهر بسر برد
و بعد از آن ضحاک دار الملک کرد ... بنا کرد ... که الحال ... از وی خراب
شد و کورش ... اسکندر عمارت کرد الحال باز خراب است و از توابع حله و در حین آبادی دوازده فرسنگ عرض آن
شهر بوده و دوازده قصر داشته و در آنجا چاهی است که بنام ... معروف است گویند هاروت و ماروت در آنجا
معذب اند و حجاج در زمان ایالت خود مجاهد نامی را فرستاد تا حقیقت آن معلوم کند از مجاهد نقلست
که با شخصی که دلیل من بود بدانجا رفتم ایشان را دیدم که هر یک بر مثال کوهی سرنگون آویخته بند ها از آهن بر دست
و پای ایشان گذاشته گفتم الله اکبر چون این شنیدند اضطراب عظیم در ایشان پدید آمد چنانکه نزدیک بود که آن بند ها
پاره شود ... عجایب المخلوقات آمده ... که مداین ... هفت حصار داشته ... حصار اول ... بوده که
آن صورت ربع مسکون کشیده بوده ... هر گاه اهل ناحیه ... آب با در
... در حصار دوم حوضی بود که ... هر قبیله ... از آن
خویش ... که ... در حصار ... طبلی نصب کرده بودند ... احوال ... معلوم ...
که اگر آن طبل ... در حصار ... از آهن ... که حال غایب
... که ... در حصار ... مرغی ... بودند ... که اگر ... شهر ... غالب
... در حصار ... بر آن ... هر کس ... بود ...
در حصار هفتم درختی ... بوده ... و از کتب ... که هر چند آدمی که در زیر آن ...
... هزار ... **بصره** شهری معمور ... حبیب ...
که خلیفه ثانی ... که یکی از صحابه ... بود بجانب ... فرستاد ... بنا کند که ...
... پادشاه ... و ... شهری
... واقع
... اطراف ... بصره ...
... اطراف بصره از باغ و زرع ... اطرافش از این سبب ...
مذهب

اقلیم ثالث

بصره

سخن وخوش باشند و رونق اعراب خالد که در حوالی بصره اقامت داشتند استماع می نمودند [illegible] بر دوش [illegible] دهند
که اگر کسی [illegible] نخورد [illegible] یکی از ایشان محمد بن واسع در طبقات محمد شاه آمده که در سنه [illegible] هجری شش روز
بصره طاعون افتاد که هر روز کابیش چند هزار نفر می مردند و در جمله هفتاد هزار کس از اولاد انس بن مالک
بودند بعضی گفتند این حرف غرابتی دارد اما بسبب هفتاد هزار کس هلاک شدند و در روز سیم شش روز [illegible] در کشتی
ماند الحکم لله الواحد القهار صاحب [illegible] آورده که چون معاویه [illegible] الملک لشکر کشا بصره زیاد بن ابیه
[illegible] و کفت [illegible] جای او در بصره [illegible] و سفیان [illegible] بصره [illegible]
منادی کردند که هیچکس [illegible] هر که [illegible] کشند [illegible]
و در [illegible] چهار کس [illegible] که [illegible] گفت
من [illegible] در این شهر آمد [illegible] گفت اگر چه [illegible] اما [illegible]
او [illegible] که [illegible] و هر چه [illegible] حکومت او در بصره در کار
کسی [illegible] از [illegible] شد [illegible]
[illegible] از زمین بصره [illegible]
از [illegible] بصره [illegible] و همچنین [illegible] صحابه [illegible] طلحه [illegible] و مردم [illegible] شهر بسیار
که [illegible] بعضی [illegible] خواجه حسن بصری [illegible] زمان [illegible] الاولیا آمده که مادر
او [illegible] ام السلمه [illegible] حضرت پیغمبر [illegible] واقف شد فرمود که
چندانکه حسن [illegible] علم [illegible] خواهد کرد و همیشه ام السلمه [illegible]
کردن تا چنان شد که [illegible] از اصحاب [illegible] حضرت امیر المؤمنین [illegible]
حضرت [illegible] دعا کرد [illegible] که [illegible] او [illegible] که گوسفند
[illegible] آنکه [illegible] و چند [illegible] سخن خدا [illegible]
و هم [illegible] که مسکین [illegible] حلال [illegible] و حرام [illegible]
[illegible] گفت عجب از کسانی دارم که [illegible]
کند [illegible] طعام که [illegible] کفتند که [illegible]

ندانستند

اوقات نماز

ندانستند و روزی حسن [illegible] تمام [illegible] حبیب [illegible] و خواست که اقتدا باو کند شنید که الحمد را الهمد می خواند
گفت نماز در پی او درست نباشد [illegible] و همان شب حق تعالی را [illegible] گفت [illegible]
[illegible] که [illegible] که [illegible] اگر اقتدا بحبیب [illegible] تمام [illegible]
[illegible] از [illegible] حالا
او [illegible] که [illegible] حبیب [illegible] الجماعت [illegible]
[illegible] که حسن [illegible] گفت [illegible] که هر
[illegible] حسن [illegible] حبیب [illegible]
[illegible] حبیب [illegible]
چه خواند گفت [illegible] الکرسی [illegible] آمن الرسول [illegible] اخلاص [illegible]
با حسن [illegible] و حبیب [illegible] نستعین [illegible]
[illegible] هر که [illegible] سلطان [illegible]
شکر [illegible] ابو القاسم
خلف [illegible]
[illegible] اللهم هذه [illegible]
[illegible]
[illegible] خواجه حسن [illegible] که [illegible]
[illegible] الکرام الکاتبین
[illegible] اخلاص [illegible] رابعه
[illegible] رابعه
دختر [illegible] رابعه [illegible]
روغن [illegible] چراغ [illegible]
[illegible]

بصره

شفاعت بخش تو خواهند بود باید که صاحب شمس بصره و دیگر چیزی بنویسی بدانستی که هر شب [illegible] چهار صد رکعت نماز گزار
میشد [illegible] و در این شب [illegible] فراموش کردی کفارت آن چهار صد دینار بدین شخص ده چون از خواب بیدار شد آن خط به حاجب
داده تا امیر رسانید [illegible] چهار صد دینار [illegible] خرید [illegible] و خواهران [illegible]
رابعه [illegible] در همه [illegible] و هر روز [illegible] بعد خدا [illegible]
وی اندر [illegible] رابعه [illegible] مستغرق [illegible] روشنی
خواجه [illegible] و او را آزاد کرد و او [illegible] خواجه [illegible] پس از آن [illegible] و عبادت
کرد تا [illegible] کویند [illegible] که کعبه را استقبال او [illegible] کویند ابراهیم ادهم [illegible] چهارده سال
[illegible] برای آنکه [illegible] کعبه [illegible] چون [illegible] خانه را ندید گفت [illegible]
چشم [illegible] خلل [illegible] کعبه باستقبال ضعیفه [illegible] رابعه [illegible] گفت ای
چه شور است که در جهان افکندی گفت شور تو در جهان افکندی که [illegible] الجمله [illegible]
که [illegible] نقلست که شبی [illegible] رابعه [illegible] چراغ [illegible] و دل ایشان
[illegible] رابعه [illegible] تا روز [illegible] چراغ [illegible] گفتند حضرت [illegible] کار را
دوست داری گفت [illegible] گفتند [illegible] گفت [illegible] و شیطان
[illegible] سخنان اوست که اگر صبر مرد بودی کریم بودی [illegible]
که چه [illegible] گفت [illegible] حارث بن اسد المحاسبی عالم بعلوم ظاهر و باطن
بوده [illegible] کفته که [illegible]
در بیان آن [illegible] بوده [illegible] سخنان اوست که [illegible]
الحصری شاگرد شبلی [illegible] شاگردی [illegible] گفته که [illegible]
[illegible] ابو سعید [illegible]
عبد الملک مروان [illegible] حجاج [illegible] حاکم عراقین بود [illegible] خراسان [illegible]
از مظالم [illegible] کویند [illegible] اولاد [illegible] خراسان [illegible] اولاد [illegible] که ایشان را
مهالبه کویند ابو محمد مهلب که [illegible] مهلب [illegible] بوده

مناظره

[illegible] الانسان آمده که او را از آن جهت [illegible] که هر روز [illegible] و شبانگاه [illegible]
[illegible] مکه [illegible] بکریزان [illegible]
کرد [illegible] عمر بن [illegible] که [illegible]
[illegible] حجاج [illegible]
که یزید [illegible] حجاج از یزید [illegible] سلیمان بن عبد الملک
بحکومت خراسان تعیین کرد [illegible] یزید [illegible] حجاج [illegible] سلیمان بن عبد الملک
[illegible] حجاج [illegible] ولید بن عبد الملک نوشت که یزید [illegible] سلیمان
[illegible] یزید [illegible] بیت المال [illegible]
سلیمان نوشت [illegible] یزید [illegible] سلیمان [illegible]
امیر المؤمنین [illegible] سلیمان [illegible] یزید [illegible]
[illegible] امیر المؤمنین [illegible]
[illegible] حجاج [illegible]
[illegible] حجاج [illegible]
یزید [illegible] سلیمان [illegible] اصمعی کوید که [illegible]
که هر روز از یزید [illegible] شاعری [illegible]
و شعری [illegible] یزید بکفت [illegible] حجاج [illegible]
[illegible] کفت که [illegible]
[illegible] هزار [illegible] هزار [illegible]
اگر [illegible] یزید [illegible]
چو [illegible] هزار [illegible] هزار درم [illegible] یزید هزار
دیگر [illegible] هزار [illegible]
[illegible] اگر [illegible]

از آن که سلیمان بن عبدالملک خلیفه شد خراسان و عراقین را به یزید بن مهلب داد و او [illegible] جرجان و طبرستان و دهستان
فتح نمود و مال بسیار بدست آورد [illegible] روان کرد و اسباب ازیشان
کنده [illegible] چون عمر بن عبدالعزیز خلیفه شد یزید را از عراق عزل کرده [illegible] محبوس بود تا آنکه
یزید در ایام حکومت عراق اولاد حجاج را اهانت و آزار بسیار رسانیده بود [illegible] در غضب شد
کرده بود [illegible] یزید مهلب [illegible] حجاج [illegible] یزید [illegible] در روز
خلافت [illegible] بن مهلب از حبس گریخته جمعی کثیر از اهل بصره همراه گشته بصره را متصرف کردید
و یزید [illegible] برادر خود مسلمه را بجنگ او فرستاد و [illegible] جنگی صعب داده هشت روز جنگ قائم بود
روز نهم یزید شکست یافته بقتل رسید و آل مهلب مفضل برادر یزید [illegible] کرمان [illegible] و در نواحی [illegible]
بین الجانبین مصاف روی داده مفضل کشته گشت و در زمان دولت بنی امیه از آل مهلب دیگر کسی بامارت نایل نشد تا [illegible] منصور
دوانقی یزید بن حاتم بن مهلب لشکر پنجاه هزار سوار کشیده بافریقیه فرستاد و ولایت را متصرف [illegible]
معسکر [illegible] و در [illegible] روز [illegible] که [illegible] شاعر [illegible] قصیده گفته بافریقیه
رفت و در روز یکه قصیده [illegible] یزید با اهل مجلس گفت که هر که مرا [illegible] هزار
بود صد هزار درم [illegible] از مال خود [illegible] داد و [illegible] شاعری [illegible] قصیده
گفته [illegible] بن حاتم [illegible] گفت [illegible] هزار درم [illegible]
ده عدد [illegible] ابوبکر محمد بن سیرین امام معبرین و مقتدای مخبرین بود و هجده کس از صحابه و دوازده کس از تابعین را
دریافته بود و سنی کثیر داشت و در تعبیر خواب حکایات غریبه از وی نقل میکنند چنانچه شخصی نزد وی آمد و گفت
در واقعه دیدم که روغن زیت در [illegible] میریزم گفت تو را جاریه است گفت بلی گفت تحقیق نمای که او مادر تو نباشد
چون تفحص نمود چنان بود که او گفته بود [illegible] گفت که در واقعه [illegible] میکنم دو سوخ [illegible]
اب [illegible] ان اب شیرین [illegible] و دیگر [illegible] تلخ ابن سیرین گفت [illegible] که بر خواهر خود
نقل است که زنی پیش وی آمد و گفت [illegible] در خواب دیدم که [illegible] شکم شوهر من [illegible] از شکم او بیرون
می آورد ابن سیرین جواب داد که امشب [illegible] شوهر تو دزد آمده [illegible] همان شب [illegible]
شوهر او آمده [illegible] گفتند که این تعبیر از کجا معلوم کردی [illegible] تعبیر [illegible]

ازتجا

از تجا احوال استخراج کردم [illegible] نزد وی آمد گفت امشب در خواب دیدم که [illegible]
[illegible] امیر [illegible] امیران شهر معزول [illegible] و دیگری نصب [illegible] و [illegible] نزد وی آمد و
خوابی دیدم [illegible] گفت [illegible] حجاج [illegible] همان شخص [illegible] گفت که امشب
واقعه دیدم که [illegible] سلطان حجاج [illegible] گفت [illegible] تعبیر خواب [illegible] بار [illegible]
خوابی [illegible] تعبیر [illegible] نقل است که شخصی نزد وی آمد و گفت خوابی دیدم
که [illegible] که [illegible] نزد وی آمد و گفت
در خواب دیدم که کبوتری سفید بر کنگره مسجد نشسته ناگاه بازی پیدا شد و آن کبوتر را [illegible] ابن سیرین گفت که
حجاج دختر عبدالله بن جعفر طیار را تزویج کند گفتند بچه دلیل این حکم [illegible] گفت کبوتر [illegible]
[illegible] زنی [illegible] دختر عبدالله [illegible] باز [illegible] سلطان ظالم [illegible]
[illegible] حجاج [illegible] نقل است که عورتی نزد ابن سیرین آمد و گفت [illegible] خواب [illegible]
[illegible] ابن سیرین [illegible] متغیر شده [illegible]
[illegible] جواب [illegible] که [illegible]
[illegible] یحیی بن یعمر العدوانی النحوی [illegible] عبدالله بن عباس و عبدالله بن عمر و بعضی از صحابه
[illegible] داشته [illegible] که وی شیعی مذهب بود و همواره [illegible] اهل بیت
میکرد [illegible] حجاج [illegible] خبر دادند که [illegible] یحیی نام که حسن و حسین [illegible] از ذریت
[illegible] حجاج [illegible] حجاج [illegible] یحیی [illegible] گفت [illegible] حسن و حسین
از ذریت [illegible] یحیی گفت که اگر [illegible] حجاج
امان است یحیی گفت که حق جل و علا در کتاب [illegible] ومن ذریته داود و سلیمان
وایوب و یوسف و موسی وهرون وکذلک نجزی المحسنین وزکریا و یحیی و عیسی [illegible] ابراهیم [illegible] حسن و حسین
[illegible] حجاج سکوت [illegible] اما معنی [illegible]
[illegible] از وی [illegible] گفت [illegible] بصره [illegible] خراسان [illegible] قتیبه [illegible]
که [illegible] اخراج کن [illegible] ابو عبدالله مالک بن

ابن علم از ربیعه فرا گرفت و از نافع حدیث و از زهری کسب کرده و هرگاه حدیث روایت کردی وضو ساختی و جامه پاک پوشیدی
بمسند و وقار بر کرسی نشستی چنین گفتی و هر کرد که با ایشان حدیث روایت نکردی و با آنکه ضعف شیخوخیت در وی
اثر کرده بود همواره پیاده رفتی و میگفت که در شهری که جسد مطهر آنحضرت در زمین باشد من چون سوار شوم و مالک
دراز قد سفید روی بود با سر و ریش ... اصلع و لباسهای فاخر پوشیدی و تراشیدن شارب را مکروه داشتی و بعضی او را
استاد شافعی میدانند آورده اند که جعفر بن سلیمان بن علی برادرزاده منصور والی مدینه رسانیدند که مالک بیعت شما را
مکروه میداند جعفر او را طلبید و شصت تازیانه زد و ... دستهایش را ... و چنان کشیدند که دستهایش
از جای برآمد مالک سه سال در شکم مادر بوده و در نود و نه متولد شده و در هشتاد و نه وفات یافت خلیل بن احمد امام علم
نحو و واضع عروض بوده و در عروض پنج دایره بنا نهاده و پانزده بحر استخراج کرده و اخفش یک بحر بر آن زیاده کرده و آن را مجتث
گویند خلیل در کعبه از خدا تعالی دعا خواست که علمی او را روزی کند که پیش از وی کسی نبوده باشد و او علم عروض
پیدا کرد و این علم را از کسی نگرفته بلکه از صدای کوبیدن ... صفاران در بازار ... استنباط کرده بود و از انجا
استخراج کرد و او مردی صالح و عاقل و قانع بود و خلیل اول کسی است که حروف تهجی را در یک جا جمع کرده و او بغایت
زکاوت و ذکا موصوف بوده که این علم قوی افاده نموده آورده اند که مردی بود دارو میفروخت و در آن فن مهارت
تمام داشت چون او بمرد کسی علم او نداشت که داروها چه بود خلیل پرسید که آیا کتابی نوشته گفتند نه گفت نسخه
نوشته که ... ظرفها که داروی ... پس آن ظرفها را ... بنوشت و داروها را
بیرون آورد ... و اورا ... جمع کرده داروها را ... بحکم خط ... یافتند
دارو شناسی ... روزگار ... و در آخر ... خلیل ... بدست ... تمام ... او
ابو عمرو بن العلا ... از ... که ... هم ... و شعر
... از ... کتاب الانوار و دیگری
القرآن و ایضا کتاب جواهر ... و کتاب ... و ... ابو ... بن ... فضایل
و انواع کمالات ... بوده ... روزی با بعضی از دیگران ... که من
دوش در خواب دیدم که ... و ... هیچکس ... اسب
که ایام عمر ... با من ... و ... عبادت و صبح

گنبد سقفش چون سقف کعبه ... دیگر یک ضلع شهر قلعه ایست که طبع سلطان از ... ربیع و دست
و دست ... از دامان او کوتاه گردیده بیت زین گاری چه کاخ سلیمان چه زین شهر چه سکندر
و بیتی که سکندر ... و خوبی تبع کرده اند در رساله ... آورده اند دولت آباد در زمان
... بوده پیش از زمان اسلام همیشه دار الملک ... و مردم ... و ... تمام ... بعد از
مردم ... دان ... و صفا ... شیوه نموده و قلعه ... است ... و دامن ...
... فلک اطلس ... کرسی ... بیت دور ...
... دایره چرخ ... حصن ... عالم ... حصن ... که ...
چرخ ... چو فلک ... فلکها ... جونپور شهر ...
... که ... اسمان
... بیت ... اسمان ... چو ... در ...
جیلو شهر ... باد ... که ... از ...
... بنگاله و ... مشتمل
... معمور ... و ... از ... است ... کامرو
... دار الملک گلکنده است که ... عمارات ... و ... دیگر ...
دیگر ... تا باشند بیت ... و ...
... و ... از ... و ...
... سلطان ... سلطان ... گرد ...
بنگاله ... پسر ... و کوش ... خوش ...
... بیت ...
... خورد
... و ...
... و

گلکنده

ابراهیم برادر خود ابوالقرار بر قرار غنیمت شمرده بجانب بیجانگر در کشید آمده و در السلطنه والی انجا مقدم او را گرامی داشته در صحبت
نسل خواطر وی بر وجه احسن سالکه جمشید بود در ان ایام کشید ... اساس سپاه و احباء درگاه مخالفت
اشد جمعی خواسته که جمشیدخان را که مقام جمشید سلطنت حکومت رسانده بعضی لوای هوای ابراهیم قطب الملک بر داشته او را طلب
و شتافته بجناح استعجال طی مسافت نموده کلکنده کرده جمشیدخان از وصول او اطلاع یافته بعزم جنگ از شهر
بیرون آمده ابراهیم قطب الملک مظفر گشته جمشیدخان را گرفته کور کرد و بعد از سی سال و سی و چهار بر مسند سلطنت سالی که
زده در امر سلطنت مشغول گشت و سی و چهار سال فرمان فرمائی نمود و ملوک دکن را همه بسلسله سلطنت صفویه اعتقاد فوی
بوده حال خطبه بنام سلاطین از سلسله خوانده اند خصوص حکام بنگاله که در این ایام خطبه بنام ازدیگران مبالغه کامی ...
و خطاب شاهی از آن سلسله علیه دارند ابراهیم قطب شاه فرمانفرمائی بعد ... استغنا نمود و از او بکام ملاهی و
بعنایت محبوب بود و کاهی حسنی که بجز فضل حضرت بوده و علم و هنر را نصیحت و ماهر که فی الجمله کمالی داشت الکه
از هنر و کمال داد اعجاب خوش بنشسته و هر روز با او بدر حضرت وی ناحیه **بیت** بکرور دشمنی بر ... کا در هم
عالم چه برای ایشان تمام او داد خوان کله اینعالم فانی که ... بیکی از کرایم عادات و
مشغول این بود که همیشه خواستی که بمجلس خوان کستری ناشی طعام کوناکون کشیده و در این باب تعداد
تکلف مبالغه کما او بوقوع آمد از هیچ کس ... عزیزان بحضور ... که خوان که ... ابن فرص
کرم خورشید بر سر خوان آسمان نهادی خوان ... تبیامدی و کستردنها بکستردی و اطعمه الوان چندان
بکشیدندی که اهل آن شهر و سکان ملک جمله جهان ... و صدر خوش بوده بهر ... باقی ... از اول تا آخر
و ظرافت ... از مظروف ... **بیت** اندر اطراف او شده پیدا کوه بیدا و ماهی در دریا به روان ... کباب ... بهر
جفت و هر ... حلوا و در تحوکت ... که ما نام بجا که ... مانع کسی ... و بر مانده نعم ... و
و بیابان فرنگی ... نمی بود اعلی و ادنی علی اختلاف طبقاتهم از خوان حضرت او بهره مند محظوظ می کشتند و تا
امروز نشوان ... قانون آن در ... ساکن او ... و روش بود که او ... در ... نادر ... سال
نهصد و هشتاد و نه کوکب حیاتش از افق انتصار ... طالع کشته ... اولاد ... محمد قلی قطب شاه بر وساده سلطنت
تکیه زده فرمان فرمائی آغاز کرد و بنا بر انکه قواعد ... و در سلوک عدل و داد ... سلوک نیکنامی سالها بر ... ملکش
از ... اسباب و جمعیت ... و محبوب ... در ... کرده و تا ... تاکامی و بنا بر امتحان طبع ... بیکر ... اقلیم

اقلیم دوم

نموده زری ابیات او بیان انکه این دو بیت از انجمله است **بیت** سر غم عالم ندارد عاشق کار است پادشاه کشور
عشق خدا یار من است چون محمد قطب شاه از عشق ... سخن عاشقان را دردو طرز کفتار دمن **احمدآباد** از دار
الملک گجرات است بلطافت هوا و آبادانی شهری بر تمام ولایات هند رجحان دارد و در ان هفتاد لطافت ابنیه و عمارات مستثنی
از دیگر بلاد اکر گفته شود که در تمام ربع عالم باین لطافت و آبادانی شهری ... اغراق ... نموده باشد
و آبادانی شهر ... شهرهای هندوستان ... بسعت ... ادرار دود ... دو مرتبه ... در کمال تکلف و زینت ساخته
شده ... از انجا که ... که در دیوار ... و ... بیخت هر کدام ... گونه
خوب و هر یک ... **بیت** هر یک بیکر ... دل ... هر یک بیکر ... کشاجان
آن طوطی ... از ... ظاهر آن معرکه ... مشغول ... از هجر ... نالچیده از
وصل ... صاحب ... ستنبل ... بسیار ... عاشق ... ذکر ... الزحیران ... از اقوام
چند ... سکیبا شود ... احمدآباد از شهرهای جدید است و سلطان احمد ابن سلطان محمد ابن مظفر شاه
همت بنای آن کماشته در طبقات اکبری آمده که چون سلطان احمد اب و هوا قصبه ساولی را موافق مزاج خود یافته
با شیخ احمد کهتو که از کبار مشایخ آن روزگار بود اراده شهر ساختن نمود در ذیقعده سنه
ثلاث و عشر و ثمانمائه در کنار آب سابرمتی حسب تعمیر شهر اعظم احمدآباد بر زمین زد و قلعه و مسجد و بازار و ...
منتعی طرح انداخت و در بیرون شهر سیصد و شصت پوره مشتمل بر بازار و مسجد ... احمدآباد ساخت
نوبت سلطنت بسلطان محمود ثانی رسید ... کرده احمدآباد شهری بنا نهاد محمودآباد نام که الحال آن آباد
و ازاحمدآباد تا انجا ... و مردم ... از اطراف ... که ... شهر شد
بود و از مردم گجرات ... اولیا ... نوشته ... کسب ... از
منتسبان ... شیخ محمد غوث ... ولحمد
باد و داده ... انضاد ... و ... ع
در ... اسفار ... **بیت** ... نده
عقل ... **مولانا خوشی** ... استفاده ... کرده
با هم ... نام دارد ... شعر ... از انجمله

احمدآباد

بیت در بتخانه که بحجره دور کشته اند ۞ از گوشه شکوه عزم صبوری نموده اند ۞ واکرده اند بر الهوی سلسله کتاب الاف ۞
بحرف عاشقی چه رنجها کشیده اند ۞ زاهدی کز نمود سر در جهان حیث فخر برد ۞ چه بر کشت محبت بکارد در محنت فرو برد
زیستا که باشد اندرو هم هجو راحت ۞ رنخلد ادعا ما طلب محبت فخر برد ۞ مولانا محمود بعضا با او کلام را اشعر بود و از
ذوق و حال عاشقی تمام داشت این مطلع از و اورده اند او ابیات بیت دارم درد کری که من قبیله نماز محو نمش ۞ او سود ابرو فش کشد هر چند
بیکرد انتش سودائی مرا هست نکلف بود این رباعی را و راست رباعی اشعر و لف او است هر جا قابل است ۞ دیوانه حرم اوست
هر جا خوار است ۞ رندان را ما مأمور جا سوزیست ۞ اهل جیت لم است هر جا ابر است ۞ دیگر از مضافات این اقلیم کنبایت
و گجرات که مورد خیر و معمور شهر است و صورت قلعه دارد که اندرون شهر رضوی نکار صور سعید نقل این نوع عمارت نموده
نظم قلعه استوار جو خبر همانا چه اسکندری ۞ در طبقات اکبری آمده که صفر آقا نامی از سلاطین گجرات که خداوند
خان خطاب داشته در سنه ... هجری همت این قلعه بر ساحل بحر در دفع تسلط فرنگیان خیلی بنا کرده تا آنکه قلعه نهتر باید
فرنگیان انواع خرابی به مسلمانان ایشان میرسانیدند در ان ایام که خدا و ند خان بعمارت پرداخت فرنگیان چندی
کشتیها ساده داده بتصدیع آمدند و هیچ مکاری نتوانستند ساخت و چون تمام شد بعجو کنده بر در دروازه که رم
فرنگیان محصور بر نکال شروع نمود فرنگیان بجو بجدا حمد مانع حصار نتوانستند شد مسلمانان کار نمودند
که ان جو کنده برابر شاه کوه بنیاد عرض ان قلعه باز ره و بجهت واد ... تفاخش و ذرع بنابر ان جا هر دو سنگ
بقدر انهاها اهن و سرب کدا خته در قرجها و درزها در بخته که سنگها و سنگها اند انها ایوب شاه کردیده کرده
اند بدان خبر بنیاد سومنات شهر است بر ساحل دریای عمان و در بتخانه آن شهر بتان و نیز بتی بوده بت بزرگ را منات
میگفتند و در زمان حضرت ختمی پناه صلی الله علیه و آله و سلم آن بت را از خانه کعبه برآورده به هند آورده اند و برابر جواهر
باهل هند فروخته اند و آن بتخانه بجهت ان بت سومنات نام کرد و بعضی اعتقاد ان است که انرا از بر آمده و برخی
گفته اند از اسمان آمده چنانچه از اسلام فرخی شاعر میکرد بیت منات کو عزی و مکه بشکستند ز دست بت شکنی آن زمان
دو رازین بمرز بکشت ه زهر دو امروز ۞ فکند اند منات پیش کعبه برو منات منات کافر ابد برید ۞ مکو بکر الدار کسی
بجایگاه کو فر کار ادیار ۞ بر آن زمین نشست و زر فخر کافر ۞ زهر ان بت بجا بنا کرد ۞ سومنات شادی هر آن سو
بنی را سد فاینگونه بدین بیکر ۞ مدد هم خلوت کرد کار جهان ۞ خبایه دهند و شمس الدین قمر ۞
نعلم این بود اند جهان شد او فتا ۞ تحکم این بود اند جهان فنا و ند ۞ کره و هم بکر گفته که این بیت ۞

اقلیم دویم

براهمان براین بود جایگاه او ۞ کسی بناورد دانش او را بد ایشقلم که این ۞ از اسمان بخدای خود آمده است ای پدر ۞
مبین بگو بهم روز ندید بگو کب ۞ ببین بگو بدیجر و ببین بگوید بر ۞ لما در کتب سلف و اهم معلومی شد که این بت از آن
کس که جهار هزار سال میشود که معبود هندو و بعضی برآمده کنز انجا غیب نموده و در تاریخ حبیب السیر آمده که سومنات
از انواع بتی است که هندوان اعظم اصنام اعتقاد دارند ولیکن او از بیت شیخ فرید الدین عطار آمده مستفاد میکردد
بیت لشکر محمود اندر سومنات ۞ یافت آن بت که نامش بود لات ۞ هر بعد سلطان محمود در چهارصد شانزده بعزم الهدام
آن بتخانه از غزنین در کجرات آمده و چون محاصره میان جانبین حرب صعب داده هزار و زخیات قائم بود روزه دیگر
باستعمال آلت بیکار پرداخت اهمان دستور نفر شجاعت به نکین مبارز میکاشت اهل سومنات در آن روز فوج فوج بر بتخانه
شتافته و سلطان در بغل گرفته استغاثه طلب کرده کرمان بیرون میآمدند و جنگ میکردند تا زیاده از پنجاه هزار کس
بقتل رسیدند و سلطان محمود بعد ان قتال بدرون بتخانه رفته مترلی دید بغایت عریض و طویل مشتمل بر پنجاه و شش ستون
که هر یک از ان ستونها بانواع جواهر نفیسه مرصع نافه بود و مشاهنی بود از سنگ سفید بلند پنج گز که دو گز از ان در زمین
فرو برده بود چون سلطان را چشم بر آن افتاد بگرزی که داشت آن را درهم شکست و قطعه از آن سنگ برده در غزنین
بر در مسجد جامع فرش نمود و آن تا الحال موجود است و از شکم آن بت جواهر نفیسه بیرون آمد ماه هندو جمیع اوثان
هند را حجاب آن بت میدانستند و هر شب آن بت را باب تازه که آب کنک بود و بکرات از افاضل اداره از سومنات
تا گنگ زیاده از دویست فرسنگ مسافت است هر روز آب تازه می آوردند و ایضا ده هزار قریه آباد
وقف آن بتخانه بود و زیاده از بیست هزار سوار همیشه در اطراف آن بعبادت مشغول داشتند و زنجیری از طلا بوزن
دویست من هندی در آنجا آویخته بودند و در ان زنجیر زنگها تعبیه نموده بوده اند که هر گاه آن زنجیر را در حرکت
آوردند براهمه را او از ان شروع میکردند و بسیصد کس برای سر تراشی مقرر بود و سیصد سازنده و پانصد کنیزک رقاص داشته
و اکثر راجایان دختران خود را اندران بتخانه میکردند که خدمت منات میمودند ناتوکور شهریست معروف و سکانش
متعرض دارالشرع نموده اند و جهیز از دیگر شهرهای هندوستان بنده مثنا و شا اهل تصوف شیخ حمید الدین از آن شهر است و او دوران
عصر شمس الاولیا و امام الاتقیا میکفتند اند و سلسله ارادت خواجه خضر بیخرده و در روشن بعد طریقت را
از او اخذ نموده و بعد از آن صحبت شیخ بهاء الدین دریافته و بسیاری از بزرگان را ملازمت کرده و آخر مرید خواجه
معین الدین سجزی گردید که قدوه سلسله الاولیا اند که شیخ حمید الدین در خطه ناگور بیکه ملک داشته نیم بیکه را

سومنات

نیست خود سکنه و چیزی بکاشت و از آن بوی خوش متصاعد گردیده از لباس و طعام و جای او در ساعت استشمام میکرد بیت

این دو رنگی [illegible] خود چه خوش و ناخوش چه نهان و چه عیان مولانا یحیی در خط و معما بی بدل بوده و نسب خود بسلطان
السالکین شیخ جمال الدین منسوب میساخت و گاه شعر میگفت از انجمله این بیت [illegible]
بهیچ نماند قرار بنگاله ولایتی است در غایت وسعت طولش [illegible] کروه و عرضش [illegible] کروه و هر کروهی یک میل
شرعی متصل است [illegible] که عبارت از بحر عمان [illegible] که متصل است [illegible]
کوه منتهی میشود و جنوبش [illegible] بنگاله واقع شده و [illegible] و هوای بنگاله در غایت اعتدال
دارد و حاصلش برنج و نیشکر و ابریشم [illegible]
[illegible] تمام منافع [illegible] است که آن برابر [illegible] میشود و از آن طعم
مفهوم میشود و در برشکال [illegible] تمام ممالک [illegible] میشود و مدار
آن دیار بر کشتی است و [illegible] و سلطان [illegible]
[illegible] جمع کرده رساله
و در آن رساله آورده که [illegible] در یکی از شهرهای بنگاله شخصی پارچه در بیع داشت که [illegible]
[illegible] لطافتش بغایتی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] خان برادر سلیمان افغان حاکم بنگاله [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] شریف آباد است که [illegible]

ذرایع

اقلیم دوم

ذرایع از استعمال [illegible] استعمال کرده [illegible] هر چند حکام سعی کرده اند که این شیوه
بر طرف سازند صورت نبسته و اینهم [illegible] و در یکی از [illegible] هیر پور نام کان الماس [illegible] و اینهم در بعضی از مضافات
این تومانات میشود [illegible]
[illegible] ساتگام که از بنادر مشهور است داخل این تومان است و [illegible]
[illegible] سلیم آباد تومانی دیگر است [illegible] سلیم آبادی [illegible] و در یکی از مضافات
آن محمود آباد نام [illegible] و در این تومان [illegible]
سنارگانو [illegible]
[illegible] تومانی دیگر سرهت است که متوطنان [illegible] جنت آباد نیز تومانی
است [illegible] در این تومان [illegible] مالده که [illegible] و اینهم
گور است که در [illegible] سابق دار الملک بنگاله بوده هم داخل این تومان است و قلعه گور از قلاع معتبر هندوستان است
[illegible] خندق دارد و فاصله ما بین [illegible]
خندق [illegible] کوره گات
[illegible] بار بک آباد نیز تومانی [illegible]
در انجا [illegible] از تومانات [illegible] و از مردم بنگاله
کسی که بنظر آمده مولانا سراج الدین عثمان است که [illegible] خوش لقا و زاهد با صفا بوده و خرقه از شیخ نظام اولیا داشته
و [illegible] شیخ نظام [illegible] که اگرچه مولانا سراج الدین [illegible] هندوستان در سلک اولیا [illegible]
[illegible] شیخ نظام اولیا [illegible]
[illegible] مولانا فخر الدین [illegible] شیخ نصیر [illegible]
مولانا سراج الدین [illegible]
شیخ [illegible] پنده [illegible]
[illegible]
[illegible]

بنگاله

کداز این بولستار هرچه میخواهند میفروشند و این رسم تا سالهای دور از زمان ماه جنبل از استیلای افغانان
واجبه اعتبار مرتبی کرده تمام او را بجهان دستن نبوده و جهه هرکدام خانه علیحده ساخته میکنند و بخشی
جمعه هر منزلی ترتیب داده و حمامی و وظیفه خوار ساخته که اگر غریبی وارد شود آن حمام را اهل آن وقت منزل داده
برده آن شخص در آن شب انچه شرط خلوت باشد بجای آورده علی الصباح بیرون رفته رخصت شده و این شهر را
جمله خیرات و مثوبات الحرمین میدانند و در بین سواد شهر از کسی بخانها و سبیل ها برکار و بناها بر سر و شکر کرده
بهمین و بنا او منبر و چون بهمین سبب در فور سیلان آبها چه دکان الطافت زینت داده اند و او برآ
کجی بنی مکونند در موضع بر شهر از اعمال کجی بنی بخانه است کنار دریای شور که قدری از اصحاب سنت
و اهل هند را جکنا اعتقاد است خصوص سکان آنجا و شهر که دو وقت که گماری بخور است و وقف
حلت جکنا مبسان ندبعلی است و آنی روزی اکر رفع بکار شده است که مبیتها و خوش میکردند و الاولاد ایشان شود
برخود شو میکنند و بقا ایکدانند و در این بخانه هندوان برخود حمها میکنند و منشیان منبر و چون
جاجرات برات هما اند که زعم التنامی ناید مؤمن و کافر هرکس در وقتی آن بت است عبادت الشهداء است
چنانچه حضرت حکیم استاد در رساله که از هرجا سخن جمع کرده می آورد که مولانا لطف الله بنا بوده که مسلح
باجمعی به آنجا وارد شد و بعد از اختلاط با آن بت تا زیارت آن بت از اهل آنجا مانند شیطک بی ادبی نکند
چون آنجا عبادت و بخانه سر و بندی کی از آنها است هر طرف آن بت میماند از دور دفتر و همین مولانا مسکوید که
مرا از مشاهده این بعض آتش در دل افتاد که آیا این از چه بوده تا که آن بت ظاهر طی ماطی التجنین تاسر نجلی بود
ابد آورده که چون در این فکر بجوابه حد شخصی در واقعه بوی گفته که این شکل بود و در نجف اشرف حاصل شود
چون بنجف رسیده در خواب دید که شخصی گوید مسکوید که تا این بت از آن جهت است که طلسات و بر نفوس آنان مسلول شده است
که ازین توجه نفوس آن از هلاطهو می آید دران تولد بی ادب خود در این برادرین ارا از آن خوف میدانند وعاده
کلا نزار این سر هیچ عیبی سنگی است بلکه دلنشین و ممنوع میکرد و کوچ مابین شرقی و شمالی بنگاله واقع شده
بکجی ترکی لات است خاستهی مسلوی و حد و بکرش کوکالست و از سرحد پنجا که انموع اشام مسکونند و لایت کوچ
بیست روز است که پیوسته مردم آنجا اهل شدند مشتمل بر ماصل کوچ فلفل و ابریشم که از اطراف هند تا نکر مسکوند
و در آن ولایت خبار است که بعضی از ایشان سر دیوان و تمام آن دیوان است و مرد آن دیار با بعضی ببیت او ورابیا

بکروند

ربع مسکون بکروند هیکن در آن روز هر قسم جانور که دو دولت ایشان باشد میکشند و ثواب آن را با بی عاید میسازد و همچنین همو
کبابر این روز در آن روز بقتل میرسانند و هم کیسان جماعتی که جانوری لطف دارند و را میکشند و میکویند که ثمار این طلب
کرده و از روز که ایشان جو میشوند هیچ کاه که خواهند میکنند و بازنی دختر هر که میخواهند صحبت میدارند و بعد یکسال
دو از یکسال میشوند چون بمیت علت تو نیز از اصحاب و سعات دلیل برای جواهر اختیار اقلیم دوم که در دو شنبه کواکب را
برده و در هر جا از غریب ابن ها باک داشته و در التحریر انتظار الحال همکی من معصوم و مصر را که عقد
چند از در وی اقلیم سیم که کوشش و کردن روزکار ابدان را ابر نوانند دادن قوم فکر کوه رشیم کردانند بیت بر تو
تو فیض چه بر خاصه انداف کنج دوم صوت اتمام یافت کشت اهل اغبان اکر هنر نازکشاید در درج کهر کنج
زکهر کسند زیب کوش خود از آن کند اقلیم ثالث این اقلیم تعلق بمریخ دارد و ابتدای این اقلیم از حد شرقی
عرب بلاد چین و بر بلاد یاجوج و ماجوج و شمال بلاد ترکستان و وسط بلاد کابل کذر دبریان اماضد هار و وسط بلاد
کرمان و سیستان و بلاد فارس و عراق و جنوب دیار بکر و شمال بلاد مغرب و وسط شام بگذرد بس بر بلاد مصر مکند
و وسط قادسیه و بلاد طنجه کذشته بدریای عظیم منتهی شود و چون بسیار از شهرهای ایران داخل این اقلیم است
واجب دید که مجملی از احوال ایران مذکور ساخته بعد از آن شروع در بلادی که مخصوص این اقلیم است نماید ایران مملکتی
در غایت وسعت مشتمل بر صنوف نعمت بیت ساکن او جمله بزرگ املاک کوشه بکوشه اش کان ملک بیقر
از علم و آب بهر منده اهل نجوم را که شمارد که چند از این زمین در دو اقلیم سبعه افتاده و شرقیش ولایت سند و کابل
و ما وراء النهر و خوارزم است و حد سفلی بلغار و غربیش ولایت ارمن و کرجستان و شمالش بلاد ثابت و
روس و تکس و جرکس و مطرس قدیم بحار و الان که فرنکستان کویند حدیش بلاد تا او ایران زمین فلعه
اسکندر و بحر خزر است که بحر کیلان و مازندران نامند و جنوبش بیابان نجد است که در ایام که واقعه بعضی
این اینکه کسر منسوب است بقول بعضی ایران نام بلاد بعض هوشنگه او شیراز نام داشته اما صحیح است
که برای ایرج ابن فریدون منسوب است چون عراق را دل ایران خوانند و دل پادشاه وجود است ابتدا بذکر آن او لی نمود و اهل
عراق ایران صحیح و اعضاء سلیم دارند صاحب عقول و ادراک صایب الله و در تحصیل ثمره بریک نکته صحبت کاملا
منیر بیولو فطنت کتابی است انی دیگران بر ترند بیت عراق دل فروزنا با دیدند که دوان فضل او بلندند
ایران هر اکلکه او دانش نفس عربی بزرگ از عراق است و بس واکثری از شعرا در عراق اشعار کفته اند چنانچه خاقانی

در تحفة العراقین آورده بیت جز فرع عراق بی‌نهاده ؛ آن نافه که بر تن تو داده ؛ خاکش همه خال اجتماعی است ؛
این همه از نشانگی است ؛ سرخاب تو دجله هست خاکش ؛ جولانگه انعاب پاکش ؛ بیخ رخ احزان ز شوره ؛ ازو
عراقیان عزو کبره ؛ و بشرافت عرض حاصله سال یخشین بذکر عراق عرب بیاد رفت نمایید و بکر انکه صاحب صور
الاقالیم آورده که عراق عرب در قبله ایران واقع شده و ابتدا از جانب قبله شروع نموده از آن سبب بها **عراق عرب**
ولایتی است در غایت وسعت حدودش از حد کهستان است تا آباد بهر کوه و رود بار شیبانا تا حجر فارس و حسیر حیره و قادسیه
پیوسته و حاصلش از اخراج اوایست جمیع الامم شکوه در زبدة الفکر آورده که حد عراق عرب تا بیابان نجد و
در بلاد فارس تا حد خوزستان و کردستان و رود بار و بکر پیوسته است طولش از تکریت تا عبادان است بیست و هفت سنگ عرض
از عقبه حلوان تا قادسیه حجازی بیابان نجد هشتاد فرسنگ شناخته شده هزار فرسنگ است در عهد خلیفه ثانی عراق
عرب فتح شده الله بغیر از بیابان‌ها و زمینی که از زراعت خارج مانده بود سی و شش بار هزار جریب قطعه منضبط در آمد
چون در زمان اسلام بغداد معظم ترین شهرهای عراق عرب بود هر آینه آغاز از ذکر آن نموده **بغداد** شهری بوده مشحون
بکوثر تا آن عرصه تجدید سپاکی بنا از رشد تقریب **بیت** همه جا شهر آباد شور تعجید و هوا ؛ هم مستاعم سیم و کاس
مهد مراد بیع کاه و نخر فرش ؛ همه بر کمال آن زده و کرم التفاس و منصور دوانیقی در سنه خمس و اربعین و مائه بغداد را بنا
نهاده و در سنه ست و اربعین و مائه از مدینه هاشمیه بدانجا انتقال نمود در عجایب البلدان آمده که منجمین در وقت تعمیر بغداد
ملاحظه نموده مشتری در قوس بود و این دلیل است بر آنکه خلیفه در آن شهر نمیرد و همچنان بود که او و کفه بود از جمله سی
نفر خلفای بنی عباس یکی در دار الخلافه بغداد فوت نشد انتهی الحکوت که بغداد بر چهار فرسنگ بوده و شصت هزار
گرمابه داشته و در میان هر در حمام سی مسجد بوده و عرض اسواق همه جا ... کرده معین نموده اند و حمامات که خلیفه
توابع او تعلق داشته ده فرسنگ بوده در بغداد اولیا و فضلا و اتقیا لا تعد و لا تحصی بوده این ابیات خاقانی
است در صفت بغداد **بیت** بغداد بهار دلوداد ؛ پیشانی بخت او گشاده ؛ در قلب ده هست صنع ده او ؛
چون چشم گوزن و ناف آهو ؛ شهریست نه جز فکر دانا ؛ در وی همه کار آب بابل ؛ چون عارض دوست از نکویی ؛ در وی همه
آرزو که جوئی ؛ اما الحال از آن بغداد اثری نمانده جمیع اساس خانه‌ها خراب شده و وحوش و طیور در آن بقاع
آشیانه نهاده و در لب التواریخ آمده که چون امیر شیخ حسن ایلکانی از آذربایجان استیلا یافت شیخ حسن چوپان بروی
خروج کرده میان ایشان محاربات بسیار واقع شده و آخر بعراق عرب رفته بغداد را نو را بنا نهاده و در اندک زمان

چنان

اقلیم ثالث

چنان معمور گشت که مسلسل آبادانی آن کوه خراب گشته از آن زمان تا حال بنا انسو آبادانی دارد اگر چه هوای
بغداد گرمست اما صحت تمام با آب و اکثر وقت ارزانی باشد قحط و غلا او کم نمود اتفاق افتد در مجمع الحکایات
آمده که در بغداد آهنگری بر سر دکان خود بنشسته بود هنگام زفاف جوان شوهر فوت کرد الحال در آن پیش از پنج او طاهر بغداد
که عقد ثانی را او فرستاد ابو خواجه صاحب جلیس آورده که در چهار صد و پنجاه و هشت طولی در بغداد گویند که او
دو نهر بیک بلوکی و مرقد هشت نقل کند که از بغداد بنظر آمده تا عشر عشیر این جا دیگر شهر ها ... و اخصاب محمد
که علم شهر شده اتفاق کرده باقی را موقوف گذاشت ابو عبدالله احمد بن حنبل یکی از ائمه اربعه اهل سنت و جماعت
و هزار هزار حدیث یاد داشت و بخاری و مسلم و نیشابوری و نووی نقل حدیث نموده و عظم شانش بیشتر بود که مشکل
دخالد نصیب هم رسول الله اجنان او کرم الله معروف کرخی خلاق عارفان عهد بود در تذکرة الاولیا آمده که مادر
پدرش ترسا بودند چون معلم فرستادند استاد گفت بگو ثالث ثلثه گفت قل هو الله احد هر چند ثالث ثلثه تعلیم
او می‌کرد گفت الله یکی است تا معروف بگریخت و بدست امام علی بن موسی الرضا علیه التحیة و الثنا مسلمان شد پس آن پدر و مادر
چند سال حیران بودند که معروف البرکات را بعضی گفته اند که در خدمت سلطان علی بن موسی الرضا علیه التحیة بود و وعده بوابی داشته
آن حضرت بار عام داده از ازدحام مردم در زیر پای و لگد فوت کرده هو تقدیر است سری سقطی نقل
که معروف مرا گفت که چون از حق تعالی حاجتی بود سوگند ده که بار خدایا بحق معروف کرخی حاجت من روا کن که اجابت
بعد از فوتش در سنه مائتین هجری بوده و امروز بر سر قبرش هر که دعا کند مستجاب شود سری سقطی امام اهل تصوف
بوده او اول کسی که در بغداد سخن توحید حقایق گفت و بود و او صاحب شکر معروف و کشف در ریاضت انهماک
... که او ابو بحر که نود و هشت سال پهلو بر زمین ننهاد مگر در بیماری مرگ گویند که روزی خواهری بوده
دستگیری خواست تا خانه او را روبد سوی نداد بکر نبی زنی بید که خانه ... و گفت مراد خصم
خوشنودی و اکنون ... و دیگر گفت خواهر این دنیا که از عشق ما ... ما محروم مانده اکنون او حق
تعالی ... خواسته تا از روزگار ما او را نصیب بود ... هر که سالک ری
خوش کرده ... از این پرسید گفت از پیغمبر صلی الله علیه و آله شنودم که هر که سالک ... مسلمانی صد ... فرموده
نو انکس ... بود که تازه ... از ... رحمت ... خوش ...
جنید شیخ المشایخ عالم اسم بود اگر چه او از نهاوند بود اما مولد و منشأ بغداد بوده از ابو جعفر ...

بغداد

که اگر عصا بر سر کسی زدی بودی بعضی جنبیدی ... در تذکرة الاولیا نقل است که چون روز اول مجلس نهاد چهل کس حاضر بودند
هیجده تن از آن بمردند و بیست و دو تن بیهوش شدند و هم در آن کتاب مسطور است که روزی شبلی گفت یکی از مریدان وی نعره زد
شیخ گفت اگر یکبار دیگر نعره زنی از صحبت دور گردانم و آن مرید سخن شیخ شنید آن مرد ضبط خود بکرد تا طاقتش نماند
هلاک شد چون تفحص احوال کردند [illegible] خاکستر شده بود [illegible] کرده اند که یکی از بزرگان رسول صلی الله علیه وسلم را بخواب
دید که نشسته است و جنید حاضر [illegible] که ناگاه شخصی درآمد و فتوی آورد رسول صلی الله علیه وسلم فرمود که بجنید ده
گوید گفت یا رسول الله در حضور تو چگونه کسی جواب فتوی نویسد فرمود چنانچه همه انبیا بامت خود
مباهات کنند مرا بجنید مباهات است یکی از وی پرسید که اول کدام قدم است [illegible] گفت آنوقت که دل [illegible] شخصی [illegible]
جنید گفت خبر از این [illegible] داری گفت [illegible] گفت بکر [illegible] گفت [illegible] گفت [illegible] که تو [illegible] اولیتری که
من هیچ ندانم و مرا هیچ نباید [illegible] که [illegible] عرفان است [illegible] مریدان و هلاک [illegible] فلان
ابو الحسین نوری [illegible] نقل است که [illegible] از شهر [illegible] ابو الحسین [illegible] شهر [illegible] سید
یکی از انصار [illegible] ناگاه [illegible] گفت انا لله و انا الیه راجعون [illegible] گفت خبر [illegible] گفت [illegible]
که ابو الحسین نوری بمرد [illegible] خواجه [illegible] افتاده [illegible] کسی [illegible]
گفتند [illegible] شهر [illegible] اثم [illegible] دروازه شهر [illegible] گفت که ابو الحسین بمرد
چون ابو الحسین این بشنید [illegible] گفت [illegible] غافل شده ام او [illegible] زمین
و آسمان [illegible] گفت [illegible] که چون [illegible] گفتی نوری [illegible] برآمد که تمام خانه
روشن شد [illegible] ابو سعید خراز از اجله مشایخ
بوده [illegible] اکر [illegible] جنید [illegible] بعد
دم او گوید که میگویند که [illegible] العارفین [illegible] و اگر [illegible] میگوید [illegible] است و اگر [illegible]
میگویند ابو سعید خراز [illegible] شیخ ابو محمد [illegible] بمصر [illegible] او
منتشر شده [illegible] بزرگ [illegible] بیست سال [illegible] هیچ طعام [illegible]
نکرده [illegible] گفت [illegible] که [illegible] گفت [illegible] دوزخ [illegible] راست
[illegible] گفت [illegible] ابو عبدالله [illegible] از

کرام قوم بوده و بزرگان این طایفه [illegible] گفته که [illegible] کشتی نشسته بودم بادی برخواست طوفان عظیم شد اهل
کشتی [illegible] و تضرع [illegible] کرده [illegible] گفتند که تو [illegible] کردم که اگر از اینجا خلاص
[illegible] گوشت [illegible] گفتند [illegible] گوشت [illegible] گفتم [illegible] خاطر من افتاد ناگاه کشتی
بشکست [illegible] بر کنار افتادیم چند روز بگذشت که از [illegible] چیزی نیافتیم ناگاه [illegible] پیدا شد و برگرفتم
و بکشتند [illegible] بخوردند [illegible] در خواب بودند که مادر آن [illegible] پیدا شد و بوی [illegible] بخورد
بعد از آن از آن مردمان بوی [illegible] که [illegible] بپای [illegible] کشت [illegible] بوی
آمد [illegible] و از من هیچ بوی [illegible] من داشت [illegible] بالا داشتم که اراده [illegible] که سوی
[illegible] سوار [illegible] تمام [illegible] که [illegible] بادا [illegible]
[illegible] گفتم
[illegible] گفت [illegible] ابو
فلانی از فقهای [illegible] و از اقران جنید [illegible] گفتم از [illegible]
که [illegible] شیخ [illegible] گوید که [illegible] گوید که [illegible] اسلاف
ابو عبدالله بن الجلا ابن الجلا نام وی احمد بن یحیی الجلا است در تذکرة الاولیا آمده که ابن الجلا [illegible] گفتم که
مادر [illegible] گفت [illegible] مادرم
گفت [illegible] گفتم [illegible] تعالی [illegible] مدینه
روان شدم [illegible] حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم رسیدم گفتم یا رسول الله [illegible] و
بخواب [illegible] و پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم [illegible] که [illegible]
[illegible] گفت [illegible] گفت [illegible] که [illegible] او
[illegible] که [illegible] محمد بن الحسن الجوهری [illegible] ذو النون مصری [illegible] استاد
نقل میکند که روزی شخصی [illegible] آمد و گفت [illegible] اگر تو [illegible] شد
باشد [illegible] دعا [illegible] مستجاب است و اگر [illegible] باشد [illegible] خبر [illegible]
[illegible] شیخ ابو بکر کتانی شیخ مکه و پیر [illegible] سراج [illegible] بغداد

فاروان بود که در این سالها که بود در شبانروزی وضو ساختی و از اول شب تا اخر نماز کذاردی و قران ختم کردی و در طول عمر دوازده
هزار ختم قران کرده بود نقلست که کفت شبی بخواب دیدم حضرت رسالت پناه صلعم و الرسول بخواب دیدم کفتم چه دعا کنم تا الحق
تعالی مرا ایمان دهد فرمود هر روز هفتاد بار بکوی یا حی یا قیوم لا اله الا انت در نفحات مسطور است که او وصیت کرد و سوال کفتند
از انکه انحضرت را بخواب دیدی بکو که چه دیدی کفت دیدم که مرا وصیت کن کفت چنانکه فردا نور اخدا خواهد بود تو اوراد
او را باش و نیز او کوید که حق تعالی را [illegible] که او را [illegible] کویند و در زیر عرش محرومی است و ان بر همه جوید کبود
وفات او و استغفار [illegible] حضرت شیخ جنید رحمه الله ابو العباس بن عطا [illegible] معاصر جنید و ساکن کعبه بود و سلطان [illegible]
اهل تصوف [illegible] اهل تصوف مسکنش [illegible] در تفسیر [illegible] و حقایق قران و علم بیان و دقایق کلام علم داشت و مرید جنید
بود ابو سعید خراز در کار او مبالغه کرده [illegible] در تصوف مسلم [illegible] در صومعه او کشتند صومعه
دیدند کفتند این چه حالتست کفت در حوالی کبوتری از شخصی کرفته بود و هر روز هم بوان [illegible] داده بود
بیاد امد که صومعه شکستم [illegible] این است که از چشم [illegible] کشتن [illegible] اکر کسی [illegible] نفاق
قلم زند [illegible] برای نفع [illegible] فاضلترا [illegible] احبا [illegible] اخلاص [illegible] نفس
خود [illegible] کفت [illegible] قران بود که [illegible] نقلست که چون [illegible] ادم برامد [illegible] نکریست [illegible]
حق تعالی [illegible] وحی کرد که چرا بر ادم نکریستی [illegible] که در [illegible] کفت که بعزت و
جلال من که [illegible] جمله [illegible] و جمله فرزندان ادم را خادم تو کردانم ابراهیم خواص [illegible] معاصر جنید
و شاکرد منصور بوده کویند شبی که روزش منصور را بر دار کشتند الله تعالی را بخواب دیدم کفتم خداوندا این چه بود
کفت سر خود با وی کفتم [illegible] اشکار اکرد عباس ابن ابو سعید [illegible] از [illegible] بغداد بود وی کفت که هر که
[illegible] از ایمان وی [illegible] ابراهیم بن ثابت [illegible] معاصر [illegible] شخصی کفت که مرا وصیتی کن کفت کاری که
پنهان [illegible] جعفر بن محمد الخلدی صاحب جامع الحکایات و [illegible] مشایخ بوده [illegible] وقتی کفت که [illegible] دوست
[illegible] که عجایب [illegible] ابو بکر یحیی بن معین
در علم حدیث امام [illegible] جمع کرده [illegible] احمد حنبل [illegible]
[illegible] احمد کفت که یحیی ابن معین [illegible] محمد بن علی الوزیر از
کتاب [illegible] غلام ازاد کرده و هر چه [illegible]

هر سال

اقلیم ثالث

هر سال چهار صد هزار دینار بوده و همه را به اخراجات [illegible] ابو بکر محمد بن عبد الله المعروف بالصیرفی از فقها عظام
بوده و بعد از شافعی در اصول [illegible] اعلم مردم بود و علم شروط [illegible] ابو علی الطاهر بن طاهر در فقه شافعی
زمان خود بود و [illegible] علم [illegible] استقلال داده [illegible] ابو الحسن محمد احمد المشهور بابن شنبوذ از مشاهیر قرا بود
و جمعی [illegible] با ابن مقله [illegible] که او حروف در قرائت تغییر میکند [illegible] محبوس ساختند و [illegible] دره
زدند او کفت که دست وزیر [illegible] بعد از چند روز وفات [illegible] ابو العباس محمد بن یزید المبرد در نحو و لغت امام
بود و [illegible] یکی از [illegible] البقاء [illegible] یکی را معرفت داشت بود که هر جا نابینا و [illegible] و عورت [illegible] باشد
جمع ساخته احوال ایشانرا با خبار [illegible] یکی از [illegible] شهر [illegible] امد نزد ان شخص رفت که مرا داخل این عورات
ساز و نفقه [illegible] ان شخص کفت که تو مرد [illegible] در سلک [illegible] منتظم کردانم کفت هر کاه چنانکه در سلک نابینایان
در کجا ان شخص کفت قبول کردم اکرچه چشم ظاهر تو پوشیده نیست اما نابینا دل باشی انکاه کفت
در جریده [illegible] جواب داد که [illegible] قبول کردم [illegible] انکه هر که [illegible] ابو الحسن علی بن طاهر
در شاعری [illegible] فضیلت افضل بود [illegible] علم نحو [illegible]
[illegible] شعر
انچه [illegible] ابو الحسن محمد بن عبد الله [illegible] سلامی در عراق [illegible] نظیر [illegible]
عضد الدوله [illegible] کفته که هرکاه سلامی را در مجلس خود بینم [illegible] من
از اسمان فرود امده ابو بکر محمد بن هرون الطبیب [illegible] بوده [illegible] غریب [illegible] از ان جمله
شخصی [illegible] ابو بکر [illegible] طبیب [illegible]
محکم ببست [illegible] استخوان [illegible] سوراخ کردند [illegible] که مغز است
وان هر دو [illegible] قطره اب [illegible] زخم ان شخص را خشک کرده [illegible] ان شخص را
حاصل کشت ابو الحسن علی بن هلال المعروف بابن بواب [illegible] خط [illegible] خلیفه [illegible] بکتابت
اشتغال [illegible] جمال الدین المشهور بیاقوت [illegible] معتصم بود [illegible]
قلم [illegible] مشهور [illegible] اصغر [illegible] کبیر [illegible] حروف [illegible] خط [illegible] کرد و
[illegible] بخط [illegible] خط او [illegible]

بغداد

کشند و شعر دلنشین میگفت ملک الکلام بهاء الدین محمد صاحب فضل و لطف و مصنف بود و سالها منصب انشای سلطان
خوارزمشاه من حیث الاستقلال باو تعلق داشت و برادران او ابو نصر و ابو المظفر اسعد با او در فضل اشتراک داشتند خصوصا ابو نصر
که در غایت علم و فضل و کمال امیر پیشه و اوغار بود عزیز الله داشت و اللالی منثور او و اشعار او در بعده نو بهجت و حساب
ضرب المثل بود و رساله الیه انصیف چون بحر مملو از در معانی چون معانی مشحون بجواهر الفاظ که مجلات از فضلا
فلح نکرده بلکه هر یک بجهد خویش از آن مایها انکار فهاده با این عز از فیض بوی کوفته صد مایه خوار
وخته نکبات اکبود شمس الدین مسعود که آصف عهد خود وزیر بود از وی خاطر بد کرده جمیع ... و ابن نجیب
و فرید او ترو همچنان در حبس سنه اربعین و خمسمایه رخت العالم بقا کشید این اشعار از قصیده که در حبس گفته است بیت
تا کی رود نگار دختانم بند کرده‌اند آخر ز چرخ جور و جفا و ز زمانه چند باد دیده کرده امن درمانده ضعیف اسیر امید
از این زمانه در زمانه فرزند بس کرده پیر فضلم و برنا این فلک مهر اندک طرب هیچ کو سفد هستم ز علت ان رنجه دو
همچه عاملان که در عذاب حبسم و که در عذاب بند چون من کجا بهند چرا بسیار کز طبع بو الفضول سبک بخل بند
من زکجا و بعد محلوی از کجا نقد ار اگر نکردی مر کردنم کمند سوم ز بد افضل و هنر با جفای چرخ چون بخت
باد بخت هنر نیست تحمند از هر من سپند همچه چون عود گاه اکنون مرا ز غم چو چون سپند ضعف انجمند
ز غم بتر از این مبتلا واید بمن هوی نظر بیشتر از این محبت احوال دوز کاتمامد بیک قرار امروز عار شر
شوان ز هر پیز خند و فی اوحد ابن سان بابا ز یک بابک مکیل بکر فرستان اقامات و را علف سلیخت و او
در حبس که بلبستان خود مکتوب بر قلمی او وداد این ابیات که عنوان نجات ولـه ایضا بخدا ای که بذل جان اورد
با بیاد او لبن احساست کمتر بنابر لطف صنعت را باد نوروز و ابر نیسانست که مراد در فراق جمال تو زهر کانی و
مرگ یکسانست در هر ساعتی که بیتو بود خاطر و طبع من هراسانست میکنم در فراق محنتها هجر یاران بکم ... است
ندهانا که هیچ بخ وکر که بد انسان بود بدین نشست دل عجاد بغم خواز دم اند وای بر من که بخراسانست
خوش کند جهان طمع کردن هم سود اطمع انسانست وله دریغ روز جوانی و عهد بد نجاتی گذشت و صحیح ذکر و دیع
ز بسکه کشته ام از جور چرخ جا بجای شکسته هر بر روان و هر دو جهان بر حیح هجر خرد کوه شکیبا ماند ندول
بپای جان چون کنم شکیبائی دریغ رفت جوانی و داد کانماند ادا و نه طلعت در ساز مال زیبائی کنون که
موسم برنائی جوانی رفت فروشوای نفس من چنانکه برنائی بتر ایشان کنم رضا دو شو دنیا دو رو فتاده

از اشعار ... او

دکر

افلح تالف

بجای او در دعاوی سخن و دار کذشت ابن العبه بوسال صد و با ستحری بود ابو محمد یحیی بن المبارک المعروف بالیزیدی
در قراءت و حدیث و نحو و لغت از تلامذه ابو عمرو بن العلاء قاری بصری بود و از آنکه یزید بن منصور خال مهدی عباسی را
درس میگفت بیزیدی منسوب گشت و پس از آن هرون الرشید از وی طلب داشت تا مامون را بوی سپرد تا علم آموزد و در انوقت
با کسائی در مجلس مناظره که کسائی استاد امین بن رشید بود و ابو محمد معتزلی خواسته و کتابها تصنیف کرده مثل
کتاب النوادر و کتاب المقصور و الممدود و کتاب النقط والشکل و در زمان خلیل بن احمد ... که ابو محمد را
در این نحو جاده و ابو محمد از آن بهم بر آمد جای ... از امثال خلیل که هر جا دو وقت چند نکات
املا ... تمام ... جهان ... ابو علی محمد بن المستنیر النحوی المعروف بقطرب در علم ادب از تلامذه سیبویه
بوده و شاگرد ... تصانیف بسیار دارد مشهور تر یافته مثل کتاب معانی القرآن و کتاب الغریب و کتاب
الاصوات و کتاب الصفات و کتاب الاضداد و کتاب العلل و کتاب خلق الانسان و کتاب خلق الفرس و غیر ذلک ... بود
بود ابو الحسن نضر بن شمیل المازنی در حدیث و فقه و نحو از ائمه علما زمان بود در تاریخ یافعی مسطور که نضر بن شمیل
... مضطرب دروی ... بجانب شهر ... با سه هزار کس از علما ... او را
... نزول ... اهل بصره ... که ... اکرم ...
در اینجا ... مجلس ... که ... او را
و نصیحت خراسان ... که امام ... ابو الحسن
علی بن موسی الرضا علیه ... السلام ... ابو بکر محمد بن الحسن بن درید ... ابن قحطان
... علم لغت و ادب ... امام عصر ... شعر ... خلیل بن احمد ... بصره ... ابو حاتم
سجستانی ... کمال ... عراق و خراسان و مصر ... علم
... بغداد ... کشته ... فارس ...
و هم در آن زمان ... بنام عبد الله ... از فضلا ... شرح
نوشت ... کتاب الجمهره ... بغداد
میکند ... عبد السلام ...
و مردی ... که امروز علم و لغت ... ابو عبید نحوی ... بوده

ابن درید

بصره

بوده که از وی تیری بخورده و زخمی بر نداشته بیت هر که تا که کند شنی از پیش زدی از طعنه بر جگر بیش زدی
قصه مکار موسی بن عبد الرحمن هلالی بود و موسی بر احوال او چون اطلاع داشت بغداد آمد و متکلمان را سفارش نمود که
با وی در کار الغرض صورت سلوک نمایند و مطالب احوال او بسیار کنند قضا را روزی که ترک بنا چند نظر بر ملک شد و ناگاه با برد او من
او چنگید موسی از آن بیم برآمد معذرت گفت که خاطر جمع دارند که از عوض دو قبا هدیه کرده خواهد شد ابو عبیده گفت
بلکه سبب چه این شما چند اجرتی ندارد که از آن نقطه اجابت امر انجاب سیده و سکوت اختیار کرده و بلا و نعم البکشو
کویند لیکه ابتدای او بوضع شریف سیده بود در روز نوروز او عکس بر جناب امیر حاضر شد لما افضت ابو عبیده
مرتبه بود که قریب بیست کتاب تصنیف کرده ابو العباس احمد بن القاسم از ظرفای زمان بوده و طیبهای نیز داشته
بوزیر عصر در آمد گفت چون بود که در اینگاه گفت فلانکه مرکب مرا دزد برده بود وزیر گفت چگونه دزد برد گفت من
همراه دزد نبودم که بدانم روزی گذر دیری از راهی ابستاده بود ابو العباس گفت تو کیستی گفت من مردیم از بنی آدم گفت مرحبا
خدا تو را دیر دارد گمان این بود که نسل منقطع شده الحمد لله که هنوز چیزی باقی است روزی در مجلس وزیر عصر ذکر
واحسا ابنا میکردند وزیر گفت این مثل واقع نیست بلکه شعرا و لوابات [illegible] کذا فی [illegible] بر هم باقی اند
گفت ابنا خو [illegible] اگر کرا [illegible] مباحثه شما که تحت اینکه کوینده [illegible] وزیر نشست با بخشی
سر کوش میگفت و فسر کرد گفت که باز با هم چه در رسخ [illegible] گفت مدح شما میگوییم و [illegible] ایام جوانی با هم باشد و چهل
سال در کوفه روزگار گذرانیده [illegible] متوکل قصر ساخته بود و در انجا جشنی ترتیب داده ابو العباس را طلب داشت چون
بمجلس در آمد گفت چگونه [illegible] جواب داد که مردم خانه دیده [illegible] کنند تو دنیا [illegible] ساخته بود متوکل
را خوش آمد تکلیف ملازمت فرمود ابو العباس گفت که هر که در مجلس حق [illegible] تو نماید من [illegible] معنی و همانم
دیگری [illegible] مرکند چگونه [illegible] توانم کرد ابو محمد قاسم بن علی حریری [illegible] نظم و نثر یگانه روزگار بوده از پسر
ابو القاسم عبد الله منقولست که باعث بر نوشتن مقامات این بود که روزی پدرم در محله بنی حرام نشسته بود [illegible] رسید
در وقت [illegible] چنانچه اهل مجلس را ازو [illegible] دست داده چون کیستی ابو زید بود پدرم مقامه حرامیه را که
چهل و هشتم است [illegible] داده بابو زید منسوب کرد [illegible] خبر آن بشرف الدین انوشیروان بن خالد وزیر مسترشد رسید او را خوش
آمد فرمود تا همچنان مقامات چند مرتب کرد [illegible] اما صاحب مناظر الانشا آورده که در [illegible] مقامات را مصنف
با مر [illegible] بخط خود نوشته بود که [illegible] مقامات [illegible] وزیر جلال الدین عمید الدوله ابی علی حسن بن محمد

اقلیم ثالث

وزیر نوشته میگویند [illegible] مقامات [illegible] سخنان خوب و عبارات مرغوب از کلام عرب و لغات و امثال
و اسرار بعضی را این اعتقاد است که صحیح بوده از ولایت مغرب که این مقامات را از بصره نوشته نه تعلق بوده ابو محمد حریری اماده
او بنام خود منسوب ساخته چنانچه خلیفه که از مقامات آنکه [illegible] از وی التماس نمود که یک مقامه در حضور بنویسد ناطعن
طاعنان را محل نبود حریری دوات و قلم گرفته در گوشه نشست و فکر بسیار کرد چیزی فراهم نیامد از این خجالت کشیده
بازآمده و [illegible] مقام دیگر نوشت و مجدد وزیر فرستاد حریری بغایت کریه منظر و کوتاه قد بخیل بود تا آنکه
[illegible] و [illegible] بخوردن و جامه فاخر بپوشید و همواره بموی ریش خود بازی میکرد چون امیر او را از نتف کردن
کره و پیوسته او را از آن مانع آمدن ناچاره که او را از جز نمود و [illegible] و وعید نمود و حریری را از آن منع فرا و ارام
درد و زهر او را در [illegible] تا وقتی امیر بکلامی خوشحال شد امیر گفت چیزی از من بخواه گفت همین میخواهم که
بگذاری ریش را بدان مشغول نسازم امیر بخندید و گفت قبول کردم گویند ریش خود حریری بغیر از مقامات چند تالیف
دیگر است مثل درة الغواص و ملحة الاعراب و شرح و قولش در [illegible] و شعر هجری ابو عباس بن عبد العظیم که حافظ
کلام ملک علام بوده در عصر خود [illegible] سبب بکر گوا [illegible] قران ها به میر [illegible] رابع کرده که در سلک محدثان
انتظام داشته و جامع کتاب جامع است ابو عمرو بن علا که از جمله قراء سبعه بوده و ابو النظر سعید بن ابی عروبه که در بصره ابتدا
بتدوین علوم مشغول نمود و ابو سعید القطان که مدت بیست سال هر شب یک ختم قران کرده و چهل سال از نماز زوال بمسجد
حاضر شده از جمله صلحا اند یارانت و همچنین ابو الازهار که هرگاه بحج رفتی در خانه خود احرام بستی و ابو الحسن
الصبحی قریب سال از خلوت خود بیرون نیامد گویند که او چیز خورده با احمد و هب که سالها در مسجد تستر بود
نشسته و گفته که هر که بطلب محبت نخواند نام فقیر بر خود نشاید ابو عبد الله سالمی که از خلفای سهل تستری بود و از
مشایخ آن شهر انتظار داشته از ابو عبد الله پرسیدند که بچه چیز اولیا الله شناخته شوند گفت بلطف زبان و حسن
اخلاق و تازه روئی و قلت اعتراض و پذیرفتن عذر و از مردان آن شهر کسی که بزبان فارسی شعر میگفته ابو نصر احسن است
که از نیکوان بود این ابیات او راست بیت چون دیدن دو عارض آن ابله مه رخ گفتم بیشتر از برخوردن نگاه زده
با دو خیره این غم باید داشت از ما حسن امید برگماه ابله بضم همزه و بای موحده و لام مشدده شهریست
قریب بصره که از غایت نضارت و خرمی جنت دنیا گفتند اند و یکی از چهار جنت است که از شط العرب جدا کرده که اطراف آن بلده
بدان سبب تمام زراعت کرد پیدا از مردان که بنظر آمده یکی ابو القاسم بن علی العجلی است که از اعیان امرای عباسی معتضد بوده
سهل تستری
ابله

و شجاعت موصوف بوده است و در علم موسیقی بیک جو وافر و کتاب الیواقیت و کتاب السلاک و النزهه و کتاب الملوک
او است ابو تمام طایی ابن خان او بوده و بسیار او را مدح گفته چنانکه در شعر یکی از آنها آمده که وقتی بکر بن نطاح بجهة
دو بیت که گفته بود هزار دینار بصله داده شعر یا طالب الکیمیاء و علمه مدح ابن عیسی الکیمیاء الاعظم لو لم یکن فی الارض الا درهم
و مدحته لاتاک ذاک الدرهم و بکر گوید روزی در کتابی از کتب ابو دلف آمده گفت شعر بالله فرید
علیها اصوب الرجال متینة الی جنبها اخت لها یعرفونها و هذا مثال لها ما هیئة بعینها تا بود و هر که خواهد
خواهران بپرسد گفت خواهران گفت صدهزار دینار که ده هزار دینار
بدان شاعر دادند گویند که چون ابو دلف مریض گردید بسبب بیماری حاجب ... ایشان خود
از بعضی از احوال شجاعت سبب گفتند که ده نفر از ایشان که آمدند و در پیش ابو دلف
طلب نموده از حاجت ایشان بر سبیل شکایت احوال خود بیان نمودند و گفتند این خبر را با عطا ... خازن را گفت فلان
صندوق را بیاور و چون بیاورد ... هزار درهم با خود داشت و گفت این مبلغ خرج
سازند ... خود ... که هرکدام نام و نسب خود را تا علی بن ابی طالب و فاطمه زهرا
بر کاغذ بنویسند و احوال خود را با ایشان نسب ... مذکور شد که با رسول الله ... بود
و هر یک ... هزار دینار داد ... رخصت ... کاغذ بر کفن او نهند
مذکور است که ... که مرا ... طلب ... که مضایقه
داد ... کند ... که ... که برهنه سر بر سر زانو نهاده
متفکر بود ... شعر ابلغا اهلنا ولا تخفیاهم ما لقینا فی برنا الخناق
یک نفس ... شعر فلو کنا اذا متنا ترکنا لکان الموت راحة کل حی
ولو کنا اذا متنا بعثنا و نسئل بعده عن کل شی و قال ابو دلف ... عشرت ... بوده ... فضل ... فتح
کلام علم ... ابو یعقوب الوشکو که استاد ابو یعقوب ... بوده ... خواند ... عادت
... که هر که ... شعر ... خواست ... بعضی ... و ...
... اقلیم ... مذکور
... که ... اقلیم ... معتدل ... دو ... نیکو

آذربایجان

آذربایجان و کردستان و خوزستان و فارس جبال است و طولش از سفید رود تا یزد و عرض
از جبال تا خوزستان صد فرسنگ از جمله شهرهای این اقلیم که لایق است ... یزد شهری است
... و نزاهت شهر ... هوایش ... طبرستان که کار آب و خضر
به هجت ... چنانکه ... خوش هوای ... چنان ... که دیده در آن آب و هوا خاکی که
دیده است چه فیضان است آنکه در آن شهر ... که ... و هفت شهر خاص و ظلم
و مقام ... افراد ... ایشان ... صحیح ... با ... است
همه ... چون ... و ... عمارات ... خط ... بیان
... که ... کوی که بسیار بهشت برزمین ... و بوستان و
از ... که ... نغمه ... که دیگر ... را ... که
و از ... که ... تمام ... است بکرانکه ... است
سه طرف ... و ... فرسنگ ... دو کوه ...
و ... عمارات ... و ... خانه ...
که ... که ... دو ... و دو محله ... طرف ان ...
خانه ... که یکی ... محله ... که ...
کرمان ... محله ... شهر ... و ...
انار است که ... جواهر ... بیت ... از ...
و از ... که ... ابو منصور
از ... فضایل ... و کمالات ... سلاطین
تمکین منصب ... بود ... سلطان محمود ... و رسید
چون طالع ... امجد ... سلاطین ... اشراف ... نظام
داشتند ... اعتبار ... کار ...
چه ... که ... ساعت سعد بوده

بنا نهاد و مدرسهٔ شیخیه و مدرسهٔ کبیه و مدرسهٔ ... و چهار منار که در اصل شهر واقع است از انجمله ... ابو
ثابت بر هر کار ... که هست مشکل ترک بیست و دار ... و خرد ... آن بیل و بیل ... بیت نمرود ... ماند
اندوی ... بیل و مسجد و منار و محراب ... و کرد ... آثار ... غایب ... شاه ... شیخ ... بیت ... سلطان ... الدین علی
در امروز ... امیر شاه ابو اسحق ... استقلال موجود ... افتاب اقبال امیر ابو اسحق ... بود الی ...
امیر محمد مظفر ... و شاه ابو اسحق پادشاه ... بوده ... اولاد امیر محمد انتظام داشته
و امیر محمد ... سلطان ابو سعید خان حکومت شیراز ... داشته ... زمان ... اباقا خان ... ال هفت صد و
و ... شیخ ... امیر مسعود شاه ... شیخ حسن ...
حسن سلطان ... امیر ... خواهر زاده ... باتفاق ... یاغی باستی ... امیر چوپان ... شیراز
فرستاد و ... امیر شاه محمود مسعود ... یاغی باستی ... هر ... بحرکت ...
و ... امیر ابو اسحق که ... شیراز ... خبر فوت ... شیراز ... معاودت نموده
و باغی باستی ... خطبه و سکه بنام خود کرد و ... امیر ... بیت ... خاتم ... فرو
بو اسحق خورشید ... و چون امیر محمود ... ابتدا ... شیراز ... املاک ... سلاطین مغول بود ... بانجو
نهب ... و ... مغول ... املاک ... پادشاه ... امیر ... شاه ... خواجه ... بود ... حق
ابو ... و صاحب ... صفی الدین ... هم ... و ... بر همگنان لوای ... می افراشته
و حضرت ملک ... تمام ... ابیات ... بیت ... نام
کردند ... خاص و عام کردند ... هر ... عشق ... کردند ... شبان ...
رفتار ... کردند ... بیات ... چنین ... آرام کردند ... یکی ... وصل ...
نشان ... بیکسی ... یافته ... نظری ... هر چه ... از آن
یافته ام سراج الدین شاعری بوده ... و ... شاعری ... الهمکا
... شعر ... بیت ... روزگار ... روزگار ... کم
... است ... هر ... جلال الدین ... بود ... کان
المظفر ... طاهر ... لوای ... می افراشت و ... موده

افضل فنال

بر و ساده ... بوده تا شعرا و اهل علم صحبت ... شعر ... ابیات ... بر ... قاعده
بیتی چند ... آمد بیت ... الاحد ... هر ... خا ... چند ... ماچه ... هم ...
نوجوان باد صبا ... شاه نام ... چند ... غمزه ... چهد ... که ...
چهد ... بود ... از ... که ... چهد ... صبح شام ... ابن ... آمین
که ... چهد ... نسیم که از زلف ... چو باد صبح که ... چهد ... ... شکل ...
که باد ... اگر ... مولانا ناصر ... الدین ... خور
اشرف فضلای ایران و الطف علمای دوران ... بیت ... مجلس ... و ... فرازند
و اهمیت علم لطایف ... مولفات بدایع آثار ... روزگار ... از انجمله یکی کتاب ... ظفر نامه
بلطافت آرایش
که در تاریخ ... فارسی ... مکتوب ... سلطان ابراهیم سلطان ... شاهرخ ... در
... کمالی ... از آن ... معما و لغز ... قصیده ... المراد
در ... از جمله ... اظهار ... ابتدا از قسم مثنوی و غزل و رباعی ... اختصار
... بیت ... که ... این ... که
مرد کو ... قاضی کمال الدین حسین ... افاضل علماء ... عالم ... داشته
آفاق ... از جمله ... شرح دیوان ... امیر ... و ... هذا و حکم ...
... بیت
اگر سلطان ... قاضی ... که ... در شرح دیوان
شیخ محی الدین ... که ... قطب ... و ... قطب ...
گویند ... نظر ... عالم ملکوت ...
گویند ... نظر ... عالم ... اند ... چهار
عالم ... که ... کنند
که ایشان ... السلام علیک یا رجال الغیب ... واغثنی
... الله

و در حین جمع شدن لغات شیخ کمال الدین عبدالرزاق کوید نجیا الجمعه الله و نقبات صلابیه قومی اند که مرد طی
نکذارند که ابنای الباب و الالباب بشناسند بیت بردی صیکه رندان فلک باشند که نشنید و هند افسر
شاهنشاهی تخت و بر دل هفت اختر پا دست نکرد منصب صاحبجاهی اکر سلطنت فقر ببخشند
ابد کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی با کدایان بیکن التراه تا ادب باشد کرا از حد آکاهی امیر نظام الدین عبد
الباقی بن شاه صفی بن سلسله احفاد ولایت مرتبت هدایت شاه نعمت الله ولی انتظام داشته بدین موجب که منشور
امیر نظام الدین عبدالباقی بن شاه صفی بن امیر غیاث الدین بن شاه نعمت الله چون مولد و منشاء شاه نعمت الله تجلی نور
بیت الله مرتبه تجلی از لحوال وی که بدین منوال کشته در یزد نشو و نما یافت در عنفوان جوانی
امیر نظام الدین عبد الباقی ابتدا به منصب صدارت شاه اسمعیل مامور کشته بین الاقران ممتاز و مستثنی کردید بنا بر وفور اعتقاد
که امیر نجم ثانی را بعد از شهادت علیه بود در حین عزیمت ماوراء النهر اختیار ان جناب خویش تعیین فرمود پس از فوت
میرزا بود دو امر وکالت مشتغل کشته روز بروز کوکب جاه و جلالش صفت ارتفاع یافت تا در جنگ جالدران شربت
شهادت چشید بیت نو صلاح جد آن بود که در خاک کالبد آن بود سید نعیم الدین نعمت الله ثانی بن امیر نظام الدین
عبدالباقی مرجع اشراف طبقات انسانی بود و از فایض البرکات باستان فضائل و کمالات موصوف داشت و در کار آثار خرد
با محاسن آبای نیکو و اصر فرخش ایران شاه طهماسب صفوی آن جناب را بر اقران رجحان داده همشیره خود
خانش را بعقد او درآورد و احتشام و عز و ارتفاع جاه و جلال الحضرت شاه قبال روزگار میکذرانید تا در سنه اثنی و ربع
والخمسین و صاحب تاریخ الفی آورده که میرزا کاوی زیاده از چهل لک آن بیت است که در میان اولاد امیر
غیاث الدین میر میران و صبایای بیکم خانم قسمت شد بیت بزرگی کرد و نام نکو باید نواز کنف نیا اهل دل
کو بماند امیر غیاث الدین محمد میر میران ابن سید نعیم الدین نعمت الله ثانی از نصرت شاه صاحب سند بود و بر ایالت یزد و ابرقو
بر وی شاه خاطرجمع لاکنی واقبالی که به زده جا با او واحد اکتسابا عالی نزدیک و بسیار و تکمیل اسباب تعالی
در وقتی تکلفات از قسم خوردنی و پوشش و احداث باغات و ساختن عمارات و دیکر متعلقات عدیم المثل و مستطیع الرعاع
چندان که شرح آن زیاده از آن است که بنای بیان باظهار آن تواند پرداخت اما ما مدحت سبزه بر ایلی اوصاف او تواند در آمد
بیت در قناعتش هر آنچه اندیشم سبزی کو بند که می بیشم شاه غیاث الدین عبدالعلی از اولاد اجداد طاهر الدین
محمد شهید که در بیم کرمان مدفون بود شاه عبد العلی بواسطه سلامت نفس نوعی با خاص و عام انتهار داشت که جمله

افلیم ثالث

غالب مجلس و حدیث و حلقه ارادتش در کوش دل داند بیت سر در بی کن که مرد کردن مرد از دردانسته کند و کاهی بنا
بر امتحان طبع شعری میکفت مرا و را ست بیت نیک شد به دیده ام از مرد عالم نجیب از بد از بینک تر ایجاد ازین کالبد و تاریخ
فوت شاه طهماسب ادوار زدوام امام فیه آنچه امام هشتاد دو او دو و از ده و دو از ده طلب که نهصد هشتاد و چهار است خیر سید همه
مولانا شرف الدین علی بافقی در سلک فضلای زمان انتظام داشته در غایت عزت و احترام روزکار میکذرانید
اشعارش اکثر قصاید که مزین بنام نامی شاه طهماسب صفوی کرد است آنچه تو شنیده شد از آن جمله است بیت ز عنبرین خط
بر بیاض صفحه ماه نوشت کلک قضا شرح نعم و قبه بقدر طول زمان کرزمین بدیر عرض تراهنوز کرامت
از برای عرض سپاه ظفر بر تو نزد از تمامی لشکر بود بدان صفت که نشان نفشت نیم از نجاه نحو ساه تو آید بکار
بنی طبع فلک شد آن بجاه عینو بخت سپاه که آفتاب اکو نکند در تحت الارض تماید شب بنظر مجتبا تکار آب آنجا ز بسکه
خاک نشینان آستانت را بلند ساخته ایزد اساس و سینه کاه بر بر طارم عالی اساس چرخ بر بین که که زان نشینند وضع
نهند کاه وقتی خبر ایران شاه طهماسب بوی نخر میکفت او از کرانی کوشش بدان واقف نشد بعد آن که بدان اطلاع
یافت بدیهه این بیت بکفت بیت از کرانی صدف نشد کوشم تو الینه که بود شمع شمس جای ان بود کرکرانی کوش غرض
پای تا سر فرد مرد کو به مینی نخواهم بیکی زد ز سوی حمیزاد از سر کوشش کند الا اکه تو او کبر کمال و خیری کند بو بلیس فیا
داده خالتخواه که بی و بیسن همچکس را عتابی مولانا عبدالله تقلم کوهر نکار نقش تالیف و تصنیف لوح روزکار
میکاشت و بسی بید اندیس و افاده لوای سبقت از امثال و اقران می افراشت از جمله تالیفاتش حاشیه ایست بر مختصر معانی
و دیکری حاشیه به خطائی و بهار رشد در فنون علم فقه به تغایتی بود که میکفتند اکر مولانا علیه را علی کرد بود فنون الشعاد لایا
عقلی بر شافعی کفتند صاحب علم فقه ملک نشان که مجال جوی و جرعتا هم مولانا محمد شریف از اقارب مولانا شرف الدین
علی بحر فصاحت و بلاغت اصادی بود و فنون سرکا جنا حقایق و معارف آکاه شاه نورالدین نعمت الله ثانی بوده لوای وکالت
و نیابت می افراشت کا هی بر جود طبع همت بنظم میکماشت این دو رباعی ازو است رباعی خواهم که بکام تو جهان کیسلی در دل
دل آویز تو او بر مرد دل چون در سر دلکشت نکذارد تا هیچ دلی در او نکنجد بمنزل تا دیده هنوز در ادر بوم باده
میکاشم بجام همشه دولت شاه چون باد ز بوی وفا و نان افتاد کر زین جلیس طلب خواهم داد مولانا محمد نجود طبع
سر عشقیم طلاقت لسانش از تحول روزکار بوده و در نهصد هشتاد هفت آمده در تغایت اعتبار روزکار میکذرانید تا در
نهصد هشتاد و هشت رخت بعالم سرمدی کشید کسولی از مرشعرا فی هست که معیشت میکماشت و شعرش جمله بهره و طرفکی

بوده آنچه [illegible] می‌کرده از اشعار اوست بیت شاه نازی که [illegible] کسوت چون غلاف [illegible]

[illegible] بیت [illegible]

[illegible]

[illegible] سوی [illegible]

[illegible] بیت [illegible] عاشق

[illegible]

[illegible] رباعی [illegible] عشق [illegible]

[illegible] مولانا مومن حسین [illegible]

[illegible]

[illegible] بیت [illegible]

اوست بیت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] مولانا وحشی [illegible]

[illegible]

[illegible] بیت [illegible]

[illegible]

[illegible] بیت [illegible]

[illegible]

[illegible] بیت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الملتزمات

برده روان [illegible] عشق [illegible]

در عشق [illegible]

همه بازاست [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] عالم [illegible] عشق [illegible]

[illegible] مولانا غیاث نقشبند

[illegible]

بیت [illegible]

[illegible]

[illegible] مولانا [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] مولانا [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بیت [illegible]

[illegible]

[illegible] بیت [illegible]

غیاث نقشبند

[illegible]

اند ابیات است چون صحبت او رسید معلوم گشت این بیت از او ست بیت رفتی تو و جان ما بسته زنجیر بلاهای تو شد خسته گرو

چند دو دل ما ماند ابیات باو نور حظ فکری و رعایت نازکی و اندیشه به نهایت داشته چنانکه از این ابیات مستفاد میگردد

بیت هرگاه ز تو سر نشود نام آغاز شود ز دیده نعل تمام از غیرت کاسه سر او جم بر سر خویش شکند جام همچون دل بیقرار عاشق

در خواب نمی رسی آرام رباعی شعر تیز دنداری تغافل از آنجه بیت او ز جهی ابیات بیت گر حالت پای مرد صاحب نظر شوی

در چشم مردم کار دیده نور بصر شوی روزی بسی ازادی ابیر گر زندگان حلقه بگوش بوت شوی گرچه بجوی تو

سلاسل غیر سندی مسکوش جام که از آن خویشتن شوی الا ای درو وطن زاغ غربت و نوش مباد از غریبان فراموش

از او باب کلید کس بنا مکرم باغ بهشت آن برو دوش سایکشت دعا ما برافروز چراغ زندگان ز آن بنا کوش

حسنعلی درعا هموم بنا بر خود طبع شعر میگوید از انجمله است بیت خم محراب ابروش وقت با بوش کرفته جو قبله شکم

در آغوش رها نیمه امروز چنانست که حجم با شادمانی هر زانوش زمانه بر صنم گوش حلقه دل از غلاد

بنده دو گوش محمد قاسم طبع باده از سد لو گرده شعری نیز میگوید از او است بیت چون دوستان بهم آسان آمد

دشوار بعد از است خاطر آنست شعر بنی و صلی نمید آدو ست از غایب تلخی که در او هجران است بر دو الشور این کشد

شعر مستوی خواهد بود که از مضافات خراسان دو طبس یکی طبس مسینا و دیگری طبس گیلکی طبس مسینا داخل اقلیم

چهارم او دو کشت طبس اظهاری یاد کرده خواهد شد و طبس گیلکی چون داخل این اقلیم است و در جوار یزد واقع است

واجب نمود که سلوف آن ذکر کرده بعد از آن شروع در دیگر شهرها و ولایت نماید طبس شهری کوچک است و حصار آن

دو غابات استوار دارد و حوالی حصار آن شهر معمور و نشو و نما دمی و دیه مستحسن بایجه بنظر امدان و نظر است که

شمس الدین محمد عبد الکریم عظیم ذکی و فهیم بوده آنچه او بر دلخواه خاطر و از همانا بسیار یک دان پریکی و طباع

مستعجم بیش قریحت او موج بنا ندید دیوانش مشهور است آنچه نوشته مستوری از آن کاو حروف از آن مطلب

هر دل که سوی عمر بمحتسب یافت در شاه و از دو غریب یافت چون رخ شاهد گلها از گریز یافت

ز آن جنگ کروه ... با افغان ...

از ولایت طبس گیلکی

طبس مسینا

اقلیم ...

چنان از کثرت چو که تاج سر خن با تو در آن از عکس ان خوبان ابو هچی که سالک تو خوبیان بر تخت دلم سلطانی با دستان یافت

بر شعر عشق خاک مرز بنی تو خاک ما یار ان چشم سیاه دل کو یافت محض غمزه مست چشم حفظ تو خود را بر ان دو جهان در بنا یافت

الحیا النفا و دیعو مالک کن اکنون که در وصف این ابیات یافت در خوک گیرش تا می گفته میگفت در شیخ عقل که سافران شرح

چو خواهر گریش میکند کفتم یکی جان تو آمد بر نمود کر فتح خویش بر سعیت خوش میکند از عمر جاش کل شد یقین مرا

کاب اجر نعمت ما کی میکند خدا شرعیت علاوه دین حیدر دل تو عزم تو اساس بر کند جهاندار دو کسب کیمیای شرف

نجات شوخ خند تو برکند زعلف لعقطبه جاهان جگر کدنا نجم جهان بر شکر کرده به هر یار که خصم کار زار کند

رضای بر خنجر حکم کند مراد فرق تاجدار تو بر بیت کمد تو ز کار خویش ترکی گرفته خجسته رای منیر تو را لیه کم کرد

کلاه کنابکی بر زند کنده اگر رای تو هم تاجدار های وی غاشر تو برکند هجای کبی جهر کشت بود داده است خدای

شاهها تو جهان بخشایی امیر کمال الدین حسین در ایام دولت سلطان یعقوب از طبس تا زبان یچان شد و حید که در طهران بیت

ارشاد شاه کرد با بند و چون ازان مملکت به هرات آمده ابو الغازی سلطان حسین صدر بر شیب بحد دخواه ها اصلا اشراط

تعویض فرمود کمال ناصح الدین صاحب دار تاریخ این زمان گفته رباعی ای آنکه زبان تو نکو قریش در اوج صدر

مبر قریش اصحاب قریش لقب عالیه تاریخ صدارت تو شد صدر قریش شرح مذکوره الشاب بر جمجالس العشاق و سالک

امیر کمال الدین حسین کرد ابرقوه سابقا داخل فارس بوده الحال تعلق بعراق دارد و در زمان العلا آمده که

اول آن شهر بر سر کوهی ساخته بودند و ابرکوه میگفتند بمرور ایام بیان از آن دامن ما که معمور ساختند و ابرقوه خواندند

تا سبب کفتکوی عوام ابرقوه قرار گرفت گویند که کیکاوس بر سر خواه سیاوش را در ابرقوه از آتش گذرانیده و الحال بزرگ

الحال هست و فلان الحاکستر سیاوش و انجا مهتا مسترات مقام ادار طاوس الحرمین و دنقا آمده که او عارف کشف

مرحوم کار جا و کنیتش ابو الخیر چون خواجه از دی جا رو عادت ملک فرمود او از ادستان او بعضی ارضا

ری بعضی اد و وجو بد انجا رسید شیخ مشرف بر موت بود بعد از انکه سلام کرد جواب داد که علیک السلام یا ابو الخیر نشان

نو بوعیم و د العلیا است ... که در حجاز بودن نشر خواهی شد ابوالخیر شدت مثال تحاوز ... کرد و از مجلس

طلب ... گویند که در روضه مطهر مصطفی درآمد گفت السلام علیک یا رسول الثقلین جواب آمد که علیک

السلام طاوس الحرمین از مردم ابرقوه کسی که در زمان شهد شعر النوده شیخ احمد عبدی است با لطف طبع صعاد من

انضاد او شاعر نبرد کلام او و از حیثیت خوش طبعی و نکته سنجی فرد امانان و اقران بود این ابیات مر او راست

ابرقوه

بیت شب با مه در لب بام نشستیم ما ماه نشستیم می‌خواستم که ببینم تا چون کسی است [illegible] کلی راه دهد بیرون شد

مسکین دل که هنوز حکمت باید ببینی او را گفتم چه ببینم او را گاه و است اینکه دهد بستر بین کرد [illegible]

شرح هر که حلیه در کتب ایران خارج فارس ولایتی معمور و آبادان و مملو از نعمتها فراوان فارس ابن اسود بن سام ابن نوح [illegible] آباد [illegible] و مردم آنجا از اصحاب عقول کامله و دانش و رای ایشان [illegible] صاحب [illegible] شرقی فارس [illegible] کرمانست و غربی خوزستان و [illegible] کرمان [illegible] فارس و فارس [illegible] که شکر [illegible] اصطخر بود و [illegible] الخالد [illegible] معظم [illegible] دار الملک [illegible] دارابجرد [illegible] کهن [illegible] دارابجرد [illegible] بنا کرده [illegible] بعضی [illegible] بنای [illegible] سلاطین [illegible] ولایت [illegible] گوهر [illegible] سنگ [illegible] شخص [illegible] مردم [illegible] بعضی [illegible] نظر

مولانا [illegible] کسی [illegible] طبع [illegible] منظومات او [illegible] بیت [illegible] ایج [illegible] قاضی عضد الدین عبد الرحمن بن رکن الدین که [illegible] خواجه [illegible] ولد [illegible] غیاث الدین محمد [illegible] شرح مختصر ابن حاجب [illegible] موافق [illegible] فوائد غیاثیه [illegible] معانی [illegible]

اقلیم ثالث

جماعت [illegible] که در اسلام [illegible] قاضی [illegible] جامع [illegible] ابو [illegible] جمله [illegible] ابو عمرو [illegible] ابو العباس احمد [illegible] ابو بکر [illegible] امام فخر الدین [illegible] عضد الدین [illegible] عارف شاعری [illegible] ابن [illegible] خسته [illegible] فرح [illegible] آفتاب [illegible]

[illegible] عارف [illegible] جهان [illegible]

فارس

[illegible] امروز منم [illegible] جهان را [illegible] کو [illegible] که [illegible] جهان [illegible] ابن یمین [illegible] فارس [illegible] مولانا [illegible] عضد [illegible] مولانا [illegible] احمد [illegible]

یزد

[illegible]

معلوم نکرده بجز از نام علم / هر جا که شود تخت فرمان تو ظل خاصیت

ز انکار تو شده نغل است / ایجع نعقا همه جون خرج باطل

دادی که دیو جمعند / جمع همه از امن تو همه جاهل

از عاجیان همه کردی کرای زاد / وز نام تو صرحه زن خاحامل

جو طرح تجمل همه صد هم ایام / بیچاره همه جو نفس منفعل

از جود تو و طوق انا بوده خواب / وز جمع و خرج همه کاو عاقل

اعمال تو علت البهره ... / ابو امر اخبار شرب سهل

با محضر تو هر کاغذ بخو / عکس امین جو مسئله وا و مبطل

نقد سرسنت اینکه سر بند نتما / بیچاره نکته داچون تا معافل

هر چند تنشکل الزرا اشما ... / استاد تو از مرحمت خسرو عادل

دادا که ... با فروغ تو جمجا / خاقان فلک ملک ... عا عاطل

... اطاعتش / جو بر تو خود ... بجا همه شامل

شاهانه که ... عثمان حکا / نسل ... تابع باطل

... که ... / در دو کرد و نفس ... همه کامل

نخوت و ... / وکرد ... ملک همه بکدل

همه املاک نوابی ... اهل / همه ... تجار ... اهل

خوشی ... / ... کاکل و کلبه اعتدال

انعش که با قسمت همه ... خرج / در جمع ... کار ادل حاصل

شاهانه ... کرد / تا ... و بکیل ... و مقابل

اعتبار دولت ... / هر حال ... افتاده بی دل

و ... / ... سو کلاس سخنان

اولاد ... / بر دامن الطاف تو ... عادل

شاهانه ... حکم ... / که جمع ... انواع اسافل

باشد ... نکبت ... / از فاسم ... علی ... محل

ابوالامن ... غنیمت عابا / فرما همانا تو خوب ...

... دعا مایل ... / بر ... عالم غم ...

تا کار که صنع ... اطلس الله برخو ... / ... همکنار

جون کردن ... کرفتار سلاسل

اصطخر فارس سابقا دار الملک پادشاهان عجم بوده بر طرف ... آن کریمه غدیر ... شهر بود ... شهر حضرت سلیمان ... باد در بعلبک

و شادروان اصطخر بوده و طول آن شهر ... از اول صحرای ... اصطخر ... و کرفته اند اما الحال از آن شهر چیزی که باقی

مانده ... الا عبر الست که وضعش ... کرمان ... بلند است ... از نظر خورد ... بنابر اکثر ... باختیار و ...

کم ... غرالله ... و دیگر ... و در زمان ... سلطنت ... فرمود از آن

تر ... هنگام ... عالم آ ... از ... کاه ... فرمود ... ... نظام

... و ... زده فرش ... و عرش بکسترد از رود او بوده ... و از ان آثار ... ستونهاست که

هر یک از آن ... و ... و ... و ... و در و ... که هر یکی

... ... و ... ... انواع ... و ... که ... الله

واز بیضا

اقلیم ثالث

واز مردمش کسی که بنظر ابی محمد الرحیم ... طرف سپرد داشت ... ... و سکه دادند ...

برده و خاندانی که ... کرده از ... اصحاب ... شد ... ابوبکر ... و تخاند ...

شخصی بی الف ... کفت ... که ... جمله ... و ... از جمله ... و در جوع اشیا بیضا در

سابقه شهری معروف بوده کفته اند که ... همت ... ... العقلا ... سلیمان

التهیه ... بنا نهاده اند و ... آن ... بوده و فرسنگ ... فرسنگ که ... از غایت ... و کمال الحضرت

داشته از غایت لطافت هوا ... کمال ... و ... هر دانه انکور ... و زن

و در ... موضع ... تو اما الحال ... و ... و ... ... و ...

که بیضا شهری مختصر است وازانکه ... ... کاه ... ... منصور ... بنظر ... بکی

حسین بن منصور حلاج که کاری غریب و عجیب داشته و شاکرد عمرو بن عثمان مکی است و مشایخ ذکر او ... کرده

و ... کرده ... ... عطا و ابو عبدالله خفیف و شبلی و ابو القاسم نصرآبادی و ابو العباس ...

او رضا ... و ... و شیخ ابو سعید ابو الخیر ... شیخ ابو القاسم کرکانی و شیخ ... و امام ... و ابو

القاسم ... ... و بعضی ... ... بعضی از ... ... و ...

منصور حلاج ذکر است ... ابن منصور ... کرد در تذکرة الاولیا آمده که وی ... حلاج ... بلکه ... حلاج

و ... کاری فرستاده ... ... از آن ...

حلاج ... کتاب آمده که چون منصور را بر دار کردند هر کس سنکی ... شبلی ... حلاج ... کرد

... ... کرد ... کفت ...

که ... دست ... کردند ... خنده زد و کفت ... ... که ... از ...

... ... عالم ... ...

... ... کفت چند ... که ...

... که ... ... الحمد لله ... ...

... ... کشته ... ... خلیفه آمد که ...

جدا کنند ... ... بر ... و ... ... اناالحق برآمد و بعد از آن ...

بیضا

بشنو و انجا کشتند همان آواز ... در جمله ... انا الحق شنید کو ... ادام ... در
آن الله ... در جمله از انا الحق باز بنا آمد ... سبحانی ... که ... بغداد ... که هر کدام
بود مکر ... کرفت ... کریم حق تعالی
در خواب دید که کفتم الهی این بنده مؤمن و عارف ... چرا کردی کفت از آنکه سر ما ... که
سر ملوک فاش کند ... دولت کرده اند که حلاج با جماعتی ... چون ... احمد ...
اصحاب ... کفتند ما ... بر ... کریم ... میداد تا هد
سر ... کفت ... کفت ... اند چند ... که هم
شد ... که یکسان ... خانه کعبه ... یوسف ... شیخ ابو اسحق
ابراهیم ... سال ... بغداد ... که هیچ کتابی از ... علم ... که کسی را
مسلمان ... قاضی ناصر الدین ... علم معقول و منقول ... اصول ... فروع و الدین
[illegible]

افلاکیات

خدای عز و جل ... و شیخ امین الدین کازرونی لطف طبع شعری میکفته از انجمله بیت فریاد که
دل غم ... جان رفت ... طاقت ... در خواب ... عمر کار ... رفت آن درد ...
... رفت ... رفت ...
که ... کر ... که ما ... دل ... کرد ...
... شیخ سعد الدین محمد ... مظفر ... شرح ... الانوار ...
که ... امروز ... از غایت تجرد در علم معقول و منقول جمیع فضلا زمان ... داشت
بیت ... و مولانا امین الدین کلبی ... است که ...
کار ... فضل ... مولانا ... الدین ...
در درس مولانا نجم الدین کوشکناری ... الدین ... کمال ... در خدمت مولانا ...
فارس
الدین کلناری که ... طوالع ... بواسطه ... عنایت ...
[illegible]
کازرون

جمل صغیر بجنت و مراد از جمل کبیر که حروف ملفوظی بحساب نموده شود که عبارت از حروف اول است ساقط کرده

و ما بقی بینات عبارت از الفاظ است که بحساب جمل صغیر اعتبار نمایند شیراز عجب لطیف و هوادار باغ و [illegible]

وار [illegible] است بیت صبا بهر غنچه کش طره او طوبی هوا برغبت بانش حلاوت کوثر نقش دان

نامه بدایع خوش [illegible] بالواح بجو انهار او بنکات و محاسن صبا و [illegible] کوهای کوناکون در عطا

نوع و بستانها [illegible] کشیده بیت شهر شیراز باد بر [illegible] با کلستانها با نکارستان چین باد و شهر دار السلام

محمد قاسم بن عقیل عم زاده حجاج این شهر را در هشتاد و چهار هجری بنا نهاده چون بعمرو لیث رسید مسجد جامع آنجا

بنا و [illegible] کرد اند کویند هرکز آن مسجد [illegible] خالی نیست اما در زمان عضد الدوله دیلمی معمور [illegible]

[illegible] او کرد شیراز [illegible] ملک شرف الدین انجو [illegible] در برج [illegible] سعی بسیار [illegible]

انها شیراز از [illegible] رکن الدوله ابن بابویه دیلمی است که [illegible] رکنی اشتهار دارد بیت شیراز و آب رکنی و آن باد خوش

نسیم عیبش مکن که خال رخ هفت کشورست و [illegible] سنه و احرار و [illegible] بصحبت ما ملیح التزام داده اند

که ایام هفته هر روز در جائی [illegible] که اکثر شهرها در این موضع واقع است

میان جعفر آباد و مصلی [illegible] که از شهر تا کوه [illegible] که قریب یک فرسنگ است

تمام باغ و بناهاست [illegible] تاریخ [illegible] امام موسی کاظم علیه السلام در شهر واقع [illegible] عالی

ساخته اند [illegible] فرسنگی [illegible] موسی [illegible]

[illegible] در آن ایام [illegible] هزار آدمی [illegible] سه روز [illegible]

[illegible] باید که [illegible] که از [illegible]

[illegible] بیدا شود که [illegible] از احوال این شهر [illegible]

[illegible] شیخ ابو الحسن [illegible] و سلطنت [illegible] خانه که [illegible] جعفر [illegible]

[illegible] با حضرت [illegible] ابو العباس [illegible] ابو عبد الله خفیف بوده و [illegible]

[illegible] اسماعیل بن [illegible] ابو عبد الله خفیف [illegible]

[illegible] شیخ عبد الله خفیف [illegible]

[illegible] که در این [illegible]

کرده هم کفته

که در [illegible] خوانند و آن امداد تا تمام از دیکر [illegible] کذارند و بلادی است [illegible]

بود و او و احقیقت آن کفته اند که شهر [illegible] هفت [illegible] بود که بدان [illegible] و هر سال جمله داشتی و در آن سال

که از [illegible] جمله بنا [illegible] آورده اند که [illegible] نکاح کرده بود و او از ابنای ملوک بود و چون حال او بکمال رسید

[illegible]

[illegible] از آن جمله یکی آنکه [illegible] عضد الدوله [illegible] که شیخ [illegible] کفت [illegible] و همچنین از

[illegible] همین جواد [illegible] که [illegible] از [illegible]

[illegible]

[illegible] که [illegible]

[illegible] شیخ مومن [illegible] طبقه صوفیه و عارف [illegible] خواجه عبد الله انصاری [illegible] اسمعیل [illegible] که [illegible]

طواف مکه [illegible] شیراز [illegible] شیخ مومن [illegible] که [illegible] مسجد [illegible]

[illegible]

[illegible] ابو محمد بن ابی نصر البقلی [illegible]

[illegible] سلطان [illegible] چنانچه میکوید بیت

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

شیخ ابو بکر [illegible] صاحب [illegible] شیخ ابراهیم [illegible] باغ شیراز [illegible] که جمله [illegible]

هر یکی از آن [illegible] وصل [illegible] فصل [illegible]

عاقل [illegible] که [illegible] که هر که [illegible]

و هم از سخنان او که زندکانی [illegible] شیخ نجیب الدین علی بن بزغش [illegible]

عارف بوده والدش که در سلک امنا و صلحای بخارا انتظام داشت شبی در خواب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام را
به دیدن مبارک او بجوی آنقدر دید چون بوجود آمد او را علی نام نهاد و ملقب بنجیب الدین کرد و اینجهت هر چند جهد روی لباس فقر
و طغا هم الذی نجیبی بدان التفات نکردی و کمی جامه در تن و نان کان بخواهم جو بر دست [illegible] طلب در کیفیت یافت
بجانب مجلس روان کردی بنابر حوالی که دیده بود بجانب شیخ شهاب الدین رسید شناخت و سال الهاد بعد او
بشر تا آخر پادشاه وی نیز از امد [illegible] طالبان مسعود [illegible] که [illegible] دوش کن کند
وسیلی فضل العامر بود این معنی نظم آورد بیت شیخ کامل نجیب دین پیر کهن * این حرف نفی اورد بجواری سخن * کفتا
در عهد ارمنا خواهی * بی جهد و [illegible] مسکن * ظهیر الدین عبد الرحمن بن علی بن بزغش [illegible] عالم عامل بود [illegible]
[illegible] شیخ شهاب الدین بود کرامت [illegible] جمهور [illegible] که [illegible]
بود [illegible] هم از [illegible] لطایف وی یکی [illegible] که در انجا [illegible] کرد
و سخنان بلند اورده شیخ عبد الله باکو که اکثر از علوم متبحر بوده و بعد از سیاحت [illegible] شیراز امده تمام کوهی بطریق
انزوا بسر برد از خواجه عبد الله انصاری نقل است که ابو عبد الله سفر بسیار کرده حکایات بیشمار دیده در کتب [illegible] انتخاب کرده
در [illegible] ابن مقله [illegible] بوده و کتاب کوی سبقت از همکنان ربوده [illegible]
[illegible] داشته او [illegible] که چون قاهر مسند خلافت [illegible] ابن مقله از [illegible] داشته
کرد [illegible] ابن مقله [illegible] مستقل [illegible] که یکی از اهل [illegible] و بلیق که منصب حجابت
داشت [illegible] که خلیفه [illegible] ابن معنی بر قاهر ظاهر شد [illegible] بلیق [illegible]
رسانید ابن مقله در کوشه متواری کشت [illegible] خلع [illegible] خلیفه [illegible]
و محمد بن المعتضد را [illegible] الراضی بالله خطاب [illegible] ابن مقله [illegible] می کرد و
میکفت ایها الناس [illegible] که او خلیفه بود و راضی [illegible] وزارت به ابن مقله مفوض
کرد بعد از ان چند کاه از وی رنجیده [illegible] و نوبتی دیگر ابن مقله [illegible] در شوکت
[illegible] کرده حکم خلیفه مکتوب [illegible] که در بعضی بلاد [illegible] نوشته [illegible] طلبیده
و این [illegible] کیف حال البعض خلیفه چون [illegible] و مقرر [illegible] بقطع
حکم فرمود [illegible] ابن مقله قلم [illegible] بدست [illegible] و بکتابت [illegible] طلبید چون ابن [illegible]

واضعه

اقلام ثلاث

بر واضعه او اطلاع یافت فرمود تا زبانش را ببرید و او در حبس [illegible] هفت از
این عالم رحلت فرمود و ابن مقله در زمان سه خلیفه [illegible] جاه و جلالت [illegible] و او [illegible]
اتفاق افتاده و او کسیست که [illegible] از خط کوفی استنباط نمود در تاریخ یافعی مذکور است که جمیع کتابت ها [illegible] از
شرق تا غرب ربع مسکون دوازده نوع است عربی حمیری یونانی رومی عبرانی قبطی بربری اندلسی
هندی چینی صاحب قاموس [illegible] آورده که ابن مقله نصر بن منصور التمیمی را بعمل بصره فرستاد و دیگر بار [illegible]
[illegible] کفت از خلیفه فرمان [illegible] که [illegible]
[illegible]
[illegible] ابن مقله [illegible]
ابن مقله [illegible] نصر [illegible]
[illegible] ابن مقله [illegible]
[illegible] ابو الفتح منصور [illegible]
داشته و بعد از ان القائم بامر الله [illegible] امین الدوله [illegible]
[illegible]
[illegible] سلطان مسعود [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
مسعود [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان ابراهیم [illegible]
[illegible] سلطان مسعود [illegible]
[illegible] سلطان بهرامشاه ابن مسعود [illegible] بیت [illegible]
[illegible] نصر الله بن عبد الحمید [illegible]
[illegible]
[illegible]

شیراز

و از مشاهیر پارسی ... الامثال ... فضل و بزرگی ... و بیت ...
بحث اوبر کشت و اخبار ... محبوب کردید و او حسین بن رباعی که نه رباعی ایضا
مکن ... از تو ... روزی که ... که ... خود ... بملک ... من چون باشم ... تو
و ازین ... احکم ملک ... و او حسین که او ... ابن رباعی ... اینست ... رحمه الله ... اکر
رفتیم ... که ... که ... قسم ... الله ... قسم ... الکبیر قوام الملک نظام
الدین ... و در ... کتابت ... سلطان ... کار ... نام کرده و کاه ... آبدار ...
بیان ... این بیت ... که نه ... ازو ... همه
سلسله ... که ... که ... و ... ابو الغنایم
ابن محمود ... که ... مصر ... و کتاب عجایب الاسفار و غرایب الاخبار ... تاج الدین ...
مظفر ... سلطان مسعود سلجوقی ... خواجه ... الدین
صاحب ... جلال الدین ... خواجه ... الدین ... احمد
که ... ضیاء الدین فارسی یکانه
عصر ... از فارس بخراسان ... سلجوقی ...
... سعود ... بوده ...
... شعر ... ایضا ...
... که ...
از ... ضیاء الدین ... که ...
کل ... ایضا ... کرسی ...
... کرسی ... کرسی ...
... کرسی ... کرسی ...
... کرسی ... کرسی ...
... کرسی ...

ایضا ... کرسی ... یک ...
داد ... کرسی ...
... چو ...
...
...
...
...
...
زلف ...
...
...
...
...
...
...
...
و ضیاء الدین ... شهاب الدین ... ضیاء الدین ...
تو ... طلبد ... طلبد ... طلبد
... طلبد ... ضیاء الدین ... بیت
... طلبد ... طلبد ...
... طلبد ... طلبد
... طلبد ... شمس الدین ...

ابن طلعه تو گر نشا ضیاء الدین ... [illegible] ... که در حضرت ... الله ...
حریر کلک ... که ... [illegible] ...
دل ... [illegible] ... که اولاد ... [illegible]
ضیاء الدین ... شمس الدین ... [illegible] ...
[illegible]
... رفیع الدین ... [illegible] ...
[illegible]
... [illegible] ... دراوکر
[illegible]
[illegible]

[illegible]

۵۸

اقلیم ثالث

[illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] ...
... ابو الفرج ... [illegible]
[illegible]
... ضیاء الدین ... [illegible]
[illegible]
[illegible]

شیراز

کنه بیو وعناسیو وحلو بیو نوش بیو که ان [illegible] معقد که از هر [illegible]

جهان آب نهادیت وادوی بنا علام همه تم که دبران تنها [illegible]

کدابانج بد بارد هوشان ماند کبی هست نکو بد بیوستان ما نوش زنده [illegible] که بوی یار کرامی [illegible] ماند

[illegible]

هر کس معنی دارد [illegible]

[illegible]

[illegible] که [illegible] مکند که [illegible] هر کس که [illegible]

[illegible]

اقلیم ثالث

[illegible]

شیراز

[illegible]

بماند جعفر بن ربیعه خان الجمله و بلبل طبان نیو ملتفت اناث لکن محمد رجوات کوید قطعه طرت و شمع ربت فرستادم
تو لشمع برت فرستادی دیکری مثل ابجر کم باشد یا بکی دیکرت فرستادم وله خدایکانا در شرح مسالت جز تو
نکنت طلم رضا بجا زنبیم باش که در غزا رسالت ما بلبل بحر زرات چراکه او مرکب سپر جهت فتح و ظفر
چنانچه سبز ترکیب یا ما منم که نام من نمانم نوبا شد افتاده الحق ز سراسر هند چه داغ ملو بود از نیران کرین
برت کونی تو با فلان نظم لو دامنم مالکه قضا انبیم بحو رمی زنبرکی نقش بهر بست حملو در اجل به شیم کذا اهل در
نمازی کنیه چا شکله زنبیم وضو مرا کر شارع شرار بود ز تو ختم برف معتز زیبش کو هو اجه کرد در دیده کاو مل بود از کار کرانه تاو
که بر نکالی کرات کهربا دلفو هر انکه کرات در معجز بو تو بمو بر تو کرد زرو زی لطف رفو دکر هوا کتا بها اکر دار دز حشم
امید که محصول کردن از چو چنان بمو نکاه بنده در دید حب مکر در نیغ ندار عنایت نکو وله کر لعل از لب شکر یا نکرد
دلر اغم لن لعل شکر یا نکرد از دیده بنو ز اهل سالی سکفت کر خرد در بنده دو دیا نکرد مرد ل همو الب بندان نو دکر
ما نا کرتیک جرم واد نکرد بر نو تقش کر هر افاق کرفته وا ایند ابو شوخ نکا نکرد آهم عجب ابر دل خاطر لب بند
سو جیب ابر بود بو نکرد آهم هم د بیشه کره عکس بر شید اشکم هم ابر یشه کره کل نکرد زین لب نکنم نا کر بشنا نرم لم
نا آینه کو نور نکا ونکرد وله خرم شود نام دل یم غم خور در ا مجر نو خون کر خو خور را من بلی عالم بشو خوش میکرد
با بلی مجرب حکم عالم را وله چه خوش نا شکیبا از تو ام همچو ادو هم بربیا از تو خون نعهما بجا نفس یا کرد ند
از نجو نور که جاز یبا وله مو امکان نصب بما میسکرات مهر و فر کرباره ففامی نکر بلعشو خو شش جوش بشیاید
با از محبت بمانیسکرات افتانه بهر قصه شکل ما مات دیو و هر اسکی بجا سل ما ب من نکند ایم اکر دل نوت
وندنو شو سکر دل ماست وله کفنم که به ایند و هایک در ت خود دل لعل ابدا از ار از لعل کرده هجر لمن قومی ملا ایکو
هر بد بو دست مجر هجانست فرید فارسی فریدی کاز دو وحید لطیف نمابو دار شعار که شب صاف دلاد و بیت دو تارا
بند کردن از وفا و نه یاری انتقاد غم مکن چون نکرده نکر نالی لا الد دعی بیش نحو سوسن مکن ناصر بجیه از فصحی
ان فضلا ر امجد فارس و ناصر معاصر شیخ مصلح الدین سعدی بود و شعار د دکش بر یافته بنا بر الزام الجد ین بیت افتاد
بیت سو بر لعل رخت یعنی مکن رعنا یزید که سو به بیک ر سعات یعنی که بر وی نار رفت سو کند با آن زنکا نه
یعنی که بلعل آتشنت کنید سر کر معا یعنی که بطبع خوش بیت کر شو عدل تو نا میر انتقع ابر بیت
خوا ن از وجان در مهلکن در بیت و نذ عطا کبی و لیکن کبی د دشنا هم خشم کرنکند بر خشم کلان جو و احد من تر

رنکی انسب اتابکان ظفر الدین رنکی شعر شیرین طراوتش اینکه بیت از جمله اینست بر رنکو تو خطی تمام که بر آن خط
سدت موم البت لعل تو پرات فرصت غنیمت بهار لب جویبات جیبی از در تو نامی و قربانی مولانا قطب الدین علامه
علی الدوام در علما تی آمده بود در عهد خواجه نظام الدین طوسی که کمال غنی دارد و زمان او هلاکو خان اباما طف سلطان
خدابنده جامع ایشان صاحب ایوان صاحب اثار بحر است و همان دیگر کتاب قانون ست انفس شرح عین مفتاح العلوم
کو بشکه بیش از وی کسی شرح مفتاح ننوشته بر اوریخ سعدی ابو الطیب منسوخ بوده چنانچه کوینکه مولانا قطب الدین با شیخ
سعدی بما شاگری که یکی از اتابکان فارس عارف بود سکوه رفته اتفاقا د آنوقت کل بر خر ساپادشاه که هنوز بعد
کتب خط مبتلا نکشته بود در سبیل مولانا خواند با لبیه کشت آن پادشاه بر سبیل مسکویه شیخ جواب که نیلو الکافر را
کن آن با قطب الدین یحیی بیت لاظم و لطانه عدل بد با همت فارتحه احوال شریف بنا حج مجاهد و کار شیخ کا سفر
بوده واردات یکی مکتوبات است که مشهور و دو کتب اشعار که این ابیات از جمله ست چه یار یار بود و هر که
عشق کل ما شد و هر کز بر بنا ز دخو کسی را نجو دلدار نا بود و هر کز وله در آن نفس که جان اند صبا در دار
زمین بکرید یار نالد همان برکه دار و دار غم مکنم و محو ز ده دل بر وی چو زر دبر سیت چو کلستان بی تو نا کجا من
درون بود زمکنم دو و بچار کلید بود اهمیت که بکوی عشق بیت دارد و در خون کرد نبود مکتوبات جز تو در که
شود در جهان افتاده آدم علم غرامت بحرات خرامیت شو مکر کرده با کری و کو در وات در بو الله یدی با آنحد ایکالله
و هم او کوید سبحان الله من حیث بحیثیت و قلت جنبش دوست و اینما جنبش که کار و ز مردمان چنین بیکا فضل و فنا
وصاف پادشاه مجید این صفا سلطان احمد خدابنده بود و تاریخی که بنام وی درج او روده موسوم بتاریخ معجم کرد این بدیعه آثار ملوک
عجم داده و اربحر بحر است مشحون بدانه الیک و حریکی حملو از جواهر شاهوار و شعری که در آن درج جملی از ده ضمیر نظم بحسب اوست
این بیت کلی از آن جمع و جرعه از آن در دست بیت یاد ایام وصال تو و لوح من دل بمیرد و فلک کرد ش دوران نرود قلم شود
رقم کشیده که ز شتم کر نه ایما بر در آن زود نقش بد هر کز از طبیعت بد بر وی چو شیا هی از رخ زنکات نکنکار
از لب خم زند نا تو بر تار کش نکوی سنات کان بنات کرد خم دریغ سرای جهاد تن زخم نغمت ابن نصوح در دوران
سلطان ابو سعید خان بود و فور عقل و فراست از همکنان بر تر و برتر بود بنا بر علاوه فضل کمال که و نظم اشعار اسباد ت
منسوب این رباعی از جمله اوست رباعی ایدوست دل ست دلکه زار بکشی انکاه به تیغ انتظار بکشی تا دل بشود او جکر م خو کرد
نا جان منی هر ابدایی بکشی خواجه حافظ علیه الرحمه کاشف تحقیق و طوطی شکرستان بلاغت کسی بود کلام بحر شاهوار است

موزون کلام ... منظوماتی چاشنی ... مولانا عبد الرحمن جامی ... لسان الغیب ...

الاسرار ... اشعار ...

... اهل ... اشعار ...

شور ... **بیت** چونکه ... عاشقان ...

... کلام ... تمام ...

واقع ... اخوان ...

... حافظ ...

... اشعار ... **بیت** ...

[illegible]

[illegible]

هر روز دلم زیر باری ... ز کفایت تو کار دکرانت

... حکایت توان ... دل توان کفت

ابو اسحق حلاج از مستعدان ... اشعارش ...

... کتب ...

... **بیت** ...

[illegible]

[illegible]

شیراز

خواند لهذا به تاریخ فوتش مولانا حسن خراسانی عقل جادو گفت عزّ بانو بجا یافته مولانا شمس الدین علی الشهیر بقاضی
اعلم علمای زمان بود در زمان سلطان ابو سعید در مدرسهٔ عباسیه بتعلیم و فتوی و بحث فضلا و طلبهٔ علوم مشغول و بعد از فوت
سلطان ابو سعید بیک مدتی کاه نوشتن تاریخ وقایع ابو الغازی سلطان حسین بن منصور مشغول داشته و بالآخر بجهانشان
رفته در انجا فوت شد مولانا نظام الدین ابو یزید زاهد مولانا جلال الدین محمد از مشاهیر فضلای آفاق
مشهور و در زمان سلطان یعقوب بوصول احل موعود در گذشت مولانا شرف الدین شیخ مکی در رسالت اشراق علمای
کرام اعیان افاضل عظام اعطا داشته تفسیر کتاب الکافی قرانی و شرح محرر و شرح شافیه از جمله مصنفات اوست امیر
جلال الدین عبد الله صفت اصالت و فوز بحر فضائل موصوف و معروف بود در علم حکمت شبیه و نظیر نداشت در زمان سلطان ابو سعید
از شیراز بهرات رفته اقامت فرموده با شاهزادگان پادشاه عشیر یکسوت زبان بموعظه و نصایح مشغول بوده از اهو نقدها
کتاب افاده از تدریج الدین که مجموع است منسوب بسیر خیر البشر در سیاه آن مردار هراتی بن الجمهور مشهور امیر جلال
الدین عطاء الله برادر زاده امیر جمال الدین عبد الله است و در عصر خود ملاذ طوایف اکابر و اشراف انام بود ضمیر مهر نورش
مطرح اشعهٔ انوار اسرار کتب الهی و صحیفهٔ خاطر عالی مآثرش مهبط لوامع حقایق نامتناهی حضرت رسالت پناهی است
بیت ز بانش مظهر اسرار تحقیق ضمیرش مصدر انوار توفیق جمال دین ز دانش گشته ظاهر شکوه شرع از وی گشته ظاهر
از مؤلفات فضائل صفات او روضة الاحباب است اطناب افادهٔ استشهاد دارد خواجه جمال الدین محمود از کبار فضلای عصر
بود بعلم هیئت و علم نجوم و بعض حکمت جلال الدین محمد که استاد وی بود و میر صدر الدین محمد کنی که از فحول علما
و بحث و دوام داشته اوست و جمیع فضلای این عصر و مشایخ که علم ایشان بر جهان و زینت در اکو بده اجل تلامذه
وی بوده اند مثل مولانا ملا احمد اردبیلی و مولانا عبد الله شوشتری و مولانا عبد الله یزدی و خواجه افضل ترکه و
مولانا احمد کرد و میر فخر الدین سماکی و شاه ابو محمد شیرازی و مولانا میرزا جان و میر فتح الله شیرازی مولانا السنی
بو فور تحصیل و فضائل لقب معروف و مشهور قاضی و ادانی صدر بیستون و منصب قضا بوده و در اکثر ایام در شیراز بسر
برده احد و اربعین و تسعمائه از این جهان فانی بعالم جاودانی نقل کرده اگرچه بدو اوانش شد او لطف بنا
بر التزام اختصار بدین قدر اختصار افتاد بیت نه چشم حکم مرغ خود را ای که گر عقاب خود بال و پر فرو برده
کلید بس سخن ابنک بروی کشیده که از وهم الحب فرو بند در ترا از این کر بهکرده که دلم نداشت کر به خون نه
ولیکن حکم اینکار نقد را زلف طره و نوحه عزم و معمو مصر یوسف حسن فرهنگی ابن آن اسباب نداشت نخل وجود من از ان خون

براورده نخلی که خون تو به از این جویبار آورده لیلی بری که شام اجل در خاک کرد صبح قیامت از دل مجنون بر آورده
یکدم از جستجوی تو در غم نتوانم نشست بیغم عشق تو یکدم نتوانم نشست غیر خون جهان ایتم عالم همچند همچو مرد
عالم نتوانم نشست تو نخل حسنی چو نازو فتنه بار تو بیت کدام عشوه که در چشم پر خمار تو کرم بجور و جفا
میکنی تیم تیم که هست حسن تو ایمنا با خیل بسیار تو بیا که کرم ایام از غم زمانه نگذاشت خدای ار من آن طره و قد تو را
نگذاشت که در قرار تو خاکی بسر توانم کرد غریب سلسله داشتم خدا نگذاشت دلم کشید که بگوید از لب لعلم
باز سبکه دوحی که نه حیا نگذاشت بیغمان چو جواب کلام دو کرد ندیم مینشستم کوشش بفریاد بلبل کردم
و خام او بوده صفا جمع ولیف که دل طبع نسبت مادر نه قومی نکند مدخو کردیم سناز کل سرکه کران اتش کلش
کباب نمیکند خون دل غم حاصل آب کل مانیست دوا زنوک دل که داغ کمانیست چنان مکن که بنا زر دو در حیا
میان گم کرد که زهر تو دلم بیار است کارم که مشکل است محو به بنیان آن جمن که رخ تو ابکل کوشش بفریاد بلبل کنی که تا لم
لشان طالع تو ناتمام آگر به کنار طالع نیست بابا فغانی پادشاه ملک سخن دانی و سلطان شهر عشق بود که در آن
جوانان آبرو فی و بحور نسوق و شوق که در شعر او درد دیوان مهجور است اللهی کتابیست و در دیوان اشعار آن مصر عز که
بیرون از حد کمال است و سندگی ساقی نامه در اول اسکان تخلص میکرده چون روزگار در وطن مالوف بکند این بمضمون
طول املت مصیبت سناخت اغاز نو چون دو اتنا فضل کرده بشیراز که محل عیش و عشرت و محل کار بحث و بسر او در
عرتش بیک قرار کرد که نامی مثلیت که او زمان مزمه بلبل اندر بار باشد پس از چندی وقت که دل اتش شهر تبریز
صحبت سلطان یعقوب مشتمل الملاک خود را به کرد در خطاب بابا فغانی یافت و بعد از فوت سلطان بخراسان رفته
ایمنی و نشاط موافق مزاج نیافته از طالع حیان سکر شیراز و یکجی کوشش نساء بالحال کم اند او صحبت صفا تادره
خمس عشر و تسعمائه در خانه شیراز جهان فانی بعالم باقی کشید بیرون ایشان که صوفی اوی تبریز از کلام جمع طبع کو که واز
می اندیشه او عکوست بیت ز بان خامه در هر شیرین تقریر و محو بجز شادمانی شعر مخدوم فروغ شمع شد المردادی محل
که حل عقل عالم بدل آوست محیط علم که عذاب الملک و سبحان از معنی علو چه در صفا و در خیم از نوک خامه او
نصیب مومن صادق زهر یک حقیقت و نظم نظم برساند خوبیده بیم محو محیط خارش عبادتی که در ایشان حجت اوست
همه تحقیق کجوز رباعی شد ارجوز که مرطوب از خوان نعمت او پهلو شد بنام بالله بنجه طالم
که دل غم دراز بر سر مظلوم هر اخجر زهر داده دل ها ازا و کر دیکر کوش ترا نیست ز میخ ولت انکس که او داشت دریغ

شیراز

انسان معدان کاین سخن را سخندان ... [illegible]

[illegible]

... هرگز نظر بکام ... فارغ ... [illegible]

[illegible]

شیراز

مولانا نامی در سلک ملازمان مقام عمدة العظام انتظام داشته مستجمع بسیار [illegible] ارتضا بوده و در اواخر ملازمت شاه اسمعیل ماضی
ملازم گرفته نوعی صاحب شغل که محسود همگنان گشته بموجب الغالب و بحب الغالب میر نجم زرگر در انولایت بهم شما [illegible]
بکار خانه ایشان میرسد و بر اهل آن درخصب ساخت شغل او بوده و دارو در غزل یکیف که مطلعش این است بیت مرا طالع
بکشتی طرب بوده از بود زیادت شاه حسن نجام مراد این بود و این جنین تیز مرا و ابهم سبکه در سر کرکس یکیف [illegible]
و کرمن هم بنا شدم در جهان دیوانه کمتر شده خونین جهت عالم لیلی ما ما غم دارد خوش یار که خود [illegible]
کنی عاشق شوی از آتش شوق بیم هر دو بی عشق نتوان بود از بر وقتی که میر بیکم ماتی عمارت رنگ دهر [illegible] بوستان
دوخته بی ثبات کمتر ملا شاه قاسم اکثر خطوط نادر عالی جودت خبر منشور و تصویر است بمهر انصف بوده و حافظه
کمتر وقتی بیت با یکی او داخل از سکر فنر اما بابی ختم شعر از دو رخت جوان عزائمی بوده میر او اظهار [illegible]
کلبن جانش سایه مهر کان اجل فرو بخت این بالو در نکا اهل زمان مراد اوران نامی دو دمحبت و نگاه منکر
کرد هم صفا بکلی اینها خال دغیار بکدر کر بکشاعت جوشنی سلاطین سوار نار قورد ولی امیر شرف الدین علی صغیر زاده
امیر شرف الدین علی جرجانی لهذا باامیر شریف شهو بود و او بعلت واقعه قاضی محمد کاشانی منظور نظر کیمیا اثر شاه اسمعیل
ماضی کردیده بتفویض منصب صدارت سرافراز گشت و بحملا احوال سوء مزاجی امیر نجم ثانی فهم کرده رخصت طواف عتبات
عالیات حاصل کرده چون خبر کشته شدن امیر نجم مشهور گردید بکر بکشند امیر سید الدین شریف بنا بر جنگ جالدران
شربت شهادت چشید امیر شریف باقی ولد امیر شریف ثانی چند روز در زمان شاه طهماسب بامر صدارت
دوران عراق عجم داخل شد اند بمضمون انکه بیت بنهر خود روم شهر دخو باشم این باب قضا و کلانتری شیراز
بر افراشته اما بنا بر غرض اهل نفاق و اغوای اهل عناد او او ابراهیم خان والی فارس نزاعی هر سید بود و دار الحرب
فالع کرده بجهت آنجا خرابی که نه نشیر افروسا که لر این اللهم التحمل بیت در موسم گل ساغر صهبا مزه دارد با آن
رعنا می حرامی دارد شیرین نخواهم دادن آنجا در بیتی سوگواری دارم مزه دارد دیگر ترکمان جانب شیراز رفته
هر چند که کلکت مصلحت بود دادی و چون این غزل اصفهان احمد اکرده بدو فرموده تا شعرا شیراز تتبع نماید مولانا عاقل
دار الجمرد این بیت یکیف بیت را بیچو شیر از خبر و کشتی خرما بخود امید که حرام مزه دارد و تو بعلت جنگ بکام علم
میرزا بود از دو مرطان هشتم دکه کشته شد عنصر جلیل القدر به سر زاد و سید و ابد ابراهیم خان را معروف بلکه ماخود
ساخت و یلیار تو ارتحال بعالم بالا برافراخت مهموا اکثر مسائل و انواع تکلفات را بکار میبرد بخصوص

ر۲۷۸

در اطعمه که بنحوی طعام داده و اندره هزار بیت ناصر فرستند و اندره در شیر علی گرکیاد گارمانده یکی امیر معین الدین اشرف
ملقب بمیرزا محمد و دیگری امیر میرزا در عهد سلاطین دو قوت و ورز کار میکند تابه شاه در زمان شاه سلطان محمد بن علاء الدین
میرزا سلیمان در قلعه اصطخر محبوس کرده بود و بعد از چندین قرار نمودن از قلعه در بود آمد خاتون کشید لهذا میر معین الدین اشرف
مذکور نکو محضر بود و در زمان دولت شاه طهماسب بامر تدریس افاده قیام مینموده در ایام شاه اسمعیل ثانی باقضای قضا
بمهم وزارت شاه مرتبه اش از امثال و اقران در گذشت چون ساعد احوال شاه مرتبه انتوال حبا عاطل امد بنابر بعضی امور
بهزار اسلامبول بیجو خود جها در نه بعد از رفت بجوار مرحمت حق ایزدی متعال حضرت فهم بلاغت دانش بود در ولایت مرکز لغت
بیشابور ساکن شده بقانون معسکر در جنوب چند سال بزان امر خطیر رده استدعای قضا کرد میر کهنسو در عمر انصفی
الفضاء المکان شریف بوده و هم در مکه معظمه عمر انقراض یافت میر بوده از دو فرم قضا شاعر پر اعلام و نهال کمال
کرداینده شعر میگفته و اشراف و خاص بیتو از انجمله بیت هزار بار کنی وعده من شاد دل چه مهلتی کنی باز
اعتماد کنم امیر محب الدین حبیب الله برادر امیر شریف ظاهر است و مکتبه امر قضا و کلانتری و شیخ الاسلام دار الملک شیراز
مشغول داشت اخر بو سلطان بنفی مرتبه کبرا رسانیده بعضی خواسته بطریقی رای که صلاح و فلاح در بوده بهرنوع
نارضی تو به بعالم بقا رحلت نمود بنعم امام زاده سید احمد اوحدی بن محمود و احمد اسید کار و اکثر ای نمود در کنار
ونقان خانه که متصل آن بقعه است هم ادانست خبر انجانب بیت شاید کران حیاتی کو میاند مکر او کرد تمام نکو
نکو میماند شاه حبیب الله خلف ولد خلف امیر محب الدین حبیب الله بصفات و محاسن اتصاف داشت و درکمال
حیاتی که لاکت بسیار ذکر کند بسیار مشهور است از انجمله شبی فرستاد بر اول دو که در امد جمعی که حاضر بودند بر سبیل که امد
در بزم ما بجبه تو ظاهر فرمو که سر از پی خو شنیده بود که در انجا بجای کشت که او از بیای او واکرمی شنود هرچند
کوش کردم او از بیای تست بجاطر رسید که شاید تو آمدی باهم را او که در سر تو کمین تست و لدا رشید امیر
شمس الدین ابراهیم شاه الباکیه بود و خوب کننده و شان سیار همکار جهان داور شاه جیدر ایرکه اعیان
امیر شرف الدین ثانی است در ایام دولت شاه طهماسب در اصفهان خراسان سابقه علو داشته در زمان شاه سلطان محمد خدابنده وقت
قاضی معسکر وحید کاظم العقبات شیراز بوده الحال امیر سلطان ابراهیم که جزو از کلیت ما ساعد و در حضرت اباوا اجداد
دار و شوارد احداد نیز میر تقی خیبر در انواع فضایل بنا کامله داشته در هیئت سالکی صاحب مطالع و حاتم و مطالع
و بعد از این اکتسابات کمال اقتصاد در خراسان اما موکرده و بشرات استغفا خواه بزیارت حرمین الشریفین رفته

شیراز

و چون معاودت هند باز دید شده فوت نمود و او را دانش یکی که فهم منظوم است و یکی دیوان غزلست که این دو بیت از آن
جمله است بیت خاطر جمع ز آشنا پریشان شود ؛ تخم جمعیت دل تخم پریشانی باشد ؛ شاه ابو محمد در فنون فضایل ارجمند قبایل بود و کرد
طبیعی عدیل و فطرتی بیبدل داشته مولانا نصیر الدین جامی علمای زمان بود اگرچه جمیع علوم را سعی کرده اشتغالش بمعقول
بیشتر بود [illegible] از مصنفاتش یکی حاشیه شرح اشارات و دیگر حاشیه بر شرح مختصر اصول و حاشیه بر حاشیه قدیم
و حاشیه بر حاشیه مطالع و حاشیه بر اثبات واجب و حاشیه بر مطول بیت هر کو ز اصل تعیین نسبتی بنفس خود ؛ باشد
بهر تدریج که هر نوع سخن ؛ میر فتح الله اصفهانی ذهن سلیم و ذکای طبع مستقیم داشته تحصیل را در اوان دانش و فنون
علوم خصوص ریاضی و حرب بکوشانا و لا غیر بما فراست چو در اوان جوانی از آینه شعور نشانه هدایت نموده بود که
شاهجهان بر آن اوقات را در عادات و کسب عادات صرف نموده اعلی حاسی کم مقبل حسن او بکمال خود رسانیده
و بیاسی و بسعی صحبت شاه میر که از سرو پا کوی نو خاسته بسر برده و در حال این احوال بصحبت علما و فضلا رسیده
خاطر بدین خواند آنجا کرده به مجلس خواجه جمال الدین محمود رسیده شروع بخواندن حاشیه میر نموده و بعد از فراغ
درس خواندن که خواجه فقیر و معظم را که خطبه سیادت نمی دست به جای که حالا بمیر فرمان داد سیاحت
و بلاد آن رفته بکمال مطلوب کرده بمعلم تابو در آنجا از طالبان سیاحت و باز چند فی در هند کرد و از کرد بدان
خدمت والا بجا ابو منصور کالی تافت و این فنون را در آنجا آمده بخاطر بعضد الدوله کرده بعد از آن سواد
و جلال الدین دوانی افراسیاب بود نادر تخصیص نمود و هفت سپهر را حال که تشنه صحبت میر صلاح الدین ابو یعلی دوری بیچیده
دوران گذشتن هزار به بحری و یاوجی تاریخ از این دو بیت بسلک نظم کشیده تاریخ امسال دو عالم بیک عالم رفتند ؛ رفت
و حکم خوری رفتند ؛ تا هر دو هوا فیض نکردند بهم ؛ تاریخ شد که هر دو با هم رفتند ؛ حکیم عماد الدین محمود افضل افاضل
بود و منصب بتخصیص در علم طب که بطلیموس ثانی و فیثاغورس یونانی بود بسیار از مصنفاتش یکی رساله در تشریح
بعضی از مباحث قانون نموده شرحی نوشته اما باتمام نرسیده حکیم کمال الدین که تخصص اولش انفاس مسیحا ظاهر میکرد
مصنفاتش شرحی بر رساله امیر عماد الدین منصور ؛ میر زاهد حکیم که در معرفت امراض خاص علاج امراض بیضاوی نکرده حکیم
در عصر زمان خود از سایر اطبا اشتهر و مکان بلکه تمام ایران گوی سبقت ربوده چون شهر لیش مانند صبا بهم رسانید
بر فقه امتیاز طلب کتاب فرستاد بعرض تمام بلند آوازه گردید در زمان فتح نظام شاه دکنی یا بوده و روز گاری بهنا داد
بعد از فوت مرتضی نظام شاه و لدرش بخطا فاسق یکی بمنا در رسانید منظور نظر کیمیا اثر کردید بانه منصوب صفت فراست
و کاردانی

کاردانی موصوف بوده در اندک مدتی از کریو جملو بناه داد و از وی درجه بحکمت شاهنشهی با بهره فضایل و مرتبتش انیسه
دیوان عطا دکن شد بعد از آن جمال الدین کامرانی اسحق و استقلال بهم رسانیده بود جمیع امراض شفا حسنه خطی مرور
زمان او بمیر محمد حکیم که از کابل ارادت سخن را هو بموجب نوشته دوران و برهانیه بشرح رساله عربی تاریخ
نوشته از اول تا آخر مصنوع گذاشته عبد سیف ؛ شیخ رسول در علم سیاسی آفاق هر گاه از شغل نویسندگی فراغت
یافت صرف شعر کفتی میکشت چنانچه بیست و شش نسخه دیوان بنیاد نموده هزار بیت بوده این چند بیت از اوست
بیت هان دوش بمیاد من آمد که یعنی قامت من و رکعتی ؛ اگر زنی بالا بود دو حب ؛ شد هر زن سزاوار تو ؛
ایلام ازو دو ابدا ؛ غارت خواب و خور من است ؛ عشق کجا و صبر کجا ؛ عشق کجا طاقت و دل کجا ؛ لوی الوجه قطع
خوی ؛ این شیخ جست بی [illegible] خواجه برادر خواجه لشکر نویس بوده در علم سیاهی داشته این رباعی مر او
رباعی رخسار تو صحیفی است سهو غلط ؛ کش کلک قضا نوشته از نسخ خط ؛ چشم و دهن کشیده هر دو در نقطه
اعراب خال سخط قدح نقط ؛ حکیم شریف بمکارم اخلاق و محاسن اداب موصوف بود صاحب طبع سلیم و ذهن مستقیم و ابراهیم
بار و پنجه کاردانی و فضایل آنها از بحر اعظم فارس و از غایت رسوخ و راستی با دیگران بیجهت معانی بیغاره
مضامین تازه سرخی داده در نظم و نثر بدایع خیالات دارد از آن است که بخرد صبا خرج و از ان کار و بر آن کلمات
بیت تا رسیده کلبه مختصری که هر نفس ؛ بر افشاند خانه ندارد چراغ او ؛ فنا نهایت گرداند خوش سنایی لعل لیلی
این شعر او این قدم ؛ نگاه کرم کسی اندر پرستم کرد ؛ و گر نه همت نو دولت سزای دل ما ؛ بعهد عشق تو دل دلداش چنان
عجایب است که بی تو هلال عاشق از بنداش انکه دل دارد ؛ از آنکه بی محبت تو مراد بنا ؛ همچون چراغ و ابر دو مش نهاد باشد ؛
بکعلم بنو این القرق سند و قدیم ؛ زحمت و فرقت که مهاجر مکاره یست ؛ ملا عرفی شاعر شهد کلام شیرین سخن بوده نظمش
عادت سلک تحصیل خاص فرموده ؛ ترکیب بلند داشته در مرثیه اسلامی چنان و لطا با عیاشی جمع بیت نظمش انده هر
جنبه آراسته ؛ شعر اند هر ساز تغالی ؛ دار الختم ؛ و ازاین داد از بیکد جرح بیدر و ادرش در داد بولایت ادا ازی
چنانچه تا بدینجا لاجرم حیات جیو هندی شیخ الدین حکیم ابو الفتح در فطنه او لی احوالش ظاهر باشد بیش برد خان
و بلیغ احوالش تا ماز بیشوای القا حکمت شاهی نسبت یافته بشاعری و ساحری ختم برادرانه جون جو اقبال حکیم
مردی بمهضی فضایل ترکند شد نامه عبد الرحیم خانخانان در اسم خاطر گوشت شهرتش بیش از بیش گشت
ان انشا احوال الشیخ نسیم و نادانا فتح گنشا هستی ما کرده بود رسالت پیکان خاص نظام یافت و این چند بیت از تعرض اسپها

نقش جانش از صفحه روزگار شسته اند یاجی بوقت رحلت کفته زلیجی هر قدم نزعت همان سی نو
ابا بچه پایه طرف بستی نو فرواست که دوست نقد فردوس بکف جو پای مناجات قطع بستی نو یارب بعفو بسر سیاه
سر تا بقدم غرق گناه آمده ایم حیی بکرم بحشر کرم عاشق تو بی بپیچ پناه آمده ایم اکر استغاثه دار دلشا ابرا خاصا
بعلیلی اکتفا کرده شد ابجد تو بسته برهان اینجا جوی و صدا این حجاب زخو برکرد بر بیکجکوم کام جان بینی
زعقل شاد شوهر که که خورشاد بینی اکر خواهی که یابی عیب جو شاکرهمت جو که تا هر چه برکی جان بینی
سر و جانبازی بکی خور اند بد بستی بجواب خود دراناطبع جانانبینی بدید او داشاد ادوایم دوستان تو
تراهم شاه از خواهم چه روی دوستان بینی تو محبوب جهان الکه مدارا ابار و زتا باید تو شمع محفل آنکاه د بر دل آن جا بینی
بحفظ کرده مستقیم و کر بینی در داغ را زدا ایرجه چشم د شاخ ارغوان بینی بوعظ اندر سواد راه حرف عرش ترس
دشتبو زن الحزن دل جوی جانا بینی دل الماس هم بود اکر وابینی اکنون تش ترخ رنگ دست افشار رخ جانا بینی
زکر درعیب خوا طلوعز و نسو د بد فطرت اکر خواهی که حسن جاکل بیکباب عیان بینی تو ماراو بد بر شعله سری خاکش
بپینی حال کبر چه در د و کر از بینی مخالف کر شبا مستعمل هوش نوع و فی که ها و هر چه او ما و تو معنی زبان
برا از بر ده صوت قدم در آمد معنی زن که د هم سر تر سرکه نداز بهار بینی و کر بنو امان همه تیرم حال تعا مان
که نقش لوح محفوظ جون نیش عیان بینی دکان بجه بخلق جو سرباز ازانش که جنت آشیان کوی دوستان دکان
اکر آنکه شوی از نزیب او و قت کشا ادی زبالش عین دل از ادل عین زبان بینی کر از نا بد حلاوت انش فهر شعلم کرده
برانداز عالم هر سو سنان خبر دار بینی چه خواز ابتنا جو آن حدیث کشا کردار که هو او فضا او د احوال و فعلش جان بینی
بپهین د صولش نا انجا و انجهان بای بیبین تمعیش نا انجا در این جهان بینی بجلش عم کند آرعت پا و زالکند در خلوت
بنا دی دیمتش باید با بد مهتاب بینی کنار بحر را بیابان دهر فی رو سط علی اکر با د و و دل از تو او و ما د بیان بینی
اکر خاد ترتیب فصلو و از بنو از ان راه سیاح ار که کل از خزان بینی فضا بر دعا ار اجابت قلم عرش
دعا کن از تنا بکند که د بکر و قت این بینی بد ربیشی شای خان خانان سکینی اری خوشا مد کوه ثابای حسن بیان بینی
دعای تو بر بیم مدامعشان تمکین که باز طفل از ان در نوبه ماد ر این بینی تو خبر ایدس خلق بر جنین با بدعا بخ
که بانه هر چه به مر حلی ان بیش همان بینی ولع اب بجر تو دریکی خورشید لا جنم روح القدس از شوق جمال احول
از دل و دامن الخوش سر باش من ذ د جله عفو نا پیدا تو مستعمل لعذاب ایجد دل غم بکدار دختم دو ست

ربنا

این نه موسیت کشاش بکند عول عسل لذت طلی در دنو اکر شرح دهم نوش و ادو بقرشم بسالها جحظل
اسبنی نو و فا بر مره ام کش تا جید بو شم این حشم نور از تحت خدا و نداجل مهر ابو الفتح که د سیبتر و مهر ش
اقبالی است که نخول بلند ار د بجمل دگه در دکر و سایه او با خورشید جشم با جشم کند با بر و حشت نحل
لب فصل اکر جشم جها کرید زار دست اوجسند اکر دست قضا کرد بدل ای محل وجو تو جهان کبر قضا
ای ثنای حسنو تو عنان کبر اجل صفت ذات تو سر او طالب جه لیل جو دلفظ تو کشاف دفا تو جه مقل
فلک علم تو هر دم بجهان آرا اقتاب دکر از خود دار د بجمل لو حش الله ز سیاست سر جند تو کرهت
دوده مار کسل از شوخی او مسلسل کر بجو شر شده هر عرش خود در بکدم ابد از نو ر تب منازل بحمل
سکنات قدم از شوخی و نامعقول حرکات فلک از عرش او مستعجل از سکیبر که چو کر مها ش باز
از ازل تا ابد و از ابد تا بازل قطرها کتر دم رفتن حکد از بنیا شبنم اسا تر نشیند که رحمت بکند
کر سر خصم تو سنک بنیا بزم برج تا فنا من بکا و شر بسید اجل داو ر ادا و ری هست اشارت فرما
تا بنا فلک از هر صد اسد دا دیان سیهر حرفی بنا کا بر معرفی کبر تفار تر نه با بدان فد است محل
بحر و دست که نامش تحت دم این کان دات که د و لتش باز ز بدل نه بجسین سکن از کوه بهت بلند
که دهانمش شد از حسین مخل هر سو سرش اکر ما زنکا فی بحرد سو منا ای است که جبهه در کولات و هبل
بهر اصل و نسب حو برتو پسید بر ما هر چه خواند سنا به از باد و ل شکر طالع کنه جو نبود شکر کدار
ازیان اند که جشن بو افند اول قصه عمر ها با تو نیارم کفتن کا بر حکایت چه نهایت نه بدر کمیل
کوهم از نا سپر هرچه تو شنیدی جوان این نکو به که مقصر ابتنا مجمل عرفی اف نامحوان نوبت شعر دکر ابت
کو تحت جشم تو تدکه شکست محل مدح ما نده و ضرخور این طول کلا هیج سرا بت از نکه ما قل و دل
بد عادو که اجابت ظفر شرلب تو کرچه عمر عاد عا نامه سعی از ل کر بحل و فا بر نده همه چشم تر هست
تا لر بده ذات اصبح تری هست ابد که بر یشانی ز تا لر طیلل در دامن اوبر که د ر کر حبر ی هست
ز بی تو باده جام ابر نک میکون ز نام تو برام انیه زنک میکین ولع هلال جو هر شمشیر تا زنجو بام تا کر
جدا کشته ز نک میکرد مر اکه شیشه دل د ریار ز سنک لجا دماغ می ناب و نعمه چنک با انکه کعبه با بان شوذ وفا
منشین که نیم کام جگا هزار فرسنک از تو کر نسیم ضمه عمر تا نشنیدست بلکه کوش تو هم بر نفس نشنید

عیبم مبین که بر اندام جامها هنوز ؛ از لیلم نام تو هنگام عاشقیست ؛ بر لوح جز آدم نبود بیجا نسرشت ؛ کار بوی مجروح
دیده بود کرهمه ؛ عاشق هم از اسلام است هم از کفر ؛ پروانه چراغ حرم و دیر نداند ؛ بعد از بیرا بیجا نگاه کرد ؛
که فشاند صبیب نزدیکان بر سر خویش ؛ تنها یا قاتل شوخ بودم ؛ از عقل و فضل و امل محبوب کریم ؛ کو کو بودن ناخنه
در آغوش ؛ در جام سعد کریم شوم ملک کرد ؛ خواهی که عیبها تو روشن شود ترا ؛ یکدم منافقان نشین در رکین خویش ؛
کفنکو نیست بیادم با خطا و غمی ؛ که اگر لیکتایم سخن باز افتم ؛ راهی بنما که همه ما مردم نیست ؛ ملک هیچ سمکند کرد نیست
باد بر تو هیچ نشیم نیست و لیکن ؛ بی نسبتی دیدن تو کم در که نیست ؛ عرق تو کجا بعشق محتاج شوی ؛ کو آنکه بلبلی بود بو از شوخی
پروانه نشو مکش لیکن لیو ؛ تا تهمتی شوی پروانه شوی ؛ عرق تب عید باده عشق فرهاد ؛ می نوش و طرب کن که همین فرمود ؛
این تو بیرلیبی کی و زمان رسید ؛ می نوش که مرغ تو بیرم آموز ؛ این لعرو تو شادمان نبود ؛ از این بر هم سعی شرب تو ؛
ابیات سهجران نهال شاخ دلم ؛ آمادانه از آن نهال که وادی تو ؛ هر هیچ چه کل شکفته خوش کردم ؛ کردوار دلها مشوش کردم ؛
چون نام شوتان بر لب ما ملول ؛ در حرص خویش فهم انس کردم ؛ آنکه قمار جبین طلب ؛ هر که درس درکن طلب
دستم دست در کوشتم کوش نیکت ؛ دامان تو فوق است بن طلبت ؛ امیر فرج بلطف طبع حسن خلق اتصاف داشت و بازده
از مدد اولا از عطالعه کرده بود در جفر و اعداد نیز اظهار مهارت صیغه می ؛ این بیت مراورا است ؛ هر سنگ که بر آی
تو لم دشمنان زنند ؛ از رحیه تحفه و بر دل بر من ؛ میر علی اصغر ؛ تمران نجرات و در حسن خلق و لطف طبع بختی تمام داشت
و در حکمت و ریاضی رایت مهارت میافراشت این رباعی از نتیجه طبع او است ؛ رباعی ؛ زنار ز لب سبعش عیان آید ؛ بسیج ریشان
بر نهان آید ؛ این طرفه که با این هنر و این کوشش ؛ خواهم که سر از وی خرید ایدی ؛ مولانا درویش حسین ؛ از سالکان
مسالک خود سکو بوده و از هر بری از صنعت خبری داشته و همچنین از ایجب و اسنانی یا مردم تو و بد تحفی ز
زیاده از دیگران صفا بود و گاه گاه لطف طبع در اعروض سامد که کلمات عذب از حلو شکار ضمیر بعرضه ظهور اورده
والحیله باعوان الجملات ؛ رباعی ؛ او لخط اگرچه زیب جسنا کند ؛ و ز سنبل زیب کار ادا کند ؛ تا در مکری که نیز خسنا
میان ؛ انکار که با انبیه زنگار کند ؛ انجوتر او ف جو بوی ابد ؛ صبحی که نرم از سر هر تو بوی آید ؛ هر خونی که تو بود در دل
کردی ؛ یاد تن جهتم تو بحرس می اید ؛ عجلت ده امروان خو بین دل ترا ؛ بر لبان از مرا تحسین بنیت بر باغ
عدالت خط و خالت کشید ؛ خط نیت بر خجسته کا بر نابت ؛ مولانا فیضی ؛ از یکان النهر و همکان تو عرف یاجیله فکر
بجواهر تحسین و اخرین از اسلام آنستر ان تنها تو سخاخبا اثر انظار و غنات اثر نقش عیب سر میرس ؛ در ظراتی تو حیمه سیمین سهای عیش

دیداد چه بود قما شکر ؛ مبلا از این حیاتات ؛ هند نامه منظور نظر شاه هنشا کرد و بین و اخر بواسطه کعبا تا مختاری
کمان از او بود تو و پیدر ؛ از آن ترقی تا بماند ؛ این ورباعی را و چنین نام او و زمان بسر ؛ اکه گفته ؛ رباعی ؛ من بعد نیز سند گجو
کنم ؛ بر جهان را حت افتاد کنم ؛ و آنکه ز دل که از تو بخواهم کام ؛ چند انکه مرا دو تو انیدکه کنم ؛ یا بر سر کوی تو هر بایدرد
یا کوی مراد لیت بر سبب تا بر ؛ بخیالی که ندا اوای ما بابد ؛ او از هر که مرا اوا مثل خود ؛ دی شاه حرص لایی افراشته بود
و برابر دل ان چشم و ابیات شبح ؛ ابیات ؛ خنان تیات طاقت بدهی ؛ و رنه خود بیرده ترا نبود ؛ سلع نکو بیا عاشق
همان نشر که دری سخن با رتها تا بر یکتا بد ؛ عاشق ز اکر انبیت ؛ لذت ناکه کاران ؛ زبان محرم اهر کرتا با استغفا
نکشا بد ؛ اینکه نهاده هر کرا ز دل تیر بر ؛ ملی دارم که چو ده هر دل جا کرده ؛ اگر نمیر من عرض تو اعرض سید ؛
سامان اگر محکم است که محمل بر ده ؛ ره تو که بیام از جنت بید ؛ واب ؛ تو رنه زخمی که زد انیم خوناب نما ؛ به بیان تو خود
خوشحال که هر دو اجل شکایت انی تو بیا و دی ؛ بر زبان فهم ؛ عنایت الله ؛ میرزا خلیل و هموار آنچه از خط نسخ تعلیق بهره داشت
مرابه سلطان نظر شاه هنشا کرد و ده دکتابخانه همایون یامر کتابت اشتغال نمود و بیانچ قامت جوالی محلعت تو
از این نافنه را بکتابت ادبیرا فراشت و حال ایام از آن می سرکرم بود ؛ انفکاک اراین نزدیکست و بنظم اشتغال و شغل
می نماید این ایبات مرا اور است ؛ بیت ؛ من خوار این باده بدار نشسته نکشی ؛ که بکاد لی خو کش زده بانفسی ؛ در شب اکر خود ل هست
بماده دماغ رسا باده انکو سکجد ؛ خو کرفتم که نیم تو ولیکن نغلط ؛ حرفی از دشمن خود نیز شنیدیداده کرشود
دیدم کریبش به سهم تا با مهتاب بو تو بعیر ؛ چون رشته کشیده نماندم بیش ؛ جز نیم نفس که ماند و تو نیز و آنم
مولانا غیرتی ؛ از ناظمان شاطر خوش گو است و در جوانی امر کامکتی و نیر انده انابلیغ ان دو دو بیت برند بود
الحال سبب ضعف بنیه و کبر سن ازان امور بازماند کوشه عافیت هرازر بکر مطالب است ؛ بیت ؛ جو آنجا تو سود
است حسن دوران سوانمثال من جی بپیر رو لا کشتالی ؛ بر کو ده ازین سو بسیلی ؛ اگرچه صاد تو این
و شعر است کند اما بنابر الترام بدان ؛ چند بیت اکتفا کرده ؛ بیت ؛ شد زاد خون تعلق که ذکر ؛ همه نگبه بد بو از تو کلی
نکند ؛ شن هر شبها ره کو یح باسپید ؛ که هر کام خدا خواسته شو بی هست ؛ بیت ؛ سنی کربیان دلم زرده ؛ کز
نکبر نشسته که عشاق هست ؛ زمانه جو تو بلا از خدای طلبد ؛ که تحقیق کند ما ام شوی بحنان از عرش بر اورم از
دوخ زجا و بیه ؛ کو بین مکر داغ تمنای تو دارد ؛ اجل از جمله مانمر ز دکا نشرتاشند ؛ هر کرا چون خم محمران تو جلادی هست
جینی که بو تو لم و دماغ جا کرده ؛ کلاه بیت سم دهند نکنم ؛ شبها که بر دل محکم تو کرده ؛ اول ادای شکر

جفای تو کرده‌ام • در انتظار تو دارم دلی و جانی • که تا بکی دل من بار این تغافل دارد • خاکستر تن بر تو بجفا کر نشاند داد
از آنکه دهر از تو آتش بجان کرفت • ملک جوانی بود که خوشه‌چین جمال او مجمل بود و کوس سر از نعل و پای در کل • بیت • وفا بکوی
از بستان حسن • جفا بکیوی از تو احسن • بهتوی از آن انوع طرف بود که اهل تجارت کرده بود و در هنگام
چشم بروی کار بدرسید در دریای خار عمان طعمه نهنگ کشت • اکر چه بیت • بلکو نشیب و نشیب بود که آنهاد
شاخ فرو شکست و شد و فنا شد • و او در این سن بر لطف طبع شعاعد از خاو خانه [illegible] خوش می‌آورد
از آنجمله • بیت • هر نکاه تو صد خون اکر کنم دعوی • زمانه از من شاهد خصم کواه من باشد • بکار در دست لما ساجد نکرده امر
کر تا امید دم دل کافر شود • کر بر همی نکشی شما پایمال باشی • در دیده کنی مدالاعتدا باشی • در عاشقی از هر دو جهان عاقل
زنهار بکار خویش یکدل باشی • مکتبی شاعری شیرین سخن بوده تا الابد شعر داشته از آنجمله • بیت • [illegible]
هجو آنکس که شب شراب داده • چه خفته بالعیانی که یکلبه ابداده • مجنونی [illegible] بوده از خط [illegible]
و [illegible] شعر [illegible] قطعه از آنجمله • ابیات • از غم سپهر تا کر [illegible]
هبه از امیرالمؤمنین • ساخت [illegible] هر زمان [illegible] از صحبتی سال
بنا جستم • [illegible] • اسیری • ولد صحبتی این بیت ... ابیات • دلم [illegible]
انکشت که همچو [illegible] ارشد [illegible] معنوی و معنوی [illegible]
او را بیت • [illegible] • دلا [illegible]
و نشان [illegible] ملهمی [illegible] شعر کفش شده
دران [illegible] اوراق و اشعار [illegible] بیت
[illegible] ناقوس • ولی [illegible]
آشنائی باشی • ابهری • بلطف طبع [illegible] شاعر نکو [illegible] کلام و [illegible] معانی [illegible]
این دو بیت از آنجمله • رباعی • [illegible] عالم [illegible]
خوش [illegible] کعبه [illegible] ام همچو کرم • ناوادم از زخم
[illegible] • داعی • [illegible] این بیت [illegible] مشهور است
بیت • [illegible] • شامی • [illegible] تجارت [illegible]

اقلیم ثالث

معنی مکاتبت و شعر را با بوسطی بکو بیان [illegible] قریب اللفظ [illegible] شد • [illegible]
یکی حالت شد • آه [illegible] و ذکر بر می چشم تو [illegible] شد • همکی • [illegible] شعر و [illegible]
[illegible] طبع شعر میکوید از آنجمله • بیت • [illegible]
[illegible] • کم [illegible] طبع [illegible]
بیت • تا کار دل [illegible] • [illegible] دامن [illegible]
[illegible] اشعار [illegible] از آن ابیات است • بیت • [illegible]
[illegible] لار از شهرهای قدیم است [illegible] سلاطین [illegible] آبادانی
[illegible] • [illegible] سلاطین [illegible]
سلاطین [illegible]
میلاد [illegible]
[illegible] میلاد [illegible] تاریخ [illegible] میلاد
[illegible] میلاد [illegible]
[illegible] علاء الملک [illegible] علاء الملک [illegible]
[illegible] قطب الدین [illegible] علاء الملک [illegible] سیف الدین [illegible]
علاء الملک [illegible] قطب الدین [illegible] بهاء الدین [illegible] بهاء الدین
[illegible] بهاء الدین [illegible] جلال الدین [illegible] جلال الدین
[illegible] اسلام [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] میلاد [illegible] قطب
الدین [illegible] قطب الدین
[illegible]
[illegible] قطب الدین [illegible]

لار

برکة النجار بعد از او حکومت یافته والی شد و در شهور سنه ... در یکی از حروب بقتل رسید امیر علاء الملک ابن قطب الدین قائم
مقام پدر شد و وفاتش در هفتصد و سی و یک اتفاق افتاده کمال النجار ثانی ابن علاء الملک بعد از پدر جلوس کرده در هفتصد و پنجاه
فوت کرد بعد حاجی سیف الدین نصرت ابن کمال النجار در هفتصد و بیست و شش تولد یافته در هشتصد و ... فوت شد علاء الدین
شاه ابن سیف الدین در هفتصد و چهل تولد شده در روز فوت پدر بر تخت نشسته در هشتصد و ... فوت شد ...
الدین محمد به سلطنت رسید در هشتصد و ... به عالم باقی توجه نمود ... در هشتصد و ... کشته شد بعد
از فوت پدر بر مسند حکومت متمکن گردید در هشتصد و ... امیر علاء الملک بن جهانشاه بعد
پدر بساط ... در هشتصد و نود ... امیر علاء الدین بعد از فوت پدر تا ... در نهصد و بیست و ...
بود و بعد از آن جهانگیر ... علاء الملک بعد از ... بر مسند حکومت
تکیه زده بعد از ... شاه عادل مشهور گردید در فهم و شعر و خط ... تمام برآورده اشعار و تصانیف در
روزگار بیادگار گذاشت ... در هفتصد و ... که دیوانش ... بدست
بازار ... کشته ... که او ... خواهم ... داد خواهان ... کرد ... کار
پادشاه عادل ... از پای در آورد ... تاریخ ... **تاریخ** چو ... کشته کرد شاه عادل ...
شه عادل تاریخ شد ... **بیت** دوش که ... تا ... چو جرس ... ندا
بشنو ... بانگ چنگ ... نی ... صد ... ندا ... صحبت ... زر ...
باده ... ندا ... عادل ... نکرد ... پادشاه ... ندا ... ابراهیم
بعد از ... بسلطنت رسید ... خوش طبیعت بوده ... کاهی ... اندیشه ...
بیتکه ... **بیت** ... حاصل بود ... حاصل ...
حاصل ... مولانا کمال حسین ... که ... نوشته
بود ... علاء الدین ... مولانا کمال الدین حسین ... شرح ... مولانا سعد الدین ...
و همچنین مولانا عبد الغفور که حاشیه بر شرح ... نوشته ... استاد ... اعتراض نکرده ...
... مولانا مصلح الدین که ... حاشیه ... صدر الدین محمد ...
... مطلع ... حلال ... کرده

در اندک زمانی ... و جلال ... کشته ... صاحب طبع و علم ... کرده
... اینکه عمر ... **بیت** ... که ... بنا بر لطف طبع
... شعر ... سخن ... **بیت** هر که ... بکف ...
... **شمس الدین محمد** ... صدر الدین محمد ...
در ... در ... و ... بنا ... موصلات مانده بود
که ... **بیت** ... از نوادر ...
این بیت ... **بیت** قبای ... **مجد** ...
... **بیت** هر که ...
... **مولانا** ... خط ... تمام ...
این ... سلغر ... **بیت** ... سلغر شاه ...
حرب ... **بیت** ... عالم ... ملک
کشتاسب ... **خوزستان** ولایتی ... هوایش ... حدود ... عراق ... کردستان و لرستان ...
... تواریخ ... خوزستان ... زلزله ...
... هلاک ... طاهر ... کرده بود از
امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام نقل است که ...
... بیت المقدس ... فتح ...
لشکر ... هرمزان که حاکم آن ... هرمزان ...
... خوزستان ... سابقه هوا ...
... چنانچه ... نام ... که ...
... **شوشتر** ... خوزستان ... اول ...
از ... خلیفه ...
... بکرات

وگویند بنا کرده کرد که در انجا مانی بفت عسکر تا بوده انبار چون دران یکشاد ... که شخصی را در خواب دید که اسلام
دهیم ابنا ماند و ابو سوختند بعد حلیف را با او در قعر او دفن کرد کو بنا تما هیاچی سال عمانده که کردار هم
کردن ان بود در عجایب البلدان امده هر زنی که دران شب بوده ما هیاد ران النقاشیم و **عسکر مکرم** شهری بانام
بوده ابتدا لشکری طهمورث بوده ... جاشهر ... ساوار لشکر بجواند و بعد از چند وقت ویران کرد شاپور ذو الاکتاف
بتجدید عمارت فرمود و موسوم به شاپور خواند و بعد کرد بکرد ... مکرم ... که از جانب حجاج بخوزستان
رفت فرخ او را یکشت و ان شهر را اباد ساخت و موسوم بعسکر مکرم کرد ابتدا لشکر عسکر نام کوینده و بعضی از نقل
کنند که چون ابن ابا ... سید ... عسکر کرد بدین سه شهر ... کرده بالحال خراب است و از شهرهای
سابو خوزستان که الحال معمور است دزفول و شوشتر ... اطلاع ندارد ... کرده
و شوشتر ... دزفول از ابنیه اردشیر بابکان ... بهر العلو امده اکرچه شهر ... اما معاف
ببناد اردشیر ... و مشطران دو قرای معمور ... که فرسنک ... تمام ... کس
خوردند و هم دران حدود درختی که اثر ... درخت خوانند که ... زردی ... العام ...
شوشتر بعضی شوشتر و بعضی بشر تعبیر کرده اند و دار الملک خوزستان است بعضی گفته اند که بنا کرده شاپور
است و صاحب بحر العلوم اورده که نخست ... اعمار ... و بعضی ان اردشیر ... آبادانی ان
کوشیده و بنای ان ... و ان شهر بر کنار نهر ... بر زمین ... واقع شده قلعه ان در نهایت حصانت
و محکمی است سکان ان شهر ... شیخ عبد الله که از مجتهدان ... بوده از وی نقل ... که کفت ...
کفت ... که کفتم ... که ... دیبت ... کرد ... کناه
که ... کفت ... کناه را فراموش ...
بو کفت ... کناه را فراموش ... که ذکر ... ایام ... **ابو الوفا** از لطیف طبعان
اند ... و در شاعری ... ابن ... **بیت** از لطیف ... جام ... لطف ... جام ... کدام
ان کدام ... جام ... **بیت** کوی ... جام ... مولانا عبد الله ... که
در ... اشتهار ... العلما ... مولانا عبد الله ... که ... عقود ... معانی
امثال ... مولانا یکی ... کرد

ولطف

ولطف کفتار اتصاف داشته ... در هرات ... اقامت ... اشعار و فضلا ... اصناف صنف ...
مصفا ... بساط ... شاه ... و ... بدان ...
در کذشت ... که ... **بیت** جهان ...
بو ... چمن ... لاله ساغر ... ساغر ... چمن ... که
کشته ... ساغر ... لاله احمر ... دنیا
که ... چنان ... که کوئی ...
مانند ...
... که ...
... اکر ...
هر کس ... کو هر ...
... اکنت ... **رازی**
شاعری ... **بیت** ...
نشان ... خوش ...
کرد که ... **مولانا محمد تقی** ...
تمام ... نظام ...
... صاحب ... ان ...
... از انجمله **بیت** ...
... **نشاطی** از ...
ملازمت ... این **بیت** ...
شاذی ... **بیت** ...
آتش ... **بجما** ... **بیت** ...
علی ... **کرمان** و ...

اقلیم ثالث

روزی که اجل سپه در آرد کرم از همه سینه سر برآرد نه شاه رها کند نه کهتر نه راه رها کند نه رهبر

هر یک به یکی درخت خورده در بیشه چهار لب جو سرمایه برگ و بار داری در شاخ از بهار داری چه فایده از

برگ چون نه بسی و بار و برگ کان شاخ شجر که بر ندارد باشد هیزم که بر ندارد سرکو خرد ندارد افسر افتاده بر آن

دهقان تو چرا نظاره کو نیز رسا لکان راست در باغ صفا نشانده ای نازی بر مغز خرد مکن بیند چون هیچ نبود کار ادب

بکرفت آب استغنا از تکیه رضا باید دین برد سر همیشه تو که کین پیر است کافر چشم مانند قلم بتیغ تسلیم

ور تو که بیت دل اصل از اصل کمال خویش بکفصل از چشمه دانش شهد و از تخل بخت شهد جنگ با چنان تو دلیس

در تو نیستی مکر تلبیس ایمن که بی تو جنان هر کس فارغ باشی زنسیان هر کس بر تو نمود از کرم بار اثر و هار کردی

نام تو در علم کرده بار تو ز نخ علم کرده خود از لکه کر بخش در باغ خرمی بس در خلش خو کن که بجز خدا

ذاتی که تو در نخورد چون پیوند باکامل کامل نخبند صنعت ز یکی نخبند امام شمس الدین محمد در دیار طریقت غوث کر

حقیقت بوده چنانکه در بیان حقیقت و طریقت نور ساخته و در غزل بر صاد بوان بود ابجد بیت الجمل بیت

ایجاز حاذق جهانی لطیف ظاهر ده اتی که ان ازل ابد حیات ده نی شد کران زصورت درین زخم سبان کن

دار شد سیات نخستین تو وصی کران ده بفکن ز جامه تمام بر کشن ز این ظلم بکسل ز نعقل و عالم و زنسیم کران ده

در دل فرزین کر جام ز عشق خود کن از چشم تو کن در غریم امداد ده تو ما العجائب مولای انس و جان

مالا ازیشان یحقو بحو نشان دن طغان بیک که از شهرهای مختص کرمان است و آب و هوای آن خوش و از قلعه غار و بوادی

حصانت محکمی است بیت برافراز او چنبر چرخ کردی سرطانیان ابناء افسر و طغان شاعری بوده که خطا دکه دیو

از تنهر بیان چون ماهی در آب طیبیک دست که متعلم فرود اعمار است از آن کوه همگان کلام طبیعت محکمست

کشیده نطش در قابه نظر و نقش دقایت الیه بیت نقش نظم عین دقت فرو ببلال و دو نقش

سرامکنده چو جوی هار از ایبات المتعلقات است بیت ای بیعقل که دراین همه عمر عزیز توجه کردی حجه دارم

عملت کو و کدام توشه اخرت چه بیند در این راه دراز کوشش تو سفینه اجل او دیپام وای اگر دیده برافتد که ترس محجلت

وشرم همه عاصیان رخ و دل ابد نیام دل بر این کنید کردنده خو خوار منه که تنبی همچو بدم او به بدین ایام

افرینش خود او اگر نیستی ملی تو در نظر همت این شیرام کام جانان کو مغرب پیر کنی تا نو زهر اجل شهد نابد کام

در این کو صفا کن انصاف خود و لیک تا ضعا کی کند هر دو ابند بر یکی که همگا سکوی و در هیچ نوا و عطا می برد

کرمان

وسیع و بیابان است شرقی آن مکران و غربی آن فارس و جنوبی آن بحر فارس و شمال آن خراسان است و کرمان بن فارس

باعث آبادانی آن دیار گشته و امنا و آثار خیر کرده مستوفی که در تاریخ گزیده در ذکر ملوک آن طوایف و سلاطین قراختائیه که بر کرمان گشت

و در ایام ایشان بوده مسطور داشته نام بهشت آباد گشت و سیرجان کرمان که کرسی آن ولایت است و بعضی گویند که اردشیر بابکان کرده معلوم

گشت و آخر بحیله یکی از بیشکاران او را بغربت ... بجهت کرم ها هلاک کرد گویند که کرمان بلد مشهور بود و بعد از آن گشته شد

بخت کرم از آن شهر کواشیر که سالها دارالملک کرمان بود بر ساحل ... کنار و بجله ... بعداد ... رود جیرفت کرد حمدالله

مستوفی در نزهة القلوب آورده که کرمان ده شهر دارد که اکثر آن شهرها هوا گرمسیر است و شهر کلان آن جیرفت و عمان است

و در بعضی ولایت کرمان خرما و انجیر و نارنج بسیار میشود و از تمام موضعی از مضافات کوه بنان و بیست کیه حالا از آن مرکز عرض

صابون بکار میبرند و در عجایب البلدان آمده که در جبال کرمان سنگیست که چون از آن بر هم زنند باران آید و باهم سنگ است

که چون ... میشود و از کرمان مردم نیک بسیار خواسته اند از آن جمله شاه شجاع است که بزرگ ... محتشم روزگار

بوده گویند که چون الغ خان ... میکرد کسب ... چون کاسه خونش بود شیخ اوحدالدین بزرگ ... کرمانی

بوده و صحبت شیخ محی الدین العربی رسیده و شیخ در کتاب فتوحات آورده که چون در سماع گرم شدی پیراهن امردان چاک

زدی و سینه بر سینه ایشان نهادی چون به بغداد رسید المستنصر بالله صاحب جمال را داشت گفت او مبتدع و کافر بود اگر اینگونه

کاری بکند مر او را بکشتم چون گرم سماع شد شیخ بکرامات دریافت و گفت بیت سهلست مرا بر سر خنجر بودن در پای مراد دوست

بی سر بودن تو آمده که کافری بکشی غازی چه شوی چو کافر بودن بعد از آن خلیفه عذر خواسته مرید او شد و او را

تعبیرات است صوفیانه مصباح الارواح که اشعار نکوی بسیار دارد و ما از آنهم بیتی چند آورده ایم بیت ابن التمه

کرده بیت کر با جفا ... بیت او ... آن دم ... هر چو وجفا که هیچ از آن ... از نیز هم ... مالیت

نداشت که ... نکنم و اندیشه ... زلف و عارض ... نکنم لیکن اگر ... نکنم مستوفی ... نکنم

هیچ ... همراه است هر تار ... خواهد شد جز زلف ... کسی ... ندهد یک شب که ... وفا

موج که تو ... بیوفا گیرم ... ان ... کرده ... نمیکنی زان ... شکنی ... کرده ای از ... ساغر ...

نا ... در ... نیم ... کشید ... به ... میکشید جان خواست ... لیکن در کار کیشم ... میکشید

در ... کفنارم ... بیت در بتکده ... هاست ... شدارم ... از ... مخرند ... کرنکارم

کس ... بده ... شنید و ... علو ... تو ... دیگر ... کرم ... نکوست ... مغز ... لازم اوست

امیر عماد ابن علی است ابتدا همت بر گفتن شعر گماشته و دران فن مرتبهٔ کمال حاصل کرد و او در اشعار خود ملازمی الفاظ
غیر شعار فکره چنانچه او را تخلص شعر گفته الله و بعد ازان سیاحت آفاق نموده بسیاری از فضلا دریافته و خدمت [illegible]
نظم فرموده و بعد ازان دست ارادت به شیخ رکن الدین علاء الدوله سمنانی داده مرید شد این رباعی در حق شیخ علاء الدوله گفته رباعی
هر کو ره علی عمرانی شد * چون خضر به سرچشمهٔ حیوان شد * از وسوسهٔ غارت شیطان رست * مانند علاء الدوله سمنانی شد
و خواجه بغیر از خمسه دیوانی دارد مشتمل بر قصاید و غزل و رباعی و قریب بیست هزار بیت انچه توسط [illegible] از کتاب و طول ازان اجتناب
بیت [illegible] هر کس * [illegible] راه عشق [illegible] * با کمال [illegible] در عرصه سلامت [illegible] * هر لفظ خلقت
گفت خلاصهٔ آدمی * کاف و نون از نسخهٔ دیوان حکمت نکته * بحر و کان از موج دست های عطا [illegible] * ای بتیغ ابداع کرده
شکار شبلی * وی بمیدان [illegible] هر سو آدهمی * بوقت خنده زلعل تو جان فرو ریزد * نگاه جلوه ز سرو روان
فرو ریزد * چه جعد شانه زنی صد هزار دل بینی * گران ز سلسله دلستان فرو ریزد * بیاد لعل تو هر خط خون ز مژگانم
چه دانه گهر از ریسمان فرو ریزد * چه درج لعل تو طبع نشاط خوشاب * بمدحت شه صاحبقران فرو ریزد
مه سپهر ولایت که از صلابت او * سپهر خم شود و اختران فرو ریزد * شهی که صاعقهٔ تیغ او بروز مصاف
چه برگ بید سر دشمنان فرو ریزد * وصی نفس محمد علیست آنکه بتیغ * جواهر از کمر توامان فرو ریزد
ایا محیط عطائی که بحر عاطفتت * گهر بپاس کون و مکان فرو ریزد * ز تاب آتش قهر تو مغز شیر فلک *
شود گداخته از استخوان فرو ریزد * چه نخل بند کلامت شود [illegible] * بسا که گل ز ریاض جنان فرو ریزد *
جان بر و دل گو که تو حاضر نشوی * جاوید ندیمانم اگر حاضر نشوی * رنجم شفا بود چه تو باشی طبیب من *
درد دوا شود چه تو فریادرس شوی * چشم فتاده بر تو و دانم [illegible] * اندیشه آب تو چه طوفان من شوی *
ای صبا خبر کن مرا از آنکه تو دانی * بران زمین که کنی [illegible] اگر تو * حکایت شب هجران و حال دوری [illegible] *
زمین ببوس [illegible] که تو دانی * درد آنکه بار غم و درد دم نماند در فرقت * ما را چه [illegible] بر سر آتش نشاند [illegible] فرقت
[illegible] اشعار [illegible] نداد [illegible] * بوستان [illegible] عماد فقیه در زمان سلاطین آل مظفر بعزت
و محترم [illegible] خصوص شاه شجاع که همیشه [illegible] مجلس او بوده [illegible] روزگار [illegible]
السنه [illegible] گویند که خواجه عماد را گربه بوده که هرگاه نماز گذاردی گربه با او موافقت کردی [illegible] شاه شجاع این معنی را بر کرامت
حمل کرده [illegible] اعتقاد [illegible] خواجه حافظ از این معنی دلتنگ بوده این غزل در آن وقت گفته بیت

شاعر [illegible] اگر [illegible] چه [illegible] کمان [illegible] داد [illegible] دل
چه گویم از غم [illegible] * [illegible] لفظ و معنی * [illegible] وفا از زمان [illegible] * [illegible]
مبارک غم [illegible] مرد [illegible] * که کاری [illegible] جمله [illegible] * کدام [illegible] * کدام [illegible] تمام [illegible]
از [illegible] * خال [illegible] لب [illegible] جام * باده [illegible]
از عمر [illegible] خطا * [illegible] * لاالله [illegible] فاش کرده
سرها از لوح محفوظ [illegible] * [illegible] نام * چون وصال [illegible] جهان [illegible]
[illegible] شادی طبع جوان [illegible] * [illegible] کرام [illegible] رباعی [illegible]
جهان سپارند * [illegible] لفظ [illegible] * از غایت لطافت تو بر هر ذات * بر جان تو صد هزار جان سپارند * گر تیغ تو
یکدم ز [illegible] بر خیزد * [illegible] بر خیزد * [illegible] بر خیزد * افضل الدین
شاعری بود که بر آسمان اشتهار کوکب فضایلش [illegible] بوده [illegible] بنای فخر [illegible] بیت
[illegible] اگرچه اشعار [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کمال الخجندی از اکابران دیار [illegible] کنیتش ابوالعطا

سخن هاد دام و سلسله باز کرده آغاز مکر با فلک حقه باز کرده بانی چرخ لشکنی بعشه و بیصلح اراکه عزمش عهد با اهل راز کرده بدلیسا که مایه بنا خداوندیم زآنچه استین کوته درست دراز کرده فردا که پیش گلحقیقت شود پدید نرسند ره روی که عمل بر مجاز کرده ای کبک خوش خرام کجا میروی بایست غره مشو که گربه عابد نماز کرده حافظ مکن ملامت رندان که در ازل ما را خدا ز زهد ریا بی نیاز کرده شیخ آذری در جواهر الاسرار آورده که در سخنان شیخ شمس الدین محمد بوستان حافظ میتوان یافت که سخنان حافظ در بسیاری قصاید اوست و لحن شاعرانه مانند قصاید هلالی ای که بتعلیم او شعرای ملک فارس سخن طرازی یافتهاند و دیوان عماد که فراوان بیست امروز ند و این ابیات از انجمله است بیت نو شیشه که هر که شیشه دل دارد ای شاخ گل که سر رشته او زنار است

کر مزاج تو شود منحرف از علت عشق هر طبیبی که علاج تو کند بیمار است جوی آنکه قناعت کند مستغنی است

که بر اهل جهان همت او بسیار است در راه عشق بسم کدا غریب سلطان اگر بکوی محبت رسد گداست

دارو و انکه درد اکر دل دوستی است مرهم شفا نخست اگر زخم اشنا است من همان که تواند است و فی کشتم

که سر بیوفا بر کش و بالین را ظاهر است که در هیچ کاشانه باف ان طرا و نه که در او کل رخسار است

هر که دارد نظر آورد از آن روی نصیب ور کسی بینند اندر کشد انجا است آن اندر اهل صفا روی میکردان ابدال

هر که دور از این بر تخت او دیکشت بر فت شواطر مجموع بر بنا کرد هر اینجا نمود لرلحل ابی و یران کرد

شبنم کمیه با باغ کرد باد خزان فراق تو ما جان بیکران کرد ابنج اکر مصیبت افتاده دسی

باری مکن عشم جفا رفت دلو میبن بر شیر از آن شد ببرکان دین سوار کا هسته تر رو که دشت زمین

کرد جهان ز دل تو خون عشق و باری جنان مکن که شود خوار حق خرمن شاه شاه دیار خوبی و سلطان ولایت عجمی

بوده و انتظام جهان بدانچه ضرورت بود خود کشته زیاده از وجه کفاف بهم بود و مدخول ملکانه و اجناس مرسله طبع شعری میکفته این بیت از انجمله است بیت پند اکنون کاری بکن که کار از دست رفت دست با این خطر میجویم کام

از دست رفت روز نکارم بسی وصل نکاری صرف شد وصل او دستم آمد و نکار از دست رفت نقشها بستم که در دستم بماند آن نکار خود خیالی بود آن نقش و نکار از دست رفت قاضی شهاب از سلسله قضات آنشهر و حال بود

بزیب علم و تقوی فایق بر اقران و امثال عصر بسیار خوب صفت انوری است بیت خداوندا بدین توفیق مدح سرور غالب امام هادی مطلق علی بن ابی طالب امام هادی که عاصمی شه دینا و دین حیدر ز تعبیر مصطفی

هر ناهل و تفی وصعی بر اصل و فلک کنکرش از مدحش بیک جنبه قلم کرد اکر انجا و افراد جهان کاتب

برای حشمت جیدو نوبت باز کشته خی زر و ربط که فرمان برند او داشانی نهار جمالت کرجه حسن نا بیمانه مه

چه سوش از چشم ابد سیاه ازل هو هنرهای تو بنا بد کسی ای باد شاه دین اکر هنر ده اند اکر دود جهان تمام است

ملک وصل تو خواهم ز رب ترجیح مکر کس چه درین راه بطلب بیتا بیشم راغب ندارم جز تو مقصودی تو نداری جز تو مطلوبی

زاد ادیم هم آدم تعوض خصم و اهب خواجه عبدالله بنائی با لطف که دارد روح سکهٔ فنا از سر ابتدا بنای روزکار بود و اجمع کمالات

نضا کامل داشت در حلب امیر که از دو جمله فضل و اتحاد چهل او و اقبال ابو الغازی سلطان حسین میرزا شوق تمام یافته

در ربیعان جوانی منصب صدارت منسوب کشته و مقدمه اکثر صادق تو مجمع و پس از آن بر جوع میر و لشکه در زمان سلطان

انجلابو امیر صاحب بوده سر او از کردید بعد چند روز قدم بر ظهار جای امیر علیشیر بنقش خاتم نشین داد و پس از فوت

سلطان حسین میرزا در کوشه انزوا منزل کرده اکثر اوقات را بمعاشرات الوصوف نمود تا فوت کرده با سلطان ابراهیم میرزا

مرثیه او بسی جند کفته که مطلعش این بیت است کرد و کعبه کرسیم و فقطه بلا مکرد که مستاعی عشقی پر دریجانست

و این رباعی هم چند منسوب از نتایج طبع نقادست بار که مرا محبت جان پیوسته ما و رمی من نام نشاست نموده

اتمام زمانه بکرمان میل کو ناله که غرق جملی تو در خشان که میان کلام را در باره چشم هر بار بیهماراست

هادرش تو در تو بر رکی خورشید و بالشش کلر در نحمچه نازو لکن کلاه دو جست شد ازو مبارک حصار تو حضرموش

علامه کهنا از کشر بخوش جمالی کرمان هاشمی از جانب پدر بجهار و اسطه بشاه قاسم انوار میرسد و از جانب مادر بشاه نعمت الله

میرسد نیز و شاه مدتو سبک هم طبع بالت دو نیکو بخت بود از انکه طول اقامت موجب ملالت است اراده سیاحت نمود

و چون بولایت سند وارد کردید والی انجا بامیر زانشاه حسن امیر والتوی ارغون مقدمش را کرامی داشته لیحالت عزت

بوس سلوک نمود بعد حسین الدم راجعت بخوی بجوالی مکران رسیده بدست قطاع الطریق نمیراه بریکر و ندوشته حیات منقطع

ساختند او را بعد از مخزن الاسرار که متبع مخزن الاسرار نمود دیوانی مشتمل بر قصاید و غزل و رباعی که ایجند از ان

جمله است مثنوی با معلم عشق و عارف طور طور مرات عرفانش سبق معنی و صدق ابجد لوح دبستانش عجب لوحی است لوح مکتب

معنی و عرفان که عالم عالم معنی است در هر نکته پنهانش در این جز حظ تو معاذ الله جه راه این که شد فرو

جسم هر دو از زرت بنا باشد چه سحر و وقت جعل جرخ کرد و دامن افشانش تماید هر بیا جرخ دکر اندر دو دامانش

چه شب باطر بهمان سحوکان بر جهان ثنا الله نمایند کسی بکرد و چه کوی پیش چوکانش تو تا رنگی و کرنه بکری آن انشا برا

کماه انت نو خفض ابناد و بر انش در روکوه هر کجا اید بپیش جسم آن ریک کرباشد قطرهای آسانی جوی دو عالم علطانش

جهان‌ادریس معراج همت خاکدان؛ که بچشم ... سپر نهاد ... مفتد العلو جان دهد هر کس
خوش بمفلس؛ که از دو دستی کند تلخ جان کند آسانش؛ ... چه کسان ده لادامی چند؛ وام بدنامی و ... نکوهیا
چند بود که پیمانه تا پر شده در پای خمی؛ نکشیدیم ز دست صنم جامی چند؛ هاتفی قطع تمنا کن از ایام وصال؛
کر بود یکدم هجران که دو دمامی چند؛ ... آنکه مرا ساغری بدست دهد؛ نه در کوی ... صبا ... چه هست دهد
چه هاتفی من خونجگر که ساقی دهر؛ بمی مراد بدین همتان بدست دهد؛ مهر و از کلش کوی تو کرانی صبر؛ ...
بسته بار ناتوان صبر؛ ... صبر و ناداده جان؛ شرم میداد که نام بندگانی صبر؛ خوش بود ... کهما
محو شی بود ... حاضر و ... خوش بود؛ کذشت آن صوت ... که مارا ... دانند او دوشی بود اینده در
علم و ذات علم بر خط ارباب خطا کش قلم؛ علم سیاوات بغایت جلی آمد از شاه ولایت علی؛ هیچ قلم ناظم
دفتر شوی؛ حامل معموری کشوری شوی؛ بر ورق راست روان مد کشی؛ بر خط ناخوش قلم رد کشی؛ طرح عدالت
بنهی در میان؛ بیخ ظالم بکنی از جهان؛ خیر تو چندانکه زیاده شود؛ نام نکو منتو سعادت شود؛ خوان جهان کرم
زنعمت یاست؛ لقمه بمقدار کلو خور است؛ رفتکان در خور ... خوش است؛ سنگ بمیزان ترازو خوش است؛ هر عملی کوشی
کران کسب کند؛ عاقبت کار شوی رستگار؛ سفله که زو در کرم منت اوست؛ هر در بی ناخن انگشت اوست؛ کر هم
در فاخ او زکنی؛ هم در حاصل از او کم کنی؛ هر که جفا پیشه و بد خو بود؛ دشمن او خوی بد او بود؛ میر شمس الدین محمد
در رسالات فضلا ... انتظام داشته و شعر و غزل جید انشا میکند این رباعی از جمله واردات اوست؛ رباعی
عمر خود بخانقاه می باید سوخت؛
ببین کین سوخته راه می باید رفت؛ از واعظ شهر کی مرا کار شود؛ باکفر من اسلام کجا یار شود؛ کر حبل متین بکردنم
فکنند؛ بهر آنکه بند کفر زنار شود؛ در مسلک عشق ... کرانست؛ در شرع محبت ... کرانست؛ مستان تو
فارغند از روز حساب؛ زان طایفه روز حساب دکرانست؛ امیر فضلی بمکارم اخلاق و محاسن اوصاف ارباب انصاف ...
نقش خیر خواهی او ... ازین ابیات که نوشته میشود از واردات
اوست بیت عیبم مکن که ... دل برقرار نیست؛ ... و حاصل مراد ممکن نشاید؛
سعی و طلب فایده چو بجز انتظار نیست؛ ... صادق ... فضلا
بجودت ذهن سر آمد ... [illegible]
بعمل ... [illegible]

ی ... از ... که او ... بیت ... و ... عتاب
زبان خواهش لال؛ عتاب ... بپای اسپ؛ ... اکر ... عنم ...
کند ... که ... شود در ... هلال ... عالی شود ...
... اکر ...
... زهی کمال ...
...
...
سخن ... بیت ...
... واحد ...
...
... بیت ...
... بیت ... از پادشاه ...
... حافظ ...
... سبزوار ...
...
...
...
...
...
...
...
... که

مردم شبهای جمعه بزیارت آن مقام میرفتند چون بر سر کوه رسیدند خود را رها میکنند و سیل به بیابان میبردند و در
انوقت وا از نفشان و تغیری در سیما انکوه شیخ بسوی ... که کوه با خاطر ایشان و کوش بکار در رخ وی اورده اند
و عجب آنکه چون بیابان کوه رسیدند هر یکی که بیابان امده باز میکردد و هرگز تخلف نمیکند و مردم بسیار از آن باز
بر خواندند شیخ ابو عبد الله بجزی که بارها بتوکل طی راه کعبه کرد و خواجه عبد الله انصاری گفت که در زهد عباس ... اوقات بو
شیخ ابو الحسن بشری که از مریدان خواجه عبد الله انصاری است مرتبه خواجه معین الدین سجزی که شیخ الشیوخ طریقت چشت بوده
وی نوشته دیده اند که در بغداد بمسجد جنید دولت ملازمت خواجه عثمان هرونی کردم گفت دو گانه بگذار دو گانه بگذاردم فرمود که
مستقبل قبله بنشین نشستم باز فرمود که سوره البقره بخوان خواندم بعد از آن فرمود بیست و یکبار کلمه سبحان الله بگو گفتم آنگاه
گفت بیا که ترا بخدا رسانیدم پس از آن مقراضی بگرفت و کلاه چهار ترکی بر سر من نهاد کلیم خاص خود عطا کرد آنگاه گفت بنشین
و هزار بار سوره اخلاص بخوان چنان کردم گفت در خانواده ما همین یک روز و یک شب مجاهده است برو یک شبانروز دیگر روزه دار
چون روزه تمام شد بخدمت خواجه رفتم گفت نظر بالا کن چون روی سوی آسمان کردم گفت چه می بینی گفتم تا عرش کشاده پس گفت
در زمین چه می بینی گفتم تا تحت الثری بعد از آن فرمود که انگشت خود بگشا گفت چه می بینی گفتم هجده
هزار عالم را مشاهده میکنم چون این بگفتم گفت کار تو تمام شد از رحمت باری کار و صرح ... مرد این
بیت لب ببند و چشم بند و گوش بند : گر نه بینی راز حق بر من بخند : ابو الحسن علی بن جولوغ الفرخی از شعرای آل
ناصر است و در نوبت سلطان یمین الدوله محمود غازی بسا ابیات بدیع و قصاید الخطیر گفته و در نظامی عروضی در چهار مقاله می
آورد که فرخی بن جولوغ غلام امیر خلف بود بنا بر آنکه طبعی نیکو داشت شعر بسیار گفتی و پس از آن بطرف او افتاد و چون
و عهد دهقانی از دهاقین سیستان اختیار کرده هر سال دویست کیل غله و صد درم سیم بطیفه او کرد چون زن بخواست خرج او
بیشتر شد و لمانده بدهقان باز گفت دهقان گفت این قدر از تو دریغ نیست فزون از این بر نمی‌آید پس کس ...
و وارد نشان میدادند تا شنید که امیر ابو المظفر ناصر الدین چغانی که از جانب سلطان محمود حاکم بلخ این نواحی بود ما در
تربیت شعرا بعد فرخی بر عزیمت آن جانب تصمیم کرد در آن راه قصیده بگفت که مطلع آن این است بیت با کاروان حله برفتم ز سیستان
با حله تنیده ز دل بافته ز جان : با حله پریشم ترکیب او سخن : با حله نگار کرد نقش او زبان : هر تار او برنج بر آورده از ضمیر
هر پود او بجهد جدا کرده از روان : از هر صناعتی که بخواهی برو اثر : وز هر بدایعی که بجوئی درو نشان : نه حله کز آتش سوزان زیان کند
نه حله که آتش دارد او زیان : نه نقش او فرو شود از کردش زمان : هر سال حله تازه دادی مرا خرم

کین

الحکیم الفرخی

کار حله را بر این بر سان که ... این حله با ... این ابر نوا ز ... دگر حله امداد این ابر ز باران نهاد و خرد و عقل باد
نقاش بود ضمیر نهاد ارسان نقاش کرده بر سر هر نقش بود تحمید ابو المظفر شاه چغانیا کردست ارادت هر کس اعتنا به
ای سر او ست هر چشم جهان ازبیم خونش سوی سپهر کر بکر دست سوی بزان ای هم هوا داد خونش کامکار
ای بیم مراد دل خویش کامران شد هم بهار وی بیچوق هر کز بکر کر ایکی از تیغ تو زمان رو کد که سائل کرد در تیغ تو سیر
روزی که پا گرد از تیر تو کمان بیل ها کند تیغ بخواد از رکاب بس بیمها که بر تو بر کرد ارغنان آمد شده که روز دکم تو برو
دبای خون لغت بشوکو ابخوا روز دو خشم تیغ تو بر آتش او آتش میده تیغ تو بر شاد مان اکنون جهانی بر ستاد بر زند
اکنون بدو نشوا نابها جهان من بنده را بشعر بسکه تو زین پیش بوده بد کلفتش بد اکنون که دستگاه تو ... کرد فخر
بیمال تو من از پیر سیستان داده مرا دو دور بکرد اسمک تا من بکام دل برسیدم در اسمکان بر ارزد و آنکه کنم خدمتی قبول
امروز از رئیس دو امیر بیمرستان چون فرخی بچغانیان رسید امیر در داغگاه بود و بر سر رحمه او همچه هزار مادیان بود
که کره‌ها بسیار داشتند و امیر عمید اسعد که کدخدای امیر بود برسالت فرستادم که از ... فرخی بخواند در قصیده را او کعبه بود
و شعر او هم بر امیر خواند امیر اسعد که همچه شعر شناس ... باوقت لها و جز داسکرن ایناد ... پیش بیش کار فرود ستایش
سکری دارید بر هر جای پوشش بیمن نا خوش دیدای کرد بیچ باور نکرد که این شعر از وی باشد بر سبیل امتحان گفت که امیر
داغگاه رفته بر ابیات بیجوانی داغگاه بخوان و با اطر او بیت شعری بگو تا امیر را صاد آن بر ... کتبت الله
و بخوان با هم نشسته سحر امیر دو در یک شب گو و بر هر دو در میان بیت بر دو شمار در رده امیر الشعر را او روحانه کند که داغ مبکند
دو در جای بهد برد دیگر کند جلوه قضا بر زبر بخشی نشسته شاد مکسند و از سبیح صاحب مجامکه بدین مضمون شعر بگوی
تا او لبیش امیر هم فرخی ... قصیده پرداخت و بامداد پیش امیر عمید آورد این ابیات از انجمله است بیت چون پرند نیلگون بر روی
پوشد مرغزار : پرنیان هفت رنگ اندر سر آرد کوهسار : خاک را چون ناف آهو مشک زاید بی قیاس : بید را چون پر طوطی
برگ روید بی شمار : دوش وقت نیم شب بوی بهار آورد باد : حبذا باد شمال و خرما بوی بهار : باد گوئی مشک سوده
دارد اندر آستین : باغ گوئی لعبتان جلوه دارد در کنار : باغ بوقلمون لباس و شاخ بوقلمون نمای : آب مروارید رنگ و ابر
مروارید بار : راست پنداری که خلعتهای رنگین یافتند : باغهای پر نگار از داغگاه شهریار : سبز اندر سبز بینی چون
سپهر اندر سپهر : خیمه اندر خیمه بینی چون حصار اندر حصار : سبزها با بانگ چنگ مطربان چنگ زن : خیمها با بانگ نوش
ساقیان می کسار : بر در پرده سرای خسرو فیروز بخت : از پی داغ آتشی افروخته خورشید وار : داغها چون شاخهای

سنائی

هر رکب چون مادر انداز کشته الله زینها . کودکان خود اماده بین مصاف الله مصاف . مرکبان را لوغا کرده قطار اندر قطار
خسرو فرخ سیر عثمان و دریا گذر . با کمند الله ببادت چون اسفندیار . هم به راست چوگان کردان نقد بکرهید داد
شاه و ابن اباکالیجار وای ابن اباقا . سیر علاء بوالمظفر شاه باپیروسکان . کامکار و کامران شاد کام و شاد خوار
ایمنی در شاهان ملک کرایی گرست . نام شاهان جهان در کتب پیشینیان باد . و بحیاتیع اولاد سیاپان یک لک
تاریخ نامها نامیان بزرگ از عمار . چون امیر معید مهینه احتیاران فرموده اند که هر کس مثل این شعر بگوید وقرونشد بود
جمله کارها فرو گذاشت فرخی را بر اینشاند و روی بامیر آورد چون رسید کفت بندگان ما شاعری آورده ام که
تا دفتر فرخی و نظر او کشیده حیثیم عجایب ... و حکایت کرد انچه گفته بود پس امیر فرخی را بار داد چون درآمد
و بنشست امیر خواسته ... چنانکه نکردیم فرخی خواست و بخواند و از عرض این قصیده بر خواند امیر بر طبع
ما مایل داشت آن قصیده سکه کنیم ... نوع و بعد از آن قصیده داغگاه بر خواند امیر را حیرت زیاده شد ... بفرخی کرد
کفت هزار سر کره آورده اند همه سر روی و چهار دست و پای سفید ... تو مردی سکزی عیاری چنانکه بتوانی کرفت بگیر فرخ خود را انبار
از کرده بود ... امید رستا از سر کوفت خویشتن را ... انداخت و یک کله از پیش کرد و ... بدست
برپیچ تیل ... یکی را نتوانست گرفت ... فرخی بمانده شد ... برد ... داد ... سنگ
سرنهاد ... بجواب ... امیر ... و کفت ... بخشید ... بالاکرم بعد
از طلوع ... فرخ ... امیر ... و کار ... بخشید ... و ... دو خیمه ... بر
و چند ... فرخی ... تمام ... و بعد از
آن ... سلطان محمود غازی شد ... سلطان ... بیک ... کار او ... تا بجایی رسید که
پنجاه ... غلام ... و ... معتمد فرخی بود
و ... فرخی ... تماشای ... از نزدیکی ... از مطلع الطرفین
... از لباس ... و ... النمام ... و ... شهر در آمد
خود ... و ... بازگشت و این قطعه نوادر کلام او
بیادگار گذاشت بیت همه نعیم ... نظاره کردم ... و ... خیمه ... از دم
خالی دلم ز محبت ... شنبه ... بود ... هست

هزار کونه ... هزار بعث ... که ... باز خواهم گشت . چو ... نعم ... سر
... بود در ... ابوالفرج در زمان ابو علی سیمجور بوده بغیر از این دو بیت شعری دیگر ندارد بیت
... شاید ... خاص ... صحبت ادمی . هر کس ... گرفتار ... کی ... الله
... شمس الدین محمد ... کتاب ... و عقلا ... احوال و اطلاع ... او ...
چند ... او ... رباعی ... ظاف ... کان ... کف ... چشم ...
... از جهان ... بطلقون ... حکمت ... یونان
... سلطان ... بتکلان ... از ... بی ... کار ... اسلام ... کفر
تا ... که ... بهای ... امام شمس الدین محمد بن نصر الله ...
کلام ... حق ... مجمع البحرین است که میان حقیقت و شریعت ... که ...
... تاج الدین ... کفته ... رباعی شاهان ... کرد ... لطف ... شکر ... بکار
... شاه ... تاج الدین ... معز الدین ... احوال ... بعضی
... اکبر ... که تاج الدین ... معلم ... سر ... بر او
... سلطان ... طلب داشت ... ام ... خبر
... که ... فرید الدین جاسوس الافلاک علی الجم فرید عصر و وحید دهر
بود ... نظم ... نصر الدین ... عمالات ... بود
بود ... فرید الدین ... القیادکرده ... اهل ... مجلس ... اطل
رباعی ... بخت ... سکوید ... انجار
اجل العالم افضل الدین ... مالک ... فرشته ... خط ...
عنبر ... شعر ... معشوق ... محمد محمود ... سیستان
... حضرت سلطان غیاث الدین ... فخر الدین ... کتاب ...
... سلطان ... امیر ... قطعه ... بیت
از ادای شکر انعامت ... عاجز شد ... ساعت ... بیش ... سر ... جهان ...

[illegible] الاجل العالم [illegible] السجزی [illegible]

[illegible] رفیع الدین [illegible]

[illegible]

اقلیم ثالث

[illegible] ملک جلال الدین [illegible]

[illegible] امیر کمال الدین [illegible]

[illegible] قاضی احمد [illegible]

[illegible]

کلدفته و مهر در کلاه اندرید تا باز برنشیند بجای خالی خون از جگر آتش از دل آب از دیده قاضی بکه غالی خوش
طبع و خاطر روشن ضمیر بوده چون از وی بطرز معما شعری بکر مانده بنقشها هر اینه نوشته باسم او این بیت بنظر ما
هر کس که در وی برآمد دو روز کرد به آخر رسید میرزا تیمور جوانیست بمکارم اخلاق موصوف و بخوش سلیقگی معروف
بنابر لطف طبع شعری میگوید این بیت هم از سخن اوست که در سخن لنگانست رخسار تو حیله یا خال است از دیدن روی
زلفت غم رنجه شود چیزی که نکوست در تو رخسار است بیخودی بغایت کریم و صحاب بوده یکطرف و یکچشم و
یکسو خود بینی نداشت چنانچه ظرافتجو کرد نظام نهاده بود و از وی شعری که شهرت یافته این بیت هر نفس چاره
هد غلطی شوم خود شام غم عشق خواب نبرد پنداری که با لبش بنات قندهار شهر بیگانه است و دارد گویند هرگاه
لشکری از محاصره نماید در نظر ایشان شهر بالاتر نماید که سعی بیهوده از میان قلعه ملی است بود در سنگ کشا
که در آن خوض کرده اند آب بسیاری در آن اندر حقی که از آن جام آب بکشند که های ... و شاخهای کهابر می آید و از
یکی مضافات قندهار زمین داور است که دار الملک بوده که محمد سالار خواب آنجا بوده و دیگری بست که شهری بغایت معمور بوده و در
ناحیه مکنید بود ایجاد و تولد برکه اینا از شهرزاده کاکب بعطار میگویند که سقف آن کنید بود الله و صیانتها
نکاه فیه باقیه چنانچه اسلاف از آن کلو تحالچیری در آن کتب نیشنا و دیگر میرزا شیخ احمد ... و نقوش در
بست تاریخ مبارک شاهی آمده که در گنج محمد بجانب قبله بوده ... سال که از عالم رفته محمد
نشسته ... شیخ ... قاضی مرده الله نام نهاد
که شیخ الجمال العابد بو عثمان بسته از القاب او مرقع شده و مردم بستی از پشت خواستند مثل صدر الافاضل ابوالفتح بستی
نوعی بیعتی در ادب و علم و ادیب بو دلف جواب قطعه داشته و نثر و نظم خاصیت ... ان ابتدا در سلک منشیان
امیر نوح بن منصور سامانی انتظام داشت و چون زمان دولت امرای سامانی بفارغ البال صرف ارتحال شد کاتب میشود تا آمد
ناصر الدین سبکتکین آن مملکت را مستخلص ساخت کفایت و بزرگی او دیده و برابر کرده به محل اعتبار نشاند و او
بدو زبان شعر گفته تازی او که دیوانی از آن هیچ نمانده حکایت میکند معدن است و فارسی هم شعر بسیار دارد
اما معدن زنان ... این قطعه ازانجمله است بیت یکی نصیحت من گوش دار و فرمان کن که از نصیحت سخوان کسی که فرمان کرد
همه بصلح گرای و همه مدارا کن که از مدارا کردن ستوده گردد مرد اگرچه قوت داری و عزت بسیار بکوش صلح کرا
و بکوش جنگ مکن نه هر که دارد شمشیر حرب باید کرد نه هر که دارد پازهر زهر باید خورد ولو داد انشاء چندان نحم

ازانجمله

اقلیم ثالث

ازانجمله یکی عادات السادات و این فقره از کتابیست که من حرکت بسببها الاثر و منه انصیبا هر که بنیان صحت اصیل
و نسب ابو العلا ... صحیح بود و نصیب امام الاجل شمس الدین محمد کری لطف طبع عاشق بوده و بیشتر کلامش در لغات ...
نوشته که اکثر ایام مجلس مهادی کرسی ملاذ دست داده ملکه از مفرح ... و ساعات بساط ... مجالس
و لطف طبع که در ... مناسب که شعر میگفت میباشد ازانجمله این بیت گوید ... خورشید ...
داو چه برکند ... کار بی وفای دهر برکند ... شهر ... انتظام
بعد از آن ... ابوبکر احمد که استاد سلطان محمود غازی بوده و سنین
نصیب او و دیگر میمند که الحال به طلب ... مانده و بحبوکوه ... که نزدیک غزنین ... واقع شده و
با نام از آن مقام بسیار خواجه احمد حسن میمندی که در زمان ناصر الدین سبکتکین در بست ضبط اموال دیوانی
مشغول داشته و دیگر احمد حسن که ... سلطان محمود بود و او ابتدا صاحب دیوان ... کشت و پس از آن منصب استیفا
ممالک مشغول شد ... عساکر ... ملک گورکشت و بعد چند ضبط اموال خراسانات بایشان باعث انضمام یافت و او
از عهده تمامی مهمات بر می آمد تا سر عشر سلطانی ابو العباس اسفراینی ... بدرفت نظام مملکت و وزارت
دیگر کفایت ... مدت هجده سال من حیث الاستقلال وزارت کرد و در طاق سلطان مسعود چند سال ضبط امور ملک
و ملک و نظام ... عبد الرزاق بن حسن بحکم سلطان مسعود بر پای مسند ... نهاد بعد هفت سال ... طغرل
بقوت سپاه ... بعد از آن ... سلطان ... ارکان دولت
بپادشاهی داشتند چون خبر به رشید الملک عبد الرشید مسعود رسید ... محمد ... جانب غزنین
در حرا ... طغرل ... عبد الرزاق
کذا ... محمد شاه ... اشعار ... نظم ... میکشید
ازانجمله ... بیت ...
...
و ... خواجه حسن ... ازانجمله بیت ...
...
... بیت ...

قندهار

نه هر که این ... سکندری داند * غلام همت آن رند عافیت سوزم * که در گدا صفتی کیمیاگری داند * این ابیات نیز او راست

بیت
سحر با باد میگفتم حدیث آرزومندی * خطاب آمد که واثق شو بالطاف خداوندی * [illegible]

دو هیچ جای نبرد که جای خوش باشد * سر نیاز که تو او است سود نیست * دل نخواهم که بر او داغ تمنا نیست * حلقه در میخانه ...

[illegible] * ... جوهری ... خالی از جوهری ... و شعر ... ابیات

خوش ... که ... هاشمی را ... نیست

بیت
دهن ... خال ... کرد ... همین ... آدم ... میاید *

که ... مولانا ... عبدالله ... نظام داشته و ... است

اورا ... نیز ... باقی ... امروز ...

تو ... غزنین ... که دوازده هزار ... داشته و ...

تاریخ ... کتاب عجایب المخلوقات ... که غزنین در زمان سلطان محمود چنان آباد بوده که هر روز

ده هزار ... اشتر میگذشت ... و غزنین آب و هوای ... دارد و اولادش سفید ...

... که در زمان باستان غزنین و ... و ...

زابلستان ... قول شعر ... سلطان محمود غازی * ...

به نیزه ... کرد ... شاخ ... و از ... اولیا و ... اند ... که

... از ... التزام ... شعر ... و عظیم ...

کرده شد ... الحکما مجد الدین ابو المجد سنائی ... حکیم سنائی از اکابر ...

شعرا ... بوده ... و کتاب حدیقه ... شعر ...

بیان ... و مواجید ... و توحید ... مولانا جلال الدین بلخی ...

در ... مثنوی ... حکیم غزنوی ... بشنو ...

از ... معاودت ... امده ... همداد ...

و ... کار ... مولانا ... و از ... ساحر ...

... که ... نظر ... غالبا

اقلیم ثالث

... کفش ... هر چه ... بیت ... اهل ... تا کفش ازانکه

هر ... ولایت ... و امر ... آنچه ... غزل ... و دیگر

... است ... که شعر ... ثانی

باهام است ... بیت ... که ... جان ...

... که ... تو ...

... که ... خاکی ...

... که ... مغالطه ... صاف ...

... از ... قصیده که مطلع ... شروع کرده ... بیت طلب ... خوش ...

طریقه نکوان ... تاکی ... تاکی ... زین ... دامن ...

... دو ... خبر ... *

کرد ... نقش ... تا ...

... ماند سال عمر ... تا ... است ...

... جهان ... ده ... کم

... دعوی ... *

... در حریم دل ... علم ... *

جهل ... علم ... ابلیس ... *

علم ... راه ... *

... بود ... جان عاشق ... *

مرغ ... بخل ... الاعتدال ... الاعتدال *

... نداد * ... *

... سال ... *

... ابلیس ... فرعون ... شیطانی ... است *

غزنین

کار در کار خدا و نه جهان دل و دین بس | در که خلق همه زین قرابت و هوس | در شما هر که باشی آن نبود زو شما
بنده خاص ملک باش که با داغ ملک | ای علاء گر همه باش بنده نه بس کس | هر که او نام کسی یافت ازین سلسله یافت
کر کهر از ازلی خود همه باید کر کس | نام نالی طلبی کرده کم از ازلی کرده | دو نهالی ابنی از تحمه و شبها زعس
نظاره کنان رخ زیبای تو بر ماه | وی خنده کنان گوش تو بر در گهر | وی خنده زنان بوسه لب بر شکر
زنجیر بلا و بر تو چون حلقه به در | بنشاند بجواری خود عاقبت را | افتاده چو زلف سیه بدکر بر
هان اهو کار چو مکن تا بسکویم | از سلسله زلف تو بر طرف کمر | دیوانه لبی دل ای سر هر شکن و پیچ
وی مانده ز آزار تو ما سوخته زار | ای لب سبی لب تو ما رفته دادار | بیخود تو و علت شده شکر بر
ما خوردن تو این چشم نهادیم ابرات | نه پای نه سر اند در کش سر دستار | بی قامت روی تو حوالها هی ابد نیج
خواهی تو سر ده و خواهی لب بر داد | ما انت تو ایم ز آزاد تو ما را | ترک تو همه کر بتو ترک وفا دار
ما از فراق تو خود همه تمنا مانده ات | در تنگ ما ز تر کس که تا ترکیه کار | ترکانه یکی الستی از قهر برافروز

ابن بحر دیها همه معاشر همی دارد ؛ ابتدا دم دل ابن بحر خلقند و اوزن ؛ حال دلجسم همه با کار دعوی دارند
کر همی ندان نه از لطف تو خوش نکرد ؛ باد از لب کج سوی یسد ها ماند ؛ وی کز لطف تو جانان از ده جان بی تو جهان
ندارد ؛ ناید جمال تو روح روح ؛ تا عشق تو بر جمال ندارد ؛ ناید کمال عقل عقل ؛ تا نام تو بر زبان ندارد ؛ روح ابد چیز
کد خدا ؛ بی لطف تو خانمان ندارد ؛ با ناز و کرشمه تو وصلت ؛ نامیه که بر زبان ندارد ؛ بخوی خوش تو در روی ؛ باغ کس باغ
بان ندارد ؛ اگر عاشق کو حال بر کران ؛ که دست عطر اعشا ابر نکوی ؛ همچو ز تاب خوی ثبات ؛ چو ابید تو ما سیل عجب ؛ تا نفس جا دوست
نامات ؛ ما را همه عمر خود تمامست ؛ انجا که جمال دوستان ؛ باده چها خانه مجراست ؛ هر جا که بود دل ترایند ؛ بیکار بهرام هر ادا
خوشست ؛ تا جان همی بنشاز لا نجوی ؛ اند سلوک عشق سلامت هستی ؛ عاشق باشد انکه مراد و لطف بود ؛ آن سرخ
دوستان و ذکر همی نمود ؛ فی ذلک از این باید باد و وفا کردن ؛ و در کار این باید همان جفا کردن ؛ تا در دست تیغ کوی
درو راه نکو دوستان ؛ نکیه که وفا در دن دل بات جعد وفا کردن ؛ هم کعبتین هم کرین ناز خونک اید ؛ تا ز انجا جانان
با کعبتین و تا کردن ؛ تا ور نکنم ما لت اسرا که تو دادی دل ؛ یکبار و سنک تا کعبتین تا کردن ؛ در جمع بت روحان
تو بتو به دریغ خود ؛ تا در نثار ابن شود در بوسه خطا کردن ؛ ان تو کور که جهان تاریکست ؛ ان تو کریکه
سخن تاریکست ؛ کر پیرایه تخت نیست برو ؛ سر دیوار تو نزدیکست ؛ سر زخ جان محنت اکنده خوش

احوال ...

ز این تفقد زنبی بر آکنده خویش ؛ صاحب نظری کجا است تا بنمایم ؛ صد کره ز طره دل برخنده خویش ؛ هر قرن که در
رخ حسنی بوده است ؛ خورشید حسن نه هر جبینی بوده است ؛ کر در رخ از آستین یار دم شان ؛ کان مه رخ خوب نازنینی بوده است
از عمر گذشته ز کنا و نتما ؛ در دست بخر حسرت امیدیم ؛ تا خوش عمر تو در خواب بود ؛ بیدار شو لیکیا که کار همی ماند
کر بیره نمیز هیچ کاری نادره ؛ کس نسرد دم برین سال اکر ابجد اطلاع بر دار ده ؛ تا حشر همه جان عزیزان ماد ده
از لطف بلبل بعد از سبیله تابد ؛ کز زهره و مهتابات برابرا ؛ از لطف هفت تو چند ماه ابر ؛ کر چشم تو بر زمین نیفکند تمام
سنگ تو بیدا که تو مشتا ابدت ؛ در عهد تو تنگ کس نجوید ابدت ؛ از عهد تو کار بر و تا ید مرد ؛ و ز هر جا کمان بری فرون آید
در باغ خلاف بی چاره ست ؛ ان جا بر لطف تو باد است ؛ ان به کرم تو که تو وا جا بر است ؛ آن به که نو اخوات الصحابه است
شیخ رضی الدین علی لالا از کبار شاعر است و یکانه بی شیخ سعید عم حکیم سنائی و شیخ رضی الدین بعزم حج بخراسان آمده
شیخ تو شیخ محمد داد دریا بعد از آن در خوارزم بخدمت شیخ نجم الدین کبری رحمة الله علیه تعلق کرد و پس از ان سالها
مصحوب انجما سیر کرد بنده حسین جهار خواجه کامل حرف واشتهر در سفر هند ملازمت ابوالرضا رتن
امانت حضرت رسول صلی الله علیه و سلم که نشان بود از او کرفته و کا هی از روی خوش حال شعر ابنها وارد شد و عهد الی
من اتقاکم العقلیة رباعیات مهتاب در دل کرفتار کو ؛ هر دل که فارغ از خرابا ر تو ؛ اند طاعت خواب بدید فرانه
هر کس که درد تو ز دل بدار تو ؛ عشق تو جه ای جو حکم فاده هست ؛ می خورد که هم که فاده هست ؛ هر چند که ما ز عشق
باد هست عزیزتر چون بار شاخ بکش تا ز کر بر فاده هست ؛ می خورد که عشق تو از برای طورست ؛ یا ترک غم تا ترکش رواید ست
خواهم که نسیم صبحدم تو یعنی ؛ می خور دن و مست نبودنم زان است السید الاجل شرف الدین حسن بن ناصر العلوی انشا
زمان تو بوده بلطف طبع ذکی او را کردن داده شد ها حسب و خط بنا او نهاده دو ماه در تذکره خود اورده وزیر کرد
حسن مجلس نهاده و مذکری کردی قریب هفتاد هزار کس در مجلس او جمع گشتی چون این خبر بهرام شاه رسید بتهمت
بکعلا پرتو مسند در سید جسم غرض او همه به سرخ تو چون بمند رسیده در جنگ که کفته بود از حضرت
حمد الله مستوفی کوید که چون بدان شهر سید بیت لاف فردیتکه بنا دم شد در این حضرت کیلانه همی تا قدم اسلات
خلعتی بری فرشته خلعتی اند و طهر و حضرت به وی نامه بعد از ان مردم اعتقاد دیکر یافتند و سیاد
هر طرف در مطالعه منش جمع عاشقه بهانش بر دو سر کشته ندی چون بدان الظلام بعداد سلطان مسعود بن سلطان
محمد ابن ملکشاه متشرع ز اعزاز داشته و مخفر را نده و دهر او شاهانه اند در بمکث تمام بجانب خراسان روان شد

وسید چو بحر سپهر در قصیده دار او کرده بدایع بیت انصری پرآب که عزیزی جهری گفت بیت تو حسن
از آن کرم که فلک چون تو خو کند از تعدا، ز لعبهاش لعبتا جان تو کرد، که دکر چون تو لعبتا ندید، ما تم روزگار دیدا است امر
که دکر چون تو ور نگار ندید، این قصیده نیز بر نفس خود گفته بیت دانند جهان که فرع عین همبرم، سالی تو نهر دو جهند
در ناحیه این بار در کرایه بشد و شرم، چو حکمت بعشش کیمیه پاکیزه گوهرم، کل بلبلی کر بند در باغ سحرم،
مه اختری نماید پیش اختر، خود در شم چو صفا لب خشک شه، جرم همین که همنفس سال از فرم،
سر خامه قلم ز لوح محفوظ بر پیچ زاده، کر تا بساق عرش فرود این سر، تا ورده امیحو منی در هزار سال،
اینک تو این بری فلک اوس ایدر، در عهد من هر آنکه کند دعوی سخن، خصمش خدای اکر نشنید جواب مرا،
از کس علم و صنعت شعر نکنم از انکه، چون تیغ صبحگاه سحر که دلاور، از باطن روان کیم سایه درد فند،
کاندیشه ساید خود بو المظفر، سلطان بهین تبت و هم شاه شاه، کاقبال او کرده در اضاف در بر م،
دو اندیکو اندو ایله نام دولت، انها که شد پیوسته چون مهرم، جان می برد بعشق خوبان کلشنم،
زمین کشد مجد دیوان کلخنم، شادا زجلم از اینکه دراغ که یکیست، در صان دو ره ملک بد سوی سبوم،
کرد عدو وانسته مکر بود دیده ام، بوستان بر همه مکر بود سوزنم، نکر دو رسیکند شم دلم کشان ز چرخ،
آلوده شد بنیچه خوشبیه اسم، مردی تمام اکر تمام زمانه را، پس من نه زمانه نه هم مرد و نه زنم،
درد سر نیاد که کرنا بدم طلی، باشد مکر لاب نخورد نجند تم، از بعد پاسد جهان پیچ کوشا،
درمن نکر که معجزه حا خود منم، وقت آنست که سلطان از سر کیرند، طره شب نسخ روز همی کیرند،
مطربان راوند عنان آواز دهند، تا سماع خوش و عیش نو از کیرند، ساقیان کر دو رای اند سرای کلکون،
که نه نیش نعم جوم مخمر کیرند، ساقیان و حکو نه که حکونی یارب، که کلوی صرد و دوام معنبر کیرند،
ظفر چون بو از مجر ایشان مریخ، روز نصرت چو بکف نیغ مظفر کیرند، زهره از ساغرشان رقص کنند هیچو حباب،
کام شادی به یکف سلخ جهر کیرند، بوسه از لبشان کر بتا بقا کنی، بوسه در نمک پسته و شکر کیرند،
خصم ایشان ز ماند کر همه آرنجم بند، هم بنام تو چه اندک لشکر کیرند، اندر آن روز که کردان دل سنم پا بند،
وندر آن حال که مردان جید کرید، باد تا نیز او نیز همه ظل کو اسید، تا به هند بر او شعله آذر کیرند،
کل چهار از کلبن تا مه بجینند، مشک خطا بهنا از ناقه بکر کیرند، از زمان فتح و ظفر یدین دولت بحب و واست،

بس

بر دو فراز نو نصرت و ظفر کیرند، قدسیان تا بان بر اوند بکبیر سبات، نخا سر چه کبوتر همه در بر کیرند
مجمع سعود غزلهای معتز لعلی کرچه با اتش و با آب برابر کیرند، کچه همو در ملکا نام بزرگ از من جو
که بطرفه ازان جز لاغر کیرند، تا جهاندارا آن خاص بجانداری، بند و چاکر شاب بسر تو کیرند
نوچیا یادی ایشا که جادوان، از جهان دارا صدق و جاکر کیرند، هم زدل و دلبر جدا افتاده ایم،
خو چنین تنها چرا افتاده ایم، خو همچو بخر بد ما را همچنس، تا بدین حد کم بها افتاده ایم، جای آن کز جام خون سر ما،
وچنین عشق که ما افتاده ایم، کافران بر ما کواه میدهد، ای مسلمانان کجا افتاده ایم، کر بلاء برات کل فکن تو
بر عارض تازک نشان ماند، بیکار صبا تو من چون کرم، بدکن که از اینکو همانماند، شد بر کنند ملکو
چه نیلوفر، که کر دو من هوا بست و همه منم بنا آتش، بوعده دل من خوش کن از جمع نبود است، بکفت اتش کی کن
زبان آتش، کرم هم ست دهد بجانی پر بال، ورچم عو نسب دشمنان آتش، بدخوی یکشم کر دیده تو کم که دود هاد
نمی و درخواران آتش جهد تو از نوهم راحت شکا نداند، بروز حشر تر الست کران آتش، میکفت من که دلم برتابت
وین عمر کر بلای جوش مهابت، بشتاب که الش جوانی ابیت، بر خیز که بیداد دولت خوابست، از جا که نداهم سودم نوجه
وزرد که فرو کذاشت بخوم بدوی، اند بیه که نفس تو هاد م توجهی، د بام همه از سوم نوجهی جلال الدین محمد بن ناصر
العکو برادر بزرگ سیند بست سحر کلام و لطف بیان از افراد امجاد بوده و دو عهد هر است محلی عالی و در نیو شاعر کی
انجیب است از قصیده ست که دمدح بهرامشاه کفته بیت ای بل حمل کرفته ملک کرد نهین، ز اعتبار بر و سبعه اقران زاد
آفرین شوار کرده بیلاف سنجو شتر، مان هم خوار کرده بین تو موی چون تن، تا نام از آن دایشاه که تحت جنات عدن،
شهر یاران تیغ تا حسل الناس، چون تو بر است شیبه و بخر افشان، بیع نو بکشاد تا علوی داد و امن ودین حکیم
عثمان ابن محمد المختاری از اقران حکیم سنائی و حکیم ابو حنیفه عمر طوبی بوده و اشعار خود کم چون سنائی کرده متجا
در این قصیده سنه در سبیو بیت لشو بیش دو خوب ودو مه تاری شیر کمر د لمعه از خاطر مختاری شیر، آنکه بر حشم
خرد سکه در کوش سخن بچشم از انداز، صدف مکان تا بدینر، که بر او صف کند برای خواب این، برای دین
نخوانده و دو مه زمین، انچه از فکر عقل تو برارد که نظم، همه عمر تا بید مسکل از ابر و طبر، معنی اندر سپهر حرف خطش
هست چنانکه بمد دوستی اند سپهر چشم بصیر، محمد عوفی در تذکره خود آورده که مختار بر القصیده است که بیش نوع
میخوانده اکر کسی نقوان فروشته اندکه از الله اندیشه خوش چکیده کنید این چند بیت از آن قصیده بیت

غزنین

١

[illegible]

والد محمد بن ابی نصر از افاضل کبار غزنین بوده چنانچه در عصر خود مرجع فضلا همگنان مفاتیح حل مشکلات از فکر صحیح
او طلبیدندی و با وفور مکنت و ثروت لعب با دو حیوانات اشتغال نمودی و از این شغل نیز معرض گشته بکسب الفاظ نکودی و از دکان کو
مجتنب بودی و متی سفینه تکرار و بستان که در معانی حلاوت عرایس باعث نظم ازان نوشته بتی هر بیت رباعی و نظم بسی دیگر و بسیار
ترک با ناقص آنها که فرموده است رباعی بی رخ چو عیان سفینه در بحر بری این طرفه که بحر در سفینه نوشته است ابن اسمعیل ابن ابراهیم ابن سلیم
و ذهنی مستقیم داشته نظم و نثر در غایت عذوبت بوده این ابیات از آن ادیب است جان هر شب ز هجر اکر او نوش میکند
دل حلقه در زلف تو در گوش میکند هر روز چنین که بار مرا از فراق خود از عقل و سنا و مدهوش میکند بر کس باد انکه ابن
خو میکن آن عارض و کلاله زکیسو میکند کویم چو مجرش هر باد ها کنم بازم لب وصلش خاموش میکند تا کلم
کماله این دندان همه کشتم هر بد که بیرن ان رخ شکوش میکند ابو جعفر اسحاق اغاز کار هم بحر فرکعتکری میکرد
و بعد از کسب کمال مدحت سلطان مسعود لازم کرفته و الی ولایت نظم کرده و فضا بس شکر و غضب ظهور رسانیدن این ابیات از
منظومات اوست بیت چه هنر باشد بکار و بخت نا بسیار چه هنر کالت تیره نماند بخلو ز رحیل فلک بجثم بزرک
کند نگاه بر انکه نهان زهیج بنا زاد و زهر خود گذار کرکرد چه کنا مدلت نایدم من بروز شر آید بکار بیتیس ایم تا تو میکی
غم کهن بکنادم شو فردا زغم دو صد دارم شهاب الدین علی بن عمر ابن محمد الحسن شاه ابن هرمز شاعر نیکو بوده
و شعر از وی که در میان است انچه نظر آمده این چند است بیت دل کاندهم عشق تو در بند فنا باشد تن کاروانی
خو که در تحت جفا باشد از توکه بر توخواهم جان نغز تو کوئی تو کردی کی که بوم لجنین ارزان جفا با شد از لطف
مبدا که کوشم هر دم از لطف جبر کوش شما از کوس سلطان رسد اینک ملک خسرو ملک شاه کا نصرت جا کرد او را
چنان نصرت شاهی را چنین جا کرد اینک ابو بکر بن ابی العلاء الجرجری خسرو خوان سخن و والی ممالک دانش بوده خسرو
تخلص میکرده این بیت ازوست بیت تا چند پیش شیر غمت دل سپر کنم از عشق نام خویشتن بکشی سمر کنم هر ساعتی ز موج فراق
بحر غم من خانه دیده بستان شمر کنم در ارزنک سوسن بستان ز روی تو از ابر غم دو چشم سیلاب طر کنم شوند ها خویم کر تو در ستم
در هجر تو شود در دنیا کوی تو حیا تا کند بکنم علی بن محمد الغنجی مفتاح خزاین هر فاتحه مصحف کمال بوده و شعر او در
غایت جودت انشا میکرده ازوی میباید بیت ساسله زلف عشق آن بافش است معقول لطف دل از آنان بافش است
ابن دلکم کن اکر توان سطلی کار کر کن زطران با فش است در عشق بکام محبتان خاکردی شر افکن نهضت مبدان کردی
کفر و حلقه ما اکر ز ایمان بینی تا بت چه تمام پند ان کردی جمال الدین ناصر المعروف بکافر اعرنین طبعی جزل و فکر

منابه واسطه و اشعار او جمله در محبوب طبع بوده چنانچه نوشته میشود بیت بدوش کر قرآتش دست کسته ما در پی
کر جوانش دو بنکر بهر دزدیده دست ما بادیه بر کره مجب چشم ما انچه طرازی بخل خواجه کند همه دو روز دو روز میکنیم از بخل
که هست کیرش باکش دو رو هم نکند تا و لایت ترکان است مرد آزاده مر نبی نان است همه کس تا در کون ناسخ
رفته و دو زدن بکون تا ست مولانا یعقوب چرخی از اصحاب خواجه بهاء الدین و خواجه علاء الدین بوده و خواجه ناصر الدین
عبید الله تحت ایشان کمال تربیه مولانا یعقوب همت مصروف طالبی که صحبت عزیزی یابد چون خواجه عبید الله بعی
با بیه چرخ به صحبت او رو هم و طلب آماده کرده همین کو کرد بدان باید دو مولانا یعقوب کاهی شعری میکوید این
مر او را رباعی تا در طلب همه کانی کانی تا نرسد بیوه وصل جانانی فی الجمله حیف طلوا زمن شنو هر چیز کرد در جستن
آنی آن نجر جانانی الهی کر غزنین است و در این بوم از غیر شیخ الای بکر ناخ نسبت مولانا عثمان السیهو مولانا زاده
از جرج بوده و فضیلت تمام داشته بیخا و بتیر از منشآت الهی کر است خواجه حسن و خواجه احمد بیخاوی تا زمان شاه بیرون
بوده اند ابوالمعالی الکمال مجد الدین احمد بن محمد البیخاوی تا کست که سلطان جهان علم و ما الت لانتیشان بوده
غریب و صغیر علماء عالم و مسالک لطیف او مشغول افاضه آن هم عین المعالی که در تفسیر کلام ربانی ساخته است کما
او کواهی صحیح صادق است و فضایل تمام که در معالی الخیاب مختار سبیل تدبیر داخل جمله علما رابیر اهم کن فضلا در اسرار است
این رباعی از منظومات اوست رباعی بکو زهی کن همه بد نتوان کرد کس را بیک مصلح خ نتوان کرد بر هر یک بد
بدی نتوان کرد این دل بری تا باید نتوان کرد میرزا محمد خان از جمله ارکان حضرت شاه مشار بود تعلق قو سرت
و سمو جاه و مرتبت او از رجحان داشته از فضایل نفسانی آن ذات نهادی همکنان بر افراشته یکی از آثار حلاوت
او فتح قلاع ادم کر است که هیچکس از سلاطین سابق این فتح دست نداده و دیکر فتح کابل آنکه محمد حکیم میرزا
را از اسب کامیر نسلیما و الی بدخشان بیکا و داد و آن خان نیکو صفات دود یوان از ترکی و فارسی چون الراز
ترکی نشده هر آینه شروع در شعر فارسی نمانیت در چو احاصل و مرم بنیاد زرکذشت انچه باقی بود آنهم در
کذشت پادشاهی جهان در کدائی با من حیف از او قاتی که در شاهی و سلطانی کذشت شعر آن هر که بعشق تو
سر و میان جکر شود و چشم تری میدان میرزا عزیز کوکه کلتاش المخاطب بخان اعظم ولد شمس الدین خان اتکه است که
ثانی الحال بخان اعظم ملقب کشته خان اعظم بکرایم اطوار موصوف بود و ذات حمیده صفاتش بعلم و فضایل
و حسن وفا و انصاف نیز بود و طرز شعر و بحسن ادا و لطف شما بل بیت عزیز ناس و در جمله مختار حیات عجیب لطف در عهد

واجتناب و دلیل دودمان عزت و علا بتوجه رای صواب نما و اصابت تدبیر [illegible] تقدیم رسانید و الحال
از غایت اخلاص [illegible] اسرار حضرت شاهنشاه کرم [illegible] لاجرم روز بروز بعواطف [illegible] اصطناع
[illegible] اختصاص و شرف امتیاز یافته **بیت** جا او در [illegible] که هست [illegible] المشهور [illegible]
[illegible] واحد [illegible] احبابی [illegible] طبع [illegible] اسباب [illegible]
جمله **بیت** در کوی مراد خویش [illegible] کردند [illegible] عشق [illegible] کردند [illegible] جانان طلبند
[illegible] **ملا نامی** از فاضلان زمان خود بوده ابتدا در کابل [illegible] حکیم [illegible]
کرده [illegible] عزیز [illegible] ظل [illegible] که [illegible] لاحول [illegible] که [illegible]
[illegible] عافیت بسیار [illegible] بموضع [illegible] ادم [illegible] از [illegible]
[illegible] **بیت** دم [illegible] از اشعار [illegible] مشهور است
[illegible] که [illegible] دم [illegible] که این [illegible] عالم [illegible]
این چنین [illegible] عالم [illegible] **مولانا** [illegible]
حالی [illegible] طبع [illegible] از علم عروض و قافیه [illegible] رباعی [illegible] **رباعی** [illegible]
قطع نظر [illegible] جز معرفت خدای [illegible] معرفتی حاصل کن **لاهور** از شهرهای معروف
هندالاهاور [illegible] سلطان [illegible] ذکر می کند
بیت من [illegible] که [illegible] ولا [illegible] قرآن [illegible] **نظم** [illegible]
[illegible] عجایب المخلوقات [illegible] که [illegible]
[illegible] عجایب المخلوقات [illegible] که [illegible]
[illegible] که هر کدام [illegible] بوده [illegible]
[illegible] نوح آبادان [illegible] شهری بد انعظمت
و مردمش همه [illegible] اکثر کارها [illegible]
که [illegible] و تمام [illegible] الکتاب [illegible]
و از [illegible] اهل [illegible] که [illegible] مردمش

[illegible] که نوشته [illegible] **فخرالزمان** [illegible] خطه [illegible] فاضل [illegible]
[illegible] صاحب [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible] جز [illegible]
[illegible] اگر [illegible]
[illegible] **افصح العجم** سراج الدین [illegible]
[illegible] که [illegible]
[illegible] **رباعی** [illegible] که [illegible]
[illegible] که [illegible]
[illegible] **ابوجعفر** عمر بن اسحق [illegible]
[illegible] **بیت**
[illegible] عنصری [illegible]
[illegible] ابوطاهر [illegible] وزیر [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible]
[illegible] کرد
[illegible] امروز [illegible]
[illegible] **العبدالاجل** ابوالفرج مسعود الرونی [illegible] از کمال شعرا [illegible] خراسان
[illegible] که [illegible] مسعود سعد [illegible]
بیت [illegible] ابوالفرج [illegible] که [illegible]
[illegible] اشعار [illegible] که [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible]
[illegible] کاندر [illegible] تمام [illegible]
[illegible] ابوالفرج [illegible] تمام [illegible]

لاهور

زیده مکنة از خاص و عام؛ چون بدان داعی نبودم طلب کرده ام؛ در سفر و حضر و ایام و تحصیل متفقا؛ و بن همین معنی
مکرر بلفظ الخادم رفت؛ با کریم الدین که هست الله بکرم فخر کرام؛ کفت من دارم یکی از انتخاب شعر او؛ نسخه بر بی نظیر
و کفته بر بی انتظام؛ عزم دارم کان بروز چند بنویسم که نیست؛ شعر او مرغی که انشا الله داید خود بدام؛ لیکن اندک عاقل
شعری نکردست بوا؛ هست امید که از من حق چه یکداده بیام؛ حالتی از دنیا هیچ نکاه غذا بکرم؛ دستگیری مرا خواه از
عطا و خواه وام؛ از کریمان خوش نبود این سخن با آن بزرک؛ تا باز بحر بزرک سعد و سواد السلام؛ و ابو الفرج [illegible] سلطان
رضی ابراهیم بوده و در اندرون آسانی نهاده بود و وزیر مملکت خواجه محمد بن طاهر ابن احمد بابوی [illegible] تمام بود ابن مطلع
از قصیده است که در مدح وزیر کفته بیت کر بجنبد [illegible] و جاه و اقبال الطاهر؛ از نخل محمد بن طاهر بن احمد؛ و ابن مضمون
سعد بن احمد مسبب که همواره ابو الفرج النعلمان و صلاح داوی [illegible] واستیناس تمام داشتی این چند بیت از
قصیده است که در مدح او کفته بیت جشن فرخنده فروردین است؛ روز بازار کل و نسرین است؛ از چون اثر
عدل او فرو داشت؛ باد چون خاک عنبر آکین است؛ ابر چون نافه تحویل نباد؛ همچو زکار رحوربین است؛ بچه ماند بعروسی عالم
که سبک وج کران کابین است؛ شاه او نیکو هوشیع سعید؛ که همین خسرو دادوی بر نست؛ از ضمیرا کرد بجو
بار او خوش نرم نرم نرفتن است؛ چنانکه خدمت او را کدترا؛ همش رهبر علیین است؛ وله سپهر دولت و دین آفتاب
هفت اقلیم؛ ابو المظفر شه مظفر ابراهیم؛ کشید رایت منصور سوی لاهاور؛ بطالع که تو لا کند بعید و تقوی؛ شاه
شاهان بفتح ها در کوه [illegible]؛ امید باران بنی نهاده پشت نعیم؛ کبیر یکتا خلق دید روز؛ چنانکه بر توی حکم در
حلقه میم؛ فرو خور حضرت تمام از بیم او؛ چنانکه جادوی جادوان عصا کلیم؛ خیال تیغ وی الله بنمایان
بدید؛ عدوی دولت دین را سیمان زبعد بیستم؛ نعوذ بالله از آن آب ناک آتش فعل؛ که باد زخم وهد و مخالف خنک
بکام صاحب سکر و حشر زحل تجاع؛ بروز حرب که تمام ترنجم جلیم؛ اسیر بوده او بنفر چو سنک؛ تنم کرده
او بعقد حبه دو تیم؛ وله عجز الاسمان حو کذارد؛ عجم را آفتاب پایدار؛ ملک مسعود ابراهیم مسعود که مسلم شانش
ابر دو نیکا راست نظرهای کرم بی با طراو، هنرها خلقش باعوار؛ بر او هفتم معراج سمای عقل همتش
شکار است زلال مشرق جان بزین کرده کش زد لعش دلان کوه نیک کار؛ نو باتش کوه صحرا اوستا حسامش
در تا حصار؛ یکی خاک معیر او ببادت؛ یکی باد که بر آتش سوار؛ از آن بر دشت [illegible] وز این دریا بر
کبوتر است خداکر عزم بیکات لیکن بدان هر کو نمی خواست؛ کان برم دستا بیخ کم از این بنیم

اقلیم ثالث

خدنکش بشکل بیل بکند بیش نظر کن؛ تیغ چو سیل بکند بیش هزار است؛ زمین با هیکاش تیره کند
هوا را قامتش قد چنار است؛ وله ای شیر دل ابو نسب تنها؛ الغوث ابا ز روی مسلمانا؛ انجاکه ز نعمت فی در ویشی
انجاکه نه خستم بود میرانی؛ آن مرغ کمان پوست فرماد؛ کاندر پر اوست نعل طوفانی؛ ان برق مجاهد شمشیرت
کاندر تحت اوست جانجیسمانی؛ سطا سنان ابدارت؛ نادادهٔ تها کوب جهانی؛ باران کمان کامکارت
تا دوخته روزکار بارانی؛ سیل تو بجز که فرو بنشیند؛ از سیل طغیل ابتها بیانی؛ بر سفر و بزم و رزم جو با
چنین چون جز لیثمانی؛ وله کفتم که فروشو بکوی بکر؛ دل کفت کنم چو بر بود بکر؛ ابن تاد محمد جز الجاکر تو
و ان این برد بجوی بکر؛ وله اعنق خولش الخواستر؛ وانکاه او و وزیر الخوالم؛ نصر کن کت بکند حو امر
تا خود بدعا بلا چر لخواسته ام؛ وله ز انعهد بر ار نفاق ابن سعد؛ چون اثر عطای تو دعای کو؛ بچو لرز ثابر تو کشتم نفود
خواهی مهرتا ز نان خواهی مهر بود؛ از هر که بود بیسند نبود نباید؛ با هر که بود فرو نبودن نباید؛ بد کاشتن نبات فرزند باید
نیز الکه مزکشته درود نباید؛ هر شرکه از حصه افلاک بود؛ اما جکم این ز اغمات بود؛ تا جرح حسین عا فل و بی باک بود
اثر کی بود که در خال بود؛ ابو عبد الله روزبه بن عبد الله لکنی در لطف طبع نکاه و نور هنر تاده زمانه نوادر کلاطف
انعاله فرزن و نمو سخن او بعقاید حضور بوا امداد انیو حیری که قابل ایراد باشد بنظر نرسیده و هذا ابیات التزام که
چند بیت اکتفا کرده شد بیت بنوکی شکری بچو جام زرین؛ بر جام زر خشم خشم تو کوی جسم معشوق
محبوب نقاز و شکوی کشته کر شمه؛ حمید الدین مسعود بن شالی کوه چه هر دو عصر بوده در طبع شعر دیده که
ایام الجنید که شوخ بحر که پر بدبر کی تجمع خیال او بیت ای لاخ رکده و بی پر بی معر فی؛ و ز بوهنا نا لب او
بر دمیر و نیکی؛ از ترخ بکاه جلوه نها ملونی؛ و ز لب بکاه بوسه سزای محرمی؛ با چو تو کاش لا ایک کل؛ زهد
ابلهی و صلاح احمقی؛ با خرعت التجه نوح تو ابو نیار سا نبا لعلت الحجر نوح نوان زبستن شیخی؛ کرنهاد بسوی
دوزخ مضطر؛ و بیت الحرام کنی شب چنی؛ نغامز رخ چو نوا نصارو تو؛ داد انجا نکه تحریکدا ست ما نیقی؛
وله تابشی از شکر طبعا عصرش ابو و قرن الله لشکر بحد بوده که در اندلس زمانی نصیب ترتیب داده و اوان
محمد از الحظم مقطعا فرهار از بیت معشوق جهان افروز که این قطعه از انجمله است؛ در عشق کسان اثر محبت بسیا
شنیده کسان از معشوق دل الفتان باید؛ امید دل نیز داشت؛ و این ابیات متفر قرم آورده این کند شکان بهر عزیز
کندلی شود؛ چرا که عشق بی زرنه از منیامنا؛ باز ان کنا که پس نمازشنید فانحش؛ لشکر ایکر شود در بنهان تماما؛

لاهور

چنان شهرت یافته که سلطان محمود غازی که بادولت لشکرکشی نموده هجوم تاراج کرد و بیش باز گرفت که دراه بت در آن بتکده
تماثیل بخاطر ملکه نوکری داده بکران کرده درون کعبه برسنت غزنوی و بعضی گویند تا بیرون از سیالکوت میدانند
سیالکوت بنا کرده سلطان معزالدین سام است مولانا محمد معزی هموار میگوید اما از غنت و تعین احوال طلوع نیافته
بیت بیت برادر ترکیبان وچشم داکن جمال شاه ما تماشا کن متوجه بیابان حرص لب ساحل
وطن بگوشه تجرید نموده جنیدی داشته احوال اینست این بیت بیت در هر دل که عشق کرده
زمان ذکر حالش خاصیت کیمیا گرفته مردم فاضل لاهور از عدیم که بنا بر عدم طبع نظم احوال ایشان در
پرده خفا مستور مانده در این عصر و زمان که قابل بیان باشد یکی قاضی صدرالدین که در علوم عقلی و نقلی
مهارت تمام داشت و دیگری مولانا سعدالله است که با فضیلت موصوف و بصفات در امن کرفته بیان خرد نمایند و هم
قابل کشت ... مولانا جلال الدین که امروز در فن خود بیهمتا و مردم بیک احسانی کرده
او بکمال رسیده و همچنین قاضی ... که بهمه قضایای شرعیه لاهور ... مولانا ... از آن جمله بوده
مضافات لاهور کوهستان موسوم بنکرکوت قلعه ... امانا صبور ... کشیده و او از استحکام
چون اسلت ... و بر دامن این کوه سنگ کشیده ساخته اند و در روی کعبه بیت سنگ ... بت
نگاه ساده ... افتاده و اهل هند بدان بعین اعتقاد محکم و سال بیان چند هزار آدمی از
صغیر و کبیر و غنی و فقیر ... بعزم طواف آن مکان در حرکت می‌آیند چون از طواف آن سعادت دریغ
میکردند بعضی حاجتی که داشته باشند زبان خود بدست خود بریده قربان آستان در می‌سکنند و بر زبان بی زبانی
حاجت و عرض ملتمسات خود نموده و بسیاری از اهل اخلاص عظیم اعتقاد مستقیم در داخل آن صحن اشتعار نموده و از زبان ناره
رسته و کام زبان دل حاصل کشته خوشحال و فارغ البال مراجعت مینمایند بیت صد پیش او که اینجا
هر از بیداران بند و اینکوه شمال هند واقعست و از نگرکوت تا کوچ که اقصی ولایت بنگاله است نسبت دارند
که هر کدام شهرها دیگر و زمین متصرف دارند و در پای او دیبا اهل هند مشغول اند حکمای سابق هند کوه را
تحقیق این کوهستان اکرده اند ... بیت ... بنگرکوه ... اهل هند کوه را سوابق هند ... همین
کوهی که تا نهایت خطا رسیده و همچنین از هند گذشته بکابل و بدخشان و خراسان کشیده و از شمال هند نیز
گذشته بری و ترکستان و طبرستان منتهی میشود چنانکه سخن یک ابطحی این را کرده و کتیبه بعد سیمان این کوه

وابی بسیار از این کوهستان در میان ولایت هند جریان می یابد و منقلب بیلی و سیار و او دیجهاو هیت
سیلاب ملتان و سواد ملتان بهم پیوسته در حوالی ... ... می رود و اب ... بکار ... و ... کوی در هم از این
کوهستان آمده و همه یکجا جمع شده ... بنگاله بمحیط متصل گردد سرهند که شهر بدین تعبیر می‌رود و اطلاع ... مانند

سرهند

بوده سلطان فیروزشاه از احداث کرده ... که در اینجا بنا نهاده ... و ... سرهند ... و
... صفات ... ملکتان اجای معرفت و مشهور او و سکان ان بعضی بجز خوانند و بوتمتعود مانند
و بر خواهد اصنعت الله صنعت مصوری که شهر از دیگر صنایع آن شیخ ... از مردمش آنچه دیده شده
شیخ بدیع الدین که طوایف انام از خاص و عام بتوجه فایض آن مستظهر بود لوازم حسن اعتقاد را از ... بجای
می آورده امروز خلف آن شیخ محمد ... مشهور مستند لزا محفوظ شیخ حاجی فتح ناو ... استرداد
امانت ... فی الحقیقت ... شیخ عبد الصمد شیخ عباد احیا ابا واجداد
روشن ساخته و مولانا جوهری ... مولانا نایزید ... فضایل ... اهل ... بلوازم درس و بحث
نقش فایده بر الواح خاطر طلبه مینکارد مولانا صفای متبع ... تعلیق
خالی از کیفیت ... شعر لطیف میگوید از آنجمله است این بیت مهر تو یکجا ... دل ... ما است ... حکم تو هنوز
آنکه ... زخمی که بر او ... شد ... مولانا ... میخوش که هر ... در ...
حد عشق که ... مولانا ثنائی خالی از طبع نبوده ... و از آن هم این کتابت میکند ... ازین

هانسی

مراد اوست بیت چنان با طالع ... هانسی ... واقع
و در زمان سابق جای نامی بوده و قلعه استوار داشته ... هانسی ... مهمل
شده در هر کرت جمعی ... و امروز این شهر ... شیخ جمال الدین
که خلیفه مرشد شیخ فرید شکر گنج بوده و شیخ ... از سلطان المشایخ شیخ نظام الدین
نقل است که چون شیخ الشیوخ فرید الحق والدین مولانا جمال الدین ... خلافت ... ساختند
و حال آنکه پیش از این ... روزی که این امر بوقوع ... ظاهر کرد ... مکر این
موافق مزاج ... کرامت ... که ... کرده ... لیست کمر
کار محبت ... بیت ... تمام ... گرد عقل

هانسی

اقلیم ثالث

هر تقدیر در ملفوظات وی بنظر آمده که ابتدا در دهلی بمطالعه مشغول داشته و قریب بیست سال را بخارا میگذشته
و بلی زبان از خود تعالی درخواست که علم طریقت و حقیقت بمن ارزانی دار و از انزمان بوی عطا و بیست سال دیگر در
و بیکی مشغول شده بعد حیله ازان از جذبات خود را جذبه که محبت بما بر کرد شهرها زاد میگذشت آخر کارش بجائی
که همیشه مستغرق بودی و سخن نکفتی و اگر کوئی سخنی بکسی انداختی کسی را طاقت آن نبودی بلکه بیهوش شده خاک بر
کشتی حق غریب عشق تو کشتن فلک بر سرت که جمله عالمیان از مهابتش مرده اند و دیگر در ملفوظات خود آورده که حضرت
رسول صلی الله علیه و آله سنت خود بمن بخشید و بعد چهل سال فریضه بی سنت ادا کردم بعد از آن فرمان حضرت ذو الجلال رسید
که این فریضه چون حبیب ما سنت خود بتو بخشید ما نیز فرض خود بتو بخشیدیم آورده اند که وقتی سلطان محمد تغلق این
رباعی را نوشته بجهت شیخ فرستاد رباعی که راست کند صوم مرد و زنی که بشکند این طلسم بی وتی کس نیست
استاد قضا گوید اگر هیچه سازی چرا بشکنی و شیخ در جواب این بیت گفته فرستاد بیت شرط است که دامن رضا
دم نزنی این نوع که گفتی نتوانم و دم نزنی کار را چه مجال است که بر سر کار آی گر هیچه سازی چرا بشکنی و این مکتوب
که بسلطان علاء الدین خلجی نوشته هم از او مشهور است علاء الدین خلجی خود دهلی را اعلا آنکه خواجه ایشان بر
فقیر چنانچه بیاده که عرش از آن لرزید اگر او را ستایند بلکه جهد دهلی خواهند شد قاضی قدیر شعر گفتن
دارد و اول شاعر جهان او ست بحیثیت که گزیده ای شعر تر سید اشعر نیک بد طبیعتش از ابیات مستغنی میکرد بیت
برچهره انکار انبی نو وز شست شست او کر نقش کشید بر کان بی نشان از مرنشان با همچه نقش کاه تصویر
نقش آوران دهلی بحسب آب و هوا و نزاهت باغ و صحرا مستثنی از جمیع بلاد هند و همیشه دار الملک سلاطین عظام
مرکز دایره اسلام و محط رحال افاضل و منبع ضیاء کاملان بود بیت حضرت دهلی کنف دین و داد جنت عدن است
که آباد باد بود دایره از آنگاه که برکار رشد دایره چرخ برکار رشد در تواریخ هند آمده که شهر دهلی در عصری
از اعصار نهایت آبادانی داشته و بعد از آن نوعی خراب شد که مسکن وحوش و سباع گردید بیت و مرا از او قات
و خبران وقتی در دنیا بیرون عقل از او بر ساد زنان واد بیشان تا آنکه در سنه پانصد و هجری آباد
گشت و قریب بیکصد سال در دست کاملان و کامجو بود دیگر بار ناصح شاه و هشت در سلطان قطب الدین
ایبک غلام سلطان معز الدین سام که او را سلطان شهاب الدین نیز خوانند فتح شده و از آن زمان تا حال هندوان
دیگر بر آن مستولی نگشته اند و همیشه در تصرف سلاطین اسلام بوده و دهلی قدیم که در زمان سابق آبادانی داشته
دهلی

مکر که نظر او بغیب بیش بود و بنام و از شیخ قطب الدین مسعود که شیخ نظام اولیا او را خلیفه خلافت کرد خلفا
خود بود بیشتر بوده و او در حلم و عقل و وفا نظیر نداشته و هرچه از غیب میرسید بآن قناعت میکرد بیت شعر
بجد مردی قانع قدم ننهد بیرون تا بند نیابی مرد هر کز مولانا مغیث از شعرای مشهور است اگرچه لطیف بسیار
اما شعر بسیار ازو مطالعه افتاده این چند بیت از آنجمله است بیت جا است که نگار بی حسن خود بکل کر کشد بیرون
حسن ما این لطف غیب چو یکی فراق چاه عکد از لعل بر خود احسن قطعه اگرچه مختصر است اما
تمام او است و بنا جانش اسانه قدر تو خود تبع کرده و در زمان سابق بتخانه بزرگ داشته که در بتخانه بتی بوده مسمی
بجکرسوم که معتقدان اهل هند بود چون سلطان محمود بسبب آنکه در هندوستان چنین بتخانه است لغریب هند بدرسا جها صد و دو
هند کرده بعد رویچیال بیغما فرستاد که اگر سلطان فتح لغزنین بکند بحر فیل بیشکش مقرر سالیانه سلطان ابدال النقد
به نهانه و بعد در هم ثانی الحجه باقی قد بغا گذارد و هند بتخانه را و بران ساخت حکر سوره الغزنین برده در بیشانی مسجد سلطان جامع
عزنی در بکی از صباح اطهار بدان کرده میکوید بیت از اینجا که هیچ هست آن زد بیت کانت بجاور و نهانی بتر و انجم
نهانی چونی نیست که از آن که ساکن بود بعد از آن دهلی هند زر و زر از اطراف و اکناف هند بهند و بمواضع متباینه
و از طلا و نقره و زر و جواهر آنچه دستگیر شان میشد بدانجا حوض میکردند ما طبیعتشان آنکه هر کس با بر خود جلو و علا
دینار و دعوض میکردند و آنکه از بخشها بر آورده که فاتحه از شیخ جلال که فاتحه اوست مکانت و خلق کلاه شنیده و مکاشفه و
بود و اهل آنجه حلقه مریدان او بودند و کرامات عجیب دارند بدو و منقولات و بالحال بیج نظام الدین علیه سکوت که بحلیه
و بیت برده شاخه آستانکه زده خلق و عالم بخدمتش لو احسن عقیده بجای آورده تا آنکه شیخ بنموده از کتب صوفیه
هیچ مطالعه ننموده چند از تصوف تصنیف کرده که جمله اهل عرفان و تفسیر امداد نموده که معنا ازاد در هم
قالب صوفی بیان نموده فرید معطلان بعض مکتوب او را کرده و ترسیم و در تفی و ارادت شعر کنیز میکوید از آنجمله ابیات
بحب بعضی و بعضی بحیات ما بحت بیدت بیت از نقش سیم از آب بوده کوزه هر جا بر سر او نیک
زاهد کو کرد نرنک عمر لا اله هیچ که ازهند بانی پت زحافظ معروف و مشهور است جام خود کر در آن حوض و زنده
شیخ شرف الدین المشهور بابو علی قلندر از فحول مشایخ وقت بوده بتجرید و تفرید مخصوص بوده و بکرامات و خوارق عادات
معروف که چه اشکال زعراق آمده چو کشاده کار رحمت ربانی بیشه شده هم در آن شهر وفات یافته مزار او در تحت
بنشش مشهور و یکی از مصنفات خود او رساله اشکال زعراق است با شمس تبریزی و مولانای روم صحبت داشته

خرابست و از عمارتی که باقی مانده است مسجدیست که هزار ستون دارد و آنجا بکار رفته و چنین شهرت دارد که
سه هزار جبار ارشاد او بانجام کذارده اند و در بیرون مسجد مناره ایست که در کمال بلندیست و همسری فلک الافلاک میکند
نسبت و در این مناره جمعی که پیموده اند هشتاد قدم کفته اند و ارتفاع عرض کرسی در عرض بیت شکل مناره چون
از پی سقف فلک ستبر بنات ⁘ تا سر تیر از اوج بکرد و شباب ⁘ کنبد سنگ فلک بشکست مار محکم مه و خورشید
شده بر سر کرسی سنگ خلد او را بسر ⁘ ابنا دهلی نو بر یکفرسنکی شهر قدیم بر کنار آب جون در سال ششصد و هشتاد
و هشت باهتمام سلطان جلال الدین خلجی بنا شده و این شهر دلکشا کیفیت هوا و لطافت آب و صفا بیت کر شود
این بوستان ⁘ مکه شود طایف هندوستان ⁘ و درین شهر از اغلب جنت نشان و عمارات خورنق مثال است که تمام از بحر ان
قائل است از جمله مسجد جامع است که همایون پادشاه که عمارت آن بنیان اساس داد در این عصر تمام ساخته شده بیت هر که بخواهد
بداند شکل فردوس برین ⁘ کو بیا آن قصر آن باغ همایون را ببین ⁘ وجود دهلی هیبت محط اولیا و اتقیا بوده
آینه هر که از اهل دل است اعظم تر بتوقع حسن مواضع مبکرده و در آنجا اساس کرده و مسکن ساخته جنت اعمار از رفع
مقام و خطاب ببیت او کرد از شهرستان آن کاه از محله سر زمین بیت همه شهرستان همه کوی کوی ⁘ اهل دل و اهل دل نفسی بوی
و در بیرون شهر عماراتیست موسوم بکاکا سلطان فیروز شاه و عمارت عمو بر آمده که قریب بنزدیک آن
و سه ذرع سطبر آنست و از یک پاره سنگ است چنان فهم میشود که یکسنگ است و شکسته سر بسر مادام که بیخ این عمود
بر زمین راسخ باشد و سی ذرع دیگر بخاک فرو رفته و کار محکم شده باشد استادان ممکن نخواهد بود و بدین
نقدیر عمودی که شصت ذرع طول داشته باشد پادشاهان آن نوع از محال است و از این قبیل عجب آب و باد
که اکر در صدد ذکر جمله ایشان در آید نسخه علیحده تصنیف میشود لهذا از آن مقدار بی که شهرت و شهرتی که از
اشتهار خواهی کرده منسوب بمحمد احمد علی شهوی شیخ نظام اولیا از کاملان آنجا هستند و اهل هند بسلطان المشایخ
و جد بزرگ آنجناب از بخارا کشته و مدتی در بخارا و از بزرکان و قاف بکبر از ما و را النهر بهندوستان
وارد شده در بدوان سکونت نموده و شیخ نظام در بداون متولد شده و در دهلی نشو و نما یافته در دوازده سالکی مجلس
الدین در دلش افتاده بخدمتش آمده و نفحه بنا و در جود دست سالکی باوجود دهر و فنا سمر بدید کشته و در ایشان هم علوم
تکمیل کرده و اسباب امیر المومنین اولیا بعد فیوض اکبر از مشایخ بر اجتهاد فرید شکر کنج رسیده و از همه علم و اعمال بوده
بیت کلیا همه خرمی که داشت ⁘ از بغداد شکر باید ⁘ و انجناب هشتاد و بیست سال بیست و این ایام مجاهده و ریاضت کشیده

وصلاه

و همواره روزه داشته و در وقت افطار بیش از سه لقمه نخوردی و در مجد هم ربیع الاول هفتصد و بیست و
طایر روحش بجانب فردوس برین طیران نمود و کاهی بنا بر تقریبی صوت طبلی در اسماع خیال الشایسته مجلس سماع کشته نموده
و فتی شیخ ضیا الدین که مسخره عصر و فرید زمان بود و در باب تکفیر وی فتوی نوشته بود آن چون عاطفی در سنه ...
بیت یکفت بیت ضیای ضیا اکر کار فرما بخواند ⁘ چراغ کذب را بنور فروغ ⁘ مسلمان خواسته و هم کافات ⁘ در دروغ را
بنجر دروغ ⁘ و دیکر از بزرکان آن شهر و سکان مولانا نصیر الدین است و سرداری ابدال در دهلی ساسقفا و کسب علوم
مشغول بود و چون برتبه کمال رسید بطلب ارامشکل که از علما بهم جلال آن نمی شد هر اینه قصد بخارا
و آنسامان کرد چون در هر دو ساختار و رسید بخدمت شیخ فرید الدین شکر کنج مطلب بجستی فرمود و لا جرم قصد سبع
شیخ و بر انجا دری و مولانا حمید الدین صاحب سر الاولیا او در که مولانا نصیر الدین را مجلس سکریت ندیده و اکر
کوید در تحسین وی کلام نسبت ایمان داده بود و وقتی بکی او در از کر سر دست اسنع قهری جواب این بیت خواند بیت از لب
خانه جسم خراب شده ⁘ بنیاد مهر بجا خانه خراب ⁘ و اشخاص و عادات او بجائی است به ایوان شیر که این نسخه طاقت
حمل آن ندارد و مولانا شمس الدین یحیی فاضل متبحر بوده که اکثر علمای دهلی تلامذه او بوده اند و اخو دست ارادت بشیخ نظام
داده کار او بجائی انجامیده که از تشابی خالی بالکلیه در جده و الخلاف بود نقل است که اکر کسی بدین وجه
امتنا در شاکه چنین بکوی و چنانکه نکوی والا او را از غایت مشغولی خبر نمی بوده و مجموع مولانا فخر الدین
زرادی است که بو فور علم و شدت مجاهده مستغنی میبرش سر و او نیز از خلفای شیخ نظام اولیا و بعد از فوت شیخ در
کوهها و بیابانها بسر میبرد و او را در رسالتی در اباحت سماع که مشتمل است بر قواعد اصول فقه تمام کرده و دیگر
مولانا علاء الدین علی بوده که با او اخوت و محبتی داشت فرار فرات میکرد اگر چه او نیز از جمله خلفای شیخ نظام
اولیا بود اما هر کز مرید نکرفته و در خلوت نبوده در آخر عمر ملفوظات ایشان را جمع کرده فواید الفواید نام
نهاده بیتی از امطالعه میکردم بیت مرا ننهم بر آن نیست بلکه ازین ⁘ که دیات ملتفت نیست ⁘ خطاکه
و دیگر مولانا برهان الدین غریب کلفت خود را کاف نیست ترک عشق سیکوی میبوده و در ایام محبت خوش
جمله اطیف طبعان عصر متوجه صحبت او بوده و بیشتر اوقات او در محبت او بسر میبرده و از غایت اخلاص که بپیر خود
داشته هرکز پشت بجانب غیاث پور که محل اقامت شیخ نظام بود نکرده و در آخر عمر بدکن رفته آنجا فوت کرده
امیر خسرو از هزاره بلخ بوده و پدرش که امیر لاچین نام داشت بنا بر نوایب ایشان بکار رفته و در شهر سند و در پتیالی متاهل

درد

کرده‌اند و امیر خسرو نادو پیر بیکر انجا بوجود آمد چون امیر خسرو متولد گشته والدش او را در خرقه
پیچیده نزد مجذوبی که در جوار او می‌بود برده چون نظر دیوانه بر امیر خسرو افتاده بر زبان راند که آورده‌ای کسی
را که دو قدم از خاقانی در پیش خواهد بود چون هشت ساله از عمر امیر خسرو بگذشت امیر لاچین به عزم ملازمت از دنیا
به عالم آخرت رحلت نمود بقا کرده خال وی که مرتبه ایالت داشت در صحبت تربیت او کوشید چون از حد بلوغ
جنگ و جدل تجاوز نمود اراده صحبت سلطان المشایخ شیخ نظام الاولیا کرده مرید گردید و چند بیت او را نقد
شیخ در نظر سید گشته که محرم راز اصحاب گردید و دیگر سلطان المشایخ شعری گفته به جلدی بکرد و ابیات شیخ نقل است
خوش آمد فرمود که صله این چه خواهی گفت می‌خواهم که از برکت قبول نمایم شیرینی در نظم پیدا شود و سلطان المشایخ فرمود
که در زیر چارپای من طاسی از شکر است آن را بردار و بر سر خود نثار کن و فقیرا بخواهم امیر خسرو عمل نمود بامدادان
از برکت آن چنان شد که شهره سخن شد و از فن شعر از همه پیش است و بعضی گفته‌اند که شیخ آب دهن خود در دهن وی افکند
چنانچه در بستن بهار و در بیت خوش آمد کمین زاغ عشق اسم گرفته و هجوشانه سکنه به مجران انجاشه بداء
چه کسی مراد شانشاه من از روی لعاب لطان باشم گر از سکوی ادب هارباشم و دو طمع گر از آن بود واقفم
ظلم داریب آن افکنم و امیر خسرو ابیات عالمی آن وشاعری محمد رایالت بود هر که دانند و هر شب که نجم قرآن بکند و باید
و هر شنفتنی که شیخ با امیر خسرو می‌کرد از اکثانی ساخته و این عبارت از اتحاد حمیمی که در وقت انجاب بر زبان آورده
که ای انتم عالم الغیب اتحاد امده که خسرو از روی بنیاد نیست اوله تجلی الاسلام خواسته بیا که از این نام امیال باشی
که دشمن این حالت هم اسب و نیز اورد که اتحضرت منه او بزرگ الله خطاداده و این رباعی شیخ ثابت است در باب امیر خسرو رباعی
خسرو که در نظم و نثر مثلش کم خواست ملکت ملک سخن این خسرو راست این خسرو ما ناصر خسرو نیست زیرا که خدای ناصر
خسرو ماست و امیر خسرو از زمان سلطان غیاث الدین بلبن تا زمان سلطان محمد تغلق شاه که نه پادشاه بوده خدمت
کرده چون سلطان محمد سلطان بلبن در رهابین الاهور و ملتان بدست مغول تاتار و مغل کشته گردید امیر خسرو که در آن
زمان با سلطان محمد بود مغل گشته او را اسیر برده تا بعد ذلک از خراسان خلاص یافته نزد سلطان بلبن آمد و قصیده
که در مرثیه سلطان محمد گفته بود در آن مجلس خواند چنانچه تقریر آن شعر و گریه خواست و سلطان گریه و غلبه گریه چند
خواست که ضبط نتوانست و اینقدر گریه کرد که منجر به تب و بیمار گشت و در آن چند روز از جهان درگذشت و در وقتی که سلطان
غیاث الدین تغلق بجانب لکهنوتی توجه فرمود امیر خسرو به تکلیف تمام همراه برد چون از آن سفر باز آمد شنید که شیخ نظا

بقا حاصل نمود هر آینه از کرده راه سر خود سیاه کرده و بیراهن خود چاک زده بر سر مزار شیخ رفته و بعد از خطره وی
حالت مغلطه نمود و زاری می‌کرد تا بعد شش ماه رحمت حق پیوست و تاریخ وی را خواجه حسن دهلوی چنین یافته
تاریخ میر خسرو سلطان سخن آن محیط فضل و دریای کمال نظم او دلکشتر از ماء معین نثر او صافی تر از آب زلال
چون تاریخ او جستم شد بمثل عدیم المثل شد تاریخ او و دیگری شد طوطی شکر مقال دو تاریخ دیگر
خواند و که می‌فرمایند شعر من سحر شاعر حاشیه اشعار امیر خسرو یک صد بیت هزار بیت جمع نمود و همچو او بیت که عدد اشعار
من از پانصد هزار کمتر و از چهار صد هزار زیادت است و نوشته کتابی که مشهور است که در سلک نظم کشیده اما از کتب مشهور
آنچه امروز متداول است و به نظم خمسه هیجده هزار بیت و هشت چهار هزار بیت قران السعدین چهار هزار بیت نه سپهر
هزار بیت تغلق نامه سه هزار بیت و اعجاز خسروی نثر است در ضمن انواع نظم و نثر که اشعار ایام شباب و وسط الحیات که
اشعار ایام کهولت است غرة الکمال که اشعار ایام کهولت بقیه نقیه که اشعار ایام هرم و ارتحال ایام
دو اندیشه مشخص شده این اشعار از قصیده که در تتبع خاقانی گفته بیت دلم طفلی است و پیر عشق استاد زبان دانش
سواد الوجه سبق و مسکنش کنج دبستانش زبان دان پیر عشق آمد که هر کار خوشی او در دل لوح محفوظ است خلوتی
نور اسرار آن خورد شد که تا بینی که این صورت کز نقد که چه معنیهاست دانش چنان لیک چو طوطی خوش کرد ابیات
بنای عکس خوبی تا انگه بر زد قرار انش امیر کار حق چون کلو همی دان که هر چند شب فرشی گو با الا بالا بود و مبلغ آنکه
نور سر جلوه از کجا افتاد الحق اکبر شیخ نام آمد خبر مشغول زانش دو آشود تماشاگاه بندگان از بوی
هر اران جبر طبیعت بیخ و گلستانش فرشته را چنان پاکی سناد پاسبانانش نوخط عیسی آلوده روی ان که او
ز سیر ادبی ایمن شد از وی سپهر تو کسی کو گرسنه تر شد تا خرمن نانش ادب انجو که چو از کنکه چو سلیمان بود
چه مرنا مشکینه هر دم و دم اعلف دانش بنی و ابر حرام ابر ستان امده که دانی شکم کر لقمه چو بسته نه مرغ بریانش
ز روی کرامی چون آنکه سر خود از سلطان که کر عالم توانم بنکوه بیر طانش چو فضل از غلات کو لطا خوش کنج قریب دشتش
هوا ملاء جها کو باد بر تخت سلیمانش حریص خو هم حشر خوار دنیا بکار چنان خاید کز آن هم پای تماند و دندانش
تر الفناردنا همو ببر است دل خلقی بکر همو آرامم و زبان شت فلانش کسی کا بدام واز روه کنی او حرص چنین
میا تا امانی بدرد نبات سپستانش ملال تو هم ترک شیو تقطیع بیر امن اجل چه همبا کرده از هر کرم بیانش
هم کوشند کس روشن تکرار این مغز همه اوقات بیل آولی شب گرد دانش مبادا و فضران دا کر نقدت و در کیسه

که چندین تحفه غایب شد هر کنج دکانش ؛ ز دریای غمت کر هست کلای او در سر ؛ منم والیاس نوح او دوم طوفانش
چه شیخ شهر با کرجهادی خانه سکردی ؛ کز ایشان نیست هیچ که کرده چو تعبانش ؛ مرا مهر علی آل رسول مهر او دانم
کسی که مهر او در دل نباشد نیست ایمانش ؛ مرا سوی کمال آنکه کعبه شاد خاقانی ؛ دل من پیر تعلیم و حسن طفل دبستانش
نمی کفا د دانا دل جو اساختم لیکن ؛ چو آورده ام کاوکه زیر پیش بکرانش ؛ سخن دان کو نمی کفتم ملید ام در دهلی
کها زخواکران بیدا کردم نتر دانش ؛ مرا انصاف معلوم نر حسن اداین معنی ؛ کسی کو بکذرد از انصاف الخصم بزدانش
زنیم زر د مدفون کرده کنج هر دستی ؛ خداوندا نکه دارد نقد دست و نوالش ؛ وله وقت است کاین خرابه مقام زر کنیم

پرواز با فرشته باوج سما کنیم ‌ ‌ عشوت کیمیای ابد انجکیم خیز
تا کنج عمر بسر این کیمیا کنیم ‌ ‌ مطرب کنی همزن و ساقی بکو
تا عاشقان خاسه صوفیا کنیم ‌ ‌ از آب دیده بر دل بریان نمک زنیم
وین بوستان ذخیره راه فنا کنیم ‌ ‌ چون عمر رفتنی است تاسف چه خوریم
چون نقد کشتنی است توقف چرا کنیم ‌ ‌ پیچ تحکام زده بار یک سنر باد
این سنا که بر دو تار دوتا کنیم ‌ ‌ با هیبت اجل همچنین دماغ کبر
یا رب که مکر اجل بو شما چها کنیم ‌ ‌ وله بکوی عاقبت انجا نشان همند
هر آن کسی که یار بیان دهند ندهند ‌ ‌ بکفتمش که بکش تا بمیرم برهم
جواب داد که دولت بعاشقان ندهند ‌ ‌ وله عشق خبر ز عالم بیهوشی آورد
اهل صلاح را بفکر بوشی آورد ‌ ‌ من ناتوان زیاد کسی کشتم ای طبیب
اندازه‌ئم مده که فراموشی آورد ‌ ‌ هرجا که یکی دیکو جان انجات
یارب چه بلا اوست چو که دادم ‌ ‌ سنکب منم پیمان شد نمیدانم
که کیمیای صبو کدام کس دارد ‌ ‌ شهید عشوه الو سند چو کفتش
در آفتاب قیامت هنوز تر باشد ‌ ‌ نوشته زمانه شده تیره روزکار
بودیش بیش از این هنگام سیه تر ‌ ‌ نوشت تا نرجه دانی کنا چه کیکذرد
بر آن دلی که بیمارم سکذرد ‌ ‌ هر کا مرغ انش ساقی نوا زنند
انید به دل کسی وره جان ماند ‌ ‌ از آتش عشق هر که افروخته نیست
بادی بر سوز دل اندوخته نیست ‌ ‌ کر سوخته زمانه زر دود که ما
آتش بجان زنیم که سوخته نیست ‌ ‌ هوشم صحو اظهان خوبان برد
این کج کلهان مو بیتان بردند ‌ ‌ کو سید چرا بود دل جوانان داری
واهه که من ندادم ایشان بردند ‌ ‌ ذلفی که هزار کار دل بکار شد
بیرید بمکر مشک کار شد ‌ ‌ کفتم که چرا سر غریبی کفتا
بسیار سر آمد سر کار شد ‌ ‌ از روی چه بر لب از عوان دانکرید
وان غمزه چو دلستان انکرید ‌ ‌ ابروش به نیکوئی دوم دارد لیک

افضل الجنات

جنس که دوم ندادد اثر انکرید ؛ ابد لعبه فراق ترا جان بکنشود ؛ بر کسی نه جامه خون الود ؛ مینا الجنان که
نشو دادت ؛ سیو جیا نکه بر بنا بد تو ؛ خواجه حسن نجم الدین لقب است صاحب یزدی تاریخ فرشته هی اوره
من لطائف طبع جود دهر است سفا عقل و تهذیب اخلاق و لزوم عبادت و تجرد و تقوی و خوش بود و خوش کذرانید
مانند خواجه حسن مدام است چونکه عاشق از نصا ؛ چو چهره دوست کمال ؛ جای اعوض شد سعادی دی که الله
تنا اقول ؛ و خواجه حسن نیز از مریدان شیخ نظام اولیا بوده و هر کاه در سماع شدی قول کفتی شعر خواجه
بخواندی خواجه حسن سبا معتقد طرز شیخ سعدی بوده و همیشه از اشعار او تتبع بکرده چنانچه میرزا نبا خبا
بیت حسن کلی ز کلستان سعدی آورده است ؛ که اهل معنی کلچین آن کلستانند ؛ واهل هند او را سعدی هندوستان مکویند
پادشاهان و سلاطین دهلی کار ابونوحه خاص بوده خواجه حسن عمر حسب الغرض به پادشاه وقت سلطان محمد تغلق
کذرانید در انجا فوت نمود بو آثار ابر و منقطع این ابیات از آن جمله است بیت اکر تمام ایست شعر عشق تو بود بکوارد
این تو برکنار آلود ؛ هزار آتش سوزان فروشند از دل ؛ وزان فروشد مکر فزون برنامد دود ؛ عجب علم تپیده
امر بی ؛ که هندا هندا کلمه من ایشنا هندا نکو ؛ غلام نرکس مستانه توام امروز ؛ که خلافه کرم زیر هر کناری که
بود ؛ حسن تصحیح از دل هی کنیم ترا ؛ و اول تو نصیحت بنیر تحسینی ؛ تما انحیر بود هم افاق یار نیست ؛ مشغول
غم بود کر غمکسار نیست ؛ کفتی و بکوی در کرکن ز ادرکبر ؛ در عهد تام مسن وتو این فرانیست ؛ ای خواجه غافل تو
خوش نکهدار ؛ بردل انشان عجب فتن هم نیست ؛ وصال اکر خواهی قدم از کوی جانان باز کش ؛ کیمیا حضر عجب
دیدار در نیست ؛ در عرصه هجان کسانده اند ؛ تا به عابد شور دعوی دانی خواند ؛ هر نکهی که سکی عند
که مبکند طلب ؛ انه هم طلاحسن کرد کنار و تو ؛ اکر ز چشم حق غلیمه دره تو است ؛ بعمر چو تیغ مینا روند
مینائی ؛ بکی نباید از روی نیکی دانم ؛ ولی زبحث خویشتن هر اسانم ؛ از خدا امید دارم که فردا روز حشر
نامه هم بدست من که عشق لیر نیست ؛ عشق باز ان دیکر بند عشق بازان دیکر ؛ انچه در فرهاد می بینم برو
نیست ؛ بوسی بلا خام ده در دهنم ؛ تا بوی بهشت ایدان این فتوح تجویم ؛ ان عنبر زلف است عنبر کار من است ؛
که ز سر ظلمهای بیچیده ؛ ان چو مه نوایی از نو سعادت ؛ چو حسن من چون هر و عذر بازی ؛ از دست تو فنا اکید
ودیمار طلبیده ؛ سستی ادب نیست بقضا الرادت ؛ چه کرد طبع رایم صلاه هم ترا ؛ که از کرم شیخ طوف بوشا
تمنا ؛ و لی ز ارطاب فرمود در سر ؛ که بباغ سخن نرت است و باغبانشما ؛ ابیضا بو نحشر شوی تا داشتنها ؛

دهلی

عفو تو بنده‌ای تیغ ابتهاء از لطف مکن کار پریشان جمع ۰ ای جمع کننده پریشانیها ۰ دادم دلکی غمین به
میا زاده و پیرس ۰ صدق و انعم کی کین شبانه و میرس ۰ نرسیده سوی اکبر بینی علم ۰ ای اکرم اکرمین میاز اکرم بین
شیخ جمال بسیار فاضل و با خرد و دانا بوده در زمان ابو الغازی سلطان حسین میرزا بخراسان اشارت فرمودند تا اکثر عمر بدانجا
کذرانیده بخوبی اسود اوقات در بیت سلطنت بود همت در فخامت تمام ابواب کتابت و تاریخ
اوراق شعر آنچنانی همایون پادشاه را صحبت شیخ میل مفرط بوده و همواره با او مجالست می نمود و او نیز به حضور
احوال و حیثیت اشعار مینمود این ابیات از الفاظ الجمله بیت عشق و اعلی اینست که صد ساله سخن دوستانه و چشم
زدن میکویند ۰ مارا زکرد کوی نیز راهی است دوش ۰ و آن هم ز آب دیده صد حال تا بدامن ۰ و در انداز دل کعبه یاد
ده ۰ بود روی خیال الفت جون مارا کرده مسکن ۰ زاهد بطعن کفت که زکوی بتان مبین ۰ ای بی تمیز دیده بینا برای جیست
شیراز بدهلی که مدتی فخر و هند تاریخ فوت او علی الاحمد در زمان کبیر امروز دارید بدلات و بنابر حسب طبع شعری
میکوید از انجمله بیت صوت و معنی نکرد جمع همی پادشاه ۰ پادشاه صورت و معنی است اکبر پادشاه ۰ تا که باشد بر
مشرق مباد اعتبار ۰ از کنار باختر تا حد لحد و با پادشاه ۰ آن شیه که می افتد و رو ز باران و انتهب جوی جنابان پادشاه
بر پادشاه ۰ مرا هر شبی در زندان خوابم بحشم کرده ۰ دلم بار غم صد بابیده تا ز بر کرده ۰ مولانا عبد الحق در رسالت فضائل
انتهای عقیام انتظام دارد و در علم ریاضی الهی رایت مینماید و کاهی شعر میکوید از انجمله ابیات رتبه حد بر کف تا
مبارک ۰ با جوش عاشق است که با ما لکرده ۰ اظهری اکر چه از مفردات اساتید هلی مولد کسی و شعر نیک میکوید
این رباعی در مدح حضرت شاهنشاهی او راست رباعی فردوس بیک سپر زنادر ۰ د ریا بکهر فلک باختر زادر ۰ عاشق
بکرشمهای دلبر زادر ۰ کو بین بیار شاه اکبر زادر ۰ مرکاه نهان بجنت بجویم ۰ سرنهاده دل بدرد و سخن جویم ۰
اثر زن خانمان و رحمت بجویم ۰ دو برسر بیت که مر دشمن بخت خوشتم اکبرد در زمان باسنا نام نشان بوده و قلعه
در عنایت حصار و حکومت داشت حبنا از ابیات مصحوب سعد خان است بیت بفرخی فلک حصرت دولت بن ۰
خدایکان جهان خسرو صفا و کباد ۰ برای نصرت اسلام او زد دار الملک ۰ بنوعهمه ۰ او روانه کر جزاد ۰ جو چرخ کینه
کنز دهی نو زمانه باقوت ۰ جو بحر جلوه کاه فضل و جلوه عصا باد ۰ همی کذاشت حصار و همی نوشت نصیبن ۰ کهر نه زد رو
به بیت کهن قلم بغبار ۰ حصار اکبر شهید از بنیاد کرد ۰ بسان کوه بروبار هاکوه کهسار ۰ امنا صالح طبعان
اکبری او بوده که اکبر بابند از حضار فانیان بود و سلطان سکندر لوای همت هم سعی او ان مفتوح کرد اینده و نیز خان

سلیم خان

اکبر

افضل خان

و سلیم خان نیز بعد از آن سعی موفور در آباد دانی آن بتقدیم رسانیده اند تا امداد زمان ابد بنیاد حضرت شاهنشاهی
رونق و رواج تمام یافت چندان عمارات شده نما و باغات روح افزا طرح انداخته که خانه از نحو بران عالم آرا
وا از صفا اکر بیکی انست که آب جون از میان شهر جاریست و بر دو طرف آن عمارات و بسیار باغات و عمارات ساخته شده
هر یک جوهر نادر روضه مینمود لکن امسال نزع شده فردوس حال او است بیت مرحو انرا زد رعقل فیلسوف ۰ نحو یسی از آن
بلکه وصف نادرست ۰ و دیکر قلعه ایست که شبانه هیچ دیده ندید و عقل آن هیچ کوش نشنیده و انعمارات در رفیع منزلت
در عرض جهان است شامخ کرده تنکی که حجی تا رسید با صحوب اتمام یافت و همه بنای قلعه باب سنک
و سنک تراشیده و باهایات آورده و بنای اختیار سنکهای جلیه آهن کشیده اند بریک بیک وصل کرده اند
و بنا این استحکام بنیاد لطافت و صفا دارد و از مردم لجبه قابل ذکر و لایق تحریر باشد این جند نفر اند که توشیح
میشود شیخ ابو الفضل خلف الصدق شیخ مبارک که در سلک علماء وقت انتظام داشت اکر چه شیخ عبارات ناکوری
الاصل است اما چون تعلق او از آن شهر و سکنا کرده دار اکر مسکون کرده و مسقط الراس شیخ ابو الفضل اکره است
لاجرم و برادر در تحت اکره مسطور شد و شیخ مذکور امروز مظهر جمیع اخلاق و منشای اوصاف بیت کنجیست ضمیرش
که هر کوشه او درج ۰ از کوهر شاهنشاهی کنج دفینه است ۰ نو شایه تکلف و تحویر و غایت اصلف و مدح کنی
امروز در عقل و فهم عدیل و نظیر ندارد و با انکه همواره در خدمت حضرت شاهنشاهی جون عرض بحر هر قایم است اکثر
ساعتی فرصت نمی یابد او قات ایام بتحصیل فضائل تحقیق مطالب حکما معرفت ممتد او دانسته بنیاد و ادراک تو ادراک تا
والعبارات تازه در سلک تحریر کشیده و از تکلف منشیان و تصنیف منشیان اسلاف احسن و اجمل نداده و تا
این معنی تاریخ اکبر نامه است که مجملی بتبع خواهد شد غریب تاد در هر کلمه وقت نظم نیز بکلیه ولیجا تا بر او ریز
طبع جواهر نظم او نکاران ابلیه نیز وین جواهر ادبی چنانچه این رباعی که محبوس کرده رباعی نفسی دادم که هر نفس کرده ۰
کویم که ریاست دهم بکرده ۰ هر دینه بجلای عرش بسیار ۰ اینجا سخن فضول و بیکرده ۰ شیخ فیضی نیز از شیخ
مبارکست در جامعیت علوم لطف شعر و حسن مقال عدیم المثال و در حدت طبع کثرت فهم و قوت خیال اشتراک بر مراتب
کمال بیت هست انی لطف طبع کوهر بار ۰ بحر ابر ار و مخزن اسرار ۰ و او در اینک بروی بنابر کثرت قابلیت در خدمت
حضرت شاهنشاهی تو تمام یافت و بخطاب ملک الشعرائی مشرف است و تا این صولت و الکمال تمام کتابی که در اخلاق
نوشته که حروف منقوطه ندارد و تفسیر کلام الله نیز بی نقطه تمام کرده و موسوم بسواطع الالهام کردانیده و شیر معمای بود

۵۲

قال هو الله تاریخ ارتحال فته دیوان شعرش پانزده هزار بیت است که امروز مشهور است و بموجب فرموده حضرت
شاهنشاه نظم نموده با وجود آنکه از همه علوم بهره وافر داشت اما در عربیت و حکمت رایتش رفیع نموده و در انشا و مکارم الاخلاق
وانبساط طبع خود بیهمتا افتاده اگرچه از غایت استغنا احتیاج باظهار نداده و لیکن بنابر التزام بچند بیت اختصار افتاد
بیت تا چند دل بعشق خوبان گرو کنم ؛ ابلیس خیمه و دام بکوی تو کنم ؛ سر سبز در باغ امید کاشتها تا کی هوس بکام [illegible]
دگر کنم ؛ فصلی که غم بهتر عاشق به پیش ؛ دیو اخوی مکر بدنیا عالم کرو کنم ؛ در این باد کرو هی شکر لباز هستند کریما
با تمام امتحان مستند ؛ بنالی نه بر جمیعت آتش ؛ نفس کما خشم رغان در این جمع هستند کر بیند حسن چشم تو
از پیر است عاشقان کی جای اصلی شکم ابد شمها نها خالک ؛ که از اسیا جهان با کفنی ساختند ؛ عاشق
غم دل اخر این رود ؛ تا جای بوی از بیت و تا این رود ؛ صاحب جمالی بو عاشق را ؛ تا کشته بکرد و اصطراب رود ؛
فنیص بیرایست قلم بدین بنه ؛ کلام از مژه بشیهی پیش بنه ؛ از عتبات جهیج نکشا بدهی ؛ حتی از ان دل و بر بنه
عشق امل جهانی محنتم بر سر بخت ؛ و زیر بلای خو منم هکر بخت ؛ خود دل دور بنده دلم خوب چنان ؛ کر
دیده بیجای اشک جا کسر بخت ؛ وحشی شاعر نیکو بینه بود و شعر خوش داشته از وی مثال بیت
جهان کهنه که هر ان شراب تا ؛ دوا و کسب کله نکو ان است ؛ بر اه هر تماشا طرح مردان نیست ؛ که نتگر
از این سر و ابا امر افتاده ؛ بر اه بر سر انجا کدان نیت کرد ؛ که این خوابر انجام کارد و بر ابیست ؛ شهی کهمت کر بر کشته
کواست ؛ که انکه فارغ از این بیت است سلطانا ؛ بر و نیاز دوری همچه وحشی هر دو ؛ که نفس سحر کند سلطانا
سرامی اگرچه در طب پاس دهم نه ؛ اما بعضی خیال انتخالی از مزه شان نکو نیست چنانچه از این ابیات مستفاد میگردد
بیت هر قدم امیراه که حسن هر ابیست ؛ بر لشکر خواهش حسن [illegible] این هفت کرد حاصل باب عقد و فاتحه
مکشا که در این زکر همه احباب ؛ چون دهر و ابیت نمود ؛ این داه سرا ؛ سر اجسم هیله از موج سر الکهو شمر
مختصر است و هوا اینجا دار دکا ازاد ابم که اینجا پیدا ؛ از مرسیل شاهی صاحب طبع سلیم و ذهن مستقیم و بار و قوف
فضیلت شعری در غایت جودت انشا میکنیم این بیت مراد است بیت استغفر الله ان دل اجانبی دیده ؛ بیکان سینه
به که لیمره در سر لعل ؛ او وجه اندکه شاه رسید و ابراد کبود و خوکرده محبت دولدارها محبت میر و درد نامراد بی
دلی ست عشق انجوانی لا یعطی ؛ تا کاه در هر گذری هندوزی بیا هر هفت کرده ؛ بچو ماه دو بیت
نگاه شمرکنش ما بر ناز ؛ نهال قلمش هم شانان ؛ بلا بیچین دل عنیم تا بش ؛ سیم خاوری کلاه اعتناش ؛

سنبله هر اجوی جشم رجمال ان تا زنین افتاده در اول نظر دل از دست بداد فصحت بفضیحت انجامید مسموع شد
نکشت پند به بند کشید قاید بر بخت معشوق چو احوال از بدین نشوید دل از آتش اشتیاق او کرم ساخت
وین سوا اصلان ابدی داد هر چند کالا چو شیرین سایه کا لکونه بر فرهاد خوی میانداخت و هر چند چون لیلی محمل
عنایت بر دیگر محنون خویش میکشود بیت هر دو در عشق یکدیگر جسته اند ؛ هر دو نادل خون می ساختند
اخر این سر نهان در دهر عالم افتاد و اتفقه شبتال بود که در بیت خوش است محجوران اینکه کفتن ؛ که
عشق و مستان نتوان نهفتن ؛ یعنی آنکه این خبر بوالدین معشوق رسید که حسن تازنین با بوبر این جمال اهل دادر دو
بر دید عاشق نادیده کرد بر عاشق چون یوسف خاطر در چاه فراق مبتلا کردید یعقوب وار ساکن بیت الاحزان
کردید و هابح از دید راند کر فت بیت چنانش دلش از غم و درد ؛ که کفتی کسی از شتی لب کند ؛ کشاد
ره دید کان سیل خون ؛ ز چشم دل اخستر امد برون ؛ چو مفارقت امتداد پذیرفت و شکیبائی بنهایت انجامید عاشق مانو
در مصحف بقا خواند و روح جانان نور دید بیت کر خون کند فراق دل پر عجب مدار ؛ هجر جان دل سنک خون کند ؛
مونس شکفت بعد جدا کشته از نیار ؛ ای از صبر مار و بجان چو کنند ؛ چون خبر بمعشوق رسید که صحبت ان بیجاره بتمام
تمام انجامید دیده نور خود را بیهما از خانه بیرون اندخت و بر این ماتم زدگان در سر مصیبت دیدگان متوالی
افتاده بیت که امدی بر طریق عشق صادق ؛ که نامد بر سر معشوق صادق ؛ چو از بجان دار از عشق خود کشته
و ازو بر خواب مرده باسر بر این خاک نهاده و بر دامن کفات شسته بر بیهوش افتاد و جان بجوی تسلیم کرد ؛ چو از این جان
و بر باش مه بپوست ؛ بر اید وکرد و جان از دا و کرد است ؛ چنین واجب کسی در عشق مرد ؛ بجانان جان چنین باید
سپرد ؛ هر که او زین بوی نامر باشد ؛ در این بر کو بید جای باشد ؛ الهی تا ان دار انجا کدار ابیا سوزان دو کار
پاره مهر باز ؛ شاهد این حکایتی دارم ؛ کوش کن تا تمام بکذارم ؛ آورده اند که در هند شخصی از حکما بسر داشت
اسعد نام موصوف با سعد کمال معرفت و فضایل سیر جاوید و شهید و نیک داد بکه از نا این خوب جمال التر صد خمسه و
چو خال عذارش بانگر ات و راز کفر زلفش مسلمان دل در زنار بسته بیت از بر مه بان عابد فریبی ؛
ملائک صورتی طاوس زیبی ؛ طراوت بخش کلزار جوانی ؛ تر و تازه چه زندگانی ؛ قاضی زاده در اول نظر دل از دست
وداد از جا شستم بر غلام نا نام سنک ادب کعب یکذاشت آخر الامر بدستم فع افرباو احبا دلدار بر ستاندی جمع امده
صلاح در دیدند که بکبار این جا نمجا ابوی عام بد مدد و در سر از ای دست فکنند در جا یاد ابد تا الکر و قربا

دهلو

جمیع احباب نیز شوهر را نصیحت کردند هفته نازمنی بدید چون آن شخص را یقین حاصل شد که دامان محبت بجا
از اعراض شوهر بالا است آن سر برحمت حضرت فرمود **بیت** طلب کرد ندارد نازنین پیش که تا ماتم کند بر مرده شوهر
و آن نازنین چون روح روان او عمر کذران آمده نزد بیان آمده بنشست **نظم** اشعه خواطر آمدی بدل از جماد
چو شمع نیم بسمل مرده وتن با وجود کافری انما هذه الحال اثر کشید پیش و بنشست و از آن احوال این چون سید
عاشق وار معشوق بنشست بمقتضای این معنی **بیت** شمع من هنگام فوت خاطر روشن بکند چشم بکشاد و نقش جنید
مشاهده جمال او بود و همان آتش را شاهده فرمود و آن در آن مشاهده این معنی حیرانی که از اقتباس آتش
در دکر در عشق صادق و صدق عشق وی بر آتش کرده شوان افشانده و دیگر که دهول شنید بار فتنه بنو از حال ... کرد
کنار کذاشت و بعد بر وی شرر نهاده چنانچون شمع **بیت** ابر عشق ... از ساحل ... جان ... داد
اوده بر کنار دریا واقع و شهری است نام ... آنجا ... یکی شیخ نصر الدین ... شیخ نظام
و او ... [illegible]
و حکم ... [illegible] ... علاء الدین
که ... [illegible] **بیت** ...
که ... **کالپی** سرکار است و شهری بر کنار آب جون واقع شده و ... با نام است ...
کسی که ... شعر بوده **شیخ ابوسعید** که عبادت و ریاضت تمام بکار برده ... از جمله ... **بیت**
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
محقق ... [illegible]
... [illegible]
... که ... [illegible]

اند

از اهتمام ... دیگر ... جهان داده اند یکی از خوبیهای هندوستان آنست که مسافر احتیاج بزاد و همراه
نیست ... [illegible] ... بجه
کرده ... [illegible] **بیت** ... هندوستان که ...
... [illegible]
و دیگر هر نوع که خواهد ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
کل ... [illegible]
مصور ... **بیت** ... بوستان ... هندوستان ...
همه محکم ... [illegible]
... [illegible]
هیچ ... [illegible]
... **بیت** ... [illegible]
و یکی از ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] **بیت** ...
آگاه ... [illegible]
که ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] وان

زنده همچو باد صبا که بر ساحت گلزاری گذرد در میان آتش در آمده از نیالوده ماند کلاهی که از دست او گرفته
شادان و خندان بر کرده بگویند تا هر کس را که آن عروج فوز طلبد اکثر را از این ضعیف و حالت دست دهد که
بنبر بن و هر شاه آن محل که دم بر دو و بعض پیر بردن الله بیت ای خاک کرشمال بود با صبا رهرو از آن عورت تلف
کم مر او فهمیده میان آن گلستان آتش و کل بدان تماشا و مرجع اصلاح خبر و سعی نمود تا اهل هند انتها
دارد که بنوا زن در میان آتش رسم ابله علاقات او با آتش روی مشهد اعجب بجهان سکونت دهر هم اسید که اکثر
انتها نظر بود دسم بود محمد بیگ هر کجی که از مستعد از دهان شهر نیز در عجایب و غرایب هند نساالله بنوشته انا یحمل او دیده
که دو یکی از بر کنار هند بود شنیدیم که هیچ بنده کشته میخواهد که خود را در نظر راجه از محل دشمن بیرون آورده راجه بر کند
شاه بدو سر و بود دمید لخت شود چهار دیم علی الصباح که بخود آفتاب از شهر ان مغرب بر آورده بر نطع خاک
متمکن کرده بیدل و خلق عظیم از ارباب اسلام و اصنام جمع گشته و بر خود جواز هیبت بغا کرده بجنبد تبسمی فنا او بخانه
منادی و کلاه زرکشیده بر دست ابراهیم را بعظیم و لوازم تحمل او و غنچه وار انکشاف کلم بست و قرار چشم بر بیت
پادشاه تا ابد ستاد و بادشاه یکی و راجه فضل کا فی کو سفید ساخته بر کرد او سر بحث تا دیر و شتر آمد و بعد
ازان از جیب و باش آتش در آورده بدانش دکرد بر کرفته تا آتش او هر طرف دست هم داده کرفت و هر فریق که شمع
وار آتش تا گلوی آن شوق رسید بلب راجه توجه نمود و حرفی چند بر زبان راند و سپاه زد و سرفرود آورده
پیشانی بر همان زد و آتش نهاده چشم بپوشید و دم در کشید بیت عاشق کر از مختلی که زیر فرمان است ولی
که آخر بجز کشته فرماید نعلت ساعتی که شعله اجزای پیکر او بی مد غیر کف خاکستری چیزی در میان ماند بیت
ز هستی به طیجان بو خاکی بسو نیست جمله اتمام شوی دیگر جمعی انجوکیان دو هند می باشند که دو حبس
نفس بکوشند و مواظبت مقداری و ابحاثی می رسانند که هر چند بکبار نفس بر آورده تا شب و کمال بکل
و نهایت محصیل دانند از انجمله بسیار سن جو کی بوده موصوف بصفت انچه چنانچه هر دو تا دمی یکمرتبه زیاده از دو در
دیر خاک در داشته و کردن یکر لنگر صفت فریب دو از ده رشد آتش دانسته اصلا اثر شیبی و ضرری نرسیده و ایضم
ولایت گجرات شهر بوده انقید عالم آزاده سوی دیگر عالم بیکو نهاده نزیعال مشرغ لغوونه بعالم الیان تمکین
از هره منزه سوختن ز ده بر دیده چشم انبرده شیار دمی بر حسیه بوده و جمع ها کوه نموده نشیده شکاف بود و بیکوچک که
بحرین کوه در لها دست در آن شکاف نهاده بسی انجو بخود کشیده و چشم از غوش بپوشیده محمد بیک و مرزا تو غنه که

اقلیم ثالث

مر آن شخص سیه ام و از مردمی که در نزد بیان او بوده شنیدیم که بیست و سال است که تا پدین نشو افتاده در ابتدای
نه با کسی سخن دست فکنده و از غذا هیچ طعام قناعت کرده والله ولی التوفیق بر اهل هند که جمهور اهل هند
تابع احکام و اقوال ایشان می باشند که مدار کردش دوران بر چهار دور است دو اول که ست او هفده لک
و بیست و هشت هزار سال است و کویند در این دور او ضاع جهانیان افراد و بر صلاح و صبح در غنی و مسکین
و صغیر و کبیر اسی و دوری اشتغال خود ساخته همه را سلوک نموده و عمر طبیعی مردم در آن زمان صد هزار سال
و دوم دور که مسمی بتر تابقای آن دوازده لک و نود و شش هزار عرفیت در این زمانه حضرت ایجاد حضرت جهانیان
دراد که عبادت و درکر دار است و عمر طبیعی از ده هزار سال دو دیم افتاده دور چهارم کلجک سهرت داردی
ان چهار لک وسی و دو هزار سال و بر عمر حال الغلوبدن دیگر دارند که این تا سی که کنه ای چهار ان حضرت طویل جهانیان
بنادانی و نادرستی و عمر طبیعی بدو رکن صد سال واین کروه جزم دارند که در هر یک حضرت حق جهانیان و
پدید آید عالمیان بخرد نهادی و دانش تر او بر ابر از مکنونات خفایای نطریق دو جلا اصل او انساخ عقب و عقد
بحلو کا ماتا و وجودی او ورد واوراق بسیاله افرینش عالم مبنا و این عرد اکثر هم نام بانند و اعتقاد ایشان
که بر ما حاصل عمر داریم که هر سال از آن شصت و چند روز است و هر روز مشتمل بر چهار هزار درت ککر و هر تیجی
بد سوی روز منقسم هر روز دو ارستو و برهم انشاعد بر هما ای که بوجود امده انه علم بحول الحاطر آن
نمیکند و میکویند که انچه از ثقات شرح حوال بر هما بر سیده و بر هما که هزار و یکم است و عرض شخص
بدیع از فرخ جاه سال و نبر شد که گذشته است و از سبابت و دو زوابت و چها قسمت کرده اند و هر کدام را نامی معین
اعتبار کرده اند که شب و روز یکهزار و چهار صد و چهار دقیقه باشد و شصت دقیقه آنست که فلحه با نسیم الله
واهل هند شب و روز را بچهار و شب را بچهار قسمت کرده اند و هر یک را پهر نامیده اند و هر شبانه روز را شصت قسمت کرده اند
و هر کدام بکر اینکه گهری میخوانند و هر گهری را شصت حصه کرده هر یک را پل میگویند که یک بار دو سه هزار و ششصد
پل بوده باشد و شصت پل را برابر یکچشم پوشیدن و باز کردن اعتبار کرده اند که هر شبانه روز بیست و یک هزار و ششصد
پل بوده باشد و اهل هند هشت پهر را بکار میدانند اعتبار کرده اند و چهار ماه باشد بکنا اند که سی و دو و بی باشد
و ده آرده ماشه و پنجاه سه بکتقال است که چهار ذره باشد و دوازده ماشه یک تولچه است که نود و شش دانه
و پنجاه تولچه را یک آثار اعتبار کرده اند و چهل آثار را یک من و دو انرس را یکانی و صد ثانی را یکی منا گویند و دیگر

کالپی

سه هزار و الله خوانند و ده لک را بربونه کوب شده بریون را کرور و صد کرور را ارب و ده ارب را کهرب و ده کهرب را
یک نیل و ده نیل را ایضا سرج و پدم میخوانند و ده پدم را یک سنکه باشد و ده سنکه را جلد و کو دانتی نامند و چون در
این کتاب التزام ذکر سلاطین غیر مشهور نموده در اسلوب صواب چنان بود که مجملی از سلاطین هندوستان خصوصا سلاطین
دهلی که در تواریخ متداوله بوجهی مذکور نگشته مذکور و مبین شود و زبان خامه را از صادرات افعال
و اقعات احوال ایشان موید و رطب اللسان گرداند بر شکر مخفی نماند که ابتدا از زمان اسلام که بخطه هندوستان
مبادرت نموده امیر ناصر الدین سبکتگین است و چون از فتح بست و قصدار باز پرداخت بعزم جهاد کمر بست و جیپال
که در آن وقت فرمان فرمای بعضی از دیار هندوستان بود با سپاهی فراوان بقتال او صعب اتفاق افتاد و آخر صلح
قرار گرفت که پنجاه فیل بجیپال باج دهد تسلیم نماید امیر ناصر الدین فرستد و چون بجای خود رسید نقض عهد کرده
انوجه به نفرستاد امیر ناصر الدین بعزم قتال انتقام سوار گشته بعضی و قریه که اختصاص باو داشت بتصرف المغانات
او در آمد بعد از آن بعطا امیر نوح بن منصور سامانی بخارا رفته بعد از معاودت بیست سال و هفت ماه لوای
لبیک گفت ایام حکومتش بیست سال بود و سلطان محمود سبکتگین بعد از فوت پدر بر برادر خود امیر اسمعیل غالب آمده
پادشاه شد و پیش از آنکه ولایت خراسان را با سیستان ضمیمه مملکت غزنین ساخت متوجه هندوستان گردید و در سال سیصد
نود و دو با راجه جیپال دست و جنگ کرده غالب آمد و راجه با پانزده نفر از پسران و برادران اسیر گشته و بخراج گرفتن
مقرر شد و در کردن جیپال حمایل مرصع بود که مبصران یکصد و هشتاد هزار قیمت کرده بود و در سیصد و نود و نه عزیمت
هندوستان کرده ملوک کثیر بقتل آورده بود هیبال خنبی کرده چون حاکم ملتان از ملاحده بود سلطان
از آن و بر امحاص فرمود و اول اجرای احکام شرعی را تعهد کرده بود و باز گشت نمود و قبول کرد که هر سال بیست هزار
درهم بیشتر فرستد و بعد از آن در سنه پنجاه و هشت ... از آن هندوستان آمده انند پال راه زمینداری نجر بیل باد بکر غنائم از
زر و سیم و جواهر گرفته معاودت نمود و در سال چهار صد و یک حمله ملتان رفته انولایت را متصرف کرده بعد در سال چهار صد و
نه عزیمت تسخیر قنوج لشکر کشیده و چون بسرحد آن رسید از حصار بانیغا و مرسید و سه هزار بار هزار درم و سه
و پنجاه هزار ... و باز ... مالی بجز بیل پیشکش کرد ... امان یافته و از آنجا بقلعه مهاون در هشتاد
بیل با غنیمت بی نهایت ملک اورد و از آنجا بمتهره رسید که بجهه جنات بتخانها نامند و شوکت شهر بیست هزار
بجانب الهای عظیم و صولت کشیر ... که هنود ... و لشکر سلطان آن را غارت کرد

اقلیم ثالث

بتخانها را سوخته و بتان زرین را که بعد از محمود سلطان شکسته بود و هشت هزار و هشت صد مثقال طلا بدست آمد
و یکیان یاقوت کحلی یافته که چهار صد و پنجاه مثقال وزن داشت کوبه ... که اندر آنجای معبر هندوستان
بوده فیلی داشت بسیار قوی هیکل و سلطان مکرر از ایشان گران خرید آرزو میکرده او رضا نمیداد چون بجانب الغانی
وقت مراجعت آن فیل کریخته بسرا پرده سلطان آمد سلطان شاد شد و بها کرده آن فیل را خداداد نام نهاد و چون بغزنین
رسیدند غنایم آن سفر را شمار کرده بیست هزار هزار درم و پنجاه و سه هزار بنده و سیصد و پنجاه فیل بود و چهار صد و ده
بقصد ایلک خان ... باز متوجه هندوستان گردید و در کنار آب جون ترجیپال بمعاونت ... در برابر لشکر کاه سلطان
القاقا هشت نفر از غلامان سلطان از آب گذشته بر لشکر وی حمله آوردند و لشکر بتاشکر فی الحال پریشان ساختند و غلامان
بدان اکتفا نا کرده قصبه که در آن حوالی بود کرده آن را متصرف کردند پس از آن سلطان بولایت نندا آمده نندا برابر
وی صف آرای شده کوه ... سلطان بر بلندی بر آمده لشکر نندا را بنظر در آورده هراسی بخاطرش راه یافت از آمدن پشیمان
گردید لاجرم جبین نیاز بر زمین خضوع و خشوع نهاده حضرت رب العزت فتح و ظفر مسئلت نمود چون شب در آمد خوفی در خاطر
نندا راه یافته با جمیع احمال و اثقال فرار پیش گرفت عالم غیب را بگذاشت و بحسب الاتفاق روز دیگر پانصد و
هشتاد فیل از لشکر نندا بدست افتاده از آنجا بغزنین مراجعت کرده و در چهار صد و سیزده بقصد تسخیر ... نندا کرده
چون بقلعه گوالیار رسید حاکم قلعه سی و پنج فیل پیشکش نموده امان خواست و چون قلعه کالنجر محاصره شد نندا سیصد
پیشکش نموده زینهار جست و پس از آن شعری بزبان هندی در مدح سلطان گفته فرستاد و سلطان آن را که تحقیق بود
مضامین را تحسین نموده سلطان منشور حکومت پانزده قلعه دیگر را نوشته با تحف ایشان و نوادر عوض صله او فرستاد
و نندا بار دیگر جواهر بسیار پیشکش فرستاد سلطان بغزنین مراجعت نموده و بعد چندی بمقتضای عادت با سی هزار
سوار و هزاران سپاه بقصد تسخیر سومنات متوجه گردید بعد از جنگ قلعه فتح کشته لوازم تاراج و غارت بعمل آمد
و بتخانه را از بیخ بر کنده و منات را که بت مرکز بود بغزنین برده در مسجد جامع انداخت و پس از این قضیه بعراق رفته
ری و اصفهان را گرفته بپسر خود امیر مسعود داد و وقت کشتن ... در سنه ... چهار صد و بیست و یک در
مدت سلطنتش سی و پنج سال بود و دوازده سفر هندوستان نمود و چون سلطان محمد بن محمود در ایام سلطنت خود بهندوستان
نیامده لاجرم اندکی از وی ذکر نشد و مسعود بن محمود متمکن شد و پس از تسخیر مملکت عراق و خراسان و خوارزم
در چهار صد و بیست و چهار صد قصد هندوستان نمود و قلعه سرستی را که در کشمیر واقع است گرفته غنایم بسیار بدست آورد

کالپی

ودر جهاد سعی بسیار نموده لشکر هند شکست داد و قلعه‌ها را گشاده غنیمت بسیار بدست کرد بعد از ان امیر ابو المحاسن مسعود را
فیل و علم داده در لاهور گذاشت و خود بغزنین مراجعت نمود و چون سلجوقیان بر بعضی از شهرهای خراسان مستولی گردیده بودند
در جهاد سعی و جهد داده نمود که بهندوستان آمده لشکری فراهم آورده در دفع ایشان کوشد چون بالامار رسید جمعی
از امرا بالجمله غلامان منقوش در جهاد سعی و بعضی را ساختند و برادرش سلطان محمد که در انوقت از
قلعه بر آورده همراه داشت بسلطنت برداشتند محمود بن مسعود و عبد الرشید بن مسعود و فرخزاد بن مسعود را فرصت
امد بهندوستان بیان الشان در لاهور و دیگر برکنار حکومت منسوب نمودند تا نوبت بسلطان ابراهیم بن مسعود بن محمود رسید
و او پادشاه عابد عادل بود و چون او با سلجوقیان صلح اتفاق افتاده بهندوستان آمد بسیار از قلاع و بقاع را
مفتوح ساخت از انجمله شهری بود در غایت آبادانی و فراوان تحصین کرده ایران جمعی از مردم خراسان را الواح نموده
بهندوستان فرستاده بود نادر از مکان ساکن شده سکنه آن شهر از خراسان با اجداد و دیگر آن شهر را
تناول انجا در مرتبه غنیمت سلطان درامد و آن شهر را مفتوح ساخته بغزنین معاودت فرمود و در جهاد صد و هشتاد فوت
نمود مدت حکومتش چهل و دو سال بود و بعد ازوی پسرش مسعود بن ابراهیم بر سریر سلطنت نشست و شانزده سال حکومت کرده چون
او فوت گشت ولد ارشدش ارسلانشاه بر حکومت استقرار جسته جمیع برادران را مقید ساخت مگر بهرامشاه که گریخته
نزد سلطان سنجر رفت و سلطان سنجر بغزنین آمده بعد از جنگ ارسلانشاه گریخته بهندوستان رفت و انولایت به
بهرامشاه مقرر گشت و ارسلانشاه لشکری از هندوستان جمع آورده بهرامشاه را از غزنین بیرون کرد بهرامشاه باز بمدد سلطان سنجر
برادر مظفر گشته بقتلش پرداخت مدت سلطنتش سه سال بوده حکیم سنائی حدیقه را بنام وی نموده و کلیله و دمنه
نیز مزین بنام وی کرده و در روز جلوس وی سید حسن غزنوی قصیده گفته که مطلعش این بیت ندائی بر آمد ز هفت آسمان
که بهرامشاه است شاه جهان و او چند کرت لشکر بهندوستان کشیده و لاهور را که اسلام آورده بود مسخر ساخت
و پس از آن یکی از امرای خود را بضبط ممالک هندوستان گذاشته بغزنین مراجعت نمود و آن شخص کفران نعمت کرده بهرامشاه
مدافع او حرکت آمده سلطان و طرفین بحرب صعب اتفاق افتاده و شکست بر آن شخص و گرفتار شده بقتل رسید و هندو
مرتبه دیگر بقصد او آمده تا بتاریخ پانصد و چهل و هفت از عالم نقل کرد مدت حکومت سی و پنج سال بود خسروشاه بن
بهرامشاه بعد از پدر بسلطنت نشست و چون علاء الدین حسن غوری متوجه غزنین گشت بجانب هندوستان رفت
و در لاهور حکومت نمود تا در پانصد و پنجاه و پنج درگذشت مدت حکومت او هشت سال بود خسرو ملک بن خسروشاه بعد از

انتقال پدر در لاهور فرمان فرما شد و از بسکه بعیش و طرب مشغول بود خللهای کلی در مملکتش راه یافت
در زمان خسرو ملک استیلا بغایت بود که در تدبیر آن اشتغال نمی‌نمود سلطان معز الدین محمد سام غزنین را تختگاه ساخت لشکر
بهندوستان کشید و خسرو ملک در پانصد و هشتاد و سه آورده مدت حکومتش بیست و هشت سال بود دولت غزنویان سپری شده
دولت از آن خانواده انتقال نمود و از ابتدای دولت سبکتگین که عبارت از سیصد و شصت و هفت است تا پانصد و هشتاد و سه
دویست و شانزده سال سلطنت در آن دودمان ماند سیزده تن پادشاهی کردند تا در پانصد و هشتاد و چهار که سلطان
معز الدین غوری متوجه هندوستان گردید تا زمان تحریر که عبارت از سنه احدی و الف هجریست سوی هندوستان
رایت سلطنت افراشتند چنانچه انشاء الله در مقام خود گفته شود سلطان معز الدین محمد سام که بشهاب الدین
نیز اشتهار داشته بنابر آنکه در پانصد و هفتاد و چهار لشکر بجانب بروده انولایت را از دست فرمانروایان
برآورده ملتان را نیز مفتوح ساخت فرمود که از راه ریگستان متوجه کجرات گردید که رای بهیم دیو حاکم انولایت مقابل
آمده و بر اسلام غلبه کرد سلطان بمحنت تمام خود را بغزنین رسانید و پس یکسال عزم لاهور نموده خسرو ملک بن خسروشاه را
محاصره کرد و خسرو ملک پسر خود را با تحف بسیار پیشکش فرستاد و سلطان معز الدین مراجعت نموده سال دیگر به
دیو که عبارت از سنه پانصد و هشتاد و سه بود تمام آن بلاد را در ضبط آورده باز گشت و در پانصد و هشتاد و دو باز به
لاهور آمده خسرو ملک را بدست آورد و در برابر خود بغیر قلعه فیروزکوه فرستاد و غیاث الدین او را در یکی از قلاع غرجستان
محبوس کرد تا در گذشت و در پانصد و هشتاد و هفت بار دیگر به هند آمده رای پتهورا که حاکم اجمیر بوده در کنار آب سرستی مقابله کرده
شکست یافت و سلطان خود با برادر پتهورا که والی دهلی بود کند رای نام داشت معارضه نموده زخمی بر دهن وی زد
او نیز بر بازوی سلطان رسانید چنانکه نزدیک بود که از اسب بیفتد و در آن اثنا یکی از غلامان خود را اعقب
سلطان گرفته از جنگگاه بیرون برد و در پانصد و هشتاد و هشت متوجه هندوستان شده در همان موضع که سابقا محاربه
شده بود با پتهورا جنگ کرده او را با برادرش بقتل رسانیده و اجمیر که دار الملک بود بتاراج و همانسال دیگر کنار
بتصرف آمد و ملک قطب الدین ایبک را به نیابت خود بهندوستان گذاشته بغزنین رفت و در سنه مذکور قطب الدین
ایبک دهلی و میرته را از تصرف خویشان پتهورا و کند رای بیرون آورده دهلی را دار الملک ساخت و از آن تاریخ
دهلی تختگاه سلاطین گشت و در همین سال سلطان معز الدین بقصد فتح هندوستان آمده والی قنوج با سیصد و چند
فیل و لشکر بسیار در نواحی اتاوه جنگ آغاز کرده شکست یافت و سلطان بعد از فتح بنارس بغزنین آمده ملک

الدین در غیبت وی گوالیار و بداون را مسخر ساخته لشکر بحوالی گجرات برد و انتقام سلطان از رای بهیم دیو والی
انجا کشید چون سلطان را در این یورش خبر فوت برادر رسید سلطان غیاث الدین که اسم پادشاهی برو منسوب شد
تا غیبتی بود مالک بلاد طبرستان و قهستان گردید و در آخر عمر از کهوکران نواحی لاهور عصیان ظاهر گردید به انتقام ایشان
کرد پس بکر هندوستان آمد و بعد ازان مراجعت نمود در منزل دمیک از نواحی غزنین بدست فدائی کهوکر شهادت یافت
ملک محمد بن شهاب الدین کرایند تا جهان هیچ او بنام ملک سیم خروج ... ضعیف سلطنت ... فتاده در غزنین بمیرد
ایام سلطنتش از ابتدا تا غزنین تا آخر عمر سی و دو سال و چند ماه بود و خزاین بسیار از نقد و جواهر از او ماند و از آن جمله
پانصد من الماس بود سلطان قطب الدین ایبک غلام برگزیده سلطان معز الدین بود از اینکه انگشت خنصرش شکسته بود
او را ایبک می گفتند یعنی شل انگشت در زمان سلطان معز الدین سلطان غیاث الدین محمود بن سلطان غیاث الدین که سلطنت بنام او قرار یافته
بود از فیروزکوه چتر و اسباب پادشاهی فرستاد و بخطاب سلطانی مخاطب ساخت و در لاهور بر سریر سلطنت
در آمد بتخت نشست و سخاوت بدرجه ای بود که او را قطب الدین لک بخش می گفتند و در هند کلمه لک را تمام کرد و بسبب آنکه
در لعب چوگان اوفتاد و در وقت مشغول از اسب افتاده قالب تهی کرد مدت حکومتش از فتح دهلی تا آخر عمر بیست سال بود و چون بعد
از وی جان از جهان بدر برد ارکان دولت پسرش آرامشاه را بر تخت نشاندند و چون از عهده مملکت
بیرون نتوانست آمد ملک التمش را که بنده و داماد و پسرخوانده سلطان قطب الدین بود از بداون بدهلی
آورده سلطنت بوی دادند سلطان شمس الدین التمش پادشاه صاحب شجاع با تدبیر بود در اوایل سلطنت وی تاج الدین
یلدوز که پادشاه غزنین بود هوس تسخیر لاهور و هند در سر داشت بعد از محاربه بدست افتاده بقتل رسید و همچنین او را با ملک
ناصر الدین قباچه که داماد سلطان قطب الدین بود در سند و ملتان و اوچه و بهکر و سیوستان ... مکرر محاربه
اتفاق افتاده هر کرت فتح التمش را بود و در آخر اوچه بدست سلطان افتاد و ناصر الدین قباچه در آب غرق گشت و بعد ازان لکهنوتی و بهار
از تصرف ناصر الدین خلجی بیرون آورد و در شش صد و بیست و ... بتخانه مهاکال که سیصد سال بتعمیر یافته بود
خراب ساخت و ... بکرماجیت که هنوز تاریخ از وی مانده بود اورده پیش مسجد جامع دهلی فرش کرد و بعضی ازان
در دروازه ... ملتان بود ... در شش صد و سی و سه ... عقبا خرامید مدت سلطنتش بیست و شش سال بود و چون سلطان شمس الدین
نماند اعیان مملکت و ارکان دولت پسرش رکن الدین فیروز را بر تخت دهلی جلوس دادند او بلهو و لعب و شراب و اختلاط
عشق و عشرت اوقات را صرف ... مالک ... لاجرم بعضی از امرا سلطان رضیه که دختر سلطان شمس الدین التمش
بود

بودند بعضی پادشاهی برداشتند و این خبر رکن الدین فیروز شاه رسید بدفع ایشان حرکت نمود و سلطان رضیه چون این استماع
فرمود او را ... محبوس داشت تا فوت کرد مدت سلطنتش شش ماه و چند روز بود سلطان رضیه در زمان پدر
بوده ... طبع ... در سلطنت نشست ... و کلاه بر سر نهاده از پرده بیرون آمد اختلال
احوال جمعی کفران نعمت کرده در مقام مخالفت شدند و سلطان رضیه ... مدت انجماعت ... بر تخت
هندوستان ... که امرای ترک معز الدین بهرام شاه بن سلطان شمس الدین التمش را به پادشاهی برداشتند و گرفته
قلعه ترهنده محبوس کردند ... حاکم ترهنده او را بعقد خود در آورده ... بجانب دهلی حرکت آمد
معز الدین بهرام شاه ملک ... بدفع او ... ایشان جماعت منهزم کردند بعد بعضی از لشکریان او را
دوا ... شهر شکسته ... بقتل رسید مدت سلطنتش ... سال و شش ماه بود سلطان معز الدین بهرام شاه در شش صد
و ... بر تخت سلطنت جلوس نمود بعد از یکسال لشکر چنگیز خان بهند آمده لاهور را گرفتند ... و سلطان معز الدین
نظام الملک وزیر را بدفع ایشان نامزد ساخت و وزیر با امرا از سلطان برگردیده بقصد سلطان بدهلی آمد و بعد از اندک
محاصره ... مدت سلطنتش دو سال و ... ماه بود و پس از وی سلطان علاء الدین مسعود شاه ابن
رکن الدین فیروز شاه ابن سلطان شمس الدین را که در قصر سفید محبوس بود برآورده بر تخت سلطنت اجلاس دادند
... خود ساخت ... امرا ... تاتار ... عدل ...
قتل کردن ظاهر ساخت امرا و ارکان دولت ناصر الدین بن شمس الدین را که در بهرایچ میبود ... طلب داشته
علاء الدین مسعود شاه را گرفته مقید ساختند و فوت کرد مدت سلطنتش چهار سال و یک ماه بود و بعد ازو ناصر الدین
محمود پادشاه عادل بخشنده ... صلحا و علما را دوست داشت و اکابر و فضلا را نوازش فرمود و طبقات ناصری باسم او تالیف شده
و او چون بر تخت دهلی جلوس نمود منصب وزارت را بملک غیاث الدین بلبن که بنده و داماد پدرش بود مفوض کرد و بخطاب
الغ خان سرافراز ساخت ... تفویض مهمات ... که تمام امور ... خود کرد ... و اختیار
سلطنت با یک تن داد ... کاری نکنی که در حضرت ... جواب آن ... در تمام ... ناصر الدین
سالی دو مصحف کتابت کردی و بهای آن را در وجه قوت خود صرف داشتی و همچنین او را هیچ کنیزی و خادمه نبود و منکوحه
او هنگام طعام پختن ... بسلطان گفت که ... اکثر ... میکرد اگر کنیزی بخری ...
باشد سلطان جواب گفت که بیت المال ... خدا ... از آنجا کنیزی بخرم صبر کن که خدای تعالی ...

کاتبی

در آخرت جزای خیر خواهد داد و پس از نوزده سال و دو ماه که بدین نسق سلطنت کرد بتاریخ ششصد و شصت و چهار الی الله
بدار آخرت انتقال نمود و چون از سلطان ناصرالدین فرزندی و وارثی نمانده بود همه امرا و سران مملکت اتفاق
کرده الغخان بلبن را که بلبن خورد میگفتند و بعد از و داماد و صاحب اختیار بود بسلطنت برداشتند سلطان غیاث
الدین بلبن پادشاه دانای ... و قادر و تجربه کار بوده کارها از روی فهم و دانش و سنجیده کردی ... نیکو
... از نقد طالع ... کسی ... بعالم بلند که در کار عالم بی هوشمند و او کار مملکت
را خوب باکار ... دانا ... و ... در مجلس ... و همواره مجلس
حاضر ... آنچنان ... که ... از ... و ... بیکدیگر
و هرگز ... در مجلس ... و ... در مجلس ... و ... که از
... پادشاه ... سلطان محمد که قاآن خطاب داشت و ولی
بود ... ناصرالدین بغراخان که در لکهنوتی حکومت ... امیر خسرو و امیر حسن
... و ... از ... و ... از ... و ... از
... سلطان محمد ... خلال احوال آن
... سلطان محمد ... لشکر ... لاهور و دیبالپور ... شهادت
و عمر سلطان ... روز بروز ... ایام
سلطنتش بیست سال و چند ماه بود چون ... لکهنوتی بود ... معزالدین کیقباد پسر او که در ... سلطان
... بسلطنت ... جوانی ... مصلحت ... و ... خان
پدر سلطان معزالدین که ... لکهنوتی داشت چون ... پسر ... دایم ... و لعب ... داده ... ملاقات
نماید ... سلسله ... از طرفین ... هر دو لشکر بر کنار آب ... جانب ... آمدند القصه
... ملاقات ... که پسر ... بتخت ... شرایط تعظیم بجای آورده چون
... زمین بوس بجای آورد ... بر تخت ... آمده و ... کرم
... سلطان ناصرالدین ... و ...
... سلطان ... بیاد شاه ... آراسته ... ملطان

اقلیم ثالث

ناصرالدین ... که ... معصوم ... که گوش هوش ... نصایح کرامت
... که ... جوانی ... کرامت ... شراب ... بست
پادشاه ... از عشق و هوس ... بود ... خطا باشد ... چون
... ناصرالدین ... خواجه
... نظام الدین ... شراب خوردن ... اصنام
... معزالدین ... سلطان شمس الدین
... جلال ... احوال سلطان ... بعضی از آنها
... جلال الدین ... در این اثنا
... سلطان جلال الدین ... جلال الدین ... او را
... پیام ... انجام ... انتساب
که هر که ... سلطان جلال الدین که ... سلطان شمس الدین ... انتخاب
... سلطان ... که ... سلطان
معزالدین کیقباد ... سلطان ... سلطنت
... سلطان جلال الدین ... ملوک و امرا
... خدا
و عدل ... از جلوس ملک
... حرکت
آمد و سلطان جلال الدین ... لشکر ... شکست
یافته ... فرشته
... سلطان ... آن ... بلبن ... و ...
... سلطان ... ایشان ... و ... ملک چجو ... ایمان
فرشته ... ساخت

و بعد از این قضیه ملک علاء الدین که داماد و برادرزاده او بود اقطاع داده خوش فرمود و علاء الدین بالتماس
سلطان بر ولایت بهیلسه رفته غنایم بسیار آورده و ایلچی حسن اخلاص افتاده و ولایت اوده نیز داخل اقطاع او گردید
علاء الدین چون سلطان را بخود مهربان یافت عرضه داشت نمود که ولایت چندیری از مال و اسباب مملو و معمور است اگر رخصت
باشد محمود اخذ آن کرده آید سلطان اجابت کرده علاء الدین بنیاد بوکیر که عبارت از دولت آباد دکن است عنان عزیمت
منعطف ساخت و رای دیوگیر ضابطه انجار لطمع خود ساخته اندوخته نقود و جواهر و افیال و سپاه چندان غنیمت
دست داد که عقل از حصر و ضبط آن عاجز آمد و چون این خبر انتشار یافت ملک احمد چپ که براستی رای و استصواب اندیشه
اتصاف داشت هر چند سلطان را نصیحت نمود که او را استقبال نماید و نگذارد که او و لشکر او آرام یابد صواب آن است
اینکه علاء الدین بکو آمده عرضه داشت نمود که هر مال و اسباب آورده ام بخواهم همه را بپای او و اکرام سلطانی کر
سلطان خاطر من با صاد دست ... عذر خواه در کاه حاضر توانم شد و غرض وی این بود که سلطان فریفته شده استقبال
نکند و نتیجه ... سعی جلال الدین شاه محمد نامه بخط خود نوشته مرد اعتماد خود بدو فرستاد و ملک علاء الدین
محافظت نمود عرضه داشت دیگر به سلطان نوشت و به ابراهیم خود الماس بیگ که او نیز داماد سلطان بود نامه نوشت که ایشان
را نزد کامرانی تهمت خسته ساخته سلطان و فریب داد اگر بالتفات امده دست مرا گرفته نیر بخش نیک و بخت یار ایشان
و الا هر قصد خود نمایم سر در عالم نهاده ام الماس بیگ این نامه ها بجنس به سلطان گذرانید سلطان فریب
که زود در رفته بسلامت ملک علاء الدین نمای که من برادر تو رسید چون سلطان جلال الدین اجل را تحریک کرد ملک بکوشش رسید
سخن نیکخواهان نا کرده با چند کس از خواص و کهار سوار کشتی در آمده روانه شد و احمد چپ با باقی لشکر و حشم براه
دوا شد بیت تو چندی نکوش و بهانه مبند ¶ خورد کور شمال ابر بلند ¶ چون سلطان بکوه سیلاب رسید ملک علاء الدین برادر
خود الماس بیگ فرستاد تا هر چند که در آند سلطان از لشکر جدا و الماس بیگ نخست رسید معروض داشت که اگر
علاء الدین سلطان را با جماعت بسیار بیند احتمال دارد که از کمال توهم قصد دیگر نماید سلطان سخن او را صواب دید تا
فرمود تا مردم سلاحها از خود دور کردند چون لشکر ملک علاء الدین را مسلح و مستعد دید دانستند که الماس بیگ ایشان را
فریب داده سلطان حکم از اجابه القضاء عمی البصر هیچ از غدر ایشان بخاطر نیاورده مصحف میخواند تا وقت عصر همه
همراه ملک علاء الدین رسید و نخست سلطان استقبال نمود و سلطان او را در آغوش کشید بر رخسار او بوسه زد
که تو را تربیت کرده ام الحال بدگمان چرا کرد که تو بغدر با هم سوی این تکلف و ملک علاء الدین او را بکشتی خود کشید و در این

اتا محمود بسالم که از اجلاف سامانه بود شمشیر بر سلطان انداخت و سلطان بر زانو او وده که ای علاء الدین بخت
چه کردی و بدان زخم در افتاد و از عقب وی اختیار الدین هود که پرورده نعمت سلطان بود سرش جدا ساخت علاء الدین فرمود
تا سر آن پادشاه مظلوم را بر نیزه کرده در اکره و مانکپور بگردانیدند و جمله مخصوصان سلطان که در کشتی بودند بقتل رسانیدند
و روز دیگر چتر سلطان جلال الدین را بر سر ملک علاء الدین افراشته زمام سلطنت بدو سپرده ملک علاء الدین در عین
بر شکال اکثر مشهور ... گشته طالع او ... جمال الحیوانات فریبندگی کرد بنام سلطان جلال الدین را از نظرها
بالکلیه محو کرد بیت ... مباش ... بیت جهان ... کرد و چون ملک علاء الدین ابوحجو
رکن الدین ابراهیم که خورد تر پسر ملک جلال الدین بود خبر آمد و جابالی را در ... بود مصحف شد در اندک
و ... فرا پیش ... کرده بجانب ملتان ... سلطنت سلطان جلال الدین هفت سال و چند روز بود
علاء الدین ... بر تخت دهلی جلوس نمود ... بر انقطاع مردان ... و ... و عام خشم ...
فرمود ... بیت ... ملک تا ابر ... بر فلک ... و ... الماس ...
خطاب ... پسر سلطان جلال الدین که در ملتان ... فرمود ... اتابک ... سوختن
کشته از طعمه ... و سلطان علاء الدین بجهان ... باز داشت ... محبوس کرد
و امرای سلطان جلال الدین که ... بودند ... کرفته بعضی را کشتند و بعضی را محبوس ساخت
و ... الغخان ... خان جا ... ولایت ... کرده دختر ... کرد
و ... از ... سلطان علاء الدین ... فتح ... گرد
مشهور ... است ... جانب ... و ... مشغول
... شکار ... در گوشه نشسته بود که ناگاه الغخان که برادر زاده سلطان
آمد ... سلطان ... خواست ... آمده سر ... جدا ... کرده
کار او تمام شده و الغخان ... اعتماد کرده ... و ... نموده
و الغخان ... کرده ... محترم ملک ... حرم ... مستعد او را
... آمده و سلطان علاء الدین چون ... گریبان ... وقت ... الغخان
واکذاشتند ... و سلطان جلوس نموده و الغخان ... سال ... سلطان ...

کالپی

بغی ورزیدند هر دو را کور کردند و چون در مملکت بتواتر فتنها حادث شد سلطان را معلوم گشت که منشأ آن چهار چیز
که بسبب عدم اطلاع سلطان از وقایع در بعضی مواضع فتنه بر پا میشد و هر کس که زر داشت بهم رسانیدند که دانست و توانست کرفتند
داخل خزانه ساخت و حکم فرمود که امرا و ارباب دولت بهم اختلاط و آمیزش ننمایند و مجالس شراب بکلی برطرف کنند و فرامین در منع
شراب باطراف ممالک فرستاد و نیز حکم کرد که از [illegible] محصول از رعایا باز یافت نمایند چودهری و مقدم را
با بادی رعایا در کرفتن مال [illegible] اعتنا نکنند تا اسباب چودهری و مقدم برطرف شود و همچنین در قیمت غله
ضابطه چند اختراع نمود که با وفور امساک باران تفاوتی در غله راه نیافت و در ایام سلطنت او همیشه گندم یکمن هفت
جیتل و نخود پنج جیتل و شالی پنج جیتل و موث سه جیتل و در قیمت پارچه و قماش نیز ضابطه وضع کرده بود که [illegible]
[illegible] تنکه و [illegible] تنکه و [illegible] یک تنکه و کرباس [illegible] چهل کز بیک تنکه و
فروخت [illegible] ضابطه چند [illegible] هر چیز را که در بازار خرید و فروخت احتیاج بودی
سلطان بحضور خود آورده از املا [illegible] و نرخ قرار دادی و نظر بر حقارت [illegible] و کفش و شانه
و کاسه و کوزه نینداختی و بعد از آنکه اسباب معاش و آلات [illegible] انداز شد [illegible] معمول
ساخت که هر که در عهد او هندو [illegible] آمد [illegible] با مهر کشته [illegible] چنانچه یکمرتبه علی بیک [illegible]
خان با چهل هزار سوار بجانب کوه سوالک آمد سلطان ملک [illegible] نامزد ایشان ساخت اکثر ایشان را بقتل رسانید
و باقی را زنده کرفته با بیست هزار اسب نزد سلطان آورد و مرتبه دیگر [illegible] آمده او را نیز با اتباعش بقتل
رسانید و از سرهای ایشان منارها ساختند و ابنیه [illegible] سوالک از زمین [illegible] آمده دست تعارض کشاده مردم
سلطان را به آن کشتن ایشان را اکرچه جمع کثیر را عرصه تیغ تلف کردانید و اولاد و اتباع ایشان را نزد سلطان
بردند سلطان فرمود تا جمله را زیر پای فیل انداختند و بعد از این چند فتح و رعب [illegible] مغولان
استیلا که نقش تسخیر هندوستان از خواطر ایشان محو کردید و چون خواطر از جانب مغول جمع [illegible] تسخیر بلاد
دور دست نمود و ممالک غلبه کالفور هزار دینار را که منظور نظر او بود با امرای [illegible] فرستاد تا ملک نایب
[illegible] ساخته با خزاین موفور بدهلی آورد و بعد از آن بار دیکر رفته از ضابط [illegible] تسخیر [illegible] هزار
[illegible] که هر سال پیشکش [illegible] باشد و بعد از آن بجانب معبر تعین شده از اموال آنجا پیشکشهای
کرفته با ششصد و دوازده زنجیر فیل و بیست هزار اسب و نود و شش هزار من طلا و صندوقهای جواهر و مروارید و دیگر غنایم [illegible]

قریبی

قریبی انتظام تمام کرفت که او را روی داده همیانات از سلاطین هند [illegible] هر کار را که لازم شد
هر آینه کارهای که شایسته سلاطین صاحبقرانی [illegible] آنها [illegible] اسلام
کافور هزار دیناری شد که عنان جمله کارها بدست او داد و خضر خان پسر خود را که ولیعهد او بود
چتر داده [illegible] بیماری باغوای ملک نایب او را کرفته در قلعه کوالیار محبوس ساخت و بعد چندی که مرض اشتداد
عارض شده فوت کشت مدت سلطنتش بیست و چند سال بود [illegible] سلطان علاء الدین ملک نایب امرا و
ملوک را حاضر ساخته نوشته ای که خضر خان را از ولیعهدی معزول ساخته سلطان شهاب الدین بجای وی نشانده
طفل خورد سالی بر تخت نشانید و خود بنیابت سلطنت مشغول شد و جمعی فرستاد تا چشم خضر خان را میل کشیدند و ملک
هر روزی یکدوساعت آن طفل بر تخت نشانیدی و بعد از آن بار دادی و حرم فرستاده و خود همه [illegible] سلطان
علاء الدین را [illegible] مشورت نمودی [illegible] براین برفته بود شبی جمعی از پایکان بجرکاه او درآمده او را نابود
ساختند [illegible] اکر [illegible] که هر کز بیاد کس نکذرد و امرا صباح شاهزاده مبارکخان را از بند برآورده
بجای ملک نایب بنیابت سلطان شهاب الدین نشاندند تا هرآینه امرا و ملوک را از خود دور کرده بعد از دو ماه سلطان
الدین مبارکشاه را خطاب کرد سلطان قطب الدین در هفتصد و هفده بر تخت دهلی جلوس نموده ابواب انعام و اکرام
و حشمت شما هل بر [illegible] امرا و ملوک الطاف کرده اسباب علما و فضلا و طبقات زیاده کرد ابتدا
چهار ماه تا آنکه ایام سلطنت او بود غیر از عشرت و کامرانی و بخشش کاری نکرده و الامرا [illegible] در روی
بیشتر که اجرای احکام و [illegible] امور [illegible] نکردی و اکر کسی [illegible] کفتی اعراض کردی و زبان
بدشنام [illegible] کشادی [illegible] خود را بر بوی زنان [illegible] و در مجمع حاضر [illegible] هر الله [illegible] ما امر
کبار و [illegible] صبر [illegible] بر ایشان [illegible] ایشان [illegible] خسرو خان
با اختصاص خود سرافراز ساخته خسرو خان خطاب داد و از غایت محبت که با او داشت روز و شب [illegible] صاحب
علم و [illegible] کرده [illegible] ساخت [illegible] سلطنت [illegible]
با [illegible] منتظر فرصت [illegible] ناشی [illegible] سلطان بحقیقت مطلع شده
خواست که بجرم [illegible] خسرو خان را عقوبت [illegible] کرفته فرو کشید [illegible] خسرو خان بدستور [illegible]
نکاه نه [illegible] از زمام [illegible] بر [illegible] بیجوم [illegible] سلطان علاء الدین

والا فرستاد سر ایشان جدا کرده [illegible] دست بتاراج دراز کرده هر چه یافت گرفت و بعد از آن امرای معتبر را بهانه
طلب فرستاده خطبه بنام خود خوانده سلطان ناصر الدین مخاطب گشت و خویشان خود هر یکی را خطاب امرا ساخت و [illegible]
سلطانی داد و [illegible] قسمت نمود و غازی ملک که امیر لاهور [illegible] او کار کرده در انتقام خون ولی نعمت
زادهای خود کمر همت بر میان بست و با امرای اطراف جواب خطها و پیغامها فرستاده [illegible] کرده و آن کافر نعمت
لشکر [illegible] مواجب [illegible] مستعد قتال شد چون دولت [illegible] در اندک زمانی [illegible] غالب [illegible]
یافت [illegible] جمع [illegible] غازی ملک [illegible] قطعه قطعه کرده هر قطعه [illegible]
فرستاد بیت اگر [illegible] خود کشته و گر [illegible] خود رشته و چون سلطان علاء الدین کسی نمانده بود که بر سلطنت
بردارند همراهان سپاه و اعیان مملکت [illegible] مملکت نشانید سلطان غیاث الدین تغلق شاه خطاب داد
سلطان غیاث الدین [illegible] بر تخت نشسته ندای عدل و انصاف در سواد سپاه و رعیت [illegible] خلال تغلق
احوال بعضی [illegible] بعرض رسانید و سلطان را عزیمت لکهنوتی [illegible] سلطان [illegible] ضابط لکهنوتی
مطیع [illegible] ساخته [illegible] بجانب دهلی حرکت کرد و سلطان محمد که ولیعهد بود در عرض [illegible] قصری [illegible] کرده
تغلق آباد ساخت که سلطان در آنجا [illegible] بساعت سعد [illegible] پادشاهی بشهر آید و چون
سلطان [illegible] سلطان [illegible] بیرون آمد و سلطان
[illegible] مشغول بود [illegible] افتاد و سلطان [illegible] پادشاه و [illegible] ایام [illegible] چهار سال و [illegible] ماه
بود پس از آن سلطان محمد بجای پدر بسلطنت نشست [illegible] سلطان محمد تغلق شاه مخاطب گردید [illegible] بود
کام [illegible] سکندر [illegible] اقلیم [illegible] سلیمان [illegible] اطاعت [illegible]
[illegible] خلق خدا تعالی [illegible] خزینه [illegible]
کردی [illegible] سلطان محمد [illegible] بوی عطا کرد و [illegible]
ملک غزنین [illegible] قاضی غزنین [illegible]
کرد و غرض از این [illegible] جلال الدین حسام الدین
[illegible] که مطلعش این است بیت [illegible] جهان [illegible] سلطان
و [illegible] مطلع [illegible] سلطان [illegible] صله [illegible]

[illegible]

[illegible] و سلطان [illegible] خواست [illegible] و سلطان [illegible]
[illegible] سلطان محمد [illegible] کلام و لطایف [illegible] و انشا و [illegible]
[illegible] داشت و همیشه [illegible]
[illegible] که احکام [illegible] احکام [illegible] سلاطین
[illegible] ملک [illegible]
[illegible] ملک [illegible] و حکم فرمود که [illegible]
[illegible] خزانه [illegible] این کار [illegible] ربع مسکون [illegible]
اراده [illegible] فرمود که هر کس [illegible]
[illegible] عراق و خراسان [illegible]
[illegible] لشکر [illegible]
[illegible] لشکر [illegible]
[illegible] احکام [illegible] سلطان [illegible]
[illegible]
[illegible] سلطان علاء الدین [illegible] سلطنت
[illegible] و سلطان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] شاه که [illegible]
سلطان [illegible] سلطان محمد بسلطنت بیت [illegible] جهان [illegible] که از طبیعت [illegible]
ناسازی [illegible] که احمد ایاز که
سلطان محمد [illegible] پادشاه [illegible]
سلطان [illegible] محبوس [illegible]
[illegible] سلطان شمس الدین [illegible]

[illegible]

از آب ستلد کشیده تا جحر که پنجاه کروه مسافت است و این نهری از آب جون جدا کرده تا هفت نهر دیگر ساخته
و در این بین برده و در آنجا قلعه بنا فرموده موسوم به فیروزآباد و دیگر نهری از آب کهکر جدا کرده از پای حصار سرستی بگذرانید
و کرده دیگر بجانب لکهنوتی رفته تا رضالی کرده به سرحد آورده تمام بلاد هندوستان فتح لکهنوتی و دکن و سرهند
ارسال اسامی انها جدا کرده هر که در آبادانی ساخت و قصبه‌ها و شهرها و حصارها آورده فیروزپور نام نهاد
و در این سال بنا بر ضعف پیری شاهزاده محمد خان را وکیل مطلق العنان ساخت و اسباب سلطنت را به او حواله نمود
و بعد از چند روز بعضی از امرا بسبب اغوای جمعی از مفسدان در میان معاملات مجرمانه شدند تا کار به مقاومت انجامید
و آخر فرار پیش گرفت و در سرحد کوهستان مرحوم سلطان فیروز کشته ایام سلطنتش سی و هشت سال و چند ماه بود و سلطان فیروز شاه در خراج
حاصل او موافق طلب بخت و عمال سلطنت حد از معین کرده و هیچ بدعتی در تحت حاکم فرمانروائی و حدود
نفر نمود و مسجد که در فیروزآباد ساخته مثمن است و هر طرف آن بعضی از وقایع احوال خود را نقش کرده
جمله آورده که در ازمنه سابقه بود آنکه در جرایم عظیم مثل بریدن دست و پا و کندن استخوان‌های اعضا و سوختن اندام
بآتش و زدن میخ بر دست و پا و سینه و کشیدن پوست و دیگر چیزها به عمل میآوردند من جمله همه را موقوف ساختم و دیگر بعضی حقوق
نامعقول که ظلم بر احوال خلق واجبی کرده بود مثل جزالی و کلفروشی و نیل گری و ماهی فروشی و صابون‌گری و ریسمان فروشی
و کوتوالی و دیگر چیزها همه را بر طرف کردم که بر کار کفته اند بیت دل دوستان جمع بهتر که گنج خزینه تهی به که مردم برنج
و منع بود انهم همه مالی که خلاف شریعت است نگیرند و دیگر جامه حریر پوشیدن و استعمال طلا و نقره که مروج
عادت شده بود دفع نمودم و دیگر عورات که بر آستانه‌ها و بتخانه‌ها میرفتند منتهی اقسام فسادات منع کردم و دیگر جماعتی
را که مخدوم سلطان محمد در سیاست کشته بود و قطع اعضا نموده بود من فرزندان و وارثان ایشان را بانعام و ادرار
خوشدل ساختم و از ایشان رضانامه‌ها ساختم و عمارتی که سلطان فیروز در ایام سلطنت خود ساخته بود بدین موجب است
مسجد چهل و مدرسه سی خانقاه بیست رباط دو بیست شهر سی حوض صد و پنجاه حمام کوشک صد حصار پنجاه پل صد و
حمام ده دار الشفا پنج مقبره صد و باغات اطراف حضرت دهلی هزار و دویست انجام طبع شعر نیز داشت این ابیات
بیت ز هر کمال لطافت که یار ما دارد ؛ که هم مدارا و خوی و هم وفا دارد ؛ مگر فتاد در روی تو پری کی مهر ؛ و گرنه
مهر چنین جهره انجا دارد ؛ حکایت از لب لعل تو میکنی فرماید ؛ از آن سخن خوب لب تو داود و سلطان فیروز
شاه مخاطب به سلطان غیاث الدین تغلق شاه ابن فتح خان ابن فیروز شاه را سلطنت داشت و بعیش و کامرانی

آورده ... معین کرد

اقلیم ثالث

مستغرق بوده سرانجام کار ملک و مال را مهمل گذاشت و از روی بی‌خردی وقلت تجربه برادر حقیقی
خود را گرفته محبوس ساخت هراینه ابوبکر پسر ظفرخان که برادرزاده او میشد واهمه کرده راه فرار
پیش گرفت پس از آنکه چند امرا به پیشه آمده سلطان غیاث الدین را بقتل آورده بعد از پنج ماه و
پنجاه و سه روز بود بعد از آن سلطان ابوبکر پادشاه شد سلطان محمد ابن فیروزشاه که از پدر فرار
نموده بود در نگرکوت مستحکم شده بود با پنجاه هزار سوار بدهلی آمده شکست یافت و پس از چند روز
وقت لشکری فراهم آورده چون هنوز نوبت سلطنت بوی نرسیده بود در این کرت نیز انهزام یافت و آخر
بعضی از امرای ابوبکر شاه از وی برگشته پنهانی محمد شاه را بدهلی طلب داشتند و ابوبکر شاه از
این قصه خبردار شده راه فرار پیش گرفت مدت سلطنتش یکسال و نیم بوده محمد بن فیروزشاه
در ماه هفصد و نود و دو بدهلی رسیده بر تخت نشست و ابتدا دفع ابوبکر شاه پیش گرفت تا جمعیت
تمام بکوتکه جادرنامه فرستاده بر او محاصره نمود و پس از چند گاه بدست آورده بقلعه میرت فرستاد تا
در آن محل فوت گشت و بعد از آن بهوا و هوس سلطنت میرانید تا در سال هفصد و نود و شش وفات یافت مدت
سلطنتش شش سال و هفت ماه بود و امرا بر شرایط تعزیت پسر دوم همایون خان نام را سلطان علاء الدین
اسکندر شاه خوانده بر تخت سلطنت جلوس دادند عنقریب سلطنتش استقامت نیافته بود که بدرود
این جهان بی بود نمود مدت حکومتش یکماه و شانزده روز بود و پس از آن پسر خورد محمد شاه سلطان محمود
برادرش را پادشاهی اجلاس دادند ناصر الدین محمود شاه خطاب دادند و هر یک از امرا خطابات داده
ایشان را اضعاف ساخت از آن جمله به خواجه سرور که خواجه جهان شده بود ملک الشرق خطاب داد
از قنوج تا ولایت بهار به حواله نمود و سلطان الشرق جونپور را دار الملک ساخته جمیع زمینداران
نواحی را مطیع و منقاد ساخته و از راه جاجنگر پادشاه لکهنوتی هدایا و پیشکش گرفته از آن سلسله
تغیر سلطنت کردند و مقرب الملک مقرب خان را و لیعهد ساخته بجای خود در دهلی گذاشت و خود با سعادت خان
بجانب گوالیار در حرکت آمد و در خلال احوال ملوی افغان با چند دیگر عذر اندیشیدند و سلطان
عذر واقف گشته ملو را به مقرب خان برده و با سلطان بعزت مراجعت کرد چون مقرب خان با سر محاصره مشغول
شد بعد از چند وقت مقرب خان سلطان فریب داده با چندی از خدمتکاران به شهر آورده و سعادت خان مضطرب گشته

کالپی

نصرت شاه ابن فتح خان ابن فیروز شاه را از میوات طلبیده در فیروزآباد بر تخت نشاندند و پس از چند روز
امرایی که با سعادت خان همراه بودند ترک موافقت کرده نصرت شاه را از سعادت خان جدا ساختند و سعادت خان
از روی اضطرار نزد مقرب خان رفته بقتل رسید و بعد از آن از دهلی تا فیروزآباد دو پادشاه بهم رسید
و امرای دو رویه هر ولایتی را که داشتند بنام خود کردند تا سه سال بدین منوال بود و بعد از آن ملو
اقبال خان خطاب یافته بود مقرب خان را بقتل آورده سلطان محمود را بهانه ساخته خود سلطنت میکرد
در این اثنا صاحبقران امیر تیمور گورکان از آب جون گذشته بفیروزآباد نزول فرمود و ملو روز
دوم حرکت مذبوحی کرده در حمله اول ترک عیال و اطفال داده بقصبه برن رفت و سلطان محمود
نیز با قلیلی از نزدیکان و مخصوصان خود راه گجرات پیش گرفت و شاه دهلی بنوعی خراب بود
که هیچ دیاری هم نمیرسید [illegible] از توقف سلطان محمود و ملو خان یکجا جمع شده بحرب سلطان ابراهیم روان
کردیدند و چون سلطان محمود از ملوخان [illegible] بلشکر سلطان ابراهیم پیوست
و بواسطه بدسلوکی [illegible] فرار نموده بقنوج آمده بدان [illegible] ولایت قناعت نموده ملوخان [illegible]
ملک [illegible] ولایت پنجاب [illegible] و عزیمت ملتان [illegible] که بر دست خضر خان
که نیز بحضرت صاحبقران امیر تیمور گورکان حکومت [illegible] بقتل رسید بعد از این واقعه کرت دیگر
ولایت محمود شاه را [illegible] محمود شاه [illegible] روزگاری گذرانید تا در هشتصد و چهارده
فوت گشت ایام پادشاهی [illegible] بیست سال [illegible] و چون از آن سلسله کسی که قابل
پادشاهی باشد نماند [illegible] خضرخان مستقر کرده [illegible] سلطنت و اسباب ملک
داری [illegible] سکه و خطبه [illegible] امیر تیمور و آخر بنام میرزا شاهرخ
[illegible] ملک هند [illegible] عدالت
[illegible] در [illegible] جمادی الاخر هشتصد و بیست و چهار هجری [illegible]
[illegible] هفت سال [illegible] بر مسند سلطنت تکیه زده بسلطان مبارک شاه
ملقب گشت و در ایام سلطنت از اطراف و جوانب [illegible]
[illegible] که هوای سلطنت هندوستان در سر او جا گرفته بود اکثر پرگنات را تاخت و غارت نمود

لاهور

لاهور را خراب کرده اید و بر اثر آن سلطان هوشنگ بقصد گوالیار از مالوه در حرکت آمده و هنوز آن کام
صورت نیافته بود که سلطان ابراهیم شرقی با عساکر آراسته بکالپی آمده آن ولایت را متصرف کرد و مبارک شاه
نیز لشکر جمع آورده همراه او در جنگ گشت و بعد از دو شبانروز رحلت نمود بی آنکه کسی در میانه [illegible] مراجعت
بولایت خود روان کردید و بعد از این قضایا پسر جسرت که با النگ کابل داشت بولایت هند آمده از قتل و غارت
چیزی [illegible] دیگر حوالی ملتان را [illegible] و کرت دیگر لاهور را گرفته تاراج فرمود
و چون مبارک شاه [illegible] مبارکشاه در این [illegible]
الدین [illegible] سلطان [illegible]
هشتصد و سی و هفت [illegible] سلطان [illegible] مبارک آباد که در کنار جون بنا نهاده بود [illegible]
[illegible] ایام سلطنتش سیزده سال و سه ماه بود سلطان محمد شاه ابن مبارک شاه باتفاق امرا بر تخت نشست
اما در زمان وی [illegible] سلطان ابراهیم شرقی بعضی از پرگنات را متصرف گشت
و سلطان محمود خلجی از مالوه آمده قصد دهلی نمود [illegible] سلطان احمد گجراتی قصد مالوه نمود [illegible]
صلح در میان آورده [illegible]
امرا [illegible] ملک بهلول لودی که [illegible]
در معرض قبول [illegible] محمد شاه او را فرزند خواند و حکومت لاهور و دیپالپور در عوض صله [illegible] عنایت فرمود
[illegible] ملک بهلول [illegible] سلطنت [illegible]
جمع آمده محمد شاه را محاصره نمود [illegible] سلطنت محمد شاه [illegible] هشتصد و چهل و هفت
[illegible] ایام سلطنتش ده سال و چند ماه بود بیت چنین است [illegible]
[illegible] چون محمد شاه فوت شد پسرش سلطان علاء الدین
خطاب کرده بر تخت نشست [illegible] چون بر جهانیان ظاهر شد که وی در کار سلطنت
سست و عاجز است [illegible] سلطان بهلول [illegible] بیت [illegible]
خردمند [illegible] سلطان علاء الدین [illegible] هوای بداون [illegible]
مشغول گشت [illegible] حمید خان که وزیر ممالک بود [illegible] دهلی [illegible]

بهلول را سلطنت طلب داشت چون سلطان بر قضیه اطلاع یافت چیزی بملک بهلول نوشت که چون پدر
من ترا پسر خوانده مرا بسر و برگ سلطنت نیست همین بداون قناعت کرده سلطنت را بتو گذاشتم بیت بی
سرنیزه و امداد شمشیر کامی که تمنای ملک بود بر آمد و ملک بهلول قبای سلطنت بر قامت خود دوخت
کرده سلطان بهلول خطاب یافت و سلطان علاء الدین روزی چند بلهو و لعب بسر برده فوت کرد و مدت حکومتش
هفت سال و چند ماه بود گویند ملک بهلول بعد از اتمام و رودی بسامانه سپاه [illegible] سلطانی نامی در آن
برکنه [illegible] درویشان اشاره بجمع کرده گفت از شما کسی هست که پادشاهی را بدو هزار تنکه بخرد ملک
بهلول یکهزار و هشتصد تنکه همراه داشت آورده پیش آن عزیز نهاده آن بزرگ قبول کرده فرمود که پادشاهی ترا مبارک
باشد بیت سالکان هر چه ارادت بینند ملک کاوس و فریدون بگدائی بخشند و این اراده همیشه در
خاطر داشت تا در هشتصد و پنجاه و پنج بسریر حکومت نشست سلطان بهلول در کمال سلوک و شرع [illegible]
نموده و [illegible] در [illegible] بیشتر اوقات بمجالست علما و صحبت فقرا گذرانید القصه چون سلطان بهلول
احمد خان [illegible] فوت و مکنت تمام داشت بنا بر صلاح وقت هر روز بسلام او میرفت و بوی ملازمت نموده تا وقتی که
بدست آورده خطبه و سکه بنام خود کرد و او مکرر با سلطان محمود شاه و محمد شاه شرقی حاکم جونپور جنگ کرده چون
نوبت سلطنت بسلطان حسین شرقی رسید صلح بدین شرط قرار گرفت تا سه سال با هم جنگ نکنند و چون سه سال منقضی
گشت سلطان حسین با هزار پیل و لشکری عظیم بدهلی توجه نموده در بین الجانبین مواد نزاع و هیجان بود
و بصلاح دولتخواهان باز معامله بصلح انجامید و سلطان حسین گذاشته بجونپور مراجعت نمود و سلطان
بهلول فرصت غنیمت دانسته بتعاقب پرداخت و چهل نفر از سران سپاه او که یکی از آنجمله قتلغ خان وزیر بود
و اعلم العلمای وقت [illegible] اسیر کرد و با چند پیل که زر بار داشت بدست آورده معاودت فرمود بعد از
چند گاه سلطان حسین با لشکری عظیم بر سلطان آمده پس از جنگی صعب هزیمت خورده راه فرار پیش گرفت
و در این جنگ اموال [illegible] بسیار بدست لودیان افتاد و سال دیگر سلطان بهلول بر سر جونپور رفته چند ماه در کالپی هم
بجا [illegible] گذشت و آخر سلطان حسین هزیمت یافته بجونپور درآمد و سلطان بهلول از عقب رفته
از آنجا نیز او را بجانب [illegible] و بدان اکتفا نکرده تا قنوج [illegible] و بر [illegible] قنوج [illegible] مقابله روی داده
بعد از جنگ هزیمت که طبیعی سلطان حسین شده بود بفعل آمده خاتونش که دختر سلطان علاء الدین بود [illegible]

خان

اقلیم ثالث

خان [illegible] افتاد و سلطان بهلول جونپور را به پسر خود باربک شاه داده بجانب
دهلی روان گردید چون [illegible] سکه [illegible] هشتصد و نود و چهار وفات یافت مدت سلطنت وی سی و هشت سال و هشت
ماه و هشت روز بوده چون سلطان بهلول [illegible] شاهزاده نظام خان که ارشد اولاد
بود از دهلی خود را بقصبه جلالی رسانیده پادشاه شد و بسلطان سکندر مخاطب گشت و ابتدا اعظم خان برادر خود را که
حاکم [illegible] بود بدست آورده باز همان ولایت بدو عنایت فرمود و [illegible] بر سر برادر دیگر باربک شاه رفته پس از
کار زار بسیار [illegible] آورده باز همان ولایت بدو عنایت فرمود و بعد از آن بضبط ولایت مشغول گشت و در
کرت [illegible] بجانب جونپور [illegible] که [illegible] سلطان ضایع شده بودند
سلطان حسین جمعیت نموده با صد زنجیر پیل از بهار بر سر آمده در حوالی بنارس جنگ داده سلطان حسین
[illegible] و سلطان سکندر از عقب او به بهار رفته آن ولایت را متصرف گردید چون شنید که سلطان حسین بلکهنوتی
رفته [illegible] حرکت [illegible] او را با سلطان علاء الدین پادشاه بنگاله [illegible] داده
بدین شرط صلح قرار یافت که مخالفان یکدیگر را پناه ندهند [illegible] ممالک یکدیگر [illegible] سازند و بعد از
صلح چند ماه دیگر در بهار توقف کرده بواسطه قحط و غلائی که روی داده بود معاودت بدهلی نمود و در [illegible]
قلعه [illegible] که در غایت محکمی است و [illegible] طول انجامید بدست آورده [illegible] بنا فرمود پس از آن
[illegible] قلعه [illegible] رفته با [illegible] بازگشت و در حین معاودت مرضی وی عارض گشت که [illegible]
[illegible] رفته [illegible] منقطع شد بیت ساقیا [illegible] پر [illegible] که چون هنگام
[illegible] بیت [illegible] باده عیش [illegible] و در ذیقعده نه صد
و بیست و سه رخت هستی [illegible] عالم باقی [illegible] ایام سلطنتش بیست و هشت سال بود سلطان
سکندر بجمال ظاهری و کمال معنوی آراسته بود و هر روز بار عام داده [illegible] و هر سال
دو بار اسم فقرا و مستحقین ولایت [illegible] نظر [illegible] عنایت کردی و مرد
[illegible] بجهت [illegible] از [illegible] فراخور [illegible] و تعصب اسلام بحد افراط
رسیده بود [illegible] کسی [illegible] هندوان جرات نمودی [illegible]
[illegible] فقرا فرستادی [illegible] سپاهی [illegible] رسانیده بود که

کالپی

حیوة خانمانهای مردم بالتمام بتوی رسید و هر روز زنان و اطفال و اصحاب بر کنده و ولایتها بنظر او آمدی
و همیشه بسر انجام ملک مشغول بودی و شعر نیکو گفتی و کلوخی تخلص کردی این بیت
مرا از تیرهای ابرو اثر کشته هر پهلو کنون پروانه خواهم کرد بیخان کمان ابرو و چون سلطان
سکندر برحمت حق پیوست اعیان مملکت منصب عظیم القدر سلطنت را به پسر بزرگ او سلطان ابراهیم که
بحسن فراست و کیاست و شجاعت موصوف بود قرار دادند و چون بخت سلطنت برآمد ولایت جونپور
به برادر خود شاهزاده جلال خان عنایت فرمود در عرض اندک روز شاهزاده برای صلاح او در آن
سازی داده سکه و خطبه بنام خود کرد و چون سلطان ابراهیم از احوال او اطلاع یافت بجنگ برادر خود لشکر
متوجه ساخته بهادانی فرستاد و خود بجهت دفع جلال خان در حرکت آمد شاهزاده جلال خان مستعد
جنگ آمد ازین سبب از امرای کالپی کمانه شیر با سپاه از سوار بجانب اگره روان کرد و سلطان ابراهیم ملک آدم را
چند بار بجهت ضبط اگره فرستاد و خود بکالپی رفته محاصره فرمود تا هنگامی که مسخر ساخته شهر را بجرا اورد
و شاهزاده جلال خان را اگر کاری نساخته بجانب سلطان محمود حاکم مالوه رفت از آنجا که بولایت خود
که در اثنای راه بدست گوندها گرفتار گشته نزد سلطان ابراهیم فرستادند تا بقتل رسید
دانی بر این بیت که نور انبیا بوده عمر غنا بدرقه شربت سلطنت را چنان نیست که تنها از پی
خون برادر زنند و پس از چندی بامر الحرامی مزاجی همه ساله البتهشو و اعظم همایون را که امیر
الامرا بود گرفته در بند نگاه داشت تا هر دو فوت یافتند و ازین سبب دریا خان نوحانی حاکم بهار سر از اطاعت پیچید لوای
مخالفت برافراخت و در خلال احوال بهادر خان نوحانی پسر بجای وی نشسته سلطان محمد خطاب کرد
و قریب لک سوار بر او جمع گشته تا ولایت سنبل بدو او رود و دولت خان لودی حاکم لاهور نیز از بیم دسیایی
اندیشه مستند بکابل رفته فردوس مکانی بابر پادشاه را بهندوستان اورد اگرچه در اثنای راه دولت خان فوت
کرد اما سلطنت هندوستان بالکلیه منقطع شده بود امّا حضرت پادشاه نوکا بستان الهی نمود در میدان مقابله و
محاربه آفتاب دولت پانی پت با سلطان ابراهیم که قریب لک سوار و هزار فیل داشت مصاف روی داده مظفر
داده گشت و بر ان کارزار سلطان ابراهیم با جمعی از امرا کشته گشته سلطنت هندوستان از طبقه افغانان با خاندان تیمور
صاحبقران انتقال یافت ایام سلطنت هفت سال و چند ماه بود ظهیر الدین محمد بابر پادشاه ابن میرزا عمر شیخ ابن

میرزا

اقلیم ثالث

میرزا سلطان ابوسعید بن سلطان محمد بن میرزا میرانشاه ابن امیر تیمور صاحبقران پادشاهی بود بزیور کمالات آراسته
و بفرط سخاوت و شجاعت پیراسته بیت که شکار چنان خوش چکامندی اندر اندیشه که زروی چرخ منقش شدی چو ترک
زبیم لرزه در اجزای که کوه می افتاد چو میخها بشاخ گوزن تیر خدنگ بکدام زبان در مدحت او توان سفت و بچه
بیان محامدت او توان گفت صحیفه افتاب جهانتاب چه احتیاج با داستن وعده اکثر الانوار ماهر چه حاجت
ولادت با سعادت او در محرم هشتصد و هشتاد و هفت بوده تاریخ آنحضرت محرم یافت اند مکرم تاریخ ولادتش هم آمد
نقل است وقتی که فردوس مکانی در مجلسی می فرمودند که تاریخ مولد ما شش محرم را شیخ زین الدین خوافی که در آن
مجلس نشسته بود بر سبیل بدیهه گفت که شش محرم حرف است و لفظ شش نیز از تاریخ خبر یافت و انجناب در دوازده
سالگی بولایت فرغانه پادشاه شد بعد از او و بابت عم میرزا و سلطان احمد میرزای پسر سلطان محمود میرزا اخبار القهار
داد و او آخر الامر سمرقند به تصرف او در آمد سلطنت کرد و در خلال احوال نشست که بعضی امرا میرزا جهانگیر
برادر پادشاه را برداشته همراه به سمرقند گذاشته بجانب فرغانه در حرکت آمد و چون بخجند رسید بکر شیخان
مملکت ممکن بنابرین چون بتوان کار کرد که چه در صعادت بجهات بیابان سمرقند محاصره نمود و محمد مقیم
پسر ذوالنون از قلعه کابل برآمده بعد از اندک طعن و ضرب هزیمت یافته تحصن شد و امان طلبید پادشاه
او را امان داده کابل را متصرف کرد و بعد از چندی لشکر بقندهار کشیده از ولایت شاه بیگ پسر
امیر ذوالنون گرفته به ناصر میرزا بخشید بعد از معاودت قندهار را جمعی از مردم خسروشاه ابن عبد الرزاق کابلی گرفتند
آنحضرت بمت بیه شاه مراد برداشت لوای مخالفت افراشتند تا آنکه در مقدمه پادشاه زیاده از پانصد
کس نبود با انجماعت که سه هزار بودند مصاف داده فاتح آمدند بعد از آنکه شاه بیگ برادر ایشان باشد
و بیدو نشینی ولایت صور جنگ خان میرزا حاکم بدخشان را که پسر عم وی میشد خسرو را از بخارا فرستاد
اسماعیل میرزا در پی شاه داشتند و سلطان ابوسعید همراه با عسکر پادشاه بیش از آنکه
خان میرزا به بالاشکر قندهار و کابل و زابلستان متوجه کردید حکام حصار از عزیمت وی خبر یافته
موفق بعزم کارزار لشکر را در جنگ به برافراخته در خوارزم آفتاب در خشکی دشت بد بخت
حرص سلطان محمد سلطان گرفتار گشته بقتل رسید و حصار شادمان با ولایت ختلان و قندوز و بغلان
و کولاب کشت و در اثنای این خان میرزا رسیده متوجه سمرقند گردیده و حاکم آنجا بار محمد تیمور سلطان و

کابلی

بخارا عبیدالله خان مرکز دولت و حالی گذاشته بجانب کش شتافتند و مابین بابر و نصرت پادشاهی از آن
دار السلطنه سمرقند طالع و اطراف آن مملکت را انضمام بخشید چون در امر سلطنت مستقل گشت احمد بیگ صوفی و شاهرخ
بیگ طور رخصت مراجعت داده باقی سپاه را جهت ضبط ولایات سمرقند و بخارا و بعد از آن همه سلاطین اوزبک خیال
تسخیر ماوراء النهر نموده عنان نهضت بجانب بخارا منعطف گردانیدند و این خبر بپادشاه رسید با آنکه خرمی
برد و لشکری جمع شاه با قلیلی که در خدمتش بودند متوجه مخالفان گشته در حوالی بخارا اجتماع نمود کر سلاطین
اوزبک چنین مقابل شده بر گشته الامر عنان سکاست ایشان انعطاف داده چون دو منزل گشته بیک سطور
ناگاه سپاه بیکران آمده آتش رزم مشتعل گردید پادشاه طاقت مقاومت نیاورده راه کابل پیش گرفت و کرت
دیگر با امیر نجم بیگ ثانی ماوراء النهر در آمده بی نیل مقصود باز گردید چون نقش تسخیر آن ولایت در آئینه مراد رخ ننمود
هر آینه فروغ همت بلند همتش در گرفتن هندوستان آمده و از مرقلات سپاه مطلبش بجلوه نرسید تا در
پنجم بتاریخ فتح هند صورت و چنانکه گذشت سلطان ابراهیم بقتل رسید چندان دفاین و خزاین بدست شد که
عقل از ادراک آن عاجز ماند و پادشاه خزاین چندین ساله ملوک هند را بنوعی انعام فرمود که بعضی کابل را داد
تسخیر ولایت داشت چندین حزینه ... که بعلوفه نوبی ... رفت برم خوب هر ولایت فرستاد
خصوصا سمرقند و فرغانه که خاص و عام ایشان از خزانه هندوستان منفعت یافتند بعد از آنکه فتح
بجمع اقبال پادشاه و زینت شاهزاده محمد همایون را باکره فرستاد تا خزاین آنجا را ضبط نماید اکر از آکره
کدا از اولاد حکام گوالیار بود الماسی بجناب پیشکش کرد که هشت مثقال وزن داشت و جواهریان قیمت آن را
نصف خرج تمام ربع مسکون گفته بودند و یکی از شعرا تاریخ آن فتح را فتح بلده یافته و چون آگره محل ...
پادشاه گردید بنا ساختن باسه ... آمده صدا داده بتوفیق الله تعالی آن فتح که ... فرشته خو
کابل ... عمادی پا روزگار است ظهور نموده ... در عرصه گیتی باطراف و اکناف عالم رسیده و پس از
آن بجمع جمیع ممالک هندوستان و از خزاین ... بالرحمت ایزدی ... هفت انجمن سرای
اثر بعالم قدس خرامید سلطنتش سی و هشت سال بوده از آنجمله بیست سال در هند گذرانیده در سنه ...
درگذشت **بیت** شه خسروان شاه بابر که داشت : دو ... همایون بجای ...
چه طوطی ... کرد طی : ... تاریخ ... نو بگو : همایون بود وارث ملک وی : و بعضی از خصوصیات این

پادشاه

پادشاه از غرایب امور است چنانچه با موره و ... قلعه کنگر ... قلاع ... دنبال ... گشته کاه
بوده که ... گرفته از ... علم ... مستحضر بوده و ... از
شولیقا ... رساله در فقه حنفی و تاریخ وقایع احوال و صحبت علما و فضلا
دوستی داشته و خود نیز طبع شعری داشته و شعری هموار میگفت از آنجمله است **بیت** امیدوار و دلشاد کرده یار
بروی لاله زاری هوای بهار : ... چشم ... آنکه ... کلبت
ملال ... گرفت ... و گر ... از ... لال ... معانی رساله
توضیح علم معما نظم کرده بدیشان فرستاده و پادشاه بعد از مطالعه این ... گفته که لا اقل ...
رباعی ... عجم ... عرب : ... طرب : ... معما نامی : نام از ...
او ... عجب : و از آنجناب بهشت ... همایون بحکم وصیت بعد از ... ولایت ... باکرم
بادیه سلطنت ... گردید ابو الغازی محمد همایون پادشاه ... بلطف طبع حد ... موصوف و بکسب
فضایل نفسانی و کمالات انسانی معروف ... بدیع ... خط ... بلغاء عرب و عجم ... و مهارتش
در اکثر علوم خصوصا ریاضی ... حکمای ... اولیا ... **بیت** کسی ... :
کرده اکتساب کمال : ... کلک ... فریدون ...
... **بیت** آنکه ... : ... عقل ... : ... صحبت ...
و گوشه نشینان ... و ... غریب ... مستعد ... با حسن ... تاریخ و لادت
با سعادتش ... پادشاه صف شکن ... تاریخ ... و ... سال
انتظام ... ارکان ... هر یک ... ولایت ... کابل
قندهار و غزنین را بمیرزا کامران مسلم داشت و سنبل بمیرزا عسکری عنایت شد و میرزا هندال که از ... آمده بود
خزانه انعام شد ... اطلاع ... تاریخ شد و پس
از ... عبدالله ... بجانب ... سلطان سکندر
با ... امرای افغان لوای استیلا بر افراخته بودند و پادشاه بفتح ... منسوب گشته ... کمر ... نصرت و ظفر کمر
... بمعاونت ... وجه ... خلعت ... از آنجمله ... دو

تکه مرصع بود بواسطه خاطر میرزا محمد زمان ابن میرزا بدیع الزمان ابن سلطان حسین میرزا که از سرکار پادشا
فرار نموده بود و بسلطان بهادر گجراتی پیوسته بود میان او و پادشاه جنگ و جدال انجامید عزم گجرات و کوچ نمود
سلطان بهادر گجراتی در حصار چتور بود تصمیم یافته هراول سلطان بهادر ابتدا از صدمه افواج قاهره شکست خورد
جنگ صف نتوانست نمود لاجرم لشکر پادشاه قریب دو ماه او را محاصره داشت سلطان بهادر چون دانست که توقف
موجب فنا است شب هراینه با پنج کس از امرای معتبر که بجهت وفا ... [illegible] ذلت بهادر یافته اند پادشاه فرار
مخالف آگاه شده تا پای قلعه مندو عنان باز نکشید بعد از جنگ پادشاه ظفر پناه بر قلعه مندو برآمده قرار
بر آن استیلا یافتند و سلطان بهادر مضطر گشته با شش هفت سوار متوجه جانپانیر گردید هر جواهر که در قلعه
بود همراه گرفته بجانب احمدآباد رفت و پادشاه از عقب روانه احمدآباد بتصرف درآورد و دیگر که مضبوط
ساخته بود بکوه شده حرکت سلطان بهادر را از کنبایت استماع نموده کوچ کرده به بندر دیو رفت و پادشاه
از کنبایت مراجعت کرده جانپانیر را مفتوح ساخت و چند گاه در آن دو سال بسر برده که در آن سال انتظام گجرات تحصیل ولایت
نشده در این اثنا صحت رسید که عماد الملک غلام سلطان بهادر با پنجاه هزار سوار آمده احمدآباد را متصرف گردید
هراینه جانپانیر را بسردی میلک سپرده متوجه گردید و میرزا عسکری با جمعی از امرا که هراول بودند جمله
اول عماد الملک را شکست داده احمدآباد را متصرف کردند و پادشاه احمدآباد را بمیرزا عسکری و قهر والدّرا میرزا
یادگار ناصر و هر جا میرزا هندال بیلدار و نا ولایت را بامرا تقسیم کرده متوجه مندو شد و سکونت نموده پس از
چندگاه مردم گجرات جمعیت کرده میرزا عسکری را از احمدآباد بیرون کردند پادشاه چون شنید که بجنبال مخالف
گجرات را گذاشته بجانب آگره حرکت آمده هراینه بسرعت تمام متوجه آگره گردید و در غیبت پادشاه شیرخان افغان ولایت
بهار و بنگاله بتصرف درآورده و قلعه چنار محکم ساخت پادشاه دفع فتنه او را اهم دانسته قلعه چنار فتح نموده پس از آن
بجانب شیرخان که در بنگاله بود روان گردید شیرخان باطراف مغلوب شده و دو روز از راه چنار که بجانب رهتاس رفت
و آنحضرت بنگاله را بجهان گیر میرزا متوجه کرده آگره ... خبر رسانید که میرزا هندال باغوای واقعه طلبان
خطبه خوانده و دان بوده شیرخان بواسطه هوای بنگاله امداد سفر اکثر اسپان پادشاه مرده و سپاه تلف شده بعضی نیز
رسیدند شیرخان از بد بختی لشکر آگاه شده با جنود بی عدد بعزم مقاتله حرکت کرده چون مدت مقاومت کشید شاه
شیرخان شیخ خلیل که مرشد کلی بود بحضرت پادشاه فرستاده و عرض داشت نمود که اگر پادشاه ولایت بنگاله را

به بنده

به بنده گذارند باقی ولایت بملازمان پادشاه و دو سه ماه جنت آشیانی قبول نموده شرط آشتی بجای آورده شیرخان لشکر
پادشاه حمله آورده بسیاری از مغلان و دیگر افغانان بیل و اسپان کرده کشتی بسیار بردند و کشته بسیار شد هر کس بجانب پادشاه آمد
اتفاقا بجهت کشتی ها بسته بود نتوانست بر تیر و تبر غرق بحر فنا گشتند پادشاه خود بآب زده بزحمت بسیار که غرق شوند
که بملاحی سقای از آن ورطه بیرون آمده متوجه آگره گردید و بعد از فوت میرزا کامران در آگره و میرزا هندال در آنجا بود
از آنکه شیرخان آنجا جمع شده بودند میان برادران نفاق پیدا شد میرزا کامران بامر تخت بجانب لاهور روان گردید
و شیرخان دلیر گشته بکنار آب آمده پادشاه نیز در قریب آب گنگ سوار شده متوجه گردید بنابر آن هر روز جمعی از لشکر
پادشاه جدا شده متفرق گشتند تا آنکه سلطان محمد میرزا نبیره ابو الغازی سلطان حسین میرزا که رکن الملک بود بطرف
بر فاسد قوی ولسالی الحوادث بادشاه نیز اکثر گاه فرار بیک کرده از رفتن وی نقصان فاحش بلشکر راه یافت و بتدریج بر حال
نوع مختل و ملول لشکر پادشاه بود هراینه رای پادشاه بر آن قرار گرفت که از آنجا کوچ کرده بموضع بیرون فرود آمدند
دو ماه توقف که اکثر مردم با سپاه کوچ کرده دار بود شیرخان بر جهاد است که زیرا که از اطراف لشکر آماده کرد بعد از جنگ
فرار نمود چون کار از دست رفته بود پادشاه اسب بر آب راند بکنار آمد در آن اثنا شاه جانی ما از احداث شمس الدین
محمد غزنوی که در آن حال بجهان اعظمی اشتهار یافته بود دست او را بیرون آورده از کنار آب و دلداری بسیار داد او را هم
کشته گشته بیت بقا بقای خدا و ملک ملک خداست ۛ تؤتی الملك من تشاء و تنزع الملك ممن تشاء ۛ
از خروش کوس شاهان این ندا آمد بگوش ۛ کین سرا مر پادشا و را نبوشی دهند ۛ و بعد از این تصرف ملک هند و بهستان
چون نکین سلیمان چند روز در دست اهرمنان افغان ماند چنانچه واقعه در روزنامه شود در حصار چهار
روی داد چون پادشاه باگره رسید چند روز در آنجا توقف نموده بسوی لاهور کشت و کردند بکر برادران جمع شدند قرار
شور نمودند آخر صلاح در رفتن بکر و ملتان دیدند چون بنواحی بهره رسیدند میرزا کامران و میرزا عسکری جدا شده
عزیمت کابل نمودند و در بکر میرزا هندال جدا گشته بجانب قندهار روان گشت و پادشاه در اطمینان خاطر میرزا
یادگار ناصر کوشید با آنکه بغیر از ولایت بکر و ولایت بکر نداشت آخر بوی عنایت داشت چون
شاه حسین حاکم تته ... نفاق و ناسازی خواهیم بیخ طامرت هراینه در فصل ولایت ضالد بود که یکی از
زمین داران معتبر هندوستان است که نموده عرایض فرستاده بود و پادشاه بعد از محنت بسیار بولایت او در
شد که شیرخان کمین داد و فرستاده بود بعد تمام و عهد او موافق خود ساختن و الحال تصمیم کرد پادشاه دارد مقر

معاودت را صواب دانسته مراجعت نمود و در آن راه اسب پادشاه تلف گردید چند نفر سوار همچنان که اسب
اسباب متعدد داشتند مضایقه نمودند و پیاده در این سفر بوالعجبی که این محنت دید باکشیدند تا بولایت
در آمدند و در آن کوه میرزا یادگار ناصر طریق مخالفت پیمود دیگر پادشاه را نه چون پادشاه است که
توقف در آن مملکت صلاح نیست عزیمت قندهار نمود و میرزا کامران از عزیمت اطلاع یافته جیری میرزا عسکری نوشت
که بقدر امکان اگر تواند پادشاه را دست آورد میرزا عسکری که از آن نعمت و تربیت از قندهار ایلغار نمود پیش از
رسیدن وی خبر آن رسانید پادشاه سوار شده با قلیلی جمعیت روان کردید شاهزاده جلال الدین اکبر
شاه را که یکساله بود با سطر جهت نموده اردو گذاشت میرزا عسکری بعد از لحظه ای در رسید چون شنید
که پادشاه بدر رفته اند بضبط اموال و اسباب کشید و شاهزاده اکبر را گرفته بقندهار مراجعت نمود و پادشاه
با بیست و دو کس که از آن جمله یک شخص ساربان بود و ایشان در آن بیابان از حرمت موفق نمیگشتند ... بلوچی را بیدا کرده دو استر
بستانید بسیستان رسیدند و ... حال اینها را با یران شاه طهماسپ صفوی فرستادند چون مکتوب جنت آشیانی
رسید کیفیت اشتیاق کرده فرامین و احکام بتمام حکام شهرها نوشته شد که تعظیم و تکریم و فرستادن تحف و مهمانداری
و مقدمات بزرگانه پادشاه چون بهرات رسید سلطان محمد میرزا پسر شاه طهماسب با محمد خان شرف الدین اغلی که
منصب اتالیقی داشت به استقبال آمده دقیقه از لوازم تعظیم و تکریم فرو گذاشت و جمیع مایحتاج اسباب سلطنت پادشاهانه
سامان نموده با یوسف ملاقات پادشاه هیچ احتیاجی نداشت و چون جمیع اغلان و سرداران که قابل ملازمت ایشان بودند بنظر
آنحضرت در آوردند بعد از آن متوجه عراق گردید پادشاه در شهر قزوین مقام که بر سبیل شرایط محبت بجای آورده
تا در میان او شاه طهماسب ملاقات واقع گردید و ... مراتب تعظیم و تکریم را بجا آورد اکرام پادشاه بغایت تعظیم و حرمت شاه نمود
پادشاه بر آن همت کرده روانه گردید شاه مراد نام یکی از فرزندان خود را که شیرخوار بود با ده هزار سوار ایلات خراسان
تعین فرمود و پادشاه بعد از فراغت از تبریز وارد بیل ... قندهار گشت و قلعه را محاصره نمود و بحال الحوالی
جمع آورده میرزا کامران جهت پادشاه پیوستند میرزا عسکری از شنیدن این اخبار مضطرب شده بعد از ... سال امان
طلبیده ... بپادشاه پیوستند ... تا استان کتابخانه ... فکاک پادشاه ... ناکرفته بود
بیرم خان ... الوس ... از آن ... مشغول ... امنا ... شاهزاده مراد
کرد ... امرا و ... ان ... که قندهار از قزلباش بحکم ضرورت ... کرفت و بعد ... بادیه بخشان

ملکه

دیگر بار بهادر شاه پادشاه و بد افغان چون جان نداشت قلعه را تسلیم نمود و حصص عراقی پادشاه ملک
را به پیر افغان سپرد و متوجه کابل گردید بعد از آن شاه میرزا یادگار ناصر میرزا کامران کریخته بقلعه آمد و حوالی
کابل را محاصره کرد با تمام جمله سیاه از میرزا یادگار بر گشته بپادشاه پیوستند چون شب شد میرزا کامران با جمیع
مخالفان از راه طرف غزنین روان گشت و پادشاه بشهر در آمده در ... شاهزاده جلال الدین محمد اکبر که سه
ساله بود ... پدر بزرگوار ... چون میرزا سلیمان والی بدخشان ... تعمیر سرحد بدخشان قصد نمود
کوچ کرده میرزا یادگار ناصر در خیال مخالفت افتاده ... پادشاه ... بعد از چند کس در کذشت میرزا
سلیمان لشکر بدخشان را جمع ساخته ... پادشاه ... میرزا کامران دیگر پادشاه
آمد کابل را متصرف کردید و محمد ... مکرم ... پادشاه ... میرزا کامران نوشته
و چون امر میرزا کامران فراغت حاصل ... اراده هندوستان نموده ... که روز ... فرمودند که چون عزیمت
هندوستان در خاطر است ... یکی ... بنام ... که فال گرفته ... که ... کسی پیدا شده
دولتخواجه نام داشت پادشاه فرمودند که خوش باشد که شخص ... سعادت خواجه نام باشد بعد از آن ساعت شخصی
که او را سعادت خواجه نام بود پادشاه از این قصه ... تعجب کرده ... و بر فتح هندوستان امید وار شده
و در ذی الحجه قصد ... سعادت ... عازم هندوستان گردید ... بیرام خان ...
رسید ... و ... خان و اسکندر سلطان ... پادشاه کوچ ... عنان
تا لاهور ... اسکندر سلطان از ... داب ... پیش روان ... و امرا
... لشکر ... طرف افغانان ... فرار
... افغانان ... اعلی ... کرده
و اسکندر سلطان ... با هشتاد هزار سوار ... بعزم انتقام و ... حوالی
... بعد از ... و کوشش ... الوس ... کشته افغانان شکست یافته فرار
... که از اعظم فتوحات ... پادشاه ... دشمن ... خاک ... که
... و تاریخ این فتح ... تاریخ ... طالع ... طلبید ... النا ... طلبید
... کرد فتح هندوستان ... تاریخ ... طلبید ... و بعد ... این واقعه جمع ... خواتین و سلاطین

بجانب ملتان تعیین شده خود بدولت و اقبال متوجه دهلی گشتند و کرت دیگر دهلی را گرفتند و همه هندوستان خطبه بنام ایشان
خوانده شد و چون اسکندر سلطان ابو سعید بکوهستان لشکر کشید جمعی همراه کشته [illegible] بر امیر اباباالشتی شاه
جلال الدین محمد میرزا اسیر فرار شده در درگاه آنجناب آمد مع اسکندر [illegible] و بقیه [illegible] الرابع عشر [illegible]
تادیب جمعی منهم سبع الاول [illegible] شد و [illegible] بالای کتابخانه بر آمده لحظه [illegible] و [illegible] فرود آمدن
مودن شروع در اذان نمود و پادشاه [illegible] بجهت تعظیم بنشست و [illegible] خواستن پای ایشان بلغزید [illegible]
نور افتاب زمین افتاد و بعد از دو [illegible] بکلمه طیبه گویا کرده داعی حق را لبیک اجابت گفت تاریخ همایون پادشاه
از بام افتاد تاریخ است و دیگری اینم همایون [illegible] اقبال او با قمه چون [illegible] بیرام خان رسید
تقدیم تعزیت [illegible] شاهزاده جلال الدین محمد و [illegible] فرمان فرمائی شاید جهان و جهانبانان را
حادثه این کرد [illegible] زندگانی آن پادشاه [illegible] کرده چون [illegible]
انجناب مذکور [illegible] الحال [illegible] مذکور [illegible] مطالعه کشکال تکرار [illegible]
از هم [illegible] شعری [illegible] مذکور [illegible] را [illegible] شاد [illegible]
[illegible] که گویم [illegible] جمع آدم [illegible]
[illegible] الطف [illegible] کردان [illegible]
[illegible] کردان [illegible] کردان [illegible]
و سلیم خان بر ایام سلطنت حضرت [illegible] بالفعل [illegible] نظر و [illegible] قلم [illegible]
[illegible] که شیرخان [illegible] مذکور [illegible]
ابراهیم [illegible] سلطان [illegible] آمده محمد [illegible] سکندر [illegible]
در کوه [illegible] سلطان سکندر [illegible]
و [illegible] دوازده [illegible]
[illegible] و [illegible]
[illegible] و [illegible] گفت [illegible] و [illegible]
[illegible] افتاد که [illegible] سلطان [illegible] موضع [illegible]

بعادت طلب [illegible] باده [illegible] و جمعی دیگر [illegible] و [illegible] تا حمله [illegible]
[illegible] دیگر [illegible] و [illegible] کرد [illegible]
خان را که [illegible] سلطان ابراهیم [illegible] ملازم [illegible] شده [illegible]
کرده [illegible] مشغول [illegible] سلطان ابراهیم [illegible] پادشاه [illegible]
[illegible] که سلطان محمد [illegible] ملازم [illegible]
محمد [illegible] و [illegible] کرده
[illegible] سلطان محمد [illegible] حکم [illegible]
[illegible] که [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] پادشاه [illegible]
کرده [illegible] محمد [illegible]
کرده [illegible] محمد [illegible] سلطان [illegible]
و [illegible] پیغام فرستاد که [illegible] کوه [illegible]
[illegible] سلطان
[illegible] سلطان [illegible] پادشاه [illegible]
چند [illegible] که [illegible]
[illegible] پادشاه [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] پادشاه [illegible] بود [illegible]
در [illegible] پادشاه [illegible] گفت [illegible]
[illegible] کرد [illegible]
[illegible] که [illegible] سلطان محمد
و سلطان محمد [illegible] سلطان محمد [illegible]
[illegible] و حکومت [illegible]

کلانه

تولد کرفت و در خلال الحوال حاکم بنگاله را با محمد عالم که حکومت خاص بود مسکود نظارد و لطری همبر سپه قطب خان را
با سپاه و فوج همه اسپ و پیادی فرستاد و مخدوم عالم المخاطب سپهر شد هر چند شجاعت و سلح زه مدافعت نمود
نکرد آخر دل بر حرب نهاده چند اندازه و کوشش نمود تا قاتل شد این خبر موحش چون بادشاه رسید و دفع شان او کرد
نوحبیا که از استیلای او بحشد حسد جلال الخان را بر داشته زن حاکم بنگاله رفت و ولایت بهار را
کرفت و خود را لازم کردند و سلطان بنگاله ابراهیم خان پسر قطب خان نمرود را با لشکری موفور همراه نوحانیان
شیرخان فرستاد و شیرخان در این کرت نیز فتح کرده ابراهیم خان را بقتل آورد و تمام فیل و توپخانه بنگاله را تصرف کرد
ملک الاحوال تا حجاز خان حاکم چنانکه گذشته قلعه چنار نیز متصرف کرد بدیت چه هنگام سپید دستان برده
کلام را اهمیت و پادشاه بعد از شکست داون سلطان محمود بن سلطان سکندر بهند آمد بنیز فرستاد و طلب قلعه چنار
شیرخان قطب خان پسر خود را بحدمت فرستاد الفها عبود ورد و بخواهی نوچهو اسپید سلطان بهادر گجراتی
بمسامع عز و جلال رسید بعد از آن بیند از الابوده است زیاده بر آن نکهه کوتو و پادشاه بعد از مراجعت گجرات
چنانچه نوشته شد قلعه گجرات را از عقب و پیه بنگاله رفته امد شیرخان بنگاله را خالی کرده بجهارکنده رفت و
قلعه اهناس بیعادا کهجو مغول از عقب سپید نوقع می‌آید که بسامرا در بملجای دهند و بکهو را ورده
و نیت داده در هرد و لا جوالی افغان مردان لشکری را با سلاح بدآورده بقلعه فرستاد و چند ولی او را کو
در آورده چون دروازه قلعه بخص مشغول شد و چند دولی را اکر دند شیرخان سیعادا که دیگر عورات کسی
جز زن نقرابت و لعبه منع شخص نمی‌خود و لیها را بالتمام بقلعه در امدند افغانان حرلها اگرفته جنگ متوجه
کردند و جنگ بدروازه امده با بی سپاه بدین رسانیده و قلعه بدان محکمی بآسانی گرفتند و بعد ماه که
پادشاه در بنگاله بکند بایند خواکه تا اکره رود شیرخان دکاه بجلو سرایه کرفته چنانکه گذشت گریخته بیگانه نقل
و بعد از آن بر بنگاله رفته جهان کیرپات با پنجهزار مغول علف بیع خشاور اتران با پادشاه جنگ کرد منظفر
چون ارجانب بنجاب خاطر جمع ساد روی متوجه تنعیه سپهر مالو و محرکرد ملوخان که از نوکران سلاطین
خلجی بود و از وصلح امده از ولایت را بیتکش کرده شیرخان از ولایت بنجاع خان داده متوجه بهتو کرده بد قلعه
نیز صلح کرفته با کره امد و همچنین بسیاری از ولایات را مفتوح ساخت بجانب قلعه کالنجر که محکم‌ترین قلاع هندوستان
است نهضت کرده و وجه که مخاصمه نمی‌بود مسیر نمود که از اطراف حفها بر اورده قعتل کرده با الده روی ملکی الخندق

یکنفر

یکنفر مرد نیز در قلعه خویت درباره دیگر حقه‌ها افتاد و آتش در گرفته شیرخان با چند از خصوص بیشو کویند تا نفس
رمقی باقی بود لشکر را تحریض بحرب صفوف نمود و در آخر روز خبر فتح شنید و بعد از شام نمود واتش را تاریخ آن با ازدهم ربیع الاول
سال نهصد و پنجاه و دو بود خربانی هندوستان که دراینجا او بعمل آورده همانا در بعضا امکنه تمام داشت از اقصای بنگاله
تا آب نیلاب که بکهر است و پا افتاده کروه است برهر کروهی سرای ساخته بود و مسجدی از خشت پخته بنا نهاده معرکه
و امام تعیین فرمود بر یک دروازه آن سرا طعام پخته جهت مسلمانان و بر دروازه دیگر جهت هندوان مقرر کرده بود
هر سرای دو اسب نام که بزبان هندوان ڈاک چوکی گویند که تا اشتر بود که هر روز خبر بنگاله بعد از نیلاب میرسید و مابین هر سرای
حکم کرده بود که درختان میوه‌دار بنشاندند که خلائق در سایه آن می آرامیدند و همین طریق را اکره
تا مندو هر دو کروه سرای و مسجد ساخته بود امنیت راه بمرتبه بود که اگر زالی سبد از طلا داشتی در صحرا تنها
کردی حاجت پاسبان نبود کویند بخواب دیدگفت که نماز شام بسلطنت بنشیند بر او نیز هر کس اورا
مانده همانا که دریک کام اندی و چون شیرخان فوت نمود عادل‌خان پسر کلان که ولیعهد بود در قلعه رهتاس اقطاع
داشت و جلال خان پسر خورد نزدیک بود امرا که عادل خان زود نمیرسد و خوف هاکی ضرر داشتند جلال خان را
در قصبه بنجابه بر سر سلطنت نشاندند و مخاطب باسلام شاه کردانیدند و بنام او سلیم شاه و سلیم خان
اشتهار یافت سلیم خان چون قائم مقام پدر کردید مکتوبی از روی عجز بعادل خان نوشت طلب ملاقات نمود
او در جواب نوشت که هرگاه قطب خان و عیسی خان و خواص خان و جلال الخان امده مرا تسلی دهند ملازمت مستوالیم امد
و سلیم خان این چهار نفر را با رو کرد فرستاد و عادل خان بعهد و قول ایشان بجد بر آورد رفت و بعد از ملاقات با نرم
با طلاع او سغر کشتی بخصت جابکیرشد و بعد از دولت سلیم خان غازی محلی که از محرمان بود فرستاد تا عادل
خان را مقید سازند و عادل خان خبر دار شده نزد خواص خان که در میوات بود رفته و خواص خان لوای مخالفت بر افراخته
متوجه سلیم خان کردید و بعد از تقارب فریقین و تابیه‌ها نی سلیم خان را نوازش فرمود هزیمت بر عادل خان
افتاد عادل خان از جنگاه بجرن رفته دیگر کسی از وی نشان نداد و خواص خان و عیسی خان بجانب میوات در جر
امد سلیم خان لشکری عظیم بکام ایشان تعیین فرموده منهزم کردید و بعد از آن خان را با لشکری عظیم
بدفع ایشان نامزد فرمود ایشان بکوه کمایون رفته تحکم کردید و بعد از آن سلیم خان چهار ده کس از امراء
معتبر خود را عظمت انکه در وقت امد عادل خان داخل بوده کرفته در کوالیار محبوس کردانید هر ابنه اعظم همایون کرتا

لاهور بود و اهم کرده سر از اطاعت پیچید سلیم خان بجانب وی ... کشمیر آمد و او نیز خواص خان را با خود متفق
ساخته از انبالا استقبال نموده و دوستی که در صباح جنگ ... بابر ضابطه حاکم کشمیر ایشان [illegible] خواص خان
بیجیل ... فرار پیش گرفت و بنا بر آن حسب المقدور نزد کرده بجانب نکو ... که ... ایشان ... و سلیم خان
خواجه او پیش ... از عقب ایشان فرستاد و خود بدهلی مراجعت نمود و در خلال احوال غازی خان حاکم
شخصی او را خبری رسانید او از اغوای سلیم خان حمله کرده تمالوی ... سلیم نام ... بغاوت کرده ... از
بنای عصیان ... سواد تمالوی گذاشته مراجعت کرد و خود او پیش کم تعاقب ... رفته بود شکست
خورده برگشت و کرت دیگر لشکر بدفع ایشان نامزد کرده در این کرت شکست بایشان داده ... افتاده بنا بلکهوار
برخوردند با سلیم خان لشکر ایشان آمده مدتی ... سال ... بلکهوار ... داشت و ... ایشان را مسکوب و مغلوب
بنا بر آن بکشمیر ... حاکم کشمیر ... بر ایشان کرده حمله ... و سلیم خان بعد جمعیت خاطر به ...
فرار کرده در این اثنا خبر رسید که چون ... همایون پادشاه بکنار سند آمده ... اثنا سلیم خان ...
بود چون این خبر ... الفتح ... شده بجانب لاهور حرکت ... آمد [illegible]
عراده ... بلاهور ... که همایون پادشاه برگشته ... [illegible]
الامرا ... که ... [illegible]
سلطنت ... سلطان ... و نظام الملک ... سلیم خان ...
خان بپادشاهی برداشتند ... نظام خان ... برادرزاده ... که خواهر ... سلیم خان
بود ... خواهر ... [illegible]
و جمعی ... و امرا ... [illegible] ... عوام الناس
خواند ... [illegible] ... غازی خان
... [illegible]
دیوانگان ... [illegible] ... از
دیوانخانه ... [illegible] ... و خواجه ... [illegible]
مقام ... عالی ... [illegible] ... احوال ابراهیم خان ابن

غازی خان

اقلیم ثالث

غازی خان چک که از بنی اعمام حسین خان بود و خواهر عالی در حبالهٔ او بود ... نزد ... بهمبار و هندوستان رفت و آنجا
مردم بسیار جمع آمده ... رفت چون بتاجپور رسید ابراهیم خان کس نزد عالی فرستاد که اکر برای حسین خان
و بهادر خان ... و محصور ... سید محمد ... و عالی ... جماعت را فرستاد ابراهیم خان را بجمله
متفق ساخته عالی چون از این معنی آگاه گشت ... بجانب ... مراجعت نمود در این اثنا احمد خان که
او نیز از بنی اعمام حسین خان بود و خواهر دویم عالی در حبالهٔ او بود ... تاتارخان ... چند امرای دیگر خود
سکندر ... علم ... افراخت و بر سر ابراهیم خان رفت ... گروهی ... فریقین
مقاومت ... سکندر چون شنید که با ابراهیم خان هفتاد هزار سوار همراه او جمع ... صلح آمده التماس
نمود که ... ابراهیم خان ... لشکر ... عاقبت سکندر ...
ابراهیم خان ... و سکندر کامیاب شده ... متصرف گشت ... خبر رسید که ... همایون پادشاه
از کابل ... آمده اسکندر با لشکرهای ... متوجه شده ... چنانچه نوشته ... ابراهیم ...
لشکری ... [illegible] ... با لشکر ...
و کالی ... [illegible] ... ابراهیم خان از قلعه ...
در بیرون ... [illegible] ...
بیوه ... محمد خان ... [illegible] ...
و هم ... [illegible] ... حضرت شاهنشاهی ...
مقاومت ... [illegible] ... انتظام ...
جلد ... [illegible] ... حضرت شاهنشاهی ... که سکه و خطبه بنام
کرده ... [illegible] ... حضرت شاهنشاهی
ما ... [illegible] ... بیت چو شاه ... [illegible]
بر ... [illegible] ... سلاطین سلف ... [illegible]
حقیقت ... ظل اللهی ... شاهنشاه جلال الدین محمد اکبر پادشاه غازی لا زال ملکه و ...
از مطلب ... [illegible]

کابل

و بجز عزت لطف سلطنت را سر انجام بکرد اند بیت بکار سعد بخوبی بسعد بجلوس او کند نکرد هنوز از فراز علیین تحسین ثنا ماند
که چو جنت اشیانی بمنصب عنفوان شباب کرد بدید بربیع الاول بقصد نشست طالع بجوان بر کرسی خداداد در قصبه کلانور
سریر سلطنت و فرمان فرمائی نشست و صباح عدل و احسان بر مفارق جهانیان مبسوط ساخت بیت هما تا که بود افتاب بلند
که شد عالم انور او جلوه مند چو صیت ابتدای الانتصار در اطراف عالم سمت شیوع پذیرفت در اندک روزی از کرد و
هند کشن تا اقصای دکن بنای شوانه و بجمیع کردنکشان و سرداران را از ابا استقلال بخط اطاعت و انقیاد خواست و در خصوص
تنبیه افغانان قطاع سرحد که در راه کابل و قندهار دست تطاول بمال زنکانان و خانهای مسافران بود اعظم این
اختلاص ولایت کشمیر است که از زمانی که سمت آبادانی یافته تا این روزگار بهرا کشته اطراف و قراکم نجات
و وقوع کر بوده مضافات هیچ پادشاه و بهیچ ملکی مسلط و مسخر نکردیده و سلطان هندوستان را از افرینش جهان تا این
زمان این دولت فاهیت نداده چه اکابر و اهالی ان بسیاری از ... و سایر الناس از اعطای جزیه و زکواه
و دیگر اخراجات مرفه و فارغ البال بیت ملک مصنوع و حصن حصین است منت خدای را که چنین است و دیگر
بیوته این سلسله جنت دو افتاده کان این شهر و دیار را و هیچکس از انحضرت محروم و ناامید نکرده بهر کس ... خود
خوشت خصوص همه سلسله اکر اش است و خوان انعامش عام بیت فضل او دست ناکس کارش داد که مراد او ابد ثبت
کنارش شربت جود او همه جنت هرکرا هست کند بیمار و امروز انشقاق ... هر کدام وزیر کار و دانشمندان
که دوان استان ... عنبر افشان ... بیت زهی ثابت افتاب بلند که از شرق بر بوم غرب فکند
زهر وحش قیمه ... سخن ... بر اهل جهان کامران چو بهره چه خوش بر عالی کرم
جان خوش ... ورس که کار ... سپهر خسرو که در ... مکرمت ...
ملک داری و اداب ... سلاطین ... که سطوت جلال و صیغ ... بخاطرش
هفت خوان ... خسروی که بموعد کرم و محاسن اطوار ... و او را
قان ... که از برای انجام امور ملک ... موافق ...
امل ... همراه ... ضیا ...
فضا افتاد و هر ... که ... بحکم ... از ... که ... مقابل ...
فی الحال ... که ... ابلیس ... وطوق لعنت در کردن

بیت انچه بر سده عالیش بباشد رتبت زحمت معفر و خار کلاه و دستار انجا ... سر رتبه که چو جام مدا
کم قادرت عقول و افهام کند کی تا بجان است دنیائی نیست و صیت عدالتش بمثابه که بغیر از نغمه اغانی و غمزه افانی
هیچکس با بلای دل ز دن و بیرحمی نه و بدون فرباد بجز از بر غاد چمن بیناید و بیداد غیر از غمزه معشوق بعاشق نمانید
بجز ابروی محبوبان کرا مجال که کمان فتنه بزه اورد و بغیر از نرکس خونخوار کرا یارا که تیغ عدوان کشید کر با
در دیده بغیر از صبح نوا ... خون نشسته بجز از شفق شوان شب ... الله اکبر فحش کاف تا قاف عالم کرفته و
کوکبه انعامش چون فیض ستبا باطراف و اکناف جهان رسید بیت ای در بزدان تا ابد ملک سلیمان یافته هر
خواهد جز نظر از فضل یزدان نیافته و محاسن ضیا و مکارم شمائل این خسرو خسرو نشان او فرو اکثر از انست که ...
... قلم کیفیت اندکی از ان ... هر جهت بیت هر چه در ... کو ... حات ... لم یزل ...
دمری از نطقش صدق ... سطری از وصف ... تواند امیدکه ... کار ... و ...
که بود ... حضرت جهان و رقم عالم و عالمیان است انچه ... کردن ... و نوایب روزگار ... تا ... و مصون
بیت خدایا تو ان شاه و ... که اساس ... ظل او ... داد مراد ... و عشا برار
والزام ... کرد ... کار ... با ... بجز ... از جمله ... بیت کر به کوی ... نمت ...
خوشحالی شد ... خون دل ... خوشحالی ... با که خون ... او ... غم ندست محبوبی
دولت به جرخ ... عکس ... او ... بکوی ... بی ... تماشی ...
اکنون ... سرکرانم زدرد ادم ... بیت ... که ... از ذکر سلاطین هند فارغ کردید الحال عنان
اشهب قلم ... جمعی که ... طبع و ... معطوف ... میرزا کامران نعکا
ذات ... اوصاف ... بیمثل ... عدیم المثال ... بیت ... از ...
نام حاتم طائی ... نام ... هست ... در ... نقش ... که فرد ... مکان ...
در فراموش ... شیخ محمد ... و ... حاکم ... ملک ... خلق ...
... مثال ... حال ... جهان ... پادشاه ... با ...
فرمود ... ابواب ... انکی ... ساخت ... اطاعت و انقیاد ... وزیر ... عباد
و ... الخصال ... پادشاه ... کفت ... فرمود ابد و

بیت از این جمله ایت دولت مسند افزون باد : طالع فرخ و سعدی باد : هر غباری که ز تو خیزد کحل چشم من
محزون باد : هر که کرد تو جهد کاری نکند : او از این دایره بیرون باد : کامران تا جهان هست بقا خسرو همایون
باد القصه در خلال این احوال و مرتبه به موضع لشکر قزلباش بغتة در رفته یک شب باسام میرزا برادر شاه اسمعیل صفوی
جنگ کرده غالب آمده مشغول بود که از امرای عظیم الشان بود بغتة اسیر کرده بکر بود و قندهار را تسخیر کرده همه
را متصرف گشت و چون امرا اکثر حضرت جنت آشیانی به پیش آمده موافقت نمودند بی مخالفت لشکر کرده از حوالی هره بجانب کابل
رفت و چون سپاه که قراچه خان میرزا هندال را طلب داشته بود که مخالفت ورزد بعد ملاحظه فرصت فرمود بعد از آن شتما
بر آن قلعه دست یافت و خواجه حسن مروی تاریخ فتح را هفدهم جمادی الثانی یافته و بعد از آن میرزا عسکری را در قندهار
میرزا هندال را بکابل برده جلال آباد را باقطاع او مقرر داشت و بحمد الله که از میرزا سلیمان ظهور رسیده بود
بدخشان را از وی گرفته به پسر میرزا ابراهیم عنایت فرمود و چون جنت آشیانی اراده تسخیر بدخشان کرده بدان جانب
بجانب کابل حرکت آمده میرزا کامران که بتخت میرزا شاه حسین بود بعد از آن دو روز
دیده و در وقتی که پادشاه بجانب بدخشان رفته بودند بار دیگر بکابل آمده آنجا را متصرف گشت و این خبر
رسیده کوچ بکوچ متوجه کابل گردیده میرزا کامران شیر افگن بیگ را با امرای دیگر بعزم رزم بیرون فرستاد
و دیگر افغانان بعد جنگ عظیم بقتل رسید و بعد از آن پادشاه بر محاصره نمود میرزا کامران از روی بی مهری
شاهزاده اکبر شاه را بکنگره قلعه جائی که توپ و تفنگ میرسید نشاند و حضرت حق سبحانه و تعالی
محافظت فرمود و چون طاقت طاق گردید دیوار قلعه را سوراخ کرده بیرون رفت و بجانب بلخ رفت محمد علی
حاکم انجا بخدمت آمده عورت و نیکو را اکرام نموده و بدست آورد و جمعی همراه شد تمام بدخشان را
بکرفت قراچه خان و دیگر امرا که تمام بیک بعد رسیده مغرور شده توقع غیر معقول از پادشاه نموده
چون طلب ایشان مبذول نشد و رفیق همراه سوال و مطلب ایشان را فرستاده بجانب میرزا کامران روان کردند
پادشاه نیز از عقب ایشان حرکت آمده بعد از تلاقی فریقین چون چشم میرزا کامران بر پادشاه افتاد تاب نیاورده
بطرف طالقان گریخت و پادشاه آمده طالقان را محاصره نمود چون دید که کاری پیش نمیرود کس فرستاده
مکر طلب امان حضرت نمود التماس او قبول شد میرزا کامران بعد از آنکه فرستاده بود مراجعت کرده
ملازمت نمود و پادشاه اعزاز و اکرام بسیار کرده ولایت کولاب را باقطاع او مقرر
داده

داده بعد از آن سلیمان سلطنت بحکومت کولاب را باز باقطاع او مقرر داشت و در اواخر این سال پادشاه بعزم تسخیر
بلخ از کابل روانه شده کس بطلب میرزا کامران و میرزا عسکری فرستاد و ایشان دیگر بار مخالفت کرده بملازمت نه
شتافتند و در خلال این احوال محمد خان بدخشان افتاده بعد از آنکه بسیار شکست یافت و خود که از راه صحابه هزاره
که باز قراچه خان و سلطان و دیگر امرای بیوفا که همراه او بودند باز طلب نمودند و بعد از آن با رسول امیر تمام بجانب
پادشاه روانه شد میرزا کامران ملحق گردید و با اکثر امرا با پادشاه مقابله نموده بپای ثبات فشرده جنگ کوشش نمود
زخم شمشیر بسر رسید و از نصرت مخالفان از خود دور کرده بجانب بدخشان روانه کرد و پادشاه دیگر کابل نصرت میرزا
کامران در آمد پادشاه بعد از آن بعضی نام سلیمان و میرزا ابراهیم میرزا هندال متوجه کابل گردید و بار دیگر کابل
بتصرف میرزا کامران در آمد میرزا کامران با قراچه خان و مرد کابل را اسیر کرد بعد از آن احسان لشکر یافته ملحق
شد و میرزا عسکری دستگیر شده قراچه خان بقتل رسید و بار دیگر جمعی از افغانان و اقطاع خود نمودند میرزا
کامران از پیش افغانان در آورده و پادشاه دیگر باره عازم دفع شد میرزا کامران بسبب اتفاق افغانان شبیخون
میرزا هندال در آن شب بشهادت رسید و بعد از آن که ... نزد سلیمان خان بجهت ... رفت و چون ... حاکم هندوستان معاون
در بی باب بحث تمام خود نمود تا آدم گکهر ساکن سلطان آدم او را گرفته حفظ نمود حقیقت را به پادشاه
دانست بخدمت پادشاه از کمال مروت که جبلی و ذاتی جوانمردی که کشته شدن او طلب نمود لهذا امرای جغتائی کر بواسطه
و انواع محنت بر رسانده بود عرض داشتند که بقای چون ناموس الوجود میرزا کامران
که او بحیات است این فتنه قائم است پادشاه را شفقت جبلی در حرکت آورده بدان امر همداستانی نکنند لیکن بنابر التماس
خاطر ایشان هر دو چشم او را میل کشیدند و میرزا بعد از آن بتوجه حج رخصت یافته در دمشق بتاریخ
شهر ذی الحجه ... هجری بعالم بقا انتقال نمود بیت پادشاه کامران دگر عبرت تاریخ است میرزا کامران
معما شاعری و در کسب سواد بود چون التزام شعر ترکی در این نسخه نشده چند بیت فارسی اکتفا کرده آمد بیت
چشم در راه تو دارم شد بتنگ چند : وقت آنست که بر جانب ما کامی چند : هر بستند دل ما از خال تو ابریشم : هر که
از دل خوش شیرین دامی چند : نکند هر که بغرور سند تو ما بیغامی : چه شود گر کند شاید تسکین چند :
ما خرابانی و رند تو زاهد منشین : حیف باشد که نشینی تو بیک تا چند : کامران این غزل از بهر تو بفرست
باشد از سال کند گوی تو لقای چند : بار دگر از ما خواه بیا الا ازده : کس بدامانش مکر دست نکرده است

١

بشنو ز سلسلهٔ غم نشوی هر که چو من ؛ چنانکه حلقه از زلف سمن ساز دهی ؛ وای شکر خیال خود او اسیر می ام ؛
در رهِ هجر شکست اری دل عشق بی غم ؛ چون چهره بر افروخته رخسار بیارائی ؛ خود گو که کجا ماند امکان شکیبائی ؛
سوی که آید ای باز این بر سامان ؛ جائی هوسی دارد ما زاین دل هر جائی ؛ واز میرزا کامران یک پسر مانده بود موسوم
بمیرزا ابوالقاسم در غایت فطنت و ذکاوت و نهایت ملاحت و صفا هنوز اوایل جوانی او بود که بدستور هفتاد
و جهاد بخلعت کو البقا از این جهان غدار رخت بعالم پاینده کشید تاریخ نماند از کامران نام و نشان تاریخ است
و میرزا ابوالقاسم شعر گفتی میرزا و طبعی نیک میداشت و گاهی تخلص میکرده این چند بیت از اوست بیت بار هر شام که
در دل تمنی ساز ده ؛ نشتر غم بدل عمر زده ما زده ایم ؛ فضا بکش من از نقد شناسی مکن ؛ نخواهم از ستم مرکب اضطراب
مکن ؛ میرزا عسکری بوفور جلادت و سخاوت و فکر موصوف بود با اتفاق میرزا کامران همیشه لوای مخالفت جنت آشیانی
می افراشت و بنوع او از راه اسحاق و نفاق در آمد چنانکه در وقتی که حضرت بعراق تشریف بردند ... داده
بود که دست ... بعد از الایام ... بلکه مقابل ... ابد ... حضرت عرش آشیانی
بنا بر آن بمجلس ... مراجعت نمود و چون ... آشیانی از کمال مروت ...
محاصره نمود بعد از ... اعتذار بجرم ... کنار ... امثال ... و پادشاه ... عفو جرم ...
... لطف و احسان ... و چون ... توجه ... شغل ... تعلق ...
مکرر ... مخالفت و ... تا گرفت ... مصلحت ... مجبوس ...
واز آنجا ... که ... اهل ... تاریخ
عسکری ... تاریخ است و میرزا عسکری شعر ... داشته و شعر ... بیت
بیت کوشه ... ؛ ... ؛ ای عسکری ... خوش باش ؛
و در معتکف ... جای خوش باشد ؛ ... ؛ میرزا هندال شاهزاده
... خصال ... و ... طریقه ... متابعت و انقیاد
بتقدیم ... از ... بعد ... در ... پادشاه ... غازی ...
تاریخ مولد ... تاریخ ... کوکب برج ... بود تاریخ
... بموضع ... تمامی ... افغان ... میرزا کامران ...

اقلیم ثالث

جنت آشیانی شبخون آورده بود و هندال بدرجه شهادت رسید و لفظ شبخون که لفظ مناسب تاریخ شهادت مکرر ؛ سبیل او
بود و دولت مند بوده و میرزا هندال الطبع شعر ... و این رباعی مراوراست رباعی ای ماه ...
که ... ؛ از این جد ... ؛ ... کاهی ... ؛ سرو قد
ما ... ؛ تا زنی ... ؛ الامیر الاعظم بیرامخان الملقب بخان خانان امیری
بود ... اداستر جو ... تقوی و طهارت و شفقت و مرحمت و صعدد و مکرمت و سخاوت
و کرم ... و محبت علما و تربیت فضلا و آثار ... که از لوازم ذات ... و مکرمت اداوی ...
نهاده ... سبقت ... بخشش ... سپاهیگری ... نعمت ... انجنا ... علیشکر بیک بهادرلو است
و نسبت و شکر علی بیک امیری بود ... شجاعت و جلادت ... لشکر کشی و سرداری ... و در زمان ... دوست
دولت ... بلاد ... ولایت ... بوده ... و کردستان با توابع باقطاع ... بود چنانکه
ولایت ... علیشکر ... و ... طوایف ... بنیاد ... پادشاه ... اسد
مثل قرا یوسف و قرا اسکندر ... میرزا جهانشاه در زمان شاه اسمعیل صفوی ... یار بیک ... علی بیک
عراق ... بدخشان ... سکونت ... علی بیک ... پادشاه ... امده ... دو جد
سلطان محمود میرزا ... بهادر ... فرزند ...
ابن ... امرای سلطان حسین میرزا ... یار بیک ... و ... با امرخسرو شاه ... کرده
... بدخشان ... بعد از فوت
... جنت آشیانی ... میرزا ... درم ... خان خانان ...
... آشیانی ... اعظم ... مجالست
... بود ... که با انواع ... خود را ... ملازمت
رسانید ... عراق همه جا همراه بود ... آثار ... و کیا ... ست ...
از ... حکومت ... و ... علم ... و جنت آشیانی ... اعلام معاودت برافراخت
... تفویض ... یحیی ... خان ... درگاه آنحضرت بوده
... سپاه ... خطاها

کالج

غالبه مثل نابرد وفادار و برادر نیکو سیر و فرزند سعادتمند و خان خانان ممتاز و سرافراز گردید و در زمان حضرت
شاهنشاه جهانگیر وکالت شد و بخطاب خان بابا شرف اختصاص یافت و نامه پنجاه سالگی زمان عنفوان شباب
و ابتدای نشو و نمای اقبال شاهنشاهی بر خاطر نشان ساخته و دیگر سلسله اشتغال بود و زمام مهام جمیع
انام از خواص و عوام در کف کفایت آن خان عالی مقام بود و از معتمدان ملک رای بر هیچکس تخلف نمیشود و در
جمادی الثانی سنه ... بعضی امور از وی انحراف مزاج همایون شاهجهان شد بجانب دهلی روانه شد ... الدین
احمد خان آنحضرت را ... در استحکام قلعه کوشید و خاطر ... کرده بد
از طرف خان ... غبار ... حضرت شاهنشاه ... کلبه ... جدا شد ... جمع خان ... نمود
اسباب سلطنت ... روانه درگاه ... بنا کوشید که از راه گجرات که معظم بود اما
باز ... اشکر ... اخبار مراجعت کرده ... کوه ... کشتند ... شاهنشاه
خان اعظم را با جمعی از امرا ... تعین فرمود ... از عقب روان کرد ... تعاقب ...
عظیم روی داده ... جماعت کثیر ... کشته گشتند ... جمعی از مخصوصان ... آمده
بعد از آن کسانی از مهابت ... شاهنشاه ... تکلیف ... خان ... توقف روان کرد ... حضرت
جمیع امرا و خوانین را ... باستقبال فرستاد ... بشرف ملازمت استسعاد یافت و بعد از دو روز بجهت
جونپور و اله که عبارت از زمین گجرات ... رسید در کول که ... شهاب ... مبارک
نوحال که ... از حرم و معول ... کشته شد ... انتقام ... مصلحت ... بوی
که بداد که بنشست این واقعه در ... هشتصد و ... همان تاریخ ... بیت ... ابیات
کعبه چون ... احرام ... دل ... کار تمام ... فرخ ... تاریخش گفتا که شهید ... برای
میرزا عبدالرحیم که ... خانخانان ... محمد امین ... بابا ... نیکو ... حکام ...
دانشمند ... بجهان شاه ... ورود ... منظور شفقت ... جناب ... دارو ... خان
خانان ... معمور ... امتحان طبع ... از جمله ابیات اوست بیت شهی که
از نه سپهر ... کو غلام علی ... علی عالی اعلا امیر ... که ... خاک ...
در ... علم ... کمال ... فداه ... کسی که از ازل

وچنان شد غلام قنبر او ... هم پیغمبر ... که او برادر ... پیغمبر او ... بلی ... در دهر ... نظیر
کسی که هم پیغمبر بود برادر او ... لطف ... کمال ... خدا کمال عجائب
از او نمود که بود ... علی ... مظهر او ... آکر نصیب ... شود ... کوثر او
بفضل الله ... کار ... که سکه ... ساختم ... علم ... که عصر ... شود
بود ز لشکر او ... هر قبیله که ... حلال زاده ... حرام زاده حرام
بترا انکه ... او ... کوه ... که یاد ... جانم ... او ... مردان
... که ... باد او ... که ... امد ... نظم ... فیض ... دور و داور
دلاوری که ... خلاف ... شود ... او ... کشته ... مصاف
شود ... او ... بنظر ما ... بسیار دوری ... اوست خوش ... نوبهار
دیده ... خان ... معطر او ... تنها غلام ... سلطنت ظاهری ... ولی
جنان ... خوش ... کبر ... افسر او ... خال ... دارد ... فلک ... او
دلا کرم دل ... ندارد ... کسی که ... ندارد ... اگر ... ندارد
ندارد ... سعادت ... اگر ... ندارد ... حرفی ... نکردی ... نکردی
اباد ... لطف ... زمانی ... حضرت ... کفت
فرستاد رباعی ای انکه ... طبع لطیف ... زمانی هر کز ... تو با
من ... رباعی ای انکه ... از ... صنعت ... فروغ ... چون
که بی تو ... این رباعیات را نیز فرموده ... رباعی ... بکوی تو کعبه سعادت ما را
وابروی تو قبله عبادت ما را ... خوش ... عنایت سازی ... ما را ... ابوالقاسم
... همه کس ... هر کز ... همه کس ... ادم
... همه ... در ... نظر ... بیت ... ما ...
امیر الامرا سپهسالار عبدالرحیم المخاطب بخان خانان در آن ... بر جست ... باد
از چند ... و نیکوئی صفات از ... و امراء ... تو

دیگر برادرش نعمت الله چه بعض در هیجا کلفت دوستان نموده و ماندهٔ انعام ... نماده و در ایام ...

فضلا کشاده همیشه با افاضل کرام صحبتش می باشد و مدام مصاحب علمای عالی مقام در مجلس پر بیش تقویت علما

و ولع فصحا داین دو کار داد و لیکه بر زبانی نام نامی بخیر بیت زهی بجو شرا ابر مکرمت مشهور بنجی

بجاهش اعلام محمد منصور بهر دیار علامات لطف پید بهر دیار متعلقان شعر او مذکور در امور لشکر گاه

و اعدا لشکری نوعی عالم و تماما هر کرده کمه واضع این و شیوه دو نقش طرح داده بهر امری که اقدام نموده کمال

نقد برد و تو ندبیر و جاری بوده هو طلبی که تو خیبه ضابط رضای او یکفقره نمود و از جملهٔ فتوحات

وی یکی فتح گجرات است که با بیجمه رایکی جاه هزار سوار در غوغای هزیمت افکند و نصرت فتح بخطا خانانی

بمنصب پنجهزاری سر افراز کرده و دیگر بخیر و ولایت سند که تمطلب نتیجه با لتمام برد بحصول پیوست و الحال

عنان لشکر ابقا بدین توکل علی الله فهو حسبه سرگرم فتح دکن است امید که مفتح الابواب فتح و ظفر و دیگر تعز

مفتوح کرداناد و با این صفا لطف طبع برابا عت عیار دکه گاهی نظمی چون آب زلال و شعری چون سحر حلال برداز و اوراق

لیل و نهار بدان زینت و زیب بخشد این ابیات که صوت سحر می پذیرد از آنجمله است بیت نمانسوی تداشته ام که

تا اجتند جز اینقدر که دم استخوان ازین ست یا نه مثال دانم و نه زلف انیقدر دانم که پای تا سر انجه هست بند است

خیال او فتهٔ کشت و خواب شب چشم بلای نیم سبت این سحر تیر و ادای تو محبت جنایی است و درست

و گر نه عاشق صادق بمحبت سند است بدین سوی که بخیر و تیغ میدانم حکاد انداری انکه اور احد او ندانست از این خوش محبتها

آشنای صحیم که اندکی با اهای خوش مانند دوری همه فرمانبران دل کافر است خدایکی و محبت یکی

نازنکی غمت ساده بپیرهن است سخاص نو لبوطافت این کشکول کجا دارد در دام هرخاتانه بپنده خوش دل زو خنکی

و بدرد پنچیره خوش است زلف تو که دل اشکاری دل اعراو از دل صبر از او مکیر چه خوشست ای این شعله

یاری بس کن وای اشک بیاز و قراری بس کن چون داده و فادادی آمره واست دادی بس کن و گر نه دادی

بر کن خا سوره ام تکو تو تکو تو بس دروان مجاز زیان تو را تحوی تو بس استاد بر بتا مرحمت تو بس

مشارد دوی تو همین چو تو بس انم که حنا خوپساند دهی کر هر طلبی بیغ نقا ناد دهی از دست دل اعتبار

بلشکم امروز که ترجالت طلب کنید بمن دل ده هی علیقلی ولد محمد سعید بخان زمان و بهادر خان و برادر بوده اند

که بر بو سخاوت و استعداد و شجاعت و استعداد از اقران و امثال امتیاز فراوان داشتند و اسلاف ایشان ولدان

اقلیم ثالث

سلطان حسین او زبک و سلطان حسین میرزا و سلطان شاه و جنت مکان علم بقزلباش و ولد معین امارت خان و صحبت که اینجا

از سفر عراق و معاودت بهندوستان برای شرف ملازمت یافته به در گاه طغرل شاه تعلق آمده و ولد امیر نظام هم

از مراتب مجادله انواع مردی و شجاعت در تجای او نه خصوص بجنانکه مسائی جمیل بظهور رسید و بعد از فتح

همه ولایت بنگاله اطلاع ایشان مقرر شده ایشان از ولایات افغانان بحاربات و داده همه دفتر افغانان

غالب آمده و تا حوالی او دیم نموده حضرت شاه از ان نیکو خدمتی خوشنود بجا یکبر این امرا مقرر داشت

و انجا نیز افغانان ایشان را محاربات صعب روی داده و ولایت مسخر کردند و همچنین دفع مخالفان

سکوت شهید و کارها با تمام رسید و تا هر واینه امیر شاه نیک خان که در افغانستان ظاهر و مرغوب فتند

خاطر شاه بیشتر بهادری سالی طریق فضلا کرد بیت با دولت نعمت ابرو ان کی گر بهمه محر که سر کوان ای چون

حقیقت احوال ایشان بعرض شاه مسلم کردید مهر تا دیب ایشان نهضت فرمودند و خان زمان از توجه پادشاه طالع عبرت

و الله خود را بشفاعت فرستاد و اظهار مذلت و انفعال نمود و شکایت حضرت عفو جبلی را شامل حال ایشان

گردانید و جرایم ایشان را نابود انکاشت و چون ایام چند بر آمد دیگر باره طریق خلاف پیش گرفتند

و فتنه و فساد در پیش بردن نهادند حضرت شاه مکرر اراده دفع ایشان بهمت والا جهت نهضت فرمودند

و بهادر بیجا جو به در حرکت آمد و از راه بر دلی یلغار برسر ایشان برده موضع سکراول من اعمال الیاباد

که الحال بفتح پور نهرت دارد هر دو برادر را بقتل رسانید بیت فلک را سر بلند خش شد نشاید کشید

این سر نوشت که دانکه این خال انگیخته بخوبیه دهان آنچه بینه و قار بخیل الحمره زیر جبین یافته

تاریخ مثل علیقلی بهادر بچو چرخ جانان امیر آن بی برکه نیک ... حسنه ... سال وفات ایشان

امی زد ارکشتی تکفتا بخون سی اگر چه هر دو برادر در کم طبع شعری بوده اند اما خان زمان در آن شیوه

بیت بر داشته سلطان تخلص کرده از آنجمله بیت صبا بحضرت جانانا در از زمان که تو دادی نیاز مندی من

عرضه چنانکه تو دانی بکوش آنکه دین ای بیت بکوش بیت گمچر کرفتار شد چنانکه تو دانی انکه در

حسن ای ناظر نیست از تجلی جمال تو مکرحاضر نیست همچنان با همکر است بجلی اینک در هیچ

ظاهر نیست جانا بتو مثل تو جانانه دیگر نا سد من دلشده دیوانه دیگر ای یاد اگر کوش کنی قصه سلطان

هر کز نبهی کوش بر افسانه دیگر این رباعی از اواز بهادر خان است رباعی آنرا که بکوی خویشتن جا ندهی

ادنا غرایب تماشا ایدی بوی تر زلف سن سانش دهی دیوانکی و سحرانش دهی میرزا جانی ایلچیقه
از عنوانت آبا و اجدادی همیشه در خدمت سلاطین معزز و محترم بوده امارت داشته‌اند و میرزا عیسی که اعلی حد
میرزا غازی خان در کن السلطنه میرزا شاه حسین صاحب اختیار بوده چنانچه میرزا وی را عمو میکفتند و میرزا جانی
در قصبه تنور بود و دو نوبت حکومت وازاو فرزندی که موجود بود همراهش میرزا موسی بمسند حکومت نشسته تا جانب
و تمام نمود و مقام شفقت آغاز نهاد و مدت دو سال از دنیکی تدبیر است و حاصل ملک رانده بعد از او فرزند
ارشدش محمد باقی که بحسن تدبیر و اصابت رای اتصاف داشت همت بر نظم احوال سپاه و رعیت گماشته قریب
رایت ملک داری افراشت و از او پسر جوان مردی موسوم بمحمد صالح و در ایام حیات پدر مجهول کشته
کردید میرزا پاینده را چون شاه حنطلی بر احتش سوء شد بود همراه میرزا باقی همی در تربیت سر خود
مینمود بعد از میرزا باقی اکرمه میرزا پاینده دیگر چند تدبیر حکومت در اختیار حکومت داشت که ان مهم از وی منعنی
کردید لاجرم فرزند خود میرزا جانی را از سیهوی که بنا طاح او منحرف اطلاع نمود زمام مهام حکومت بقبضه اختیار
او نهاده میرزا جانی با اهالی الحال بنا و حقیقت بجوامع عاطفت و احسان اکمال و مرضیع داشت تا انکه حضرت
بنا بر خلاف حکم که ازو سر زده بود به سپهسالار عبدالرحیم خان خانان که در سنه ثمان و الف از صوب او سرفی اورده
میرزا جانی بنا و معارف وطن مالوف و صفا تامونس شده قدم در معرکه ممانعت و مبارزت نهاده چندی
کرد و غنیم را ماچون تازه‌وی هوش از کمان مقاومت کرد و چنان غیر از اطاعت و انقیاد ندید بنا اتفاق سپاه
خان خانان شتیل عنبر علیه مصر بی کشت و بر توالتفات شاهی صفحات احوالش تافته باز ان ولایت بدو
ارزانی داشته و مقرر فرمود که بعد از وی بنقش حسب و تنخواه بر نهج ضمیر و صفحه خاطر نکاشته بر رابطه کار بجای سپاه ورد و
میدانکه عمر و دولتش بنقاء وفا ننمود همراه مجلس کالس فات و ناکاه از برج رحمت تعم اغانی حرام
بنهاد و موجه از صحبت اهل فهم و دولتخانه اسکندری از جمله عمر بیشمار دو بنا بر لطف طبع شعر میکوید
از انجمله است بیت خوش ان وقتی که عشق غمخوارم بود ❊ شب که نیمه سحر کارم بود ❊ بدکردی چرخ ببین که با من
نکذاشت ❊ کالای غمی که زیب بازارم بود ❊ عشق خواهم که از خوی ظالمت کند ❊ ابر خزان که دهر تمنا کند ❊
پای که بپایان عمل داستان دوستی که کرهان هوس حالت کند ❊ نیز خان کوکلتاش تعلق اهالی و دانشان
استاد دولت اشتبار یکتا از خوانین بلند مکان دولت اقتدا می افراند و از ایام صبی الحال هوای مزاج اشرف

تا هنشاهی چون تربیت و عنایت وی بوده مشمول مکارم و عواطف میداد خصوص در این ایام که بعنایت
و علم معزز و محترم ساخته صوبه کابل را مع مضافات که محل دو شنالین دو شوکت است بدو ارزانی داشته و جهات
تمهید اساس عیش و عشرت و انبساط و لهو و سرور سبیل بسیار داده هرکاه که از نظم امور حکومت و ضبط
مملکت فراغت میباید بدان شغل میپردازد و اکثر بساز ها دلپذیر میلولند و طبع شعر دارد این ابیات که صورتی
ایراد می‌یابد از وی میاید بیت دو ببر خم من لطف کن ای صبا بکو ❊ حال دل مرا تمام شب ای کار ما بجو ❊
نامه و قاصد تو چون چو بر گریز راه ❊ کفتنی و نوشتنی هر یکی جدا جدا بکو ❊ کر از نکوی دوستیم برو غم
چند انکه بدو کاف در او بر نشیند ❊ قلیج محمد خان از طایفه قربانی است آبا و اجدادش در خدمت سلاطین صاحب
منصب بوده‌اند خصوص جدش که در ملازمت ابو الغازی سلطان حسین میرزا مرتبه قوی داشت و خان مزبور در سلک
امرای عظام انتظام دارد و از غایت دولت و فرط کیاست در عهد شهنشاهی مسند وزارت نهاده بنا و فنون علم املا
و مهم ایالت همیشه هنگامه درس و بحث داکرم داده نقش افاده بر الواح طلبه علوم نکارد و کاهی شعر میکوید
الفتی تخلص میکرده این رباعی و بیت در عهد اوست بیت عاشق هوس وصال در سر دارد ❊ صوفی ز دنی نخوت
دارد ❊ من بنده انکسم که فارغ ز همه ❊ دایم دل کرم و دیده تر دارد ❊ تا زغار خط افتاب نقاب اهل خطه
درمیان خوبی نشسته تو را خط اهل خطه ❊ خان عالم در سلک غاغان زمان انتظام دارد و اکثر معاملات و لایت بدو
کرده‌اند بهم رسانیده خصوص جبلت که بحسب اطوار تبع ابداع و رسم کرده از خوب الفاظ کلکونه
بخشیده و امثال این ایام حیات در سلک انتظام مرکز وجود بکار برده تا که بزم یکی از مخالفان زمانی در امد
بیت چنان بدیم سر سینه نمانی دراو جا و دامن نیزد تا که با بیابد از حیات سرت ❊ زحیات او دادن بر
حقایق وزارت و بنا و فور شجاعت شعر و غایت سلاست و هموار میکفته مرا این ابیات که کردی بوی دیش
سفید بیک بیک ادهر ❊ نمود لباس البیر کرده شوس سرکش من ❊ بجلوه امد و تیر کرده اتش من ❊ خان
عالم و الده محمد کوکه است و محمد کوکه و مراد کوکه هر دو کوکلتاش میرزا کامران بوده‌اند هر دو شعر داشته‌اند
این بیت محمد کوکه راست بیت نیست سودا خوبان حاصلی در دل مرا ❊ تا چه اید در سر این سودای بی
حاصل مرا ❊ و این بیت از مراد کوکه است بیت جامه کلکون ز دامن در کاشانه ام ❊ خبر به همه که افتاد
اتش اندر خانه ام ❊ تاتی خان از بندگان قدیم این استان بوده آخر مرتبه امارت دو سنبل بر لطف طبع

اقلیم ثالث

کابلی

شعری میگفته و او راست بیت ابرویم را ز ازرق قاعده سیاه دارد ز ابروی بسر دارم زین قاعده فرهاد عشق جان
از استفاده قدوة الاولیا اسمعیل امامی است که در مبادی الشعور تمام داد و بنا بر وجود طبع حسن خلق چند سال
همت بخت بکری حضرت شاه همت گماشته لنگران منصب ... گشته بنابر لطف طبع شعر میگفته از آن جمله است
بیت عکس حسنم از خمار در نظر افتاده است ... مجوس کو فتنه در لب افتاده است ... ساغر جعد ... و مشتی بوده
تمنای شهرستان وجود او بوده ... قبیله ... اکثر به ... از لوح عمر خود ... بوی است ... با مستوجه شعر ... اند
کرده ... داعی خود لیلی ... کفت ... که دوران سفر با او همراه بود نقل ... که ... شخصی
بر جنازه وی حاضر شده گفته است که حضرت رسول الله ... اشاره نمود که ... فلان ... از
دوستان ما او فات یافته خود را بنماز جنازه او برسان و چون نماز گذارده شد از نظر غایب گردید ... سفالی ... بزرگ
و فارسی اشعار دارد و انچه ... از الجمله بیت زخال عارضی در هر نظر حیرانی دارم ... نقطه ... کار
گردانی ... کرد ... گدا ... خود دل قناعت ... دارم شد ... کار ... از
دو دو ... نارد کس ... میرزا محمد ... شاه حضرت شاه ... حسن ... نو ... بوده
... خوانی ... کشته ... مصر ... بیت خوش آنکه جا
خوش ... نشاندی ... آنکه ... دو نرگس ... ساختن
خواجه محمد رحیم در سلک ... و انجمان حضرت شاهی انتظام داشته و بعد از آن ... معمار
... کرده ... شام ... لطف طبع شعر میگفته از الجمله بیت ... دل ... گوشت
دل ... مولانا یادگار ... در سلک ... انتظام ... شعر ... میگفته از
الجمله بیت ... با ... که ...
بادا ... محمد حسین یادگاری حالی است و بقائی تخلص میکرده ... از ... زندگی ...
بود که ... غالب ... محمد ... سهو ... رسید
بیت ... خلیل ... مطالعه ... گان ... بوده
و پنهان نماند که چون ... از احوال هندوستان و سلاطین آن ... الحال ... بذکر احوال و وقایع
شام معطوف میگرداند بدانکه ختم اقلیم ثالث شام ولایتی واسع و خوش است ... خوانده ... و در کلام

بزبان معجز بیان گذرانیده که نیکوترین ده قسمت نه قسمت شام است و بلاد شام از تمام جهان و از خواص شام یکی
آنست که هرگز از ابدال خالی نیست و ابدال که هفتاد تن اند در شام میباشند و در عجایب المخلوقات آمده که در آن ارض یک
زمین نیافته که جبرئیل نزول نکرده باشد و یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر از انبیا بر خواص صاحبان آن و تمامت
آورده که غربی و شمالی شام دمشق و شرقی بادیه است تا فرات و جنوبش حد مصر و نهر بنی اسرائیل بیت
هم مکتب علم انبیا اوست هم مشرب جان اصفیا او و شهر و ولایت شام فلسطین و اسکندرانیه از اوست و دار
الملک آن بیت المقدس بیت المقدس مهبط وحی و محل توطن انبیای بنی اسرائیل بوده و داود اساس آن نهاده و در عجایب
المخلوقات آمده که در آخر الزمان تمام عالم خراب شود الا مکه و مدینه و بیت المقدس و در آخر علما انبیا بدانموضع کشند
و بنی اسرائیل بعد از فوت ... از کنعان هجرت کرده در بیت المقدس توطن گزیدند و چون نوبت بداود رسید
صد ... باتفاق علمای بنی اسرائیل مسجد اقصی را بنا نهاد و چون آن بنیاد بسر حد ... خطاب
مفتح الابواب رسید که اکنون دست از تعمیر آن باز دار که این مسجد باهتمام پسری ثبت اختتام پذیرد و چون حضرت
سلیمان علیه السلام بر سریر سلطنت نشست در اهتمام مسجد اقصی و تعمیر بلده بیت المقدس اهتمام فرموده شهری مشتمل
بود ... التماس سنگ رخام نهاده اند که هر یک هزار ... سنگ ... در آن شهر کار میکرده اند و ... هزار
کس از جبال سنگ ... و هفتاد هزار ... سنگ ... تا کرده ... بعد از اتمام شهر دیوان معادن
و ... جواهر ... مسجد اقصی ... بیت المقدس واقع شده
مسجد که در عالم ... از ابن عباس مرویست که تمام مسجد اقصی یکوجب زمین نیست که در آن
پیغمبری نماز نگذارده باشد یا آنکه فرشته مقام نکرده باشد و در عجایب المخلوقات مسطور است که یکصد و چهار هزار
پیغمبر در این مسجد نماز گذارده اند و طول این مسجد هفتصد و هفتاد و چهار ذرع و عرض چهارصد و پنج ذرع
و ششصد و چهار استون دارد و هر شب چهار هزار قندیل روشن میکرده اند هزار و هزار گز حصیر ... صد
و هفتصد فراش همیشه خدمت آن مسجد میکرده اند ... بوده و چهار
منبر است و در صحن مسجد مصطبه ایست که ارتفاع آن پنجاه ذرع و در میان مصطبه عظیم سنگیست که آنرا قبة
الصخره گویند و در زیر قبه سنگی است که اثر قدم پیغمبر آخر الزمان است و بر یکطرف آن ظاهر است و آنحضرت
در شب ... از آنجا بمعراج رفته و یکطرف آن سنگ ... سه گز ... از زمین بر ... بوده

بیت المقدس

حضرت فرموده‌اند فی‌الحقیقه همچنان بحال خود مانده محراب مریم و محراب زکریا که عبادت میکرده‌اند و کرسی که سلیمان
در آنجا خدا را یاد میکرده در بیت المقدس است و محراب داود در بیرون شهر است و مقام خلیل در مسجد بیت لحم واقع
در صور الاقالیم آمده که در دو فرسنگی بیت المقدس دیهیست که از آن ناصره الخلیل خوانند و ولادت عیسی آنجا بوده
و ترسایان از آن جهت نصرانی خوانند و بعضی گفته‌اند که عیسی در بیت اللحم که شش میلی بیت المقدس است تولد نموده و هم
از بیت اللحم باسمان رفته قبر ابراهیم و اسحق و یعقوب و یوسف و ساره علیهم السلام در آنجاست و در مهد خلیل [illegible]
مسجد اقصی را بر سنگ کعبه ساخته و چهار صد هشتاد [illegible] بر آن شهر و مشهور شده محراب آنجا اهل اسلام را
خراب ساختند [illegible] داشتند تا در پانصد [illegible] الدین ایوب آنجا چون اسلاف او [illegible] و شعار مسلمانان
آشکار کردند و از آن زمان تا حال در تحت تصرف سلاطین اسلام است حضرت داود و سلیمان و شعیا و ارمیا و دانیال
و عزیر و زکریا و یحیی و عیسی علیهم السلام جمله در بیت المقدس و مضافات آن متولد شده‌اند و چون احوال انبیا در اکثر کتب
مسطور است تطویل از آن جمله بذکر ایشان مبادرت نمود دمشق الحال دار الملک بلاد شام است [illegible] ارم بن سام
بن نوح در آنجا باغی ساخت و باعتقاد بعضی ذات العماد که در میان طوایف انام شهرت تمام دارد عبارت از آنست
و زمره گفته‌اند که دمشق بن [illegible] مالک بن ارفخشد بن سام بن نوح [illegible] و بعضی آنکه
بنده ابراهیم دمشق را احداث نمود اما اسکندر رومی [illegible] معمور گردانید و جمعی بر آن رفته‌اند که [illegible]
ضحاک [illegible] است بهر تقدیر شهری بدان لطافت کس نشان نداده بیت همه شهر [illegible] و جوی بهر برزنی [illegible]
و [illegible] حضرت رسالت پناه [illegible] چند کرت از نزدیک دمشق گذشته قدم در آن شهر ننهاده و بر زبان
معجز بیان رانده که دمشق بهشت دنیاست [illegible] اسواق [illegible]
مبنیت عمارات عالی و اسواق با تکلف و حمامات نیکو چندان دارد که زبان از کمیت و کیفیت آن عاجز مانده و از
جمله عمارات مشهور آن شهر یکی مسجد جامع است که ولید بن عبدالملک در هشتاد و هفت هجری آن را بنا نهاده و
بعد از مسجد اقصی بدان عظمت و لطافت مسجدی ساخته نشده بعضی [illegible] سال خراج شام [illegible]
که صرف آن مسجد شده و این مسجد [illegible] و تمام فرش و ستونهای آن از سنگ رخام و سقف و جدار آن را
لاجورد و طلا منقوش بنقوش غریبه و صورتهای عجیبه کرده‌اند که اگر کسی عمر طبیعی خود را صرف صنایع و
بدایع آن تماشا نماید هنوز عشری از اعشار آن را ملاحظه نکرده باشد نظم القصه مسجدی بهارات [illegible] با آنکه بهشت [illegible] کار آن

اقلیم ثالث

گلهای درش که بهشتیست هر یکی از آن چون آفتاب و حاصل آن هر روز هزار دینار [illegible] بوده و دو
دینار هر شب صرف آن روشنائی میشده و بیت المقدس [illegible] مملو از مقابر انبیا و اولیا و در آنجا مغاره‌ایست که
آن را مغاره الجوع خوانند که چهل پیغمبر در آنجا از گرسنگی مرده‌اند و بعضی آنست که قابیل هابیل را در آنجا بقتل آورد
و [illegible] از مضافات دمشق [illegible] آن موضع [illegible] و چشمه که از اثر قدم آن حضرت
پیدا شده [illegible] محمد بن جریر الطبری آورده که [illegible] از آن آب [illegible]
و هر بیماری که از آن آب [illegible] شفا [illegible] اما از دمشق آنچه بنظر آمده این چند نفر است که [illegible]
نحریر [illegible] شیخ ابو سلیمان عبدالرحیم دارانی [illegible] و از غایت لطف [illegible] الخلق [illegible]
الاولیا ازوی نقل است که شبی حوری دیدم [illegible] که صفت [illegible] گفتم این
روشنی جمال از کجا آوردی گفت شبی قطره چند از دیده باریدی از آن آب روی من شستند این همه جمال از آن
است که [illegible]
چه خوش [illegible] از سخنان اوست که [illegible]
طاعت [illegible] ابو عمرو احمد [illegible] شیخ شام بوده [illegible]

شام

بر اولیا پنهان داشتی کرامات [illegible] ابراهیم ادهم [illegible] اصفیا بوده نقل است
که [illegible]
بر جامه [illegible] ابراهیم [illegible] که بر جامه خود [illegible] بود [illegible]
از سخنان اوست که [illegible]
که سوال نکند [illegible] کرده است [illegible] نقل است که [illegible]
[illegible] که [illegible] کرامات است [illegible]
[illegible] تصوف [illegible] نقل است که روزی [illegible] بود که [illegible] از آسمان فرود آمد
از [illegible] که آب [illegible] از دست [illegible]
و [illegible] ظاهر [illegible] شیخ سلیمان [illegible] رمضان [illegible]
و نماز [illegible] علمای ظاهر [illegible] شیخ علی

دمشق

کردی از عقلای مجانین بوده و ازوی انواع کرامات و خوارق عادات ظاهر میشده و اهل دمشق همه مرید و
معتقد وی بوده‌اند و داود بن احمد دارانی و احمد بن ابی الحواری که در جمله علمای عالم بوده‌اند و در طریقت بیانی
عالی داشته‌اند و ابو عبدالله مکحول که عمرها بفتوا و قضا اشتغال داشته و محمد بن حسن شیبانی که در حفظ الله
قرا بوده و مدتها منصب اقضی القضاة داشته و شمس الدین عبدالله المعروف بابن اللبان که صنعت جلیله را بر اوراق روزگار
نگاشته و جلال الدین محمود زنجانی که بخطابت و منصب اشتغال داشته و در زمان ملک ناصر اقضی القضاة شام گشته
و ابو القاسم علی بن حسن بن عساکر که حافظ عصر بوده و تاریخی نوشته هشتاد مجلد و ابو المعالی بن محمد ابی الحسن
که خدا او را در شعر و دیگر فضایل بوده و علاء الدین علی بن الحرام القرشی که در تمام مصر و شام بلکه در تمام
اصقاع جهان مثل او طبیبی نبوده و از تصنیفات او موجز مشهور است و ابو نواس حسن بن هانی که در سلک افاضل شعرا
انتظام داشته و مدتی [illegible] هرون الرشید بوده و از [illegible] که ساکن‌اند بعلبک در نزدیکی دمشق واقع شده
و قلعه در غایت حصانت داشته و [illegible] بعلبکی است ابن خلکان در تاریخ خود آورده
که بعلبک [illegible] بعلبک را که از جمله احکام [illegible] ابو جعفر
منصور [illegible] و ابو جعفر [illegible]
گفت [illegible] که شهر راسته [illegible]
خواهد که [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] بعلبکی [illegible]
گفت [illegible]
که [illegible] بعلبک [illegible] گفت
با امیر [illegible]
و نوشته [illegible]
فرمائی بعلبک [illegible]

اقلیم ثالث

شهر را بعلبک خوانده‌اند پس از آن بعل را با بک ترکیب داده بعلبک خوانده‌اند و برخی گفته‌اند که در آن زمان زنی
بوده [illegible] نام که هفت نفر از ملوک بنی اسرائیل را شوهر کرده و هشتاد پسر داشته همواره با ایشان مقام
میبود [illegible] از طریق هدایت دور افتاده به پرستش بعل مشغول شد چون الیاس هفت سال بدعوت ایشان
اشتغال نمود کسی متابعت نکرد مفارقت ایشان را از خدا خواست [illegible] و از نظر خلایق پنهان گشت و احوال
اقامتش در صحاری و بیابانها باشد [illegible] و گم شدگان را راهنمایی نماید و در حبیب السیر آمده که الیاس هر سال
روز عید اضحی در مسجد [illegible] یکساعت با یکدیگر ملاقات نموده پس از آن بتمشیت امور خود قیام نماید غزه بلطافت
آب و هوا و نضارت کوه و صحرا زیادتی بر سایر ولایات شام دارد و از حضرت رسالت نقل است که ثمار آن
[illegible] ابو عبدالله محمد بن ادریس مشهور بشافعی از غزه است و در فراست و کیاست
یگانه بوده [illegible] احمد حنبل که [illegible]
[illegible] نقل است که هرگاه کاغذ و قلم [illegible] شافعی [illegible]
عقل شافعی [illegible] هرون الرشید [illegible] که شافعی قرآن حفظ
ندارد هرون خواست تا امتحان نماید [illegible] شافعی از قرآن هر روز جزوی مطالعه میکرد
و در تراویح میخواند چون رمضان تمام شد جمله قرآن در حفظ داشت [illegible] احمد حنبل که نماز عمدا ترک کند کافر
شود [illegible] شافعی [illegible] احمد گفت که چون کسی ترک نماز کند [illegible]
مسلمان [illegible] شافعی [illegible] احمد خاموش ماند [illegible]
از بنی هاشم [illegible]
و [illegible] شافعی [illegible]
قرار [illegible] شافعی [illegible]
[illegible] شافعی [illegible]
که [illegible] شافعی [illegible] ابو حنیفه [illegible]
[illegible] حلب از مشاهیر بلاد شام است آب و هوای [illegible] ابراهیم
خلیل علیه السلام [illegible]

حلب

بحلب منسوب کرده‌اند چه در لغت عرب حلب بمعنی شیر دوشیدن باشد گویند در نواحی آن شهر جائی است که هرکه
واسات نتواند بگیرد از آن آب یا شاید شفا یابد و در شهر حلب چهار اژدهای تحلب پیدا شده کرده و از ده
از تف نفس کیلو نمیرند تا آنکه بفضل الله تعالی ابر سیاه آن اژدها را در هم پیچیده آخر مرد غایب شد
و از مردمش کسی که بنظر آمده ابوالمعالی بن علی الملقب بموفق الدین نحوی که از کل فضلا بود شرح مفصل
زمخشری و شرح تفسیر ملوک از مصنفات اوست **منبج** مباحث ... و انوشیروان همت ...
آن کاشته و هو من الرشید در تعمیر آن کوشیده ابوعباده ولید بن عبید **محمد بن یوسف المعروف** بحتری از آن
صاحب ناظره الانسان از بحتری آورده که من وقتی مدح محمد بن سعید محمد بن یوسف گفتم بکنار ابو سعید
کردم تحسین فرمود و تحسین مجلس بی فرخی دید نشسته در روی لا و نعم بسر خوان آن قصیده رسید
گفتم که ای امیر این قصیده که من خوانم از گفته‌ام شروع کرد از اول تا آخر بخواند مراد در حیرت برد ما خ سعو
نمود تعاتب از دو رو لکن نخواستم که بر آن شوم ابوسعید بحسد خاطر خواهی و تجوید من آمده گفت خاطر
جمع دار که مسئله این شعر شود خواهد گفتم یا امیر این شخص کیست که من این چنین عنف وجود و اسکات
ابن عم تست ای ابوتمام بر خیز و حق التعظیم کن بر خواستم و امعان نظر کردم و گفت که خاطر خویش جمع دار کرمی
مزاح میکرد و پس از آن در وصف شعر من سخنان گفت و بعد از آن قصیده بحث وی بود و هم از بحتری نقل است که
روزی پیش چند با ابوتمام بخواندم و نخوت میکردید و بر خود بکریست چنانکه بر صورت کریه کنند پس از ذکر بیر گفت کرم عمر
با خر انجامیده که نیم خو نعم و لسانه الهابد ادر جاحین میکوید گفت حادث و قبل حزن بیم است که هر که شاعری آن زمان
در بعضا شاعری محدث شده البتر بر او الحال همچو نوع که بر خیزد و بس من صوت نه او در آخر حیات گوید کنند
بود و پس از وی ملک الشعر البحتری قرار گرفت ابو علی یعقوب سید که میان ابوتمام و بحتری و متنبی اشعر کیست
ابوتمام و متنبی حکیم‌اند و بحتری شاعر است و شعر بحتری الشعر اعرب سلسله از دلت شیر گرده‌اند و او پیش و بر بحار
بعرب بن قحطان طائی میپیوند و فوتش در سنه هشتاد و شش بوده **عسقلان** بر ساحل بحر شام واقع شده بعضی گویند که
مشهد معطر امام مظلوم ابی عبد الله الحسین علیه السلام در آنجا و انتقام الحال نیز آنجا مقام عالم است علیه السلام
گویند که تاریخ بنای شام آن فتح شام عسقلان از بیغمبر نقل است که هر از عسقلان بر بینند غرا بر خیزند و بعد
شصت سال که بمیرد درجه شهادت را دریابد با شد ابی یعقوب خراط و شیخ ابوالخیر هر دو از بزرگان آنجا اند **طرطوس**

بفتح دال و طاء مهمله و سین مهمله و سکون واو شهری است بنا کرده از بلای شام و مهدی عباسی در سنه نه صد و هشتاد و نه بنا
نهاده و از مردمش آنچه بنظر آمده ابو عبید القاسم بن سلام است که در اصناف علوم ماهر بوده و ببت کتاب مستغرد کرد
در مناظره الانسان آورده که اول کسی که از غرایب حدیث تصنیف کرد ابو عبید طلال عراقی که کتب تغیر تصانیف
چهار تن مهم بغتها دیگر شافعی و آخر کرد فقیه از نبیغمبر و الدر استخراج دوم احمد حنبل کز ظلق قرآن محنت کشید
سوم یحیی بن معین که کذب از احادیث پیغمبر و الد دیگر کرد چهارم ابو عبید قاسم که غرایب احادیث تفسیر کرده
ابن راهویه آورده که ابو عبید در علم اوسع از من و در ادب اکبر از من بود و جمیع تصانیفش در اوسط است و از
بحر ... که در ربع مسکون است یکی بحر شام است که آنرا بحر الروم و بحر الکبیر نیز خوانند طولش هزار و سی صد
و در بعضی جا عرض وی دو صد فرسخ باشد چون بحر شام و روم و بست و نه فرسخ کرده در بار اندلس شمال و
مغرب و جنوب امید بار است و اکثر بوده و آنکه از دو ماه بحر شود و در شعب از آن در میان اقالیم امده بیکی
داخلی او دیگری بنگرد حلیج بوده گویند در این بحر دو بیست و نصت جزیره معموره حسابی و جز بر هادر
فرسخ تا پانصد فرسخ تحقیق نمانده که شناور نمی و سعت ... ذکر جمله را باید بحر در انکشت بطالعه کنند
و ملاذ از اهل هذا بقلیل از سبب الاختصار اما **مصر** مصر این اسم مصر بن حام بن نوح منسوب و از اقالیم یکی در بکر
کما از جنوب شمال بر سید خلاف که بر آنجا و ابتدا از خط استوا من جبال القمر در بحر روم منتهی میشود و هرگاه تمام اقالیم
در تصانیف ... آن ... آنچه بمحیط ... که چون در این بلاد تا اسکندریه ... خط استوا از بحرستان
آمده از بعد الرمل آن آن ... بلاد ... بکر شود ... نیل ... آنجا تا استانبول ... و ... الصفا
ابو عبد الصمد ابراهیم ... که صاحب ... عجایب نقل کند که سبب انقطاع هجان آب نیل است که بحر
در فصل خزان هیجان کند ... که ... آب ... بکند ... که آب ... رود
رنج ... اهل مصر ... که ... زیاده ... که از ... ان ...
و ... که از آن دستور ... اهل مصر ... که بنا ...
و غایت ... نهاده ... هرکاه ... بحر شود ... گویند ... عباس ... علیه السلام
و دیگری هرمان است و آن عبادت از ... که حکمای سلف ساخته‌اند صاحب عجایب المخلوقات از ابن جعفر نقل میکند
که هرمان ... بنا نهاده در ... سال ... و ... هفتاد ... کار کرده اند و بعضی

گفته اند که حضرت ادریس را [illegible] معلوم شده بود که بعهد نوح طوفان خواهد شد که همه عالم را فرو گیرد پس
چند از آبا و اجداد خود را با زر و جواهر بسیار در آن مکان دفن فرمود و بر زبر آن قبها ساخت گویند هیچ
آهن و فولاد در آن کار نکند پادشاهی بطمع زر و جواهر سعی موفور نمود و بر یکی از آنها نقب رسانید و آخر
بی نیل مقصود باز داشتند و خویش را اعتقاد این است که این طلسم است و هر که از آن هیچ بخواهد باید که
این سخنان معقول نیست [illegible] ندارد اما چون نوشتن غرایب شیوه نقل است یکی از غرایب آنکه
[illegible] یافت بطمع آنکه شاید او را از این طلسم نصیبی باشد هر روز [illegible] و نظر و فقر
[illegible] یافت و آنجا نوشته بود که از فلان طرف قبه [illegible] چون هشت ذرع بیابند
البته چیزی بیابند او بدان عمل نمود [illegible] و ظاهر شد از آهن چون سر آن باز کرد کاسه ظاهر شد که قرص طلا
در میان آن بود [illegible] و کاسه را [illegible] قرص طلا برگرفت [illegible] طلا را [illegible] داده [illegible] عوض بستد
و چون بخانه آمد طلا را [illegible] خود [illegible] کرد و دیگر باره [illegible] باز طلا را در میان زر خود دید دانست
که این طلا را خاصیت این است که هر چند فروشند باز [illegible] و از این [illegible] خاصیتی [illegible]
که بجواب او [illegible] که در همه مصر [illegible] ساخت [illegible]
با آنکه [illegible] مصر [illegible] نهاده [illegible]
افتاد و ایشان بتفحص احوال کوشیده حقیقت را بملک مصر عرض کردند ملک او را حاضر نموده آن طلا از
وی بستده و آثار البلاد آورده که شخصی را در مصر طلسم کشایی [illegible] افتاده [illegible] زمین را حفر کرده
[illegible] هر که نظر بر آن افکند [illegible] و طلسم کشایی [illegible] آنجا [illegible]
[illegible] زرد
[illegible]
و همچنین [illegible] اجتماع [illegible] غایب
[illegible] ظاهر شد چون اجتماع [illegible]
دانستند [illegible] صاحب تاریخ [illegible] نقل کرده که در عهد ملک عادل [illegible] پانصد [illegible]
و هفت [illegible] ملک عادل [illegible]

کفن

کفن بوده [illegible] احوال ایشان [illegible] و در آخر کار [illegible] مصر [illegible]
و بعد [illegible] فرزندان [illegible] اطبا [illegible]
که [illegible] اطراف [illegible] هر عضوی [illegible] مانند [illegible] از هم [illegible]
مصر [illegible] اصلا [illegible] باشد [illegible]
در [illegible] کنند [illegible]
[illegible] چشمه [illegible] حوض [illegible]
و [illegible] چشمه [illegible] آب حوض [illegible]
و در مصر [illegible]
مصر [illegible] که [illegible]
چنانچه [illegible] و در زمین مصر [illegible] آب [illegible]
آن دریا [illegible]
و [illegible] دریا [illegible] شام [illegible] خوانند [illegible]
[illegible] که اگر [illegible] باشد [illegible]
[illegible] بنی اسرائیل [illegible] فرسنگ [illegible]
[illegible] العرب [illegible] خوانند [illegible] که [illegible] در این
تا [illegible] فلسطین [illegible] و مصر واقع شده و مکث
[illegible] بنی اسرائیل چهل سال بوده [illegible] ایشان [illegible] رسید
علی الاطلاق [illegible] ایشان کرامت [illegible]
[illegible] که [illegible] بنی اسرائیل [illegible] فرسنگ [illegible]
[illegible] طول و عرض مصر [illegible]
که [illegible] دار الملک بوده فسطاط که بر شمال نیل واقع [illegible] و در این شهر [illegible]
[illegible] فسطاط [illegible]

فسطاط شهریست منقول است که علمای از اسقف سعلی نام خوانند و در غرایب الاخبار آمده که سفید بر جنوب فسطاط
واقع است در صحرای آنجا مغارهاست که مردگان در آنجا افتاده‌اند و اموات را از کتانهای سطبر کفن کرده‌اند و حنا
در آن مالیده‌اند که پاره و پوسیده نشود گویند جابر بن ... از آن مردگان را باز کرده اند و اصلا تغییر در ایشان راه نیافته بود
اثر حنا در دست و پای ایشان ظاهر بود و در عجایب البلدان مسطور است که موضعی بمصر از آن مردگان حاصل میشود و آن
مومیایی است و در نزدیکی فسطاط کوهی است که اثر اسعظم خوانند و از آن کوه ... حاصل میشود و الحال دار الملک مصر

قاهره معزیه در حبیب السیر مسطور است که در زمان المعز لدین الله اسمعیل جوهر خادم که در سلک غلامان انتظام
داشت ... و هفت مصر ... اورده میان فسطاط و عین الشمس شهری بنا نهاد موسوم بقاهره معزیه کرد
در سنه ... المعز لدین الله از افریقیه بقاهره آمده آن بلده را دار الملک ساخت و ... امده یازده هزار شتر
هزار استر ... بار کرده همراه آورده بود و هر روز ... پیش بارگاه نهادند که او ... و متوطنان آن شهر
میشدند ... عمارات عالی بسیار ساخته‌اند و قاهره بر کنار نیل واقع شده عمارات آن
چهار ... ساخته شده منقش و ... و دو ... لکن ... عمارات اکثر آن از رخام
و بازارش ... است تمام از رخام و تعداد ... از ... یکی از شهرهای معروف مصر

اسکندریه که آن نیز در کنار نیل واقع شده و تمام عمارات آن شهر از رخام الوان است و حصاری چهار دروازه دارد
که یکی ... و دیگری ... باب البحر ... که ... و ... آن
در یا ... که ... نماید ... و از ... اقتضا
... خواهند ... از ... که ... است
و دروازه چهارم باب ... که ... در پیش آن دروازه واقع است ... اسکندر ... و آن
مانده در عجایب المخلوقات آمده که در ... آن شهر ... سال ... سال آبادان بود پس از آن
خراب کرده ... از ... آن شهر ... است که ... در آنجا باشند ... اکر اهل آن ...
... از ... که ... مثل ... آن ... آن
شهر ... ذو القرنین ... بعد ... دراز ... کرده
... که ... فرزند ... عجایب ...

...

تمام میگفت چون بکلمهٔ شهادت رسید مع النون انگشت برآورده مراسله شد که مرتهٔ جنازه او بکنانشند و انگشتی
که بر داشته بود هر چند خواستند که فرو کنند فرو کرده نشد چون وفات شد بر پیشانی او بخط سبز نوشته بودند که هذا
حبیب الله مات فی حب الله و از مردم آن شهر ابو بکر ابو طالب کرده سلک شیخ جاحظ انتظام داشته ابو عثمان
مغربی نقل کند که ابو طالب همیشه با مرغان سخن میگفت و سخن ایشان فهم کردی و تمنا داشت که غیر الهی اگر نه فرمانبود
کرا ز هم بود که نام نور بر زبان راند و دیگر از شهرهای معروف مصر یکی عین الشمس در جنوب فسطاط واقع شده
و دار الملک فرعون ابن نوح بوده و مصر که زلیخا بهر یوسف ساخته در این شهر است و درخت بلسان که گویند در
موضع فسطاط از آنجا میباشد که حضرت عیسی علیه السلام در آنجا غسل کرده و بیرون انداخته اند از آنجا آب میدهند
و از عجایب آن شهر ستونی است از سنگ که نقشها بسیار دارد و طول آن ستون زیاده از سی ذرع و بر سر آن
ستون انسانی است از مس و بر یمین و یسار آن دو صورت که بیشتر از آن تمثال هر روز کنند و هر جا که رسد سبزه
شود و بوانی در زمان سلیمان از آن ساخته الله و اقلیم حمره که دار الملک احمد طولون بوده و خوشنوائی آن شهر بسیار
و نوعی است که از امر بجو گویند که بکاه بیش از خرما افتاده شود و درخت آن بالا نشود و خم نشود گویند
نام دو نبی بوده که از آن ولایت اولین صنعا بهم انداخته و دیگری فرماست اگرچه شهری کوچک است اما بهایت خوش
و نفضی وابادانی دارد و قبر جالینوس حکیم در این شهر واقع است و از نوما ملقب فرستاد ملبس بر زمین رفیع
واقع و بر یکطرف آن تل است که نام او باعث بعث و آن است که بر بالای یکدیگر مردم دفن کرده اند تا بدان رتبه
رسیده و این رسم کویا پیش از زمان موسی علیه السلام شایع بود و مجد بن قبو شهرت دارد غربی نیل در حوالی صعید
مسطح است و قبو مصر در آنجا اصل شود و خواص آنجا بسیار است و از شهرهای مصر آنچه حقیقتش بنظر آمد
اینچند شهر بود که نوشته آمد و آنان که در آنجا بوده اند موفق داشته خورده در مصر مدفون شیخ کامل عمر بن علی المعروف
بابن الفارض از کاملان عصر بوده در مکه خود بیرون آمده گر داد یکه بعد بسیاری فیض یکرد گفت این شیخ نور
سر تو نور صوفی کرد فی نه ظاهر تر از دمصر گشاده خواهد شد اور ازین سخن حالتی بهم رسید گفت کشاده سر در
کجا خواهد شد گفت در مکه این فارض گفت سیدی من بکه دشوار است پیر گفت هیچ دشوار نیست آنک گشاده خویش
و گفت ایا مکه در نوره حجابی خواست شد پیر گفت و ابن فارض در ساعت بمکه رسید و دوازده سال در آنجا توقف
کرده فتح کشاده کار او بمواد شده گو خوش بعث سخنه کار او رسیده و ازده سال آن رسید که آن شیخ میگوید

که ابعمر بر خوت بسی حاضر شو ابن الفارض بدانجا که گفتند بو حاضر شد آن شیخ گفت ابن مبلغ برکرد و بحر فرو نکنف
سر کن و مراد فلان محله منتظر نماز ابن فارض کو بند بعد از وفات او در اهر داشتم و بجائی که گفتند بود قادم شدیم دیدم
مرغی از هوا با مشق بالا و نماز بکذارد و ایستاده تا چه مرا پیدا خواهد شد ناگاه دیدم هوا بجملگی از پرندگان سبز
شد و یک پرنده از آن میان پر نمودار آمد شیخ او فرو بعد بیر بدو شیخ کستم از مرد گفت از این عجیب دارو این
فارض را دیوانی است مشتمل بر بتو عوارف و فنون لطایف که یکی از آن قصیده تا ئیه است که بیست نکات لطایف و حقیقت
در آن درج ساخته و تا حال کسی از اینجنان نظمی درست نداده و بسیار از صوفیه بر آن شرح نوشته اند هر وقت که وی از جذبه در سکر
بوده ها و هفتها کار بیش از حواس خود غایب بود و چون بخود باز آمدی بیتی چند از آن املا کردی و بعد از آن تا بسکر تا
وی احیان حالت دست دادی ابو علی الکاتب از کبار مشایخ است و بزرگی و بعالی بوده که هر کار چیزی بر او مشکل شدی
حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم در خواب دیدی و از ابو سعید ابو علی مشکل آن کان زمان خود بوده و گفتی پیغمبر صلی الله علیه و آله
و سلم در خواب دیدم که گفت یا علی بیم تر که در تو تا تراز آن دوست میدارم و صحبت ایشان را طالبی گفتم حبیب یا رسول الله
گفت چون است که تر ابو کالک گفت الاتهم ایشان برمادرم گفتم یا رسول الله کبر طعم گفت چنین ها و بر آن دو آن کاری
و در یک روی بو نهاده تیم معمر بند بوده جیش در او اردو بحال جدید رسیده است طعام شراب بخوردهٔ مرحله
که دیوانه شده هر اینه وی اگر فتنه در زندگان کردند معبد ساعی او دار بیرون زند ما قبضه بعد تا عید با بیس امید
و چند مرغ بریان کرده پیش وی نهادند ایشان تماشا کرد که بپرید همه برخاسته بپریدند ابو شعیب المقنع هفتاد حج
بپیاده کذارده هر حجی از صخره بیت المقدس احرام بسته و تو کل در بادیه رفتی گویند در حج آخر بسکی دید که از تشنگی
از دهانش بیرون افتاده فریاد بر آورده که کیست که هفتاد حج به یک شربت آب بخرد شخصی یک شربت آب بدو داد و آن
داد ابو الحسن القراقی بکانه زمان بوده در شفخان مسطور که ابو سلیمان اسلی بعراق آمده فراق در وی نکریست و گفت
یا ابا سلیمان اکو غیر از این حلو جامه ما را تا حکومت باد و ابو سلیمان بوی حکومت بسیار چند وقت نکذشت که وی را در
حکومت دادند و محمد بن ابی بکر و فی بعراق آمده بود گفت یا ابا الحسن امروز که مجرد توئی بیت انصار او جمله نکرد
می بینم چنان این امد که زنی خواست و او فرزندان هم سبب شیخ نور الدین عبد الرحیم در دمشق خود قبله طالبان بوده
در نفحات آمده که در مصر شیخ جمال الدین یوسف کورانی وی را اکثر از بیست سال در نظام سبب و طعام
نا فقد و اجازه او بر او نوشته بود بعد از آنکه معمر بود شیخ ابو العباس مشهور دست با برکت بوده و مسکن

دو نیارست داشت من است و بیاران در رجب سنه ابو عبدالله البرقی از کلان مشایخ مصر است و فنون بسیار دانسته شهرت بی بود
دادند بخورد گفت در مملکت حادثه افتاده پس از آن بسیار زده چیزی نخورد تا خبر آمد که قرامطه در حرم افتادند و خلقی را
بکشتند و حجر الاسود را بشکستند و ببردند بعد از آن چیزی نخورد ابو جعفر حداد شاگرد ابن عطا بوده در نعت او آمده
ابو جعفر حداد دو اند یکی کبیر که در بغداد است و یکی صغیر که مصری است از ابو تراب نقل است که در وادی ابو جعفر را
بر جای دیدم که نشسته است گفتم یا ابا جعفر چه میکنی گفت شانزده روز است تا این حال کرده ام نشسته ام
میان یقین و علم تا هر کدام غلبه کند بدان جانب روم علاوه ناری گوید پس از آن بود که اکنون نشسته ام با طاعت
و صبر نتوانم کرد و علم آن بود که خدا را می باید پرستید و علم آنکه در خود خوانم اجابه بگرفت شاید که
ابن نامی ابو جعفر معاذ گوید که از ابو جعفر حداد پرسیدم که تصوف چیست گفت تصوف اثر اوست در زمین کاما شکا کند
کاه پنهان کند ابو علی رودباری تمام مریدان بسیار داشت اما پیر و مرشد کسی نبود و جوان از او شیخ علاء الدین
عالم کبیر با مریدان خود رفت در حلقه مریدان وی در آمد حکایت منصور حلاج در افتاد ابو علی از خالدی
است نمود که وقتی در حال الکرم بر ما رفتی در شب چون فکر کردم و حال او دانستم مناجات
کردم گفتم خداوندا این چه حالت است که فرعون انا ربکم الاعلی گفت و منصور انا الحق گفت هر دو دعوی یکی
کردند اکنون روح منصور در علیین است و روح فرعون در سجین در سر من ندا دادند که فرعون بخود بینی
در افتاد و همه خود را دید ما را گم کرد و منصور همه ما را دید پس فرق بسیار باشد ابو بشر بنان عبدالله و بنان که
مستجاب الدعوه بوده اند و ابو بکر دقاق که استاد ابو بکر دقاق صغیر است و ابو بکر که استاد ... و از استاد شیخ عمران
ملتی که او خبر چهار نخورد از کلان مشایخ اند ابو ابراهیم اسمعیل بن یحیی المزنی در مصر متولد شد و او را
مذهب شافعی تصانیف بسیار است و شافعی در حق وی گفته که او ناصر مذهب منست و از جمله مصنفات او یکی مختصر است
که همه غوامض دران درج است و آن کتاب در غایت اشکال واقع شده چنانچه ابو العباس شریح گفته
که مختصر ... هر وقت که مشکلی در آن کتاب سر کرده اول ... نگذارده و بعد از
آن به تعلیق از عبدالله بن عبد الحکیم در فقه شافعی نهایت مهارت داشت از ابو ابراهیم مزنی نقل است که هر
هرگاه پیش شافعی ... می نشستم تا هنگامی که بر می آمد ... که می آمد شافعی او را
بدرگاه خانه در ... طعام ... بخورد ... بر درایت او ...

وجهی

اقلیم

و جهد را سوار کرده بعد از آن بدیگر شغل مشغول است و همت میکند که کار من را همچو ... هزار دینار
قرض بود دانستم و لادت محمد صد و هشتاد و دو بوده و هشتاد سال عمر داشت ابو یعقوب یوسف بن یحیی
البویطی بعد از وفات شافعی در درس و فتوی قائم مقام وی بود و شافعی را با او عنایت موفور بوده و همیشه
میگفت که در حجت من بغیر ابو یوسف بن یحیی کسی دیگر نیست و امروز میان اصحاب من اعلم اوست
الا اشارت آمده که الواثق بالله عباسی که معتقد بخلق قرآن بود بویطی را از مصر طلب داشت تا قول بخلق گوید
او امتناع نمود و در بغداد ... از آهن ... بر دست و پای او نهادند که ... اهل ... استاد
بوده با واندر ربیع سلیمان نقل است که ... بویطی ... شافعی ... کما
کما ... که ... شافعی ... نماید
در ... که او ... مجلس بغداد وفات یافت ابو بکر
محمد بن احمد جعفر المعروف بابن الحداد در فقه شافعی اعلم و نظیر نداشت و ... قاضی و مدرس بود
بدیع ... کتاب الفروع ... استاد
فاید که بسیار از فضلا ... ابو القاسم المعروف ... حاکم ابن ...
... و مغناطیسی کتاب تصنیف کرده که یکی ...
تاریخ ... کتاب ... و الغرائب ... مصر
الانبیاء ... کتاب الفاتحه و المناکح ... شصت و شش ...
و ... عبدالرحمن الخولانی که قاضی مصر بود هر سال هزار دینار وظیفه داشت ...
و سلیم بن یحیی که او نیز قاضی مصر بود ... در ... هفتاد ...
بحکم قضا از منصب ... و ... ابو علی که در خط ... و انساب ... منصب
ملوک مصر ... شعر ... ابو المظفر ابراهیم ... که در سلک شعرا
انتظام داشت ... و در ... بیست ...
انجبا ... بزرگان ... مصر ... احوال بعضی از سلاطین که ...
او ... که پیش از زمان اسلام ... بر مصر ... اصحاب ... دی ...

مم

تا وقتی که خراج از امنا و اصغر غایند بر این جمله حاکم مصر ابن حبیب الاستقلال متصرف گشته مشغوف شد و تولی را
بنیابت خویش بمصر فرستاد و مفوض شد و از زمان خلیفه ثانی حکومت کرده اند تا ز مسند و عمرو عاص از ولایت را
داخل خود ساخته استقلال کرده اند تا نوبت بخلفاء بنی عباس رسید که چون هرون الرشید قصه ای میخواند چون بابن آیه
رسید قال یا قوم الیس لی ملک مصر وهذه الانهار تجری من تحتی ترا تذکر کرده بسیار گاه امید اعیان مملکت
را طلبید گفت فرعون عجب دون همتی بوده که بمصر و رود نیل اعتنا کرده و با این دون همتی دعوی الوهیت و ربوبیت
میسنموده من بخاطر اورده ام که مملکت مصر بغیر دون ترین کسی هم و هم پس فرمود که در تمام ممالک بکردید و کسی پیدا
سازند که از او فروتر نباشد بعد از کسی بهتر از این کار نعین یافت و از جماعت بعد انجمار دهان که کرد ممالک
بر آمده شخصی یافتند طولان نام که همیشه بر سگان مکاس مشغول بود و بجامه دولت دستاب خلقان و خوش کنجی
و او هرگز بیتی و ناخن نچیده بود و سر و تن در آب نشسته چون پیش هرون عرض کردند فرمود که تا بحضور او وردند
و بعد از این تجرد و تعجب کرده بحمامش فرستاد تا سر او را تراشیدند و بدنش شستند و بخلع ملوکانه او را آراسته
و بیاد کار ماوردند مرد بغایت صحیح و متانت ظاهر شد و هوشمند و معرفت چون مجلس بشان حکومت مصر را بنام او
در قلم آورده اورا بمصر فرستاد او مدتی حکومت آن دیار کرده بساط عدل را دادیکبشرد و چون سالکو نهاد و بعد
از او احمد بن طولون بجای پدر متمکن بود و اموال التیجنا چه بایست باید تشفعه هم رسانید گویند هر روز
جامه پوشیدی که بهای آن هزار درم بودی و طرفه بر بخشید و کلاه و وزرا از سلامان آن نوع جامه علم اعید
هر آینه از صاحب خلعت همان جامه خریدار شدیم بنظر وی مبادرت و احمد از آن اطلاع یافته هر خلعتی که کشیدی
الکشت در دوات زده نقطه از سیاهی بر آن جامه نهادی تا کافی بادیگر ابجنان عمل نتواند نمود و پسران او و پس
ابو الجیش پسر در زمان معتضد بالله مدتها حکومت کرده در غایت جهت کار او بیدار وجد بکذاشتند چون نوبت
بالمقتدر بالله رسید محمد بن طغج را بحقیقت حو و کردن آنان ولایت دمشق داد و چون القاهر بالله تولی برسید
خلافت نهاد حکومت مصر ابا ضطاعر او مقرر ساخت و چون الراضی بالله مقلد قلاده خلافت گشت و تمام اتابک منبر
شریف حرمین مملکت جزیره دانیز در قبضه اقتدار او نهاد و او را اخشید لقب کرده و الدی که طغج نام داشت اول کسی
فرغانه بود و اهالی فرغانه و آنها نواب پادشاهها را او وقید بر مسند نهادند چنین و مکنتش بجائی رسید که
هشت هزار غلام زر خریده داشت و چون شصت و شش سال از عمرش بگذشت تاریخ سیصد و سی و چهار فوت شد و دو پسر صغیر

ازاو

اقلیم ثالث

از او ابناء او کاه ماندند یکی ابو القاسم و دیگری ابو الحسن و بعد از وی ابو المسک کافور غلام حبشی که
بود بمنصب اتابکی ابو القاسم سرافراز گشته در مصر و شام امور سلطنت بنام او میکرد و فوت غلام و کتابت جمله
امور غایب اطاعت بیدوسر کرد هفتاد و سه بیست و نه پدر ابو الحسن پسر دوم قائم مقام شد کافور مستقل شد و بدو سال
جمله بلاد مصر و شام و حجاز بر منابر دعای او بر زبان خطبا اسم کردند تا در سیصد و پنجاه و شش بر سر کافور التش
بنهایت انجامید بمدت شصت و شش سال بود و بعد از آن کافور در سیصد و پنجاه و شصت و یک مصر بنی فاطمه متعلق گردید
در حالتیکه امده که چون خاطر المعز لدین الله اسمعیل از ضبط ممالک موروثی که ولایت مغرب میین بوده باشد
فراغت حاصل کرد ابو الحسن جوهر بن عبدالله را که بکتابت و هم و رسم اشتهار داشت تربیت کرده با قصای بلاد مغرب و ساحل
جوهر را سواحل دریا اقیانوس و جزایر خالدات که از آنها آسمو مسهانست و حکما ابتدا اقلیم از انجا گرفته اند
رفته ان ولایات را بحیطه تصرف در آورد و بعد از آن او را بمصر فرستاد و مصر را بعز متصرف گشته نام عباسیان را
از خطبه افکنده و این کلمات را بر خطبه افزود که اللهم صل علی محمد المصطفی و علی علی المرتضی و فاطمة البتول و علی الحسن
سبطی الرسول الذی اذهبت عنهم الرجس و طهرتهم تطهیرا و صل علی محمد و آله الطاهرین بعد از آن لشکرها باطراف و جوانب فرستاد
اسکندریه و دیار صعید و مکه و مدینه و فلسطین و دمشق را از تصرف عباسیان بیرون آورده و در ربیع سیصد و شصت و یک
المعز لدین الله از افریقیه بقاهره امد و چهار سال بدولت و اقبال که دولت بسر برد بعد از آن پسر خود نزار را ابو منصور خطاب
فرمود کنیت و لقب او را سلطنت نشاند العزیز بالله لقب یافت عش حبیب و هم دیگری ابو الفرات و هم جند از جمله
معتبران او بوده کویند بغیر از عزیز و هرون الرشید بجهت آن اسمعیل بطان و بغداد مدت عمر چهل و دو سال و ایام خلافتش
بیست و یکسال بوده و بعد از وی پسرش الحاکم بامر الله بحکومت نشست و حاکمی بغایت عادل بود و همیشه کوکب به
سلطنت حماری نشستی کوچه بازار سیر کردی و بامر بمعروف و نهی منکر میان الغرب ابکار در مینمود تا حکم کرد مرد
و جوانی خود پر شر امثال مذکور خیر بید زنان انکور حکم فرمود و ایشان فرمان داد که نصارا را بر اسب سوار نشوند
و حمار سوار گردند از کتاب اهل بین احتراز نمایند و چون تکی چند قلاده نسا و حمام با خلخال ایند تا از اهل اسلام
امتیاز داشته باشند در ایام خلافت خود حکم کرد که شب در وازهای مصر باز نباشد و ابواب دکاکین مفتوح سازند
و در خانها و سر کوچهها شموع و مشعلها بر افروزند و در ایام او شبها مردم در اسواق و محلات امد و شد میکردند
خو بنزد علما عاشر خلائق بودی بسیر موافقت میشمود و دیگر یکی از عادات حاکم این بوده که رقعها نوشته در محرابها

نهاده در رود نیل افشاند مضمون بعضی آنکه حامل نوشته این مبلغ هند و نحوی هرچه آنکه دارند چنین به
عقوبت کنند هر کس را انجم نصیب بود دیگر بوی نرسید زمان حکومتش بیست و شش سال بود بعد از او پسرش الظاهر
لدین الله افسر خلافت بر سر نهاده در زمان او قحط عظیم در مصر بعزم قدم او متوجه شام گردید و در حلب
بواسطه کثرت حرارت هوا تشنگی بر جماعت غالب گشته بسیار کودکان و حیوانات بر اثر تشنگی برده بسیاری از
بغداد و در دو بانی فرار نموده در آن مدت خطبه بنام او خوانده شد و حکومتش بجای پسر کوچک القائم بامر الله عباسی
دار المحروس قرب یک سال در بغداد خطبه بنام او خوانده شد و در ایام او در مصر شبی ستاره ظاهر شد که از پرتو آن تمام
مصر روشن گردید مقارن آن حال حضرت دیدن که هر بوم قریب ده هزار کس از قحط آن جا مرده و مجنون زلزله
بوقوع انجامید که ماهیان در دریا مضطرب گشتند از هر حرص صلاح در ... تعیین مصر بتخت ... کش
خود المصطفی لدین الله را ولیعهد کرد اما بعد از چندگاه از وی رنجیده پسر دیگر المستعلی بالله احمد را قائم مقام
ساخت بنابراین بعد از فوت وی اسمعیلیه دو فرقه شدند جمعی بنابر اصل مذهب که اعتبار نص اول دارند بامامت نزار قائل گشتند
و حصر او و اتباع او و نزاریه مشهور شدند و طایفه جانب خلافت گرفته نسبت المستعلی بالله اتفاق نمودند
المستعلی بالله و طبق وصیت بر تخت نشست برادر خود نزار را بقتل رسانید و بعد از هفت سال و دو ماه که حکومت نمود در
ششصد و پنج هجری برادر زاده اش الآمر باحکام الله بن المستعلی بالله بر تخت سلطنت جلوس نمود و در زمان وی حسن
صباح که امیر الجیوش بود گشته بمرتبه اعلی رسید و امیر الجیوش ملک الافضل که در اتقی وفات نمود
بوی تفویض یافت و در آن مدت امیر الجیوش شش صد هزار دینار زر سرخ و پنجاه اردب مروارید
و هفتاد هزار اطلس بوده بغیر از پانصد صندوق اقمشه و شش هزار وان زر سرخ و پانصد صندوق دوازده هزار
دینار کرده بود و شتر و اسب و قاطر در کار و مواشی و گوسفند برداشت چندان بود که از شمار آنها هر سال
هزار اسب سالیانه بعد از نوزده سال فدائیان در ... وزیر امر را نیز با خود بردند بعد از الحافظ لدین الله بن المستنصر
بالله بر تخت خلافت نشسته منصب وزارت را بابو احمد امیر الجیوش داده و نیز بدست فدائیان کشته گشته و دیگری
منصب وزارت گرفته و نیز از ملاحده از بنای دولت بر او حافظ پسر خود حسن را وزارت داد و او بکشت
کسی از امرا مصر اتفاق نموده بیاران سانید و بار دو انتقام کرده بحافظ پیغام داده که اگر پسر خود را بما نسپاری
فیها و لا الاخر از فرستادن حافظ مضطر گشته بکی از اطبا حکم کرد که او را زهر داد و مدت حکومتش بیست سال بود

وفی

و در سنه ... الظاهر بامر الله بن الحافظ لدین الله بعد از پدر مالک تخت و افسر گردیده و ظاهر را با نظر بن عباس که وزیر
مملکت مصر بود حلی مصر سید و وزیر را غیرت شد او را با نصب طلبیده بخلوت بود تا زخم تیغ و خنجر بسم فنا
جای او در آن مدت شهر الظافر بیخبر سال و کسری بوده الفایز بنصر الله بن ظافر بالله در روز قتل پدر بجهانبانی شد در بار
و بجای پدر بچهار سال و پنج سال انتقال نموده خلافت منتسب با جمعیت العاضد لدین الله بن عاضد ارکان
دولت بوسه لوس ... با کمال اقتدار گشت در ایام او کفار فرنگ قصد تسخیر مصر کردند و عاضد از نور الدین بن عماد الدین
زنگی که والی شام بود طلب امداد نمود نور الدین اسد الدین شیرکوه را با هشت هزار سوار بمدد فرستاد و فرنگیان
از توجه شیرکوه خبر یافته مراجعت نمودند و شیرکوه اسد الدین و فرنگیان مکرر در مصر تردد کردند شیرکوه در پانصد
و شصت و چهار بسر انجام امور ملک مصر العاضد در پیش خود کرده بیک ماه بانی و پنجاه بنصب بخریدند تا نهم ماه جمادی ... و از
ایجا بعالم جاوید انتقال فرمود و پسر برادر وی صلاح الدین یوسف بن نجم الدین ایوب که برادر زاده اسد الدین بود خلعت
وزارت یافت و در پانصد و شصت و ... امور مستقل گشت و در حلال احوال عاضد در پانصد و شصت و هفت فوت کرد صلاح الدین
نور الدین خطبه و سکه بنام المستضیء بالله عباسی کرد بعد از آن صلاح الدین در ولایت مصر مستقل گشت و هفت نفر از
اولاد وی سلطنت کردند ایام ملک اتابکان از پانصد و هشتاد و ... تا ششصد و چهل و هشت بوده و طبقه اسمعیلیه که در
مصر و افریقیه و مغرب سلطنت کرده اند چهارده نفر بوده اند و مدت دولت ایشان دویست و هفتاد و شش سال امتداد داشته
و از انجمله دویست و هشتاد سال خطبه و سکه در ملک ایشان بوده و اول کسی که از این طبقه ممالک را تمام فتح نمود بانی
ابو القاسم محمد بن عبد الله است که او را مهدی گفته اند خود را منسوب باسمعیل بن جعفر الصادق میداشت و جمعی از مورخین
اباء او را بدین موجب ذکر کرده که المهدی بن رضی عبد الله بن المتقی قاسم بن الوفی احمد بن الوصی محمد بن اسمعیل بن جعفر الصادق
و اکثر اهل سنت و جماعت علیهم و مغربیان مهدی را از ذریت عبد الله بن سالم البصری دانسته و جمعی از اهل اخبار او را از نسل عبد الله بن
سالم بصری شمرده اند میمون قداح شمرده اند اعتقاد کرده اند و زعم اسمعیلیه که محمد صاحب الزمان عبارت از محمد بن
عبد الله مذکور است و از حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله و سلم انهم روایت میکنند که فرموده علی راس ثلثمائه تطلع الشمس
من مغربها و گویند لفظ شمس در این حدیث کنایت از محمد بن عبد الله است و محمد بقول امام یافعی در کوچه بیت نود
در ولایت افریقیه خروج کرده که اینکه مقتدر خلیفه را از آن ولایت اخراج نمود و ولایت اندلس و قیروان و طرابلس
بلکه اکثر بلاد مغرب را مسخر ساخت و چون بیست و شش سال از سلطنت وی گذشت در سیصد و بیست و دو قلعه مهدیه که بنا

کرده همتش بر تعالم اخرت توجه نمود وفات حیاتش بیست و دو سال بوده بعد از فوت وی القائم بامر الله
احمد بن محمد قائم مقام پدر گشته افسر حکومت بر سر نهاد و در ایام او مکتب داری ابو یزید نام جمعی را مجموع ساخته
خاطر اینت مخالفت افراخت قائم بجهاد برادر و قتال او عزم نمود منهزم بر قلعه مهدیه شتافت و ابو یزید از عقب رفته در
محاصره فرمود و در کتب آمده که اسمعیل بن الحفید این است که بعد از کتابها از ابو یزید حدیثی روایت کنند که
دجال بعد از ما خروج و ابا یزید خواهد کرد اما پیش از آنکه فتنه ابو یزید مندفع گردد قائم در سنه ۳۳۴ فوت
کرده امرا و ارکان دولت وفاتش را پنهان داشتند با پسرش اسمعیل بیعت نمودند و مدت قائم دوازده سال بود المنصور
بقوة الله اسمعیل قائم بامر الله چون علم حکومت را فراشت از قلعه بر آمده با ابو یزید مصاف داده او را منهزم ساخت
و بعد از آن او را بدست آورده در قفسی انداخت ابو یزید از فرق کرد [illegible] بعد از چند [illegible] حیاتش بپایان رسید
و منصور حکومت مصر [illegible] در سنه ۳۴۱ وفات یافت زمان حیاتش سی و نه سال و مدت خلافتش هفت سال بوده المعز لدین
الله ابو تمیم بن المنصور بقوة الله در زمان سلطنت نشسته در ایام خلافت خود بسیار از ولایات را تسخیر نمود
بعد از انتشار فوت کافور اخشیدی جوهر [illegible] از [illegible] مملکت مصر را غارت
جوهر [illegible] طلوع نمود در حلب [illegible] آمده که جد [illegible] صلاح الدین شادی نام داشته و در زمان سلطان
محمود سلجوقی کوتوال تکریت بوده از تکریت گریخته با برادر خود اسد الدین بعد از فوت وی عماد الدین زنگی در خدمت
نور الدین اعتبار و احتشام بهم رسانید و هر یک بمنصبی ممتاز گشتند و چون که عاضد التماس امداد نمود نور الدین
اسد الدین را که منصب [illegible] داشت بمصر روان ساخت چنانچه گذشت اسد الدین در مصر ماند و وزیر عاضد
گردید پس از او برادرزاده اش صلاح الدین [illegible] قیام نمود تا وقتی که اقبال خلفای بنی اسمعیل بنهایت انجامید
بجای وی تکیه زده [illegible] که [illegible] عاضد [illegible] که بعد صلاح الدین افتاد عاضد
اندر [illegible] کتاب [illegible] در سنه ۵۶۷ [illegible] صلاح الدین استقلال تمام یافت و در
اندک زمان مملکت شام [illegible] و پادشاه عادل فاضل [illegible] بود و علما و فضلا را دوست
داشته در ایام سلطنت چند بار با کفار فرنگ محاربات نموده و بیت المقدس [illegible] انتزاع
کرده گویند در آن زمان از نصاری زیاده بر [illegible] در بیت المقدس اقامت داشتند چون [illegible]
صلاح الدین فرنگیان [illegible] که هر یک [illegible] دینار [illegible]

گفته

اقلیم چهارم

کفته و مطلق العنان گردید بهر که از جهت آن وجه بیرون آمده در میان اهل اسلام اشتهار یافته صلاح الدین ابن
[illegible] علما و [illegible] که [illegible] فوت گشت [illegible] ابو بکر را
و چون بسط مملکت [illegible] فوت [illegible] آورده اند که صلاح الدین برادر کهتر ابو بکر را
که در حلب حکومت می نمود [illegible] عمر نام داشت [illegible] برادر دیگرش علی در دمشق
بود و پسرش عثمان در مصر نیابت [illegible] داشت چون وفاتش [illegible] وصیت [illegible]
که [illegible] که بعد از وی علی و ابو بکر و عمر و عثمان [illegible] پسرش ملک عزیز ابو الفتح عثمان روزی چند
بر مسند سلطنت نشسته [illegible] و در ایام حکومت دمشق برادر خود ملک
افضل [illegible] ملک افضل بعد از فوت [illegible] در دمشق [illegible] عشرت [illegible]
و [illegible] ملک عادل ابی بکر [illegible] از دمشق [illegible]
[illegible] سلطنت [illegible]
ملک کامل [illegible] ملک معظم [illegible] ملک اشرف [illegible] و مملکت
[illegible] ملک [illegible] سلطنت [illegible] عازم
عالم عقبی [illegible] ملک کامل بن ملک عادل که [illegible] اتصاف داشت پادشاه
و همیشه مجلس [illegible] علما و فضلا [illegible]
[illegible] مصر و شام [illegible] دمشق را از ملک معظم ناصر الدین [illegible] ملک اشرف
[illegible] ملک ناصر الدین [illegible] ملک اشرف پادشاه
بود [illegible]
[illegible] ملک کامل [illegible] ملک عادل
در مصر [illegible] ملک صالح [illegible]
داشت [illegible] ملک عادل [illegible] ملک صالح [illegible]
[illegible] اسماعیل که ملقب بملک صالح
بود [illegible] عاقل

۴۴

بر سر ملک صالح رفتند او را هزیمت داد و ملک صالح با قلیلی برآمد بجانب کرک که نوجه بعمو و جمعی از ملازمان حاکم
کرک علیه ملک صالح [illegible] او را در صاحب [illegible] ملک ناصر بود [illegible] در خلال احوال ملک عادل [illegible]
برآمده کرت دیگر بمصر پادشاه شد [illegible] ملک ناصر [illegible] ملک ناصر [illegible]
[illegible] ملک ناصر [illegible] با ملک صالح [illegible] بجانب مصر [illegible]
از مملکت بسلطنت ملک صالح راضی شده نوبت دیگر عادل را محبوس ساخته [illegible]
و ملک صالح حکومت مصر [illegible] وفات یافت و پسر ملک معظم را قائم مقام [illegible]
در خلال احوال [illegible] ملک صالح [illegible] خروج کرده [illegible] نجم الدین [illegible]
[illegible] ملک ناصر حاکم کرک [illegible] لشکر بجانب مصر کشید و امرای مصر [illegible]
جنگ هزیمت یافته ملک ناصر [illegible] خطبه خواندند [illegible] بجانب [illegible]
[illegible] ملک اشرف ابن عادل [illegible] حاکم حمص بود [illegible] ملک صالح که
[illegible] ملک ناصر [illegible]
[illegible] مملکت [illegible] بعضی از ولایت شام [illegible]
[illegible] معز الدین ترکمان [illegible] ملوک ملک ایوبیه [illegible] بسلطنت [illegible]
و از آن تاریخ پادشاهی [illegible] آل ایوب [illegible] انقطاع یافت و معز الدین
و غلامی چند که [illegible] مصر [illegible] حکومت [illegible]
[illegible] ملک عز الدین [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] بحوالی حلب با قانصوه غوری [illegible]
[illegible] سلطان سلیم بن سلطان بایزید بحوالی حلب با قانصوه غوری که
[illegible] مصر و شام [illegible] سلطان
[illegible] از آن زمان تا حال [illegible] آل عثمان است [illegible]
[illegible] از احوال اقلیم سیم [illegible] اقلیم چهارم معطوف
[illegible]

زمین بود [illegible] بستان [illegible] بهشت [illegible] گلستان
ارم [illegible] که هرگز [illegible] اقلیم الرابع این اقلیم تعلق با فتاب دارد و [illegible]
[illegible] اقلیم سیم [illegible]
[illegible] این اقلیم [illegible] جهان است [illegible]
خراسان [illegible] خراسان [illegible]
[illegible] خراسان [illegible]
[illegible] از خراسان [illegible] مرو شهجهان [illegible]
که [illegible] اسکندر ساخته [illegible]
[illegible] سلطان سنجر [illegible] سلطان [illegible]
[illegible]
[illegible] چنگیزخان [illegible] خراب [illegible]
[illegible] چنگیز خان [illegible]
تولیخان [illegible] طرف خراسان [illegible] تولیخان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] تولیخان [illegible] لشکر [illegible]
[illegible]
[illegible] عز الدین [illegible]
[illegible] هزار هزار [illegible]
[illegible] سلطان سنجر [illegible]
[illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]

ستم میشود و از سوی انگور و خربزه مثل خوان و امثال آن فواید دارد و بیمار بحران دیار بسیار است
و بعضی علمای بخارا وی مکرر شنیدم که ابو زید بود که مرد از عذاب آن ماه تا بستان بهر سید و قائم بر سید و از بنگاران
و بزرگان آنمکان یکی خواجه برهان است صحاف از انجمن گفته اند که هرگز کفش در پای نکرده و دیگری عبد الله
مبارک است که او را امیر قلم و بلاد امام الاسلام گفتند ... در مقام بکند شت ضعیف انوری
گفت تعالی یا رجال المشرق ضعیف علی حاضر بود گفت و المغرب و ما بینهما در علوم بحث بود که و فتح بن احمد نوری
استاد بن کرامه بر گشت نام گرفته بود اسب ها جا بگذاشت و بیضه و او یکسال حج کرد و یکسال الجهاد
نمود و منفعت آن بر اصحاب صرف کردی انا او پرسید که دارو دل چیست گفت انس مرده و دل ابو الفتح بن عمرو
که در روز فوت برابر جوی مشهد شد سال و وفات ستر دید برخواست که الفقیه منصور بن عماد و ابو علی سینا
و ابو علی شبوی و ابو العباس ستانری در رساله اولیا انجا النظام دانسته اند و حکیم ابو محمد نیز از مرو بوده فقال
مرقد که ازاد و در آن عصر کسی افقه نبوده و محمد بن نصر که قدوه اهل فضل و از با حکمت بنیشر و ابراهیم بن احمد
که امام عصر بوده بر مختصر مزنی شرحی نوشته و عیسی بن محمد اللغوی که امام علما ادب بود و غریب بیتی از فضلا
اند با بغداد ابن خلکان در تاریخ خود آورده که سلطان محمد و فتح از قفال الحنفیه مذهب خواست قفال مذهب شافع
با بیان آن و ضو ساخت و غسل کرد وضو و مسح و حلین بجای آورد و دو رکعت نماز ادا کرد و انچه بیان
از نیت و قرات و اطمینان و تشهد و سلام مرعی داشت و بمذهب حنفی اقرا ما بجوبر نبید خرما وضو کرده و
پوستی که آمد بوغ نبود و ربع بیجا نیست آلوده که مصلی وی نیت و ترتیب و ضو ساخت و بجا آورد بیا
و بعد از آن دست و بجای الله که به جدا بر است گفت و آنچه در مذهب امام ابو حنیفه کفت و دو رکوع
و سجود اطمینان نکرد و بی تشهد بجای ادی کرد و نیز گفت این مذهب حنفی و از مذهب شافعی هر کدام خواهد
ابوضوی
اختیار کن بنا بر این سلطان مذهب شافعی را گرفت و از شعرای بخت بنظر آمده که سوم مبارک ترمذی بزرگ
عماد ابن احمد رودکی و لبیبی الرسان جمشید ابو ناظر در دو آل ناصر بابو ضمیر و ناصر بخارا
ابو علی رحماعز بود که در سال چند حبا خود بخط خاص او آورده من خواندم اشعر کرم عماد
انتخاب خاقانیه الکرمیه احبا الشامل ابن الترکم بر این چند بیت مختصر است بیت عز شد آنکه بجهان عزیز کرد
ای بس عزیز که جهان کرد ز در خواب مار است ایشان و جهان کوه ما دا کرد و ما را که جهان کرد اوستی با ز این دو

ارشاد بعضی

قصیده این که مرثیه ابی ابراهیم شیخ ... بیت از خون او چهره ی من لعل فام شد وز بهر وفات تو شد
روی امید زرد بیرون نجوی است خورد همی خون مرا لبت بر لب از نهیب خوش من آشنا هرا بجوی از کف شاه بو
رجبین جو چون من اسمعیل است جبین کرد کران دجله کسی نام او برد آب آنکه بین ناب شود کل
کل آنکه بین در مقامات شیخ ابو سعید ابو الخیر مذکور است که در در قوالی در بیش ایشان این بیت بخواند
بیت اندر غزل خویش نهان خواهم گشت تا بر لب تو بوسه دهم چون نش بخوانی شیخ را وقت خوش شد پرسید کر این
شعر از کیست گفتند از عمان گفت برخیزید تا بزیارت او رویم با جمعی از مریدان بزیارت او رفت حکیم کسائی
شاعر بوده که کشاف زهد بر دوش داشت و کلاه فقر در سر غبار هوس با سنین تسلیم فرو رفته و کرد حرص از صحرای
باب بیع و بهره نشانیده و اکثر اشعارش در زهد و وعظ و مناقب اهل بیت است این دو بیت در مدح امیر المؤمنین
علی علیه السلام از انجمله است بیت کو مدحت و بستایش که بهیره بشنود و تضاد داد و بخ داد همکار از کیست بر این
حال که بوده و که باشد جز شیر خدا و سهمان حیدر کرار این دو بیت بر مدار الملك دارد و ان بیغمبر کرد
و حیدر خطیر کار ز علم همه عالم بعلی داد پیمبر چون ابر بهار که دهد سیل بکلزار انجه که در آخر
ساعت زندگی گفته بیت به سیصد و چهل و یک رسید نوبت سال چهارشنبه و سه روز باقی از شوال
بیامدم بجهان تا چه گویم و چه کنم سرود گویم و شادی کنم بنعمت و مال ستور وار بدین سان گذاشتم همه عمر
که برده گشته فرزندم و اسیر عیال بکف چه دارم از این پنجه شمرده تمام شمار نامه با صد هزار گونه وبال
دریغ ان ادم سیم سپید رخ حرص تا نامه چند نامه سیاه کند دل شوا در بیغ فر جوانی دریغ عمر لطیف
دریغ صورت نیکو دریغ حسن و جمال سر بکو بکو شیر بار بکو دل که فی رخم بکو نیل است و تن بکو نزال
نهیب مرگ بیکر دانند همی شب و روز چه کوکان بیدامور به بنب دوال گذاشتم و گذشتیم و بود نی همه بود
شدیم و شد سخن ما فسانه اطفال ایا کسائی پنجاه بر تو پنجه نهاد جدا شوا لمال و کوش خویش و رفت بمال
جماعتی بر آنند که عمر با خر رسید خصال جز اسکندری در غزنین بکفت بیت انصاف من ار زموی سپید کرد من
کرمی خوی رخ خود ببین خود رخ بیشیر عرض زاو بر خواب بتر سیم که زمین خرد بیران چون بین ما بند بکر
در مدح سلطان غازی یمین الدوله گوید بیت گفت گوی که کان گوهر است گر او دایم کند گوهر فشانی
در خو کان زدند که کوه کوی و بجواز تو کوهر و کرد دوش دل خاصه تو سیم و سیبید رخ تو ماهر تو اگر

رسیعی

مادر کافران بود خوش باد ، ان زنخی که چون نیال در وی چکید ، گوئی عقیق سرخ لؤلؤ فرو چکید
وان حسنا که چو بکف دست نگی ، کف از قدح ندانی تو از قدح نبید ، از او بگو دو زند بدو کافور و عنبر
از او ونات بره عقیق یمانی ، بماند کان سرخ همواره تازه ، اگر خطی رویید بکار حکایتی کان یغمی است همه فرشتا
از بهشت مردکریم برشوانده نعم کلم ، اکلی فرو شد کل اجه فرو عیسی برای شبم ، وز کل عزیزتر چیست تا کل
ای بعکس رخ تو آب به ماه ، شاه حسنی عاشقانت شاه ، هر کجا بنگری بدمد کس ، هر کجا بکذری برآید ماه
ابو نصر عبد العزیز بن منصور عسجدی مکان زبان لغت و اختراع اشعار قصاید بوده خاطر و بوجود او مفاخر و حشم روزگار
بتفرج کشاد او و ناظر و او بحضرت یمین الدوله اعتبار بسیار داشت و نقد تحسین بر روزگار داد او انشا
بیان طبع بود در آن حین که سلطان محمود تا سید ربانی او توفیق جهاد را قصی بلاد هندوستان در فتح سومنات ساخت
شمشیر ابدار رحالت اندبار و اکل کوه غزنین محمد بیات از شعر او قصاید اشعار اشعار ابدار مسجل ظل الله اورده اند
عسجدی نیز قصیده در تهنیت آن فتح بکفت انجه بیت از الجمله بیت تا شاه خسروان سفر سومنات کرد
کردار خویش را علم معجزات کرد ، آثار روشن ملکان گذشته را ، نزدیک بخردان همه از مشکلات کرد
برد بود اهل کفر چهار ابراهیم آن شکر رهای خویشتن وآن لحیات کرد ، شطرنج ملک باخت ملک با هزار شاه
هر شاه را بلعب دیگر شاه مات کرد ، شاها تو از سکندر پیشی بدان جهت ، کو هر سفر که کرد بدیگر جهات کرد
عین رضای ایزد جوئی بود در سفر ، بار او سفر چنین عین الحیات کرد ، تو کارها ببرزه و تبرکان کنی
او کارها بحیلت و کالت و آن کرد ولی برخیز و برافروز هلا قبله زردشت ، بنشین و برافکن شکم قاقم بر پشت
بس کس که بزردشت بکرده بکنون باز ، ناکام کند کنون که شد هلا زردشت ، من سرد بنالم که مرا زاتش هجران
اشکده کشت آن دل و بدیه جو خشت ، کرد بست بیل بنهم از غم دل ، انگشت شود بنیشک دردم انکشت
ابروی تو چون تاغ و همه تاغ بنفشه ، خواهم که بنفشه چنم از تاغ تو ، بشکشت جوانمرد عاقل چنان بود همه عمر
چون سر کند شراب دیم کردند ، چنان نیاید که گرسرش بزند ، سر بریدند او و دوستان خرم کردند
شیخ سلاهانی لقمان ثانی که در معانی بود کمال الطف و ذکاء او ادنی بوده است که کس او را بشعر نسبت دهد
بواسطه لطف خاطر کاهی از او نظمی و ادرنده آبدو رباعی ازن الجمله رباعی خال تا رتی ای انشم تا چه شود
خاک سیه منش منم تا چه رقی ، بر تا خوشی و هر خوشم تا چه شوی ، تو مسکن و من هم مسکنم تا چه شود ، تا رتبن نشیم جان تو

چند کنم ، بیا و ستم طاقت نکوی کشم ، از بهر دل غمزه تان که هم داده است ، من منت همه تا کرمی چند کشم
فخر الدین مبارکشاه سید محتشم بانیان بود که ثنای سید او محط رحال افاضل و مرجع امال اماثل بود حضرت سلطان غیاث الدین
غوری از محرمان صاحب عز و منظور لازم بود و هر که که بدرگاه او امدی در حضرت سلطان حضرتی
و تعریف حمله تو اکرد ای ابیات از قصیده که بمدح ملک سیف الدین غوری گفته است بیت تیغ حرفی زنی کند حسنت
شادی روان راست شرب تیغ کذار ، هر مربع صف چون دو مثلث شود ، خر تو که دائره جنبش هنده کاروان
این بیت که بلا تا نوشته است و مر اورد بیت بدجمال الحسن خوبان روز گار ، واله شد ز عشق تو عدوران روز کار
آن دل که کیف انعم کسی مسلم ، داد ترا عشق تو دستار روزگار ، دست تو شغل ای کفایت هم بکند
محتاج هیچ نیست بیان روزگار ، ولـه ، شوخ غم یار قصه مشکل ماست ، وز هر دو جهان نشستی حاصل ماست
از نیش شنیده کیه بکریز دو بو آن دوست که نشستی بود آن دل ماست ، ولـه ، کلبراخ کجه مهت خواهد چید
شمس الدین محمد دقاق مثلث انشراف نسب جید ، بر هم کدر که نرم ای صد وی ، دامن دامن دل اندوه شد چید
بزرگی بود دقاق حسن خلق و لطف طبع ظرافت و لطافت در طبع چون شمس کل منجر بلاغت در فصاحت در نهاد او چون
راح بابتقح الفت کرده و شعر شیرین دل بود انچه نوشته منشور اورده بیت ایدر غم تو کشته مرا شرب اشتم
ناخورده می چرا است بر خمار چشم ، خون هم مکن که بیدل بهای خون ، تو میکند شرم این بدکنار چشم
جانا اکر فتد بجفا خون روزکار ، ان وفا نداشت کس از روزکار چشم ، کر خو نکشت چشم دوا داشتم از انکه
بی رخ تو نبایدم از ابکار چشم ، ولـه ، ای برده بیم تو دلم صد هزار دل ، بیتو چه در لعن خاک سپار چشم
کر صد هزار دل بود بیتو المنزل ، بر بادم کرفت هر صد هزار دل ، اخر بانش حکر وا الهای چشم
روی بر اوردان شب هجران دیده ادل ، در خون دل ماتو بکار شمع جان ، اخر بنا الداد تو بسد کباد دل
حکیم محمود علی السمائی سام عالم نظم و محمود خلائق نثر بود در حضرت سلطان سنجر سابقه ادبیه از شاعران الانم دولت
میر سبک الاشعرات خود و ستاد اداشت انچه نوشته منشور چون از آن کتاب سطر و از آن بیت دل الکا
خون انکه بر کرفتم ، که با تو عشقبازد بر کرفتم ، بستانست ارتو کفتم در او وقت ، جو روز ادم عشت اتش کرفتم ، زعا چون
دست انکاه شستم ، که مهر از جوانان دیر کرفتم ، با که کویم زار چون محرم نماند ، میزیم با درد چون مرهم نماند ، نماند بتو
کار شادی نمی ، اندر این ایام اهل غم نماند ، زاد از بی دستی تمام است ، مراد عاشقی درد مدام ، بدام تو

جنبه
لا بجان

شد گرفتار مرا بر کوی اخر این چه دلم شمائی نشکند جهد تو هرگز اگرچه کار من از تو بر نظام آید چون یار
دلا امید یار ادر تو بیست گفتم که مگر دل همه در کار تو بیست این حشو که در شمار او کی خرید او ورد و رخ بند
در کار تو بیست شهاب الدین ابو الحسن طیبی در لطف طبع یگانه و در وفور هنر نادره زمانه بود و نیز در سلک شعرای
سلطان سنجر انتظام داشت و چنین که جمال الحسن [illegible] از دیوان رجال این حال حکایت کرد ابو الحسن این بیت در مرثیه او
بگفت بیت دهر انکه نه بر علیم همی سما بود کنار من چه شمائی شد از ستاره اشک بر روی و بیا ما از دیدن قرنی او
کنار من که نه بی تو دارد کنار من است این دو با عجایبات انوار ذات او و رباعی اینکه بنده فارغ و ساکن بود
برخواست چه اندیشه و هوای تو نشست اندیشه که بند چو خرابکشاده بند سر زلف تو بکوی به بست
باد در شب یاد دوستانم با خته ساخته مرا ز منم بجان نوری که دل با او اندر عهد با او و با دلهم و دادم
اندکه کلید کنج هر شادی داد در هر کاری هزار استاد داشت نشکند تو بیدل و جمانت که او هر کز نبود شاد
آزادی داشت در عشق تو دل نکر باد از بکری دیدن تو فانی شاد از دکری کر چشم از تو دیده باد از دکری
غمهایت هم از تو بر که اشک از دکری کیم که زلف حلقها تافتند وانکه رخ چو ماه بر تافتند الماس لطافت از کجا یافتند
کار لعل خطا [illegible] این رباعی تاج الدین اسمعیل راست در مرثیه ابو الحسن رحمه الله که [illegible]
اردای بکر هست [illegible] دل از که سرا این نوای احسان یاد دل تو زین [illegible] سید ابو الحسن
عصر و نادره دهر بوده این رباعی در حق [illegible] از وی مشهور است رباعی ان کز لب و کان [illegible]
نهاد قلبی [illegible] که دل بسته سر کیسه [illegible] کفتا عاشق دیکر که بند کیسه نهاد ابو الفرج رونی
از استادان نیکو [illegible] ابو الفرج [illegible] و لم میکرد و اثر از نکات خاطر او [illegible] بوده
و اوراد الکبری از شعر او [illegible] شاعران [illegible] بیت
قوی جسد [illegible] که جهان نوید تم اکرچه قوی [illegible] جهان جور تو بود قوی منم
قوی دست کو بیت [illegible] نظم و نثر [illegible] خود در [illegible] چون [illegible] تو همی
تو صاحب [illegible] ابو الفرج [illegible] انوری [illegible]
شکایت [illegible] ملک ملکات ملک [illegible] و این ز [illegible] سلیمان [illegible] علی
از کرم این همه [illegible] علم ان [illegible] تخت علی الناس علم کشود

انا دانی عرض چرخ کمال است که ایشان دارند چون بباید بر هند این همه سر کردانی مرحبا بسط و صفای کر
از او منقطع الله [illegible] سایر خود بیه نیبا باشد در چنین دوش یکتن و قانع بکفا بیم است که ابر بهار [illegible]
قلم و نثری که مرا هست دو انبساط حکمت که از ان [illegible] ملک صبر باید که زاهد کنعان بجز از بند
زمه کنعان معتبر کر سخن است انکه از او مجموعه ما زن خاص ملک دارد اگر استاد [illegible] تکلف کرد طوطی
بلکه نقش و معانی کی اید تو دانی هم تو از اید هم کانون از روی سخن دو چرخ بیرون ان سخن را کاشی
تو که پوشیده همی بینی ان همه دوستان حال ببرده و ورد هنر همانا دانی طاق نوطا نعمات که دارد نور
وزد روی بیرون بو الحسن عمرانی انوری این چه بزرگ است و بیچون نیست هیچ دانی که سخن بر چه نشو
بر سر خوان قناعت شده همکاس عقل چند بی چنیه طفیلی خبر همانی بر بهار کذا کر شنو حالا ارد
کان که بهر جو عیار خود نشان سخن دانی قوی دوات دو جواب بیت انوری ای سخن تو بنجا ارزانی
کر جانت بجز ندا اهل سخن ارزانی جز حقوق و مدد و رنج تو شد باطل او حد الدین و در دهر بنا کی نانی
در فطنت و حکمت نکر است عقل در بیان اللش و دانش لطافت و جان کعبی اند شرف و فضل فزون از فلکم
باری انکه طمع و حرص کم از انسان زانکه حکمت چو همی با ملکان نهی انش از بجز الله دل و جان منشانی
زد خاصا مطالب تا هم حکمت چند چو چنین تو طالب [illegible] نفس آن از کرانه خواست کاخ
نادرت دهم احوال بتو بنو رانی از پی انکه بکام و الف ملکی داشت دیک ملکشاه بتوارزانی
از پی انکه هزار کوت دادو وزیر فرض ان بیرحسی شد تر کستان از پی انکه ز انعام جلال الکوزط
بتو هر ساده [illegible] تا فضل کلانی او بدانانی معرفت چرا سکوتی در شناس که فرشتا از نادانی
طاق بو طالب نعمت است که دار دیرون و زدر وی پیرو ابو الحسن عمرانی جام محلی کی چند نذر نعمت کر ترا
طاق و پیر هنی کرد همی نشوانی بار زیبا افزون بات تا کنیز ده بو الحسن انکه ز احسانش سخن میرانی
پیر هن کهنه و کوجه بجا بسته هنوز پر محوان پیرهن و کوزه و خفتانی باقی عمر این پیرهن طاق ترا
سرد اری ابلم و کر بستانی نعمت انست نیادت که همه شکر بتو تو ماز زر و نعمت که همه کفرانی
بی تو کر چند در انواع سخن نادانی اند این شعر شکار زد به نادانی کر نیر وان سخن کمان از دو زمن
ز انکه کفر است در این حضرت نا فرمانی خواجه حسن دو معقول است لامده مولانا حسام الدین ابراهیم [illegible]

ما زاد
محقق یا زار
[illegible]

از شاکردان شیخ ابن حجر که مفتی عربستان و حرمین شریفین منصب شیخ الاسلام اکابر بود آنست که لطیفه ولادت و تاریخ ولادت
شاهزاده با علو حوادث سلطان سلیم شاه مراد مشتمل بر بیت و انشا مع اول سلطان سلیم استخراج مینماید تا تاریخ ولادت
و این بیت دوم شاه مراد با تاریخ ولادت از مجموع بیت میتوان استخراج یافت که مصرع اول تاریخ ولادت شاه
اول و ازدوم شاهزاده و مصراع دوم بدانسان موجب نظم سلطانی شد و بلطف محض بابا را اسلم در سیم مخایل
دو از اثنا دل بسوی شمع کشید کز حسن و جمال مراد از چشم نور تازه از ابروان وی صورت شمالی بر دل کش نمود
لطف شمائل تو در آن شهر جان شدی و این قصیده که کفتند که از مصرع تاریخ جلوس او نشانه است و از قصر
ثانی تاریخ ولادت شاهزاده سلیم بیرون می آید و مطلع این قصیده بیت الحمد لله که حمد و جلال اشهر یار کوه محمد از
محیط عدل آمده بر کنار و این بیت نیز از او است بیت خوبی ما جنان که نشود کمی افسوس آنچنان که بنموده بیشتر
مولانا شفیعی در بخارا متوطن بوده و هم در آنجا فوت گشته و در پیش سلاطین و حکام مسکنت اکثر اشعار و روش طیب
و طرز ملک است آنچه نوشته میشود از آنجمله است بیت عرصه هند شکرستان است طوطیان شکر فروشی همه
مکسانند چه هند استان بجز هند نکو چهره پوش مه فضح و صلاح شعر بیتیم زشهر از جفای بی مهر
ندانند جز شعر خوب نوشته یکی سبحه و بیج هندی واصل از وطن کوی طریقت بوده و همواره لوای که
افرخته با هر دو فراختند این و بیت هم از وست بیت عجب بطرح فتاده الیوسف آنجا که در بیان نکار رخت سر کنار
سیف نشه نیفشد کل نشنیده و غطر لاله کرد اجمالش که خویش عالمیست حاظر و لاله زار دیه فشرده همه ولایت محشر
و هواره بر دست تا ممکنان بر خواستند چنانچه از این ابیات مستفاد میکردد نشیجه خاورزاده در صفا فاهمه است
بیت بر صحیفه کردان شده جمال خاور ناشیا نکاه ایجاد آفتاب خاور خواجه بو علی شادان
و دیر نامدار عالی جواد در عهد زهره بی پروا صفی صاحب سلطان طغرل بیک بوعلی شاعر ساحر معبود
خراسان بوده شایان افعال و اخلاق او کرم و لطف مجان و بحر جمال کان همی کریم ذر شیخ ابو سعید فضل
الله بن ابو الخیر پادشاه عهد بوده در انواع علوم رتبه کمال داشته اگرچه از مریدان ابو الفضل سرخسی بود
اما انعام و بهره خود از دست شیخ عبد الرحمن سلمی بوشیده در تذکرة الاولیا آمده که بیکمرتبه هفت سال
در کنج نشسته و نیکو سعیها داشت و بعدی تحقیق الله الله میکفت وقت کرده دوره بر لبان بامدادان و در موافقت
و پیران هنالی نظر خلق کسنده سیاه کرده و کار و خار و طاق و سنحه و ناصیات است و مارکات میکرد

الفاظ جهانیه

تا او را چنین مبتلا پیدا آمد که پوست خورده که از دست شیخ سنگسار شد ازین داد مرکز آن مقدی مکرد بیشتر
فضله میدید از مردمان بر پر حیوانات بیبا الیه از شیخ ابو سعید نقلست که جو کار دید انجار سیاه کتابهای خود در زیر
خاک کرد و حیوانات خود کاف ساختم هر آینه بساد ابتدا نمود که اثر نمانده ام تا ادای آنکه بقا خویش شده و فرزند بکام
کواهی و اوید روز نان بر بام آمده بجان و مال بخشید لاجرم مرتقا شیخ ابو العباس بدید ابو الفضل و ... فیض بود
بعد از مدت پیست ساله پدید آنچه ... از این اوست بخلق عالم بخلق نحو حاملی رهم از آن وقت در دو بیش بود اکر دو
بو کفتند بوکیست کفت آنچه در سر داری بنهی و آنچه در کف داری بدهی و آنچه بر تو اید نجهی و از شیخ شعر بسیار روایت
کرده اما بنا بر اقتضای نقل الاختصار ازان نمودیم بیت با عاشق غمناک شین همچو عاشقی کرد با هر که نشینی عاشق
کم کن و بنیا با شد که دو ... و صاحب منصب دوست تو نیز و همبا ایشان نشینی در فریب بسیار بود و نقل
بنیاد دار و بن باده که در خرابات می باید که مکر شود خشند اما شد تا شد ما که همچنین مرد فراوان
باشد در دو دیده در دو در رسید بر سر تا عاشق من و دیوانه من و شید اشهر من و افسانه من و سوسن کان همه
من شب پرست من تو رسا من با تمام من وصید تو بر زلف ها من با روی تو ماه عالم آرای همه و صل تو شب روز تمنای
کرباد کر انیس سنی وای من و بنام همه کس بحو می و ای همه بخشی دارم همه را صوف و دست باچشم را خوش چون
دراو با از دیده در دو فرو شو اکرد با او مست کاد بیده با دیده خواوست شب آمد باز رفتم اندر غم دوست
هم بر سر کویش که چشم جوش از خون دلم هر دو بیند دیدی که یار جکر برسر بست و دیکر از بیکانکان احمد
شاذانست که وزیر سلطان طغرل بیک سلجوقی بوده و دیکر اسعد میهنه که از فحول علما و کمال فضلا بیشتر در دیوان و تذکره
خوانده که اسعد مذکور در مجلس سلطان محمد ابن ملکشاه با امام محمد غزالی مناظره کرد و اول سوال که کرد این بود که تو
مذهب حنیفه داری یا شافعی امام کفت من در عقلیات مذهب برهان دارم و در شرعیات مذهب قرآن نه ابو حنیفه بر من خطی
داده و نه شافعی بر من براتی اسعد کفت ابن خطا امام کفت ای بیچاره تو اکر از علم الیقین شمه یافته که من خطا
اند و بلطف مانده و معد کشیدی و اکر در حر بیری غوطه ور بودی با تو مناظره کردی و راه تحقیق نمودی احمد الله ابو رشید
که او فضایل بسیار داشت و فضلیش اظهر من الشمس است و از دهقان بوده به کام در جنب مهر غفران جواهر بری کمالات
نفسانی و فضایل انسانی کامل بر سید دران دوران از امائل و اقران فضل سبق در ربوده چنانچه از این قطعه
معلوم میشود بیت کرچه بر بسته مدح و غزل یکبارکی ظن مبر کز نظم الفاظ و معانی قاصرم بلکه در هر علم کز اقران من
مختصر

خواه جز بحر کبرای خواه کلام قادر منطوق و مفهوم و مبانی شناسند داستی باید بکویم بانصاف فرمود ذوالهی
نقد تغیر کند عقل سلیم کر تو نقد سخن کنی بسنج و طبعش نام اهل و طبع و مزجیند تجنید تشویش نیست
کفت دانم کرد اکر حاسد بد شد بخاطر شرف بسیکانه از احوال افضال بجوی و دهی باو و نداد بخدا نحه شرمن حاضر
و پس از آنکه بمرتبه کمال و ... شعرا و اسد مدایح سلطان سنجر را ملازم کرفته و نخست شعری که کفته قصیده
که این ابیات از آن جمله است بیت کرد او دست بحر و کان باشد دل و دست خدایکان باشد شاه سنجر که کمترین خدمش
در جهان پادشه نشان باشد آنکه باد از لطافتش زاید هوهوای از ... عدلش ابر با نهیج بخشم
امر بیرون آسمان باشد نهر ... جهان فکند نه کار در آن جهان باشد ابقضا قدر که با جرمت
کوه بینا و ناتوان باشد نرسد خالی بر نظام کر نه پای تو درمیان باشد در جهاد و در جهاد
هیچ معنی که دین باشد چون بجنبد که منصور ابقیامت که از ما باشد روح روح الامین دران ساعت
نه همانا که در لما باشد هر ... که اندر داود نفس تیغ با کف فران باشد ... و طرادش از
فلک ادکتیم باشد خور ... که همش از ... باشد کر ... بنشود
از معما آسمان باشد بحر ... انکه ... والکهف ... باشد چه شود کر ... یک بیع
دست بکو دنیا باشد : ... سلطان ... و انواع نعمات
حالی او ... که از برج ... قران کرد منجمان کفتند که ... سال
باد ... تمام عمارات ... و ... بعینه ... و مرد ... جان ... خاک
سر ... و اموال ... انجا نقل کردند ... حضرت ... ایام حکم ... را
فرو ... این ... سلطان ... که از ... دران ... بیت
کفت انوری کفار ... سکندر : در ... بامر
الرباح نبود و انوری : و انوری ... سلطان ... کرده ... بعد
از ان ... التماس ... بعد
استغفا ... بیت کلیه ... خواب است : حالتی ... ان
جرخ ... : ان ... افتاب ... والنجاتم ... بحر محیط :

واله

والملعب سرامرات هرجه بمجلس ملوک بود همه در کلب ... رحل الجزاو نازخشت در او
کرد خواص و کتاب امن ... جرد من که باد ابر بیش من ... فلم کوش و صبر خوش
همه ... خر ... ازو بر ... اطلس انتخاب هرچه ... از ... کرد بیش
خاک ... من کند بر جهان ... هیبت که ... خدمت ... که باقی باد
... کرچه ... بروز او ... نیست ... جواب
خامه ... و چون چند سال ... الکار ... ابو بحر
و بر کرد ... تا آخر ... افضل الفضلا ... از آن ... دست ... ما
شهر مقام ... الفاضل ... بانصاف ... نوشته الله حاجی
... سلطان ابو سعید ابو الخیر ... بادشاه ... بیت از ...
... خلد الله ... شیخ ابو نصر ... شیخ ابو سعید ابو الخیر بود
و ... ازان جمله بیت در روز رفتن ... همه ... ماتمی دکر
... ابیورد ... باز ... آورد
... طعام ... الله ... صورت ... بیرون
... عیاض ... مشایخ بود ... مرد ... بطمع ... جز
کار ... که نشان بود ... کرد ... ما
تا انکه ... بکشت ... در دو
... شیخ ... کرد
از ... انتظام ... بابا سوفی مرد خوش ... بکلف ... بطبع بود
ابتدا ... عمر ... اقامت ... نام
ملک ... محفل ... از جمله
او ... بیت ... ابو ... کلمات
... بر ... بنوس ... من ملک

ابیورد

از خیل انبیا نبی الله هاشمی و جمع اولیا اسد الله بوتراب ع در تذکره دولتشاه آمده که روزی میرزا بایسنغر
ابن میرزا شاهرخ بجهت ساختن سرانجام حمام طلبیده از جمله یکی بابا سودائی بوده بعد از حمام بگوشه رفته نشست و بشغل
قصاید مشغول شد که اندر وطیبت گفت که تو در عجم صدارت داری بابا بالی نام کنند که شاد بوده نظرات
و میرزا امروز خطی در نگین آمده که در ... بجانب فلک ... از ضربی آن اسب ... رسید و بابا
از حمام برآمده بگوشه نشست چون میرزا از حمام برآمد همان طاس طلا در دست بابا افرسنا عذر خواست بابا
جواب داد که تو میرزا وصله را از ما قبول نکردی ما نیز صله ایشان قبول نداریم مولانا احمد در عنفوان جوانی از ماورا
النهر بهند رفته بتجرید بتحصیل اشتغال نموده پس از آن عزم عراق نموده در کاشان که از شهرهای ایران است
بساط اقامت افکنده مدتی در آن شهر بسر برد و کتابی در فن عروض و قافیه تصنیف کرده ... استاد
سخن گشته بر سخن اهل عرض ... و طبعش ... مولانا محمد و مولانا الصلاة ... نکته
روزگار میگذرانید تا روزی ... نزد مولانا گذاشت و گفت این قصیده است اولیا علیهم
کرده بود ... که در واقعه ... که ... مولانا شعر ... باید که این ... و ... جمال
الدین ... که از ... مولانا ... بنام ... مولانا را متقید
بحضور آورد و مولانا پیش از آنکه ... فضای ... عالم محله
بیت اگر ... هیچ ... ندارد ... نرم ... و از مولانا شعر بسیار روایت کرده اند در
تعریف این بیت ... بیت در کنج نامرادی با درد ... دست طمع برید ... مولانا ابو الحسن
دانشمندی ... بتحریر ... مشکلات ... خفیات ... از مشاهیر زمان خود بوده
بی تکلف ... بضرب ... بکران ... و فضایل ... ماشعر ... اما ...
که از زمان قدیم ... از علم ریاضی ... که ... کشاف ... حکما باز نشد ... و
چون نوبت بعلامه ... خواجه ... سخن ... التفات ... مولانا ابو الحسن
باند ... اجمال ... و ... که ... مشکلات ... تحریر ... افاده
و در بیت ... کنند ... تا ... هر کتاب که بکنظر ... عبارت
هر کتاب ... این سخن ... که اگر ... از عالم ... تماشای

تقریر

تقریر کنم که بکرف خلاف ظاهر نشود ... این نسبت ... مشهور گشته بود و هر کس ... عشق
عاشق بوده شاعری ... مولانا ... که مجتهد زمان بوده است این دو بیت گفته بیت بکرانبار و ... شان
با حاصلات ... بیس احبت ... دختر احت ... مولانا ...
و ... طبع ... نوع ابیات گفته بیت ... که ... را
این ... کرده ... ما ... مولانا ... در سلک ...
عبد المؤمن سلطان و ... اعتبار ... انتظام داشت ... فضل ... شعر ...
از جمله این بیت ... بسینه ... گوش ... از ... زمان ...
ازین ... شعر ... تمام داده که ... دوازده
هزار بیت ... که دوازده هزار بیت از آن ... در ... نظم ... که ...
ابو علی ... مولانا ظهیر الدین النوکری
از ... نظم ... با ... نظم و نثر ... صبا ابن ...
و چند ... بیت ... حاصل ...
و ... جهان ... اگر خط ... نقش ... کاتب ... نوشته
و ... نوشته ... ما ... در ... انتخاب
نوشته ... از کتاب ... مرجع ما نوشته ... قطعه ... شعر ...
اگر ... نوشته القاضی امام مجد الدین از فضلا ... طبع ... و ...
در ... ابن رباعی ... عمر ربانی
تعلیم ... نماند ... ای نفس ... طبیعی ...
در ... قاضی شمس الدین ... رباعی ... عمر خواهی ...
خلق ... قاضی باشی ... برخلق ... که اگر ... که ...
شمس الدین محمد ... در ... مشهور ...
فلات ... این رباعی ... بیت ... دل ... کرد ... خویشتن ... کرد

کفتم سخن تلخ مکو کفت همو تیرت آن خوی همه پاسخ بیت ستیزه جویی کرید **محمد بدیع** در عهد خود افضل کتاب وقت بود و در لباب الالباب

بوده در عهد سلطان الامیر عماد الدین زنکی در دیوان انشای او بود و بعد از چندی از آن عمل استعفا خواسته هر چند

از دیوان اعلی خواستند که او را طلب داشتند قبول نکرد و همچنین سلطان مازندران او را طلب کرد هم استعفا خواست

و بیرون از آن سبب خدا پرستی در کار دستگاه امید نداد که شد و بر اقصبه ابو محمد فخر الدین محمد نادری کرد چند

بیت از آن جمله **بیت** زهی تیغ رفیع تو عقل بر در تیغ ❊ نهاده علم تو دست بر جگر فضل چو زمین علم لدنی از رشد امام

بساحت دل تو نعمتی کرد سخن بزرگ ❊ بر پیش نامرد کن قصد کلاه شیب شیب شکست تعریض در علم تو جلد بیت بحق شیخ ❊

هر آنچه بیابند در کار کاه تو قلم تو نزبان معرفت تو شمس مکتب شیخ **جلال الدین محمد التبریزی** از شعرای سلطان سکندر است

و او در ایام دولت بوستان بنا نهاده که وقایع کمال خوارزمشاه در ملا بیان نمود و این رباعی نیز از دو نظر اوست **رباعی**

کر پیش تو کر نکیر ابدال است نامم نیز که از تو در آزار خط تو که دعای نیکو بیت دیده ترتیب من امداد ازان

میباد **مولانا سعد الدین مسعود** از کمال فضلای وقت خود بوده در بلاد ترکستان سالکی اقبال تصنیف کرده شرح

وا هر قوم قلم بلاغت فهم تمثیل و بعد از آن مطول را بنام سلطان حسن بن تالیف نمود آنکاه در خوارزم متوطن شده

مختصر تلخیص را بنام جانی بیک سلطان تاتار کشید چو امیر تیمور کوکان خوارزم در تسخیر آن کشید مولانا

همراه خود بسمرقند آورده در مجالس تر بیت نوشت خوجهای مبدا و دارد و مولانا سعد الدین تفتازانی بعد سفر تحقیق و فات

مولانا در سنه ثمانین و تسعین و سبعمائه در سرخس بود و در زمان دولت امیر تیمور مولانا را گفتند که مرد اعظم این است که

مثنا از وفات یک مولانا دیگر که اری الرجال من الفضلا و بعد از آن خلف او شد مولانا شمس الدین

محمد بخاری تکیه زده در سلطان علمای صاحب قران استظام داشته از مولانا شمس الدین محمد قطب الدین یحیی بوجود

آمد که افضل زمان خود بوده و از اولاد او دولت شاه و حج میرزا بابا و آن استقلال سلطان حسین بلوازم

شیخ الاسلام اشتغال داشتند **سرخس** مابین مرو و هرات واقع است و ارتفاعات آن بالاغ بر عصیکی نیک بوده و قلعه

از قلاع معتبر خراسان است چنانکه محمد خان شیبانی فتح خراسان کرد صاحب خان امرا را در آن سرخس تعلیم آمد و چون

شاه اسمعیل کبیر بعون و عنایت اله او جانب خراسان در حرکت آمده محمد خان مرد حیات تولای و تبت کو جانب او باو

الیه کبلای فرمود و از این سبب سرخس مدتی در تصرف شاه بیت و مجال کار و خرابی تامد و دیر مانی که شاه

ظلها حر و بیرون بر عبید الله خان والی توران چیره کرد به زیده صحبت محمد سرخس کرده از آن زمان تا حالا

کتابخانه مجلس شورای اسلامی … تاسیس ۱۳۰۴

آباد است و مردم بسیار از اولیا و فضلای از انعام بر خواجه محمد شیخ ابو الفضل کبیر شیخ ابو سعید ابو الخیر است

و مرید ابو نصر سراج بوده او درده که وقتی مرغی از هوا در آمد بر درخت نشست یکی از ایشان و گفت این مرغ

تا بد کفت میباید در تذکرة الاولیا آمده که چون شیخ ابو الفضل از دنیا برفت طالبان وی مرقع سپکانند در روی تو

و روزی بکر بر محمد نشسته بوده که کسی در مسجد تازک کرده مرقع در مسجد انداخت و گفت مرقع سپکانند را نخواهم و برفت و

دیگری شیخ لقمان است که از عقلا مجانین بوده از وی پرسیدند که اینجه بود و از چه سبب دیدی او گفت هر چند بنده آزاد

بیش کردیم بیش بماند گفتم الهی پادشاهان را بنده پیر شود آزاد کنند تو پادشاهی و من بنده تو پیر شدم آزادم

کن ندا آمد که ای لقمان آزادت کردیم نشان آزادی وی آن بود که عقل از وی گرفتند مجانبات شیخ ابو سعید

همیشه میگفتند که لقمان آزاد کرده خداست خواجه حمادی نیز از بزرگان سرخس بود احوال او در کشف

المحجوب و نفحات تفصیل مسطور است **سید الاجل ظهیر الدین تاج الکتاب** کاتب با وجاهت اسعار منثور او منطبق فصاحت و اشعار منظومش

پسندیده شعرای محمد عوفی در تذکره خود او ده که سید کوید از ملک تاج الدین که در سالت صدر نظام الملک

التماس نمود این قطعه گفتند بدو فرستاد **بیت** صدا بدان ظاهرت خدا نویسد الرحمن کردگار و داستان حال تو کفتار

درد حجر چون تو کوهمای چراغ ❊ هرشب تا در صید دل همه چرخ بدانی نیز کوار الکر خورد وکا ❊ تنها چون نخست نو

نقص مختصر از تاج جناب جلال الدین فقیر ❊ کو مجلس سپاحت سنه و فندام ❊ دارد قطع لطف تو سیاه باد تا بعضر

کو هوی رد این بحر بمیج تو سعتر امر ❊ چون ملک تاج الدین این قطعه بر خواند کرامت حجه همکه کنکیان

او در رکابها برطلب جه عزت ندیدند بوی فرستاد این قطعه در جواب نوشت و او را ساخت **بیت** چون بالناس

طبع در حی دیدنا سعترا فرستاد ❊ تو نیز در ده هم اعراز نصاب که بی قوت بعزم بادی ❊ چون سید با خصوص بکار افضا

او داد حکم بداد بحکم سعی و ضبق و محل او کبر ابداء کنیزات جوش شد هم بدان زر کوتو نمو چون ملک

تاج الدین ازین حال خبر شد این بیت گفته بوی فرستاد **بیت** علوی که قران هست نزد از اسلاف خو

کر تنبیه عزم کردی از غیب ❊ تو چرا خوی نیکو خواهی کرد سید جواب کوید **بیت** و عدها کرده مرا تا ها

بتنخی و دو دیر تو اکردن ❊ بستغفر عرض کاه فرماده ❊ جز ننهنبر کیر تو اکرد **الصدر الاجل تاج الدین** ارزو سپاسی

و فضل اهل خراسان بوده نکارنده خیال او را بوخوردی شکسته بیضا و برخط مو و نثر آن از زبان سلک

دانسته شعرش اگرچه بحکم کثرت مدت تمام شده اولین بنا آنچه یافته شد نوشته **بیت** صد ره ببر در درد

فراق جمال تو چشم و دل را یکدیگر فاش است • آن چشم و دل که منزل وصل تو بود • امروز بی تو جای آب و
آتش است • نحلها که ذوق تو چشند • در جهان خوشتر از شکر باشند • گر تلخی دوری [illegible] عیشم اندوه
تلخ تر باشند • گو نسیم سحر وفا کند یا نه • عذر تقصیرهای خود خواهم • وز [illegible] من تقصیر
خویش را که هم • تا ملالت شاه جهان نگردد وفا • تو چنان دادن که من ملالت شاهم • مهر و مه را کسوف نقصان است
خود کرده‌ام که مهر با ماه [illegible] • بمرگ تو چنان خود مرا [illegible]
که شادی و زخمها بجا و بیچگونه با تو صحبت داشته‌اند • استاد ابوالحسن علی الجوهری • از شعرای آل ناصر است و در زمان
سلطان محمود غازی ابیات دلربا [illegible] این ابیات از اوست
مرا او راست • کار جهان بی تو [illegible] • محنت [illegible] اثر نیست [illegible]
هیچ اثری که [illegible] دل کرد [illegible] اندام و هم یکدیگر [illegible]
همی [illegible] یافتم چه سود [illegible] مرد و لیکن [illegible]
کند نسبت [illegible] امام الاجل فخر الدین محمد الوزجانی خاطری وقاد و ذهنی نقاد داشته و شعر را بغایت خوب
و عذب می‌گفته [illegible] این دو رباعی [illegible] نوشته • بر بود دل از [illegible]
از خود بکنم [illegible] • زان [illegible]
در غایت مردمی و ظرافت • [illegible] مولانا قطب الدین
[illegible] ناصرالدین [illegible] نوشته و این دو بیت [illegible] درج
کرده بیت [illegible]
عاقبت [illegible] خراب • بلخ • از ابنیه کیومرث است [illegible]
کشت و در زمان اسلام بدست احنف بن قیس [illegible] خلفای بنی امیه [illegible]
انتهی [illegible] غلامان [illegible] هندوان [illegible]
و از عمارات عالیه بلخ یکی نوبهار بوده [illegible] کعبه [illegible]
دوستان [illegible] بمقابل آن [illegible] علما و افاضل گویند
ارتفاع آن خانه صد ارش بوده [illegible] صاحب اهتمام آن کار

اقلیم چهارم

بود سلطان [illegible] نام کرد [illegible] عمارت آن خانه [illegible]
بر سر [illegible] بعد چند [illegible]
[illegible] که چنگیزخان [illegible] امد
[illegible] هزار [illegible] جمعیت [illegible] هزار [illegible] الاولیا
ابونصر پارسا [illegible] چنگیزخان [illegible] علما [illegible]
داشتند [illegible] چنگیزخان [illegible] استقبال [illegible]
اما [illegible] بیت [illegible] کرد • و باز [illegible]
[illegible] در غایت عظمت [illegible] و قلعه [illegible] محیط [illegible]
[illegible] که جهان [illegible]
در حلب [illegible] سلطان حسین [illegible] اباک
[illegible] سلطان
[illegible] کتاب [illegible] که سر [illegible]
[illegible] اکابر و اعیان [illegible]
نوشته [illegible] ظاهر [illegible] موجود [illegible] سنگ سفید [illegible]
منقوش بود که هذا قبر الشیخ [illegible] علی ولی الله [illegible]
[illegible] عمارت [illegible]
[illegible] حمام [illegible]
[illegible] عجیب [illegible]
[illegible] فضلا [illegible] خواجه الله
کما کرم [illegible] جماعت [illegible] الکفا
کرده [illegible] ابراهیم ادهم از کمل اولیا [illegible] علما [illegible] ادهم
و اوخر [illegible] ابو قبیس [illegible] گفت که اگر [illegible]

از اولیاء خدا کوه را گویی بدان شو روان شود بجز از این سخن کوه بجنبش آمد بعد از آن ابراهیم گفت ای کوه گفتم ساکن شو
ساکن شد و در تذکرة الاولیا آمده که ابراهیم وقتی جهاز ده ساله بادیه قطع کرد تا بمکه رسید پیران حرم استقبال
وی کردند ابراهیم خود را در پیش قافله افکند تا کسی او را نشناسد خادمان پیش از پیران بودند بدو رسیدند پرسیدند
که ابراهیم نزدیک است که پیران حرم باستقبال او می‌آیند گفت چه میخواهید از آن زندیق خادمان او را سیلی
گرفتند که زندیق تویی گفت من نیز همین میگویم از سخنان اوست که تا عیال خود را چون بیوگان نکنی و فرزندان خود را چون
یتیمان و شب در خاک چون سگان برنخسبی طمع مدار که در صف مردان آیی شیخ ابو علی شقیق بلخی از بزرگان و پیران
بود نقلست که شقیق از ابراهیم پرسید که شما در معاش چه میکنید گفت اگر بیابیم شکر میکنیم و اگر نیابیم صبر میکنیم
از سخنان اوست که هلاک مرد در سه چیز است گناه میکند بامید توبه و توبه نمیکند بامید زندگانی و توبه ناکرده
میمیرد نا امید از رحمت و هم از اوست که مرد را اختیار بود که بچه شاید باز نگردد و هم از او منقولست که من از گناه
ناکرده بیشتر از آن میترسم که از گناه کرده زیرا که مناهی که چه کرده‌ام کرد این حاجی اندر دل او است حاتم زاهد
بود شیخ بیان از آن که کرچه بیغمبر خوش کار بیت در خواهش طمع دار در جهان هر چه خود مرتبه اش
بشناویست حاتم اصم از بزرگان روزگار زمان بود و مرید شقیق و پیر احمد خضرویه گویند بعد
از بلوغ یک نفس بی مراقبه و محاسبه از وی بر نیامد و یک قدم بی صدق و اخلاص بر نگرفت تا بحدی که جنید گفت
که حاتم اصم صدیق زمانست آورده‌اند که روزی زنی بنزد او آمد تا مسئله پرسد بادی از او جدا شد حاتم گفت
که آواز بلند کن که نمی شنوم او را از بلندی کر نمودن بگفت تا زن را معلوم شد که او کر است گویند تا آن زن زنده بود پانزده سال
بود حاتم خود را در آن حال کر ساخت و اصم از این جهت گفتند از سخنان اوست که هر صباح نفس را
خطاب کنی و هم از اوست که چون عملی کنی یاد کن که خدای تعالی ناظر است و چون سخنی گویی یاد دار که خدای
میشنود و چون خاموش باشی یاد دار که خدای تعالی میداند که در چه کاری احمد خضرویه از کاملان طریقت و از
مشهوران فتوت بود و هزار مرید داشت که هر هزار مرید بر روی آب میرفتند و در هوا میپریدند از ابو حفص نقلست
که اگر احمد نبودی فتوت و مروت پیدا نبودی شیخ ابوبکر وراق از اکابر زهاد بود چنین نقل است که او را
صحبت خضر علیه السلام بود و پدر او هر روز بدو بیست پاره قرآن ... و امثال یکی پاره قرآن خواند
روزی چند پای او بیرون نهاد پیر نور آمد ... کرم ... و در راه سخن میکند

تا بکوشند

تا بکوشند تا ... باز کشند چون بدیوان خانه شیخ ابوبکر رسید سید پیر باز گشت و عمر خوانی کرد ... گفت
من خضر که تا تو صحبت داشتم فایده صحبت من همین بود که از خواندن سی پاره قرآن محروم ماندی جوان
هرگاه صحبت خضر دریافتی کار بیشتر صحبت دیگران نکنی محروم ... از سخنان اوست که هر که بمدح و ذم خلق ...
ترک هوا و الزرق دنیا شیخ بهاء الدین ولد که صیت بزرگی او علاء الدین محمد که جد سلطان محمد خوارزمشاه بود و چنین شهرت
دارد که حضرت رسول صلعم ویرا در خواب گفته که دختر خود بجلال الدین حسینی خطیب خطبه بری و بعضی گویند
بهاء الدین ولد از آن دختر است و چون تحصیل علوم دینی و معارف یقینی پرداخت شبی حضرت رسول را در خواب
از اکابر ... بلخ آمده که بعد بهاء الدین ولد را سلطان العلما میگفتند ... از آن مرتبه شیخ بهاء
که در سنه ... ممکنانش سلطان محمد را حاضر کرده ... خواست و سلطان العلما عزم حج نمود چون
بیغما زدیک شیخ نجم الدین ... استقبال نمود از سبب او کشت ... مولانا ابوبکر ... و مولانا
بهاء الدین بعد ... که تجاوز ... بتوجه مولانا جلال الدین المشهور بمولوی الرومی ... از بلخ ...
برگزیدگان دوران بود ... حالات ... در عرصه جود ... نهاده ... احوال ...
اقوال او ... کار کشید ... که چون سلطان العلما ...
آورد سلطان ... مولانا جلال الدین محمد ... و مولانا بهاء الدین
مرید ... برهان الدین ترمذی ... مولانا بهاء الدین غایب ...
بعد چند ... که احوال ... مولانا بهاء الدین ...
بود مولانا جلال الدین ... علم ظاهر کامل ... اگر چه ... از علوم
باطنی ... مولانا ...
او ... شمس الدین تبریزی بود و چون شمس الدین ...
ملازمت صلاح الدین زرکوب ... حسام الدین چلبی ...
رسید ...
از سخنان اوست که ...
که خط مولانا ... جلال الدین محمد ...

بلخ

بر بامهای خانه سیر میکردند یکی از آن کودکان با دیگری گفت که بیا از این بام بر آن بام جهیم جلال الدین گفت
که امثال این حرکات از سگ و گربه و دیگر حیوانات سر میزند حیف باشد که آدمی بدینها مشغول شود اگر در
جان شما قوتی هست بیایید تا سوی آسمان پریم در همان حال از نظر کودکان ناپدید گشت کودکان فریاد بر آوردند
و بعد از لحظه رنگ او دیگرگون شده و چشمش متغیر گشته باز آمد و گفت در آن ساعت که با شما سخن میگفتم
از سبز قبایان دیدم جمعی مرا از میان شما بر گرفتند و بگرد آسمانها گردانیدند و عجایب ملکوت بمن نمودند و آواز
فریاد و فغان شما بر آمد باز مرا بدین جایگاه فرود آوردند گویند که در آن سن هر سه چهار روز یکبار افطار کردی و قضیه که
همراه والد خود از بلخ متوجه مکه معظمه بود در نشابور بصحبت شیخ فریدالدین عطار رسید و با
کبر سن با غایت حرمت او داشت و غایت عزت بود تحفه اسرار نامه خود را
بدو داد و بدین نکات مستعد گوش هوش میکرد تا آنجا رسید و ملازمت مولانا سراج الدین کتاب را بجا بدل
بستم و بر نیاورد و ... که از زمین بر داشت که چه نامش اسرار نامه است ... انتقال یافت
حلوا و اهل ... و از جهت دنیا بر همه سبکبار کرد مولانا سراج الدین قونوی صدر زمان و
بزرگ دوران بود ... مولانا خوش نبود و ... که مولانا گفت که من با هفتاد و سه مذهب
یکی ام چون صاحب غرض بود خواست که مولانا را برنجاند ... خود را گفت که بر وی تشنیع زند پیش
که اگر او اقرار کند بر او تشنیع زنی ... مولانا سوال کرد که شما چنین گفته اید که من با هفتاد و سه
مذهب یکی ام گفت گفته ام آن کس زبان بگشاد و دشنام آغاز کرد مولانا بخندید و گفت با این نیز که
تو میگویی یکی ام آن کس خجل شد و باز گشت و فرموده که شیخ صلاح الدین ... تشنیع میکرد
نشسته بود ... گفت ... طعام باشتها خورد کتاب علم ... مشرب ...
الاغنیا ... شمس الدین تبریزی که علامت مرید قبول یافته آنست
با مردم بیگانه صحبت ندارد و اگر ناگاه در صحبت بیگانه افتد چنان نشیند که منافق در مسجد و کودک در دبیرستان و اسیر در زندان ...
اشعار ... موجود ... از حد ... شعر الاشعار ... بر ...
حضرت ... خاطر ... و ... بیت
کز ... نعمت ... مانوی ... که ...

کو امتی کو بلا ... دوست که درد ... که گدا ... که زهر ... شکر که درد ... رو
دوری ... روز ... که ... که الله ... روز یکی همره ... بابای ... ندرگه
بیلی ... گفت ... کفاکفر ... گفت ... تا ... یار ... خدا
... عشق ... عجب ... عشق ... بیا ... عجب ... عشق ... افتاده ایم تا چه
جو ... خود ... عجب ... نه ... عجب
... که باغ و گلستان ... که ... از دوست ... بیکدست جام باده و یکدست زلف یار
رقصی چنین میانه میدانم آرزوست ... مردان ... کوفت ... دیو ملولم و انسانم آرزوست
تا نقش خیال دوست با ماست ... ما را همه عمر خود تماشاست ... آنجا که وصال دوستانست ... والله که میان خانه صحراست ... وانجا
که مراد دل بر آید ... یکخار به از هزار خرماست ... گفتی که در چه کاری ... کاری که بشود ... کاری ...
کز ... جمله ... کارها ... که عشق ... والله ...
مانند ... عشق جان ... عشق ... تا ... که ... بلا ... عاشقان
... نام ... ناموس ... ایمان ... که ...
... از ... خوش ... شوم
... خوش ...
... نازکی ... هر ... جام
... دل ... که ... فاتحه ... الفتوح
... دامن ... جنگ ... در ... اینان
چه ... گلستانی ... عاشق ... کلستان ... نشستن
... طبیب ... ای ... وصل
... خوابی ... دینی ... زمین ... که
... اکنون ... دیگر ... کردی
الالای ... سیب ... الخالق ... شمس الدین ... شمس الدین ... کرامتها کرده از ...

بادان داده بدان حق گران داود هشتم غازی شمس الدین زحمتم رود جهان بکند جهان عشق بود هم چو صید هم مرا از آن سو

به بین اسرار شمس الدین الا ابدا تو انجائی که نوشت باد وصال او ولیکن زحمتش کرده مکن از آن شمس الدین بصر [illegible]

بفزاید اگر دیده ام بجای تو شما و بجای ما کنار شمس الدین خراب بن و دنیا بنا شد هم جای شکر آنکه مکر از لطف

بابان و از مجاز شمس الدین آمد و بدید یکی با رحمت کار شد دلبر عشق گرو سر کرد و خون خوارش دستان بدید که

شب ما بچه بنا سپکند دید غم عشقش دید و بسیار شد در صلاح عشق جز نکو نکنند لا عرض عشقش خوار نکنند

کرما شو صاف دو شمس مکر نیمه و دار تو هر آنچه او را نکنند گر گفت که آن زنده جاوید بود گر گفت که آن شعله

خورشید بود آن شمس خود برآمد بر نام دو دیده بر لب گفت خورشید بود گر کلام کا دیم تو بود و بد جز [illegible] بود به بینه

طاوس خم نام پندار و دو بر کرم تا بابت در رفتار و هشت [illegible] کرده شاد من بنده آنکه هم بما شوخ جوت

جفت غم آنکه که نهانش خوب گویند همه اش چه لذت دارد زانم خبر نیست جفا هاش خوش آید و قبول

کن جانم بستان مستم کن و از هر دو جهانم بستان با هر چه دلم قرار گیرد بی تو آتش من اندر زن و آنم بستان

باز ای که تا ار دو جهان از بینی بیدار شیم ما دار نه بینی در خاطر که خود فراق تو من انکس بنده گذارد [illegible]

بینی خوش باش که هو بخود نهاد با صوفی از باطن خویش شاد باش صوفی صوفی صاف غم در او ننشیند

کنج و کیفیت باشد صوفی و دیگر از بزرگان آن شهر برمکیانند که صیت فضل ایشان بر افواه و السنه

جریان یافته چنین اورده اند که زن جعفر که پدر خالد بوده برمک لقب یافته بملوک فرس میپیوسته ودر اوقات

خالد در نوبهار بلخ بعبادت آتش قیام مینموده چون جمال الطالبین جمایل اسلام [illegible] بجانب مشرق

حرکت نمود برمک سلیمان نام اکبر از خلفاء بنی امیه لعنهم الله بود نگرویده و بعضی گفته اند که سلیمان [illegible]

اورا با عزاز و احترام تمام طلب داشته بالجمله برمک با اولاد و امجاد در دولت بنی امیه لعنهم الله در غایت عزت و اعتبار

روزگار میگذرانیدند تا بساط حکومت آن طایفه در نوردیده شد و عباسیان فرمان فرمای جهان گشتند آل

برمک را منظور نظر عنایت گردانیدند خالد بن برمک بقول صاحب جامع التواریخ وزیر ابو العباس و در زمان ابو جعفر

در سلک نواب درگاه میبود اما ابو جعفر را سلوک ایشان خوش نیامد [illegible] ابن خالد امام خلافت

محمد بن منصور با ابن هرون الرشید منصوب گشت و هرون بعد از فوت محمد بن یحیی بن برمک [illegible] صعود

و خاتم خود تسلیم یحیی نمود وزمام جهانداری بکف کفایت او نهاد و جعفر پسر برمک یحیی [illegible]

تا فضل

تا فضل که برادر جعفر میشد محبوس گردانید تا وقتی که فوت کرد [illegible] اورده اند که یحیی در حبس [illegible]

نوشت و بهارون داد که بهارون الرشید نامه مضمون این بود که خصم پیشتر و مدعی و علی الیه از پی می اید

ودر آنجا قاضی حاکم است که جور نکند و احتیاج بگواه نباشد گویند چون هرون از آن نامه [illegible]

[illegible] چند روز در اظهار بود و یحیی را چهار پسر بود که هر یک ماه آسمان [illegible] بوده و شرح سخاوت

و عطا و مروت ایشان از دفتری علیحده باید جست بحسب کتابی در این تاریخ نوشته اما مختصر احوال ایشان

بیان خواهد شد در تاریخ مبارک شاهی مسطور است که اول کسی که بر هرون الرشید بخلافت سلام کرده یحیی بود

از [illegible] و جعفر برادر رضاعی او بود و پسران خود را [illegible] سپرده [illegible] عباسیان را

بهادری بخود و گفته اند که فرزندان یحیی مجموع طبایع چهار بوده جعفر در بلاغت فضل در شجاعت

محمد در [illegible] موسی در شجاعت و یحیی [illegible] جامع [illegible] بوده و از اوایل خلافت رشید تا [illegible]

هفده هجری که مزاج هرون بر برامکه متغیر گردید [illegible] قبض و بسط امور ممالک [illegible]

برای خاطر یحیی و اولاد او میبود چون مزاج هرون بر آل برامکه متغیر گشت هر یک از ایشان بانواع بلایا مبتلا گشتند

عدم [illegible] رفتند بیت چه بخت [illegible] که آخر [illegible] انجام [illegible]

[illegible] ندانی اورده اند که شخصی از نویسندگان میگفت که دفتر اخراجات هرون [illegible] نظر میکردم

نوشته [illegible] که [illegible] هرون [illegible] و فرش و عطر ابو الفضل جعفر بن یحیی عطا کرده بود

[illegible] که جعفر [illegible]

فاعتبروا یا اولی الابصار و دیگر شیخ ابو علی سینا [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بیت

[illegible]

خواهند گفت [illegible]

[illegible]

ابو علی نخواند و در فقه نزد علی بن مامون خوارزمشاه اعتبار تمام یافت چون کوکب دولت سلطان محمود به درجه کمال رسید
جمعی از فضلا معروض داشتند که ابو علی با جمعی از علما و شعرا پیش ایشان اند سلطان از کرم جهت وفق حسن میکال نزد خوارزمشاه
فرستاد و بعد از آمدن خوارزمشاه بر کیفیت احوال واقف گشته اطلاع یافته شیخ را مطلق العنان ساخت شیخ به جرجان رفته به مطالب
مشغول گشت بعد از آن بری و ابو علی را سلطان محمود کسان به اطراف ولایات فرستاد ابو سهل از آنجا در
غایت عزت بجوار سلطان شمس الدوله و هر گاه که در مجلس آمد بر خواجه چند پیش باز رفت و بر زیر نوشتن جا بداد و بعد
از چندی ابو علی بجانب عراق رفت و شمس الدین ابن فخر الدوله که والی همدان بود وزارت خود را بدو مفوض
فرمود و بعضی از سپاهیان داعی بود صدد قتل شیخ در آمدند و منزل او را غارت کردند و شمس الدوله ... کشته
بعد اعتدال پیش آمد کردند مکرر بهانه وزارت در کف کفایت او نهاد و هم در آن وقت شمس الدوله وفات یافت
ارکان دولت پسر او را بسلطنت برداشتند هر چند ابو علی را بوزارت دلالت کردند قبول ناکرده تخفیف اوقات
اوقات میکرد تا بدان افتاده در یکی از قلاع مقید محبوس کردند بعد تاج الملک از جمله ارکان دولت شمس
الدوله بود بعد از چندی شیخ از حبس خلاص یافت و شیخ از فرصت بجهت ما هو صنوان نصوص صفا
درکش حرامه چون بطرف سیاه استقبال علاء الدوله ابن کاکویه استقبال کرد باعزاز تمام شیخ را و در شیخ
باقی عمر را در خدمت علاء الدوله بسر برده بنا بر جمع محاسن و مجالس کتب دیگر ایام بنوع خوش یافت اوزده در
صد و بیست و هفت هجری نیز در فولنج در گذشت از سخنان اوست که در دو شان زمانه مکتب چون شمعی بکروز
چون لاله و بکسال چون خواب دی کند در چو اب فلک جهد تمام باید در عدل که بکوشد بنا باید و
پرسیدند که فلان کس چکونه است گفت بیت دار دو ولیکن همه هنر گفتند این کدام است گفت الکرم عیب او دو این
دو رباعی مراوراست رباعی ما ایم بعفو تو تولا کرده در طاعت و معصیت تبرا کرده انجا که عنایت تو باشد
ناکرده چو کرده کرده چون ناکرده کفر چو منی کزاف و آسان نبود محکم تر از ایمان من ایمان نبود در دهر چو من
یکی و آنهم کافر پس در همه دهر یک مسلمان نبود شیخ ابو الحسن شهید بنو معقول و زنو فضل اتصاف داشت شاعر نکو
محاوره میکرد و در سیر نهاده بود و جمله شعرا بامثال او معترف بوده اند چنانکه رودکی با بلفظ او اعتراف نمود
سخن مکرر میکرده این دو بیت حسن خوش او انشا نموده بیت کاروان شهید رفت از پیش زان ما
رفته گیر و می اندیش از شمار دو چشم یکتن کم و ز شمار خرد هزاران بیش و شعر شهید حکیم فلتمکر ... احمد

اقلیم چهارم

عزیز و کتابت آنچه بنظر آمده این چند است بیت میتوان خواستن از ما و همی همچنین فارداریم دلو دا
با ادب آاد ادب ناء بلوت خاء ادب ناظر ارکن ارکن تها بیت بلا هر دو تحقیق شد که ان یکی در آن یکی
وان ندمی و مکر کلاه ملو ولی وان بنا هم مکر کلیم بشا اکر غم دل جوانش دود بود جهان تاریک بود
بدین کیفی سر کرم کروهی خود رستند نیابی تنها هم ما دانش و خامش کرد که بیگانه نشکند
هر کرا با تراشست خواستند و آنکه خواستند دانش کم دنیا بیابد رکن با نظر کش خود کتیبه بیالایش
ابو القاسم حسن عنصری در کمالات علیم النظیر بود بر خیل فصحا امیر چهار عنصر دانش چهار ابار و چهار امهات عنصری
او را پدر و اعتراض ملک الشعرا ابو الحسن سو ... راست حق و آن بیت او ستادان زمانه
عنصری و لشکر بجز عیب بعدیت شعر او چو طبع او هم بی تکلف همه بدیع طبع او چو شعر و هم بی خاشاک
هم حسن عنصرین دانش تا همی خواند او اشعار همی حابی شکر تا همی خوانی تو ابیاتش همی بود حمی
نظام عروضی آورده که یمین الدوله محمود شبی در مجلس عشرت بعد از آنکه شراب را اثر کرده و عشق
در او عمل خود نموده بجای آورده چو سر زلف ایاز دید تا مل او نظر مشتبه هدهد فرمود عنصر بر روی ماه
دیده غلطان و سنبل پر تو آفتاب بیچان حلقه حلقه چون زره و بند بند چون زنجیر هر حلقه هزار دل در
بند هر بندی هزار جان در کمال عشق عنان خویشتن داری از دست بداد و عاشق وار در خود کشید محبت استیلا
ساز کرد پیشانی شرع بر او ورده برابر محمود باز شاه گفت هان ای محمود عشق را با فسق بیامیز و حق را
با باطل ممزوج مکن چون شمع اقبال تو در غایت استوا بود این نصیحت موقع افتاد ترسید که بنا صبر او لشکر
حرکات نفس انا ... بنیاد کاردی کشید و بدست ایاز داد که بگیر و ان زلفین خویشتن را ببر ایاز خدمت کرد و
زلف ببرید و نزد محمود نهاد چون نسیم سحرگاهی براو وزید از خواب بیدار شد امد آنچه کرده بود
ایاز را بخواند زلفین بریده دید سیاهی بر دل او تافت و درد خمار عربده در داد و مشغول
کشت محقق بر میخواست و کسی را زهره آن نبود که پرسد آخر علی حاجب کفت او بود و عنصری را
اورده کفت در شو خویشتن را بدیشان ای عنصری در آمد و خدمت کرد سلطان چو دید بر اید بر سر او دو
و گفت این ساعت تو ما اندیشه که بتو که چه افتاده است در این معنی چیزی بکوی عنصری بدیهه این بیت
بگفت رباعی کر عیب سر زلف بت از کاستن است چه جای بغم نشستن و خواستن است جای طرب و نشاط

و می خواست نشست کار استن سر و پیراستن، و سلطان را این رباعی خوش آمد بفرمود تا دهن او را از جواهر بیاکندند و بعد از آن سلطان را فرمود تا این رباعی را با سایر نامها او نبشتند و از تکرار این رباعی
از آن اندیشه بیرون آمد و خوشدل گشت و عنصری چند بیت بر شو چون بحر و بیش خواهم و عدد ابیات و جنگ
و شرح که هر بیتی گنج بدایع خزانه و لطایف الله است اما دامن سخن از مثنوی با نظر بنامه لهذا از آن
در کن شد شرح و دست عنصری نموده بیت چه چیز است خطا و زلف دلبر کلامشکبوی و شب روز
برونده همانا که خوبرویان لبش را دید که بجنبد یا قوت احمر، ز دیدار خوش رخ کار سرخ مجلس، ز دیدار
لبش بر می لعل سار، جهاندار محمود کاندر جهان یکی عالم است انکه غایب مصور، بجود در جود و جود اندر شرف
چو آتش بلند و چو دریا بگوهر، به پاسبانان اثر است آن احمد، نزاد و نه آتش هم آب جسم اندر، به پا بنهار او بندد دولت
نه بنیانش اظهار او لیستک، دونده وزیرش و تخو شایان، خورنده خورد هم جا کافر، بوقتی که کرد سواد برابد
نشود زمین هیچ جو شد که بیجا، عدو بر تو اجل، قلم را از تیغ تیزه سطر، شکفته آید از مرکب تو خورد را
کش از دو طالع و از خاک، بر جهت کو نباشد، همی باز کرید زمانه مکرر، چو وهم اندر آید بجز ارمز
چو وفا اندر آید بر شب باد، ز بیل العنکبوت اکر صفت، ندارد خرد مند تا دیده باور، نه چرخ خلل لیکن هر چرخ گردش
نه کوه هایکن هم کوه پیکر، چه آید هوا کو بافو، چو بر کو عاد ابت طو صرصر، چنانکه از عرض شادت کوه
بموج اندر اید یکی بحر اخضر، زمین کو با چار ابید، چرا ندکند نسل خاص مغفر، همی تا نسوی بابل اید اذر
نکیرد عقد ادم از کبوتر، جهانگیر و کیتی از بدکال، ملک باش و بغی عمر ز خود، جهان باکش بکر از بی همی اور
نکار کین کارد بخی مز بکار، جهنده همی رخش از او برد، حسن دو کر همی باد از تو ربود رقتا، چه تیشو ز بان بر فروز آید
جو کر دی بر همکار دستار، چه چر کرده و بر وهند دو رخ، جو ابر بی بل اند هند، چنانکه کرا فر از ذر نسب اید
نحیلکان بر تن بر از ای ز کمان، جو ابر ... بکو فر از خواهد، ستارکرد بر اسماز ند همتا، چرا بی جو شانا اند کم
دشت خواهد کند، چو مرغ کرند جون رفت تا بیند تو هوار، اکر نه مشک ازچه معنی هست ان زلفین یار
مشکبوی و مشک رنک و مشک سا و مشکبار، کر نه مشک زد بار تو زلفش با بکار و ی جعد اوی استین
مشک تا ز ادی و بر عنبر کنار، با خیا تا ز لفش باغ تو وداد، آنکه انکه با غبا در باغ کل کار دمی
رخ یا کنار از ضمیرها دو تای، ز لفش بسیر دل عاشق دار، بر خویشتنم بلا به دو عاشق داری

تو خو و وفا ما نادی، ای پرورده ابجوی تو زنو، ور خوی تو بخورده خو تو زنو عشاق
زمانه را فراق داده، بر روی تو دیده بکران و خوی تو زنو، معشوق هما نکار درباغ، کود ابرو رخ مکس تنها
معشوق خرامان وسطر خطی، تا نیم شبان زمان دلکو بار آید، القاضی الامام حمید الملة والدین عمر بن محمود صاحب
مقامات وکرامات بوده در دست فضلا چون شرح و ابیات نظم و نثر چون بو نواس حیدر دریا بل در نثر به اختر کرهر مات
در مقامات و سلاست الفاظ او تحریر و باز ادب کلامات او شکر را بنای کساد بر از انجمله انچه میدان
مقامات آنکه داد یکی را داده و انوری صنعت این قطعه انشا نموده بیت، بجهد تا چون کتم رای نظمی
نه شوا کویم نه ما شا فرستم، ز فضل چیست کان بیت اوبا، بکو تا مر اگر تواند فرستم، ولیکن بعالی جناب حمید
اکر رحمت اما از ماسان فرستم، همی ترسم ادکه نایی ملح را، سخن با کل ابستما فرستم، همی ترسم از انسجید یا صحبن
کمهمای عبد ابر ابستا فرستم، کی که تو یا وحی دارد، بقا با و سواب بطافرستم، سخن رفت ونفع ابرم ولکن
خلف می نیاید مکو جان فرستم، نه سحر است سحر ازان می نبا، که بر دو موسی عمر ان فرستم، دلم رحو عشوا کر بکتب
از آن شب بیانم که عما فرستم، فرشتاند کرچه نکو نبا، که زنگاه اهر من نکو فرستم، نکر دانش کا وکر کو جو بین
که خو کو کردان فرستم، دکر بر چرا با جو مسم سود، چنین سحر دیبار افرستم، حمید الدین در جواب کوید بیت
مر انوری ان جه با بتو انکر، همی از بحر زادکان قرشد، بتا نارسنده ازو بر از، عز بحی دکر بتر همی فرسند
چو بر کی من شد او را امغر، ز خلد بنی همی خوا فرسند، بدانست کویا اکر تر نمز طبع، از انم همی راح صرحا فرستد
بما تادان در کوه دستان ره، غذا داد و رحت حا فرستد، بهر ز غلبان بنا کر نما، بیابی ز فتها حبو فرسند
بر او حلال در اتیام همن، همی تحفه عهدنا فرسته، ز هر فضائل کوهر ز طبع، بر از مهر بوی کرد نوا فرستد
زمین باشد انکه در از از، چنین سکها سوی ما فرستد، بخند بخر بی کرکی تعلق، بر الحق ابن بلحود ستاره فرستد
این قطعه و قوی که سلطان سنجر تخوا انتخاب انتخاب نامهمو شده بو گفته بیت حکیم کو کلکی را انجواند دوش
زیان کنا ایکه مبارز ز اسیا، ز راه طعنه شر طنز و تحرز بکفت، خمی کذارده هر بات حق و نعت شاه
قسم بر کاب شاه کمیت و همند، دریغ بر ز قرق شاه قبا و کلاه، ز بیتر کاه فرکفران نعت اورده یکی
چه از بی خیل تو بکرناه، نداید کرد سپا سپاه بوش همه، که کنتیجه سفید شامعجو ام سپاه، ز بیر نیعمت کتنا
حمله سکفند، نه زمی جا عنه عز لا اله الا الله، و او راست قصیده در مدح سلطان سنجر که این چند بیت از انجمله

بیت بر دلم چون نافهٔ عشق تو اینچنین ظفر ؛ آه گر نبود مرا وصل آن دلبر ظفر ؛ از چشم اشکی هجر آن یکی نکرد

گر چه باشد ابر ابیض بر از ظفر ؛ نافهٔ چشم مست شد الله الله داد جان من ؛ هیچ سود بخواه شمع شادی بر ظفر

بوالمظفر شهریار سنجری کاندر معرکه ؛ گوییا دارد همای خوش فر اندر ظفر ؛ **ملک الکتاب رشید الدین وطواط** صاحب

دولتی بوده که از کمال فضل و فنون ادب دلهای ملوک و ارباب دولت را صید خود کرده بود و عمرها صاحب دیوان

انشای سلطان اتسز بوده و آن پادشاه همیشه مجاورت او رغبت کردی و به محاورات و استماع لطایف و

محاورات ایشان از نبات اوقات اوردندی که وقتی کسی بفرح نسبت کرد به سلطان این عم پادشاه رجوع کرد رباعی

از فضل رشید را تمامی پیداست ؛ زان بر سر او خوی همی بر ناید ؛ ما را سر او نمی تواند دمی تابید ؛ بودی اگر موی

بشکافند شاید ؛ چون سلطان سنجر قلعهٔ هزار اسب را محاصره نمود انوری که ملازم رکاب همایون بود این رباعی را

بر تیری نوشته بدرون قلعه انداخت رباعی ای شاه همه ملک جهان حسب تراست ؛ وز دولت و اقبال جهان کسب تراست

امروز بیک حمله هزار اسب بگیر ؛ فردا خوارزم و صد هزار اسب تراست ؛ و رشید در درون قلعه بر تیری این رباعی نوشته گفت

که انوری اینست بیت شاها اگر بجام تو صافیست می دردی ؛ اعدای تو را ز غصه خون باید خورد ؛ گر خصم تو

ای شاه بود رستم گرد ؛ یکخر ز هزار اسب نتواند برد ؛ و سلطان بعد از فتح هزار اسب رشید را بدست آورده فرمود تا

او را هفت پاره کنند و هر عضوی بر محلی آویزند منتخب الدین بدیع کاتب که منشی دیوان سلطان بود و رتبه

قوی داشت گناه وی را از سلطان درخواست نمود رشید با اتسز مصاحبت تا منتهی حیات اتسز بود و بعد انقراض نوبت

بدیع ودر ایل ارسلان عمل ... خود کرده بود ساخت و بیش نفس وی تا آخر عمر نمود و این رباعی که

انشا کرده بود میخواند رباعی شاها فلک از سیاستت ... سر ریز ؛ پیش تو بطبع بنده صبور زید ؛ صنا انطفای کرمات

تا دم نکرد ؛ تا انهر سلطنت پیش ما بپاید ؛ و بعد از آن هفت سال در عهد الب ارسلان ابن اتسز بود

چون روح الب ارسلان از عبار ... کشت سن رشید هشتاد و نه ساله بود و ضعف شیخوخت

داد او ازکرده ملا ... در محفلی نهاده نزد تکش آوردند و این رباعی بعرض رسانید **رباعی** جدت ورق زمانه

از ظلم بشست ؛ عدل پدرت شکستها کرد درست ؛ ای بر تو قبای سلطنت آمده چست ؛ هان تا چه کنی که نوبت دولت

تست ؛ چنین مشهور است که رشید در علم معما از پیشتر بوده و در علم معانی بیان تصنیف دارد و حدائق السحر

نیز از وی مشهور است ... سال عمر یافت و هفتاد سال بود در یافت ... هشتاد ... از اوردند که چون صیت

خاقانی ... صبا و شمال بهر جا رسید این قطعه گفته بود فرستاد بیت لبیک ... و فا ؛ وی سر بر خط ... شود

ثنا افضل الدین بوالفضل ... بدل خوی بین نزای کفرگاه ؛ حقا خاقانی در جواب گفته که این ابیات از

انجمله است بیت مگر رشید کجی نماند چو وفا ؛ که هیچ انس نیابد هیچ جنس ؛ فرکار اهل سخن بر سا فر کان

حکایات و صنعا ... مرا فرقت تو چو کان چنان درست ؛ که بر عالم که مانم نسا ... صغیر بلبل و نحن

و سا ... نفر ... نغمه هزار او ؛ نوازش ابطال نان شعر خاقانی ؛ کذا دشوم فرقه بر دم عشقا ؛ مرا ادا

هم اصوات ان خوشی تو ... که از دیار عزیزی رسید سلام و فا ؛ چنانکه ... حمت کی چو سبات ؛ دست بنامه ... صد

جهان بلحنها ؛ دست گوی صد نسان سلیمان بود ؛ صبا چه هدهد و محنت ... پسا ... بغر که ... جهان

رسید که نظم و نثر عبید ... بدامرا ؛ طویله ... بگوهرست ... نعادمش ... هزار ربات ... ؛ با العمر ... از او

... بخور ید ؛ ... که ... ام از ... الحکما

... که ... ؛ ... کنند ... از جهم

امد ... چند ... بیت ... بوا ... ملکوت ... نعا ... محمد ... علا ... عد ... اسلا

هر ... ما ... بود ... نوده کرتم ؛ لطیفه ... وفا ... ؛ ... نود ...

لا اله ... خوشه ... ؛ ... ؛ ... انات ... کو

خدا ... بعوض ؛ که شد ... نو نقوی ؛ ... هفت ... وهفت ... نکر

عقل ... صنع ... ؛ ... اهل ... ؛ که ... حلق ... شفیع

... که ... ؛ ... که ... ظال ... که ... که ...

نز ... اضطرار ... ؛ ... ؛ همه دعا ... نعیب ...

جو ... نوای نکار باد ؛ ... نکار باد ؛ این غلام باد که ... نوای نکار

باد ؛ اگر ... ؛ ... باد ؛ کر باد ... صبر ... کوشو

استواد ... شاهامنم ... ؛ ... چنانکه ... ؛ با ... که ... اشتهار

... که ... باد ؛ زان ... الطف ... ؛ ... باد ؛ جانا ... افکند

زغم ... ؛ ... ؛ ... کرده ... الشر کرده منور ...

آثر نرخ تو پیدا صفت کز قوت شمایل شاه اطراب؛ با طلع حسنات بی ... از ... که در
کوهر آب؛ مقدار او زکنکره عرش برتر است؛ چندانکه هست ... شاها همی خود ... بیکبار ... زکاه
عدل تو کوه مخضر آب؛ اسلام را عنا و جفا تو در خور است؛ چونانکه هست با لشکر ... و داع
لشکر و یاد ... بیاد عمر و اسب خراب شباب؛ دریغ عمر گرامی و ملک شاد؛ دریغ عهد جوانی و صحبت احباب
رخ چه لاله ... آن جله ... زمانه ... برف نقاب؛ اگر ... از کسی ... سیاه
سیاه کردم ... شباب؛ مگر گناه ... انکه کوئی ... گناه ... ثواب؛ هر کرا از
از خوی ... صفت ... هنری ... و هر چه خواهی کن؛ نه بزرگی ... ما این ...
و سپهر؛ داعیه ... ولیک ... ولیک ... هر که هستند
و شریف جمله ... مردمی ... بر آنکس که صاحب ... مردم
النحس؛ در حقیقت ... و خراب کرده
دهقی ...
شباب ... بیکدیگر
اسماه ... کاشتند
عشاق و دل ... انجا ... امام شمس الدین الطوسی
در فضل اقران ... نظام الملک ... حادث
شده بود امام شمس الدین ... رباعی ...
نادر کرست ... و این رباعی ...
رباعی وصلت ...
فراخ ... سراج الدین شمع جمع افاضل و سر جمن اماثل بوده ...
از ابیات اوست ... جان
بیگانه از دستان ...
بر ... انجا

و سعد طبایع ... طبایع ... که جا کرد ... سلسبیل؛ و آن ... که
از او ... مفتاح ...
بجان تو که ...
از هم این ... زبسکه
خال ... چکونه ...
بر منفعت ... فاضل
ذکر ... ظهیر الدین طاهر بن محمد فاضل لشکر و ... شاعر ... بود
و حکمت ... افضل الحکما ...
صفت ...
کنند ... اتابک ابوبکر ...
... بیت ...
کرده ... اتابک ابوبکر
رباعی ...
تو ...
و زعل ...
ما نقد ... شعر ظهیر انوری ... بیت ...
فضل ...
...
ملک ... امامی ... بیت ...
...
این ... بیت ...
بر ...

خواسته عطا و عبادروز کار میکند تا بند قادر شمشیر تو یا نصرت دو مرکب جهانش بدر آمد و قبرش در کوه شاخ اید
نثر آد در حضرت سلطان مدح گو اگرچه شعر شرب باشد اولی و الحق اشعار نوشتن نداد و هر اینه بر رسم و قاعده
مثنی چند اورده شد بیت سپید دکه شکر بحر سر گردند شنیدیم تو بوالی الله از لب جمح بکوش تا من اهد ملک
حضرت عارضت که انجلا تقدیر وزین سعدی جهان رباط خراب است که دکه سیل کان مرکه بیک کلی
معوی مکر تو بحیری کانان مقام را چه دشمنا حسود دو ان عجو بکوش که تا بسالها امنی می

کمراه سخن مخوف و منزل بس دور تا امنا زاد و رود از دریش بدان دوروق اقامت چه کنوی
ببین که تا نشکست سبو و بیش بوشید چه ما زما بود از نو خشتی و بخود چه ما دهان از این سیاو هوام
چه داغها از این وحوش و طیور بدست جانو نعار بخود عافل تو نیز میکنی از هر قبل او سا طور
بدان طمع که دهن خوش کنی ز غایت حرص نشسته منی صدف که کند درنج ذکر ... کغن کشته و در پوشی
مبا اهل مرون که واردت معتمد بوقت صبح شود معلوم که با که باخته نرد در دیجور
بیاده کم مبالای که تهمت خون است که قطره قطره چکیده است از دل انگور ز هرچه گفتم و کردیم کنون بیمانی
بجود عام و تنا خدایگان صدور وزیر مشرق و مغرب نصیر دولت و دین که تا بدولت عالیش تا ابد منصور
نه دست فکرتش و دینش باد غلط نه بر صحیفه عرضش نشسته گرد فتور صریر کلکش در کشف معضلات جهان
چنانکه نغمه داود در ادای زبور چراغ مجلس ازان شمع بر فروخته اند که آفتاب بپروانه خواهد از وی نور
تمام خاص ان اخوص تا فترت نما که از نتیج انجاس امده است بجود مراد دست هنر کجا خویشتن فریاد
که هر یکی بدکر گونه داد دنیا شاد ز ذکر هنر بدو هر او عیسی بنشست زمین ... که این نام تو چون افتاد

هنر ... جو عنایت از انکه کسی که ... قلم بار ... شعر که من از حضر ... هما جعا بد بود
و اسبابی کنبه با این تا ... خویش بنگر که چند کلی کشید ... او بیدا بهر بیش هر که ازان باد
میکنم حرفی میکند بی ازان تا تواند زمین باد ... بنای عمر خرابی کرد چند کنم ... کسا ... خود
نباد مرا ازان چه که ... لبت ... مرا ازان چه که نوشین لبیت ... براین ... که از حال
هجر مکن که شرح دردل و غم تو انم داد بهیچ کلی کما زان نشکفد مرا این که بنده خوانم خود را
آزاد هزار دامن کوهر نثار ساکردم که هیچکس ... در کنار من نهاد ... کی لب لعلم اشعه ... لحود

کی

کی خطا کنم هست شعله داد هزار بیت بکفتم که آب انا و بچکید که جز ز دیده دگر ابر از کسی نکشاد
در این فغانم چو فرهاد در بی ... مراد سنگ دستانم بر آسمان فریاد جا ماندم تو رخ بخون شود دل
ازاد و فراق تو بجا جو دل رحم اذکر اسما سمیا جان بخشا که از زمان عمر ... اندخو و لایت
سقعه است و هر انوار ان شمع است و بعضی هست به داخل اند خود کرده الله و از مرض ... بکی شد الدین
که به معتکا امیر شیخ کو نکابو و دیگری امام الاجل افتخار الائمه مسعود بن علی که از اکابر و اعیان
بود و بر منبر علم خطیب ... و ... فضل عبید خوش الحان دایم بجید ازعج غربت شکایت کرده و از
بار کربت حکایت بیت ما را هرچه از غم غربت کشتر ... از انجای ... درد وداد ... رسید کنجی است
غربت ان کنج ... کو هر لحظه برجهو ... باز کشاد عشق چه ساکه ... بجنبا
کد ... ذکر خیال ... غم خون نصیب جان غربا بود ولیک قسم من غربت ... بیشتر رسید ... مدام
... که ... از سر ان شهر تو را اختیار کرد ... من تو خاطر ارباب فضل ... از ... علم
در با نثار کرد ... که از ... جشم بسی عفو ... کرد محمد بن مسعود سلطان کشاد ...
... و ... از مولفات است و ... ادی ... یاد ... و از جمله منظومات
بیت ای ما سما و عجل علو ... از فلک ... همت ... فراموش کرده ام نکنم ... عمر ... تو ... داخل
ماوراء النهر و در اطراف جیحون واقعست جوادمضافات ... قلیم است و بر این سمت واقع شده هر ... مذکر
ان مباد ... و ... ما ... شهر ... امام ... تو جو ... ان استبداد ... نوعی خراب
و ویران کشته که از ان ... حمار ... و از ان ... کار ... فی ... الحال ... شهر ... ادو ... مرد
عالم ... صاحب ... ان ... خواستی شیخ محمد حکیم ... شرح معانی قران ... کسی ... او
نبوده ... جماعت اند ... که اقتدا ... اورده که وقتی اراده سفر ... که ... طلب علم
نماید ... و از این سبب غمکین شده ... بر ... که ... کاه ... بیش
امد و گفت که ای جوان غمکین مباش که ... هر دو ... و ان ... و ... تا
سال بعد ان ... که ان خضر علیه السلام بود ... که ... هیچکس ... امان
نکیرد ... و ... هیچکس نکرد ... که ... که ... او ... نکرده و ... ازان

ایی

که طمع او دا [illegible] ابو بکر [illegible] و شعر [illegible]

که فرخ آنکه که سلطان را [illegible] و [illegible]

[illegible]

[illegible]

که بر وی نشسته باشد ملک الشعرا ابوالحسن المعروف بمنجیک شاعری نغز زبان و در صنعت هجا دو دیوان بوده

خاطر نغز او [illegible] نظم او از کار [illegible] این اشعار که [illegible]

طعنه [illegible] بیت کریم را [illegible]

خاتم و معراج [illegible] ابو المظفر [illegible]

[illegible]

رخابم حارمه

[illegible]

تش

٦٥

خست فسانه شد همه احوال من پیش تو فسانه گشت همه عمر بی بلی و بلا زغم خویش بتابینکی
فرود آیم بوقت محشر چو زنده کرد زتن جان جواب آتش و دوزخ بحق لطف الله چو شاه اعظم و بلطف بدو
ازشان از آنکه معتقد مرتضی و فاطمه‌ام بدین سخن بحقیقت گواه دارم و ملک و زود نکاری نجم زرد و سپاه
محرم چو مرتضی نشد کجو فاطمه زن فدات ز بسکه بی‌عمکی کرد برین ایام در آب دیده کریان کدانتم
چنانک سپهر پیر بران کند که اهل خرد هزار عیب کشیده از چنانکه کوبک ولها ایضا جوان این بکشند ابوان
کبر او مشتری و کیوان آن دم سرد که میکنم هر دم همه زبان بر کشید ابوان زنجیر شاکم چون تو محبوب
ز نجیب کر چو تو خیر است سازی مرکز این مراحل سازنگین همیشه کرانست در چنین دنیا چنانست
دو کامی سبز جهان در جهان نصرت پسند طاعت کرد کار یزدانست هر زبان که جز بطاعت اوست
بتر از صد هزار نقصانست جز بطاعت نجات شوان نیست سبزه و طاق کی نیار آن غم ایمان خویش خورکه ترا
دعوی مختار از زبان ایمان است وکرایمان هست و تقوی نیست خاتم ملک بی سلیمان نیست چشم کریان کرو زرّین بحکم
کرز محشر دل تو ترسانست کر تو زین دیل خود مسلمانی این ز دو سیم مسلمانست نرودند کاهل کار کریمانکار بس
ولها
اگر از اهل وفا و دستی سر بالش چو رنج بر اشفتک کردد کار نفاذ و تو دیگری نفس باشد نمرکرد کابینه خلوت کار
ندر کار بنعمت ما هیچکس نباشد ولها مرا هوا سحر که بیار بار بود نسیم که بهشت از نبات آورد علام فضل تکه هر ز گلشن
مرا بیابانی نیز بیار آورد بصد زبان شنوا گفت سکون این اکر بعیر بصد سال انتظار آورد ولها اطر همانها از ناف تو بوی
محبوب حلالم دعوی صنوبر کوی ابد هادر نور بهار عشق سر حلقه کرهنار او بحشر حسن ز ابطال کلین بو
عشق هر ابن محبوب جمهو تو بوی شاه ناصر خان از سادات عالی نسب از کا نشت داو چنانکه هنکام قحط هلوگا
ات هند بمصاحبت و علم کنت و در وقتی که شاه زمان عصا عصیان ناصبه مخالفت بر حق عنایت و رد
حضرت شاه هشیار انا بوانکا نشسته همراه کرد بعد ما شدن کیسه شود دولت خان زمان اهل تیر
ملامت کرد تا اید بتیر بد آورده شعله محبت آتش با ناب تیغ مرات نشانید این اسیار اوراست بیت ملح و آل
علی بود تا زمانه کو با زبان براهین روشنا در این زمانه که بدبهر جهت مرا صفا طاهر و باطن
مبشر مرا درازل هستی ما دکا اثر لوح و قلم از ازل بیخ بی شاه مردان ادرم میر سید علی سیو از زیبد لا
زمان نبوده بخدمت حضرت جنت آشیانی همایون شاهی ممتاز گشته سال‌ها در اسد سلطان مانند عمریکی دم

ارقام چهارم

قائم بوده و در خدمت بندگان حضرت شاه منشا و اقبال شاکر محمد بن حسام پاست جنت آل بکر و طغرل
بخانه بوده و پس از آن رخصت بیت الله الحرام طلبیده در مکه معظمه بسر برده تا بهشتم رحلت و اصل نیا
جو عمر از سی گذشت بلکه از بیست تا شاید همچنان جو غافلاد بیت این بیت و شباب عمر اولیا خس
کعبه عشق بیا بیا او نیز آنش تا کشا خار مغیلان و بدی انطرف در امدان طرز مرتب با نیغ سبز جیه
خاوند فکند سبز هر که بدبختی بالیغ ماتیغ شد و سپنج بیم بر حصار کوه قناره و باطل او نیست و از
فواکه و اثمار نکو و انار شیرین نکو بخصوص بیخی و دارالملک حصار شادمان است ظفر چنانکه از اعاظم ایمان
شاه و از قبیل جنگ چند بیکر شکر کرده و کافرغان در معموره بیابان و لایت جنان می نامد مولانا عشقی
از ده تو اکه بدان فیض هوا در تمام حصار جانبت داده در بدامی محبت خلاص کرد جو در فکور نش حضرت
شرف کردید انحضرت فرمودی که مالک از این محبت خلاصی داده عجب خلاص ادیم و قضا سهر نکند بوا انداز ناتم
دعشی شاعاقی مهاد ادانا فرمانی غزلش نیاز که قضا صادر درخت کلاه خون کشید بیت شعر ابن اوست
بیت زمین عدم شوار دیدکنات ضلیش بخشش ساصحیفه کتاب دادند فخر پاسم از رشد اولاد اطالعه
مرکز منبعه تو این بیت انوری مشهور بیت سر و قد تو مایل اهل بتان زنیست نازنیست دیر سرتوکه دکناز و نیست
مایلی معما بنات می‌دانست و کاوشعری میگفته از نجمله این بیت جفا همین سازان تجوب و فاد بیت
زهر که چشم وفا داشتم جفا دیدم خلاف بو نو سپو و وفا که مقام با ثام او است فقاعاتش نبات بعجل ابدن
خیال این الشهودات و مرد شرح شجاعت بیکار دانی درسته و اسفند بار بود و دارالملک کولاب که حصار
در غایت محکمی است بیت بر سپهرش میرسد چه از نا قتا ب بر ان را بش طرف افلاک اسماند و مراد فابض لاکن
دامیر سید علی هملا دجوار کولاب واقع است از مردش نخیه بنظر آمده این رباعی است که صوابد بر ادامی ندود
مولانا عادلی فاضل نیکو سیاو شاعر شیرین زبان بوده همواره از امنعت مال افاده طلب و طلب
میداشت و این رباعی او وی مشهور دنیا عاشق شد وصل باز بکرته خویش از بهر فراغ داغ محنت خوش
خواهد کرد از تو بر دو بردامن شب بیا همی ریخت خویش مولانا باقی تتبع اشعار متقدمین کرده و
شعر بسیار خاطر کرده این بیت انسطرف از دست بیت نکر دد مجوس از زاد دیدار جهان هر کز
جونر کس هر که او چشم طمع بر سیم و زر دارد بدخشان بکثرت مراتع و وفور مراتع و زیادتی انهار و بیتا

اشجار و اثمار جهت ده کثیرست و فی هارات و اهل آنجا اکثر الوس لعل شناس مثل لطافت هوا و کثرت سبزه
و ملکا هیئت در صحرا اسپرس داشتی هوای ایام کهل فراخ و مینا الاخر دستا النستان بنام سبز اکثر معادن
بسیار دارد اما آنچه ذکر نوازش لعل کان لاجورد است بیت همه کشور ترکان اسم وزن کهن معدن
لاجورد و گوهر صاحب [illegible] دانا فالیم آورده که شاه ناصر خسرو فتحی که دهکان من اعمال بدخشان در سر [illegible]
از عجایب عالم چنانچه [illegible] مربع بود که به شش چهار حلقه [illegible] و هر حلقه [illegible] که مکتبه [illegible]
میشد و [illegible] می آمد [illegible] خانه اول الا آنکه [illegible] آنجا [illegible] حلقه بود و باز هر حلقه
از این هفت حلقه مکتبه در حمام [illegible] عالم این هفت حلقه [illegible] واکر [illegible] هفت
[illegible] میکشید خود [illegible] خانه اول [illegible] و عجایب دیگر آنکه همه خانه های این حمام روشن بوده
[illegible] آثار آن عمارت [illegible] باسکندر فیلقوس [illegible]
[illegible] احوال ایشان [illegible] و خراج ایشان [illegible] بانی [illegible] ولایت بدخشان
[illegible] سلطان ابو سعید کورکان بر تخت سلطنت جلوس فرمود [illegible] بدخشان [illegible]
[illegible] بدخشان کرد [illegible] سلطان محمد که [illegible] اولاد و اقربا
[illegible] در همان [illegible] کرد [illegible]
بیت چه برکردی [illegible] کاد [illegible] چه [illegible] که [illegible]
[illegible] علی [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
کونه [illegible] پادشاه بدخشان که این مطلع از اوست
بیت [illegible] مولانا شمس الدین محمد [illegible]
[illegible] مولانا [illegible]
[illegible] رباعی [illegible] مجنون بود

اقلیم چهارم

[illegible] میرزا ابراهیم [illegible] سلیمان بود [illegible] شجاعت [illegible]
[illegible] اتفاق افتاده [illegible]
[illegible] بیت [illegible] بدخشان [illegible]
[illegible] بدخشان [illegible] سلیمان بود [illegible] سلیمان [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
محمد قاسم خان [illegible]
[illegible] رباعی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] میرزا علی [illegible]
[illegible]
پادشاه [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] حافظ خطیب [illegible]
[illegible]
رباعی [illegible]
[illegible]
[illegible] مولانا ابری [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible] مولانا [illegible]

بدخشان

قطعه‌ای وی مشهور است بیت زبر وزیر اگر نیست عالم ای بخشی چه غم که دیگر دانست کابخه‌ها همچنین سال عشرت

سال عشرت و ... ساعتی ... مولانا بنائی از شجاعت بختی تمام داشت و ابتدا عنفوان طومار احوال ... طبع ... ابتدای

حضرت شاه ... امیر ... بود ... اخوش

از آن ... همراه ... شد

... شاه ... صاحب ...

... شاه ... کسی ... روزگار ...

شاه ... همراه ... که ...

و محبوس ... رباعی فرزند ...

... جنگ ... احوال ...

[illegible]

درو غلو را خلیفه خوی کنی این بگفت و بجانب باف و بمغرب پیش رفت و دست خلیفه بگرفت و گفت چگونه ...
جلو نشاند منصور گفت که او را بپرهیز کنید که او دیوانه است پس شرح را گفت که ترا اقتضا باید کرد گفت من مردیم سودائی
و دماغ من ضعیف شده است منصور گفت معالجه کن تا عقلت کامل شود پس ... شرح داد نقل است که ابو حنیفه هر شب
پانصد رکعت نماز گذاردی روزی میگذشت شنید زنی گفت این مرد هر شب پانصد رکعت نماز میکند گفت نیت کردم که
هر شب هزار رکعت نماز گذارم بعد از آن سی سال نماز بامداد بطهارت نماز خفتن گذارده نقل است که روزی توانگری را
تواضع کرد از بهر ایمان و بجهت کفران آن هزار بار ختم قرآن کرد و ... نقل است که بیست سال پیش ابو حنیفه بوده
و در این مدت در خلا و ملا سر برهنه ننشست و از برای احترام پای دراز نکرد گفتم یا امام اگر در خلوت پای دراز کنی چه
شود گفت ادب با حق تعالی بجای آوردن در خلوت اولی تر است ... در گرمابه ... دید ... ازار ... در حال چشم بر هم نهاد
امیر گفت یا امام روشنائی از تو کی بگرفت گفت آنگاه که از تو ستر برگرفت ... تاریخ ... ابو حنیفه
با ابراهیم بن عبد الله ابن امام حسن علیه السلام ... ابو جعفر ... داشت بنا بر آن او را زهر دادند ... تاریخ ...
و مدت عمر و سال وفات ... **بیت** سال ... ابو حنیفه ... در چهار ... علم ... سال عمر ...
هفتاد در صد ... **ضیاء الدین محمود** ... که ... علم او ... بوده
و وفات او ... ماه ... **بیت** ... علم
... زهر ... نفس ... صبا ...
... عالم ... چشم
... مکن ...
... مکن **حاجی محمد** ... پادشاه ...
... **بیت** ...
... **مولانا عالم** در رسالت ... مولوی ...
... عالم
... **بیت** ...
... **او سط** ...

بدو ... و هوا ...
با ... صبا ... شعر جمع کردن و گفتن ... تمام داشتی ... از جمله منظومات اوست **بیت**
... برآورده ... برآورده ...
... **غزنوی** ابتدا در سلالت ... محمد ... حکیم ... بوده و بعد ...
منظور نظر حضرت شاه ... منصب ... شرف ... اما هنوز ...
که ... کنند ... ساکن ...
... از منظومات اوست **بیت** ...
...
هر لحظه ... زمان ...
صحبت خلق ... **عالم اسماعیل** ... کلام ...
... بعالم ... **بیت** ... است
... **خواجه زاده** ... در کمال ... **بیت**
... کمال
جوانی که ... پادشاه ...
... امر
...
...
بیت ... خواطر ...
... **کشمیر** ... مولانا شرف الدین علی ... ظفرنامه ... کشمیر ... است
عجائب ... اقلیم چهارم ...
...
... کشمیر ... دارد

ومال را جنس سه کرده تنکهات و از بستانها و باغ و حیاض و انهار و از هار تمامی کشمیر حکم یک باغ دارد چه
آن ولایت حقیقی شنیده باشد کما اینکه از بهشت میگویند و کار اجتماعات آنست که با اهل و عیال خود در صحرا و بیرون از آن قامت می گزینند
و اطراف خود را سیر و تماشا میکنند و چون نوبهار آید کادمی ببر کوس رحلت کوفته بارها قامت و زمین و مکین کشمیر سکنا یابند بدین سبب تمام
کشمیر حکم باغی گرفته و زمینش تمام مرغزار است که در نظر اوشان و کرد بیاض بصوا و دو خضا غیرت ساحت ایران
بیت کیا هاها ی نو رسته آن ظریف چو شاخ مینا بر اوج رستاخیز که دیدی سبا هیش ... و کر هست جو بیت ماهیش
بیت و سرتاسر آن خطه سیم و دیبا موزون موضع یاده و جهانیست تماشا جای بیماع و انار آلاله از کار رخسار بتان
میدهد و بنفشه اش از زلف دلبر حکایت میکند و بر هر کنار که چشم کار دیگر ماری تماشا ها بینید و بر هر طرف که نظر
کنارد سجدگاه عارفان باید بیت هزار قافله شوق میکشد شبگیر که بار عیش کشاید بعرصه کشمیر تبارک الله از آن
عرصه که در بنای او و در نکار نظاره نقش بندی غبارا و بتوان خواند خیمه دارد و کیاه او بتوان کفت دوکجل الجواهر
به بیش فیض تمیز صبح سموم بر دابر و از تنزل آلال خضر غلط نصوا و تماشا را عندالهوا بهم یکدیگر را در دمی
و بهمن بین و در اینجا ی کنار زعفران میرسد که احاطه طول اهیمن تو نانتر بجز آنکه چه آثار فضل باری
بهر نظارت بنارد نظر بصنع آفریدگار اینجهار مو معطر در بر ایشان کجا دارد و هم محبوب او و نسیم انفاس مسلک خاک و در
ایشکه کیمود از سک ... در آن خطه اکثر وشار هم شکوفه نقالو و ... از سنا اهل کشمیر بلباس شالند
... که شال زنانا و آن ... و ایضا اینجه قابل ایراد باشد زعفران
که در اینجا به حاصل میشود ... که در ... از ... نعم و غنا ماند
و امثاله ... که ... فیماسکنید و کار ام
کمیات نتو ... که ... کشمیر از موضع ... اسلام
از انجمله ... اسلام ... معلوم
چون ... که ... ایران ... مانند بعد
... کشمیر
در غایت ... کرده ... ساخته اند ... اسلام اکر
مقصود حاصل از ان طرف بعد چند ... قابل خوردن ... مقصود حاصل ...

ابد و کاه باشد که بجای برنج کاو ولای بیرون آید چنین جای است و سو بسبب سله لخ و در احوال
قطعه زمینی است که هوای آن که حفر کنند تا بیمان ... و که خواهند سبک کنند و دیگری در دخان وی
تمثال ... گنبد هستی ... غضا ... حرکت ... تمام اند ... کرده و باعث ایادی کشمیر را بعضی
از حضرت سلیمان میدانند و بعضی میگویند عابد ... عبادت ... جای ... طلب کرده
والله تعالی ... فرشتگان زمین کشمیر که ... بعد ... سبب ... کشمیر موسوم تا تعید کاه
... سلطان ناصر الدین سلطان شمس الدین التمش که پادشاه دهلی
بود ... اولاد او ... سال آباد
کردند یکی از اینها سلطان زین العابدین است که ... سال پادشاهی کرد و مجموع کشمیر را طالع و معمور ساخت
وی ... کوینده ... کفر و اسلام ... و کسان ... اطراف فرستاده مردم هنرمند طلب داشت و بعضی
بر آنند که ... که وی
دین ... داشتند ... حکومت ... تا در ... حضرت
شاه ... تاریخ ... شمس الدین ... دیکر ... کشمیر ... ماه
زنی فرمان ... شمس الدین ... کرد ... کاه
بعد از دو ... سلطان علاء الدین
بجای ... سلطان قطب الدین ... سلطنت ...
چهل ... قطب الدین سلطان سکندر ... اسلام ... واکثر
بتخانها ... سلطان زین العابدین ... حکومت ... کشمیر ... قوم
... یوسف خان ... مکان
و ... حکومت ... کام
... که ... کشمیر
...
...

تمال اما الحق شاعر بود و غنچه تمنا بر باد او بر بوده تا مرغ روانش از قفس تن طیران نمود و حالا مدفون بود در حوالی
نهایت مهارت داشت و سالها در خوبی و شعر بیان میکند از آنجمله   لیلی جمال را بر مجنون بجود زاید
دونکمند چند بحر نمای اوست   مولانا میر علی صیرفی به مکارم اخلاق و محاسن آداب ظاهر آراسته و بفضیلت تمام داشته
احیانا شعری میگفت از آنجمله   سوی حرم دل تو نه ره را فتح جواب چند آن بلند را   مولانا محمد امین
مستغنی ثمر از تجارت بود و در سلیم و طبع مستقیم قرار داده در باب اعتبار و بکثرت فهم و زیادتی علم مرجع ثنا بر ان
این ابیات از نوادر اوست   بود ز عمر و منت آنکه به زد تخلی که کرم داکنم دل خجالت مشتاب جان تو
بر تو مهر رخی که در رهت همچو چراغ کجاست در این چمن همه بیگانه همنفس ز طلیم سخن آشنا مکو آمد
بر همن کردم تو کری کعبه ما که زان اثر خود شرم بسی ما بد من خنده زنم بطبع عاشق دمش تا با کریم کرد بر
دوی دوم بچو غماز با بالله که سر بکوش بیگانه زنم من در دل محرم خلوت از شیخ یعقوب در تصوف متابع
منزلت و شعر را خوب میگفته این ابیات از آنجمله   بر سر دار بر اوسه ببین نرکس کر چرخ وفا را جمع نمود دید
خالق از مکر بر آن کو نه اثر بنشست   هرجا کوشه نشینی است دو تا و مکری هست برای عاشق زاری که در کوی
بیان افتد بلای که بباشد زمین از اشما افتد   مولانا مظهر در شیوه سخن کستری و آداب شعر و شاعری
همکنان از شهر طران زمان خود بود در جنگی که ربحا جوانمرد لباس سعوت بود وسپاه بر نای بازخیل او
موسم و شعر های بسیار از عرصه برکنده و بجانب ایمان حرکت آمد   مثل چنانکه این بنا در او کذشت
عزم چنانکه پادشاه دوران کذشت   و پس از آنکه چو صبا بر بسیار از همان او در بسا این بر کرد ایام حل
کردید حب وطنش مشکو کردید بکشمیر معاودت نمود و بعد چندی در سلک ملازمان حضرت شاه مشغول
کردید و بعد چندی که کشمیر بحیث تصرف اولیای دولت قاهره در آمد به هجرت آن دیار که معظم ترین نشاء الخطر
فیض آثار است ممتاز و سرافراز کشت اما الحال از آن تسبب نامانده در وطن مالوف موقوف است و به تسوید عاقبت
روزگار میکذراند این بیت از اوست   کو حلوتی که عزلت عنقا بر آورد تا بام آسمان دم زنم بر آورد جو کوه کی
که نحوی این شرط کند سر جهد از دود و تماشا بر آورد چون تار سبحه کو که باد شیر افکند از دل بعشق
تمنا بر آورد خون شد دل بحوشم که بر حضور بود تا کار عشق آن هم را بر آوردم هر صبح آتش شوق ورد
هم چون تن بخانه شوخ و غوغا بر آورد لطف نکرده دم در دیوانه بر شد است حرفی نکفته شهره دیوانه بر شد است
یکقطره

یکقطره از صراحی ساقی فرو چکید چندین هزار ساغر پیمانه بر شد است درد خود خویش دست زد از غصه مظهر ای
کر شاخ بلبل تو کف نابر شد است از شادی انجام که دی بو شنید چون چرخ بکرد خویش میکرد یک با مال کرد
فلک صیدی من در دام از آن شاهی همی کجید در عشوه بیاد و ناله میتابد از زلف خود کره بغم چگو لری تاب باید
آماده کعبه فکند دو کردن تا کی محمل تو چه لا العرب از زلف حسنک بانکاف و بیند محمد موصوف تو تو خود را
دو غایب عذر بت آشنا میکرده و استعداد تمام داشت این بیت از نتیجه های ذهن او مشهور است   مرتضی انکه شسته مسند
عالی نسب آفتابیست که برج شرف دوش هست اوجی از اطلاع بر احوال نداریدا نتیجه های دا عزیزی در خود
نقشبند افتاد   هر سرکه بیت شرح فترا سا ویتو دانم یقین که دو در جوار مرغ و بود از بر خیال الف نقد درد سینه
کرفت اهوی که سر نهد بدلم شکیبوتو   نشنام کمر چه الم چنان نجات خشم که کسب نقد کند نهر از آشنا چشم
چه دیده با نکنم بر رخ تو از حیرت کند نگاه فراموش دلم تا چشم بیا که بی تو همی تا بکردن اندخون نشستنم
نکاهم داشتند از چشم بجای شعر سبز من مید ز نمال او حی بهرجا که بر افتاد آلم داد از چشم   مولانا نامی مردی ذو فضر و
کمال است حق و حرف های با صبر با آنکه بیرونش در هم شکسته مراسند بقتش مراحم کرده بیت بچو لالیرا با اهل
و خوش شغابتو با جام باده تا این ابیات مراوراست   هر کز دلم بغیر تو ما یل نمیشود و ندیده نقش دوی تو
زایل نمیشود از در وحی با آنکه از بعد ظاهری اصل امید ان ما انو حایل نمیشود دستم بید با دجکار ایدم دکو
در کردن تو چه هیچ حایل نمیشود عرجیتا ولا تبی شهوت کو فهما محکم و حصول اشتو داراد و سبحی وام و دوانا
و انجیر دانه با رسیدت میشود و مرموش بحاطان و دودخوی با شند از سکان امکان آنچه لایق ذکر و قابل ابراد
باشد عبد الواسع بدیع الزمان عبد الواسع از کلاشعران است بر هم جو شخص موسی بد و بیضا داری
مانده و فرحش جو شهر و سلوی الفاکی استغنا داشته بچو بیش شعور دید از وطن مالوف هندر کسب کمالات
رفته مدتها در آن دیار دبیر بوده پس از آن کلیم عزم بردوش و دهن سفر در اغوش کشید پای اقبال ما
در غزنین از بای در آورده سالها در همراه شاه ملازم کرفت و بعد چهار سال که سلطان سنجر بغاوت
بغزنین رفت عبد الواسع بخدمت سلطان کفت و صحبت او مزاج اشرف سلطان بود جهد شکر کرده همراه
خواه او همچو او ورد اما احمد الله شعوا فرموده که عبد الواسع بزرگ کرده همانا بود کس سلطان سنجر را کذارش
بر بیه زاری افتاده دیکه عبد الواسع شرا را از بیه خود کرده مانع اصلاح این بیت را میخواند   اشتر را

کرد تا مادر بچو خواهی کرد تا کردن درازی میکنی بی نخواهی خود تا وسلطان از این گفتار استغنا لطف
طبع کرده عبد الواسع ملازم شاه و بتلمیح کار او بجایی رسید که محسود همکنان و اقران کشت و به بهارستان آمد
که شعرا را اتفاق است که هیچکس از عهده جواب قصیده شهری که عنوان دیوان وی است بیرون نیامده اند و مطلعش
اینست که داد دیجور تو معشوق نکار و جانان جولیر بنفشه فرق و کلرخ سیم و لاله دیجور نسرین بر و قبا
و فور نخورشا از آن رد که گذشته شروع در دیگر اشعار وی نخواهد شد ز عید داد خلق را طلوع هلال
ماه رمضان و غره شوال ندو ز عید ثنا است طرفه بیت که هست تعجبه عین منصور وجه با تکلف دال
تبارک الله از آن صبحی که او راهست ز لاجورد بساط و ز کهربا سوال فتاده گوی و فرش سکون که رقص
دناو لعب دغا صدچه خلخال بداو تا که بمهر ناخ نعیم بیفکند صحرای نبرد فال جو جام ذبی ابد
ببید درختی که می جوید خلا ابو بجام ما الامال بدان امید که جو روز عید جشن کنند از آن شراب خورد
صاحب کریم خصال ابو المعالی عبد الصمد که تمامی جهانجیر هر کز جهاد خیر ال نر فدا و زنوا ضع نر دست
او بجا نه مطلع زمرد و نه منبع رمح سوال مکر که خلعت او لعمه سبز نور بود بظرف العم تمام دولت اصلا
غبار خنک زابر هوا دخرسود اگر کند فلک المستقیم نجم ظاهر بود نو او طبع مزبان شد نوصف شکر و ثنا
مدیح تو مثرسال یکی چو موج با مین یکیچه برج طرف یکی چو برج کواکب یکی چو برج هلال زمانه کرنی افال
واقلاده کند هر آن قصیده که من بر تو می نویسم فال اگر به بیت مدایح جو طبع بنفحه بنودین مطلع
از کبار اعمال سبکبار بدانکه تراز نعمی همت همه شاه عزو جهان بسکتما ببیت رضا دارم
از عقبه دل بدست سعد اکشتم از عقوبه وال نه انتشاد که بر تو هم لب کن همی نظم بکویم
مجاری احوال شنیده بود از این بیت که را حسن بود ثمین آفات عمر کرا احوال بوصف تلبه مدیح
کریم کرد کند بر نکشی اند بود وجیم کرد خصال طریقه این شنا یکی بلا محشر مصنفهای بیکی
دل جمال چو نصاحب جیحی بدانسوی طراب نکار حسن بود جمال از آن قبل کرد آن
ده بفر تو کفنی که بر خصم اجنا شد که تو های زمال مرا نه صحبت تو بود بر از فرح بهر چکونه نام و
جوزاد نمال تکاور که زمین از حرکت سم او بود بنقطه سما دایم از زلزال منقطع از تو کام او
مواهب مستقل از نعل او زمین هلال سر کاو فر چهار زیوی که زبان ممتاز کند همی تعال

همه

همیشه تا که بود بزمگاه مجلس دل ز بوی عود طراوت و صوت عود جمال بر آتش غم دست قضا مخالف
چو عود خصم تو چو عود کوس مال چو تیغ این لؤلؤ شکر از دریا موج افکن بگو الله که تما التی عجز ایشان که کشان دامن
بشاید چون نسرین بشکند طره سنبل ببند و بچشم نرگس بپوشد دهان سوسن رخ کرده ز لون او بعنبر کشته الخ
دل هامو ابرسان او بکوهر کشتند ایمن کهی با بحر مخانه کهی با بادهم پیشه کهی از کوه هر ابنو کهی با چرخ هم برزن
جوانی مرد ظالم هوا از خشم بیش چه تاخیر خشک ادل ز ملین چشم زلف اوش ملک بو الفضل نصیر حلق طنابی از خامه
که بر تابد همی تاج از سر شاهان سراو بیان کرده نخچیر غباری چو او ظاهر زبان کرده زبان غیر هر احسان او لکن
تما مدارند برکن او بحر بیکدانها عنا بی ظاهر دل هر بر تاشکست بدانکه کر حسنا شد بحر و عزنی بیک لشکر
همی بادت و خسرو همه را صیت همین دلبری که از کردون الحق نیر تابان دیو ندیده بجشمکا بمثال از زمین ارزن
دار و دیده بتیس سیف حکم زنو زبده کمکر دوران تو کین تاز کست ستیر امن چو کوه در شخص او بچو غول کشن جان کر
چو او نیز نیر دنیا بچو تابنده قلم کن در عهد الامام اعظم معمور آباد ابو عمار البدیع مصور فیع و قلاع بسیار
داشته و هر کرانه انجام مسجد و بلاد غفار آباد داشته و اهل اندیار در زمان خلافت امیر المومنین علی علیه السلام بشرف
اسلام مشرف شده و حکام ایشان از نژاد ضحاک بوده و منشور حکومت بخط شریف آن امام علیه الصلاه کرم
و تا زمان بهرامشاه غزنوی آن منشور در میان ایشان بوده و دیگر در زمان سلطنت بنی امیه در جمیع ممالک اسلام
منابر را با علاخا انداکر لسانهم و المنا تر امیکفند در الامر عقو بدان راخوشند و والبنا بنی لم بلغهم سبد انولا
راه بنا فنا انداز عجایب غور جنب شیر کما از خشم با نان عمار سکون بخواب ایستاده هر کاه کسی با نان غازی
کوید از آن خشم دو ار میشود و جو با نان غار تمام میشود تا نی و البته ابهم جدا ابلج از بقاع مشرق آن
دیار است عجایب تکیر ون سجد مطرفی دست محو بیام میرسد و اندرون رخ کرا ارتفاع ظاهر میشود و خال آنکه
سجد با زمین بیرون مساوی است و خوی ان چند انکه ستما جها عدد و یکی کم و یکی زیاد می اید تا ابن غلب
عدد ان مشخص نشد و هیچ بن مر یکی از مضاف خوب خوب شیر که سالی یکبار در انجا میرسند و در شب مبارک بربر
علامتی بسنجر بخت انجم مجاندار بد چو دور خوش میرسد و ان برهادی یابد اگر مقصود حاصل شد خواست
البته بیکان مرغی بام آوی و حیوا دیکر جنبیده و منبر شهرت دارد که دعو سمند میان اشتباه تا وقایع
منبع آمد باکه بر جبا دمع واضح فلغرجبا بو که بمنات و صاالز بهجا ننا نداده آمد تا بر بخشبار کنا

آمده که از عهد حضرت سلیمان علی نبینا و علیه السلام هیچ عصاری بهتر بر فخر آن فانی و کاملتر نکرده بود و او را بدیعی

حشم ترکان در نظر خوبی بیان نساخت تاریخ و سعدی و در نعت شاه ماننده عرصه اسپید همت از ترکان

خراسان
رفیع و بدیع — هرات شاهزادگان بدین زبان نیز بجای قطره اکر با تار هواست دعوی تا ابن غزنین و

واقع شده و آب و هوای بلند دارد اکثر فواکهش خوب میشود و بیشتر ولایت هری کوهستان است و آن بکان مکان

کسیکه بنظر آمده فخر ارباب العارفین حسن بن [illegible] که در علم نوعی [illegible] نظر و صدق [illegible] وارد شده

و اطاعت هیچ چیز [illegible] میکند [illegible] بعضی [illegible] شیخ رکن الدین بن شیخ صلاح الدین بن شیخ بهاء الدین ملتانی

مشتاق [illegible] شیخ شهاب الدین سهروردی بوده و جمله [illegible] سید حسین نوشته [illegible] کرده

سید [illegible] اموری آمد و سخن [illegible] کتاب [illegible] ماهی [illegible] از هر [illegible] شعر [illegible]

تا از برای این کار رود در فود از نظر عاشقان و مشتبه کردن از هو [illegible] داشت [illegible] آمد و با فنا [illegible]

آنرا که بدانیم که او قابل [illegible] و مزی [illegible] و [illegible] و وفات وی در هفتصد و هفده [illegible]

داده و در بیرون هرات در گنبد [illegible] مدفون است و از وی اثر یکی کنز الرموز و دیگری [illegible] نامیده

شبا [illegible] زهد الارواح و زاد المسافرین و طرب المجالس و روح الارواح و صراط المستقیم [illegible]

مشهور است و ایضا او را دیوان عربی است مشتمل بر اشعار عاشقانه و ابیات مصنوعه که این ابیات از جمله

[illegible] دریغ فراق [illegible] [illegible] که حکم کند خدا [illegible] بو [illegible]

نافه [illegible] خرم [illegible] جمله [illegible]

کنج معنی [illegible] ملک [illegible] تا [illegible] ذوق [illegible] که [illegible]

غم [illegible] دارم [illegible] منم و هزار [illegible] چکنم که [illegible] هرچه

تو [illegible] آنچه از [illegible] آنچه [illegible] خدا [illegible]

[illegible] قصه [illegible] مجنون [illegible] لیلی طلب

[illegible] عالم [illegible] جز علم خدا [illegible] کلیم [illegible] شاهد [illegible]

طالب [illegible] هر [illegible] نه [illegible] [illegible] فقر [illegible]

عشق [illegible] مار [illegible] هر [illegible] که [illegible] محبوس [illegible] خود را

اراف

آنان میتوانند که بکدیگر انتظار بود دعوی و دخو [illegible] معنی [illegible] که [illegible] با طلا

تا نفس دل [illegible] این کفت و سکوت [illegible] دل [illegible] طلب [illegible] آخر [illegible]

اول ملکی است از ملوک کرت که [illegible] و ملوک کرت بعضی از اعمام [illegible] و [illegible]

سلطان [illegible] صاحب تاریخ مبارک [illegible] که [illegible] نام [illegible] آمده [illegible] سکوت نموده

الب تکین خروج نمود و ملوک کرت خود [illegible] ملکشاه [illegible] سابق و [illegible]

حکومت کرده اند ملک شمس الدین مردی مردانه و ملکی فرزانه بوده و نهایت سخاوت و شجاعت داشته و [illegible]

[illegible] خراسان [illegible] ملک شمس الدین [illegible] ملک [illegible]

[illegible] ملک [illegible] کو بر

[illegible] که پادشاه [illegible] خود

[illegible] کشت

ملک [illegible] حصار [illegible] نا [illegible]

[illegible] دشمنان

مستولی گشت [illegible] و ملک شمس الدین [illegible] شعر

[illegible] ابد [illegible]

دل [illegible] ملک شمس الدین [illegible] ملوک کرت [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

باشد [illegible] شد

[illegible]

داند کرد [illegible]

که [illegible] عرض و طول [illegible] و توران و هند و [illegible]

[illegible] ابو الغازی سلطان حسین [illegible]

[illegible] قلعه

قلعه کوه است از سنگ خارا و بلند باریک دارد و دیگر از هر طرف تا پای حصار بهار دستانست چه قلعه
که هر روز نام باد دیده‌گاه در ابتدا از کمر تا پای آفتاب پیدا نیست و دیگر از بدایع آن موضع سیلاق بادغیس است
و ایضا تخت سلیمانست که از بدایع لطیف و صنایع لطیف آن تا لحد و همچنین سیلاق ... که در فصل بهار
لاله زاری میشود که گلشن کرمان در مقابل آن شرمسار است و دیدن نور انوار کواکب نظاره آن خیره مینماید
در جهان مقاله مطالع افتاده که بادغیس در بهشت داده مملو از اشجار و انهار که هر دشتی لشکر را از
خیمه‌گاه و محل کشیدن خیمه و خرگاه و فاکهت صحرا نخست که کثرت در السنه و افواه مذکورست از موضع
کادیزه تا من اعمال بادغیس تا او حکم ابن هاشم بوده چنانکه در زمان ابو مسلم مروزی بدو تعلق داشت در زمان
المهدی باهله بخراسان و ماوراء النهر خروج کرده خلق بسیار بر او جمع شدند و قطعه از ولایت گرفت و تخت بگرفت
و چون کار بالا گرفت دعوی خدایی کرد و دی نخست جایی بساخت که در شبان ماه نو برآمد بزرگی هوا پیدا
و چون نزدیک از معارف بر چشم آمد بر فتح بر دعوی افکند و بعضی گفته‌اند که جو موصوف کرد و داشت از طلا
جبری تحت سار بر روی خود میکشید و آخر بدست مصعب بن زبیر بقتل رسید و دیگر از مردم آن ولایت صاحب ابن عمرو
لیث است و احوال ایشان بنیاد و صورت ... تفصیل خروج ... ابتدا از ملازمان یعقوب بوده پس از فوت یعقوب
بولایت خود آمد جمعی را بخود خواند و خروج کرده هرات و مرو بگرفت اورده‌اند که روزی بیرون آمد چنین
ابروا فکنده اثر تغیر از بشره او پدید آمد یکی از ندما پرسید که امیر را زحمت چیست گفت درد دندان ضعیف کرده
چند از جراحت دیده که پیشانی بر آن نهاده پرسید که امیر را چه رسیده گفت حجامی که در بادغیس خدمت
من میکرد امروز سر ... کرد و چند جای سر را مجروح کرد پاینده گفت اگر سلطان حضرت ... حجامی ...
جهت امیر بیاورم دافع گفت نعمت الله که این مرتبه ما را چنانکه غلامان ما هم هستند و چون او ... دعا
دعات خاطر او ... ... گفت سر امیر از آن عزیز تر است که او را بدست چنین حجامی دهد اگر امیر بعد از
و نصرت فتح کند بر ... این نام چنین نمی‌شنید دیگری گفت شاید ان ... دار دعا میکند و ... کار دیگر ... انجا
او نصب کند که اینهمه لطف ... دافع گفت شما همه املیا نسبت نمی‌بندد که ... کارد ... را از دست باید داد دیگر
آنکه سر من باشتر او خو کرده است چون معکوس کرد نداند از آنچه او میکند میپیچم چنانکه گفته‌اند امیر ... میداند
گفت ما بگیر او و این است که سر و پایه من خو کنند بحجم شود و اگر لحظه تا از سر ... دست زیاده ... نباشد و او را

بدین

بدین صاحب الجراحات خوانده جراحتها از استره حجام بود نه از زخم تیر و شمشیر چه طلا از شعرا آل طاهر است و
آل طاهر صاحب حکومت ظاهر شد و اقرب بوده‌اند اما ایشان از پارسی و لغت دری وقوف نبوده در آن عصر شعرا در
شعر پارسی کمتر خوض میکرده‌اند و بغیر از حنظله که بزبان فارسی شعر میگفته کسی دیگر نگفته از بیتهای او که مضمون
بنفیر رازوی میباید بیت یارم سپند اگر چه بر آتش همی فکند از بهر چشم تا نرسد مر ورا گزند ... آورا
آتش نباید همی بکار ... از بهر چشم تا نرسد مر ورا گزند ... بکام شیر در شو ... ز دام بکام شیر بجوی ... یا بزرگی و ناز
و نعمت و جاه ... یا چو مردانت مرگ رویاروی ... بسبزوار الحال دیر آتش نهاده در دور زمان سابق قلعه در ازمنه
موسوم بوده است و کرسی آن قلعه سنگی است محکم و استوار که قلعه بالای آن است و هم آن قلعه در بیرون قلعه
زمین روانست که هر جای که آب کرم حفر میکنند باز میگردد و سبب نقیب بر و ... آن قلعه ممتنع صاحب تاریخ
مبارکشاهی آورده که امیر حاجی نام از اصفهان آن ولایت بود و چند گاه حکومت داشت بسیار انهار ساکن گشته
کالغول طریانه بود که کلمات نکار میکرد و شبیه که آهو نیز گرفته و هم در آن کتاب آورده که از بلوک آن
بلوک ... است که حرمت ... از ... فرجت ... کار بر دو آن بلوک حادث که هیچ کدام با ... اسبا البکر ... ندارد
و بعضی غلو الثر چنانست که ... یک ... که در درون ... کرده و اگر جایی ... بر آن ... اندازد
قبیله ... نسبت داده که بنا بر اطالت ... در کتاب ... شرح ... منها ابدا ... امام شهاب الدین محمود ...
عشایر و ... اقران و امثال بوده تولیت ... الغالب ... خاطر ... می‌افکند و شعر ...
تلک کم ... در نظر آمد ... است بیت ای افتاب ... مطلع ملاحت ... بر قد ... لعل
راحت ... مزه ... تفکر ... ... فردوس ... ای ... جمالت
دو ... خفته ... ... محمد الدین ... ناظم ... کلام ... ... معانی ...
کلامش ... ... بیت زبان من ... شکر ... ... که ...
تو ... بدان ... ... که ... ...
من ... که ... ... خدا ... ...
که ... خطر دارد الاجل صدر الدین ... منصور ... از افاضل خراسان و اماجد ... بود ...
از ... ... بدانست که ... رازی ... ...

[illegible]

سر من هر لحظه زیب حبیب ... اندام: بینند که سر زلفش کند بر سر من: تا معتقد کار جهان کرد قرار: بشکفت هزار
کل جهان از ابخار: از دولت سطوت عدل امروز: سر رشته نماند در جهان جز کار **فوشنج** از ابنیه قدیم است
ابن افراسیاب همه آبادانی آن کم است رباطی و مسجدی در آن [illegible] که آن را از ابنیه ابراهیم خلیل علیه السلم
میدانند هر ساکن [illegible] از مضافات [illegible] مسجد و رباط [illegible] رباط واقع که در آن
قدمهای آدمیست و سنگریزه های کوه اکثر [illegible] طیور است از مرقد شیخ ابوالحسن [illegible] که از جوانمردان خراسان
بوده کسی از وی [illegible] که چگونه [illegible] فرمود از نعمتهای خداوند تعالی [illegible] آنکه از حق
شکایت کنم از وی [illegible] که مرقد [illegible] داشتن از آنچه حرام [illegible] الکاتب
کرده باشی و گفت [illegible] که چون ذکر گناه کنی از آن [illegible] که تو کل [illegible] گفت آنکه
از پیش خود [illegible] بخارا [illegible] آنکه آنچه [illegible] و دیگری شیخ ابولیث [illegible]
[illegible] از محمد بن عبدالله کازرونی [illegible] که [illegible] که [illegible] سبب [illegible] شیخ [illegible]
دیگر [illegible] که شاعر [illegible] از اشعار [illegible] اوست [illegible]
رباعی [illegible] عالم بگرفت: [illegible] بگرفت: [illegible] که [illegible]
[illegible] بگرفت **هرات** در مفاخر [illegible] بلده و [illegible] جهان دارد و شیخ عبدالرحمن جامی
که تاریخ قدیم هرات [illegible] اوست [illegible] ابوالعباس [illegible] روایت کرده است [illegible]
[illegible] که حضرت سید کائنات صلی الله علیه و آله فرمود که بهترین خراسان هرات است و بدترین سجستان [illegible]
[illegible] اگر [illegible] تفصیل [illegible] از طلب [illegible] بنا بر اختصار [illegible] رباعی که
مشتمل [illegible] اکتفا کرده شد **رباعی** [illegible] هرات [illegible] بنا: [illegible]
[illegible] اسکندر [illegible] داد: [illegible] در وان [illegible] فاصله
میان هر دو [illegible] و یکصد و چهل برج دارد [illegible] هفت هزار و [illegible] آمده و قطر شهر از
[illegible] که شهر بند [illegible] عرض دارد و در وی
شهر چهار [illegible] که از هر دروازه تا [illegible] که بنام [illegible] دروازه قبچاق که
[illegible] و مسجد جامع ما بین دروازه [illegible] و قبچاق واقع است از [illegible] عجیب ساخته‌اند وقلعه

رقبه

اختیار الدین بجانب شمال [illegible] فلاوفلاع اقلاک [illegible] **بیت** [illegible]
[illegible] کشیده: [illegible] که [illegible] کمند [illegible] کوتاه: [illegible]
[illegible] بعضی [illegible] دیگر [illegible] باغ و بساتین [illegible] قریب به چهار فرسنگ
تمام باغ و بستان و خطیره و گلستان **بیت** [illegible] بهار: [illegible] و از عمارات [illegible] که
[illegible] مدرسه و خانقاه [illegible] که [illegible] ابوالغازی سلطان حسین میرزا [illegible]
[illegible] که محمد بن [illegible] زبان
[illegible] گردد [illegible] که از [illegible] ماند [illegible] **بیت**
[illegible] آن کشور [illegible] اصفهان [illegible] و مصر [illegible] کمال [illegible] گلستان
[illegible] دیده [illegible] نکوی [illegible] جان [illegible]: [illegible] شادی کند [illegible] دلگرانی
[illegible] وصف [illegible]: [illegible] و از جمله مشایخ [illegible]
[illegible] عبدالله بن ابی منصور [illegible] شیخ الاسلام [illegible] شیخ الاسلام [illegible]
[illegible] ابومنصور انصار [illegible] که [illegible] نفحات [illegible]
[illegible] شعر [illegible] از اشعار عرب [illegible] و [illegible] حفظ داده [illegible]
حفظ [illegible] اسناد [illegible] مجلس [illegible]
العشاق [illegible] که خواجه عبدالله [illegible] شیخ ابوالحسن خرقانی بوده [illegible] که عبدالله [illegible] طلب [illegible]
[illegible] ابوالحسن خرقانی [illegible] عبدالله [illegible] خرقانی و از خواجه عبدالله نقل است که [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] مصنفات [illegible] تفسیر قرآن است و دیگر کتاب [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible]: [illegible]
[illegible] و [illegible] صلی الله علیه و آله [illegible] در [illegible]
[illegible] انصاری [illegible]
[illegible] از [illegible] محمد [illegible]
بوده در نفحات آمده که [illegible] جامع [illegible] ابوالولید [illegible] بخاری [illegible] کرد

هرات

افعی زده برفت در هوا آتش پیدا شد و مسجد فوشنج از آنجا باز آمد حاکم فوشنج را گفت که امداد و سلطان علاء الدین
طالب را که یگانه عصر بود خبر کردند از عقب وی روان شد چون به در رسید بر چهره فکر چراغ مسلمانان مبتلی
و چرخ فکر باز کشت و انجم خود را اثر افکند آتش فرو نشست و این رباعی بخواند رباعی آتش دوشین که
بر او جسته بود : او سوی آن دل من آموخته بود : گر آب دو چشم من نه دادی یاری : چون جامه فوشنج همی سوخته بود
شیخ عمو مشایخ بسیار دیده بود و خدمت ایشان نیکو کرده و شیخ ابو العباس نهاوندی را دیده و او را عمو لقب نهاده . بود و دیگر
خواجه ابو احمد ابدال که پسر سلطان فوشنج بوده او را نیز دیده و گویند که بدین شیخ اعجمانی بوده روزی فرصت یافته در آنجا
در آمد و خمهای شراب شکست بدین سبب او را آگاه کردند به بام در آمد و از غایت غضب سنگی برداشت که از روزن بام
بر وی زند دو دست فراهم آمد سنگ از دست بیفتاد بدین سبب از آن کار پشیمان گردید و بر وی توبه کرد و از خمر خوردن
باز آمد ابو الولید احمد الرجا عالم بود بعلم ظاهر و باطن و بخاری در صحیح خود از وی حدیث بسیار روایت
کرده گویند یکی از اهل و شاگردان وی بجهت زاهد در محتاج ابو الولید او را جبه در صره کرده به فوشنج بعد از چند
وقت آن درویش چهار هزار درم در آن نقد خشت بر در فوشنج ابو الولید با آنکه پریشان شده بود قبول ننمود روز دیگر
که درویش نزدیک شیخ آمد و شکر کرد ابو الولید گفت اگر نه رد سلام واجب بودی جواب تو باز ندادمی آخر چهار هزار
درم را چه قدر باشد که تو آن را باز فرستی ابو عبد الله محمد از بزرگان زمان خود بود و از وی مشهور است که طالب علم
باید خود را که تو او را خود و باشی نه او تو را که اگر تو خود همه تو را شی و اگر او خود همه دی گردد و از آن
فن بسیار خواسته اند که ذکر جمله کردن باعث درازی سخن گردد غرض ما درین نسخه اقتصار است افضل الحکماء
زین الزمان ابو المحاسن ابو بکر ازرقی از کبار فضلا و فحول شعرا بوده و از ندمای شاه علو مجلس او بود و والد او
سعو ... ازادن مثل او حکیم نادری و وی از مخصوصان شمس الدوله طغانشاه بود و بعز و اقبال او بد
بیان صاحب سپاه و شمس الدوله از ملوک آل سلجوق است و معاشر ازرقی بشعر و ندیم آن شعر شاعر بود چون
ازرقی و حکیم ... و احمد بدیهی و ازرقی و حقیقی و نسیمی در دربار سلجوقی طغانشاه بوده اند و در زمان طغرلبیک
جغربیک که اینان خال وی می شدند و ازرقی از آن مداحان است و بکری در عهد سلطان سنجر بوده تعلق به سلطان
ارادت با دو ... اما خواست ... اما مهلتش نداد و ظهیر ابندا در عهد او بوده و فصیل مفید کو هر ... او
گفته اند ... مقاله اللهند که روزی طغانشاه با احمد بدیهی نرد میباخت و بازی بپایان کشیده بود طغانشاه

سه مهره در ششگاه داشت و احمد بدیهی دو مهره در یکگاه مهره ... شاه ... تا سه شش نیاید بکار نیاید
شد از طبع ... و هر ... پادشاه ... چون بیفتاد پادشاه خشمگین شد و مغرور بود در حال
ازرقی این رباعی بگفت و بنزد مطربان رفته این رباعی را پادشاه در آورده رباعی گر شاه دو شش خواست دو یک زخم
افتاد : تا ظن نبری که کعبتین داد نداد : آن زخم که کرد رای شاهنشه یاد : در خدمت شاه روی بر خاک نهاد :
طغانشاه در اثنای خشم بانشاط آمد و فرمود تا پانصد دینار دادند و ... خشنود گشت و در اکثری از تواریخ
مسطور است که طغانشاه را علتی خاص بود ... اطبا معالجه کردند مفید نبود ... و ازرقی
شلفیه نظم آورده و فرمود تا آن را مصور کردند و ... به جمال ... نزدیک ... سلطان
جا ... و منظوری ... پادشاه ... که ... کتاب
بشر ایشان نهاد تا با انواع مختلف مباشرت ... پادشاه چون بنظاره ایشان مشغول شد حرارت
غریزی آن ماده فاسد که مانع قیام آلت بود منقطع کردانید از زحمت کلی ... زایل شد و دیوان
ازرقی که مرتب و مشهور است ... اوست که در مدح طغانشاه گفته
... تمثال : ز مهر ... بوشد آتش ... : در ... لعل دهان صدف :
جواب ... : ... غزال : ...
... : ... هر ... که ... خشم
شاه ... زمانه ... طغانشاه بن محمد که ... : خدا ... : ... که
بهنگام ... : ... : ... چنانکه نقش نگین ...
آمال : ... در طرب ... : در ... که ... جوشن
برون ... : ... : ... بجای ... :
چو ... : بجای ... : ... ز خون
... : ... : ... که
عدل ... : اگر ... : بجای ...
... : ... : ... که ...

بحر کی نکرد طبع جادوی محال؛ کوئی که ماه مشتری آن حرم آسمان؛ تحویل کرده اند بباغ خدایگان؛ زین که ماه ...
از وی بوده اند؛ در سکوی فردوس در شیخ نوازان مرغان خوش نوا و غنچه‌ها نشسته‌اند؛ مینای شکسته دارد او بر لب صحرا

دو نیمه سرو نغمه کبکان و رود زن بر شاخ بید نغمه مرغان شعر خوان وان قصر کوه پیکر انجم نهاد او
بهنای خاک داده و بالای آسمان ز احتیب بر فلک شده فراز او بر کنگره چمبره دو صد دام پا
باغی بدین نشان و بنای بدین نسق با کنگره کوه هر خرم از جهان جنبید تا شاه نشسته صبا باغ
بر بسته ادوی پری پیکر و میان نا خورده تاک کفر او کشنده قصاب مینای سرخ بر سر او کرده سایبان
از صوت شعر خوان دل افلاک در خروش و ز زخم رود سر خود بید بر دهان بر کف نهاده لعل می کز خیال او
اندیشه لاله زار شود دیده گلستان گر بکشد بری از آنچه شعاع او از چشم آدمی بتواند شد نهان
ساقی ز عکس نور رخش کوی ... ابی آتش بیاله خشک از بهر امتحان خوشبوی تر ز عنبر ... تر از عقبی
صافی تر از انس او روشن تر اندر آن ابر ... که نام او ... کنند در صد ... شادان
فردوس ... مجلس تو ... کنند آنکس که در سرای تو بوده مهمان انجم ... کف ... تو ...
بر صد هزار گنج فرو نشست ... ان من بنده از ... زنده مانده ام کردم مکر ... خداوند شادمان
مردان ... ابشان ... بد ... نان ... بد کرم ... جفت ... که
کامیل ... خواب ... بد ... بند فردوس ... بند
بنیاد ... وفای تو بر شد ارکان ... بقای تو بر بند **فخرالدین خالد** از ندمای سلطان سنجر بود
در باب ... او یادشاه ... شکست خورد ... سلطان ... که خواهر زاده سلطان بود
... که ... سلطان فرستاد ... فخرالدین
این رباعی ... **رباعی** ... که ... سرمایه عمر خویش ... دور از تو ... سالم
نماند؛ ... این رباعی ... **رباعی** در چشم من ... جان ...
جان کسی ... غم او ... امید بو ... شادی ... کفتم چه کسی ... کفت ... غم او **ابو منصور عبدالرحمن** از معاریف
خراسان بود ... این رباعی از ... اوست **رباعی** کفتم که ... کفت ... کفتم که ... دارد
قلبی کفت ... کفتم که ... کفت ... کفتم که ... کفت ... **عبدالرافع ابن ابی الفتح** جهان ...

و مکان هنر بوده و از ندیمان و مجلسیان محتشم مشهور بوده این دو بیت مر او راست **بیت** ای دل بیا و مژده که
جانان همی رسد؛ ای دیده جای ساز که مهمان همی رسد؛ کار نشاط ... ساز کن کنون؛ چون ... جهان همی رسد
همی رسد؛ ... که ابر ... همی رسد **ابو عبدالله ابن ابی بکر عثمان الاثیر**
در عهد ... بود و اکثر ... کرمان ... بود ... مأب ... فاضل ... چنانچه
مجد همکر کمال الشعرا زمان بود و ... شاعری مسلم داشت این رباعی در حق وی انشا نموده **رباعی** ... کر
... خوش نغمه؛ ... کفتهای ... که کبم؛ ... جاه و ایم؛ هر که من ... بالمای ...
دیوان وی ... مستند و انچه ... از آن ... افتاده **بیت** تا داد چشم مست
... کار تیغ؛ ... تیغ؛ ... کار ... ؛ تا دست داد ... کار
تیغ؛ با تیغ ... زخم او ... تیغ؛ چشم ... از صفت
دست ... کامکار تیغ؛ ... بیرون نکرد سر ... تیغ؛ جائی که
در میان دو لشکر ... هوا ... زمین
... تیغ ... کار تیغ؛ ... حالی ... کار تیغ ... نای تو
کرد ... کار؛ ... کار تیغ؛ ... تیغ ... ز معانی
تیغ ... که ... تیغ ... کار تیغ؛ در سلک نظم ... ایکان؛
لطف ... بیان؛
ترکیب لفظ ... معنیش ... ؛ ... جواهر ... در ...
که ... بود؛
... ؛ ... وان
دلیل ... ؛ ... بد کوئی؛ از آدم ... چون
زبانی که ... ؛ ... ؛ تا ...
... **مولانا سعد** ... در تذکره ... آمده که
وی ... خواجه عزالدین ... که در زمان ... سالها ... نوا ... سعد

امروز مشهور است این بیت که از طبع لطیف او بوده و لیکن بنظم او گویند این بیت سادات تو دیده اعیان
عالم اند . از حرمت محمد و از حضرت علی . فرد اطعام معده دوزخ بود کسی . کامروز نان از محبت شان نیست ممتلی .
گر هیچ لئیم ازیشان صادر شود روا است . سوار شکستن حرمت ایشان نعال هلی . از بهر آنکه سید کونین گفته است .
الصالحون لله و الطالحون لی . گر باد شهر آورد از زلف تو بوی . عطار بعطر فکند تخته دکان را کشتم چنان ضعیف
که گر به کردنی . انگشت محو چنگ گم تا القمرین . ما را ابر غمزه تو از عشق تا در کی . دل را چه عشق باشد و غم کشتن کی
دلدار کی بیاید لعل که کاه کاه . مهر دار و از دل من سر کشتن تا در کی . مولانا رکن الدین المشهور برکن صاین معاصر امیر مظفر
بوده در روضة الصفا مسطور است که شاه شجاع و شاه محمود قصد گرفتن والد خود کردند بعد از آن رکن الدین محکس
پیش جناب امیر مبارز الدین محمد رفته روی نمود و رکن الدین خود را از بالای خانه بزیر انداخت و بار بیفتاد و شنام و درد
بکشت آورده و در آن شاه شجاع بکشت و از غایت خوف شاه شجاع آشنا و شاه شجاع نیز بدانست که کلیت
او در غضب شعری بجانب مولانا انداخت اتفاقا بر شکستن رسید احشا و امعاش بیرون ریخت و اوف
شاه شجاع را شناخت گفت ای برای خدا ضربتی بکن رحم فرمای شاه شجاع دست عالی در فوج طلبیده اما آزرا
تا زخم او را دوختند و رکن الدین زمانی صحت یافته ملازمت شاه شجاع اختیار کرد و بعد از چند سال که شاه شجاع
به یزد می رفت و دیگری انشا از آن مارکن آغاز مطایبه کرد کیفیت آن واقعه را بیاد شاه آورد و گفت چند سال دیگر بخواهم
که زنده باشی مولانا گفت سال و هم ارسال شعر کشته از هر گاه بیرون رفته مچون حجره خورشید جان بقالب
او روح در و دولت شاه در تذکره خود آورده که رکن صاین در سلک طغاینه خاصه بوده و گوی از قبیلکی در کردار محبس شد
این یک بیت در حضرت شاه چون نوشت ایم . گفتم که رکاب تو زر فرمایم . آمد چه شد تکحکایت آن فرمایم .
در تاب شد حلقه بر در نام . هر نقطه از مشک هر رهان خوب تر بود بو او شر امروز مند ابو الحمد محمد ...
از او باید این بیت هنر از تحسین بحث . در امور و ای بیا ایت . در هنر مرفته کرم . ورد و ایما
عمر بنهانست . یا کمال نوحه گر حال . هر کاری که منتصات . زحمت در جامات ... هیچ او نکوتر است .
اگر چه باد نمی آید زمین هر کس نه بجان تو که زمانی مهر در آزاد . خط عشق و حسن تو جهانگیر گرفت چنانکه
صورت اختر و نقش فرمانی که مملکت حسن جهانی داده . زلطف هر چه بگویند بیش از آن دارد . کنار دست
بر آن خون کند دایم کسی که مهر خشت دستها جان زد ای . مگر بخون دل عاشقان کمر بند است که از عقل جدا ماند گرد

ازنکار خیالی

دارد . چون خیال رخ گلرنگ تو حاصل نشود . اشک خونین گشته ما را چه فرو ماند الآن . ابو العصر حسی نمان از نکته سنجان
زمان بوده گاه گاه بنا بر آنکه گرمی اندیشه خاطر سکون اعی مرا دو رباعی دی کلفت ایشان دل آنهم تو
خوش بر نسبت نکته غالب گوئی . گفتا لطافت که دو بیت . آن دانه تو که می غایبه بیرون مسعود محمد برتو
صاحب وده شعر و بی غایب علاقه است ایشان بیت انما جمال است بیت من نه دانم که تا ایشان منظر عاقبت کجا
فرستادی . هرگاه محو عرض نهند اکنون دو بدامادی مولانا حسن شاه شاعری بود شیرین کلام و دلیر
طرفکی منطوق خاص و عام . در حبیب السیر آمده که مولانا ابتدا در ملازمت سلطان محمد میرزا بابسنغر بوده دونی
در اثنای عادت سخن بکر معانی ملوک رسیده مولانا هر بیت از سلاطین ماضی با بعینه منسوب کرد ایشان میرزاده
آخر مجلس گفته که من چه عیب دارم مولانا گفت که من در تمام غیر از کاهلی هیچ دیگر چیزی ندیدم میرزا گفت که از
کجا کسالت من بر شما ظاهر شده گفت از آنجا که می شنوا گفت که ده هزار دینار بمولانا حسن شاه بدهید تو تنبلی میرزا
در دادن آن تهاون افتاده گفت تغیر اراده بنا بر کج نهاده مولانا گفت این کاهل دیگر که ده هزار دینار بدهید و اشعار مولانا مجمله
در هر لطیف و لطیف است چنانچه از ابیات مستغنا سیکرده بیت در شعر و در سن بدست علم و در کرم نزد تو عجمی کی چو من است
و ضد عرب . سلطان وقت خویشتم هم جا که میروم . شادم از آنکه حاضر صورت . این نه است که بکاه بیشم
از نوع او لطف و طبع شعر را بر تو حسب . در خانه خیال کرده و چرم ندیدند دلم در پیش قاضی که بر زر گشت و محبت
مردم عزیز بخانه قاضی درون رفتم . با کد خدا شود عشق صحت . من کد خدا بخانه قاضی درون شکر در یک زمان
چه شد که برون آمدم عزیز دارم بغیر از این سخن این نامکی است . تهی که در ره هم جوی تب و تب با محبت
کند استقام من پاها گوی که حکم کند هر شبه که بیت آنکه هر لسان اله باشد آن . از همدمی که دمی بود بهم بکوچ
ما در زن بخوش و سرا در زن مرا باید کشتن قیامت بشوهر ترک که هر وقت او عشق کرد و سیکم . آن کوی ... بکرت ...
و رنگ دبا افتاده است اولیه در که بر مو و من ابر هر که بخو او این دو وقت که بهم هرو ما ... مر السبب در آخر
که او خوی الشعر دارد . بجز خوی الشعر با خوی ایشان جیک هنر دارد یا حال و سقام دارد هر جا که می بینید بیوی
اسفند کا او که دیا آلان خردار دارد با این سخن اگر دو مر غزل شد هر دو ... و کلاغ و عکه و گر بس از او بسیار
جودار دو بهر اصطلاح آن بیت کش اسبی حس نباشد که مخصوص تمام شر بلوک ترک خطر دارد کسانی عهد حسین
بر و دنی آید . بغیر از خواجه صفا که زنده دارد . در ها او نکاه و چو اکر ملکیم شو خالی . ز مسکن و استحال

هراتی

بوسیدن قبحیت انتقاله

مکرشان بیرون برد او دعوی دین و نجات و افتادن متنبّا: تعالی شانه ازین استیلای دردسر دارد:
مرا میر اسبب بخت است و میس اخوی بلا داده: بسیار ازین که مهر ازین معنی خبر دارد مولانا بنائی شاعر خوش
محاوره نیکو بیان شیرین زبان بود و بنا بر جنبه که جبلت طینت بود همیشه قهر مهر امیر علیشیر بر طبع لی
او استیلا یافته بود طرح و بجرحات تعبا و نیز هم که مبتلا چنانچه قصیده جهة مهر علیشیر گفته وصله شاه
لاجرم از قصیده بنام سلطان احمد میرزا کرده و از ان این قطعه گفته بیت مخراز که بکر فکر منند: هر بکرا
بشوهری دادم: آنکه کابین نداد و حنین بود: داد کرفتم بد بکری دادم: تو میرزا ابن خفت کران آمد در
ازان بنائی در آمد و بنائی عزیمت سفری کرده بجا طرکرد باشد که بعد ازانکه شاید قدری چند بجوه و صله شد
شمرد که صد تعنیات تعزیت طالف مبتلا کرد و چون تبریز که دار الملک سلطان یعقوب بود رسید عصای شکسته
واشان از نوشه بر دلخور ملازمت والی آن مملکت ملازم کرفت و بعد چندی که ساعد احوال سلطان
یعقوب از سواد عالم افتاد بالضرورت بجانب وطن در کرد آمد و بنا بر آنکه دخیره خاطر میر علیشیر محرو لی طعن
او استیلا یافته بود در ماوراء النهر نیز در حد ملوک آن مملکت رنکار میکرد باشد بنا در سید و
نجم ثانی فرخی بنای حالش در قصیده مهجه بنامدام بنور الحبیب مر او را بیت زهی شکسته نسخ
عنبر بشان آمد از نبات شکر شکر بود مرج دهان تو غنچه را نسبت دهان غنچه اکر بود ز لولو
کرفته همه عالم بحسن ظالم کبر: چو صیت عدل شهنشاه معدلت کستر: در محیط دری شبان بکار بیاض ادب
فضل و هنر: ابو المظفر یعقوب خان که هست او را: هزار بنده چو خاقان هر ایجو قیصر عظام مردم بلرزد
چو خنجر: عرب کو بر انجه صور بیحشر: ... که کرد مثال داشتار: فتد عرق بچون بر فراز
بروی خون مردان زخیله شد: چو مست باده که بالا کون نشر: بحال سینه هم بکند دلی بر خون مثال
شیشه نماید باده احمر چکد کلا رخ تو خون خصم چنان: که ریز داش سوز از دم از دهد کر آتش غضب شعله
بر کشیده بحمد تو آیت شنا از فلات جه شرر از لطف تو همان نسبت ثنا ها: که شام بد بود ...
سما بقمر: منم بکیتی نظران سخنوری که ز لطف: سخن ز لطف کلام در دهر کشود: ز بحر نظم کهرها بر او دکر چرخ
زغم بکشتی طبع بر افکند لنکر: تو بحر لطفی و بیجان قطره ایست حقیر: تو آفتابی و سر کشتر ذره احقر: کنم دعای تو
دیکر واجبه بر نباید: بجز دعای تو از دست هم بدیکر: ابطار نجست مقیم هوس مباش چو مرغ پر شکسته

مباش عنقا صفت بقاف قناعت قرار کیر: بر خوان معانی جهان چون مکس مباش: دانی که علامت مرد عالم
بهانه اند: دنیا علامت هیچ و هیچ کس مباش: مردان با مدامن همت کشی ابقعیر کوی مراد خویش بود دسترس
مباش میر سپاه مرد داشته بیان مهاد باکبراحسنا بوده و هموار بذکر خوش خلقی داشت اما بنابر شر حوال یکفتن
اشعار هزل امیر دحظ لیه متابل بوده خوی و ایدی روش میر کرد و اسمه بنابر الترام بر هیچ حیلان ایراد کرده
کذشت عمر دشمنی با قنیم تجاد: دریغ ودرد که بیهوده سر شد اوقات: شبی که وصف لب لعل او سوالکنم: زنبوک شام
جکد با بر بینات حیات: بیوجه ان لب لعل در فشان مپرس: که این حمد چنانست و آن معرج نبات: دمی که بجو خ طای
کل و غصه جنبشه: آمده های دلی در بر تحت کون نشست: دستم بهم بخفته اش الوی و عرقهای لبم جلاوت
آن کریه و ارزش جو موج کل که جهان را کرفته: نه قبه سپهر نغ بگی کجباب داده از کس نمایت عمر سید
کر هصد هزار دفتر کنبر بر طلنا: کل واله جفتش شیبا: دیر از لی ضال من حال الاینت: از اول نشام میر ضواصح
از دیده سخنی کبر بیبا: آن دختری کالکه ذخت غلت فیر است: هر چند کشتیش لیعه چشم فکرات بیان بلم
با جها و بتر است: زیراکه منا با جه اثر سنکر است: از روز که چرخ سر انجام نهاد: بر مسند عیش هر کسی کام نهاد
بر بیت ئن سیم هبا جفته شا: بی نی شکم دو بیکی کی نهاد: هر که تر اطرب احسن باللّه: جر اشک ندامت بیش
بما نمیشا جنسکه کناه ابنا مرسیاه: در نام برکرجای نوشتن بنماند بابا علی شاه از ابد الآن زمان خو بوده
امور غریبه و حالات عجیبه بوی نسبت انقلامیکند از انجمله او نقل که روز واحد بد این شادی سب حالات
دلجو خود بر سنکی نهاده سنکی دیکر بر داشته بر ان چند لاکرده که دستور شیشه شده و بعد ازان اثر شاکر کرده
بقین که ادمی طو متعالی از عالم بالا آمر طلقت چنین مشغله نخواهد ادو دیکر سلطان حسین میرزا ازاو
سخن سوان دیده بر سید که این جه سر عیان است که تو دعوی کرده اند طلبرا کفته که این پادشاه خراسان سلطان حسین
میرزاست جواب داد که میکرشاهرخ میرزا که پادشاهی این تدیکرست از این سخن چنین مفهوم میشود که بابا
از زمان میرزا شاهرخ تا ایام سلطان حسین میرزا در استغراق بوده و از کر این اواز تسلا احب شده او را و نیز
که مولانا عبد الرحمن جامی و شیخ الاسلام و جمعی دیکر از علماء در مجلس بابا حاضر بوده که وقت نماز شام شد
بابا بقصد امامت پیش رفت و اینمصرع بخواند ع ای یک کره چیز بادی بنام او بری داده اند الحراب نشسته و مولانا عبد
الرحمن جامی بشیو اقتدا کرده و شیخ الاسلام اقتدا نکرده و لیکن کفت این نماز های ملا عمر خود اقتدا میکند و

نداشتم که از این دو در کمیت آثار غایت کردن ظاهر شد بعضی بسبب بدیع و اشعار نجیب از او به نظر آمد بیت اساس
دیکله باغ ترا بر کلهٔ نعمت خود بچه روی نو در کله باکلهداران با کلهداران هر دو برابر کی است کلهم
وهم کله نا انکشت بدو گفتم نمک کس کا خو سر انگشت ملامت نکرید شیخ ابوالواحد فارغی بغایت درویش وفادار
مشرب بود بسیاری از زهد و تقوی طالبان طریقت را ارشاد و هدایت نموده با جناب غایت ارادت و اعتقاد سلوک
و اولیاء را کامل نظر درویشان خاطر بهره‌مند داشتی آنچه سبک گو انجه تو میشنوی از جمله ابیات از بیکران جنگ
میماید اندازم او و بیانی غاید عمری که دل بو تحکم کهر مهدی بوده تمنوی انقل که تواز کف جند بود
واین رباعی حکمت نیز را دید و تلخ شیرین مینماید که طبیب کفت رباعی اکبر بعمر خو تر خر کمر بستا هوا اکر حرب میکند
زلفشا که بوصل او خرکم کردن ز بیم خوط تو کم کنی اخر کار محمد بجاسر باا از مشاهیر زمان بنو خاطر او
اختراع معما والغاز بیضا و مسجلات در تحصیل جهد نموده از فرید انعام حضرت شاه مظفر محظوظ
و بهره‌مند کردیده روزگاری در آستان شاه داشت تحصیل و غنا در کسب اصلاح سنا کردید تاریخ کفته خرکه
هر رباعی سخن تو تاریخ ما و مهر و صوت و عطفی که بحیثی خاص بود چنانچه این رباعی عزیز در خوبی گفته رباعی ایمر کر
احمق نمونه چو سسته زردی و صعبی جان جو هوس سته فر دیده تر چشم جلفر بینی فالب العصر عیاشر کار مجنو
ست دولتی با هیبا که بلا فالسکر تو مشنوم اوز ربابا از روز که اثر محبت افروخته عاشق روش عشق
معشوق افروخته از جانب دوست سر این بی و کلاه تا دو نکرو شمع پروانه شود اسنو کجا دو ذات ما
کرفته مانند نمانند خو بسیار کرفته الثر بجهانند نام امو خون بخش از چشم زرد ما کرفته چون کردش
جرخ امد که بنو دور رفتن و بود اختیاری بنود خواهم جنان روم که رفتن ما بر خاطر هیچکس غباری ننشود
هرکه نغلتان سرخ رامان بر دیا بس سوخوس که دل انجا بر داشته در کوش نغلتان فبل از سوز کفته دو دوش بدماغ
رفته و افغان برداشته میر دکو در بحر غزل تعلیق هلال اسا و دو داشتا او ادر لکنته نموده و در دست که حضرت
شاه مظفر کاتب الملکی ممتاز کشت این رباعی مرا او دار رباعی تا از نظران یار بسیار بیرون خون دلم از
غمدیده برفت رفت از نظر و دل زرفتن غلط کردن لرد هرانچه از دیده برفت صالحی در بحر او در تحصیل خطوط
در جمیع کمال داشته و مدتی در سلک ابدینو بوده کار و صورت طی بوده و الله مسکا اسنا این بیت از تحمل ابیات
عاشقی ما بر درد ما چه جران بر صبا خورا ز حقوق جدا نالد فرهاد بعدا غزالی از نقادان رشته لطائف ظرائف

بوده همواره با همکنان او را مشاعرات مشاطرات دو ملنجی ایراد آن لایق سیاق نیست هر اینه از آن
کذشته نیست دو بیت اکتفا نمود بیت غم از هواکه بماند فزون جستجوی من بلا امر که کرد کردان شود اید
مجوس جان من جان مرا جان نکردی رفتی جانا ان دل که نکردی رفتی بدلی بر خون زیبا نو رفتی جانا
رفتم که از آن یاد تو رفتم سودی نیز مولانا حسن شاه است که والی ولایت طبعت شعر مانند سحر بحبت عجایب
فیلا از این احوال نو نشسته و سو بحکم اراده الله جمال التعریح کشته بدار افراز هر لفظا دنیا که در
احاطه زند چنانچه از غایت طرفکی ایضا قرایکاریده مجموعه کرده این دو بیت از جمله ابیات بر کوار هندا با
بر ما نام که وضع خود نکو نمید انم بقیص شکو جو در ما دو دی خود دید که کرش بند و سند بکرش نهم
مرانه صوت محو از صورت اشا چه مظهر که ما انسانم و نه حیوانم وصلی که تعلق دو فازمین با دان کذر
لوح سر ادم ز هر در دو دستان یو لبهم نیک بینم چه سنان که من به این بند تهم بکیاسم ادو تحمل جو دو کوشیم کشته
بود ولی شا بود بنا داده که کنج بحثات مهران عرض کو نه بیچ خلوکین ده و لبم بیکد کر رو سد کوی اسد
جانم مولانا محیا از اغاز جوانی تا انجام بپیری غایت پیر تحت دوشن داشته جو صبا بر کرد بسی در لعل کرد بند و مانند
سحاب اینکا ازو حلولی بوده تا بدیار هست و خواست که نیز کشتی نماید که سبا ملامت کوش هوش اورا
ما شد لش داده از رفتن کار عقلش مکا ها اند لاجرم احرام طواف بیت الله الحرام بسته اراده نمود که بغیر منزوی
لحوی صغر نماید اما بدان لحو موفق ماکشته در انتای راه حصا عمر شکسته بنا بر مرادش از نوشته حالی
کردید بیت صکک شیرین زلبش خشنه لانوا نزدیک لب افتد و جشمک نکداره از بیت اندشموفا او
بیت کرانیت سنکین ترکام بر اید در خیال بیشاش بوفا نام بر اید حصل ینفذ قدم تازه تعالی کو در چمن
حسن با قدام بر اید با زیچه مبیند ار که بمصلحی نیست هر نقش که از کردش ایام بر اید کام دل خود خاتی ایها
طلب کن شاید که مراد دل خو کام بر اید مولانا قاسم مرد شیرین صحبت لطیف طبع بود و همکنان بلطف طبع او
اعتراف کرده اند انچه صحبتش اعتراف صنعت نمو دوجو میان او و مشفقی مواد نزاع مجابود باعث خفت بکر
میکردید این ابیات مرا او دا بیت ما را نظر ایمن شفقت جو ی شوی باد خانه بنا امسر خون ز افرین شاه او کو
همین بو مسکوی نیعره او دایبود بد بهره اند اختلاد شفقی ان سرجو نکر تو طمع بینید بسر مسکیند دیده
بیمو دارد میرندکو نواکر مسکینند کار دکر جو بیش سعیی نکه میدارد مولانا ابی از وسعت ازمان خود

بوده و نوبتی مسئله در کتب غریبه که در میکند این بیت سر آورد بیت حرفی نشنید میکند نکوی تو دلا رزم وغ
که میخواهم ابروی تو دلبر ایمانی شاعری نکو فرهنگ بوده و اکثر ایام در کابل بسر برده این چند بیت از واردات
بیت سینه چاک است و جگر ریش و دل افکار مرا کرده عشق تو بصد درد گرفتار مرا در این کاشش دل از خود کشته بیداد نمیکردی
که از دست غم تو لاله شاد داغ بر جانش نشان کرد آن دهان خواهد دلا اینک و تامل کن که این شکل معما
تو آن یافت انسانش سجده صنم و معابد خمار ریکیست هیچ جا غیر من در همه جا یار یکیست مولانا و فای کرهرد
در غایت بیمزگی و بی تکلفی است اما تتبع اشعار سلف کرده شعری به پیشاد رخاطر گرفته و در این ایام فلان قدر ندا
کرده هیکی همش بر آن مصرف است انچه صوت امرادی پدید از نتایج است بیت کرنکام هوس آن یار پر خو هیچ
بر حلقه یار که ره یعقاوی فی تکونر بود سانتو زمعشوق و نه بیاد ناامز جه بر هکلد سا دو صبا می ای
سر خبر دارد بمن از تو صبا البلت بود آن دماغم که بی سر سخن کجا می ای شد بدانکو کر که بشکفت شکلا و فرد نسا
هر بخار که بشکند فلک قدیم کل البیح طاقت شکفتن نیست همین که غنچه مشد التسبیحی فرو زد
مقصود بر کر اگرچه همت بصنعت بیر کری صرف کار دارد اما در سینه قابلیت جو کنز نوع شعر تمامت حال داشته
انچه صوت نجر بیر مرتبه مصداق ابتمعنی برهان بن دعوی بیت کرد نام عشق سازکار ابدان بر مرکب از دو
سوار ابدان کرد آن تو کجا وطن سازد عشق بود عشق بنا بیخ کاو ابدال ابدان غم یار و نالد آن شخوت
خوی مکر و دیده بخونار خوی غلا زغم یار هر چه حاصل کرده لعا مسل هر محبت خط دل خوش شادی و شمالی
از ضمیر اثی و حیی کوی مهارت تمام داشته و شعر هموار میگفته از نتایج است بیت هیچ جایی نیست کر دیت
بتشنه جز دل من که تو جا کردی و او بیرون ماند زلالی صاف طبیعت خوش طبیعت این بیت سر آورد
بیت جنبی که تو بالای تو دیده اندام داد کله از چشم خونبار مقدار اسمی در شاعری همین اسمی داشته
نوع ازو انتساب مسکنش بیت مسکنی جو صحنا مهرو و تامسکن جی تو جها مسکنی از خوح جها مسکونی باخرز تو ابع
مزارع دلکشا و ضیاع خوش آب و هوا بسیار دارد و اقسام غله و انواع میوه در انجا نیکو بحصول می پیوندد
مضافات تر بکی نا بیاد است که هر سال دوازده هزار من انگور مصرف در نشامیشود و مولانا بن الیمنا بالبکراز
بنکان انکان بود در تحفات امده که شریف النسب و حسیب الاشکال احمد النامی الجامی یافته دیگر کاذب است
کف خبر از ترتیب نامست بیت سخطی بر شما مکن شمس الدین مسنا سید که هر خوی نه یادان بیخ ان جه بنظر امده

چند نفر است که صوت اراده بیند شیخ سیف الدین از مشاهیر زمان خود بوده بعد از تحصیل تکمیل علوم نجم
الدین کبری قدس سره کرد و در اربعین دو بیخ انکشت بخلوت می نیه که ای سیف الدین بیت منم عاشق و
ساز کار است تو معشوق تو یار غم جکار است برخیز و بیرون ای و برآن چند تن از او علیه در خراسان و بخارا تقی الشا
و بعضی گفته اند که شیخ در زمان هلاکو خان بوده و در ششصد و چهل و هشت ملیت روداستجهای بیوند بر خیم پاسند که
که با منکو قاآن تا انکه متابعت ملت محمدیه نمود و در ایام دولت پسر خود تا هنر ارغالش بنره و در سه بخارا تو
ما در انجا در سنه ششصد ساخته و لیکن انچه در حق او من کلمات المقدسه بیت مردا هوی دل جوانی راه هوی برگ
کی و نگاه داری کوی کو بیراه چیتا انکه قدم می زنی هلوزنار خود نکرد ای یکی هر جنبکی کهن عشق بکانه شوی
با عاقبت آشنا و محانه شوی تا گاه بر یخ من و دیکرند بر کردم از آن چند و بیکانه شوی ای فاتمه پیر طه خو
بو نتر از غم تو روی نعم و ملید باده نوش از غم تو فریاد و خروش و سعی و شعر از غم تو و در میکده ها جوش و خروش
از غم تو تا کی بی انجو و جفا کرده تو بیهوده دل ما لا تو از درد تو نیست این اهل دل هر الیق کو بر تو
و بسر خون تو در کرده تو ابو القاسم علی بن الحسین بن ابی الطیب خان محمد بزرکی و افتاب فضل و بزرگوار بوده
نظم از ایام جوانی خوش شعر و نثر از طراوت تازه بغداد لکن در او ایل سن تنبا کاتب حضرت سلطان رکن الدین
طغرل بیک بود چون بدیک تصیبه یک که همه سعادت تها غزل است هر اینه از و الحسن اکره و در لحضه حسنا
تا در خبر و ایالت چاکه نظام و قسا بو سوید افتاد و ان نیو نقد عاقبت او نیست در کار دارد کرد بیت عشق امد و کرد
تنا خالی بردانش تیغ لا ابالی در اندو فکه حباست معاد او واح میکرد نقل از نیسان سحب حلقو آوردند
این جابای بکف بنا ای من مخمور بنام اسیر ان ولی جان اصدکف سیر ان سنگ در دو مرا دیده بین
و فتاد بر ترک تیم سیرین چو از اینده او فتاد خط علم تقاکت محلی شمسا این بیت دمن تیز افکند بیت مکر
علحسین اشوی زول بحرم تو حسن کشته کشته زاد شیخ بادکه بو عربی غرار او اگر کشته شد عجب نبود
شیر غزا دا اگرچه شعرش بسیار از وی یافت شد اما بنابر اختصار بدین مورد با اقتصار افتاد ظهیر خصم تو اگر ان نداد
کوی بر ای تو بر امیر سعد بیتهم اکر کار رستم و بهنات بر آتش دلکباب و خون شع بر ایش از آن میخواهم کرخم سیاست
تا منی و کیمیا شادی لغب سر خیبه عتاب جو اب غنا ای که بر خ آتش او عجبا تاج الدین اسمعیل تاج
جمع افاضل و سراج فلو اساغاز بود جوهری ضمیر هر جواهر که در سلک کلک کشید غیرت لولو لالا بود

در معنی بکر که نتیجه بنات فکر اوست انگشت اعتقاد در دندان ابکار همگنان زده این ابیات چند از آن
کتاب خطری از آن انتخابست شعر تا خبر وصل آن نگار نیاید کلبه امید من بسامان نیاید تا که نیاید نگار من
بکنارم حسرت و درد مرا کنار نیاید تا سر زلف بیقرار تو نکیرم زندگی خویشتم استوار نیاید جان بجوار حرم
نهم ز تو تا بیتو کنون هر دو لم بکار نیاید از تو و اکنون تنها نخواهم کر تو و هجر تو دنیا نیاید تا نکوی نخورده
کند دلم کافر کرون تو خبر دارم دل بکوی و فضل جانان کردی رسم آئین تو نبود دار جز غم عاشق و تنها
صد هزاران غم دکر دارم ایلچی بین که با شعیب خویش دست با چرخ دکر دارم نیز از آنک که شهراب دار بنکرد ورد
من بیچاره بر سنا کفت انجناب چرخ نکا کردم در پیت که جز بلا نیابد غم تو نه ربیت که نزا لب تدارک غم تو
در هجر هزار محنت زده را بیلی کند و زحال ارغم تو جا کزاغت چه ابر همی کرید و زرنج تو ضعف تو کرید
کرد شمن جن ثابتین انتکرد بر نتیجه و سر کرید خواف همیشه منشا سلاطین نامدار و دین تحول اعتنجا
با آفرین و وزرای کفایت آئین بوده در تاریخ هرات مسطور که شیخ ملا احمد حسن شاهی بعد از ظهور عهد
و مذهب خود بدانجا رسیده بود که از خیال کباب و فوایت انعمود انجا چیزی معکوکند چون بر زن رسید
انجا انجا که است این کنیز که رسید آن انجا کذر در جواب کفت که ربنا انا انجینا و بموضعی دیکر رسیده بکوید که
کفتند که جهار الفیه دارم میخواهم جز بجز کرکه شنا مرا حاصل شود بغیه را بفروشم جهار الفیه من حاصل شود
کفت نکسند بجز دوخشوی انرا بحور و باقی را بفروش بعد آنکه دانش و فطنت آن مرد است لاکل فرمود از آن
دینار بجهر ز کرده در خواف بهامعتبر سیاستی را آباد و هذا خوجرد و زوزن و در زوزن مسجد و از تحف
سلطان الممکان در پیش طاق آن دبیات کنده الله که هنکام کوفتن خرمن عفو صا پیدا شد و بجز باد هنا
نهاد که هفتاد جفت کاو که خرمن سکو فتند شد و را بر خر دند و زوزن بکرند حریر و عروه ملک کرد بکر
همان مرد کاو منعص شد دیکر سنجان که شهباسخ چون شاه سنجان از روی طور نموده و افراد طوایف
ساکنان از منبر در هر جا کراقتنا انه بعلو همت و سمعوری ترت و نفاذ امر دانفاع قدم سنا بوده است انجمله
الملفر اندکه تواریخ بدین ضلع آمده که امیر غیاث الدین حاجی از انجا در نخواهد در زمان چنکیز خان بعراق رفته
در میبد ساکن کشت ناقون که پدر کوپنت تیر او سه من و نیم بود پسر امیر منصور ملازم تربیت امعتمو
کذشت و از او پسر ماند امیر محمد خواجه علی و امیر مظفر و ارغوخان امیر مظفر را تربیت نموده یساولی باو داده و بعد

ادبی چهارم

تربیت نموده یساولی باو داده و بعد از فوت ارغون خان کیخاتو نیز او را بستند و در تربیت او افزود و چون
نوبت سلطنت بغازان رسید امارت هزاره و طبل و علم امیر مظفر را امارت ارزانی داشت سلطان پدر را بار دیگر
تربیت نهاد او از آنکه فوت نمود و چون سلطان ابو سعید بهادر خان بر تخت سلطنت نشست پسر و امیر مبارز الدین محمد را
منظور نظر کردانید حکومت یزد را بدو مفوض فرمود و او جماعت نکودرا که بر آن دیار مستولی شده بودند بعد از
بیت و یکجر بستاصل کردانید و سلطان از غایت عنایت او را امیرزاده مظفر لقب داد و بجامه خاص کمر مرصع
و صد هزار دینار مسرور نمود و در سال هفتصد و سی و شش که سلطان ابو سعید بعالم بقا شتافت امیر زاده
مظفر فتح شیراز نموده پادشاهی نام بر او دادند و بعد از استخلاص جمال الدین ابو اسحق بدست خود و در شش
کفتار فرزندان و ملازمان او را بقتل رسانیده چشمش را میل کشیدند و شاه شجاع که ارشد اولاد بود و
بپادشاهی برداشتند و شاه شجاع خسرو صاحب شوکت بلند همت بود کویند که در سالکی حفظ کلام الله نموده
و تحصیل اکثر علوم متداوله نموده حافظه اش بغایت بود که ده بیت عربی را بیکبار خوانده یاد میکرفته و شعر هم
این رباعی از آن جمله است رباعی افعال بدم ز خلق پنهان میکن دشوار جهان بر دل من آسان میکن امروز خوشم
بدار و فردا با من انچه از کرم تو میسزد آن میکن و از این طایفه هفت تن سلطنت کرده اند و مدت ملکشان پنجاه و نه سال
بود اول امیر مبارز الدین دوم شاه شجاع سیم برادرش شاه محمود و چهارم شاه یحیی پنجم سلطان عماد الدین احمد ششم
العابدین هفتم شاه منصور و دیکر از بزرکان و حکام آن مملکت شاه ابو اسحق است و لقب وی فاش رکن الدین محمود
تربیت از خواجه محمود و خلیل از و خواجه قوام الدین وزیر که او را شاه شجاع سکه بنام او زده و در صحاف و ...
مشهور او اشعار و قصاید شعار غرر در نسخ مسطور است و اینک رباعی از آن جمله است رباعی تا عشق جمال تو در دنیا
ماست طاوس عمل بکنج ویرانه ماست از روزی که آشنا شد دل غم او از هر چه که غیر دوست بیگانه ماست
ابدالعز و هیچ خلق آری طلب از شاه هر هنر بیا دارد مطلب عزت قناعت خوار کند طمع با غربت کنج
بیا و خوار که طلب مردان می معرفت را قبال کنند نه چو جهلا در دو انکار کنند حال که بکس و تعلم و معلم
است که ارجاء بغرور را کنند مردان ره بی میل بهشت نکنند و خود بینی و خویشتن پرستی نکنند انجا
که مردان خوش نشینند همخانه کنند مستی نکنند خواهی که ترا ز نیک آنرا بد آید میسند که کسی را از تو آزار
از ظلم بپرهیز و غم بدر و محنت کان مرد زبونی خولش ناچار رسید در دولتشان هر چه هست از آن باشند در صفر

حافظ

بارد در صف پیشانند خواهی که بعضی سخن بود ذکر کرده تا ایشان باشرکی با ایشانند و دیگر از مشاهیر امکان
شیخ زین الملة والدین خوافی که مطلع صیت او از هفتم فلک گذشته بود و غلغله هدایت او در همه ربع زمین سایر و
منتشر و ایضاً امیر قوام الدین که دست خوش را وقف مسلمانان کرده هرگاه کاغذی بدست او افتادی کتابت فرمودی در مجالس
معاولات سخن بسیار گفتی و فی حاشیتی از زمین بر داشتی دو شیاز زدندی با آن سخن گفتی و از ذکور خواجه غیاث
الدین محمد که مدتی چهل سال وزیر پادشاهان و صاحب اختیار علی الاطلاق شاهرخ میرزا بود که از سرحد ختا تا
نواحی بلاد روم داشت و بلاد ایران و توران و بعد میرزا علاء الدوله و میرزا سلطان محمد که بود در ایام سلطنت میرزا بابر فوت شد و
و ایضا خواجه مجد الدین محمد که خواص دهر و کلبی آن دوره بوده و در ضبط مکارم و علو همت در همه کشور از باد سخن گوی
و او در دولت سلطان ابو سعید خان بلوازم انشا استعداد داشت و در زمان سلطان حسین میرزا به منصب وزارت رسید
حکم شد که جمیع احکام را مشورت او زند هرگاه که پادشاه بر تخت نشیند خواجه در پای تخت نشسته مهمات ملکی
و مالی معروض دارد و از شعرا مولانا الحمیدی که در سلک نیکو طبعان انتظام داشته و کتاب … الخلائق معارضه
از مصنفات اوست و جواهر اللغة علی التیسیر نظم کرده و این چند بیت از قصیده اوست ابله مرد که بهر هری …
رها او بدولت نه بخرد؛ لاغر و سست و پیر و فرتوت؛ بسم توشد او هر شتو؛ جست لال جست پیش و پس کرد
جنبان بنجه و مشتش؛ گفت کای تاجران و داروان؛ که خرم کی جوان و روزی طالب کاه و عاشق دانه خوش
رو و تیز گام مردانه؛ مرد گفت کای جان بادم؛ گر چه این کو نکند اد؛ پیر و لاغر همی نمی خورد؛ مبغر و شتم
دیگری بجو؛ در دکانی هست تا خر خوش؛ دم خر گیر این سر خویش؛ هر که از هر و طبع صاحبت ذوقی
از نظم محظوظ شد مولانا مظفر در زمان ملک غیاث الدین کرت بوده مولانا معین الدین صاحب ارکنای او را
که وقتی مولانا از ملک سخیده بجانب شاه شجاع رفت و شاه شجاع خواست که در نظر مولانا اظهار تجمل نماید جمع کثیری
از فضلا جمع کرده بجهة مولانا مظفر مکانی تعیین کرده چون مولانا مظفر بمجلس در آمد بدان مجلس التفات نکرد
بر کنار زلوچه شاه بنشست چنانچه میان شاه و مولانا زلوچه حایل ماند و این معنی بر خاطر شاه گران آمد و از مولانا زلوچه
پرسید که از نیشابور تا خراسان خر چند … مولانا فرمود که بر زلوچه … شاه شجاع از کمال حلم و بردباری
بگذرانید تا خواتر کشید با کثر ظرفی که تحسین و تدین بود و دیگر بار پادشاه از مولانا پرسید که ملک خراسانی
امثال این تکلفات و سهم … مولانا گفت اگر چه تکلفات از نظم طوق و کاسه … ملک انجا اثر …

کویند

گویند شاه شجاع را این سخن بسیار خوش آمد که خوش آمد نکفت و بعد از عنایت بسیار رخصت معاودت فرمود
و مولانا مظفر در خراسان اعتبار تمام داشته و او را خاقانی دوم میگفته اند چنین مشهور است که در روز مردن دیوان خود را
در آب انداخته که بعد از مظفر قدر سخن او را کسی نخواهد دانست هرآینه از آن شعر کم باقیست این دو بیت از ویست
ای بجز از نیشان بعد از نده همه مسکین در این کشت خیال تو بجا؛ بکر و زنبیل نکنی یاد که پی کرد هجر تو بعد از این کند
که وای شاعری بود که مدتی هرات نا قوام بود این رباعی از وی می آید رباعی آخر مکند فلک تمام من و تو؛ تا از اید
بجایی کار من و تو؛ هر چند من و پیش تو او در روی؛ کر کار من و تو بیش کار من و تو خواجه محمد … بمکارم اخلاق اتصاف
داشته سالها در ابیورد باین بوده عرض جوهر قائم بوده بحد متانت و عفت و مساهی سکرده تا وقتی که
بواد خاتون شان منزل کرد این دو رباعی از وی مشهور است رباعی مجنون بزبان حال دایم در دشت لیلی گویان بکرد وادی
میگشت همیشه بر زبانش لیلی؛ لیلی میگفت تا زبانش میگشت؛ پیوسته بتا العاشقین فرهاد
میکرد تلخکامی خود فریاد؛ جان داد و نیافت کام دل از شیرین؛ شیرین میگفت و جان شیرین میداد قاسمی چند در — شیرین بگفت و جان شیرین بداد
هرات بسر برده و با ارباب … صحبت ملوک … اتحاد داشته … در زمان ایام مولانا
ولی داند بار و افتخار قاسمی لیجند اعتبار نهاد قاسمی از خط خطی این رباعی گفت رباعی بجان و لی که
نقل مهر سوی کردنا از هر حرف عبارت مضمون کرد؛ چون مهره حقه باز هر مهره که دید؛ در گوش نهاد و
از دهن برون کرد؛ و از این سبب جمله معتقد مولانا بوده شیر سرا … چندی اوقات
ساختند چون معنی از حیات شد … قرار بر فرار اختیار کرده … در اوقات … روزگار
معنادات … عشق است چون عاشق … از دو … سوار از این
جام مقامی نام است … که هر قدر بیشتر صفت … کرده
و معیلی از کوههای … که در تابستان … در عالم … امکان شیخ الاسلام
احمدی طبع … شیخ … الدین علی که در سلک فرزندان انتظام داشته در کتاب … الحقائق
آورده … هر کس توبه کرده … و فرزند کرامت …
اکثر ایشان بصفت علم و عمل اتصاف داشته … تصنیف کرده بود مشتمل بر علوم …
و طریقت … و مفتاح النجاة و بحار الحقیقة و کتاب اشعار

جام

و اجمل در مینا در و بنان و صنوبر موجود است و باقی در رفتن جنگیز خان فوت گشته و شیخ در سراج السائرین

آورده که من در بیست و دو سالگی الحمد را است [illegible] خوانده ... و کرم خوجندی علم کرامت کرده

[illegible]

[illegible]

که بخوانی و بخوانی و نکو گوئیش ازکاش درو کاخ نبشته تر کلک بیان رضاد کالحینات وطیب طلوع بختش
نی کش نعت دیگر اجنه او و اجمادی دان که داده بر داز حقیقت انسانش بود هر رو دو رمال عجب دید بدرد
که نهاده فلک تختهای چرخ در میانش حوطش هر لب تبسم اکو عمر را چه صالعنکو از نعاکو لبانش
تنا بدیخ بر پش هر ان دستان خوابرین در سرخ بختش بوی کرده هست الوانش خود اب انجم ناکام شماسوی باعش
چکد خون دل بیوه فغا از صرع بر پانش بجلقهای ما لا بجاعیب خوش بنشین بود ز هر سوی الساعت که سامرات اعرش
زنگ بکشش ز کافور برکشا که زرها ماند ذکر تمام فنا هر کرا بن کافور کشانش بهشت ابد باید از نقش بود عالم دل کش
که دوزخ نقش نی و نخو باور نشین انش چه داند بخت اسلاف بس نا مسلمان که ای تو بختر اسلام اگر خوانش
بجا چون زبان بود روش سنگ استخفا کرا زکو نخران صلی ماد بیش العش بطانش دارا نا مبا سخت بیعت از جهان آمد
چوان شنه که اید خامبا سنک سندانش خداداد بر جاه از ابر فیض نادانی کما از هر چه آن نه جوش شوید باک دامانش
انجا که کمال کبریای تو بود: عالم نمی از بحر عطای تو بود: ما را چه حد حمد و ثنای تو بود: هم حمد و ثنای تو سزای تو بود:
یا رب ز کمال لطف خاصم گردان: واقف بحقایق خواصم گردان: از عقل جفا کار دل آزار مرا: مجنون خود کن و خلاصم گردان:
ای آنکه دیر عشق دوست نبود: بر مغز جهان شد نبود: دل نیکو کن ز تنگ و تیره: یکدل دا که بر آن سکه دست:
مسکینم و بی‌نوا ببادم داد: کلام بوسه ببر تو کار ابادم داد: چون زلف تو شد نیستم باد: زلف سیکی موی تو ام باد دهد:
کرمست می عشق تو ساز در دو: اندیشه بیک اندکی خر بیدار رود: دربیاد تو کاندرین که کارت آب: بیگانه اشنا بدین رود:
تو کعبه دیر تو و من سرگو بخف: هر کعبه که آنجاست خوب بطف: تعارف کم ببا منش او ازاست:
کیمن تو کرد نقشم او بکو صدف: انگه وز نبکرد کلک اسا بر امده:
بر هر کار نمی کند تاشش خنده تالی: از نوک خار ها کل خندان بر امده: ابکه می بینی تماکعبه وصلش زمین:
داستحوان کشتگان داهست ناسرسفید مولانا عبدالله هاتفی خواهرزادهٔ مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی
در نظم مثنوی از سایر شعرای عصر گوی تفوق ربوده تمام خمسه تتبع نموده و در برابر اسکندرنامه ظفرنامه تیموری را
بنظم در آورده و ترتیب قصاید و غزل نموده اگرچه کتاب نظامی و امثال ان علیهم مشهور العامه الکرام نیست چند
شد بیت کار نخم چه ابروی جانان شد: زهر گوشه غارتگر جان شد: کلک تو هماکشته کلگون همه:

چه دلهای عشاق پر خون همه: چنان نیزه را در دره رفته نیش: که افعی در اید بسوراخ خویش: نیز از خوش
کش نیز مال مشغل: چو ما لا لایه ابر حمل: فتاده در راه بر دشت ودشت: نظاره‌اش چو خاربست تیز زشت
بخون بالا کشنده غرق: چو تاج خروس جنگی بفرق: نشسته زبس تیغ بر هر جیان: درخت خدنگی شده هم
کدر کرده تیر اندند همه جان: که یاد از خم زلف سیمین بران: ابی همه کمال را مدیو ملکه: چند کو سمت جشنو
نامکرد دنغان موی تست رومی: رنگی دو کشاده بر سر کوی: لیکن از صحبت بدان بر هیز: همچو خاشاک خشک زاتش
مار خشتان و حبل یقی می محو کرچه سلسبیل بود: بر آنکه باده خواه شوند: از می سرخ روسیاه شوند
بهر وجامه سرخ ورندند: آنچنان زال شنا عدد آمد: سرخ رنگ که لاینومن دا: انسان کلگون و چهره زندد
هر بهاری ابد کوید بیرا هن لاله بر بوش شد تا فنجو شوائش شد دانوی بای ان بکانه موی کرمنش دید تا
ابنجبه از فنون شاهی است که بنا شا اسما اصفو گفته بیت براو ختم شد منصب سروری: چه بر جلتش ایمن
پیغمبری: چو مرکه هر کس که نامش شنود: دکر زن نیاید از او در وجود: همه پادشاهان شده پیش او: چو شاهان
شطرنج در دو اده مولانا نادری شاعر ما بالا بوستی وکاهی بنا بر رانیت اندیشه موزون و طبع شعری میکوید
این رباعی از جمله منظومات اوست رباعی آینه مهر روشن از یاد علی است: اوراد ملایک آسمان یاد علی است:
کر سلطنت هر دو کون خواهی دو کس: در بندگی علی و اولاد علی است: ترتیب حضار درغایت صفا و محکمی دارد و مضافات
در غایت نیکو بیشت منازل و جنبد همواره مرد خوب از ان و مکان بر خواسته مثل شیخ قطب الدین حیدر
که قطب وقت بوده محبید بوی منسوب ابدال سخا شا این رباعی در خو کی گفته رباعی دیگر بکذشته بر خشک
زمین: نه کفر و نه اسلام نه دنیا و نه دین: نه حق و نه حقیقت نه طریقت نه یقین: اندر دو جهان کرا بود زهره این
در تاریخ مبارکشاهی امده که در ان ابدالان میکفتند که مظهر اثار غریبه امور عجیبه بودند چنانچه در زمستان
ما اتش در می امد و در زمستان میان برف میشستند و گاه گاه در بالای قبه با شاخ درختی معلق الله
که صعو طیور بی بال زمشکل بود بیت فراز و نشیب اند هر دان که هیبن که بنی مرغ هوا کو و دشت یکسان
از شیخ نظام اولیا نقل است که شیخ حیدر با یاران خود میکفت که ای عزیزان از مغول بگریزید که با چنگیز خان
در دولتی است از ددر و بیا خدا که مرا با او طاقت مقاومت نیست و این مغل انجماعت بنی حبوان ببنیاد از لا
خواهند کرد نقی چون این سخن بگفت در شست و پنجاه هجری با بدید کشت ابو عبدالله محمد ابن الجبیکی در سلک

عمر بنظام داشت از منظومات آنجناب این بیت نقل افتاد بیت شبگیر صبوح از سر کین بر بام خروس و ناله زیر
خوش شبگیر زنند سر ز انگور آن به که خوری ز جام نشوی در جامه بجامه در شب انگاه بر جام بجا روز
شبگیر شیر است غذای کودک خوی شیر است که گامرد پیر شمس الدین حسین شمس فلک فضلا و قمر آسمان
سعادت بوده این ابیات ممدوح ازوست بیت ای بر سر سلطنت و مملکه سجلها زده عکس رخ تو بت شاپور زان بر کتب خضر
زده تا دیده تو نوشته سوخته نقاش ازل نقش تو بر ملک چو آدم حوا زده طرف کوی سر کوی تو طاوس فلک
ما سوی الله جمله دیده تو بت باز زده رباعی در جمع شعرا نام است ابو الغازی سلطان حسین میرزا مخطوط بوده
باشان او وقایع زمانی و وادی دستیه نظم کشیده بر جمله که ابو المظفر شاه اسمعیل ماضی فتح خراسان نمود مارا
خ امیر المومنین حسین علی ابن ابی طالب افتاد و فتوحات نسمات ابتدا دین بنظم آورده این دو بیت در صفت کوه از آن
کتاب است بیت عقابش بجنگ فلک در بر کاه پلنگش ز خون شفق خورده شام فلک سبز در بستر امنش شفق
دشمنی از لاله برد امنش فرهی بغایت کرم نفس و خوش زبان بود و فنی تتبع خواجه میکرده تا ابنا اکر این بیت
نکو رای چون ابر اکند خوابی دیو بادی خوش کند تتبع مخزن اسرار نموده سر به سر آن کرده این رباعی او وکات
اوست رباعی مرکبش از اهل انجا فزون شد سر زلف از عشق تو شاد من شد دردا و دنیا و درد دست شده حالت
و الحال هم افتاد فنا کرده شد فرید همه در سیاحت کرده و با عاقلان صحبت داشته از دو دو الش همین یک بیت
افتاده بیت مجنون که سراپا تو هست میخواهم همین تو دانی و من دانم و خدا داند ظهوری ماوصاحب و اطوار
موصوف بوده بغایت نیکو ذات و خوش اخلاق چون شنوایی انکه کار بهر بستا و هموار نخواهش انکه مرا
درویش برادر این ابیات مراو است بیت بیانان کرده تو غمنامه بر دادگی نمی داند کف خاک که مکر بر بالا مرغ نامه بر بندد
خدا چین افرید از برای طره و کاکل ندر همه انکه کرش ز بر دمنوشت ان چین شد باره کم نکرد نا قدر کاکلون فرو نماند
وصلی بود مثنوی نیها حکایتی است چه باید او و غریب بوده است خاک شاید بر هم زن و هم کار در سوار خواهد
بود کاره بوده دو فی وصال کر پیغمبر دم محیات غالبا مرده بخت خفته من وزن خواب پیغمبر شد
امیر حسین کفوی در نسک تخت بود هنگامه دبستان از شکستن نوشته دادهم نکست در شعر نیز معتبر تازه بکار
این ابیات که بلا فاصله شاه تو مثنوی از دو ادوات اوست بیت طبع میخواهم و اسب سحر داشته سازکار دم بلب با خر
فراولان نیستن بچند اغم است سجد لشکم ندوز کاه کرد سینه دم تمام زبان من از شغل محبت همین

سرشعله

که شعله بر لب الماس میکشند مولانا سلطان حسین در سال عمر صاحب دولت انتظام دارد و گاهی شعر
میگوید از انجمله است بیت نباید که فرزند هر کرا احباب شوی دردا نه عجب که اوصاف تو شوی در سوختنش
آتش کردی دو دو سن کوه نجانش ابی شوی مشهد مقدس از نظام بقاع عالم و کعبه حاجات بنی آدم و این ولا
دو ازده بقعه طوس شهرت داشته و باعث آبادانی طوس این نور بوده چنانچه در شاه نامه مسطور و در نعمات
آمده که هر کرا زیارت آن مرقد مطهر در یابد ثواب هفت حج در دیوان اعمال او نویسند در حوالی
مزار فیض آثار دیگر علی اموی که هر کس در ان مرقد نشوید دروغ خورد البته هلاک گردد و مشهد مقدس سنبه دوازده
که یکی از انجمله طلوع حا فرح و ادخوان که مجاهدین الطاف و شکر صدر تمام خراسانیت از مضامین بلوک است
بیت از نور هر ابیها بر سوی و نخله هر از محو د کی و دیگر بلوک اخلو مدت و ابنا دران نیز از نجا ها
بنیان نهاد است بند طوس و بند کلستان هم از جاها معروف و از هر بعض انچه بنظر رسیده بنایت سعی و کوشش
بنا احمد بن سرف از اقطاب بوده و با قطب اللار صحبت داشته از سخنان او که بکو نیستم بلذت دنیا سنکری و بلی
نیز فکر نکنی ابو نصر سراج طاوس الفقرا گفته اند و در فنون علم کامل بوده از وی نقل است که هر که جنازه کرا ز پیش
من بکذرانید مغفور باشد بحکم ان شان اهل طوس جنازهای خالصی را بر وی او بردند و نماز میکردند انکاه بر مقبره
طوسی از عقلای مجانین بوده و نماز میکذارد امام محمد غزالی میفرموده که از هر صد نماز این نماز بود که
کان خاک بوده که محمد معشوق قدس سره در خاک تنها روزی در جامع طوس امام شیخ ابو سعید ابو الخیر بدید
قبا از شیخ ابو سعید [illegible] مانند بعد از ساعتی گفت ابسطنا و [illegible] قبا [illegible] بند هفت [illegible] و
نهاد شیخ ابو بکر بن عبد الله [illegible] از اصحاب شیخ ابو القاسم کرکانی [illegible]
دیگر [illegible] صد [illegible] طلب [illegible] حجة الاسلام محمد
ابو حامد الغزالی شافعی مذهب بوده و ابتدا [illegible] بنزد امام الحرمین ابو المعالی جوینی [illegible]
ملازم کرفته تا وقتی که در جمیع علوم کامل کردیده چنانچه وقتی کتاب منحول التصنیف نموده با امام الحرمین عرض کرد
امام گفت که مرا زنده در کور کردی چه تالیف تو تصنیف ما [illegible] فضیلت [illegible]
خواجه نظام الملک [illegible] از تمام طلبه [illegible] مدرسه نظامیه بغداد بوی تفویض کرده ولادتش [illegible]
تفرتون [illegible] که هفتاد و دو نوع علم خوانده بود که [illegible]

از مجلدات امام مطلبی بحضور پیشتر رجوع با اهل تصوف کرده در خدمت ابو علی فارمدی یافت انچه یافت پس از
ان عازم حج گردید و بعضی معارف چند در تصوف بوده و احیاء علوم و جواهر القران را در انجا تصنیف نمود
و پس از ان به بیت المقدس رفته و از انجا بمصر و اسکندریه رفت و بعد از ان بوطن خویش امده و مدتی بمطالعه و خانقاهی
بواسطه صوفیه بنا کرده روزگار خود بعبودیت باری تعالی مصروف ساخته بود و در سنه خمس و خمسمایه هجری از مفر فنا بمستقر بقا خرامید تاریخ
ولادتش در چهارصد و پنجاه بوده اورده اند که وی را قصاید و غزلیات بسیار بوده و نیز تصنیفات نمالیف بوده و کاهی بنابر جودت طبع شعر
میگفته از انجمله این بیت کفتم دلا تو چیست در خویشتن بچشم با بالت طبیب دیگر اینرا در دمندان گفتا کرم
طبیب فرموده اینرا کو هر بار دارد از صد مهر بر دهانش شیخ احمد غزالی از اصحاب شیخ ابوبکر نساج است تصنیفات معتبر و
رسایل بی نظیر دارد یکی از انها سوانح است که لمعات شیخ فخرالدین عراقی بسبب سنن ان واقع شده و یکی از فصول
این است که معشوق بهمه حال خود معشوق است و همچنین در عین نیاز خود داند که لاجرم صفت او استغنا باشد و عاشق بهمه حال
خود عاشق است و همچنین معشوق فترتی باید پس اقتضا صفت او بوده بیت همه با تو دل ببود همه معذرتی غم همه
نیاز تو معذرتی من بتو هر از شب تحمل درد بی تو بیخویشتنی تو معذرتی در شرح دیوان امده که با امام
احمد کفتند که تو خود درویش بیدادی و چندین طلب شراب داشت با امام فخر که از ذمه انبوه دل اورده اند
که اکر او لیاء اشیاء کند برای امت فقرا است چنانچه که ابی یعقوب از خیمه جوشید و کاه و که بر افتاد ناب کی
کذارد که کاه بخیمه ظاهر یوسف بن ... ان ... طارد و عشاء خیمه و دنیا بمرتبه کاه و او کاه کاه مجامع
احوال خود بطریق نظم بیان میفرموده چنانچه از ابیات از انجمله این بیت چون چرخ بی نحوت بختم شاباد با غم کر
بو هوس ملالت بکرد تا با من طاقت من خبر دوش نشت صد ملال نبر و زین بیکو بمخزند در عالم خالصت
باشند و نیست صلاح من و حقیقت بر ایشان ند تو فی تا جو و چرخ فلکم کاری بیشت چنانکه بداشتم شاید و درست
کرده ام هر زحمتی ارزان دانست با تو که تو او را بجا نادانست ابو عبدالله بن علی کوبا با محمود طوسی در ولایت سلاک
انتظام انتظام داشته اند و احوال ایشان در تنخبات بتفصیل مسطور خواجه نظام الملک از کاملان زمان و دولت
دوران بوده بیت انکه بر نسبت دیوان فلک متحد بود نسبت صرف شش چون و چون بجلالاالاکرم و او و در کرد
از جواهر شب نصرت بود و اعراض حیاتی برفرت ... کمالات کتب کاشتم علما و محققان کسب کرده علو و او در اوان
جوانی کسب کمال نفسانی کرده بدانه رسانید و مرتبه ابتدا ساخت چنانچه در یازده سالگی حفظ قران مجید نمود و
پس از ان

اقلیم چهارم

و پس از ان جهت حضور عزت شان و وجدان ام و شان با ابن شاذان وزیر چند بیان بار رسانید اخر از
شیوه ناستوده او رنجیده عزیمت ابو علی جعفر سلجوقی حاصل و چغری بیک بخش برادر نهاده بمرو افتاده بخدمت صاحب
مدبر ابی سالار که بر او دو ایام نشستی بکرامت در البارسلان چون بر او وقت شاهی بر کرد بدو عمید الملک کندری را
اورده منصب وزارت تفویض حسب الاستعداد در محوض داشت و پس از انکه در ضمن ملکشاه بن البارسلان سلطنت
انداخت اختیار امور جمیع مملکت ایران بوی داشت و در سنوات حضور بر اعطو و نصفت کلیه اصل مراد
هر یکی را بنده مرتبه و استعداد انصاف و قضایا اعلام انصاف و منفعت بسیار ادعای عالم ایشان
عمور شده مثال انچه امال انچنانست که بیت فتاد نام بر کتب بعلی ذو اقوام کذشت خطا را جنابش بعهده ازاد
بصحبت پیوسته کر خاتون سلطان زکان خاتون که با خواجه خاطری نقار داشت در خفیه بعرض سلطان رسانید که نظام الملک
دو پسر دارد که ایشان ازینا بر استقلال تمام از هر یک از کمالات و دولت محمد از ایشان مستفیض ابن حسین اسحاق سلطان
در اخر دو عمدان وزیر اضعاف مستعمر کشته بر غلام داد که اکر ... ان مملکت عنایت کردیم تمامی حالات اخرجه حکومت
بعضی از ولایات بعضان من ندادی از خود داده و اکر منشیان ایشان با ز دادی فهو المطلوب والا بعد ازین نامه
اینست و دشنام بر داند خواجه جواب داد که کاری است قضا و قدر و دستور با دولت تو همراه افسر سلطانی
واستعانت بامن متصلست و دوام این بطان مربوط اوست و فتاده خاطر خاتون کلمات موحش ایشان اثر کرده
رسانید که پادشاه از حسب وزیر بر محض فرمان داد که بدو خاتون تاج الملک قمی که بمخالفت خواجه ابو البرکات
ومقارن ان حال سلطان از اصفهان بجانب بغداد در حرکت امد خواجه نیز از عقب وی توجه فرمود در اثنای راه یکی از فداییان
حسن صباح خنجر چنانکه بر بدن او زخمی زد که بشدت گذشت که ملازم رکاب بود در انوقت این رباعی
در اورده رباعی حامی جهان زجود افلاک برفت بیت نظام عالم خاک برفت انزهر زمانه ازمه بالتی یاد
و سفر از جهان بالاتر رفت نقل است که بعد از خم این قطعه خواند انشاء نمود بنزد سلطان فرستاد بیت پیر مال
تو با شاه جهان دادم کردم شکر خدا اززبور و ایام سر دم بطغرای نیکونامی و منشور سعادت بشهدت العرش تبع
نوزدیم امد قضا مدت عمر هشتاد و ... و دانسته شد فراز خدمت پاکان چه ... بکذاشتم این خدمت دیرینه بفرزند
او را بخدا و محمد اسپردم در بیست و چهارم رمضان سنه خمس و ثمانین و اربعمایه که سلطان ببغداد رسید وزارت
خواجه باعث بنام اموی و اوزارت بخواجه تاج الملک داده خود بشکار رفت و در سنه ... شوال سال مذکور مرض

محمد معتوق

کشته بغدر امعان نمود و بعد از آن نهادند خواجه عمید روز دیگر کذشت معزی در آن روز این قطعه بکفت

بیت رفت عمید و فرد دو یار دست بر شاه برنا از پی او رفت در پی آمد کرد تا که هر دو زمان عجز سلطان الکامل

مهر بدانی بین و عجز سلطان نکر فردوسی فردوس فصاحت را رضوان و در عوالم لطافت برهان بود و مصدر این

معنی شاهنامه که همکنان در مجلس انداخته بیت که سبک اینچنین عشق که تا حشر بود در کردن ایام

و فردوسی از دهقان بود شاد ابن ظم و منظوم داشت و کنیتش ابو القاسم بوده چون مشهور شد بدین فخر الدین احمد حسن

دید که منصور بن امیر بلند شد و بر چهار طرف نعره زد و از هر طرف جواب شنید نامدار از معزی که بکفت

جواب بهشت داد که بر تو سخن کوتی شود که او از چهار رکن عالم برده خواب علامت آن که در همه اطراف

اورا قبول تلقی نماید نقل است که در ایام دولت سامانیان دقیقی ابتدا بنظم شاهنامه مشغول فرموده کرده

چنانچه فردوسی اظهار آن بدان نمود بیت جوانی بیامد کشاده زبان سخن کفتن خوب و طبع روان بدان یاد جوانیش را خوی

بد همی ساله با بد بکار بود بکار اندر او بخت کشته شد ابد بکی بنده بر کشته شد ز کشتار و انحاب هزار

بکفت و سر آمد بر دوران چون نامضی دولت ان ناصر کرد سلطان محمود بنظم آن کتاب تمام به سعی

و عنصری بتکلیف و تکلف هر چند حکایتی از شاهنامه چون آوازه خواهش سلطان به فردوسی رسید خود را

مستعد آن دید و در جلد فریدون و ضحاک بیتی چند نظم آورده چنانکه همکنان بشنیدند از رغبت و بیدار و آوازه

او بسلطان رسید فرمان طلب بهمه او صادر کرد بدین فردوسی سفر کرده عازم غزنین کرد چون به شهر در آمد سلطان

با زخوشی بمنزل او فرود آمده در همان شب با رستم و اسفندیار را بنظم آورده بامداد و عطا العه سلطان

رسانید سلطان خوش آمد با حضار او مثال داده و فردوسی بمجلس در آمد با صلات و جراغ دولت امید وار

و هم در آن مجلس حکم شد که هر بار از شعرا شعر که مناسب آن تا آخر حس داشته باشد بکوید شعرای نورالدین

نموده فرود کر بدیهه این بکفت بیت ست بت اچشم تو و بر زلف بس کرکه زیر چشم مست تو و بر سبزی کر بود

چار ضعت بد عدیم عنصری کر بیش بسته همه کرش صفت اوست سلطان التفات بدو کرده فرمود تا ب هلوی

جای بیارد سد تا فردوسی در انجا اقامت کرد و بکفتن شاهنامه مشغول کشت و هر داستان که نظم در میان و در

میان اینا فات عروضی در جهان امثال اورده که فردوسی شاهنامه در طوس بکفت و صلات از ممدوحان که هم ترا

خوش سازد پس آن کتاب کرفته رو بغزنین نهاد و بیاری بزرگ احمد حسن ترا بکذراند با سلطان محمود و ملک

منازعان خواجه که بیشه خالی مخلوط دیدر فرح جاوی مشاقلا بدید برانداشته جمله کفتند که بیخاه هزار

درم کافی است چه او مرد رافضی است و معتزلی و این ابیات بر اعتزال او ناطق است بیت بر بینندکان آفریننده را مرنجان

دو بیننده را چون سلطان التعصب عالی داشت این مخلوط در او کرفت و از پنجاه هزار درم سی هزار درم موقوف داشت و

هزار درم بیست فرستاد و این مبلغ انقضا و حمامی چنانکه در اکثر کتب مسطور است کرد بیتی چند در هجو بکفت و بطبرستان

نزد سپهبد شهریار که از نسل یزدجرد شهریار بود برفت و بکفت که من این ابیات کتاب بنام تو میکنم چه همه اخبار و آثار

اجداد تست شهریار او را بنواخت و کفت محمود خداوند من است شاهنامه بنام وی رها کن و صد و بکر صد هزار درم

بوی فرستاد و کفت ابیات هجو بمن فرست و از محمود خوشدل کن که سلطان جمیع آن را داشت که صدا بجنب

فردوسی این ابیات هجو فرستاد و فرمود تا بشستند پس از آن فردوسی این بیت در عذرخواهی بکفت بیت حکیم کفت

کمینه والامان ببخشیم او را زمان چون بیت بر و بخارا و در باغ بین مکر دو کری بدین افند در سیر

کمعان هستانیت جهت حضرت محمود و آل شاه حلواسر دریا کار کنار ببینید شد بد با غوطه دم زدند بکه

دو کناه بجنت منست این کناه در زلف این ابیات آزار او بی بیح دید بی کفته خوانده بر کفتنا نادری و از

بیچید هر شصت سال دید که نوشته برتر اشکار و نهان پیچ چرخ دجر و ما کنا هم الناد کفتن از جو

تاتانی با دو چو آکنون مو بیاک بدین بیت عطا هر خسروانی جوانی من از کودکی یاد دار دریغا جوانی

جوانی فلک بر نیاب انداخت و کر نیز عقاب اند است میندار کوازیکار تو بینخطاو تو

انداخت اکر بد کنی کنعزین خوبی که چشم تو ما نخوا انداخت بر ابو نها نقش بر هنوز بر بنداز اقراب

انداخت و از شعرا مجلس انکشت فلح منع برحر و نظم او بکذاشتند و اکثر او در استوانند چنانکه او کوید

بیت شمع جمع هو شمند ادر دیجور غم نکته کز خاطر فردوسی طوسی بود زادکان طبع پاکش جمله خوش نشسته

زاده حور و شن نجو مرد فردوسی بود طبع بر فاز بادا است بیت تا طبع تمام بر کسی خامه کر بر زدن های سخن

فردوسی معانی بادب اشعر کی اقصا که سیاحه سحر و دیگری کفته بیت درخواست دو شبی من باشعر کفتم

کی مکرر معنی ان با الفاظ هست شاعر کر بود هنر شعر ان که بکوید از طایفه نادری و ارائحمن فردوسی او از براد

بکو به همی کفتند فردوسی و شهنامه شهنامه در فردوسی امیرکا اسم بیع قصا و نجاح معرکه بلاغت بود شکوه معانی

بیخبر و نیست جانزا از انیا الفاظ سلت داشته جنب که الفاظ مسکند شاش مطرح دارد معانی جاوید شان

بیت نه دخیال به فکرش رسید باد غلط ؛ نه در صحیفه نطقش نشسته کرد ثبوت · بعضی او را استاد در شیوه مبداء نکو
که چهار هزار بیت اخر شاهنامه شعر اسدی است که بنا شاعری فردوسی گفته و از اسدی اکثر عرب و عجم اهل جند النجوی سخن
و هم مجال استادی و شاعری اسدی مثل شعر که کرشاسب نامه است که از نخست تا انجام چنیند انچه صواب ایراد می
بنمود قطره از ان سحاب سطری از آن کتاب بیت بگه دختر بود کردی لبی ؛ بیرواندلکرد ی اندر خ بری
بنا کیسو افکنده در فتی بناز ؛ غم انسینه بر فی ی لف دراز ؛ خوش بخشید و عجبش ؛ شکر پاسخی کربی قند لبش
دو لعلش همی شاد و اسپ پرورش ؛ دو کیس کافکنده کلاه غوش ؛ بکاخ اندرون جلوس چها ؛ در ایوان نگارو عبید اسوا
بکرده بوسه بهشا نغز ؛ کران امده تو ای لعز ؛ در انگوش هر سو بر انگیخته ؛ چه از زلف کشیم او بحته
از ان بیر بکار و خوش ؛ بستند در دستند خوش ؛ چه طاز از باری چو بنات بوی ؛ چه با خوچه جو طعام چنت
هوا بر بست انخو عبیر ؛ بجنبد مام شنا البد زیر ؛ شد از ان ملکو بر شنا ؛ بنا وی بیها اندیشان
تو گفتی که برخ خورشید بود ؛ ز بر دو پستان چهر جست بود ؛ چو بر شا نکو بدناه ؛ در تم کشته هم چند کرد تنگ
همه خوبشان همچو بنا ؛ از او جو بجنش بدانست ؛ بگی ابو اکفه بر پش ؛ که مبدد روشن و اچهر جوش
بنا امدن تاج نخت شهی ؛ کراو ماید رونکان فهی ؛ دلش کشته و بنادشت اندر بیغ ؛ شد غوی بکان ژاله ز ا دان میغ
بجم لالع کف کای احمد ؛ دل بر بنا از چه ماند ؛ مکو مبر ان طلال ای ؛ بدید از ما امیت گای
جم نامو گفته کابهر جوی ؛ نه مرد بو هر کر انشد ای ؛ کر هش بجنکانا التو ود ؛ بر از خنده نا هنگام سود
بو نه دکش انحشاوس ؛ مثل خاتجاره روان رو ؛ بگی ابانا جود جهان ؛ که ماند بود در کف انجها
دو بیاد شما که از تاج و تخت ؛ بدو دشمنی افتد سود بخت ؛ بدین بر شا از انم کشد ؛ که دید داد و جهر شا عجم
نجو بدچرخ ماند کفت ؛ کمهر انچه تو باد شهر ؛ بگر دست اکرد کشود ؛ کنر انکه فصا داو بر چهره
ز هر دان ستم ست ؛ که بابد دو از و هم ایه ؛ دخ دلبرانه نده چون ؛ ز هر اب کو کنار ابکیر
هر انکه کهیر امنش بد براند ؛ خود و دانر جل جمشید ماند ؛ جو برد شد بجای خاک ؛ بنا بر کنا کفت کابنشا ای
نکار تو ابتات ابها رمست ؛ بدین بر شا عکس ا مست ؛ نه چکر ان دل من بنکری ؛ کنه طارش نابد ابر کی
جمادا کفت ادترام هوت ؛ نهم ام اکر انام او در دست ؛ چنین دا بابن داست دلکیل ؛ که خورشید بوشت بکل
نیتو بادی جو کری بکنار ؛ که شرم فلک بر کنا ؛ نکار نخوا هو هشت ؛ که با او نگفت با ای اندر شت

نحی

زخوبی تحو خردمند ؛ بهانه چه داری که نیستی ؛ دلم بخواهش ؛ بتا گفت کانکه فرمان شنر
از ان وار بخر شادم همی ؛ که از بخا سی بیم دارم همی ؛ هم از بخت که بستم دستاز ؛ هم از تو که بالان دل باز نیست
که موی چنین استاد ز ؛ که بابت دوی از هر کنزن ؛ دلارام کفت انچه هجران ؛ نه هر درد و دل با انکه هجران
هم کس بکوی ی بکو است ؛ ده انکشت که هم پر است ؛ بدان اندکا بر ان اتش بر بکی ؛ دو انده هی کرد با بن شر کوی
چنان داو انرا بیادر ؛ که تا جان بو کر انها بلب در صفت اتش هما گوید شرر شیشه تر کو چو کوش ؛
چو دو دش رو هجوی و رنج دهن ؛ دو چشم کبوتر فروزان ز اب ؛ چه روز ابتر اف تاب ؛ زبانش جهنه ربع
سبه سر نکون ؛ که هر دم زغاری کار بر بر ؛ ز دنبال او ب هو ای جو ؛ هر جو در ددگاه نه هر ای ؛ زبان و نفس
دو دو اتش هم ؛ دهان کو ه اتش و سینه دم ؛ ز نفت دهانش اخکر جوی ؛ ز زهر دمش بار کینه موی در صفت اسب گوید ؛
بحسان چه باد بر فتن جلد ؛ شتا ببده ما غ و دلاور چه ببر ؛ از اندیشه دل سبکی بر ؛ ز راه خرد ده چو کند
بکام ی بیکو که از انکه دور ؛ بدان بکه شب انی دو در بر یکی مور ؛ همی بست انکر بیان خشم ؛ همی کوش از شیشه
سپهر در اندام و نعمت گوید دم بادشا هما امید او بیم ؛ بکی با سه ود بکی با نیم ؛ حبین ز می شست خشم بیر
کنار کین کنده ز خم و شیر ؛ نباید شد از خنده شیر لب ؛ نه خندد دندان موی بشیر ؛ جهان دار انداز خوشی داد
که کرد دل بچوی بنا بدش باز ؛ اکر چه مدارا کنی ز دشاه ؛ چنانت بیش کیر کینا ؛ هر انکه کر کار بر فرمود شاه
در انیوش هیج انرو از بحوا ؛ مکن ان دو ع و انجر کو بدست ؛ هر انجه بیر بستهای دو مکن ؛ بکفتار بر فرسند مرد
کند انچه بشوا بشمر کرد خواجه عصمت در سال کانتیار ان ان تا داشته ز خد امیر خدا داد کر مرکی کوم
و ر او بود لیر بیرده بعلت چند بعلت مصاف معبد کشته که محبوب ی در من شود بد عارض کرد بید
این بیت را نوشته بدو فرستاد بیت مو بیر نماند از بیم اعم ؛ فدری دیجه کو ابد که دو میکند زد
و امیر خداداد در وقت شد بعد او و فند و صاحب بر دیوان وی انشخص بیده عرض کرد این شعر خوانده
بیت منصور غم بر شست و اسبت ، از جو تو جیش مرکب ؛ و این دو بیت نیز از ان غزل است بیت ایجنم تو
بلای مرک : دروپت تو بجای مرک ؛ چند بکشی و زنده شیا اخر تو نیز خدا مردم مولانا سلطان علی در طرح یعلو
از مشهور انجها بود و با وجود حسن خط تو بیان صورت و محاسن سیرت انصاف داشته کو سخن میکفت بیت خطی
خط خوش با دلبند دلفریب است ؛ لفظی چه لفظ جانا جان بخش همانند ز سطو مالش همین بیت استماع افتاد

[illegible]

نوشته شد بیت کاو نهاد از آن رخ گلگون نمود آب دهن؛ چون آنکه من که از دل پر خون نمود آب؛ و مولانا
سلطانعلی از شاگردان مولانا اظهر است و مولانا اظهر از شاگرد جعفر و جعفر شاگرد میر علی که واضع خط نستعلیق
و از سلطانعلی شاگردان نیک بهم رسیده‌اند مثل مولانا علاء الدین و مولانا سلطان محمد خندان و مولانا سلطان محمد نور
و قلندر کاتب و مولانا زین الدین محمود که استاد مولانا میر علی بوده. مولانا عبد الصمد اکثر خطوط را در غایت جودت
تحریر می‌نموده و شعر را نیک می‌گفته این رباعی از وست رباعی همین بس که چه سعر ناید لمرات؛ تا دام دو چشم تو از آن نکتو
دندان و لب تو در لطافت گوئی؛ با ملک بکر انجمنه شیر و شکر است؛ نقل است که وقتی دیوان مولانا عبد الرحمن جامی را
می‌کرد چنانچه عادت کتاب است در جلد ترک و اضعف و چون نظر مولوی در آمد از ان خط خوش استمداد داده و در
این قطعه را انشا نمود بیت خوش نوشتی چو عارض خوبان؛ خط را لحظه خوب آراست لیک در دیگر بهو قلم؛
گاه چیزی فزود گاهی کاست؛ کرمی اصلاح آن من از خط خویش؛ و انچنان خواستم که دل میخواست؛ هر چه او
بتو با سخنم من مخلص صنو کردم راست؛ میرزا جعفر خواجه تاش نظم و نثر بوده و بغایت سخن نیک می‌رسید این بیت
بیت هر شب که خیال تو در نظر آید؛ بر چون صبح شود روشن حریم تو دیگرم؛ مولانا شاه از منظوران ابو الحسن میرزای
سلطان حسین بایقرا بوده طبعی در غایت داشته و در حسن داشتن شعر که هماکی ابطال است انی از خاطر آن شاعر بر من مقالات
بیت ز لشکر حسن صنو جو نوای بسیار؛ چه لشکر که چون ضوان تو خوب تر نباشد؛ دل ما و در عشق مگر آنکه
جان برآید؛ سر ما و خاک کوی مگر آنکه سر نباشد؛ تو لب … مخیال هر زمانی؛ لب غنچگان بیوم مگر …
نباشد؛ آنی که نهال گلشن جان منی؛ آنی که برخ شمع شبستان منی؛ آنی که چه خاطرم پریشان کردی؛ جمعیت خاطر
پریشان منی؛ اشرفخان میرمنشی در خوش نویسی مهارتی داشته که خط رقمی برخط همگنان کشیده خصوص در تعلیق
و نسخ تعلیق که هرگاه خضر دار قلم در ظلمات دوات فرو رفتی قیصا آب حیات حیات سکندر مثال بود و اشتیاق
او کشیده بیت مگر سر قلمش بود بلاد ذو القرنین؛ که می‌برد به ظلمات جواهر روشن؛ و گاه گاه شعر گفتن را هم
کمالات کرده گوهری از بحر خاطر بیرون می‌آورده از الجمله این بیت ما تیم بعالم که دل شاد نداریم؛ تا شاد دلی
دل خود شاد نداریم؛ احمد میرزا صحافی از نیکو طبعان آن شهر و مکابیل از اعیان خراسان بوده بیت همچو معنی زلیب بود
ساخت دهر لیج؛ همچو قیس عشق تابو شی فصاحت در خط؛ در زمانی که روزگار فرش بنای جهت نسیم صبا
نقش بوده ایام زبنده کاتبش چون فلج جوا ایجاد از وطن مالوف بعزم عراق که بکثرت لطافت شهرهٔ آفاق

آمد پس از کسب کمالات و کر … ماه و سال در سلک ملازمان پادشاه زمان شاه طهماسب صفوی منتظم گردید احوال
مایل بوسطی داشت تا آنکه مکتبی از ملازمان … تبریز یار نموده … بعبارات مشکل ترکی و تازی که از هر
معضلات آن بکرها کنائی طبع مهجبان از کتاب … الیه بی آنکه خود کج بکار در … واند بشهر
کار در سراپای آن چون حروف مهجی فرد فرد خوانده و مانند شما که بر سالار ازه بی کند در هیجا
فرو می‌ماند هر آینه شکوه حشمت باعث از ونی عزت گردید بکتابی خاص ممتاز کردید پس از چندی بوزارت
ولایت خود سرافراز گردید به نوعی شعار امانت و کفایت بتقدیم رسانید که موجب تحسین و باعث آفرین کردید
و احیانا جواهر نظمی از درج طبع بیرون می‌آورده از الجمله این بیت تا نام تو بر هر که بنجود شوم از ذوق
خواهم که … جان زجبل تا؛ محمد میرزا صحافی برادر اعیانی احمد میرزاست وی نیز در مشهد بتکرار
درس مردمی کرده و از فنون قابلیت بسیار بهره مند بوده و پیوسته از بدبختانا خاطر العلما ابداً بیرون
آورده این ابیات که از نوشته کلامها و زینت لامعات ان کفتها اوست بیت باد از رسید و کرخوش
بهار که سبزه پر و مد از بخم اسان چو رخسار؛ سبزه که بر بود در صدف کوهر؛ چنانکه دانه الماس نما
شد انچنان بر طوبت هوا که آتش برات؛ بسنگ قطره شود او درجای شرار؛ … انکه کر از صحن باغ باد
کند ارادهٔ رفتن بماند از رفتار؛ … که خط شعار کرد چه محرز؛ … اعتدال بهار
قوای نامیه تربیت چنان باغ؛ که بر کشت … صورت از دیوار؛ … که سبز شود … بسم
بباغ خاطر اگر بگذری هوای بهار؛ عجب که بحر کاانار شود بهر نعیم که … نار؛ گر نمی
ابدیا البن عاشق ز ارتو؛ ظاهر المسجد … که از عالم بر افتد سم خواب؛ تا نه …
در خواد پدانو طرح غوغا افکنه جائی که ای سخن … ناما باشد اهل مجلس … نعم من
کرهت … صافی است؛ مرا و افسرده خواهد که باز ارنو را؛ … ام را جو عاشقی امو خوب … داد کرم
شمع بالای او فروخت؛ یعنی که همینا شک … میبار دیخت؛ یعنی که تمام عمر می باید سوخت؛ زان پیش دلا که
هجر ازین بکشد؛ زنهار چنان کنی که یار ترک کشد؛ بر وعدهٔ او منساد کی دل انشمی کاری نکنی که انتظارت
بکشد؛ مولانا غزالی بقیضا و کمالات صوری و معنوی محلی بوده بغایت رنگین و مجلس فرزند و خوش صحبت
و ابتدا … کرد چنانچه باید … مرادش صعود نمود لاجرم علی قلیخان … زمان شیخ با

ساحت هرات نشیبی خرج راه بود فرستاد مصاحبت را التماس نمود چنانچه از این قطعه که دیده شود مستفاد
میگردد چه غزالی که عین ذات انسان هرات دلپذیر است بیت ای غزالی خوش است بخت گر شود سگان نجوانی
چونکه بسیار کسند اینجا سر خود گیر و برو بیرون زهای و غزالی سالها با خان زمان بسر برده نقش بدیع در انتظام
نظم آورده در عوض هر بیتی یکی طلا صله یافته و تحسین کشته شد خان زمان نسبت او بیشتر فاهم افتاده از
حضرت شاه قصه او گردید و بملک الشعرایی رسید و بعد فوت وی در میرزا قبحاه از عالم رفت شد و در گنج
گجرات مدفون گردید بیت بود که غزالی از معنی مدفن خاک گنج کرد بعد یک سال از تاریخ احمد آباد
و خاک سر گنج و عدد اشعار او از غزل و مثنوی و غیره هزار بیت است از مثنویات او اسرار مکتوم و نفحات الحیوة
و مرآة الکائنات امروز متداول است این است که بلا فاصله مثنوی و از غزل و رباعی و مثنوی مر او را است بیت
زاهد عرفان بدلو و سبحه سوا نیست عشق بسیار کن که اینها داخل ادراک نیست خون دل از خورد لاوف کدام
دامنی کان را نخود دل نشو پاک نیست هر کجا او رهبا انشرینو شعله عشق غبار الجبر سایه النجاح و خاک نیست
خواهد آخر اهد خواب فاسق بسیار دام تو اند منت صیکن تو طره حلقه زنار نیست داشت از خوب ما هر از روی خود
کشته العموم بسیار اگر شد بال نیست از صراحی خون نریزم لیک از بیداد است کز تماشای شاهد مجمع شد باید
حسن شهرت عشق در سو انقضا ممکن است جرم معشوق و گناه عاشق بیچاره نیست کامکار انگمو حجاب بیت عظیم
عاشق سوخته عمر در مسکین را خواستم بخرم های من مانع نشود در تماشای خرید عالم بین را
بجیب بین که بدان بخیره ام بخود فرد بهر حرمی من بخیم خون بین را مه در عشق نه هوا و نه حسب باید
نه علم و نه فضل و نه نسب باید این واقعه کسی عجب میباشد معشوق و عشق و ادب میباشد در کعبه
اگر دل سوی غیر است ترا طاعت همه فسق و کعبه بیت ترا کر دل بحق است و صلا کرم بکن می نوش که عاقبت بخیر است ترا
سلطان کو نه که در قید گنجینه صحبت من صوفی کوید که دل تو صبر من عاشق کوید که داغ در من مردانم و دل که بیت سر من
ملا شیخی از بیرون شد سیاکوت انجمن بالش نامدار بود هر دو بهم که در این پیش و از بیکر شد هست جدا است
تا نسوگ خار دشت خوب است هست صبحت ما مکرها پای عزیز انداز راهت شاخوب بهار دبستان
نام خود و نام بد نداد کن مرده خود لهجه برید کن از یک امر مکوه سحاب کرده سکه در مرزان آخر
خوش دلی که سر من جهان تا خط شامت سلطنت است سید کاش خط او رفعانی او را دل و تا دل عشاق اشاند خون

اقلیم چهارم

باری اگر به خط اگر ساده اند هستی ما را به فنا داده اند خال تو دل از بر ما که میجهند رنجه از عشق در ابرو نخشند
دل که بسیار رنجه غم اندو شد به تو کیا به لب کنعان سود شد دیدم عاشق چه هم خون هست قلمان خونکار کرد از کتاب
راه دل الهاکه نشاند داده اند نکو نکو به و جفا داده اند ر نی نکو هر بهار خویش بنده انیم که عاشق کشت
لاله عدار که جفا جوی است محو تجلی دل ان کرد او نیست آنکه بهم چشم سیه مست او نیز که کردن خون با که بلا
در شکن زلف چه شو کرد است دم که نشوه بلا ها کرد است مولانا علی در ولایت دکن بمرتبه ابالت و اصطبل
با فاتحی ادائی میرسید و وافی تخلص میکرد این بیت از او شهرت دارد بیت شد عمر که هر وصال جهان بیش نظر
جز غم عشق که تا حشر میکر ست تو شیخ رباعی بکلا لان صوری و معنوی محلی بود و کلامش در نظم و نثر غایت جودت
عذوبت داشت این بیت که خوش ترا با مرحوا و نغمه اغانی است ما بین دعوا ابر ها بیت زکاطبی قطا
کاین دو منت و در شک خطی کشیده کین هو منت صد نافه به باد داده کین بو منت انش بجهان در دو زر
کین خوی منت حرف کرمی لعل اندو خون ریزی آتش در جگر سو خون ریزی بهر کشتی عاشق شیخ رباعی و منوچهر
بچه در چشم هوس خون ریزی میرزا بیرم شیخ رضی بود به غایت نکو اخلاق و مستعد و بنا
بر موزون طبیعت شعری میگفت از این اشعار او است بیت اگر دست حفظ نشاند تعالی ابر باد از او نا بحر شکوه
چه اندک مبتلا عمر است یا کفر یو شد اید نماد شکوه میرزا قلی ترکمان بخراسان است نو اهمامش بعطا العربی
از منصدا و لا فانه بجود در بحث حسن کلام دو زمن مستعد النطق داشت در بلطف طبع و ملح اید است
خاطر حاضر میکرد اند دو چی اید بیت ابدیت نو سخا چو انو در آمسا کنت سبو که کنون کو
دست فی بنا فر مکن بجبال از دست در کر نی بنا ید بیرون با هیچکس مکو ی حرف غم خویش بکو ناله شعر
و با مرحم خویش بکیل طلبه از دل خود دست مدار همه طلبه بنا هم بار دل خویش چنا مستغرق کفر
که کرتیج زاهد بخاطر بکند انم نشسته تماشا میکرد مولانا عبد العلی نجاه در سال خوش طبع و تمام النطق
نکات لغریب خاصیت صحبت و وقت عزیز و عجیبتر کیفیت صحبت بیت ندانستم قد الفا او چنان
موزون که بیجه میبر در شعر هما است با این دو دریا از دوا دو است که نثر صحبتو رباعی ابکار تو بنا
دیل تو شد از اتش و ابد هر دو بیره امید ان شستم تنشو مکو ان بار ان و ان کرم تنشو مکو لطف
انجو له که عمر تو فزون از شطات بر خون تو هر کرم کی نثت است نامکر اشکر جنگ جانت

مخلص مومن

کو ابیات حکیمی لیکن است **درویش نظامی** از مردمان تمام انتقام است چون بطرز صبر پی یافته که رضا بقضا و محض ایزد
در قناعت اصل او انکه رتبه هم انبه دامن شغل خویشتن بپای بیشانی که صنعت الوف نکرده باشد همو
نشو و در نجوم و بی تکلفی روزگار کذرانیده این رباعی او راست **رباعی** هر دل که بر شبهه بود فقر اینست یاد [illegible]
فنا بر نفس [illegible] مردانه [illegible] محمود و کوزه کذاشتن **قاسم ارسلان** از مستعدان زمان بوده
در دقایق شاعری خوش طبع که قانون اقران بوده در شیوه تاریخ کویی و شعر فهمی را هم همکنان از ایشان دراز دارد
او راست **بیت** آه دلم کر از پی [illegible] شام [illegible] در [illegible] کعبه [illegible] اکر جون تو خدا بخیری داری
حسن و معنا و شکوه مکن کرم [illegible] داشتی لفظ و معنی عالم کرند بیو کرد کو در کتاب کتم
محمد قاسم مرد مرد دیده هنروری مرد صاحب طبع بوده از وار دانش انچه ایراد راست از ان ابیات **بیت**
ببین زخم غم [illegible] زبان شکوه ما را [illegible] زبسکه کوش تو پرکشته سنگ [illegible] از انکه [illegible]
در فغان [illegible] آدمی [illegible] که [illegible] بحالت [illegible] ذکر [illegible] کرانه هم خوش **مولانا محمد رضا** طبع سلیم
ذهنی مستقیم داشته هموار لوا شاعری می افراشته انچه صورت ایرادی پذیرد از جمله واردات اوست **بیت** ما را
زر نصیب نه بنا نه جنت است [illegible] که هست [illegible] و راحت است [illegible] ماهست [illegible]
کنج که هست دسترس ما قناعت است عمر از پی غنیمت دنیا طلب مکن در فکر کار باش که فرصت غنیمت است
این بیت تو بین که تو خوانی عبادتش جون کارهای دیگرت این نیز عادت است اول نکاه بیا بکلی که سوی دست
زیرا که بر غبار معقد طهارت است در معصیتم عمر همه میکذرد [illegible] جون شب میکذرد اما همین
که به حضرت دوست [illegible] نام تو [illegible] میکردد **اقدسی** بالطف طبع و دقت سخن ممتاز از همکنان است ابجد [illegible] از کلمات
اوست [illegible] فکر او [illegible] **بیت** ناله ناقوس کران از دل افکار ماست پیچش زلف بتان از غم زنار ماست
کی رسد در محشر [illegible] چو ما [illegible] زلف بتان در کار ماست [illegible] جیست
رحمت [illegible] محتاج استغفار ماست **ولی قصابی نام** شرابی [illegible] هر قطره دریای [illegible] روان
اکر فلک بر تو [illegible] روشن [illegible] بکف [illegible] دکر [illegible] مرا
[illegible]
[illegible] در اغوش [illegible] نکاه

تقی بزاز

تقی بزاز بغایت عزلت دوست و [illegible] کفتار و عمرها در هندوستان ملازمت و تجارت میکرد که معیشت
میکذرانید و این رباعی از اوست **رباعی** آنی که جهان [illegible] دور در صلح تو حلقه جهان [illegible] حاضر تو
و جهان [illegible] **میر غزنوی** بالطف طبع و حسن صوت موصوف بوده شعر [illegible]
هموار [illegible] جنانکه از این ابیات مستفاد میکردد **بیت** شام غم کر [illegible] طوفان بر کرفت [illegible]
برون [illegible] کرفت [illegible] باده [illegible] عشق [illegible] هر که مسکین [illegible] حریف [illegible]
هر دلی بود خلیل ما که با اتش [illegible] کا میکشیم [illegible] جنانکه خواهی [illegible]
جندان [illegible] **نسیمی** [illegible] بدام [illegible] زلف و خال
مشغول [illegible] اوقات [illegible] از اشعارش همین یک بیت است **بیت** [illegible] ولی [illegible]
[illegible] نظر ندارد **عرب** [illegible] تخلص میکرده این بیت او راست **بیت** [illegible]
[illegible] **نادری** [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible]
[illegible]
[illegible] **نشابور** از شهرهای
معروف خراسان است **بیت** حبذا شهر نشابور که در روی زمین کر بهشتی است همان است وکرنه خوش نیست [illegible]
شهر [illegible]
[illegible]
[illegible]
امام بر نشابور [illegible] بزبان فارسی شهر [illegible] در عجایب المخلوقات که نشابور ایران شهر خوانند
و صاحب عجایب البلدان اورده که [illegible] البلاد [illegible] هوا و [illegible]
تمام خراسان [illegible] **بیت** از [illegible]
[illegible]

شهره یافته و در غلبه شوق و غلیان محبت کلمات بی تکلف نوعی بیان ولایت فرموده که تا حال آن بیت را ازو
نقل می‌کنند عافیت سلام سکان آن مرز و مقام رسیده بیت مناجات شبی و بایزید کبیر متابعت ایشان همه
بر بوطفل رحمت نه این بر سر من از آدم خلق و نه از سر خدا کو نیز دو ازده روز شمار مقبولان انتهی کرده و
هزار و هفتصد و چهل و هفت هزار دیگر محبان آمده بیت در انجمن کل ابجد ذاکر سالک شده چراغ مصطفوی بایزید
بوطلحه سالار نقباء این شهر کان قریه است و دیگر یوسف که بدین الطاف بزرگی در هیچ ولایت نشاندند ازو
چنانچه ملا معین اسفزاری در تاریخ مبارک شاهی آورده که وقتی از برای خلفای عباسی در نواحی ری بود
بوزنه هفتصد و بیست مرد نیک شابوذ از علم حدیث بنا بر قاعده و التزام بذکر خیر از ایشان اکرام
مشهور است و مبارک رحمه الله ابو حفص حداد پادشاه نخجاب بود در النصر جمال صفاتش کرد از ان سخنان اوست که
خوف چراغ دل باشد خیر و شر به آن چراغ توان دید و هم او گوید که جمله معصیت کفر است همچنانکه از ثمرات ابو عثمان
حیری در نشابور و جنید در بغداد و ابو عبد الله جلا در شام و عبد الله در ری از سخنان اوست که هر که تمام نشود
تا او را چهار چیز برابر نگردد منع و عطا و عز و ذل و نیز گفته چهار قفل است که از هر چه متبرک بیشتر از آنکه
آن افکار ان بنا و حمدون قصار در تصوف جناب بود که شیخ ابو الحسن و حسنی بوده که حالت یزیع چراغ
بنشاند گفت این ساعت انوار نشست دو نیابد از سخنان اوست که من نیک خود را ندانم الا در سخاوت
و بد خودی را نشناسم الا در بخل ابو علی دقاق امام و محقق بوده اوست که امیر علی حاکم کرمان بیکار او
خواست گفت تو مال خود و سیر داری بادشمن خود امیر علی گفت همه کس مال را دوست دارد و شیخ گفت پس چرا
خود در یکارگی و مظلومی با شمن یا حرف نه ما خود بی ابو القاسم نصرآبادی شیخ اهل حقایق بود گویند که
چهل حج بتوکل کرده بود یکروز در مکه بر سر کوی باد نشسته و گرسنه و ضعیف گشته شیخ جنید به آنجا رسید
بوی داد گفت که مرا چهل حج سکنا ما یکی یا صد آن چهل حج یکسان نخرید و گواه بگرفت و شیخ
نان را پیش سگ افکند حضا و اصحاب آن بدیدار کوشش برآمد شیخ جنید تپانچه زد و گفت ای احمق بیدا نکرده
کردی شیخ گفت نه همت همت کردم دیگر نام و در یکسان یخوی هزار دانه بیش انی سخنان اوست که هر که
شکر نعمت کند نعمت افزون کند احمد حرب زاهد و شیخ ابو عبد الله که بیحد و معانی گفته که چون وفات
کنم سر من بپای او نهید تقوی جنان بوده که وقتی مادرش مرغ پخته کرده بود احمد گفته که این مرغ

هست کاکه لشکری بوده از حد بیرون حلق مرا نشاید ابو محمد مرتعش از بزرگان اهل تصوف بوده روی
اصحاب اورده و صفت خواستند گفت نزرگی دو پیدا که شما را اظهار او شد و مرا مکاشفه پیدا که مرا از شما بود که
پرسیدند که بنده چیزی دوستی که حکایت کند گفت بنده شیخ آنکه حکایت دادش میدانست و
اوست که تصوف حسن خلق است ابو حمزه بغدادی تبع مدود و غالبا شیخ رحمت تذکرة الاولیا آمده که روزی
ابلیس را دید که بر کردن مرد صحبت گفت ای ملعون شرم نداری از این مرد مرا ابلیس گفت مرد انها باید که دوست
خلق نشسته که حکم خدا تبارک و تعالی ابو حمزه آواز داد که کذب الملعون اولیا که او خدا از
دیگر یکیست که ابلیس را بر حال ایشان اطلاع افتد گفت گفت آن است با ما که بر حیز از شب تا بامداد
شب بود از روز تا بامداد بنده ماند که ره ما سیدیم که غریب بانشد گفت آنکه از الف صوفی تا مکرر
از جمله مشایخ است از شیخ عمرو است که گفت ابو بکر را دیدیم که صوفی بود ابو عمرو نجید کام و بحث ابو امیر نیشابوری ابو
و غالب الوی نشابوری و حسین ابن محمد السلمی و شیخ ابو عبد الرحمن و شیخ ابو علی ثقفی در سلک اولیا انتظام
و احوال ایشان در نفحات به تفصیل مذکور است شیخ فرید الدین عطار که در شریعت و طریقت یکانه بود و در لطف طبع و حسن
خلق نادر زمان بیت وصف او را به این مرتبه نیاید گفتن بیت اندک داده زانکه تو هم شو آمل در نفحات
که وی در ابتدا شغل عطاری دوز کار میکرد بامداده روزی در پیش وی درویشی طلب چیزی کرده عطار از غایت مشغولی
التفاتی نکرد درویش گفت ای خواجه ترا این سوداگری چگونه خواهد بود عطار گفت چنانچه تو خواهی مرد درویش
بیدرم بمرد و گفت که بر سر نهاد و گفت الله و جان بداد عطار را منقلب آمد
حاصل آمد از دکان برخواست و همه دستکش بر سر نهاد در فرید و ملازمت شیخ رکن الدین اکاف
کرفته چند سال با او بسر برد و بعد از آن بزیارت بیت الله الحرام رفته بسیار از مشایخ دیدار یافت و بعد از مدتی
مجد الدین بغدادی رفته و از دست او خرقه پوشیده صاحب مجالس العشاق آورده که شیخ
او ان طفولیت نظر تربیت از سلطان المشایخ شیخ قطب الدین حیدر یافته و جمیع تصنیفات نظم و نثر کرده چون
در عنوان شباب گفته هر آینه من در پیری از ذکر اشعار وگفتار بعد از کتاب و هفتاد سال عمر گرامی
حکایات صوفیه مشغول کرده و هیچکس از اهل طریقت در این مرتبه نداده نقل است که شخصی از بزرگان
طریقت و واقف دقایق حقیقت بود که بیست و مجاهده و معاملات فرموده شیخ عطار و مولوی

روح چه بود فرمود که مولوی چون شهباز بود که بیک طرفة العین خود را از تخت طریقت بقلهٔ حقیقت رسانید
و شیخ عطار مانند موری که تا هستی از امر ابتدا و برجزو جزو حقیقت رسید آورده اند که دیوان قصاید او
نظم است آنچه مشهور و غیر مشهور چنانچه مانند صد هزار بیت میشود و از شعر بواتر منقولست بر چهل هزار بیت از قصاید
و غزل و رباعی و انقلاب اسرار توحید و ذوق و مواجید که در اشعار وی اندراج یافته معلوم نیست که در سخنان
از انبساط طبیعه یافت شود و کلام او و دانا زبان اهل سلوک کشف الله و کتب و مثنویات وی باین موجب که صورت
ایراد می پذیرد: الهی نامه: اسرار نامه: مصیبت نامه: وصلت نامه: بلبل نامه: پند نامه: جواهر
بی نامه: خسرو نامه: ولد نامه: حیدر نامه: اشتر نامه: جواهر الذات: مظهر العجایب: منطق الطیر: گل و هرمز: شرح
القلب: و اشعار منثور او تذکرة الاولیا و لحوان الصفا امروز مشهور است و فوت شیخ در قتل عام نشابور بود
است که چنگیز خان در تذکره دولتشاه آمده که مغولی میخواست که شیخ را بقتل رساند شخصی گفت که این پیر را
مکش که بخونبهای وی هزار درم دهم شیخ گفت بفروش که بیش ازین می ارزد و مغول ... شیخ بهای
چنانچه تاریخ فوتش را بعضی ششصد و هفت و بعضی ششصد و نوزده گفته اند و سن شریف صد و چهل
سال بود تاریخ شیخ عطار آن فرید روزگار در شهر نشابور ... هفتاد و شش ... از ... ساله
تا رحمت از آن شاه فقر: ولادت او در دور سلطان سنجر ۵۱۳ بوده در نفحات از مولوی نقل کرده که
منصور بعد از صد و پنجاه سال بروح فرید الدین عطار تجلی کرده مربی او گشت جویان از احوال او نوشته اند
صوابست چنانچه که از اشعار شیخ ظاهر است ... این شیخ ... بیت فدی
مارا که سر و جهان خندد: خط تو بر سر سخن ... خندد: تا یاد لب ... کلمات ... احقاکر
تا بکی ... : گر گشته شوم ... : در دیگ تو ... جانا دل
بی گوهر جانم ... : گفتم ... : گفتم که از جان تو ... در ... جانم ...
بوکه ... کرده: شاید ... کرده: چو ... کرده از خود: ممکن نبود که ... کرده
ندارد ... دلم بجا ... : بماند ... بجا : ... : کنون در ... بجا
از ... عتاب ... : ... بجا : ... از دیگر ... : نه بسته ماند ... بجا
ابله ... : ... شکر تو : یاد کن ... : نکند ... فراموش

چون زلف عنبر آسا بر رخ قرار گیرد: از رشک تو همه را اندر کنار گیرد: از بسکه حلقه حلقه در زلف تو کنار است
صد دل بیش باید تا در شمار گیرد: ابر بهر چه از رخسار تو سر و سر بیش از رفتار تو تا ابد گرو نیست
خوار و غم هر که شد غمخوار تو می بجیر بر جهانی در خوشی در دل من در آتش تیمار تو یارب هیچکس را
از دست غم چه تدبیر کنم: از جرم من و عفو تو ... در ... چند تقصیر کنم مردان ... با ...
مجنون ... کنند هر چه ... بلبل ... که ... جانسوز ... فکند
چون شمع ... کار ... دلبری
وین ... خویش: او از ... که چند ... بر خویش کری که ... در بیت کجان
خویشتن ... : ... آنکه ... تا امکان ... شد
من الهی نامه یکی دیوانه ... برخواست: برهنه شد ... کالهی ... ندانی اگر تو
صبر ... ندارم: خطا ... که کرباسی ... کفر را: زبان ... مجنون مضطر
که من دانم ... بیرون: که تا ... عاجز: ... سر هر که ... باید ... معقل ... عود
که تا ... گفت مردی که ای نیکو کار چو ... گفت ... او را گر دولت ... ابد
بگویید ... باید ... که ایمان ... ما ...
که او ... او خدا گفت ... ما کسی ... از ... ما کسی ... مادر نغز
اگر ... من مصیبت نامه ... کافتاب ... در ... کسی ...
... بالا ... آفتابی ...
کس ... آفتابی ... کفتی ... کافر ... که ...
حلقه ... کافری ... چون ... از صد ... در ...
عقل ... ساله ... آفتاب ... او رخ زرد
صحرا ... بود ... بغایت گرسنه ... ناشتا ... چون ... ناشتا
درویش ... کشتند ... جهان ... می ایم ...
گرسنه ... از تو ... پیش ... گرسنه گرگ ... کردن

جامه در پوشاند دیبای گرفت کفت طاری لطف کن تا زو مکش جان عزیزم را ابجینی خوی مکش گر بیشتر بود بدان جوان ایم

وانهمان من بر بانهر کریم نعل این خر جا خواهم از تو من تا تو ایم تان خواهم از تو کرگرانو بر سر بکاشتی

کر تفو ما تی کند کو لاشتی این سخن ما چو بکفت آن سرکوی کرکت آرزو دوست [illegible] من ازام ارا کفش کلمات ازدست

چو سکار آن نصیب ما نظاره ای زمین در جنب این سر سقف مینا چو شما بو بر برکه دریا مکر زنانو از این خیمه جنک

تیز کر بر بر خوش بخند مکر بهار شد از شکر شی که اندک و ما هر هم کنی به پیر برش هر ابی دیدر او

نتنت افتاد لیاس سر او بد کفا که هنر کیتی ای ظاهر مخور اشم جواب بر بهار داد که هنر کیش کر کرم الحود مند

شکستیم بکر مهر بچند مکو منیر استاد بهینه خوی میبر ازین کبنه کسی کفت که بر هنر کاری

بدانا مسکین بر خر صد دکو چه دار کفت دلبری داد که کوه مفید بهیچ کا ابله خر بکر ساید دار شو

وانکهی جو باده ماند شو غیر جوان بد عالم خوسبین نلت به تو کدی کو آن نفس غیر جوان در عالم نبت کسی

دگر تو چند این ارشاد بس چو تنت فانی تو لا ز عشق چو جملنا سوی تو با عشق چو تنت فانی تو اکر شو

مجموعه ابات دو صحیح شوی چو تنت فانی شوای شکیخت مجمو موی تو بینه بر در خت فی منطق الطیر عاشقی از طرحی انقر بود

بر سر خاکی بر آن کی گفته رفت معشوق بیا الیش فراز دید در لحظه از خوی فشر باز و هم بر تو حسب ولا بو او

بت الله شنیں عاشق او عاشقی از خوی چو پیدا شد دی نظر بر خوی او بر خو سا غلد این تو شیرین کا بمرد خموش

خبر کو تا با ذکا سیم کوش در تو بر دا هم نسب دار تنکی کی نا بر دو افکند دار در تو هی بر عاشق شرم دار

خوار تا به آن عاشق کار چو تو تو نیسی وان ای بفروغ میمون در عشق الا ودلو کر جبل عاشق چون در کفن

عاشق خوانم وی بر تو بتن چو تو در عشق از جهان الیک خوان خوش بنکر تا اهل انکه ملک من لسان الغیب میتوانی احتیاجی

از نیک بدی وایام دو لی تا در تو اصل این راز دل بود جان ملکا آن بالا آن هر هر خواهم بدین دل راز

تا شوار صحبت او سر فراز هر هی کن تا من اینجا غریب چو بر راه کر هانم شتر در شریعت مصطفی بر هر میرات

در طریقت مصطفی بر نیست در کدر بنجا کدا خواه خواد بر کند دل این مو تا پایدار در دو بنار و هم داری کند

کنکر از خوشی صد بار کند هر دنیا این شیا خوار از مانده از هر نحو از غیر و ماز هر دنیا پیا کابو العجب

اللهاو ببینا ماند از تعب بهر دهد دل اعطار با نی وا زهر ار ان تذکر خو ار خور را از دو جان فی لسان بن اسیر عطار اوست و در خر بند

بر به سر بکیف بدو جلا بلکه لقبه بوی سر که به بکو را حیث انجام کر به چنین کفت او کر سلطان نکو نام

بدست سر به میل انجام کسی انجام معنی میکند نوش که او کرده سر حق را فراموش چو بلطف اکر صد هی

چو انجام هر غم که فکر مو بو شیخ عابد بس یارسا مثل او شیخی نبود در صفا داده او را معرفت بر دل ثبات

غیر حق را کرده او دور از خیال رفت و آن گر برد هر هی نتدر ملا تا بکوید سر اسرار خدا چو بدید او راغلبه کشت خواب

کفت هستی در جهان تو شیخ را زاهدی مثل تو شیخ در جهان هست هی سو تیز در من هیا شیخ کفت او را که زاهد تویی

من نه هستم چو عابد بسیم زاهد دنیا تویی ای شاه دین زانکه کو از ملک دنیا در کذر خو یار دنیا قناعت کرده

آخرت را تو بدنیا داده من هر نوع قناعت کرده آ وصل او خواهم بانها نشیم امام الائمه محمد بن یحیی صاحب دولت

بوده که از جمله افاضل و ملتفت و لطائف فکر و صحایف فکر علما گذشت طبر ناسخ تعلیم معالم ابنا معنا و بعطن ابن لطف

بیت هجی نظر عشق در او ان نکسو هر سیم تا دو هر حاطر و اشکر محض خسل فضل و اسکان کردن اسا د دنیا بی بعد و جمیع

بکل الدنیا و بخاری و مسلم و ابو داود و ترمذی و نسائی و ابن ماجه از وی حدیث روایت کرده اند و سلطان سنجر دو هم مواد والی

او بوده الندر از فروتنی و بجا و نیکو در چنی که حشم غز از اطاعت سلطان سنجر اما و ورزید محالف نبود محمد بن یحیی

فتوی بر قتل ایشان نوشت سلطان سنجر ایشان را لغو افرمود و غزان بعد مستو شدن بر سلطان و بر انکه خالف ملات

ساختند چنانچه غالبا از اظهار بدان کرده ابیت در ملک سنجر میان کرد تا اسلار عجم بحیی فی نه حالت کرده او

روز سلطان در نعت اقدس اسناد وی کرده که فتادها از افعال حالات ودیجا دیگر اورده از مصر مملکت کفت بکر خراب شد

واز سلطان کرمت که تو دیکر بر شد کرد و بر سر محمد یحیی بیاد داد محمد بن یحیی خالق اکر کاشند و ابخا بند اسم اسنه

غیخه نظم از بوستان طبع می شکفانید چنانچه این رباعی از انجمله ارباعی حالت که کبیاب دل ایش خوی بجو در تکری

نهلیو خواهش خوی دنیا اختر هر که او بش خو بی نوا فراهیب او دمنش خوی امام العالم محمد بن احمد بخار

وتاصر و کان فضل و مفاخر بوده والد ما جدش احمد محمود در زمان خو عدیل و نظیر نداشته و در معضاب بر بی معلم

اقلا بصرت صد دفتر تالیف کرده بخاه دو خلوات اشاده چنین که سلطان سنجر بقصد تادیب به امشا مو خراسان کوده

بهر ابیشان اتفاق معنا و شیخ هوا بیه امام محمد بن سالت تزد سلطان فرستاد محمد ابن احمد بعسکر سلطان پیوست بعد از

غایت خلیب ادب اقامت شرایط محمد تعریض نسل که بهر امشا شاهی از این درگاه با فنه سکوی بیت کراب دی نمها

خو کاشنه و بر کشی بنا خواوا فراشته من بنده آنم که تو بند نشه از دست منفکم چه بر داشته کو بند سلطان

وقت خوش کشد بسیاک دی ازان سرا اراده دکذ شت نعر فضا یر بی ودای اکی که محمد غرض سر اد محمد

الاقبال که معارف شیخ و سیرت شافعی داشته ابو محمد بن عبدالله المشهور بابن المقنع امام اهل حدیث بوده
و عمرها سفر کرده و بسیاری از فضلا از املای او منتفع شده چنانچه [illegible] که دیده بود احادیث او را گرد کرده هزار دفتر مرتب ساخته
نیشابوری او از هزار رو باضافه بوده که یکی از اجله اصحاب است مسلم بن حجاج القشیری در حدیث و قرائت قرآن بر او قرائت
آلعقا [illegible] بوده صاحب تاریخ یافعی آورده که مسلم صحیح خود را از سیصد هزار حدیث مسموع تصنیف نموده و در علمای اهل سنت
در باب تفضیل صحاح بخاری و مسلم اختلاف است و مشهور آنست که کتاب بخاری افضل و از آن احسن ابو نصر اسماعیل
حماد الجوهری صاحب صحاح اللغة و خط او در غایت جودت بوده و بحر [illegible] شیخ اسحق بن راهویه حنظلی [illegible]
دانسته و گفته است که هیچ تشبیه [illegible] ابو اسحق ثعلبی تفسیر نوشته که بر سایر تفاسیر رجحان دارد و فضلا [illegible]
تالیف اوست امام ابو القاسم قشیری [illegible] که حضرت عزت [illegible] او سخن میکرد [illegible] از انجا او از
که [illegible] صلاح [illegible] احمد ثعلبی بود ابو المعالی مسعود بن محمد صاحب کتاب [illegible] و محمد [illegible] الاعتبار و محمد
ابراهیم [illegible] ابو الحسن [illegible] احمد صاحب تفسیر [illegible] و شرح اسماء الله بود و [illegible] صاحب یتیمة الدهر از فضلای اینجا اند
استاد الائمه رضی الدین از فحول علما بوده از ابکار [illegible] عالم تا [illegible] فلک علم [illegible] و در
مبادی [illegible] سواد از او [illegible] و چون طبع لطیفش [illegible] منبع [illegible] بواسطه استعداد فایق
و استخراج نکات و حل مشکلات [illegible] هر اینه [illegible] خاطر و [illegible] طبع قصیده گفته و قطعه [illegible]
در طبقات محمود شاهی آمده که [illegible] رضی الدین از غایت کثرت فضل [illegible] شده و [illegible] و [illegible]
طمغاج خان که پادشاه فاضل پرور و عدالت گستر بود در سمرقند میبرده و همواره غریق بحر انعام و اکرام [illegible]
از صلاح و صواب دید [illegible] و اکثر اشعار رضی الدین در مدح آن خسرو است [illegible] بیت
و فتح [illegible] خدایگان ظفر پادشاه فتح قرین ابو المظفر طمغاج خان که [illegible] او
مدح [illegible] هزار بار فزون [illegible]
نابر که [illegible]
که [illegible] لاجورد
[illegible]
[illegible]

خود تنها شو [illegible] زنهار خود [illegible] که [illegible]
[illegible] منور
[illegible]
الحاصل [illegible]
هزار [illegible] که
[illegible] نظام دولت و دین [illegible]
[illegible] که [illegible]
[illegible]
همه [illegible]
[illegible]
چه [illegible]
اگر [illegible]
[illegible]
[illegible] متابع [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
چه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
که [illegible]

بباغ جویم ز آب ایاغ می بینم   ذ قد سرو ز رخسار ارغوان آغوش   عنان اندر ره بلا و محنت پیچ
مطوقست همه لفظ عشق محض عشق   ماه در مشک نهان کرده گر این رخسار را   شکر از لب بشیرین کرده گر این گفتار را
سنان سنبل نهان کرده گر این جعد را   روز را کرده خراسنده گر این رفتار را   همه سر مایه ز رخسار و زلفش کرده اند
کار اگر زینت فروشی اهل بازار را   از تو لب چنین و قامت که حسن مبدا   که وفا دار دروغ نوشتی خونبها را
تا نه زیرا ز من اندر تو تماشا ببرد   انکه من نند و او گر از این بسیار را   آنکه تو بیجان بها میکرد
وانهم تو ز لب مدحا می کردم   اکنون چه بر اندیشم از آن می گویم   نا بیبکه چه بود و آن بها میکرد
مرهم شیم دل تو سیاه کند   اندیشه تو دل من کار کند   ز آن میرنم که دردی دل من
روز بچنین شب گرفتار کند **ملک الشعرا افتخار الشعرا امیر معزی** از بزرگان طبقه شعراست و در عهد سلطان ملکشاه
و سلطان سنجر بغایت محترم و محتشم بوده در چهار مقاله آمده که معزی پسر برهانی است که در زمان الب ارسلان
ملک الشعرا امیر برهانی معزی بعد از فوت پدر یکسال الحال کذشت که بعد از آن امیری از اعدای دولت بار پیچید و عاند
تا روزی الحال با امیر علی که داماد سلطان بود استدعا نمودکه از سلطان شوید خواه که بشاپور رود
شعر احوال او شنید و رجوع که از شام بآیکه بدرگاه آی و چون شب عید شد بدکه ماه نو که یافت سیحون آفتاب زرد
سلطان آمد ماه میجست اتفاقا او کسی که ماه بدید سلطان بود عظیم شاد شد در این وقت علاء الدوله پیش
آمد گفت ای پسر برهانی تو انی در این ماه چیزی بگوئی که بدین و سیلم تخیر تو مدکور شد معزی این رباعی را
بگفت **رباعی** ای ماه چه ابروان یاری گوئی : یا نه چو کمان شهریاری گوئی : نعلی زده از زر عیاری گوئی :
در گوش سپهر گوشواری گوئی : چون عرضه کرد امیر علی بعد از تحسین بسیار گرفته بسلطان خواند سلطان خوش آمد گفت
این رباعی از هر که بعد لک ملتمس و عاطلطب باد کرد و علاء الدوله احسان در ان ما از طولبه جدا شد با بور داد چنانکه
بسلطان بنمود بعد از آن گفت ای پسر تمام باید که بعد از این هر شعری که گوئی معزی در آن رونق بکر این رباعی گفته
کند **رباعی** چون آتش خاطر مرا شاه بدید : از خاک مرا بر زبر ماه کشید : چون آب یکی ترانه از من بشنید :
چون باد یکی مرکب خاصم بخشید : چو نظر سلطان بسیار ازو بسیار اصلی بود حکم شد که عمل و انعام مانند بیاد تمام داد
و اصل آن بنام و اجرای بر امیر اصفهان بوده تو رسیده و بعد از مرکب فرو امده او را بلقب مرا باز خواند چون لقب سلطان معز الدین بود هم اسم
معزی خواندند و پس از آن آنکه تربیت گرفت ملک الشعرا گرد بد که عظیم شد بعهد سلطان سنجر بیش

از بیش کشت سکنی از شعرا در سه دولت اسماعیلیه ادبیات او که در عصر سامانیان بود عنصری و در دولت الناصر
سیم معزی در عهد سلجوقیان او را بیت که در روز سلطان سنجر در درگاه تیری آمد معزی بعد از آن از توپ قضا ببرد
از بام ده هم خطا خورد از کمر انسان از جرید کشت **بیت** معزی هم اندر زمان جان بداد نو گوئی که هرگز ز مادر
نزاد و در تاریخ گزیده مسطور است که نوبتی سلطان سنجر بیگوی تا خاص مشغول بود تا گاه از خطا تیر او دارد بند کشت
از وفات این رباعی گفت **رباعی** شاها ادبی کن فلک بد خو را : کو چشم بد تو خم بنکو را : اگر گوی خطا کرد بچوگانش
زن : و را تیر خطا کرد بمن بخش او را : و سلطان از اثر بد بخشید معزی را از این رباعی و او در سال ظلم اورده **رباعی** دو هم
اشبیه حرص بگشتن گفتا که مخت لشیر این عبد خوش : مرکب و زینتم که جهان بردارد : مرتو سر اسب اگر خود بشکنم
و دیوان معزی از پانزده هزار بیت افزون است و امرو نه عبدالله اولایت انجم نوشته مشتری سطری از آن کتاب و نظری
از آن سخاوت **بیت** زهی مجتشر فرخنده بار فرزند : بفرخی و خوشی ملک ز جهان نند : شد این نعم تو خسبا آدم
شد از چه تو شکفته شیرین   طلایه سپه نرگس و سوسن   کتاب علمات لاله و نسرین   ز کوه ها تو کردی نگار خانه
ز ستاره تو نقش نگار ما چین   ندید چو ز ستیز تو نافی بیشه   کوز و از شفا تو یوسف الحسنی   بدید صنعت کبیر خواجت سیم
اگر چه هست شگفتار باد فروردین   متاتو کر جهان آسان فرزار   همی ز چهره جهان اهمید دارزمین   اگر بدآ صنم ما ز رنگ دی
بکن صوب الکتر بصورت خوش   ندا دو رنده لاله و نیلوفر جوید لم   جتا کهر تسوید دسته حلقه   اگر تو ساحر قوی کار کند
در دوست ساحر جبرئیل امین   از او سؤال کنم که کرا کرا نو   اما ساحر این بعدا رسوایین   اگر تو سر باز توم مدینه علم
خیال جلس و بعید خو بین   بکو و تو بذا دکه مبد   جمال سایل حور ابین   و چشم خادم بیغمبر و سر مکا
سی جرب مرحم خند و مهین   نر دلیک فریبا لو و لب شیرا   مر گوش دار بد از چرخ داد   در مهد علم است منار ثباته او
در چو عقل است و ور شمس الدین   نر نصیبا بو الفضل کاخر آسیم   بصدق فراش باو ند فر   بجاد کهن او کافیای باز
جو موید بادهی در بر زمین   اگر خبر بوی املس بنور دل   ز دار بحر و بکر بکر که نسکلی اگر فلک تو ولی تبا
ز بان کلک تو و تازه و شنا   عرق کرم تو بر اکنده چو ستا العشق   ز بحر تو حجوع کشت جو سرن   من بالمه باز بدیع طرفه
شکار تو است محمد مختار   کرفته ظلمت حکم خدا بر حلب   کرفته خاتم عهد دست منا   هو النفس بر نکو ملک
شکار وقت که جا هد بلغا   چو بر اصکبتا بندی بنی بعد   جبال الوسیما ز سر بونما   بتفش هر که روان بیت
بر آید هم و فر دل عدل استغنا   امید بکه کند بعد شجر   امام مکه سیر شهید باد   شاد خصومها جا ستاده

شد از نظم تو محل بهار ابهار حفظ او بت خبر از طبع تو معنا ظهور او و تو بهره و نثر تو نما مجراست انصاف خرد و هنر تو

مترا... بال اقبال اجلال احرار مظفر حسن ا... صاحبی و ... جواهر حسن تو ... کفایت هنرانجمن هنر ...

چنانکه افراسیاب که تو هنر همانکه دل او باخند بود که افتاد کنار ... بکلبه کهسار ... تا امر گشت قضا

کلت ... شمائل دانو ... باداشت ... نقال کوه ... خدایگانا ... جنان

کمند گوش تنگ فکانا شمائل آن فتنه کبود ... تو دور... اصل ... سخن جراحت کشاده ادب ...

نظام ... اسباب ... جلوه کار ... تمامیت ... جوالغیث ...

چنانکه شعر من اندر مبان شعرا مضی جو ... محل شناس ... همیشه تا کرد ... هنر کند همی

معاشران فعقا و تو ... عقلا ملک هر ... بنا تو همیشه ... نادام عاشق ... یار

دیده من ... پیرایه ... جانم خجسته ... بر تو کس ...

هر کجا ... کار بود ... بکنند ... جو تیغ ... تمام

زمانه تا ... غلام ... و کربیا ... بایه

هنوز ... کنند خوش ... کنند ... نشانه

و ... بنادانم ... انا ... ... کرد ... کرد ...

و ... بلد شاها ... بامال ... باد ... سبب

لیکن ... طریت ... بماند کر ...

کر طبع او ولی همی ... نماید. سید جلال الدین عضد صاحب تصانیف بود که افاضل خراسان به فضل او اعتراف کرده اند

و اندر نهایت کمال او اعتراف نموده. تاریخ خوارزمشاهی را او نوشته است و گفته که همچنان بکمال انکشتنه ... بر این نکند اشتر

شعر ... ... انشا میکرده این قطعه از انجمله که نوشته میشود. بیت. کرده ... کار ... زبان

زبان ... دست ... ... مکن. نام ... ... فغان. ...

امام شمس الدین محمد لطافی ... بوده شعر ... ... انشا میکرده ... ...

بیت. ... قرار عشق برقامت ... نهاده ملک عشق. ... بیت ...

... ... عشق. ... ... عاشق ... عشق.

حجة الحق

حجة الحق امام عمر خیام از افاضل النهر و مفاخر بل از اعیان ایام بوده و حبیب السیر ... و فتی که خواجه نظام الملک ... شاگرد

امام موفق ... بنی مشغول بود امام عمر و حسن صباح هر دو با او و هر دو سی بودند چون شهرت عظیم داشتند یکی از

امام موفق الدین ... با یکدیگر عهد کرده بودند که هر کدام این سه کس ... بدان ... رسند دو ... با

... خود ... نداند ... که خواجه نظام الملک ... وزارت رسید امام از نشابور ... آمده خواجه

معنا و ... داشت ... عهد ... وفای ... معاهده کرد ... خواجه ...

در زمان سلطان ملکشاه ... منصب ... با این معنی ... که ... نوعی میخواهم که ...

... و ... قواعد علمی مشغول ... خواجه دانست که ... ... بیان میکند

هر سال ... هزار ... و ... املاک نشابور ... مراجعت ... و از عمر ...

شعر ... ... انچه نوشته میشود ... اوست. رباعی. گویند بهشت ... گفتگو خواهد بود ... آن یار عزیز ...

خواهد بود ... زر ... نکو ... خوش باشد که عاقبت نکو خواهد بود. گویند که دوزخی بود عاشق و مست. قولیست

خلاف دل در آن نتوان بست. گر عاشق و مست دوزخی خواهد بود. فردا بینی بهشت ... کف دست. امشب ... ما را که

... بر خیز که بر کنیم پیمانه ز می. زان پیش که بر کنند پیمانه ما. ... وچرخ

... ... می نوش که ... ... از غم ...

من عاشق ... بوده ام. در بند ... زلف نگاری بوده ام. ... ...

... ... باشد. ... ... باشد. ... ... کفایت باشد.

من می خورم ... ... می خورم من نه ز ... ... گر می خورم ... بود.

گر بر فلکم دست بدی چون یزدان. برداشتمی من این فلک را ز میان. از نو فلکی دگر چنان ساختمی. کازاده بکام دل رسیدی آسان.

می که ... ... اول خوش و نغمه کوس کند. آخر ... شاید که ز جرم ما فراموش کند.

... اسرار جهان. شادی ... جهان ... ... جهان ... خواهد ...

در زمان شاه مغول ... ... از ... ...

... منسوب و این رباعی که ... سلطان جلال الدین و نور الدین ... ... رباعی افضل

وانگاه ... نام. مانند ... نام. ... ... ماند. ... نام.

نیشابور

[illegible]

[illegible]

ابن ملال [illegible]

[illegible]

[illegible]

اما ملا [illegible] در بحر [illegible] کاسب [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] غالب
[illegible] لطف [illegible] [illegible]
[illegible] در صدف لعل [illegible] [illegible] سیفی
شاعری بود که سیف [illegible] و کلام [illegible] و طبیعت [illegible] لطف لفظ و ملاحت [illegible] فیجا
[illegible] من [illegible] [illegible] [illegible]
فتحی [illegible] فکری [illegible] [illegible] کرد
مدح [illegible] بیت [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

دیده ما هی کشی شوقت نخل آب دیده ما خونست بجام خالکی کشتی مثنوی سکندر باداش بی نجواب
[illegible] شعله افتاد بدانکه براو است عن سلاح گر کشته زان جا فتاد مباح [illegible] اتش اتش کر سکند
از چشم اتش حلال وزان همه جو راه ایران کرد بر او است آنجا نی زر وزری کوه بیرون کند اسمان کون زن
که کفتی با او نوا مان داده ن سنانی [illegible] عاشق دارد وطن کبر کسینها همچو دار نهاده یکی کز نیز کردنش
که سپاه ایشان بردی ایشان [illegible] که از شرح آن زنیرها کرد نباید ردها زغرید کوس قالب [illegible]
در آمد بسر [illegible] فوجی زبس سنان نظرها [illegible] نظر است با صبح جدا بکاخون مرد
کرا [illegible] خون نشتر کرد بدانکو نست آدمی خوار و زار کرها از جسد ها کرفتی کتا زنوک سنانهای [illegible]
ز هل سو [illegible] کمند [illegible] که او میبن عجب کعبه طلعت او حسن کران هر یکی را کنون [illegible]
سنو علم [illegible] نوی بچه همچو ناکه کران بدیهم جو ساز اسمان کر بدی جو اذر دل [illegible]
بنا دم و ایمن [illegible] جو اغاز هر کاری اشنا کرا تیغ رو بجا الترکند عجب کیست [illegible] الترکند
محمد مومن علم موسیقی را [illegible] شعر نو دیگر عذوبت بوده [illegible] از این الجهو [illegible]
بیت تا دنیائی که اکر [illegible] او ابر کوه [illegible] سات وان تر از آب آن سبک روح سیحر کرد فی حرکت
کرهد [illegible] تنو جسم اب [illegible] کند [illegible] ابر فارس [illegible]
[illegible] حسن اوطرز [illegible] [illegible] [illegible]
کردی اکر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] سو ران [illegible]
[illegible] جمع [illegible] میر شریف وقوعی بحسن خط ولطف موصوف بود در فن تاریخ دانی [illegible]
[illegible] [illegible] مخدوم ملا شهاب الدین احمد [illegible] ملازم کرد و از [illegible]
مکارم اخلاق بود [illegible] سپهسالار عبدالرحیم خانخانان [illegible] [illegible]
رباعی ای بزم [illegible] ساغر خورشید وی عیش [illegible] خورشید کر [illegible] چون
[illegible] خورشید [illegible] خان [illegible] در سال [illegible] [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

میل خدنگ افکنی کرد جو ان ترک مست خاصیت درد و غم دردیکا شکست تا خو عاشق [illegible]
[illegible] واظهار [illegible] ابر الی سپهر [illegible] جان درین نشان غم تو جا داده کار بر خواسان [illegible]
تا مان [illegible] غم [illegible] [illegible] جا خون رکان [illegible] [illegible]
تا جان [illegible] نشان [illegible] بصبر [illegible] هم چون [illegible] از این فرمن [illegible] جشم [illegible] اگر چه [illegible]
انکیخت آلوده باشد [illegible] ملا نظیری بین الاقران از نظر است [illegible]
جاهلیت [illegible] امداد [illegible] ملازمان سپهسالار عبدالرحیم خانخانان [illegible] کرد [illegible]
[illegible] طواف بیت الله الحرام [illegible] [illegible] [illegible]
لنجله بیت سال [illegible] ولیکن [illegible] [illegible]
ان [illegible] احوال خود را [illegible] الطاعات وعبادات [illegible] استغفا
خواست [illegible] خاطر [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] کلی از آن باغ [illegible] بیت [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
عمر [illegible] [illegible] [illegible] کعبه [illegible] فکر [illegible] کردیم
[illegible] [illegible] [illegible] جای
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] عالم [illegible] کند
[illegible] [illegible] سپهسالار عبدالرحیم [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

نشابور

بغیر کردن حرص و سر طمع نرنم بجای ناخن اکر تیغ دو بید از جنک تو خواه بیند من نوح و طوفان کرده خرد را
چشم نرم چشمه حیوان کرده سرخ ده بیم زوفا بر سر کوی انجا از فواید بر خوی شهیدان کرده غم بنده لبت
نرچند انکه چه درد کذری بر تو این کوی محنت ده من زندان کرده مدارای نکند دل بلبل اکر از بن کلی قفس بلبل
سور من کلستان کرده همت بلبل و پروانه کر بند کل و شمع مدد ها همه بر کرد سلیمان کرده شاخها انان
که نظام لقب اجدادش نطق شکرشکن و لب شکر افشان کرده مدارای کم تو تشریف فرستی کانجا از خزان شاخ
محالک که عریانی کرده بار انجا رخ نجد و فاخر بید شر انجا نیز لو دندان کرده سنبل نفش
که خاتم جمشید شود نی کر بربانهی تخت سلیمان کرده با چنین اختر فرخنده اسعد حیف باشد
که تراعزم کرانجا کرده بلبل آنکه شد جرعه کل صبا زد تو هنکی فرحت فلک عمان کرده من عمل تو
خوشم نرشنای کانرا مزد تعریف شجاعت تو چها کرده وله شنو استغفار من کر اهل ایمان نشیم خرقه از مصحف
سازم مصلی نشیم کر پرستانم باغ خود که اند اندرت پیر پرستان را ازانم کر برستان نشیم استغفر دانم کنکل
کل کشت ز رهبان مکیکند اکر از سر سبزی باغ و کلستان نشیم وله زمانیکه برواهه صنعه علمها کنز لب امان ایشانکا
لب کوثر نشینبا عجب کر اسمانها سامانی نواند داد کام را چو طالع از کسی بر کشت طالع ترشها ندانم حال
قطبی ابتعاد دانم که جز بالین نمیکرداند بستر نشینبا وله انکه صلا نماد بجوانی نشوف ستعرض از غیر
بیا کر کتابی نشوف شمع جنبعلر اند فرشتا اند وف که بمالمود وان کر زعانی نشوف وله چو علتی کر
هنواه شکوه نالکی بنازچشم زد تبال اشک بالکی اجل تبال نما اکشید دوانی ساز کرتا ریسبدن
خوش را هلال کنی وله زجاو نو دل چوکشد نمیازی ناش کمینی چشم خود انبرت عیال کنی وله زبانه بنار محب
دل تو داجه خبر که کار محبت نکجد عبارات را بنعمه کرم زیده ساز انبطرب چه عجزاست که
در دیده جلت را وله دکر ضد ابر دوابد لب سر کجا دادی که بکلی دوزشد اثر بر بهادر صفیر ناله مان
از اشیان منشت تو شاخ کل همه مرغان خوش نوا کی خوشکرانند دلی و نشر زمانا صیلابانش در
کاسه جاد تو مراست دل از ان اندرده بر دل بکار ارکشند خصی جوی کند هر کس با باد وله عجب فتی بهر دل
کین نشست دی هر کر نشسته و کرغمین نشست مجمع اکر تو دامن جنس افتاد مکن ملتی عینیم
بر انکه بین نشست کرم بکو شنا ابرو نکر بجانب غیر بر چشم نمحو مجلس بنشین از شیشه زر پنبه

ازان

افاقیم جلالیه

ازادی وغ این قفس دیت بال ازمن هزار ذال و بی یکی برد کر جان دانکه با چه کس نیست خوی دانوکر
منی و ادربیداشته نرحی متاع خویش بکذاشتیم کر تحفه لایق بیش خواهی برد بکذاشتی لیت
هیچ بکذاشتیم مرصفی در امر معروف و نهی منکر غلوی تمام داشت و سالها کوا احتسا کرمان افراشته این
مراو را بیت نعم است ما به شادی خوبش ناز خویش که یغما بجهاد ازاین خبر کمی نوری بجود طبع و حلاوت
کفتار اتصاف داشته شعرش غالب بجودت داشته انجمن به خواهد بیت جدا ز وصل یار دم مبادا که انکه
جدائی تو بلائی تو خدا نکند بکسی که بجده بمحراب ابروی تو نکرد در شب نمازش اگر قضا نکند اکر هر شب
کلکون شده لالهکون زمینها سواران سعی ها کل عاشقی است انجا ای پرده نشر انشوق تو نشو از من وی محبت
امد دجوش از من بدارم کله اکر کسی کونش از من یاد دارد که کرده فراموش از من دلفی بخانه نیکوسیاق
زمان بود و همواره اشعار ابدار بر زبان دیار خود ران انتا میتمود از انجمله است بیت عید امر ما کذ و دکوی
مینکرد دوری خوش مینمودی جانش یعقوبان میکرد چو نزد و بدیدم بام بهم بچ نبهی تمام کمه بیت حسنی
بنهاد میکرد معنوی محرم و عشر مینم محرم بکیر میوولو لعلت بیتما نبات مصر و فرحت
بلع رشحلال ابن محمد جلا کر سر قبل پیست من نه رضائی نشیم بیفکر وفکرت و خوبا یاد تو خرسند من
اکر بدا هی ملتکی دانهی دل یکر بیان تو خوش بیت من نیم قلم انتو کل کت مکند جان فالتر که منو نشی کت مکند
چشمکم منیدهد لم مبری جشم یکوش کهات مکند صلا شعر شاعران بکرت بیاطات دو و بیشتر امکند من که صفتش
بیصد بان کویم صلا شعر صحبت مکند با که لطفیها مکنی دل نادم تو لشکر امکند الهی نیز لطف طبع و علو
بیان اتصاف داشته اکثر اشعار شیر تاب مردانه عار است چنانچه از این شعر مستفاد میکرد بیت نادو شاهم نادو
نمکند نرستا هم زدستی تا مکند اکر حیله شعر دان تمی دفت شوکرم بتایا مکند بکف ستخوا امتی دو جاه
کران نشان و ساقی نمیکند سبزوار زمرنان غاو همات او دار سوا او دیکر صنعت امتشی از دیگر شهرودی و مستدا
سیرجان از جا تهابیات انتشهر دیار اشعر ده اند چنانکه کفته اند بحت یاد و بحت یار دیو نوانست بکار ستهر
داده الحال النوضع عین شهر بینام موسوم است تمام افتد سبزوار نیز از و ولی و صادلله حکایت میکند
محتاج مولانا عبدالرحمن جامی است که زنی مرد سبزواری خوشت ایتا ما خواهم دار لطف طبع انشا کرد در ضمن
مکنند بین لطیفه بیا فرموده و مولانا معین دتاریخ مبارک شان او دوده که مردم اند اربعد اشعار

کو ابراکینه

خواجه خوش

سبزوار

و ملکشاه با سلطان محمد جواز شاهی که و این متوطنان امکان داد و فرض مخالف و معایب با خدم ایشان
انکار کردند و فرمود که اگر راست میگوئید که غضب شما درست است بر صدق قول خواجه ابوبکر نامی دو ملازمت خود بیاید
تا شما را با او دعوای ایشان دریابد کردند که ترا بگشت آخر الامر ابوبکر نامی که عامه ضعیفی بی جنبی یافتند و بدو بردند
پیش سلطان آوردند سلطان در خشم رفته گفت این حیث ملامت و ترا گفتند که سلطان معذور دارند که
دو ملا ما ابوبکر از این جهت بشنو و موثق بود صد اینقدر سلطنی زد و سطبو گفت **مثنوی** شیخ عطار ابلغ

دو مقال نیز وارد بینا | تنکشان او در لشکرها او | اسپ‌مش او در دو قلعه | سجاها او ندید پیش کالانما
حلقه‌ها در کوش کرد و ایش | هر خراج هر ملک با بد | ایمنان مرسو افزاید | خان‌ها ان نشان نیز جو
پیش ملک جمله امانت طلبی کو | گفت تنها این جانش خوش | تا بیاید ابوبکری بر بیش | نام ابوبکر نام از شهر ذان
هیچ نا دید او مسلمان | بلد و جوک این بود | نخراج ستان و هم فرو | بس جوان در کشتند فرزاه
کر چنین هم ابوبکری بخواه | کی بجو بوبکر اند شهر داد | با کلوخ و آنده جو باد | رو بنا بایند رو گفت ای شها
تا بنا دید ابوبکر او شها | هیچ سو هیچ بیت کو ندیدم | تا بر و سیم جز ابلیم | تا بیاید ی بجد تر هیچ این بو
تلیه بیمان بو ساجد کنون | همه را انکه ختن آن و بت | کاندرین ویرانه بوبکری بجای | بعد بود وزو سته کان شش بند
بات ابوبکر بس ای نام منند | بر که بو بکر ماند از رض | خون دل بر صح فشاندم رض | خفته بود او در بکنجی خراب
جو بدید بیکشند از شنا | خبر کرد سلطان طالب شد | بر لحس حوی بطالب شد

کر بو خوانیم هو الا فتاد | گفت اگر ایم بکه تا مقصد | خون بر او مقصد خوی | اند این خمس کند کی ماند
سوی شهر و سامیر آمد | ختم و هر کشتا اقوا استند | بر کتف بوبکر ابر دوشند | سوی خواره شاه جمال کتا
میکنستان کترابید شاه | وهم دنیا کنا آمد که سرزای جمله هم خرید نیز راه هم کسان در باد کم کنی رسید
چنانم داد گفت ابوبکر بیحید واو دل ای بیا کرد هم کرد م بکر آمد از او نام رسید گفت جز او و ام باز از بلکه نزار شد
ملک ما بی سبب سید گفت عثمان او ولیم جنان خواست هیچ ملک تو بکری رسید گفت علی سرای گفت ای بشوی اهل اسلام
درهم مکتبی بیماند چو باز احوال التهم شد و آن الحال از مردم بنزبان نوشته امیر **امیر معبد الدین** آدم در
معتبر گشتا بو بنابر نقضا ایام با ملک تمام عزل شاه امده فرمود بمجد الوطن خود شناو یا خواجه علاء الدین محمد کرد
زمان سلطان ابو سعید فرمود متکرد و مصاحب شوند بیا درکذشت این رباعی مر او راست **رباعی** د از زنهار قلات بو فلول

و ذکر بر بستنکار خیر و دریغ جنبی چه کنان ضرا هم از شان جانی جه هیا اینا اله همه حق امیر محمود امیر یمن
الدین که عباد از این عین بوده با جز و از کل است مشتاقت من سلم و سلامه مع شقیم انصاد است بر بو شمس نظم
بر قطعه سکان شیراز و قطعه که صورت خبر بعین رنه ز تنجه ضمیر سهل نظر آورده **بیت** ابلی ان احلاف روزکار
نکردی بیدکش و زشت خوکه نیک شناسد به ستم خرابات عشق بملک آورده سلطان من بر سر بو نیک نباشد
از این از کان بهیچ طریق بیش کسان بد مکو که نیک نباشد اگر بیچ بیداند تو کس که مسیلد ز دی دلش بجو نیک که
نباشد تا بار کهن از بهیچ دو مده از دست بجز حریف نکو که نیک شناسد هر که بداند که بتکو نکرست هیچ نباید از او
که نیک شناسد انکار اکرده بیش از فرهنگ زدن تو انکه شوای لطف از یچه جان خویش هر کرا بینی بعالم دو
خوش حتی و نیز خون است ظن دردی خواه خویشتن بس امد زخمها داشت طاید از انکه او مجموع بر خوان الحسان
تان خویشتن **امیر شاهی** امیر بر قصاوت شاه با لاغت بود دولتشاه در تذکره خود او درده که امیر شاهی
مملوک سبزوار بر مربد است که افتاب ذوات ایشان در خشو و مال صاحب اکرده بداملاک و بقای انجاعت نیز و
سلاطین النصر در آمد چو نوبت سلطنت شاهی رسیده بکلیمی و شیوه شاعری ملک الکلام میرزا بایسنغر بن شاهرخ میرزا
ملک ذکر مند منظور نظر کرد بدیع و ختم است تمام داعیه شغلی از بوستان حرمت میرزا کرده التماس طمع از
املاک موروثی خود و میرزای مربی ملتمس و اعتماد داشته جمیع املاک سبزوار که بدیع عنایت فرمود امیر شاهی
بعاقبت تمام روز سب و صحبت بنام میر آمد تا مستفاضی احوال عمر بر سر جمله عمر خود میکام امرات ابقا کوشش
درسا بند **بیت** کلبه کاهدا و نخواهیم ماند ساعتی چه دهجا جیحون و دیوان وی که هزار بیت امروز
و اینجنین بیت از اعجاز **بیت** جشم تو به آید آمی خانه ما را یک شو بر یکد سبحانه ما را هر شب وانه تو کوشه
کا قبال لقا اندن کاشانه ما خفا گر یا فسون دکرش خود هر کرد که بیت شنو افسانه ما را سفر کرده یک توانی بر دولت
جهان کشته و کوی نور است هنوز نو برد نو کرد شو مکدر کمر اید بدین سر یاد کلت هنو طرب و عشق با تو موسی در
بیاد تو یکبر کرد عالات هنوز هر کس جو با تو چو اشکی من کرد سایه بلغ دیجا صلح تو کار انکار درهم شده این
کرد کتا نشو ایش کسی مشکل خویش دم آخر سوی ما بین که بهیمار ز انتظار باشکی خوش است از فال خویش هر کس
کرفته دامن بر بلند خویش ما نیم و کوشه و قدر منک خویش زمانه بکدم کرد که تها ی فراق ز لب که خنده
افتاد کان دل کردم هر کس بخواطر دارد بجهان جیز ما نیم و دل ویران و بی کسی دارد در آن گوش

سبزوار

بعد شاهی ببهر : که دیگر با صفا این خوان خوری : کر نیم نان نایب افتد بعد : بر خبث این مرغ برنا
خوی چون تنها امثال طبع ناسازگار : بود نهر اگر بخنو لخوی : بپای دست فنا بر بکوی : جو بر
انشیها کستانان خوری : شادم که زمین بود اگر یاری نیست : کس را زمین و کار من نادی نیست : کر نیک نیمانی
وکر بد کونید : تا نیک شد بد هیچکس کار نیست : امیر سلطان شرف ... جد فهم وجود طبع و وفور سخا و وکثرت شجاعت آفاق
داشته و احیانا نامی بکفت شعر کفتن میشد این نوع دیگر از درج خاطر بیرون می آورده بیت دو دیده بدو ز
دیده تو روز دیده او شمع دیدی تو : جشمی با بدهر هر سو را : ور زند یک دیده دو کی دیده تو ای امیر
سلطان مسعود با من اقبال امیر شمس الدین علی بن و امیر شمس الدین علی نیر و امیر شمس الدین علی النقیب النجفی الکوفی آنست
که بکثرت بخیل و حشم و اتباع و خدم اشتهار داشته و شیخ دیگری از عراق و عرب بنام محمود و والده آنست میرزا
خواجه که بعد هم سلطان ابو سعید بوده و این سلسله از سادات محترم اند که نسب ایشان بحضرت امام زین العابدین
انصاری نابده امیر شمس الدین ناری تعلق قدیم و صحبت بود تمامی اکابر امکان لا بل جمیع اعیان خراسان زمان
داشته و فرجهایی دلنا ولایت سبزوار در جریده بوده و پس از آن صاحب علم و خیل و حشم گشته تمام
اکابر مع شیخ زاید با طلاع و معتبر کرده با اتفاق عطیه بوده که جو عبد الله خان و ان نور دار بر هرات مستولی
کرد بد لها و اکابر خراسان کردند با لطایف و دوا و رونق مکر امیر شمس الدین علی که از هم اغوشی او دو دنبا و رد و خان
من بوده و مشتمل بر انتما لشفقت سال داشته این بیت در اول ساخت بیت دورد و سر پیشتر که کام دنیا را ارد
نمال دشمنی برکن که رنج بیشمار آرد : و مهر نیکو اندیشه ازو خطا وفا کرده جواب این بیت اکمه حسن مطلع
غزلست و نیز شعر کو فرستاد بیت چون مهمان خراب بعزت ما ترا زندان : که در کشتیها ماکر این مستی جان
ازوند جان از جان او ببند افتاده بکر مر احم و شکند جوان خرم عکوبار با همکار حشر ایران شاهانها
کرده بد جنا سلطانیش سر افراز ساخت و ولایت سبزوار و بعضی از ولایات داشت میر محمد کسکی در سال ... رفیع البنا
انعقام انتظام داشته و چون در این ضمیر عجیب نظیر بدید بود که کار نصیب نجاح عزل و ملکومت و نجار کدور
میت ها بنیه درست اوایل اتحاد نیکو باز کشید و فرخنده ساعت و طلا و عباد امید تا ثالوای سفر آخرت
اوایل این منظومات که از نظام ایام جوانی خوش گرشت آنکه خاطرش کو و از آن اندیشه اش نیکو تر است بیت
اسیر بیت چو غزال کرفتار بتمنا : تا نام اشنائی : کاینست شکفته شود در حرم باغ : تعلیم کلو ثان بجناب الله

در میه منالقبه طور تیب : در ترک و شرع کار ما طور طبیب : از کودن چرخ شاد و شکی نیستی دو دنها
ما عروسی تعزیر بنیت امیر حسین کربلائی نزدیکی بوده که شرف سکنش بعزمت مجموع نبوده و بلطف طبع و اتصاف
تدبیر بین الجمهور متهم و الدما جدش از نقبای کربلا که بنای بضاعت تغلیف خراسان وارده در سبزوار توطن
کرده بود و میرزا بود در انجام ایام بنای نوجهی که خاکوهر از محمد ... ابدا بجهر سبزوار بعدا ند ایشان قرنی
رعایت و اعتساب با همسایکی ... حضرت مهم رسیدکان زهر با و فقرا ساخت تا هنگام مکر نقد عمر و ربایت بیت توی ز دو
اکرچه فرا و انفس کنج بود : جز نام نیک از ین تو بجز ان نماند جان ابنان منظومات اوست بیت بغیر از دو بوا رتبه کار ذوق
حبیب : بجز جگر تو ام جر و کامرانی حبیب : نه خاطر رسالتی دیده مند دید شی : بدین صفت که تو ای دیده تو دل حبیب
دریغ و درد که هر کز بخاطرت نرسید : کز ترس مهر کدام و مهربانی حبیب : تو سر چرخ بمن رام نکرد هرکز تو را
دلم ایام نکردد هرکز : مرد ایام شب غم جکیم صبحی را : که بکام دل من شام نکرد هرکز امیر علی عرب فکری برادر امیر حسین
بوده مطبوع و عاشق دوستی و داشتی داشت چنانچه همکنان در خوش سلیقکی او معترف بوده اند خدمت بهمن
خود اعتبار او سنجیدکی اکرچه اشعار بسیار کفتی اما دانمی به غیر از این بیت شعری دیکر بسماع نرسیده بیت
بلبلی دیده قفس صبح و صبا داد کاید بیغ ایام عمر دیگر فنا ری کذشت نوائی برادرزاده امیر حسین بوده
جوانی حسن با کمال داشت چون ... سیاه اقراب سر خط سیر ولایت فسق و فجیر کرد و بد بود برادر الملک صالح بد
هستان وارد کرد بعد از پیر نور ساحل النقاسا ... اقتباس انوار سعادت بود خوش روز کار بود تا کرک اجل
غنم عمرش در ربود بیت من و تا به پس رنج رود کار : نصیب و بد باشد او که کار تا اشعار خوب بکیت اکتفا
بجهر افضا الخصائص افتاد بیت بهیچ جان رسید ... نکذشتم : که درد دلم نکذشتی خاطرم رسید سکانی خواهر
زاده امیر حسین کربلائی است مردی بود جلو و لطف طبع موصوف بود این بیت از وی شهرت دارد بیت عشق
کر از الله نا شیری نکرد : کرچه دارم و دار بجا هم تو نشهود بلجود طبع عذب بیان از عشق شاید اجتنبی کرد ان
وصلی تا لان در دو بیت بعنوان نصیحت خام کار دیست : سنای عاشقی بر سیر ادیست : صبور از طریق عشق
دور است : شاید عاشق آنکس کو صبور است : و رباعی بیش ازو یکر بود سخن بجه هیکار دادی می اید تا کرده
کند بلا جو شمیر پد ازو : ناکامی اهل دلم میر پد ازو : عمرت که بنو همنشینم دارد : نادیدنی که همی ... میرسد از او
عاشقو صبر بود در وصل بکر بخشد : باد دوزخ فراق بخشد : کجی وکنا بی هله و داو فراق : وانهد و ... بخشید

تاغر و نخون خالق نشد هم : بجون نتوان برد لی از دست : از بیکر بینا ما اشاد کردی : خون محک کنون
نساز انگشت : کر بینا در بخت و اشد فراق : کو دل و دیکی که فراهم کند محمد نقی جوانی بوده کر خیم چرخ جشاد تی کند و
و دیده روزکار جشاد نامی صورتی مشاهده نکرده بیت لشانه بود رخش حسن لاله : نمیو بیو لبش عمر جاودانی را و
جنین جوانی را جنین بد روزکار درد در عنفوان حسن در زمان شد کابنش انقیاد مکان فی الجمل فر روز نجت نظم
مقبولی نه مبنی در این باغ کن : تماشا کند هر کسی یکنفس : آبنده و بیت می اوراست بیت خورده بی صد هزار غوطه
اکر بروی نمین نای علم بقشاری : هر کز ز نباده باد بتسلن بنا نمیه : کسیف که جشم تو لم در جهان داد کامی
ملطف طبع و صدق ذهن موصوف بوده و از ولایت غرایب معانی و بدایع خیالات بسیار داد اما اغلب در دیع و حله
نکات شعر شعله طبع بدی افروز میکرد و کلبن خاطر شوریده بادکتر دیده مثنوی امر دیده می ... کل بصفت
عبد الرحیم خانی با مزید اعزاز و احسان از همکنان ممتاز و مستثنی است از اشعار اینجه قابل ایراد باشد بیت
بیت کل بباغ ... ساز بنشاط نتن : غنچه شوخی میکند باده نوش ساز بنشتن : شاخها هاروز و افروزند
ومرغان نغمه خوان : کار فرمای ایمنی و صبای نه بنشتن : تو شراب رنبا لکن از هوای غافل مباش : ما رافت تو
با انبای وفا دار بنشتن : زعکس چهره را دکاشن دامانش کمان خلوتی که از لاله زار می اید : بی بخت بر
بی غمت که مرا بکار دیدن شبنم دار می اید : همچو لعلتی اشک جشم بر تو : کلی که در جمن ملیبان می اید بکره درد
بنیر مغور و یکی نزدیم : در کوی خرابات خوش نزدیم : و سعی فرمود طبع خود موبو : کاین شعله فرو و جوش نزدیم کاملی
المشهود با صح درود بصیرت همکنان از دو ... دامی وود شطرنج شعر فهمی نجاج و خوش بود ایجند بیت
در صفت ... مر او راست بیت شی جنا نمود نکه بجنب طلعت او : مرد ومغی چو خال رخ تابا جکل زلبش یاسمن نظر
نمی آید : خیال تا رکه ملک سبز او غافل نمی نسند همه دیدن از شبا او اگر نسیر نو نصیر دیده با شکنا شاغل
شبی جنا نکه نفس با وجود محبری نا فضیلتی رسیده بپر نشد رخ نا تو لا از درد غیب و نجاوز نو حرد ادوقوی نا الحجه آنکه ما لم
و الطفر و شکم : دور و دورود نجت کار و ایام علم نو : شاید سکه نقش مکر بر رخ زد : جو عمر ادشمن خو مبکری
نیکو نیست که کسی این هم غافل بود از دشمن جوان ملجم کامل خوش طبیعت نیکو و بجد بوده از طبیعها و بکی این بنا
است که دخو کمالی افصح کفته رباعی دی کفت بخند ان افصح خوطرز : کای لاله دهانت کار و روش که من : همکار
سخن بخند مکنا دامن : بی نیع مبنا داشت اید و دست ناطقی نطقی بسیار و طبعی لطیف اشتادا شنو و از نظم

و شعر او خوب دمی افراشته این بیت از آنجمله است بیت کز نرخ لبت نمانده اثر بر قمیص : شخصی اکر بکند دست با
نماند بجای حسن ها نیکو طبعات و این بیت از وی تمامست بیت بجد تو جنا دا غبید ادنیا
که در بیت بر از نظام متین اطفال ... محمد سعید اکر چه از مردم کار تری است کم معیشت مکاسبه او با بعض هر شرف لطف
طبع انصاف داشته این نوع ابیات میکفته بیت اعلا همینه مفتی با بد کرد : باز می بجه کرد خفت می باید کرد
انجا که ماکیر از بنیه او : با خابر بجه حفت می باید کرد اسفراین و لایتی است در سعادت و سعت مانند
تمام خراسان دو شهر است یکی اسفراین و دیگری فاین و اسفراین بجانب هوا و نیکو صفا و جهات و فاین داد
و هو لکن دو غایت خوی بخوبی و بنو خصوص امر کرده که ارمغان بکر عمر و مکان می سد و اصل ایم حیا و بجا
دیر ساعجایب الحفنالکه از غایت سال الحوادث بجو فرستاکی کرده الله و چنین شمس دار کرد و سر بدون و
النجاشی و انشا بید الله و مراد شیخ سعد الدین حمو و شیخ علاء الدوله و شیخ آذری و شیخ شرف الدین ودد
نهی واقع است از مردم آنجه بنظر آمد الا نو بزرگ ابرار و اولیا بجند بعزاست که نو شته شود شیخ نور الدین عبد الرحمن
ازین بکار زمان خود بوده شیخ رکن الدین علاء الدوله رحمة الله که اکر در اخر القرآن وجود شیخ نور الدین عبد
الرحمن نبود این سلوک بکلی محو کشته اما جو حضرت مولوی طریق تا قیامت باقی خواهد بود ابتدای دی عهد
کرد اسید الصدر الاجل عماد الدین مؤید احمد کاتب از افراد دهر و امجاد عهد بوده چه کمال الضال و بزرکی بجهت کبر و رای
نوان بود و بعد صحبت و طریقت مکانی که امرا و وزرا اطراف بغایت و بغایت دی احتیاج داشتند از منظومات او همین
یک رباعی بنظر آمده رباعی دانی که ظلمت بقای دهر نه دهد : یک شربت آب جز بنهر نه دهد : مغرور بنود صبا
دنیا هشدار : تا در قلم جلا زهر ندهد شیخ اذری حمزه نام داشته و الدین خواجه علاء ملک در هنگام حکومت
ملوک سربداریه در اسفراین صاحب اختیار و اقتدار بود جون نوبت شیخ رسید یک کمال مشغول گشته تا دستار عرض
سر ملطان کرده جنانکه میرزا شاهرخ ... قابلیت او اطلاع ملک الشعرائی را بشر داده در غایت اعزاز و احترام
بو سلوک مشغول اشاد دل حین بر ... محبت الجن را طلا السدرا و بحث معلی کجا و مهر ... او کسب ملکه مصاحب
الحمو کردا ... از سر ... خواست وقف کرده داد فقر نهاده در خدمت شیخ محی الدین طوسی را اصطکا
شکر ... بعد از نوبت بعتبات الله رجوع نمود خرقه از دست وی پوشیده و بس از آن بسیر بها مشغول کشته
اول کعبه الله با تفاق دو شاهد تذکره خواه ورده که شیخ از بیت الله الحرام معاودت نمود باز بهند و اکر دید

و سلطان محمد خویر که بجاه هزار دینار در صحبت اولاد العلم فرمود بسبب آنکه وکلای سلطان میخواستند که شیخ مانع شده مردم بتکریم و تواضع و تعظیم که رسم ندما داشت بجا نیاورد از خفت شیخ کران بود امید هر اینه آن زر را ابرکرد قبول ننمود چنانکه در صباح که خواجه احمد بهمنی شهر بید بنا نهاد و بجهة دار الامان قصری عالی طرح انداخت و نقل است تمام شعرائی که در آن سفر همراه بودند بواسطه کتابه آن عمارت اشعار ابداع کردند شیخ آذری دو بیت در هند بیست میبرید چند که این دو بیت از آن جمله است بیت حبذا قصر شیک که ز فرط عظمت آسمان پایه از سطح این دلکا مست آسمان هم نتوان گفت که ترک ادبست قصر سلطان جهان احمد بهمن شاه و از مولفات شیخ بهمنی نقل میکنند که سلطان ... بای در دامن همت کشید سجاده طاعت گسترد ... در تصنیف شعر ... تاریخ در یغا آذری شیخ زمان ...

[illegible]

از اوصاف من ... کرده ... انجا که ...

[illegible]

شیخ الدین ابو حسن ...
بیت ...

[illegible]

کلام و نیکو صحبت بوده و از مرشوخی طبیعت و شکفتگی فرحت که ...
هوای صناعت اینشاو موجب کرمی مجالس کردیده ...

[illegible]

چون در زمانه ...

[illegible]

شیخ سعد الدین حموی ...

[illegible]

چگونه حکم کند سلطان ... خواجه غیاث الدین محمد صاحب دیوان ...

[illegible]

سلطان احمد ...

[illegible]

... رباعی ...

[illegible]

دل از شعر و لحن برد او خبوشان از جاهای نیک خراسانست هلاکو خان بنا کرد بعد آبادانی آن کرده
و تیمور آنجا را بغایت آبادان کرده، در نزهة القلوب آمده که خبوشان در زمان ما شاه اسماعیل آنجا ابدال
و قوالی در غایت درستی و سازکاری بود حاصلش از فهم بیرون و غله بسیار بعلاوه ابریشم از مردمش آنچه بنظر آمد
یکی ابو البرکات الملقب بنجم الدین که با وفور تقوی و ورع افضل زمان خود بود و سلطان صلاح الدین بنا بر آنکه
وی عقیده بمذهب شافعی داشت بنا بنهاد مدرسه از اموال خود کرد و آنجا فوت کرد در تربت شافعی مدفون گردید
الصدر الاجل زین الدین صاعد صدر با دل و با ذل اصحاب بیان و ثمار بیان بود چنانچه ارباب تحاویف خراسان بلقب
خاتم الزمان نام بر آورده و آثار زینت بیادگار گذاشت، این دو رباعی که نزد لطیف طبعان مقبولست از گفتار اوست
رباعی اینها اگر مقیم است و نوزینید، کی مرده شود چون بجان نوزینید، از آب حیات الجنان خوشتر نیست کز آتش
عشق دل ستانی نوزینید، این عشق که آتش سرخ و زرد کند، کرم همه پرورد تا دم سحر کند، زان پیش که درد
حکایت نکنم ترسم که درد من درد کند. شیخ محمد از نیکان زمان خود بود و نسبت ارادتش بچهار واسطه به پیر سید علی
همدانی میرسد و هفت خلیفه صاحب ارشاد داشت از آنجمله یکی شیخ عماد الدین فضل الله است که ربع اول اوقاتش بر
عنایت حضرت باری همیشه سرسبز میبود و دیگری مولانا محمد زاهد که سلطان ابو سعید بادشاه از معتقدان وی بود
و همچنین خلیفه صلاح الدین هر کو که بزیارتش میرفت مرید او میگشت از اطلاق فالبیت بیاد اسمیداد و ایضا شیخ نور الدین
محمد خوافی که بکثرت علوم و ... مشهور بود و حافظ نیز از آنجاست شیخ عبد اللطیف که در خوانندگی جمیع اطراف غلبه
او برد و نیز مکتسبان شیخ حاجی محمد کاولی ... شعر نیز میگفت چنانچه از این بیت معلوم میگردد
بیت بقلب نظام دل خوشی هر دلی غمی دارد، در این که اندوه عالی دارد. مولانا نوعی بلطف طبع و حدت فهم اتصاف
داشته هوای جهان و معانی بیکلف عبارت بسر میبرده است اشعار ابدار مصنف او مشهور بود و او معاصر سلطان
ملا زمان خاص شاهزاده دانیال انتظام داشته و آن مصنف ساختن ... منظر حضار ... و شفقت
با انداز می‌باشد ... اشعار اوست آنچه بخاطر بود بیتی چند نبشته افتاد بیت کو بر وفاتم و دم در کش کز این
خسته ای بیا دل خون ننشیند تا خاتم کرده کار از خود دل چون تمام صحرا ایام خوش بعد و وسع جلوه کند
د دلدار جوانبرد همین دیده شوق تماشا کن ده عکس ... جاه کرانه قد با حسن بود همه هر دل ... از دستها
آشامیده صرخود ... گرمی وصل، این بی منت که ساقی با ساغر باشد نوعی با نواع فواکه و لطافت محصول آراسته است

و همچنین اسفراین ... آبادانی آن گماشته از مضافات بیهق است که اکثر ملوک آن با نام است و دیگر کفته
که در زمان سلف شهری در آنجا بوده که وقت افغانان مدد و فرود و فتن بکفرستان شهر آن خراب و حمد الله مستوفی
در نزهة القلوب آورده که آن شهر از جمله شهرهای حکیم نشان و هم در آن کتاب آورده که در آن هر کرز ... نوع شتر
وارد شده ... بنظر امده خواجه علی (red) در علم ... بهادر ابن میرزا شاهرخ ابن امیر
تیمور اشعار ... نامی او کرده ... از آنجمله است از آن نمایش است بیت
چو برده از رخ جوانان ... بجان بود که ... غلام غمزه خونریز ... جهانست ... فلک
بجو خواهی اگر ... نوازکنم ... خدیو ملک جهان ستوده ... کز آن
بر اوست ... از ... سپهر ... فاضل بود ...
امیر (red) اگرچه از اهالی الحاد بود اما هوای ... داشت و پیوسته اندیشه
بر ... قافیه ... سلطان ... میرزا
ابن سلطان حسین میرزا از آنجا ... داشت ... بیت جنانکه کار
خود ... که صد ... این مطلع از آن غزل است که ... بیت ... نه
بر ... سایه ... که ... جنان بار ... ادای که فارغ از خود وار شنیده
جهان ... انس ... فراقم ... اجل ... جنانکه ... اوست
مولانا طوطی (red) در زمان ابو الغازی ... از جمیع خوش طبعان ... او ...
سر آمد ... پادشاه ... و قصیده که مطلع اینست بیت جهان اگر ... طاق و جفت
دوران ... باطل ... و ... که ... مرتبه ... کرده
از آنجمله است بیت ... دلم ... هوس ... طوطی ... از ...
تاریخ فوت ... یافته تاریخ بیع نیمان طوطی ... شاعری ... معانی ... چه طوطی
بر فت ... که تاریخ شد ... مولانا حسین (red) نصف ... اوصاف ... هوای
نظم ... دلطواف ... جهان ... افراسنه ...
سماع ... بیت نه ... که ... کاری ... باشد ...

و از استخوان خوما نوعی ... که زیاده بر آن ... کرد و از این نوع ... بسیار دیگر ...
آن دریکی ... دریا ... مولانا معین الدین علی شرف خراسان بود بعد ... بوطن
مدتی ... کمال ... امده ...
دانشمند ... مولانا حسن ... که ... امو
انسان ... که ... عزلت ... عالم ...
بیت دل ... خوشتر ...
دشمن ... که ... دل ... خوش ...
نیست چشم ... و شعر ... مصنفت ... گویند ... مکان ...
نقش ... از اشعار آنچه ... است که ... بیت الهی ...
بیخ ... که هست ... بیخ کار ... خواهد کاری ...
تمامی ... هم ... سایه ... بهر کم
اشارت ... اشک ... بیخ ...
یکسال ... بیخ ... مرجان (red) در ایام ... عام ...
بر از ... مجالست ... که ... مسکن ...
رو ... حافظ ... منزل ...
منزل ... غازی ... کرم ...
که ... بیت ... میزند ...
در بر ... که ...
تو کز ...
همیشه ...
زهی ... مولانا ...
بناو ... نام ...

علم ... بیت ...
... چون ...
در فن ... بیت ...
و ...
...
کرده ...
و ...
که ...
بعد از ... بیت ...
...
... بیت ...
...
...
...
...
...
ای ...
از ... مولانا ... شاه نور الدین نعمة الله ...
سخن ... بیت هر کس ... مولانا ناری (red)
بود ...
در علم نجوم ...
دیگر ... ریحان ... بیت ...

چنان باشد که تازی به دل یاری نباشد. نمایند هذا اگر از من خویش دل سیر می دارم. که او بجایها الاتش

خود دوست می دارم. مادری: بجود لطف و صدق بنا موصوف بود. این دو بیت ما او راست: [illegible]

[illegible]

[illegible]

شود درد بیدها نشین ای تیر باران نظر تو جون فتاده ما هم فتاده ایم به چشم تو ما نشین بیجانی دست
در بادیه عشق که کرد ستانی برنه بینی سوالی طبع رسخاوت دستی و نحو و نهایت درستی داشته او رباعی
مرا و تراست رباعی هر بعد که سر بنیه در تابالین جون بنده کنی تحفه جهان تو گر کنند که سر نهد اظلم و جور عرّ
که میروده باستغنا این دوره شاعری نادر و نیم و شعر واد رعایت علم است سکندر این الحکیم
بیت هم تشنه بحیات تو ای نو دلم کین خیالست که بر دوخم هجران تو بشتافتد شیوه و قناعت و کار در سکندر دانند
چه عطش و طلبت بحر عمه اطفا مسیتا صغرای خاطر تر بالوی شکستگی می بلند رو داشت بیت از تحقیقات اوست
بیت دیوانه ام بر سر عاشق او کو افتد بر دامن او کرد شکافت نشنید هر کس که بدید تو دیدار تو خواست از پای تا سر طلب
نشنید حرف ستاکوم کو تو این ای ابر کو تو کم کرد ماشای دوخبر دوستان ولایتی و اسبع و مرد کا فی ان ثابت
صاحب فراست از انجاب بسیار خواسته اند و اکثر نو بسند حسنا داشته که بعضی را بالخاد منسوب میسازند
مرد نیک است از بار بغایت بلند بنیا و طول و عرض او بلا بت چهار صد جهار صد فرسنگ کرده الله و مصنفات
مرتبول است که یکی از آن طبس مسیتا و دیگری جمندا و دیگری دشت بیاض و اصل شهر مجمع فاین است که طالبان
بانام اشعار فیض نادر ابو غفاری در بیرون شهر بر دامن کوه واقع و هفت بکر و نصف و کتاب ابد
طواف ان مزار تبرک از و در آن مکان بنا نان مبر شنا و در یکی از مواضع فاین هر عجب بحیثیت کوه ای
و غاری در آن که هیچکس بغور آن نرسیده و در بنیاد غار صغاریست که در زمان سلف جمعی از سادات ابکار
مغانادری دایه و در حین هزیمت در آن غار مخفی شده اند و از آن زمان تا حال عیان نو مانده اند که اصلا
بوسته و مجیحی از انسان مفهوم نمیشو و بعضی نشستر و بعضی خوابیده و یکی از ایشان زخم بر سر دارد که گوهر
دستار چه که بر ان زخم بسته اند باز میکشا خون در میدمی ابد تا الحال و موضع بغا سادات شهر سوار و جمعی
مجاوران اعتماد شنید که سالی یکمرتب ابتاز الباس میگیرند چون بیان از احوال آن شهر نوشته اند مجملی از ذکر
شعرا هم نوشته اید شمس الدین محمد بن امین الدین از مشاهیر کبار و اولیای این دیار بود و در هرات فوت نمود
این رباعی از گفته اوست رباعی حلق و خوش نوبها باغ نوبرانست سلیم و رضا جنیم چراغ نوبرانست و آنکه
نعوذ بالله ان وصف هیبت بحر کجا از این صفا داغ نوبرانست زاده برا بعضی مو ملی عارو چنان ندد
از طبعه ایها اصلیات هیچ جنانچه بحبیب السیر اورده که المستنصر بالله اسمعیل بن کرخ و المصطفی لدین الله نزارا

ولیعهد کرده بود بعد چندگاه از وی رنجیده و حسب فرمود برادرش المستعلی بالله خاتم معلم باشد بنا
بر آن بعد فوت مستنصر جمعیت شوند شد در حق بنا بر اصل محمد که اخبار فصل وداد در تمام من ازرفا
کشتند بتلم و خلق را دعوت کردند بعضی لحسن صباح و امثا عرض فرمن تکشیر ان محمد دانستند و اینکه برای تخلص کرد
با عنان بود هر نقد به شاعری جسته نام برآورده تتبع و طبع او از طهیرست و شعر حیله تصوف و موعظه
انجه نوشته شود مر او راست بیت فراق بار کرامی عظیم شو ابایست ای صاحب دلان بیا کن دنیا و دین بر بنیاد
راه کن با تیشه است نقش آن نقش اند در هر که به پیش دیگری برخواسته کن دل با مکان دار بر بتخانه داری کوی
در کعبه ظرف و نیکی بی جا که خواهی کن در بیع صحبت یاران و بیتلی نفدیم که داشتیم خلوت سرای نازو نعیم بیچ نشان
نا دوستان کدام هشت بحر سواحه طریقها کدام محبه مرا بسیار از این کند که کار بی تدبیر هر دم دو بحنت می افکند
نیست کس تدسیمان ای سایه هر کرا جانبست جای میکند مغزش از دو دوزخ آکندنات هر که او بوی عشق
نشنود این برا بکن هر کرد باد که الامکر در دنیا کر ببر احوال خود خندیده ام جو طفل بر دنیا جان ازنی
و یکتا بنده با عتقاد ای در بهشت الست خود بر جرم بغربت و سر بحث بیکناه نشنیع میزنم که کجا میبرید مرا
کوشکلا از قدما سلاطین بخر بوده همواره فضلا د الغربت فنکهای عجیب و غریب نشات کرده از خواطر و الهام بر و
در حین که سلطان از جماعت غزان شکست یافته این دو قطعه انشا نموده بیت بخر و زمانه و سلطان دو تکان
خورد از نبرد کلی هر آنچه میکنی بر تخت ملک کا لنو چو ستون پیچ دفت زیر پی هوس ملک تا جهیکی
تو پادشاه گرد زمین جنبیک غزیر لشکر مکن جو کند آنچه کر بر سینه تو که مر کو بید حکیم تا من ملوک صورت کا
جیک نیز واجب بر و بود که کفار نعم میکند این ابر و این بند ادنی نار حیکی عقل بر سر است تقلو لرستا خاصه است
از نعمان شعر بر اپا جمیکی اصلا فاداریست بنشانی کو شکست اخر یکی بکو بو تحدانجیکی نار و میکن از رکن
جنگ غز لشکر سلطان علم افراختند چون مجال بهر بکتا نبود محیا باکشت شاد لختند بنمر حسن صلاح
بر جنگ با ولایت از این کی جمع خند اند بربکان وارباب فضیلت مر بیت نکاه شعر کفتن را علاوه کمال
ساخته در سکا است خاطر بسیار اندیشه سر برنهاد انجه یست از انجلمه است بیت زخم هوا نکاری بجو حضا کند
که عالی بر غم خراب کند چون فتنها در آن نوبت ما و انتظار کان که صد هزار دل از ده رخود خراب کند ما بلطف طاعت
جانم کر تهمه خوش او هم تا کند که ز چشم ما دریا کند جنان بعد از آن کند زهره تا کردن لیسا کند که تا بر اضطراب

حلم چون شکوه کند؛ که معرفت بیش و لی هیبت غایب نی؛ در عشر اگر لطف تو خبر دهد شفاعت؛ بیا بگو تا بکنم
کار نیابد؛ هر روز داغ غم برد و حیرانم؛ که گر تو رحم چاره کدام کنم؛ منعم نمیکنی ز درش مدعی مکن؛ دانستم که
حسرتها وارد میکند؛ هر چند بکنم که چه دو بیست؛ خود تعالی تمام شود؛ اتی لقوی کریم اعلم ابو احمد
که شیخ عالم بود؛ از ان اسیر بود همراه کرد؛ محرم کی که با ما محرم بود؛ هکام حکما خصم کوتر اندیش دل بد
از بیکس لشکر خویش؛ زلف سوی لشکر کرد عشق؛ هر چند که بیش رعنا بیش؛ شنید بتوان بروی تکوه بدی
کرد تا بعض چون کرد امن؛ از نیزه غرض چو سخن الله نطق؛ سیف کند برهم اجزای سخن تا الکه غضب سیه
تیغ بر افراشت دل داد؛ و سبب آنکه کلمات این دو بیت دیگر که صد شمرد از هر کوه دو می نماید؛ خسروی
در صلابت علامه شاهزاده عالم و عالمیان شاهزاده سلیم محرر که بعض اکثر خطوط ادوار حقوق بحر بعینها
و در ابتدا محاورات تمام دارد از منظومات که اکثر این ابیات نوشته بود بیت کی که حمد حق خلیفه عجا
کند بر افراشت او رتبه کند کند ستان و تا جان دشمن کاوی که عاقبت بجفا بپرورد کار کند سر کرم
اعجاز او شود روشن؛ ضمیر ذات تو کرد تا یاری غنا کند؛ بیا در سچ تو چو بحر دولی نیک خطوط تا صدق صبک
کند تا زرم بجلوه تعلق بپرستار در هر دو راح بست نمی بپرد چند آنکه هر که کرد عکس لیش دیدنها فتد یاد
ببرد نقا بلطف طبع موصوف بود در اشعار معنا خاص بسیار انجم نوشته شده نوادرها او بیت بدرود
بر سند اگر نه محرم دلست؛ نه صد هزار نکو بیدلم یکی بجا؛ من از تو چه مرکان بدل بعد شادم که از صدا دلم قرص
هر کجا است شبی که ناله کردم فلک بره فرض بلی ضخان من ابن پیر بجای عصا؛ یکشنکان عشق بحر میکند
که چشم اگر چه چو خوش ابها نشاکوی است بسطام شهر حضرت است از خواص شهر است که کرد جماعتی
و در چشم هم نبید و نیز اولیه که دانو الا ابطحی است که کند در هر بدو دمع و بوا بر بیفکند تا آنشهر فتنه
خوش منشا بجز وحین بسطا از علما با نام است فان مرغ ارب در عقل لطا حکم صفا جدا دارد بوقوف بعض
عبرت و صبر بصواب از سیر و ارکشته موجود را عصر بحصص و در داود؛ و دیگر از رضا فانش برنام جای
که مگر تا پاکی دل ان انما زند الیسلطا عنظید و طوی کرده ما دام که ما او بیثار به تخفیف تا بدار هم بهر بحو
مسکن و مولد سلطان العارفین شیخ ابو یزید شیخ ابوالحسن خرقانی شیخ ابو یزید طیفور بن عیسی بن سروشان اکبر
مشایخ و اعظم اولیا بود تا حکمه چند کعبه که بایزید در شاما بجو جبرئیل آدم شاملا ملکه ولد بحمانشیخ ابو سعید

ابوالحسن است که شیخ عالم دانا بایزید بی بیم و بایزید نی بیم او در پیله که چون موج آید چند دم عرش برفت
در سینه و سیاده دیده نظام کرد سکون و بحر او کشت بصدق سینه رفته شد کرد و بعد از آن ملاقات حضرت امام جعفر
شد هر چه یافت از حضرت بایزید نقل است که چون بر روز یکی نصیحه رسول صلی الله علیه و سلم نوشت السلام علیک یا بسطام
از روحی چون آمد که علیک السلام یا سلطان العارفین چون کار او بلند شد سخن او در حوصله هر اهل ظاهر نگنجید هفت
از بسطام بیرون کردند شیخ گفت محل اهل من مکشید؛ از انکه نمی شود گفت خود نکالان ایشان که بدین باری بشد
یکباره هفت بود برخاستن رفت که سبحانی ما اعظم شانی چون بخود باز آمد مریدان گفتند که بر زبان تو چنین رفت
شیخ گفت خدا تا خصم با یزید باشد دیدیم که یکباره دیگر اگر این سخن بر زبان بیان نکنید بر یکبار کارد در تن
وقت چنانکه آن سخن گفت اصحاب قصد کردند خانه از شیخ پر شد چنانکه بر جا کوه چنانکه تو شدی اصحاب
از خانه بیرون میکرد و کارد میزدند چنانکه کاردها بر میکشت چون ساعتی برآمد اصحاب خود شد بایزید بیرون
و در محراب چنین صعوه کسی شد بیدار چون حال باز گفتند شیخ گفت بایزید این است که می بینید بایزید نیست آن بود نقل است که روزی
مریدی با احمد خضرویه بود که هر هزار درم کرده مرقعه در هوا میبرد و با جماعت بیدید با یزید رفت با یزید گفت
ای احمد تا چند سیاحت و گرد عالم گردیدی احمد گفت آب که بیکجا بماند گنده شود با یزید گفت که چرا دریا نباشی تا نه گنده
شدی گر لبت با یزید دیدی سخن احمد گفت فروتر ای ما فهم کنیم ولی سخن تا هفت با بیکفت هر دو فروتر می احمد بعد
فهم کرد شخصی را امر معروف و نهی منکر بود گفت در بولاک با شیخ که امر معروف و نهی منکر نباشد؛ شاید در هر کی در ولایت
خلق است که در حضرت حالو از عنان اوست که بنده اش بیم بر او را نه که به هیچ یا شد؛ چون شمر با ما هم رها بیند گفت
محبوب است که اندک خوف بسیار شمارم گفت چنان باشد که نمانی که با چنان نمانی که هیچ گفت خود را دل با
و بیاده گفت اول آتش در وضع با کسی نکند که غفلت کند هذا من انفاس القدسیه؛ بیت که شکر بالا
باشی که بر محبوب هم بود باشی که اینجا بود کرم که آتش خرمن تنها باشی کرم جمالی
تحو باشی و انک پیش خلق هم نکو باشی خواهی که چو صحبت الفعل تو خود و صفت تا هم گرم کند
باشی سلطان شیخ ابوالحسن خرقانی سلطان سلاطین مشایخ بود؛ نقل است که روزی سال ده خرقان چون ناز
خفتن بکنار این بر بسطام رفتی و به تربت سلطان العارفین بگذشتی بالیکی و گفتی بار خدایا از انجه بایزید
داده ابوالحسن را نیز قلیل بده و باز گشتی و نماز بامداد را با اصحاب کرد که تعلیم داد چنین رفت تا غایب بدا و از امد

که آنچه ما را داده‌اند از برکت تو بود شیخ گفت تو مبتدی بیست سال پیش از من آمدی گفت آری و لیکن چون به خرقان گذر
کردی تو بودی مسکین که از خرقان با اعتماد سینا که محتاجی در نماز بود در مشهد اکردند که ای بایزید
تو را شفیع او ساختی و حاجت برآید گفتم خداوندا آن تو حبیب هاشمی و لیکن داد که آن تو بنده آخاص کرد او را
ابوالحسن گوید آن تو را شفیع برده مقصود حاصل شد شیخ گفت چون به خرقان رسید دید که جهاد و جمله قرآن
بیاموخت روایتی دیگر آنکه بایزید گفت که فاتحه آغاز کن چون به خرقان رسید قرآن ختم کرده نقل است که چون
ابوسعید به نزد شیخ رسید گفت درویشی هست تا چیزی بگوید شیخ گفت ما بر سر سماع نیست و لیکن موافقت تو
چون بگفتند شیخ برخاست آستین بجنبانید هفت بار قدم بر زمین زد و جمله دیوارها با ما انفاقاً بموافقت او
جنبش آمد ابوسعید گفت یا شیخ بنا را خراب شد گفت بعزت الله که اگر موضع عمارت نکردی تمام و زمین موافقت
در دو صومعه آمد نقل است که جمال الدین شیخ بیا بن رسید سال چهل تمام از نماز داد ابوسعید ماز خفتن گذارد
و دو الله که نشنید از پس کرده او را بشنید که هاتف ای ابوالحسن خواهی که آنچه از تو میدانیم با خلق بگوییم تا سنگسار
کنند شیخ گفت بار خدایا میخواهی تا آنچه از رحمت تو میدانم و از کرم تو می‌بینم با خلق بگویم تا هیچکس سجود
نکند آواز آمد که ای ابوالحسن نه از تو و نه از ما و گفت آنچه دل است اگر قطع و بیرون آید جهان بر تو کدورت و عداوت
برنخیزد نقل است که ابوعلی سینا با وی اتفاق شیخ عزم خرقان کرد چون به وثاق شیخ رسید شیخ به هیزم رفته بود پرسید که شیخ کجاست
اندر خور آمد که آن زندیق کذاب را چه کنی و همچنین بسیار ها بگفت چه زن منکر وی بود ابوعلی عزم صحرا
کرده شیخ را دید که می‌آید و خروار هیزم بر شیر نهاده ابوعلی از دست برفت و گفت شیخا آنچه حالت گفت آری تا بار
چنان گرگ که زنی نکشی چنین شیری بار تو نکشد پس به وثاق آمد و ابوعلی بنشست و سخن آغاز کرد چون پاره
بگفت شیخ گل در دیوار آب داشت و آن از دیوار فرو رفت بر خاست و گفت ابوسعید که این دیوار را عمارت میکنم چون
در دیوار بنشست و دستش بیفتاد ابوعلی برخاست آن بنشست و همی بزیست آن بنگاه او بیابد نیز رحمت و بعد
شیخ بازگشت ابوعلی یکبارگی از دست شد نقل است ایمان دراو پیدا فلسفه و طریقت کشید چنانچه در آن باب
نوشته مع نقل است که بیت ما کرد شیخی بود بیاد بود و در کرشمی از بخور بی عاد بیوادیده که پیدا رسید تا دنیا بود
از ایمان آغاز کار بود داده دلکی که با هرا دید که داشت جز یاد تو سیخه خاطر تنگ شده یاد تو چنان فرو
گرفتش که دراو را بیخ آنش هیچ چیز دیگر نگذاشت ضیاء الدین محمد که ظاهر در بحر فضل او بطالبی بوده و گاه

که علاوه فضل و کمال کمال ظاهر در بوستان خاطر میشکفانید چنان ابیات از آنجمله است بیت بجهر نبود که صورت
زیرا که بجز جواب نیست هر که دست بسخن افتاد خرابه و کتاب نیست بیت هر که شمال الطرب نیست همه بوده ان
در باب نیست در عشق بی سؤال باشد کار امر که جواب نیست دامغان در جوار بسطام و قطعه ای در دو المحتاجیان
بادیه‌ای که هر که رفته در آن چون حوض المحساجی و آن چشمه ایست تند هوا در آن اندر و هر که از آن آب بخورد در شکم
شش شغلی کرده صحیح گفت از نوادر جهانی است که انجا صفات لطف و عمل می‌آید از بطن آنجا یکی ابوجعفر که از بزرگان
صوفیه بود در نفحات آمده که یکی از اولیا گفت که دید بعبد بود که تا کام کرده خود این بلند قدیم که از غم خضر
صلی الله علیه و آله و سلم نو بیرون تعرف همی تر از عقب وی بیرون رفتم چون اندک راه رفت مرا دید گفت هم چو
گفتم اراده است که با تو همراهی کنم و منع کرد و من الحاح بسیار نمودم تا اتفاق نمود و گفت چون لابد است می
آیی باید که تقدیم الاحیائی که من به همه گفتم چنین باشد راه خم هموار پیش گرفت چون پاره از شب بگذشت بودیم
ظاهر گشت گفت مسجد اینجا است تو پیش برو که با من گفتم هرچه تو لختی که نعلین در آن جهت در خواب شد که
بمکه آمد و طواف کرد و برگشتم و بعد ابوبکر کتانی را دیدم جماعتی از مشایخ پیش وی نشسته بودند بر ایشان سلام
شیخ ابوبکر گفت که رسیدی گفتم همین ساعت گفت از کجا آمدی گفتم از دامغان گفت چند شب گفتم دو شب با همراهانشان
دیگر ابوبکر بسیار تعجب حوال را با شیخ گفتم گفت او شیخ ابوجعفر دامغانی و این از عجب احوال او اندک است منوچهری
از شعرای عراق بعد اللیل سلطان محمود غازی بوده از مصرع بی صبر و بسیار فضیلت داشت بعضی کلمات نهاد
دیوان او بسیار ولیکن اینجا آن است که نوشته شود از آن بعنوان سخن وار آن جمله این است بیت ابیات کوه هست بدامن
پالیز معجز و غیرپوش کردند چون جامه‌ای نیست تاریک چون بدر دو سلطان آرد مانند بروی انداز
نشستند و بریز و بریزن عنبر کردن بحر شکنند چون دوماه سیر شاخ خیزد دم چون ناقه بنشیند
همی چوزا آمد و تلادو دوتا همی آید فرزین مجسل چو کشتی آمد از عنبر زنی سر البرز زیر قرص خور شید
چو خون الوده زد سر کس بکردار چراغ نیم مرده که هر ساعت فزون کرد روغن ندیدم با ادب خوانی کردی
کمی که کم همچون خزاد کس چنان که کیرد زبان معدن بخار از آب خیزد ما بهمن بجست هر زمان از صبح برقی
که کسی که تاریک روشن چنان آهکی که گرم گردد بتات بنشینید کسی خندید ایمن خرابی بر آنکه ابنه نشد
که هر نیم ساعت کرد جوش زن سرایتها زحمت خواهر و در دلها اهلش نیکو تا زمین کن چون کمان علم بر عزم

چه بر پیشان بود با شیخ گفتم چه شود تو مکاشفه بر احوال او مطلع کرد که نعمت انکار است و گفت صحبت تا چند
بی الاحی که مستوی میکند و کتابهای خود را در کوی خوش جبه صورت و لباس هجله گفت و ندانستیم کار دار است ملک الکرام
او را هر که بدیده بود ابراهیم بن عیسی که بر یک رتبه زمینی و ابوغریب که صاحب خوارق عادات بود و ابوعبدالله که بزرگ جهار
سال در زمین بی غذا و آب مانده بر سر ده سال اولیائی نظر و انتظام داشته ابومسلم مروزی از فحول علمای
وقت است اختلاف بسیار است حاوی نظام الملک تغانی حسن اصفهانی از آن حدیث برخی اعمال و تدبیر بیان او
که از جمع منتهی میگوید بر کشتی را مفتخر و طایفه از مورخان بر آنند که ابومسلم با ابوجعفر حکم میشد و من دو دانا
است که از فرزندان سلطان سلیط از زمان متولد شده بود که ملک عبدالله بن عباس بود و عبدالله بن علی بن عباس
دانسته او را اعتقاد و سلطنت بر بنی امیه شد و علی ابوالعباس و ابراهیم بن عبدالله عباس را دعوت نمود که من اولاد
ایشان علیهم انجمه که فلان است با علی بن عبدالله سبب نیز حمزه اصفهانی ابومسلم در ماه اصحاب در اصفهان متولد نمود اما
در کودک شش سالگی با فن و مرگی کوتاه بالا کوتاه و شیرین منظر دراز بینی کوتاه ساقی بود و فصاحت انصاف
داشته و بلغت عربی و فارسی تکلم مینمود و هرگز او را کسی خندان ندید و با کسی مزاح نکردی و از هیچ فتح تازه روی
و از هیچ نکبت و مرگ نکشی و باد انجمن به خصوصان خود کستی تا دیدن غیر نخواب با نه و عیش غیر بحد نیک
بود در کنار زیاده از یکبار طعام نخوردی و سالی یکبار بر فراش زن خواب بکرد هر که از مجلس چیزی نخواستی و بکهر اد
طباخ داشتی و هر سال هزار من نان در مطبخ او بپختند و صد بی گوسفند سوای مرغ و گاو ماهی خرج میشد و در سالی
که حج میرفت حکم کرد که هر که محتاج طعام و شراب باشد در فاقه از سرکار او باشد و نیز منقول است ابراهیم امام در ایام
بیت المقدس در حکم مرد و خروج نمود و مدت هشت سال و دو ماه پای برسر نهاد ملک جهان را از خوارج آل امیه
کرد اینکه گویند هشتصد هزار مرد را در مدت بیست و هفت سال بکشت و عدد معارک زیاده از نیصد مرد
بوده در سنه هشت الکی بفرمود منصور دوانقی بقتل رسید لعنت الله علیه ابوجعفر محمد بن علی الملقب بجمال الدین
اکثر اوقات در زمان او جوان جامع فنون و سوزن دها و علو معنوی کرد و بدینحال مداکرده که سلطان محمود بن محمد بن ملک‌شاه
ملک گرفت سال چند در آن دیگاه روزگار گذرانید پس از آنکه اتابک زنگی بن آقسنقر والی موصل و فاقارک شد
جمال الدین را وزیر ساخت همراه خود به دیار بکر برد چون اتابک در قلعه جعبر کشته شد پسرش سیف الدین غازی
بر سر حکومت متمکن گشت بعد از آن خویش را وزیر ساخت و او را بخت و عطای تو جمیل الانعام و اکرام نموده که بجو

کنند که سلطان بامن گفت که من برده دهقانی بودم که پرستش آتش می‌نمود و در آنکه مشغول بودم مبحث از صبا کرده
خوش بودم بکنیسه رسیدم دیدم که جماعتی به عبادت معبود حقیقی مشغول اند و اطوار آن جماعت در نظر مستحسن
نمود در آن ملت در آمدند پدر دین و اصل و مطلع مرا مقید ساخت و من بحیله خود را از آن قید خلاص نموده کاروانی
از صفاهان به شام شتافتم و کنیسه مجدد اسقفی قیام نمود و بعد چندگاه که به خلوت پرسیدم استعداد میرا کمی کرد
بو تا زنده او در من نظر مجمل نمود چندی که هادم اللذات بر او قابض شد و در مرا با هر که بر مجموع و یوم الاجر
البرر مسموح حواله فرمود و مکرر مصاحبت او در آمد بسیار بیک و بعد از آنکه بعضی زندگانی او بنا در تمام شدند
بر سید که بر اینجوان تو میکرد و اینده که از آن با خود بیاید آخر الزمان در سرزمین عربی دولت بدید نماید
تمامی ضوی و نور با بخت آنحضرت رسیده تا بار آورده داورانی ظاهر کردی سلمان گوید که بعد از فوت هم بصحابه کار وانی
محاز کرده پس از آن نه وصول به وادی القری کاروانیان مرا به یهودی فروختند آن یهودی برادرش فروخت و بعد در
مدینه منوره بتقیه در آن ایام وصول پیغمبر آخر الزمان در آن شهر معین و قوع یافت و در محل قبا بار ساعی مجدد آن
حضرت شتافتم و کلمه توحید بیان آورده و سرگذشت خود معروض داشتم آن حضرت فرمود که خود را از آن یهودی
باز خر آن ملعون از پیغمبر التماس تمیمی نمود و جواب داد که سیصد نخل خرما نشانده و بر سر و تو چهل اوقیه طلا تسلیم
نمائی از بندگی خلاص کرد انم و کیفیت مدعای او به عرض رسانیده امر آنحضرت در زمین کوه ها زیر و صحرا
بنابر اینکه آنحضرت سیصد نخل به عنایت فرمود و از آن پس چنانچه خود آن نخلها را دانسته بدست جمیع آنها در همان
سال بار آورده و در همان اثنا از اموال غنیمت مقدار بیضه مرغی بنظر ابوبکر و حضرت آمده آنحضرت طلب
فرمود این طلا را بآن مخلص تا بدان یهودی دهد و خود را خلاص کرد انس ابوبکر به یهودی تسلیم کرده و آن بقید
نجات یافتم و بعد از آن رفت خواهم کو نیز اورد که آنحضرت همان روز امیر سلمان فرمود تا از او نام سر علم او را
وعم سلمان از روایات فعال و بیت و بنجاه و بر روایات اکثر سیصد و پنجاه سال گفته اند و یکسال سی و شش هجری در خلافت
امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب علیه السلام وفات یافت شیخ علی سهل بن یزید بن تر بن وی عفار و علم داشت چنانچه در و
عمر و عثمان لعنة الله علیهما در صفاهان شده سپهر ارادت و ملازمت داشته چون علی پیش از آن که اتابک خبر کرد که جمله او
ابنای نزد ایشان بخاتم اوست که تو آنکه بر علم و تحریر و فقر و عافیت در زهد و احوال و نوم سکنی نامه شیخ نجم
الدین باعث مجاز و مکرر تو از عالی نقل است که بر خود بیمار گذاشت شیخ رفتم چون بمکه رسید بخانه ام آنجا

سبلت خبر نکته ناتان دهن ؛ بیم کاه سپاه لات امشرقی ؛ سوار نیزه و تابان و خنجر افشان ؛ بهش کارد ابروی کوته نیزه
کند اندر دل دو کوش بخشش ؛ خواهم که بدانم من جانا که چو خودای ؛ تا از چه انجی با از چه بهادری که هیچ
کویم با تو ز سخن خوش ؛ صلح کینه بدانکه بصلت و وفاداری ؛ بدخو بکجنگ بدخوت کرکرد اخر بدخو
از آن خواهی کشتن زاری داری ؛ نیکو بخشیم من دیگری و یار ؛ خوب بطمع من در خواهی که بر این جنگی کر
تو اغازی صلحی که تو بوینک ؛ نو دیگر تو انکیزی عذر کمینش ازی ؛ دلم ایدل تو دانی که هو انو کند
لب ... خال کف پای تو کنید ؛ چه دعا کردی جانا که چنین خوب شدی ؛ تا چه تو جا کر تو نیز دعا تو کند
جهانا ... بدخو جهانی ؛ چو شعر ... ناز کانی ؛ هر کار کردم تو ازمایش ... فریب ... راکه
وکر ازما ... صد ... هما نی هما نی ؛ هم ... بر ... کار ... که بکر ... بر ان ... طع
مر ... العر کند کان این او ... ان محتوی ماند که ... انجه ... فری ... تکران ... شدن ...
خراسان داشتند مکر ... ماوراء النهر و غیره که در این سمت ... اقلیم واقعند ... هر چه ...
تعلق بعراق عجم داشت بیت بیا باغ ... کل امد در باغ ... زنجعد ... انکه ...
سر ... کن بخواب ؛ سهی ... نال بر کش فراخ ؛ ... کر ... شاخ ؛ ... ان
که عهد کاه ابد ... بیان ؛ هو ... لکشت ؛ ... دل ... ان ... ؛ ... ان
در او ... ان دل ... اصفهان از بلاد معظم ایرانست بیت اصفهان کا هل جهان جمله مقر ... ان ؛
کانجا ... شهر معظم بود ؛ اکرچه بعضی حکما از ... طول و عرض از اقلیم سیم شمرده اند اما اصح انست که داخل اقلیم
چهارم است چنانچه ... دو حکم ... طول ... و عرض ... ط ...
ودر بنا اصفهان اختلاف ... کرده اند بعضی کفته اند اصفهان بن ... لوط ... بن یافث بنا کرده و بعضی
ایث اصفهان بن سام بن نوح بنا کرده و ... اصفهان لفظ مرکب ... اسپ ... شهر ... بعضی ...
بوده ... و بعضی کفته اند که اصفهان نام تمام کشور ... در عجائب البلدان امده که این شهر در ... هو ... دخواند ... با
انکه ... بنی اسرائیل از بخت النصر ... بیت المقدس ... کرده ... عالم ... شدن ... اصفهان
موافق ... بیت المقدس ... در ... بنا کردند ... انما البلاد ... که
انتهی و اسکندر بنا نهاده صاحب ... الفلو ... که اصفهان ابتدا جهار دیه ... کوشک و جوباره و ...

وچند نوع نیز داشت که بعضی از آنها مشهور نیند ... وچند ... خبر ... جو ... اکر اول کیان اول ...
الملک ساخته ... جهار ... شهر ... بیت و الحال ... مرکه ... کرد ... جو ... کن
الدوله ... بویه ... بیت ... فرمود ... که ... تموده از ابار ... امروز ... محال ...
و ... بیت ... امروز در تمام ایران شهری بزرگ و معمور اصفهان نیست بیت اصفهان نیمه جهان
کفتند ؛ نیمی از وصف اصفهان کفتند ؛ و شهر اصفهان بر کنار ... زنده رود که ... اند و ...
وازده ... هزار ... بر ... کرده ... ابن ... کرمان
که ... بیت ... اید
و ... ؛ ... ؛ که ... شهر ... اصفهان نظامی ...
و هوا ... ماند ... که ... هو ... کرم ... و ... ؛ ... و ...
نادر ... هو ... ؛ ... که ... ؛ ... و ... کو ... مصنو
بیت ... و عمارات ... و باغات ... باغ ... که ... ؛ ... انو ... است
بیت یک ... ؛ ... ؛ ... ؛ ... اصفهان ... کر ...
... اصفهان ... بیت
... با صفای صفاهان ؛ ... صفاهان ؛ ... دان ؛
... صفاهان ... صفاهان ؛
... صفاهان ... ؛
... صفاهان ... صفاهان ؛
... پادشا صفاهان ... ان ؛
... صفاهان ... صفاهان ؛
... اصفهان ... و ...
فارسی ... از ... سلمان منا اهل البیت ...
... اصفهان ... عبد الله عباس ...

اصفهان

سلغف کتب: چو کرم ذکر جاودان کند؛ مجلس او کور دهان نکند. و فوتش در موصل بود و علما عظیم بودند جلال
الدین ابجه دانشمند بنا البنا و غیره ماورد تصحیح کرد وی در طلب چیزی نبود در این زمان او در هیچ چیز مانند لا
مجرد شاخوره اخیادم کفت اینها به این شرح و وان ابد درشا خادم کفت صاحب ابن غیر از این دو شاهزاده صلاح
که صبر باید با بحمد او چیزی ساماداد جمال الدین کفت و بر حجت است فانبوه معنیم باید دانست جمله ابواب
داد بکو خواهیم یافت در شمار عوض سبب بهم خواهد اورد که در سال پانصد و شصت و شش اول کعبه را
جامه پوشید در آن سفر معروف است که انجه خراج اهل حاج بود باشد اتراک و شامیان در رمله و مدینه
چند از در محتاج رساند که سخت ان بیرون بیابان صیبی و ماناتی و در ان سفر همراه بود اطنان شکرا و در
العراقین بسیار بود و بعد از ان در وادی بود کمال تکلف و زینت ساخته بر کعبه نصب کرد و در وان کهنه را بمدینه برد و
جمع خونابه بود سلطنت او و فتی که فوت کرد مدت همان نابود عادة فوت کرد در زمان سیف الدین غازی بن
حاصل تعلق داشت چو غازی بمرد کشت برادرش قطب الدین مودود ضابط او لاتب کرد اقطاع
جمال الدین و دیگران امد بنا بر تصحیح او امتیاز یافت و بعد یکسال که در حبس بود رها شد بخاو ورج
اصفهان برو اخ فرمود بیت بر بهر بکنای بکیچند کار کذاشت بر وفات از ین خوی نام یاد کار کذاشت ابو الحسن
الملقب بجلال الدین عضد و فوت جمال الدین رضی الله عنه اورا پسر بیست سالگی خونخوار او بوالحسن احسان دید خوارزمی طوس
انسان سکانت و الوی جهان باقی بر اقراب اعتاشر کان کتاب الجواهر و الآل را در انشا بنام او نوشت ابو عبدالله
محمد بن محمد الدین الملقب بعماد کاتب پدر امام جوابی بغداد و کتب کمال فضل و وجود حلم ما هر کشت ملازمت و بر مجیی
هبیره و بجای او ناظر بصره کرد اند چون یکی چند سال ادبار بهم پیوست عازم دمشق کرد بدمشق ملک العادل نور الدین کشت
و دران و او نام برادر و محمد در سال دارالامان نور ننشت چون اخر سلطنت نور الدین بینوا کرد بدار الخلافه
ملازمت حجاب بدیر مرصل اقامت کرد بعد از احوال سلطان صلاح الدین بتصحیح و لابت شام از مصر درکش عماد
الدین در صلب علای نعمت سپید که کنید مکیند بفکر باشند در انعام و ربانی برسیلش بر داشتند و شرفی بوانن کرم ان
بخوش و عیش بر گسترش شد بو هر اینه بعد از فوت صلاح الدین بکلی از ملازمت ملوک اعراض کرد بتصنیف الیف
تا مکانی که ساحب ان انقطاع ابنای منیت عمر از اشنا در شب بجو استر لچین یاد کرد کرد ان ثبت
نحس این بدو جند اغا فل ومنت چو بپایان را و روز انچنان دست که حیث اخف خواهی در انحال کرفوت

دوران افلاک. نه خبه سال اگر بچه هر از اد: سوش و نر که هونا یا ید ان نصیف عماد الدین بلن نجیب که
نوشته مشهور کتاب خریدة القصر: کتاب خریدة العصر: کتاب البرق الشامی در هفت جلد: کتاب السیل الذیل
کتاب نصرة الفطرة و اخبار دولت سلجوقیان: دیوان رسایل: دیوان شعر چهار جلد: کتاب الفتح القسی در دو جلد: لیث بن سعد بن
در مجلد بغداد ان شامی منسوب که لیث انعمال الله نعمه بود اما بخت مالک فوت دیکر داشتند کویند هر سال
لیث هشتاد هزار دینار بود و هرگز زکوة برو واجب نشد چه بخشندگی نشان ازین ساله استاد منتهی و هرگز و او بنده که هر روز
سیصد سکین را طعام دادی بعد از ان طعام خوردی ابو سهل سلمان بن محمد المعروف بصعلوکی در عصر خود
بود و در لغت و نحو و کلام مستثنی بود بر جستند و اسلام از فعال و صعلوکی سپید خوا داد که نقال میشوانند بود و مجهو
بود باشد و صاحب کمال و فضل ابو سهل را نسبت او بر سلطان خوی ندیده و ولادتش در دیکر که فوت و وفاتش در تون
در سیصد و نود و شش داده حافظ ابو نعیم جوانزاده در اجزای شرح بر دکتر صاحب حلیه و تقلید بسیار ساخته و احادیث که در باب
بیت طیبه اهل واقع شده است سخن بگو بسیار ابو عبدالرحمن تابعی یکی از قراء سبعه بود و فضلیت دانشمند سال
صد و شصت و شش بجانب آخرت توجه نمود ابو علی الطاهری از محدثان زمان بود در اصفهان مجموعات او مده
که در بغداد انجماعت بطلب الحدیث حضر از مجلس افاده مستفید شد ابو بکر بن داود فقیه کامل بود و منظر ابن داود
جو انشا بر پدر او ورده که چو خبر فوت ابن سریج در سید کتاب بر در فوت کاغذ و قلم از دست بیفکند
کفت مرد که این مجموعات او کوشش کرد و او را تصنیف است مثل کتاب الزهرة و کتاب الوصول الی معرفة
و کتاب الانذار و کتاب الاعتذار و کتاب الانتصار محمد بن عبدالله بکار و ابو بکار بود صاحب طراز الاسنان
عبد ابن محمد نوشته از تصنیفات او یکی تاریخ است از احوال اصفهان و آن بتاریخ اصفهان مشهور است باشد و فوتش
در پانصد و پنجاه و پنج بود شمس الدین محمود سلطان العلما علامة النظام از مصنفات او یکی شرح مختصر ابن
حاجب است و دیکری شرح مطالع و شرح تجرید و شرح منهاج البیضاوی و شرح طوالع ابو الفرج بن علی بن الحسین
الفرشی در نحو و لغت و طب و نجوم و شعر و موسیقی و اخبار و ایام و حدیث و نظیر نداشت از جمله مصنفات
یکی کتاب الاغانی است که در مدت پنجاه سال جمع نمود احمد بن عبدالله مشایخ حجاز و خراسان را دریافته بود و فضل
داشت و کتاب حلیة الاولیا از تصانیف او است و تاریخ اصفهان را هم او نوشته در جماد الاولی سنه و فوتش بوده
موسی بن عبدالملک از وزرا بود و کتاب است ابتدای خلافت خلفای بنی عباس مناقب تا مناقب بنوعه و بعد از ان در اب

رجال علما
اصفهان

نزد امیر تمیم المعز لدین الله بغایت معزز و محترم گشت و هم در انجا دست ارادت در دامن محمد بن معد العلوی
غریبه دانایان می دانست و صاحب حشمت و منزلت شد تا نام محاسنش مطوی گشت حکیم ناصر خسرو از دانشمندان
زمان بود و دیوان و دیگر رسائل او مشحون بانواع حکمت است اما بعضی از ارباب غرض بسبب سخنان او طعن میزنند که
مذهب تناسخ داشته و بعضی در وی تهمت بد مذهبی بسته اند و در رساله که بنظر رسیده احوال خود را بالتمام ذکر کرده هرآینه بدان اکتفا
کرده بخط تحقیق احوال او کشیده میگوید ابو المعین ناصر خسرو بن حارث بن عیسی بن حسن بن علی بن محمد بن
بن موسی الرضا بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام که در اوان طفولیت در سن پنج سالگی مشغول بودم
بتحصیل کمالات تا در سن نه سالگی بحفظ قرآن و در سن ده سالگی بعلم لغت و صرف و نحو و عروض و حساب و ... مشغول شدم
و بحال در انها مشغول بعلم نجوم بعد از ان بعلم نجوم و رمل و هیئت و اقلیدس و ... و مجسطی
... و هند و یونان و بابل ... سال اوقات صرف نمودم بعد از ان بفقه و احادیث نبوی ...
و قرائت کردم کتب ... در فقه و احکام ... یاد گرفتم ... بعد از انتم ... باب ...
و الجبل ... سال بعد از ان بعلم ایمان و اسلام و شرایع و مذاهب و ... حکما ...
و قانون اعظم از ریاضات و تجربات و ... منقولات ... بالجمله حکمای اهل عالم اولین و ...
کذشته ... در این علوم ... بعد از ... که ...
و ... مشکل بود که ... بعد از چند ... در مصر ... افتاده ... و تذکره علوم ... عصر
و ... در ... و علی ... ابوده ... حاصل ...
جمعی ... بعد از ... کار ... که در مصر ... کفر ... کردند
بکفر و قتل من ... از معتقدان ... بود ... و ... در مصر ... سعید ...
با او ... در ... بود ... کردم ... بغداد ... المستنصر بالله ...
چون این ... بود ... بود ... که ... در ...
کرد ... تا ... ابوده ... و ... که حاکم ... بود
ملاقات ... بتبلیغ ... حاکم ... ناصر ... کفتم ...
حکمت ... کرده ... علما و حکمای ... ایشان ... کردم ...

وکفت

وکفت این تصنیف حکیم ناصر خسرو و در امید ... او فضلا کتب ... چون ... نظر کردم اکبر اعظم بود
از مصنفات ... منطوق ... واجب ... که ... کفتم در این ... خصوص ... امد
سالها کرده ... کرده ... ناطوس ... که ... ابلیس ... امد
حاکم از روی ... که ... شخص ... کفت این ناصر خسرو ... حاکم ... اسید
و ... کرد و کفت الحمد لله که ... رسول ... منصور ... خواهم
در ایشان ... و مخالف ... مستنصر ... کرده و تکلیف ... و شغل ... کردند ... کو
... حکم ... الحق ... امر ... دایم
الاوقات ... مصر ... که ... الامر ... بعد از چند ... ایام
نزد حاکم ... کفت ای ناصر ... بود ... اکنون ... ممکن ... که ... از
... که ... فرستاد ... ما ...
بود که در این ... شاکرد من بود ... کتب ... صنعت ... کرده ... بود
... و در آن ... کتابی تصنیف کرده ... ایشان ...
... کتاب ... شد
... کرده ... علما و فقها ... بکفر ... کرد ... حاکم
و ... و ... کرده ... بعد ... که ...
که ... علوم ... از ... علوم که ... فکر
... حاکم و کفتم ... وصف ... از این ...
... کرده حاکم ... کرده ...
... و ... کرده و ... حاکم ...
... حاکم
... و ... حاکم
است ... و از نظر ... کفتند ... حیات ... همراه کرده کر

چل و چار ... کرد ... دسته ... ملک ... اکر ... نو انکس ...
... خود را ... بدانی ... باشی ... از ...
تو شاکردی ... ابو المعالی نحاس کافی کاردان ... محمد ... سلطان ملکشاه
... ابو المعالی ... سلطان ملکشاه ... سلطان برکیارق
سلطان محمد ... ابو المعالی ...
کرده ... المستنصر ...
... که بدان ... برادران ...
سلطان برکیارق ... سال
ظفر ... هر کر ... سال ... کام ...
همه ... که هر که ... حکم ...
دیوانه ... که ... بجوم ...
کم کنند نجوم ... لشکر و
لیکن ... که ... لشکر ... چه ...
چه ... هر که ...
بود ... وای انکه ... بزرکوار ... اکر
اندیشه ... از ان ... عالی ... صدر الدین خجندی از
روسای اصفهان بود ... خاندان خجندیان در اصفهان ... فضل ... دانش
... ابو المظفر ... صدر
الدین ... علما ... احسان ... شعر
دولتشاه ... صدر الدین ... اکر ...
صحبت ... صدر الدین ... صدر الدین
چنانچه ... فرمانا

بیت

بیت بزرکوار ... که ... سر افراز ... نسل ... فضل و هنر ...
هست ... بدین ... که ... بفضل ... بکی ...
اکرچه ... چنانکه ... سازی ... کشیده ...
... که ... که ... الدین
اکرچه شعر ... اما ... رباعی ... نظر ... کرد ...
... روز ... افتاب ...
زلف ... زند ... بکر ... تا ...
و ... یاران ... که ... بکام
... جمال الدین ... الدین ... و
... خورشید ... از ... و ماه ... و مصدر
... بیت ... خداوند ... مرا
سر ... کوی ... ازل ... خوشم
... که ... دلبر ... ولیکن ...
... شرف الدین محمد شفروه ... از فضلای ... مواعظ
... سلطان طغرل ... از ... بر
درکاه ... سلطان ... و کاه کاه ...
... که ... عموما ... حکم ...
... کلام ... بیت ... صانع ...
و ... حکمت ... علم ... خواند ...
... مغز ...
چنان ... دل ... چند ...
کر ... ناظر ...

مرا بیاورند بعد از آنکه سه روز در منزل بر فتم علی از اعمال امیر ... ظاهر کردانید که ایشان در میان ان سوال افتاده
ایشان را ... خاطر جمع کردیم با یکی از شاکردان ... و جای افزار خود کرفتم و
بدکان کفش دوزی رفتم که پاره شده بود بدوزد ... شاکرد از احوال واقف بود تا کاه ...
... تنها می امد و کفش دوز ... از دکان بیرون رفت و ... بیاورد و امد و باندک زمان باز امد و
دو قرص کوشت اورد کفتم این چه شور است و این کوشت چیست کفت جوانی از شاکردان ناصر خسرو با فقیهی بحث کرده
بود فقها از جهة مذهب دین او را پاره پاره کردند هر یک از وصلی کوشت او ... بر ... و وصلی کرفتیم تا
ثواب باشد کفتم ای برادر کفش مرا بده که مرا چه جای که نام ناصر خسرو بر ... و خواهر ... کفتم
کرفتم و عزم بدخشان کردم ... بعد از ... وزارت کردیم و به بدخشان ... جای مبارک یافتم همه مسلمانان و اهل
مردم و دوستدار اهل بیت علیهم السلام بودند مکر جمعی فقها متعصب که بکوه ایمان مکر دند و از ان بحر بدان ... ند
... مسکن ... اهل ... و از ... بر ... ابو ... بدخشان امدند و اهل ان ...
مکر ... و ما خواندیم ... کرد ... از مکر ایشان ... یمکان ... کردم و ... که ...
... ایشان ... مشغول شد و ... سال در ان غار ... و خدا را عبادت کردیم تا کار بجائی رسید
که ... از طعام قانع شدم ... و یکبار طعام میخوردم الحال ... از ... کن ...
با ... امر کوتاه شد و عقل ... در عبادات ... واقع کردید ای برادر
... در ... غار ... کالموتی ... الکاتبین ...
... معارفت میکند با ایمان ... زمان باید که ... از علما و حکما و عوام الناس
... مشغول شود ... از علما ... امامت ...
... بعد از ان مرا ... وعلی اله ...
بر او ... در این غار ... بیرون ... ابو ...
غار ... ابو سعید ... و ... و تکفین ...
و ابو ... غار ... بیابد ... که در غار ...
دانستم که خاصیت ... شد ... و کفتم ... که ... بید الورد ...

بچه

چه حاصل که عمرت را چنان کردی ... که تو شیر ... مرا ... بیت ... ای پسر ... خویش را محنون
کنی : ... از چه همی چون تو کنی : ... ان ... زهر ... را ... بی معدن
کنی : خم زنون ... در زمان ... کنی : ده ...
همی : ... کنی ... خانه ...
کنی ... همه ... که ... مجالس
... ای ... که ... خویش ... شکیبا
بر کنی ... همکان دایم ... بلکن ...
در چاه تن ... جوانی شد ... فراموش کن : ... در کوثر کن : ... جشمها کو ...
... کوش ... هوش کن : ... جوان ... شیاطین فراموش کن : ... جان
دل ... کوش کن : اکر ... کر ... کوش کن : ابا ... زمانه
... ا ... ت : ...
... کوش ... اهن : ...
... : ... ای ...
... که عالم ...
... جان ...
... : که ...
... بی ...
... : ...
... : ...
... : ...
... : ...
... : کر ...

اقلیم چهارم

اصفهان

... که ... نه ... ای ...
...
...
... الدین ...

اقلیم چهارم

اب من خونه دل انجام است : از آنکه تو بی یار چه با یار کیست : و از اکر نوی ... کامست ...
کم ... : که ...
کمال الدین خلف الصدق جمال الدین عبدالرزاق است ... تذکره ... جمال الدین عبدالرزاق ... دو پسر بود
یکی معین الدین عبدالکریم و دیکری کمال الدین اسماعیل معین الدین فاضل بود و کمال الدین شاعر ماهر و
الدین ... صاحب ... و ... خلاق المعانی ... افتاده ...
تا آنکه جمعی ... و ... : ...
ظالمی ... : ... : علی ...
... مغول ... در همان ایام لشکر ... بدان ...
اصفهان ... و عاقل ...
کمال الدین اسماعیل ... که ... کمال الدین
اسماعیل کوشه ... کرده بود و پیش از آنکه مغلان بدان شهر ... جمعی از متمولان اموال
خود ... که ... بود از قضا انکشتری یکی از مغولان بدان چاه
می افتد ان مغول ... انکشتری ... کمال الدین ...
کشیده ... که ... رباعی دل خون شد و شرط جان کدازی این است
در حضرت او کمینه بازی این است با اینهمه هم هیچ نمی یارم کفت شاید که مکر بنده نوازی این است این ...
... کمال الدین اسماعیل ... بیت ایا ...
... :
... :
... :
... :
... :
... :

اصفهان

... از ...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
تعریف الترکند ... زمین ...
...
نکارستان : ...
سرمست : ...
و نقصان : ...
کرم و بخشش ...
عفو و حلم ...
که ...
جاما ...
بود ...
... در دل ...

اسب

از اثر لطف و عنف که بر علم لجاج آسمان و زمین را | حلم خدا با خدا اوفتد حق بکدام فرو برد طراز
احمد محمد اخلاق فرستا انبیا شرع خط لیغمبر ثنا را | آنکه بخواند زخم ناوک الکت از پیر راه چمارده معکار را
عکس جمال تو کرد لاله زار الحق صنعت کمال بداده برخ خار را | از پی طاوس صدف مروحه ساختست چهره دلدار و جنبش خار را
برد فرمان تو چو مهد جنون کرده بر سر کوی تو تن کشته است | بکر دو مریم عیسی تو فتحا وی صبحها تو بقضا تو افتقار
بار دو ملکوت و نعمت تو افشان بنیاد حلق بنو چو مرغ | کرد تا در هیئت نعمت سجاد و د بوسه بر درگه تو زمین کشور غبار
در علم تو شاد میرد سکون کوار شمال از کند عضله | کرد فلک تهمت عماری قدر تو اندر شد آگه قدر کرب مدار
تاب شعار تو گر تو صدا تا روح صبا کرد تو چراغها | اهل آیات تو بحر و قمر از اعاظم تو بخارات شما
شاها زخمت گر نشانم خوار کی از رهی سکوت ضل و غمار | شو شناس تو بر دکون رنجان گر تا عروس شعر مراست عار
خورشید هست بهر جهان سید لیکن بکینه سوی برج شرف | و له نمی صبح جهانم غلام کلاه همی بلبلو بعد بد لیل راست
بریدی فلک عزم کیسه تو دست بوالی بر بلاد بر کاست | جمع عطا بر و ماه و ابد عطیات اعتاد دولت
بنیاد مهین شعر کبریات روان وطال عرض اخفتست | زیبا کاکل و طب ابتکرات ترجمه را تو معظم رست
کرم که تو از کلشن عطا اجل کردی اقصور انتقالت | که بسته قصبن دار کبریات بو جای دل بارگاه کلاه است
سلیمان عنان تو هر کر کمال بدو که ما ثبت الحروف | بدایع طبع مطر بر سر ناد کر افتد از دهشت اهتمام
زد دل عمر مثبح کوتاه با لا تنها بد مهد قبای عمامت | زنبت پوش خون تو بوداد نهادی کوشه احترام
بچند بصنعت و محن ار بر ملوک ز کند از نظا خواجه نظامت | بیابان کمال تعصب بر سر سطح کنی خوش مستان دوری
همی صبا و ساهر مادام طرار بغایت بدرسم معنا | زلفا مجت تو معنا مستوی و معبد اری بر صبا
نگویم که صبا ولیکن بدرد اقبال نخواهم که گوییم دعا گو | بلی شغل خواهم نخواهم کرد تا جان عیش و خرم بدار السلام
وله عاشقی کر بلا بیر هست بزد عاشق جان خوب تن باشد | هر که در کوی عشق کرد تن دراستی عرق کوزن باشد
عشق جانان داد دست و نحو و تو وانکه در کوی و نحو باشد | عاشقان را کرم مدام بسکر خانه کور و هم کفر بل باشد
وله عشق سلطنت بتوست کشتن و کوتش بتیغ خویش است | که چو بقا هم ز اهل الله است آه هست دید بدر بد خوش
وله جهانیکو ترجیح من نبرد همه عالم غم بکش نبرد | منخواهم و اللذ بعد محراب که آن یاران کوی نبرد
وله جهانکت راه عشقبازی کر حرمت عشق بها در نگنجد | کوی بکر دار خلوت کند ابد اکرو و حب طامات نکنجد

چو چوم رحم که هجران الم بود شرحی بود که مرکز بد حالی ساد با یاد تو زهر و سنگ کرد و نام تو برت
زندگانی کرد تو کا خدا کر وصف لب تو بیسم رخسار کا خدا در غوانی کرد ظهیر الدین عبدالله شفروه بر حسن خم
الدین و خاطر در اصناف غیر عطا و جملات تو از داوران ابحه این الا الانور و این ایات است بیت
زباغ فلک یکبرغم نه بکند تن زخم جهان هیچ مرهم نه بکند زجور زمانه دل خویش تن بیکطرفه العین خرم نه بکند
دمی که نه کاستی تن نفس زخود دل و دیده معلم جمال الدین عبدالرزاق از اکابر طبقه شعر و نظم و نثر عقد
سلسله تحقیق و قران سلاطین ملک بالسلام میخند و لطف با تمامت و بغیر نظم و نثر صنعتا نیکو بسیار داشته بیا
در این قصیده لطفها از سیکند بیت مرا یکاه دبیری تو بود یاد قلم جنگ نضاره ها کر من ان غمدانم اکر جه
لا فخر هم ثمن بجلو که کز کلمه بر هم رکاب تاب نسند کان تو نثر کهن که زرتم مرا بخوان کر تو جان تا زی
تر ادوار معلوم تو عذر نمر اکر بنظم سنکار و شعر نباید گفت تو نخو بکو که من ابخای هیچ در نرم که قصد بار
زبان بریده چو تیغ اکر عرب بس کلک عجم تم و اشعار خوب جمله موعظه و نسبها مکر ترجیع که در مکه
صاعد الکفت و دران دو مرد عالم اشا صاحب تاریخ و تیا بسیار بوده الله وصلها شکر و فر بنامرادی
و دیوان اجمال الدین که از اشعار حکایت سکندری و مشهور و آنچه نوشته میشود از جمله این است بیت
الحذر ایها فلان و این زحمت الحذر الحذر القرار ایها قلان در این مرد و القرار مرا شدرو حاکم و آفات
در یک پادشا ظلم در رکوع هر آن وقت معیر در کی بیشکار در این او ظرف عهد او در وی بلا کل در او اصل ارکان و
دل او خم جمال ترکستنم با بلای لاله های و لخوشه عنجهر افروانش بیعنی وعنفستو کواه زیر تو کرد ابت فت الادو
بکن انصاف بیش از آن کرمی در قفه و دیگ نکند بر و ما جنید که فروغ اینجم بر بازده کاه قنی کاه لاوز و کاه له
قند هار خوجه فتن کرده ضلمت شد شانه قم هم نمکان تو از ثوات کیند اسوا حرمت ایت بر بادی
طبع ضیس خشم از جیب سکرو هر نقش با نکار خوش خلق و نرسی بحر جنکال ایت عاقبت خواهی بینی در بن
دیدار نا کی انجال از قید ملامت بدر قند داه نا کی این قال از حر کار نباید کرد کا دو جز تو حبیب سکان بنا
و دست تو این سخن ما زیجه بنو زد میخ هو شیا صلهم ایرا علوم دریا و تو عاقب تو شاهراه از دست سکدار ته
اهم زنهار چند چند بار از ای بار دم شو تا کی از ادوسیاه اصحاب شدم داد تو ملک معظم از اب بیش حکومت
مسند تا دره حاجت از این تو جنید کار زاد تو بخیم خوش بر بس خوب کم دو لیالطانی نا شو دیر حیم ست مرات

اصفهان

بعون بنا بر چه خدایگان زمان کند تعین یکدگر همی جان   بقیه که از آن شاه باند انجوا بدید بیش نو آثار حرص نسا و جو
از آن بیش که بی تحصول حقوق وطن نباغ سلطنت نجهان سر نکشید   کر عز او عمر علا او بقا او شان   جهانیان همه در سایه اش کریخته اند
چنانکه مرغ خود در پناه شهر شا   چو آفتاب یقین شد که نسل ادم را   بهست سایه شاه از وجود چهار ارکان
خدایگان سلاطین شرق و غرب   که از باغچه سلطنت دمند سنا   جلال دنیی و دین منکرنی آن شاهی
که از درش بیرا کردد جهانسلطان   چو غنچه آنکه دل برحریر چین بند   چه کوهر است که بگداخت دل صد خفقان
ز هو معانی خویش ورای طوی کال   ز هو معانی فلک برو زحشر پنهان   بعهد عدل تو کرکس از بی خوشاید بیش
چو خربن مطر بیابی کند بجوی خبا   نشو نام تو منبر همیشه بر محراب   چو کودکان همه او بسر خواهند از نزدیکان
تو عمر نوح بیا از آنکه بد عالم   عمارت آن تو بیلا البلاد بی طوفان   تو داد منبر بکار است که ز صلیب
تو بر کرفتی تا فوق بجای لرزان   اکر نبود سعی تو حلقه کعبه   چو نعل زیر سم خر بماند بی تحان
ز جو ملک نبع تو ابار امد   چنانکه جان کلستان ز قطره باران   تو ناخنی بر دشمنان بچنان ری
کز خنجر تو بسد کس سوی ایشان   ز فکر زعم تو اهل معنی را   دماغها شده چون کنبد نگارستان
اکر چه کوهر سفته نظم تو کرد   هنر کر تو شد نظم این سخن شان   عیار نقد سخن را محک تو نی امروز
اکر کسی از این کند کوه یا بجوان   ولی بجاذل خو همی نفس نزنم   که همچو شمع همی سوختم از زبان
زمین ز سایه بخت تو کی کند پهلو   هوا ز همت من راه داد افغان   اکر ز بخت برند صاحب طلسم
ز بخت خیل بر هوا او چو بر سر   ولــه   بصاحب معظم دستور بی نظیر   ای اهل فضل را بجمال دستکیر
ابر صحبت دو کر شاه نو خلق   همچون نفس بهجت بیان ظاهر   فریاد رس مرا که زبهر تو سکتم
اندیشه که زکار هجر تو النفس؛ انما کبر من این نج مرض؛ نیرا کبیر سروا لانیرا صغیر؛ بانجومن خطار هراک
کس کند؛ هر کز کسی که ازه بی جام حرس؛ از آدمی بی کند از بهر محن؛ کو کود کس کر بند بر تو؛ عنبر جفنی عنوان بجانه
من سر فرو کنند؛ هر صبحدکه باز کنم چشم خر خبر؛ مرنج هیکلی دو که کرده ملک شوند؛ حالی ز بهشت با کر زی
نظانر نیر؛ قطان وانده نان وغلط اکر وصف شان؛ بخند بر کی اهل هر کو نزنیر؛ بر خانش کعبتان
بدید ز هره بر چیاه دیدار نشستان بیر در احت الضمیر؛ سر هان هفت ملک کر احوال شان؛ زیغ
تیل انا بدست نکرفت نقطه فیه؛ کر بجا دلبر کند شکستان کذب؛ کودک زیم شاه نبود لب کوشش؛

بچشمی

نظم جهان ام

چشمی چو آبکینه و پیشانی چو سنگ   نقشی چو تیر کشتی و بینی چو کبر   ندی بسان آتش و موی بسان دود
رنگی چو نیل طرح و رکوی چو بوی   چشم این کر فند وطن ما ادرخ   در بند کوه ان دل فطرت شده اسیر
با انجمن چو نیف ماه اکر بعد از این   تنا عو ید اشید تنا نیدن شبیر   اکنون که شد طبعی در هر نت سهما
سر لعل از حضرت فرخنده ورد   اندر وطبعها همه فندین ضلال   چو این وطبع نکرد خلل پذیر
هرکس وطبع از تو تقاضا همی کند   لطفی بکن وطبع من بنده باز کیر   ولــه   اساس نصر از این خو بتر نتوان افکند
که دست همت این صدکلمه ز افکند   نخست طلبکه القاب از کرد مرش   سعادت املت خود دراستان افکند
سنان بکاطل جمله افتاب شد   بچشم ما اشعیر ایمان افکند   چو خشت عمر او داشت ملک فرو
فلک بنعل خو ادر اسبان افکند   نخج فروشد صد بهم دوز اندیش   که تا کند نظر چو نوان بر آن افکند
وله   بچشم عقل نظر کرد از یمین و یسا   ز شاعری بس اند جهاند بکار   همیشه بینی او از فکر ها دو نیو
دماغ تیره و دل خیره و رد از افکار   جگر بنیغ تا معنی بنظم آرد   که بر محک افاضل بود تمام عیار
برای کالی لفظی شبی بروز آرد   که مرغ و ماهی خفته بند و بیدار   چو شد تمام بر نزد تا تمام خری
که خود ندان از شاعری نا بیطا   بس آنکه چیز او خوابه بوسه دادن   کرا تماع فند هم منت بسیار
بر و کند از ظاهر چو سلطان سجد   خسیس بیت شاعر عوض بیعیدا   چو بیت کرد بمیراث شاه او اوری
در اوی شعرش هزار عیب عوار   یکی ز خاطع خو او یکی نفس   یکی ملکی کوید بکیش خود خواد
اکر بود عنان بخشی بالاتفاق الحال   خلاف عادت این عهد چنان   بلا از اسکی کاری عاید ای سکین
بمعدانه هنر کاری عاید اول کار   خلاف وعده خواهد کافندادی امام   در انتظار دو فند مویسه جهان
نه این طبع بتواند بر ید ز وعده   نثار خسیس بکوید بتوان نه دیبا   در این تقاضا دو قطعه بیش نظم افند
که عرضه کردن بعضی از آن بود تا چا   هزار منت خواهی تحمل افند بیش   کمینه تا خوشی بخوط وصا یار
بر بکار از بی دفع صلاح او دو کو   دعا کنند کسی را که کار او بکذار   حکایت بود با صاف که خوش کرخورد
نکو تر زبان خو چنین صد   ولــه   آن دیر قلم مرد دانی دو بینی است عظیم ناسا؛ بیا جاد نان کینه؛
نا خوش چه بلا تا که نانی؛ از جملات شها کینه؛ از اشاید که در این خوانی؛ شوان کعبتین بکو عکس؛ اندرش
چنان هر ارکانی؛ هر شاه از آن یکون تو می؛ وان قوم ظریف اصفهانا؛ عشق تو کرد شب ثنا مر اورد؛

اصفهان

زادی با لحظ جا و دانیو آورد ؛ در خصا بی به که تا دل بکم ؛ بکنفس آخر بدین بهانه بیاورد ؛ حال شوش وصل یار بکر بیاد خوش
از بهر شادی غمت بخویش ؛ خواهد که در از شوق برود وزد ؛ بردامن شادی بخویش ؛ اهل طلب فکر ام خویش
خود ماتن بهر دی غم خویش ؛ تنها نشستن شخوی همی خوغم خویش ؛ وز همه کس ازو کنی همه خویش کرجا شخن بیا
بکند ؛ هر کرا خوی تو از بی شادی غم ؛ شادی غم اوست خوی ولیکن حکیم ؛ چون تو غم و شادی شناسی ام نم برد
من از شرم جفاهای نهان ؛ باز بلا کنی همی خوی چو صبا ؛ و ز شادی و عیش در کنار در کران ؛ چند ناتنی کرد
نکتی جهان رفیع الدین مسعود لبنانی از اقران کمال الدین اسمعیل بوده اگرچه دیوان شعر جمع نموده اما هنوز ساده
عذاران بالغوانش صاحب خط نگشته بود که سبب اجل صحیفه حیاتش در نوردید شرانکتاب عمرش را ابتر کرده
کرد از اشعار شریفش آنچه در وقت تحریر یافته شد این ابیاتست بیت حکم عزو جلال جهان چو فرمان داد ؛ تر اکلاه
سر بلندی و تخت پادشاهی داد ؛ همی نکوی فلک در عدم بکر دید ؛ که او بد جهانداری تو چو کار داد ؛ نوید داد
که عمر تو چو عمر نوح دهد ؛ از آن سپس که بنور ملک سلیمان داد ؛ خصایص که ملک را بود زصورت خوب در آفرینش
ذات تو مجموع انسان داد ؛ خسرو زنجیر بستان سر زلف ؛ چو زلف پرچم تو خاطر پریشان داد ؛ نسیم لطف تو نسیم چمن
هر روز ؛ بدست باد صبا دستهای ریحان داد ؛ بکیر عالم و بر خور ز ملک جاوید ؛ که دل با تو بقای ابد پیمان داد
دل که با غم تو عشق باخت جا برود ؛ بیاد کوی تو از صبا جان توان بر دی ؛ لطافت تو در آب حیوان اشعال
ندید کس مگر از جوی دهن جان برود ؛ دلم چو غمزه زلف تو خود و شنگی ؛ چگونه خون نکند کو در آن میان برود ؛
چو هیچ حاصل کار من بسته نیست مرا ؛ هر آن دلی که نه مهر آن تو جان برود ؛ لب بر ره بیر و رود حشو تو ماند جانچه
شه شیرازی و جان برود ؛ چگونه نیز و دل ابر بهار نان نهال که کشت نهال امید ام انجمن برود در صفای بی
که کند چگونه نبات نواخت ؛ بحاشیه بین که امل را چه مهربان دارد ؛ جان شیرین اگر توانم بدین لبان
چو شمع بیر توانم بود ؛ آتش عشق او چه شمع مرا ؛ تا زیم تاج سر توانم بود ؛ ز تو خوبی چه کم توانم دید همه عمر
از این بیش توانم دید ؛ جان بجهان مصطبه تک نیست ؛ کاینجا اند دو منک نیست ؛ عالم همه پر ز بلا
سوی نو است ؛ اینست که کس را بنوبه تک نیست ؛ من بر آنم که زعشق تو بچون چنیم تو مخمور
با سر جنت ؛ سر رشته زهد من چنان رفت از دست ؛ کان تو بکه امروز کنم دی بشکست ؛ کرغالی
چند تو کم کنی ؛ را شکفتگوی محکم کنی ؛ دلخونه چند فراهم کنی ؛ بر کفنه کریمی و تماکنی عبد الغنی ابن ابی

شاعر

اقلیم چهارم

شاعر رفیع منزلت عالی حقیقت بوده لطف طبع و حدت اندیشه که کاه دیر او باعث و محرض ایمک قطعه نظم
بکفتن از آثار فکر صایبش آنچه بنظر آمده این ابیاتست که ایراد می یابد بیت طبع امروز خواستاری بت
می باورد که رونق کار می است ؛ وقت شادی صبح طرب ؛ دور شاد و کرو دار ماست ؛ در کنار سعادت
اینکن که چنین رو زند در کنار ؛ اکنون که جهان ز سبزه شد نگاری ؛ هو شیار نباشد که
کند هو شیار از نهار جای بی کناری ؛ بستان که چه کار بسر بی ؛ ان روح مجلس ماست شان بهوش
کو ؛ از روح مروت چون آتش کو ؛ تا ابد ز دورکار نا خوش که مرا ؛ بکنفس می تاب صحر بی خوش کو
امشب می و می دادیم بستانیم ؛ تا روز بر جمله جام بستانیم ؛ جام می و ناله چنگ دنای ؛ مکیدم دل
خود ز جهان غم بستانیم ؛ ای بیهوده چنانکه دانی ؛ دریاب مرا اگر بتوانی ؛ شاید که مرا بینمت که جشنی
شاید که جهان شوی که جانی ؛ اندی عجبم که باچنین لطف ؛ دل میدهد که جا ستانی ؛ بیر و تو رنک نکند
ابر لخطان و زندگانی ؛ کعبتین مانند از جریغ وش ؛ حرم داد ز تندبل کشتی لباس ؛ چو اردیم بیه بر کند نگار
چو حرم دل لهی کند ثناکر جالی ؛ فریبا قرآن و لشال تحت ؛ در سال مه لحاصل عدل بالانتظام داشته عنت
و تمیز علو دانش از این احوال و اشعار که زاده ضمیر و مستغنا سکرد بیت زان کم که نکوی ز سر آن ماتی
و منی کاول تشنه لب از این مانی همی ؛ از حرص آنکه پر کنی از ملال استین ؛ سیده با جمال الخسان
مخموت لمنی کرتیغ زن بهرم با کس بکین مکوش ؛ کاخر سپر زجمله ایام بفکنی ؛ از دست عمر دام اجل جان
جایری ؛ کر مهجور غم وما هی خود و خوبی ؛ بر عرش صد سال نکرده صادقی بر فرش فدا شود اگر شاد
شتی ؛ انا له مکر قلب سر کوی دم ماوید ؛ و ز کرمکر جنیم سر لخته ام بر ؛ ان طاق که جفت است اوی
بنام نعما ؛ وان جفت که طاق است ابرو سر دو ابرو ؛ شامی که جهار ارکان ز دو جنت امرین چو چهار دند
ایند در طاعت بکشو از تو خرد دو نسبت یاد بجواند ؛ رای که تما نشت در ایرکسی بی تو ؛ بر قلم از قلعه کر
نام تو نشستند ؛ از فکر و نا فست در داد و خنکد و نامرد ؛ اندیشه رو ز که کرد و ز بر از درخ عربی و بند ان
حالکه بر چرخ رسانند عزیات ؛ در زمین از دم کردان شیو احوال همی ؛ بو فلک از سم اسپان تو اغبر
خو چنانک ؛ هر کجا تیغ زنی از پی کین همه صفت ؛ سنگ از خون عدو لعل کوه کوه صیف شکست ؛ از پی کین تو خصمان
تو کرد ز تاده قسم ؛ بکرد و از زخم حسام و ملک از پیر خدنک ؛ بیا جانا که بوستان بوی فردوس دارد جهان

اصفهان

1

ز انچهان جز هی خواهم خواستن جز حال تو ؛ کز فلک بکرو ز چشانه بسا طا کمر ؛ علم شو کلبرد ان فلاند
بند کفتی که من جهان م لمرو ؛ بوستان تما شای عباد ی جای ؛ از بیک بدن مانند عاری داری نو
با همه کس بجز خلاف که نوی ؛ در کار تو در از کاری دای ؛ کمال الدین زیاد از صاحبکلان زمان بو
و شعرش جمله در دیدن و نکو هش جهان این کتب خیال ایوان منوال ظهور یافته و از آن قبیل حلوه
کر بند بیت این عمر که کفت خوش جهانی ؛ خاکش بر سر که خاک را انیست ؛ عاقل بجد اگر کر بند کرد
که فراز این نظامیت ؛ آن کوشک مکان ملک که کجی است ؛ سلطانش بخوا که با سبانست ؛ در لاله نکر بچشم حرب
کالغار عرض بچو دل شاد ؛ بر سر کند بیای عبرت ؛ کان قد بلند کامرانیست ؛ عکس کل وی که دلبرانست ؛ مرجای کرشا
ارغولیت شمس الدین محمد الدین در عصر خود شمس فلک اقران و قمر اسمان همکنان بود و فرهنگ را بسلم
ابو اسحق انجو نوشتهر که بین انجیو مشهور بوده و هر شعری که بمدح شاه ابو اسحق النراء عقوق کر قافیه دانی
لغات غیر مشهور باشد چنانچه از این ابیات مستغنا میکردد بیت ذکر و کار بر نیاد شاها باد ؛ کمرکرد
ملک جهان لعل درد آباد ؛ شهنشهی که کشد بخت و سمو آکسی او ؛ چه نقره خنک حشمت قد سوی بالا دهما و
که اکر در هوای او بیرد ؛ عقاب ابد همه دو دنکار دو نیر ؛ پناه ملک سلیمان و جادنی و دین ؛ کرو لاو
شهی دارد جود او بنیاد خدایکان که از عدل او بنا رده کرده عقاب صدت نه کو پی کو دکان عجب ملک
که فر و سپهر بجولیت که شد سپید نادیناح دو خ چکاد برای کش خدا که ادر کهنی خور شید ز چرخ کاه
متفش ط لقد و که ساد روی زعل تو مر فقو عارت دنیا زدی بکلکو تو خوی رسا با یادی شرار نباش
تو الله کنام شیر بلنک کند شباب انکه بو شا رمو عب برای نو اجسان بیا کرد شما
مئو از میان برده لاد بجز شانو با شد همه بحر فلک بجز سنای تو باشد بجلد جمله واور از قصد
بکشجکر ابخد بعیب انی کلکم تا بر کشیده کرد ش این شکاری ند عمر ؛ تو برحکم شو اینغ بی که او
غم تو نجود ز نهان ان ست مادا عجب بمست بجداده کاسیغ ما در سر بنا د هو ای کا چنت دیپا دل
نشستند هجوخا ر تیغ شهسوار اصفهانا نکند تا احمر اصفهانا از فحول رجال اگرچه نهایت علم و دانش داشته
و بکثرت فضل آراسته بود اما بنا بر انکه تاریخی در غایت بلاغت نوشته اهل خبر ز سال او را بتاریخ بو
سیر منسوب و بغیر آنهم قصاد اوران بحنا اوست که دنیا که اجیر خو شکند و اپس و تو انکری و صحت مزاج

مورخ

اقلیم چهارم

و فراغ بخت جهار چیز نا خوش کنند ؛ پیری و فقر و هجو و عجز ؛ خواجه امین الدین حسن از بزرکان
و نیکان آن شهر و مکان بود متانت جبیره و مفاخر بسیار داشت از نیکویی صفاتش اینست که وقتی خواجه حافظ
صفاهان و آن دو ملا زمان او خواجه را بعلت مستی تشهیر کرده کرد شهر بکر دانیده اند در خلال احوال خبر بخواجه
رسید که بخت کلاه را از سر خواجه حافظ کرفته بسر وی کذاشته اند و انفعال او که الحرده بود بر فرو وی از ان
عده البسا خوار دو خواد در شکر این غزل کفته که مطلعش اینست بیت بر کنکه شهر شد حافظ بن نجند ؛ ورع لیکن
چه غم دارد که در عالم امین الدین حسن دارم ؛ میرزا بایار احمد المشهور بنجم ثانی وزیر بوده جلیل القدر و الشان و
رفیع العز و البنیاد مصحف حکمت اصف مدظله بر کشیده و در رای و تدبیر ابو جمهور را طغل
مکتب خود دانسته و وا بند انجمن امیر نجم کیلانی که وکیل السلطنه بود و در کار سکندر ثانی بند بجو او نجم از
عو اعلحان با زبیر داخت شاه اسمعیل صفوی تمام امور و کالت را بقبضه تصرف و اقتدار او نهاد نجم ثانیش ملقب کردانید
و جمیع امرا و وزرا و ارکان و مقربان را تسلط نفوذ بخت حبیب ارشاد مسطور که اسب اجا و حشمت و حیات
مکنت و عظمت آن مقدار در سرکار او جمع بود که پایه قدر و منزلتش از جمیع امرای عظیم الشان بلکه اکثر سلاطین نافذ
فرمان در کذشت و عنفوان خزاین و اموال از اسب و اجناس و اشیا و اتاثی دانا و ذکر نتوان چنانچه تربیه صد کو سفند
غیر حیوانات دیگر صرف نان بار او میشد و جوشانه و غیره و ادعالم ظهر تا آنکه تمامی اسباب تجمل او ات بیچون نکند را نیند
بوده هر بنیان در سنه نهصد و بسط و سه عازم تسخیر ماوراء النهر شده در حوالی قرشی و جغراف و طغال ترخیص سعاهی بکار و بارش
بی کوکبه و عظامش بر عالی رتبه بیو بکثرت حشمت و شکوه مغرور کشته بر حضرت شاه مذکور منکو تهاون
اظهار کرده و بی از عبور آب جیحون امید بجای رشته بهضت قرشی و بعد ده دو روز افزار لشکر ایران
بلده اسلام را جرم میرزا بر مسابقه نامش فرمان داده حتی بغل عده ساعا زم بخارا کشت و بحده ان سلطان او بکشید
جمع شده صف اراده جنگ نمود و جو توران سپاه غبار کوه شده و حصار بود ه بقهر سپهسالاران و آن لنابرس و ملاقات
منهجه را آینده مکبیان ادب کور بوده و کده شد و نموده شد و دلیرانه اسپ بجهاد از ساختند و جو امرای کومکی بو وزیر
سوء مزاج و استعداد مجادله کشاده و بعد زدی دیگر بر افروز ده و نجم ثانی پای ثبات افشرده چند سعی و کوشش
بتقدیم رسانید که کرفتار کرد نجمه در سنه سبع عشر سبع و تسعمایه بقتل رسید بیت
ز نو بابهم پیچ تو در وی ز نو بند و بد شده بنا امور کار ؛ سر را کند در زمین پای بند ؛ سر را بر آرد بچرخ بلند ؛ میرزا کمال الدین

اصفهان

از دهان تنگ او نقش نگارستان چین دارد؛ ز دندان سبزه تا همه تا ابرو آکند و همه؛ زبر سنبل ابروان هم گوشه چین دارد
بشادی چهره گلبن چه رنگ دو شب بخندد؛ ز رشک طره سنبل زلف تا پیچ و چین دارد اوحدی مو عاری بوده
بعضی ویرا از مراغه می‌دانند لیکن اصح آنست که از اصفهان است چون در شیوه تقید خوش باطن و نیکو ضمیر
بر وقت بود. بعضی هم در اوان جوانی جام احوالش بطراز عفت و مطرز سیمای واجتناب از مناهی آستین بوده تا بنده خطر
خطرات ایشان ریاضت شروع ساخت و خاطر او را انجمع مرید شیخ اوحد الدین کرمانی براه آورد و بعد از تعب
طریقت و حل طرق حقیقت شیخ تا از ساکنان زمانگشت بیت هر که از علم و این راه برد کوی ضمیر شد و ملک
از راه برد؛ و از منظومات او یکی مثنوی است موسوم بجام جم که شیخ عطار بعینه روز لنشاء در تذکره خود آورده که
چون آن نسخه باتمام رسید چند مستحسن و مرغوب افتاد که در یک ماه چهار صد نسخه از آن نقل کتاب
کرفتند و دیگر دیوان شعرا که اکثر ذوق اهل حال و مشاهده و ذوق فضلا از وی که از خبر میکند و ظهور شیخ او
در زمان ارغون خان بود و وفاتش در اصفهان بعهد سلطان محمود بن غازان خان در سنه هفتصد و سی هشت دست داد
از ابیات که از ایام جوانی در نظم کامرانی دلکشتر از نتایج طبع او بیت چند از این دیوان و جبیده شد؛
دست آن دوست گرم در دست بدارد؛ دردا که من بجنبش و حرکت؛ نقوش طالب سادر سکون و قرار؛ ندارد و گوی
خوش از میان گرفته؛ تا ز ایشان کند بکنار؛ تا نکردی شکستگی بیشه؛ بدست جمال آن نخشا؛ اینجه کوی
اکر توانی کرد هر چه کویی تو آن کنتها خواسته و دیگرانند بکو هر چه کویی خوش است بیا بیجو
در دل ربی خو بریز که همه آتش است انجا از آزار از تو این ها و من میکویند تا تو این آتش است کرد اوحدا کریمه
دیگر ایشان بیخو و در کوچه نعمت اغیار هم ذوق شاید بود و بشنو ز مراد این کشتار و وصل و دیدار
اکر بیکی بود که دهان خوش شکربدان شاعر شادی بر و بشو دیگری که در کبر و عمد هر که پیت
صورت انجا کثرت از انبیات فاش زار سکر شاو نفس سکر کشت عدد از درهم وار در نهار از بک آب
نفس می‌زند برکلین ابکت انجار از یکی افتاب که هر دنت خواه و فارغ کوی محو همه تا نظر دار
دار واست کمند نشیب هر کار همه عالم نشان صحو اوست بار خوش بدان او الا ما همه نسخ
همیکویند؛ دیدن دشت سنبل پیمان؛ جلوه با او در این میان منشانند؛ خواهی موی خواهی موسپید؛ تا نکفتم که
منکر در آتش آزاد؛ که رکیف تو خوشه این خواب نیاز؛ جانان سخن که سرشان بدین سخن یاز؛ کر کس جاغ رو نعمانه

اقلیم چهارم

مست شاد تو صبر دو جهان آیت تو میکوید که خواجه جیغ کدو هیچ نفرستاد تو یاد کن عاشق خود اندرین
ساعت که عشاق کرفت هیچکس نداده باد درینم امید از آن همسوی تو ور الله ش که به سوی خاک دادند دل
بنهاد هوای صبر که جهان نشید ناز چه آن صبر سپر جبر کوه ماه ور زاد نظاکران تیغ ابروی
مجوی کران هوس تو بانش نکه عمر تابا بداد داده او نشاباش و تو مکن که هوس اوست و همه از جمله عدل
باشد داد بفعل بلا که تو هم از این جهان جواد اکر هیچ سد ساعتی کر هم فنا د از انجمن روانم بین این که
از من کسی بگو بکای اصحک دواند شا بکم بعد از تو خراب جهان طلب ساد شام صبح ایک لیلی بهاری
باشد دل بکه دلا که بر نشاهد دنیا ندی کین سبار بنکه از غم یاری تا شد تو کلام نیجو کرم هم نفس
زنی مونس کو تو شانت بنیت که مانا باشد ملک لحن سبوان که کار بت عظیم و بغراز ان دل خلق جمله کار کنی
باشد خاک ستان جهان و اختفادت مکر تو جهه کو که درای کرد سوار تا باشد که تو بر خاک خوان نار
سکی جهان که برین نکه بیخستا چند ان نار چه او زنی بکی مکرد آن روی که ضا فکلا ادنحکل
بنده نواز ذلعو اسان بتان چشم سواری دایران بزلف سیه کرده کاری که کافر نکرد پات اذن
بوستی که دشمن نکوید باشد دوست بجهو چراغی برخسان باغی لبیش بهشت بصورت
بهاری سپاه وش رنگ فرنکس موی فریب رنگ و بهر ان نعای بیت بخت بانغا ما شدا دو نا
تا ماشی از هیچ سکر بزی در کنار ما باشی دلا جه دربلا فقد حیز ان کفتی غم جه اسکرانکه غمکسا
ما باشی جای اشتی بکلکه انجیل شی ان انجما مکن کاخر شسار ما باشی عادت یاد از تو کی وفا
کردن ترسی انعقاد و دکد شمار ملامت کرچه تا نه عشق و ان کرد مجو و خوان ندرو و حاجت
دراب بیت کفتم که بکویم بکسی درد دل خویش او خود جهان بکدلی در نه شنفت آنکس که بزر خر کند خالت
برانکه از رنگ در کیسه او در نغما اند این کریکار حکم کره انده در کو کر بعد از این عمر تمام نه
باشد الت مران ساختی انداد مداعت که غیر از خواجه چیزی درست دست نعما بر سر مرهم کند
بصبر انجا کو کدهوس لبریزد بر سر کوی کتاب احل یکی باب از این کتابت اند این کار و اندکر کرجه راسو
میجرند کر میرسید از هی سبیه چو ور شید مرا پادشاهم که دعوی خط بکنم انجراخ چشم طوفان
با مرما بیش از این غافل مباش از انکار ما شکر آن کن کز خواب سکر در نب زهی ربد کیا بیدار ما

اصفهان

شاه حسین بصفت فراست یگانه دوران و بفضایل نفسانی اتصاف داشت در ترتیب جهانداری و تشیید قواعد نیکوکاری
نهایت سعی و اهتمام بجای میآورد و چون بسند وزارت رسید ملک و نصف ابواب دولت را ملازم کرده لطیفه با هر
مجالست و مخالطت منسوب نماید تا بجایی که رسید بیت مصلحت ایشان نظر دهید کامل عقل نیکو مشورت
با رای تدبیرکان دو اندیشی کن معضل مجمل اینکه بجز ذات اینقال ثانی جهان باقی [illegible] فرمود شاه اسمعیل علی
خلعت وزارت و ثاقت ظل ظلیلش حیث یافته نو نام علی حقد مماد بوالملک کفایتش نهاد و در وزیر در موقر
جاه و جلال ان مرکز دولت و نصفت تا ابدی بذیرفت تا منصب وکالت ضمیمه مرتبت وزارت کشت و بود انکه
جمیع انجا سلاد دخیات و نیر ضاضیر بعرض رسانید که میرزا شاه حسین مبلغ بخاه هزار تومان از عین المال
بر داشته در وجه وضروریات خود صرف نموده ما منعهد میشویم که هر جمله خاطر نشان نشان نمایم عف مضا ان
بر و تقصیر اظهار انکر دانیم و شاه بخاطر شریف چون این سخن استماع فرمود مبلغ مسطور را کشته فرمود که انچه
که مرا جنین وزیر باشد هماز ساعت جهت اطمینان خاطر انچه بود بشتاب بر اورده بکو فرستاد و انضافات
چراغ دیگر مرا انش امیدسا ساخت بیت برندیم اعتماد مکن دولت چند در کردانست هر کرد داد
و تمام بیان خریدند ورق دولت بیشتر نمی کم مرد است الغصب چون خورشید جاه و جلال آن بر اوج کمال رسید
عرض تلخی و بیک کفایت موفور بهمرسانید از انجمله بوه میرزا شاه علی محمد بیک دار کا نجانه وقت هزار تومان
باقی کشیده او از غایت غرور استغنا نهال زندگانی وی را باخود قرار داده انتهاز فرصت میجست تا بشبی
افتاب عمر حیاتش بمغرب زوال رسید چنانکه در سنه ثلث و عشرین و تسعمایه در زمان شاه قاهر جهان پناه
عمر فرما بود میرزا فرهاد بر او وارد کرد که حکم همایون چنین صادر شد که این شخص ایشان را بیان ... نمایند
کشته در یکنفس نفس وجود ان حاوی فضایل بیشمار را از صفحه زندگانی محو ساخت بیت کرکی کو ولد این
کاری آمد چو کار داران بفسرکه کم خندند وضیائی خورشید جوان النهاب فهرمان قهرمان امر داد کر بر عالی اختصار
او فرخ فرمان قضا امضا باجذب تفل جمعی که اعداء میرزا شاه علی بودند متعهد باقته کس فرستادند
نوجه و امر ... دست باز داده ان خدام بارکاه شاهی بنجهد و تکفین او بر داخته ظاهرا بوش را بکرب نکامعل فرمود
در جوار عبد علی جایز خاک سپرند بیت دریاغ که شکفته شد بنجانه سپداغ کجاست لا لاله دکرا ن چند
که سر بر کشد طوطی دایرا ارزاد فنا باز فند اخر کار و از انجنات در ... عالی که مرا زمانه بیکی میرزا اسمعیل

کرمینه

ارقام چهارم

مجلس در اصفهان رحل اقامت افکند بصحبت سکار و دیگر مسند وزارت انتقاد داشت و دیگری میرزا ظهیر
الدین ابراهیم که همواره نقش همنشینی اهل فضل و اصحاب طبع بر لوح خواطر میساخت و نا آنکه اکثر اوقات در
نکاتی بر ایشان می بکند نقش هر کرا ظاهر اشکال نغمه نمود بیت شادی و غم هر دو بجه در یک دم نمی‌ماند آزاد
غم خورده میرزا ابراهیم خط نسخ تعلیق را در غایت خوبی بجز بر میفرمود و کاه کاه بشعر و حلی دو ین هرل
بلند یا رباعی انشا میکرد از انجمله رباعی و سلدان کا و ملال جهانی ناز بند کا هی بنکا و دل جهانی باز بند
از فرق نماند انم حیله و فتن جوی هر نوع بر ایشان ان محبوب از بند ناچیز چو لطف نصیب انی باری بست
انهم ز خرابت انی بیند کم نیست بیت شاه میرزا یادکار ان بر قاضی اخر خرم است خرابی ریست کو
بحوش خرمی کا بید شده ز بنده سا دخو کا بید نا مثال بسند که دکتر کسی عمو ابشرا دخو کابد
میرزا سلمان از کفاف زمان بذو بو فور عقل و فراست موصوف بوده و در صنعت انشا و فن سیاق
معرفی وا و اتیان بنظائر کلمات انجا ثنا و همها صعوه مثا کردید و دولت محلب النظار داشت جون شاه
اسماعیل ثانی جهان ثانی کردید منصب جلیل القدر وزارت سرافراز کشت و بعد از عالی تمکین تمکین یافته و بعد از آنکه
شاه سلطان محمد مغفور خلد الله ممالکه کردید من حیث الاستقلال بر انجام مهام ملک و مال ببرداخت و بعد وزیر در ثانی
قد و منزلتش ارتفاع تا فضا در عهد سلطان محمد مغفور خلاده شاه کردید من حیث الاستقلال بر انجام
مهام ملک و مال بر داخت و وزیر و نایب قدر و منزلتش ارتفاع یافته در عهد سلطان محمد به خراسان اردوی بیش
نهاد همت ساخته چه در ان زمان علیقلی خان بسر استاجلو شاه را توفیق ایشان غالب گشته اطراف غیب بنود و جون
هر آن عصر نجباء عساشا و کرد بعد میرزا سلمان با داعیه تدبیر محاج و مخاص قلعه و نظفر جستجو میکرد ابشه
بر دبلت بود که قلعه معتو کردانند که بعضی از امرای که بغی قلعه در ضمن مبو د که قاصد قتل او کردید و در حیات انور
صاحب تدبیر را منقطع کردانید بیت بیشتر هر ار کشد نو بر بنده انجام خشت تالبین و میرزا سلیمان
بحدت طبع لطف بیان اتصاف داشته نظم تر در غایت عذوبت و هموار دیگر بنیاد استنها دو بیت از
وی اورده شد بیت دوستان انجه ز غم بیمار بهای بخشند نکته ای نی بدم فرام بخشند بعلاج تن بیمار
منا بعد طبیب انکه داده اسمی دردو دوا میبخشند و او را انداز بیکر بسر بکیر که هر باب ظهیر نوادر هنر
بود میکی میرزا علی که جمله صوتش بکمال لطافت از اسناد داشت و قصا بار بصوتش زبان و جان نانقص و

اصفهان

بپرستکی و کاهی بنابر موضع طبع این نوع ابیات از کان خاطر بیرون می‌آورده بیت در دیدم گرچه وفادار تو ز
آزرده توام گرچه کم آزار توام · با هر که وفا و مهر ورزیدی سبحان الله بچشم او خوار توام · و دیگری میرزا نظام
الملک که در حسب کمالات و اسباب بزرگی و سعت از اقران و امثال مستثنی بود و همواره اوقات ایشان در تحصیل مکارم و صرف
در از اذهان و ... کار ... تحقیق ... که اکر ... جمله مردمان اصفهان در این سخن ... از کنند ... مثل
از کف ... و ... سیحه ... که ... شعر ... کرده ... وفات سیف الله محمود
بجلو خوش محاوره و نیکو اطوار بود و در علم حساب و هندسه و نجوم مهارت تمام داشت و در طبیعی و الهی ...
طاهر ... از ... که ... از ... بیت ... فلان ... بکر ...
نیران · ... تاریخ · گر ... چو قلمدان ... محکم ... دل ...
برسر ... دار · ... حلال بود · که ... حلال ...
این ابیات بر وفا ... مذکور است بیت ... که ... بر اوست ... مکر ... روح
بلبل که ... برافروز ... · از ... هیچ ... · زهی ... الله اکبر · ان ... دل
وفا ... کرد ... جانا ... کردی · سر ... کل ...
بچین کرد خواجه افضل الدین ترکه ... فهم ... طبع اطوار ... و افعال ... انصاف
ابتدا ... مولانا ابو الحسن ... علی ... عراق و عرب ...
دیده ... متعلق ... اکتفا نا کرده از ... و ... کرده ... بوطن مالوف
معاودت ... فضل ... ضمیر ... کشای ...
فضل و هنر ... در ... انتظام ... آثار
امام بزرگوار علی بن موسی الرضا علیه السلام ... شاه سلطان محمد ...
منصب نظارت آن ... اهتمام ... مفوض کرده ... لشکر ... ان
با اصفهان ... او ... را ... ...
ایام شعور ... بیت ... اقبال ... که ... تخلص ...
وا و کاهی ... خاطر ... رباعی ... از جمله این رباعی ... نکته ...

الخلیج جابر

چنانچه در ... که ... دو ... زبان · ... آنکه ... مکن ... حو
... شب · ... هجران که ... اسب ... صالت ... و ... دست
از ... که ... او · ابر ... که ... طوطی و ... ماو ... کر
... او ... کار ... نم ... ما ... کنند ... اکر ... ...
با ... اکر ... از ... اکر ... اکبر ...
در ... کان ... خلیفه سلطان ... از ... اصلح ... انتهی ... کتابی ...
شکر ... باعث ... راعی ... ابن رباعی که ... مذکور ... از ... مشهور
شمع که ... جان ... تا ... که ... کردم ... مبتلا کرده ... کو
امیر شجاع الدین محمود ابن خلیفه ... سلطان ... کاری ... انتظام ...
و ... سلطنت ... کمال ... فضل ... و ... افاده ... طلب ... از
زاده ... خاطر ... بیت ... خوش ... روشن ... که ... دل
بدنیا · اکر ... بر ... جواب · ... امیر تقی الدین محمد ... در ... کب
فضل و کمال ... قطب شاه ... عبارات ... کمالات ... ده
... اعمال ... سلطان ... محمد قطب شاهی ... ملک ... کرده ... بدان
واغوای ... بحمال ... اخت ... الله ... از ... اعراض ... امراض
بر ... بیت ... خوش ... نظر ...
... خوش ... ون ... عرق ... خورشید
منظر ... بیت لطف ... غایتی دارد · ... دارد ... عج
... که ... شمس الدین محمد ... و
زندگانی بعد ... کمال و فضایل نفسانی ... صاحب ... سطر
طبع ... نظم در آمده هاشمی تخلص میکرده این ابیات از منظومات اوست بیت ... بار
در آغوش می‌آید · غلط گفتم که ... می‌آید · ... کاهی

اصفهان

قال ایضاً

[illegible]

پیراهن بر افشان ایمانیم ، در عشق تو امید فرو بردن خویش ، یکدم نکه جا و بکنار برد خویش ، کر عشق تو بود
بر مجاز ، از ناخن خود شد فرو بردن خویش ، ما کشته غمیم و جهان مسیح ما ، ما بچو مسیح جهان طبع ماست ما
نبی هوا فروش آنکه ، صد شیشه بالا تر از آن دو خمهاست عاشق بلطف گفتار و حسن کردار سرآمد خویش
بود این دو بیت مر او راست منعم انکه بهر مکن کار زر مجموع کردن ، بدکه تو کر بهر کنم کار من ایزد کردن ، نسب
کهنا روز قیامت طیبت روز وصل که نا امد برنگ رفت ازاعیان النهر و مکانت انس
لفظ آدارو ح وانجال النوعی و اصلاح این ابیات از زاده طبع مستقیم اوست ، سالها ...
نو امکان کشیده برد نقش نا نظا کر بکذرد بباغ نبی حلو او ، امسال مرغ نغمه زند بهار یار از آن
می که وجام لاکون نماید نصبا نخر را زد و دو اما ماید برابر او می بکار دو زهر نو حرفی ، کمصل معمای امکان نما
بلوس نکو نا قبا از فرشعز کفت موسی عمران نمانا نو کنید بر مغز ابر بحر بقا ، فرو دمش بهر خشا
خدا شکیب هدا این دل بر بنا که برشکست ولان تحم بنت خونبار ، نرکا فرم نو مسلمانا که در دلم هر کرد نداده خیال
نو کفر و ایمان ز نازه روی نکر افتاد بر اعار قبا ، و زنا اکبی نکا ببر او عبا ، این کار مرادی در بر کار تو رسید
کس او بسوی سر ابکس کار مبا ، نا بیشی و کار از شب کفت ، بر غم بکذشت و چو اسب تکیه ، یاد دکه سحر از بر روی دل
کذشت ، بر سر سحر کاخور شید کفت محمد الحزنی بو تو طبع جود ذهن و سعت مشرب بر تماو طر فار هنر بود
قابو بود و در مسند بلاغت بقوط قضا قصب السبق از بسیار بود ، چو سبس عمر ش از جنبه حله از جهان دورکنت
خاطر ش را حرکت نقاشی پیدا آمد بیش از آنکه چو سبانه مثال ببود در موضع رسوم اعمال تجار رقابت
نوار کشید بیت زماد رهم مو که زاده ایم ، همه بند و ایم از جار زاده ایم ، نا ابیات که بلا فاصله نومنش
انوار او ، ما و صلی بر بو الحوان و اکذاشتیم ، از اندرو با هلها کذا ، در طیب ابیات این بین هم بر ای
دل نهاده مدد الکذا شتیم ، یاری چه و وظیفه اندر حیه ، دبو انکی سر امید انها کذا شتیم ، وای بجا که کر تو
اسید دارد ، چشم اطو و غنای تو یک دارد ، ود لطف بعای سحر نظر بکرد ، وسعتم که با حلا اصل ایک
دارد ، کر بکر دم ببیم که در او بجاهت ، غم معاذ الله اکر نیست تمنای هست ، در چمن بود ز تماو خرت
مکفت ، یاد نیاکه دا و انجمن ارای هست ، نا امید نو امانا بحث حکیم ، که مبتلا مر واو رسم تقاضای
هست ، مجمل چند از ان کو نامرد کس نرساند ، تما انده بر کرده تما او اعتبار ، کفتم سخن کو نکنم جو حرو عد

اغاز نند دیکه از هر غد او صد ره بخش بار نند دس منابع عقل و بد که فن خورشید کوان و این انما وصل یاد الای ان
کرم بکناز نند کر ایار انجا و کر مجموع کار نس پنکیب عشق از بکر شبابی سنه اذادب بر این کهم دار کرد دل
سر از است کیحنت رشیر و ازند دراوات خدایا جاید بست تمامی هر اسد ل که با او کا اوکر کجه
ولعان نمیما در انتم دکر است ست تا بیدار بسته محمله صد خیال و خواب بیدارم بخت و وصل از نحبت
چنان نند که کر بد زخ مجران کوی عدار بیدار ز ما مرکب شر ار ان بپو کشد انو بخود شد و روزی اکر
نشد ل بیدار مکن کر شهر کمر ان ز لب کباه ضعیفم که تا ب جلوه جان نوا فما بیدار عشق را بالا النعمان بخش
او کار ببیت یاد منظور آ او و اکار جز با ایت خرم از تنعیم تا بوی بهار نسیمو از کهن لوی کر از بکنا
بیز ناریبت در شب بکه بخاطر فرو بو نعاد ر انی هزار بار بدل هر دم نهاده دلی جمن بالدی بو ستا نا بازو
از نو بهانی که بهر سبزه بکشت جمن نهاده دانی ضمیری از شعرا یا نام النهر و مکاه هر کاه از بحر جو کو هر
در سلک نظم کشیدی عبرت لو لو عما بیان نمود و هر و معنی بکری از ضمیر فکر جلوه دادی بجلت لعل بکر خشان
عبارت ساختی و مولانا نا بکبر ش موفق بجبر خوانند شد از طب و بیاض نصیبی و افر اخذ نمود و بر زبان می
شعر کفتن ساعی شد سر امد کرد بد بنا بر آنکه و الدش معمار باغ نقش جهان بود ابتدا با غبانی تخلص
نمود چنانچه میرزا شرف جهان و فنی که با او دیکیا عشو بسیار خیانت اظهار بیدا نکرده مسکو بد بیت من بدان
بیر باغبانانم ، که زعشوه تو بخو چین باشد ، بعد از چند ی فی حسب الامر شهر یاری ایران شا طهماسب
تخو بکتبی ریاضیبی تخلص نمود و بیاضات عنایت شاه و ضمیر ضمیری در وشن کرد بد ابیات از او بسیار کاو ما ندا
وادوانش صد هزار بیت است که از انجمله هفتاد هزار بیت آن غزل است دوازده هزار بیت قصیده کریمالی مرا
بمدح ائمه معصومین صلو الله علیهم اجمعین کرده و تتمه مثنوی بدانمو جب ناز و نیاز و امق و عذرا و لیلی
و مجنون ، سکندر نامه ، جنة الاخبار بود و او بن اکثر شاعران تتبع نمود هر کدام را نامی نهاد چنانچه
دیوان شیخ سعدی را مسقبل ملاد و دیوان امیر خسرو را معشوق لابزال و دیوان حسن دهلوی را کمال الحیا
کمال خواجه حافظ را عشق الزلال و مولانا عبدالرحمن جامی را معراج الامال و بابا فغانی را ابدیه خیال و شاهی
را سحر حلال و سنائی را فراغبال و صالحی را ادعیه اوتا و اصفی را انحای حلال و شهید را نخستین فال و همایون را الواسع خیال
و مجر شعر جهانداش لنو صاحب دواوین ذکر کرده امد و ابیات بدیع شایع و مشهور لکشر هو اینها از اشعار مستغرق

اوبی چند تو شنه امید بیت تا بود چشم عاشق در راه یار بود * بی آنکه وعده باشد در انتظار بود * زلبش در
دل من محبت اصرار بود * بر بند شکر ادا میکنم شکایت او * لب مکیده و من از شوق فتادم بیهوش * تو کیفیت این با
ندانم چو کرد * حیران شده را لذت دیدار بنا شد * زان مانع نظاره من یار بنا شد * بخت خود بین بنازم که صد هزار
پری * شب وصال تو برد و از چراغ منزل * ببین فکر که دولت ادام ضمیری * من هیچ ندانم چه بد آنکه تو دادی
ابقا باید و دید چنان دیده دل امینی * کز لب کشید خون عزا و از بر سید * علاج درد ضمیر نشد ندانم * گر گفته بود
که درد من دوا باید بمینا * بر من چه کنی کریم اندوه ز خویش * خاصیت نظاره خشائی لست خویش انکار
دیگر او سیر دیدن جان * آنکه نشد که هیچ کدام و صاحب * مگر [illegible] دلم کوش [illegible] را راهی [illegible]
درد دل شنید تو نو دیدن تو دل و عید و حیرانم که از جور کشید اضطراب دیدن تو کینه جوان
نحو هم از سنداری بدخو بگو این همه را عاشقان بیشتر اهل ادب بیت بیکنفس که زدی بیحیث صنمی * بی حقوق جاوید
این کتاب هست بس * فراق که بر کوه مکان بار گرانست * انسان بر قدر تو که دنیا لذت کسانست * شادم که داد وعده
بفردای محشر * کار روز هیچ وعده بفردا نمیشود دورانست که ازیار ملامت دارند ورنه زرسوا کی اهل
سلامت معلوم ای آنکه وصل انکار بیستت از دست بعد داغ پنهانی من بین در غمهای جمال تو
سراپا دیده ام مگر موی [illegible] نشم بی لذت دیدارت دو تماشای دل بیجاسی خویشتم روی همه کوبکدار نگه
دل خویشتم کرد همه کس روز جزا دل بر قاتل جز من که بحل [illegible] قاتل خویشتم اگر بینم کسی کوی او
دلشاد میاید فریبی کز تحسین اولم خوش بود یاد می آید بکنار نظاره او من از غم کرد فتادم که جانم میرود تا بر
سر صیاد می آید بنازیت بیغش نزد تکریم امانم که دیده ام طواف دل شاد بیجا را غلط کردیم ما رفتم ازان
نظر بود از من گناه از جانب او هر چه بود [illegible] مولانا سرمدی بن الهمکتا از نکو طبعان [illegible] بر تو اهتمام
بعضی از شعرا [illegible] مشغول [illegible] طبع [illegible]
بخداوندان طبایع سلیم [illegible] مستقیم [illegible]
بود [illegible] ازین ابیات بیت کو دلی که مهر و فا [illegible]
خوشتر است که عاشق [illegible]
بر سر [illegible]

بخانه

اقلیم چهارم

بخانه کافر فرنگ امیر دوبیا از افراد عصر و ستان این خطه و شهر بود و شعر خوب میدانسته و شعر انیک
[illegible] علم موسیقی و ادوار بود هنگام شباب به ایام شیخوخیت در صحبت فضلا در و دکان [illegible] و اوقاتش
بعشق و عاشقی صرف شده و در انجام عمر [illegible] در مسجد جامع اصفهان با فاده مشغول بود
بیشتر اوقاتش به قرآن کلام ملک علام مصروف شد تا از جهان فانی [illegible] بعالم باقی [illegible] این ابیات
که بوستان خوشتر از گلستان ارم و دلکش تر از مجلس خداوند کرم است [illegible] بیت سر کوچه مست شوند
نباشد [illegible] در شراب خانه نباشد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

اصفهان

بیاور به لطف وی ناب را | ز چشم صراحی برون خواب را | بشارت ز غم جام مسجود را | بزن نشتر این زخم ناسور را

جلا می دهد ساقی زنگار دل | بیا کز خورد تا اگر بود | که وقف خرابات خمارم | سبیل شراب پیمانه ام

بیا ساقی آن لاله گون می بیار | طرب زایه از زنگ به | بکن یک پیر جرعه چو جوبار | که مشرب ز خانه کار دیار

عجب نیست ابر بهار و خزان | ز کام رسد ... | مغنی بپر این سقام نماند | می بوی و جام نماند

فرهنگ ... | کمخال کند ... | بیا مطربان ... | ز سرچشمه خان خانان بیار

به صحرا باد ... | که بر ظلم ... | سکندر طلب کرد لیکن نیافت | که در هند ... او ... یافت

مغنی نوای طرب ساز کن | ز درد ... | نوا که ... | سر او ... خان ...

ندیده ... | همه دم ... | بیا مطربان ... | که با عقل دارد سر کارزار

بده تا بر آتش نهم شر ما | قلم بشکنم حرف ... | که رشک ... | برون ... آفتاب

بگو هر کسی ... | در گنج بگشایم اندیشه | ... | که در سایه شاد ...

عروس ... | منور ... | ز ... | همه ... کشند ...

... | ... | ... | ...

نقش ... | چه ... | ... | فلک ...

... | ... | ... | ...

... | ... | عراقی ... | ... هند ...

سکندر ... | با اقبال ... | ... | عطا ...

چو گل ... | ... | ... | ...

اگر ... | ... | ... | ...

نهال ... | چو اقبال ... | ... | ...

بلند اختر ... | ... | ... | ... بیت

... : که ... : ...

... : ... : ...

پروانه بیت دف که در پیش شمع ... آگه نشد که شوق ... ما کو انجار و لعل انجار واگذاشتیم

گوهر ... دنیا گذاشتیم هرچند ... زمانه نساخت ... مدارا گذاشتیم

... خوابگاه او گر خون دیده کوه کند خوابگاه را ای آنکه ...

مغرور مشو که شعله مهتاب ... بیرون ...

مرکبیم از ... آمده دیوانه با خرد ... آمده : ... تا ...

پای دل ... آمده : ... جهان که ... است : ... بعشق ... است : ...

... است : برداشتنش برای انداختن است حکیم شفائی ... کرده ...

لطف طبع موصوف و شعر ... مشهور بیت مطربا ...

من : ... جان فشانیها ... عشق دارم و ... درد دارم و دیده ...

وجه عشق ... : دیگر وجه ... آقا شاهی ولد حکیم مولانا ست که ...

... شعر ... این ابیات از وی ... بیت ... حسن که ...

خوبی ... که ... گلستانست ... : ...

... : ... : ...

... : ... : ...

... : ... : ...

... : ... : ...

... که ... کل ... بابا شاه کاتب ...

... : که ... بابا کاتب ...

... : ...

... : ...

بیت ... : ... : ...

مجو کمی نهانی و کهنه شود • دیر است مبادا که بی زخم فراق • ترسم که تو دیر مانی و کهنه شود • زهی بفراق
خو چکانی که چند شد خون ریزی و استین ختانی که چند شد • اتفاقا از انکه شیخ هجری بود یکی خطا که میگفت تا
بدانی که چند امری مرحمت آلبته بو شاه طهماسب صفوی را منسوب ساخته جهان بینش را از دیدن
داشت و او را بوقت اینرباعی بگفت رباعی شاها ز لباس نو عور کردی • شاها ز جهان خود بجور دور
سپاسی که مکان تو بود شب و روز • این جان بدام بود که کور کردی • چون ملک ملک بران یکدست و جان تو
نهانست بر رفت قطعه از نکو طبیب گفته بیا با مکان آن اسیا عرضه داشت نمود حجی که بواطنها
سپهر نمود احوال آن زاد در لباس یکتا و عرض نمود از بجت نجات داد این قطعه بیت خل قدر ان باد
هر سر موی من هزار دیش • استین دلکر برافشانم • مرد تا بقتل امر بتیش مغنی بکی بین الحکما از نیکو لعبان
و از منظومات این نوع ابیات در سبب بیت چنان نخفی بود در بزم خلوت خواست • که هر که جام می بنهان
شد • خلقی که چو خورشید شد حلوه کر انجا • تا بیم اثر مهر نه بوا رود از انجا • کاش شمع وار عشق بر تن مجود
تا دم از عشق بیهانی بکجاسی چند • چو مرغ نیم بسمل تا بی رقص نشست بکنار • همانا دخانی و خون افتد اگر
صلب برخیزد • خوش است دنبکی از نهر دنبال دیدار • چه سود کر بکی این رخ هست آن ندهند مجتبا بلطف
و حسن ذهن موصوف بوده بسیار مهر از آن و بدل نزد بان و خون کوست روی دیاری تا بر جان ترازینست بیت رحیم
بیات زغلو کرم و خوش منشی • عجب است که بیگانه اشنا کرده • این ابیات از اندوی می‌باید لطف ر هجر تو حج بدل
بر خود دارم • اشکی که دل او کمر است بجو دارم • ناهی که نبود دل کردن ودار • اینها همه را نطالع و از تو دارم
از درد دوا ما هیچ دست لب چشمکی • با خود زجفای ما بکین نیست دلت • از آن در دمانه بقین بیمانست • نی بی مهر
اگر چنین دلت • شبه ام که خشم سرنکوئی • شرمنده که در جم و انکوئی • شکر خواهد کشی بر ام محنت
ردست دل که تا ز غم و خونی • در بجات کشاده دست بجو بر کنی • بیش از آن کت درد بوانه بشد به برانت حیا
تا از ناز مدلول از امطالعه کرده بدو فن سخن و ابیات شعر بهات مر بجهت منصف خاص میکند این ابیات
او راست بیت دیر نیست که ما تنه دیدن نکردیم • بیکانه دلبر الفتی خویش نکردیم • ما را اشنا نعانبود کاد
که هر کز شعر میکه ز عشق تو بیش نکردیم • بیتو بتوانیم کسی بکی دخ مجلس را نانو رفتی و شمع شد دیده بنما زار
هست سعد از عقل و ابرو انجام شراب • میتوان خورد اگر زهر است بکیمانه • ما خسته دلان بخو اطر خرم نه شاد

بنهم

بنهم اگر تو رمانم نشناسیم • خاصیت عشق است خط نشد از جو یان نیست که ما را دخم زمر هم نشناسیم مخلص
بلطف فر بحث خود اندیشه موصوف بوده و اوداد اش در غایت عذوبت و تازکیست چنانچه این ابیات کر
از آن جمله است از آن نیست مشتاقا مسکر دبیت دل بی تو زده امشب بکار نداشت • دیدن سامان تماشا رخ یار
نارو اغم بود و ما را دل و ما داشت عرض • هیچ کرمی هیچ شب این دیده بیدا ندا نشت • چو جنبش شو عشقش هم بجگری
خوشتر • جو زخم زند هوش هم بجگر خوشتر • چو عیشان آمد طاوس کلستانرا • بو شبانه پای خوار جلوه
خوشتر • کر پیش خوبست که از دید بدامان نرسد • تا بهر کس اثر شکوه پنهان نرسد • هر چه دارم بفرونشم بتو
از غم تو • همه از دیده سانم که بدامان نرسد • باد تر غلط و تا من بکرنه زلب • تا با تو نشد او دخم جهان
نرسد • سا غافله کر همه بکر یخته بود • عجب انکم بحسین دیر آن نرسد • درد انتشا کوکب بچو
دو شو • همه در داد بکشاید درد دل بند ندخرمی بلطف طبع اتصاف داشته شغل پلپ صفهم بیده دا طرف
همت خیال الیها الغرنگاه میبر که هما نقص طینت و اهلیت متصوف و تمیین شعار تر از این ابیات که متور است
می باید معلوم میکرد بیت رندو نکو بوا امشب نغانی بیتا • که کار دنوت خسک صیکند چشم خولت بتی زالتش
مجان در استخوان منست • که بطبیعت من طبع شعله ابست • ندانشت بجو و فاتی و حسرت افزون کرد • زیبو
جهان هر کلی که بو کردیم • دایم زمر ادت ما کوشد یوی • از ما طرب هزار دستان نبوی • هر کز زد بال الحزم برنامد
مو افقه بخت هم بدبی • مر کرد من خو جکر دیدی داشت • ظالم ذ ادیف اثر دیدی داشت • کوییکه شادی
غم غلط • هر غم دیدم غم دکر دیدی داشت و ملازکودک ولد بحوناضبه با وقو دروشعری در کمال همواری میکوید
انچه نوشت میشود از انجمله است بیت این دیچو بهر نوع که خواهد افتد • پس از این خوبی نظر فعو کجاستی ندانست
ابو علی خواهر زاده نیکی نو و شعر هموار میکفت از انجمله است بیت سلحی میشناک تر کان او جان بر هرچشم کوئی
آب داده تیغ مژگان او امیر همایون شاعری صاحب طبیعت بود چنانچه از این قطعه که در حق والدین حکیم ختا گفته
حقیقتش معلوم میکردد بیت کفتم از تو فضیحت حکیم ختا • بجهد کنکه تا مرض ابدرت از آن درد ودعا کر هر علم
با میشغل • شاد ما سود دواید نا شاد دری • کفت با تو ندانی که کشتار من نیست • صبحی حوالا بدیکو
صبا ری حسینا شاعر بیت با فطنت شیعو وجن خاطر زانجان و حالات حب عصو د و این ابیات
بین الجمهور ارد و مشهور بیت لذت چو بیان اهل هوش ندهند • این صناعت کرامی هم کرش ندهند

سرخوش شود که مرغان محبت کویم که بصد کلشن چمن کنج قفس را ندهند، انصد هزار سنک ملامت هر روز مرغی که
بنهال وفا آشیان کرفت ... ور بجا سالک که افیونیست هرکه زاد التد ماغ خشک نکرده و درین ایام
عمر بر ایشان کذرانید وکاهی محبت رفع ملال این نوع ابیات میکفت بیت لعلت که آب زندکانی زنده کشان دهد
کو خضر تا بر سر بنهادر وجان دهد ... از شاعران نیکو خواست و شعر قابل ذکر هر انجمن انجه نوشته
مثنوی بیمار از ان دن وکبلی از ان خر حل بیت تا جنبانید توهم لغو نشوی تاکی زخیال ان تو خاموش شوی
ترسم که زمانه ایام فراق یکبار زخاطر فراموش شوی مولانا علی سوختانی اول احوال بصنعت حکاکی
میکماشت پلرزان بسبب صحبت اهل ذوق ضلع صنعت کرده بجوان کشت و از ان نیز قدم بالاتر نهاده بجز خوی
مشغول کردید لغو کفتن بحث مینمود تا از فوت پسر خود این دو بیت بکفت بیت بکرد اد این دم زقضا هم
قضا نام او بنهاد رضا، عاقبت هم قضا رضا بود چکنم داده ام رضا بقضا مرزا ظهیر الحنا مرد هموار وکاهی موزون
طبعش راغب میکرده که شعر میکفتار چنانچه این رباعی که تحفه شمس دوم کفته رباعی شمس و انکه
کرده ... دارد فلان از شراب بیسی مستش بکر و کرسته بد بیش از قند، چون لکه بیس بود از دستش
مرزا علی جان از مرد هموار اند بار است و نیز اندکی طبیب این رباعی جهت شمس وه کفته رباعی شمس وی را
دنبال ادر راه، برکشت ز راه تا نکرد دکمراه، شمس این دم وارث طا میکفت، لاحول و لا قوة الا بالله کلام
وسلام دو برادر اند که همیشه خشابان نجور ابد بوده طمع نبرده و بیان قصاد انعبا خشن دار افراد
طمعنا ابعابنی بیو خواهند تا دنیا ماه از کعبه مغرب بیابند خطا و خود را از کمر این برکشاید چنانچه
خوانجه شریف مجری تحول انا کفته این دو بیت د وجیل اند زهر جامی سلام کلامی کلام سلام و
علی الحال کلام کلامی خالی از سلام و هموار ... این بیت انی وی شاید جب جاتی رساند ثمره شوخ تو
کافری دکر خون خلق ... امتا سلامی با وجود آنکه شعر سلاهم و بر امتنو بوجود کرداید
کاری ساختند چنانچه این بیت از اشعار خود میخواند بیت بجو ... مکن نو بسر و ... بر عنا
نوبت داری و ... مولانا بدل با وجود هموار شعر درکاری بعضی دارد مثل این ابیات که هر اینکه
اندیشه بیجان می اوریده بیت کرم ابو که بعد هم خود دست س در جهان بیکو غم زدکی خود زد هجکس
ظهس و لا ... و ناظر اوست شعر ... انجا ... فراوان ... برده داده و از ... انچه

نیکی

اهلی جغتایی

بنظر امده اینجند نقل است که صوفی ابرادی یزدی و شیخ نور الدین عبد الصمد تمام بود بعلوم ظاهری و باطنی
و نور بین از نجیب الدین علی بزغش یافته و شیخ عز الدین محمود و شیخ کمال الدین عبد الرزاق کاشی مرید وی
بوده اند خواجه میرک از احفاد شیخ محمد یحیی بن نوری از خوبان امیر کرمان است که در عصر خود سرفراز ارباب
بوده اکثر والدین این بزرکوار اما منشا ایشان نظر در نظر شوکت کند و در علم رمل بسی او بسکه وردیم
کفایت شعبه نظر بیانات وی و در زمان شاه طهماسب صفوی بتولیت آستان رضوی امام علی امام علی
موسی الرضا علیه التحیة والثنا برده و در ان ضمن وزارت خراسان برای وی نیز تعلق کرفته و انواع کفایت و تمهات
بتقدیم رسانید و پس ازین بجهت معزول کشتن ازغایت اعتبار دوری کار میکرد تا آنکه باره اقامت بعالم سرمدی کشید
این بیت مر اوراست بیت در غمت نکرفته جائی که طوفان خواست هیچکس نیست بغیر از من که کریان بخوان
میرزا بیک از اعیان نو لایت بوده واز هنر نصیبی از علم نجوم داشت اما هیچکدام بکمال نرسانید بود از ان
طرفه دکان پس کوچه ... کفت نماند فن موسیقی و ادوار مهارتی بکمال داشت چنانچه چندی صوت و عمل وکار
از وی مانده تا اقت نعت و ثمین اشعار نیز از ایشان که نوشته مثنوی مستقل میکرد بیت بیش زانچه با
جو وطاق وفا دیفت، ای نو بر ایم زد لکوا ز توهم بیرا ... صبح وصال نکی طالع شده بر کران
هجر این تو بجشتم هجران تا ریفت، ماه کاه عشق جدید بر معرفت ران، بعد از این جماعت تا زه دار از
خوشم که بخور عشق تو با ما حلال او، می ماکی مخور که حلال است بکم، کرانی نکوی بت مبر، دو دو دو دو کو
بصر تبه دل آورده بود کران دلسی، بر از پار ها حکو سبز، حتا ما بر می اید باشی که صبا، تو دید از
کعبه از خود نشسته ... ایعقل بجل کشته ... در ... خلق ... بنانی ما، بت بعل و ...
کافرنده خند بسلما ما، کردند فرسب دو کوکب بحر نبی، هرجا ... که تو ... ببر ده ...
کردند، جانها همان کرفت دلها همینان شوی ساعر ما بل ... وطن تعلیو را در غلجو در ...
مشنوی این بیت مر اوراست بیت ابوات ... معلا ... صحبت، امروز ... کم ... صحبت،
زوال سوزان ده دارد و زوان برادر ... همت ... کا شد وا زمن ... محمد شید الهیا فیهای
و امدا بجت تمام دانی و در ... هفته ... علی عراقی هنکام ... کرمی داده ...
بهم رسیده میکرد انی شعر ... این رباعی ... مشهور است رباعی زلف ... عنبر بوی،

زوال

محراب نشین گوشهٔ ابرویت، یارب چه قبله که باشدت روزی دو که دو دل کافر و مسلمان بوست، این چه شور که
خوش خوار ترسیم بین، ار چه دیدی که دیدی اذن بین مکر بویم الخوبین دلا، مکر صحرای عشق تا بینی میرزی بیگ الافراز
اردستانی این نوع ابیات میگوید بیت صیاد نیم گردی نتحاتی، که دحم من کشتم تو نشاتی، اگر بیخ همراه
اگر دیده صحرا اگر آشنا شد نیم هم بگه کجی بیره دیده آشنا، دران ممالکت شبه تا یار هم، کر دیدم حفظ
همانی، اگر بیخ شهرست اگر ره صحرا، صحوان ادمش کر نداند وفا، میبین که دکا اشعو تحتم به ایشان اگر رسیب باید
همانی، خاموش نشین غایب آوازه بین، قانون دگر ساز مکن ساز همین است، هرچند سبب آخر آینه مینبد
ملک طلبان انجمن باز همین اردستان ولایتی است نخیاه بان دیده اند خود منتسب یکیست انتفاعاتش نیک مجهول
مینمود امنا و اکثر نیک عشق خصوص آثار که هر یک صنعت کند که بجانش یار دهد الله مستوفی در نزهة القلوب
آورده که بهمن بن اسفندیار آنجا بنا ساخته بود که مردم از اطراف و اکناف عالم آمده بعبادت آن قیام و اقدام
مینمودند و از مردم بنا اردستان یکی ملا کمال نامی محمد که از عجایب جهان بود در علم نجوم و رمل و ریاضی مهارت تمام داشته
همه نیج فلک جدول بجداول باسطرلاب حکم کرده مثل و در رمل قدرتی داشته که از احوال گذشته و آینده خبر داده
و که خبر میداد چنانچه مشار و منشاء التقصا ازو مولانا علی قوشچی و ملا شریعتی علیه الرحمه نقل است بوده که روزی سلطان
محمد در مجلس سلطان شهید میرزای الغ بیگ بود که میرزا بمولانا گفت که رمل بکش و از ما فی الضمیر اعلام کن او رمل
کشید معروض داشت که ضمیر از جانب جسم بخاطر میرزا گذشته و بکر هم بکف پادشاه در بود که علی قوشچی ملعون از
مانا انچه در معرض رمل تو ساخته شده بکوی مولانا گفت بگو ابوبن انچه فیض شهر اری بکند و بکر را که در دختر شاه را
ترکستان امیر طلاق دهد میرزا از طلاق و او را وکه ببایا اعتقاد بود استعلام و بعد چند روز بیکی از برون کست
ودختر خان خنیا تمامت بمو که بالضرور او را طلاق داد و همچنین علی قوشچی حراز اراده استماع نمود که ملعون کعبه سرا اهل الجبان
بخشا فرستاد که ایشان در مراجعت بخیر ناید اختر بمولانا گفت که مکنون ضمیر آنست که از احوال فرستادگان
شهریاری آگاه کند که دستا البراعلیه دیگر معروض داشت که ایلچیان دیار فلان وقت بجانب خلفا چند
سنه تا صحن ایشان فرستاد و از ایشان جنگ مرده اند وجنگ مانده درحاجتی نیز و او دکان خالی بوده و در وزراء
که او کنند فرد اتحاجت سنبل بر وجه که تقریر کرده بود در عمل آن همه از کتاب امیر عبدالله بن ابن سینا
که در فنون میرفتند در حرف طالع شود اف مرد انجا غریب از اطراف شود و من بیر با خوبان و منابع آنها حلب

اقلیم چهارم

وطن اختیار کرده و دو آشنایم در راه مولانا ملا کمال نامی افتاده وصلح جهد کشید و گفت ای ولایت کریمی کفتم ای
گفت خوی پاکیزه که ثبوت هیچ نشر نخواهد بود اما از مرد بی هنر و نفرهای علیها ملا الغ نخواهند بود که او
گفته ببو فلسفی شیخ بالطریقه صلیم طبع مستقیم و هم کمال ابیات فراوان دارد و شعرش دعای خوب و در دانیش انچه
کشته خرمن بر کلی از انجمن و حرمت از آن دانست بیت فتح و دولت که از خط عنبر آلود بود، زلالش نیک بکرد
مو دارد بود. که اینها تو یکی را بکار دهند، سببش اندوخته که ببوجان دهند، تو که بکری بر آکنده بنو
دلت، سوزی حال پراکنده و لارک دانی، از این قانون و دید جفا دیدی، با هیج افرینش طرحیم همانا نشود دل کو
همان عشق مجاز نیست خوش اشت، خود هر چند خام چه سوخته ببو مولانا عبدی بلطف طبع موصوف بود. این
رباعی از نکته مشهور رباعی تاریخ خط خود نو محرم شده، بیتا بسته از زلف و هم شده، کر شهر محاکمست لبت
عجب با نیخ خط شهر عالم شد کاشان شهریست از اشهر ایران بنشستها و بهترین شهرها از لطف آنها
عمارتش چون عارض خوبان پر نور و سوادش چون زلف و شایع خود بیت بهار شهر چو طره خوبان خرم است از سنه
چو عارض خوبان خطی، و کاشانی از شهرهای جدید او بنیاد خواندی متوکل حکم در آخر رسید از اطالع شاه عباس سلیم
والحق بهتر نیست و یا اکثر آنکه شهر تمام ایران ملکه و همه جهان نیست و سطوت آن اکثر بصنعت و شغل مشغول
شوندی با یکمال اهل سنت الله و هفت رسته روز شهر صحت بخی طبیعت شان دانند ابتدای تا مبین بر و در آن سپهر
مشخص داند دوران که چو سلطان بدیع این دیبغ باسین و بنایش با طراف صحرا و بنا کند متوطن آنجا
انبیه میر ثانی و اعلی و ادنی از شهر برامده فریب کلا به برکنار سبزه صحرا جسم قامت یا میکند و صحبت بنا دوید کر
سبز و قد اسب و در فین خیابان خطبه که از بادستی سی با چنانچه سبا بجهان امثال النجم کو شریشا داده الله
و اکثر زنها و باغات کاشان برابر ابیت بیت و فین که جهان جمال خوب، می خو که جهان بیار خوب، بعضی از حالهای
که او را دو فصل بهار و خانه کوشک و دیگر انچه لایق شما فاخر رنها ساخته جوانان فرقه لا لرحمه اند شهرت
که در هر کار که دلارام ملاحظه موافقت بیت هر یمین بر زدن سواد، هر کدیش کوشواره نگاه غربت
و بوی رمضان چو شهد شکر و باده گوارا، و از فشم میوه و فواکه انجه در دیوان آن شهر است هیچ شهری نیست
و خوبی دانوجی نگاه سبد که بعد از نور تو اگر هزار احتیاج افتد بخشش سامان بیت ما و اختیار از غربت فقال
در آن شهر بنیاد اماکن غریب بضربت نمیر سند مرد بنا از کاشان بنیاد خواند انجه شهر از بنیاد اسد مقهور و معکوس

کاشان

میکرد شیخ عزالدین محمود چون ترجمه عوارف را نثار فرمود تا بهر فاید بعضی بسیط و بیحقا بو بلیغ معارف جمند
در این دو کتاب درج کرده او فضیلت شرح مختصر نوشته و کشف معضلات و حل مشکلات آن بمقتضای علم و عرفان
و ذوق و وجدان آن کرده انکه مراجعت شیخ دیگر نمایند و انچه بیاعی که سطور میکرد از منعارف رباعی
در کعبه ما علم الذی هو سر تعلیم کن کرده ما دستوریں کفتم که مالک کف بکو کفتم هیچ : دیدم اکر کل است بکرد
بر سر : العکس بیخ بود ... تا در رخ نوشته تو بنوشته کم : کفتم منکر بغیر الحرکة غیر از تو کسی اید
اند نظر نابد و ما جعلنی ما کی : چون من بولم این تو کی و مائی ما کی : با غیرت تو عیال غیری بنماند بر در
نظر این غیر مائی ما کی : شیخ کمال الدین عبد الرزاق جامع بوده میان علوم ظاهری و باطنی و برو اصناف
چون تفسیر تاویلات و کتاب اصطلاحات صوفیه و شرح فصوص الحکم و شرح منازل السائرین و غیر این شیخ کمال الدین عبد
الرزاق تا شیخ رکن الدین علاء الدوله معاصر بوده و میان ایشان در قول بوحدت وجود مخالفت و مباحثات
واقع است و در آن معنی بیکدیگر مکتوبات نوشته بعضی از ان در نفحات مسطور است ناصح الملوک عزیز الحضرت ابو
طاهر عربشاه ... بوده و سخاوت و کثرت عطا و رفعت و عدل و نظیر نداشته چنانچه در زمان سلطان ملکشاه ولایت
کاشان بالتمام غالب او مقرر شده و او وجهات ال... را خراج با جنبه اصحاب ... بصلات و نفقات اکرام
بنواخت و مریض از دوام داراد اکرده و در کاشان و ابهر و زنجان و کنجه و غیره ابواب البر بسیار بنا نهاد
اما در زمان سلطان برکیارق امیر ابابکه بزید بقرب از همکنان امتیاز داشت بطمع اموال ... حضرت عزت
فرستاد که داند که این جمع را ... چه بار تحمل ادا دانسته و بد چه نیز را بیچاره ان ساخته
چه کرد نکشا دارایه نامعین الدین ابو نصر ابن احمد مستوفی سلطان محمود سلطان محمد سلجوقی بوده چون سلطان
از عراق باز کشت حکومت ... بعد ... و برای ان وزیر عزل بر رانسبه ... سلیمان کشید
تکفل امر وزارت ... از ان دانست ما بعلم دوات دین و طبل و علم عنصر و سر فراز کردانید و او بر استقلال
بر نظم امور ملک و مال ... و بار تضاع اعلام عدل و انصاف نمود تا روزی ... فدائی احسن صباح
بزخم کارد و شهادت ... رسانید بیت قلک کو در بر ... کبر است : در این جوشاس ... کار و رای است فخر الدین
طاهر بن معین الدین در او ایل سلطنت سلطان البارسلان ... بسط عدل اهتمام میمود نادر
عنفوان جوانی بواسطه صبر الکمال جهان فانی را وداع نمود بیت معنی نه ... در این ناخ کس ... کند

هر کسی بکنفس ... و هر دمی نوعی میرسد : شرف الدین انوشروان بن خالد در اقسام
فضل و هنر یکانه زمان بود و او چو علو شان هر کز بین امر عجب و نخوت نکرده و چند سال بوزارت المسترشد بالله
عباسی اشتغال داشت و بعد از شهادت وی بجهت سلطان محمود بن سلطان محمد سلجوقی رفت و هفت سال دیگر
علم وزارت برافراشت اما عاقبت بمنابر بر کعبه رصد بود الغرای هر کز تخاتی قیام مینمود چنانکه
یکی از ظرفای ارین رویت دولت باب الفنا نمود بیت مرا برای ... ومعاند : وایرا مارتستان ... شد
برای هر کسی برای خبر ... تو کوئی هست ... انوشروان خالد : بالجمله بیوه عاقبت ... نکار میکند داشت
که مشغو عالم ... بیت چون حالت ... لحول جهان : تا چون هوای ... هر کس ... جواب نفع خویش
بهر کس میبرسان : تا هیچ ... ز جهان ... خرج مقامات خود ... نوشته صدر الاجل افضل
افضل الدین محمد افضل زمان و کامل دوران بوده چنانچه اعلم العلما خواجه نصیر الدین طوسی در تطعه ... بیت
کر عرض کند ... فضل ... و فضل ... از هو ملکی بجای تسبیح ... واز ... که افضل افضل احمد الفنی
اوثر که چون سلطان یمین الدوله و امین المله محمود غازی ... ایران را ... عدالت ... افراخت
... فضل ... اضطرار ... بر مخصوص ساخته ... حوغ
بر دوار انجا که ... بهر مخالف ... و ... خاطر ... مساعد ... سلطان
از کرجیه از افتاب ... صحاب ... نموده چون ... کردی ... خواجه ایاز ... قصد در
مدح سلطان ... خوانشان نمود ایاز از تسبیح ... ایاز ... خاص شفاعت خواجه ... عاقبت
خود ساخته ... لعل ... شد در کذشت هم با ... اواب
معاودت حاصل نمود ... و طن مالوف کرد ... عمر ایک ... کالان ... مصر میکرد
تا زمانی که ... آنچه طبع لطیف ... نمود و نوشته اکرت احمر ... غ
جنش ... مثل ... مدارج الکمال ... ناظر ... موافق
رباعی ... آنچه ... برکی از ... عجبا ... کمال ... نقص ... من
کمال ... رسد : وهم ... ایات ... محمود
ای اهل ... مرکز ... انکس ... از ...

افضل‌الدین
کاشان

چون خامه اگر هر او رفتار نامتری چو آب محبت علی ابن ... آتش زبرای خود انگیزی حکم جهان غلام کشکینه
ماست دیبا جهان بنده ینبسماست از جام جهان نمای تا کی گویی جام جهان نمای دست ماست
از آمدن و رفتن ما سودی کو و ز تار امید ما بود کو از دور چرخ جان جدید پاکان میسوزد و خاک میشود دودی کو
ای آنکه تو هر دو عالمی در نظری فارغ از عیش و از حرمتی ای ما همه گوش تا کی گوش کنی ای ما همه کی حضور چشم کوری
عمر تو اگر فزون شود از پانصد افسانه شود همه افسانه کردن باری چو فسانه میشوی ای بخرد افسانه نیک شو نه افسانه بد
ایدوستان بکر آمده خوش ... خوش باش ... وز همه ... خوش
السید الاجل شمس الدین محمد علی آنکه دودمان سعادت و خاندان سیادت بود برفضل ... در ... هنر کوهر
و در سبک نظم سوار چون او کسی ... و اورا در افسانه شعر ایمان است که حالی سحر حلال و عنوان ... الا
تو چون دیوان او ... و صد اول بیت هر ... همین ... ابیات ... بنظر آمده ثبت افتاد بیت ای مهر تو ما
دلبر ما بطرح بوسه آباد ساختی دیباچه عذار تو کاسه کتابه شد نا از ان ... و اکنون شستی
بیدل ... وقت ... کهندم ... کر کسماد عشق غریب و بیسر میکنی ای همه ... کی سالها کردند دعوی همین
که جانانه جنگ ... تا کی کنم ... ای اجل هند بر ... خون ... اینجا ... جان
من بی ... اجکر بود ... که ... دی هر ... امصطبر دل ... کا ... ساخ
تبکر ... ودنی ... ملک ... مکر ... کا ... ترداد
مکر ... خواجه الامیر ناصر الدین از افراد و حشاد هر ... بود و در تک اصحاب طریقت ... و انواع علم
کثرت اشعار او ... و ... جنانچه از اشعار ... سنگ ... بیت ... روی
دردکشی ... جنانکه ... دو چهره ... کرد ... وفا ... از ... جنا
حنفا ... عشق لعل ... صبا ... خاطر ... نار
با ... سیم ... شفق ... کان ... سیم ... قدح
تو ... مراد ... بسیار که ازین ... بخت ... ستمهای اسمان
و دوست ... ابن ... الا افضل الفضلا مولانا عماد الدین ابو ... وافیال ... خشند
فضل و کمال ... مولانا معین الدین ... دستور ... زمانه صاحب ...

و امیر ... ابن وزیر غیاث الدین محمد سعید خواجه رشید بود بهر تقدیر در آن حضرت ... و حرمت
تمام داشته و بنابر علاوه علم و کمال اغالی زمان زادهٔ خر ... کتابت و نظم و بیتامی او و درین ابیات از انجمله
بیت از وجه بهتی چنان زسمان ... کاکاه منتشم ... بحالتم در معرض ... و ... باماست کوئی ... هر چه
امالتم هر چند ... التصنیم ... لیکن ... باطالتم چون علم ... فکر و غصه در ادراک
عقلت اهل جهالتم ... طلب علم همتم لیکن کنون ... خود بجهالتم کرد ... و عقل ... خویش
بود ... در ... من ... بعد ... حاصل کمال ... مرغ ... شده
محبوب دام حسن ... که ... الکلام اشرف سید جامع فضایل صوری و معنوی بود ... ملکی
حکایت ... چنانچه ابن ... امیر ... بیت ... چه
سر کوی او ... زشرم ... چه ... سد و لم
مکان کرد ... من طوطی ... خون ... شد ... که سوزد
مظلوم تاکها نکرد ... جا کرد ... علم ... سیغش
چه ... جمال کرد ... امید کرد ... کا ... دماک
تو ... فو
بودی ... کرد ... همت ... تا
افتاد جهان ... فضل الله
شاعر ... بعلم معما ... اشعار ... جمله ... جنان ...
ابیات ... بیت ... سرخ ... کار
جا ... کرد ... حج ... کرد
ابنا ... کلستان ... برهمن ... کوه
چون ... عارت ... ابزار ... فلاک ... شد
از کشائش ... های حصار ... ابن ... دل ... جمع ... امیر
کا ... شعر ... جار ... تا ...

کر زنجیر کف او یاد کند چرخ اثیر؛ قطره آب تو شعله آتش زیری؛ کر نشود خصم تو نهان زیر سر عیب همچو
مهتاب که لاحق او بوده بود سید جلال الدین معاصر ابقا بخاری و تتبع اشعار شیخ سعدی بسیار کرده از آن جمله
ترجیعی که بند اولش این بیت: من مست غم بلا ابالی و این بود مرا لا ابالی؛ با اشعار همچنان چکارم؛
بنجوم باری جفا حالی؛ مجانا کوی یار بکدل؛ هر کز نکند [illegible] جهت سر خم کنیم با الش؛ حالت در آن صنم
نهالی؛ از عشق تو حال مضطر سرای؛ نا یافت شاد خیالی؛ سعدی که نکشت و صبر کرد؛ تو از سر عجز و دست حالی؛
برخیز و دست [illegible] کریم؛ بی ظاهر چرا فراق کریم؛ مولانا کمال الدین از صاحب کمالان زمان بود و در نظم و نثر نسبتی
بلند و مرتبه ارجمند داشته این بیت و دی شاید بیت سید در دل داده بمنزل نتوان یافت تا جانان و صحبت جانان
نتوان یافت تا خط تو جادو بود و زلف تو کافر در دل کر هیچ مسلمان نتوان یافت هر که وصل تو طلب کرد
سر زیر پا بکرد و غم دل شکار که کرد با یک کرد زلف آشفته تو با عاجز حیران پچو چنین است پس
آشفته تر زین باید؛ مولانا حسن از جمله مداحان شاه ولایت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام بوده بغیر از نعت و
منقبت شعر دیگر نکفته نقلست که در حق نعیته تو شاه ولایت ... و منقبتی که کفته بود بر روضه مطهر آن
سرور بکذرانید هم آن شب در عالم رؤیا شاه مردان ... که آن حضرت بیش وی آمد بر زبان الهام بیان کذرانید که
انکاشکی سعدی این قطعه ... نداد بود ... تو از اصله و منقبت شود داده کوید هیچ نسیب نداده بود که
سعدی در بزدوان صرف در آورده بمولانا حسن ... نمود بود شعر مولانا از قصیده و غزل بعد از قول است با بیان قصاید
هر بیتی چند الحضار افتاد نظم بجو در برابر این نبوت فی رجید؛ بیان نک تو نشاکر در وادی اسود؛
سیا شکر آن پادشاه که فضل؛ عموم احتیاج سنون پیشتر شد؛ بزرکوار خدایا که دست صنع تمامش

نگار خانه هفت ککار کلاف صعد	نکرد جلال آنکه بوصف بیان
اکر کسی بنویسد او هزار مجلد	نکوید آنست کمال معرفتش را
که نیست معرفتش بحر صوات موید	تو آن بهر دو جهان فرید اله جناکن
که در نبی حشر نواخت عنادو بمقصد	سر از عمارت که کذان شهر او
که هست شفاعتی دکر زنهار نمونه	رسید بجو بصبح بری وامد
دسو عمر تو با نما حاجت تو	تو آن صدیق اکر کم شود غصبه
بعمر خود خم طاعت بیاشنیدی که رهد	هزار بخا کرامی تنانا بطهر نیوشد
که منم تاج ملک کنی بدو دیدم بر جید	فدای تجل که کن حجو و جنبش هراید
خطا اکر کالی به نفس بد خود	جبا داده عفو و پوش و للدو نهو

کجنه

ارغاتیم مقام

چه کوه تو یا این همه زان سحر امو بد؛ چه حجب اوکی اندیشه عقل کفت نعمانی؛ حکیم تو کنا ثبه صحیفه مزید
محیط عطا داصل تا هر نوبا شد؛ بود بر وزن تمامت صحیفه عمل شد؛ جدا کند بحث من بن حکما مزاری؛

که او بجهل حالی راکند محمد	سرای ضرر جه کسی بجو کر قدمش
بود نجر برای و کف سید احمد	ز اهتمام تو بیاب سکه طبع کاسی مسکین
همیشه آن ایکو سر ده بها معتقد	منم که مبر تو از نجات الحمد لان
نجات و دل شده مولوی احسن اف	منم که مو وجود بکار زم سخن
نبود یکی خواص حج زهر سیکاف	منم که خون و مم زلف تن هم
چه آهو و ختن مشک میشود دو ناف	منم که بحر دل اتبا زدل آکم
همیشه بخشم مانند کوهر شفاف	خزینه کالش حکو سراه برد
کدا نست کند خورد در اوج جال لعوات	ندا که جهل بتعلیم امتحان مکرو
کرد و حشر شانی بدنجد است معاف	نصیب شد آنکس بود ولای علی

که معاد درش بود با یکدیگر بمشر عفاف؛ مولانا شمس الدین که صاف تاریخ عاذ دخان است در سمرقند جواهر الدین
ولد عصا دو بود و فضایل بر احته و فاتحه که دین الدین نام داشت و کتاب نصاب الاولاد از منشآت او رسالت
شعرای امیر ابن انتظام داشته اند مولانا غیاث الدین جمشید و مولانا معین الدین که در هیئت و ریاضی و نجوم شبه
و نظیر زمان خود بوده اند از آن شهر و دیار بنام بوده اند که چو میرزا الغ بیک کورکان همت بستن رصد کالات
مولانا غیاث الدین جمشید با عزاز و احترام تمام طلب داشت مصاحبت بسیار لازم کرفت و چون مولانا در اوات
ورسو پادشاهان بسیار عارف نشده بود هر بیت نجه روش ادراک از بعد بالا و بو نوع می آمد
حیات میرزا از این ... مکدر میکشت بود و اظهار آنکه بشعر بود اما بنا بر آنکه معالجه بیچ مولانا قاسم احتیاط
نمی بدید فانه بالضرورت در تجریح تحمل مولانا صابر بوده همیشه زبان می فرد که این جمله کی صورت انصرام یابد از این
اطوار و کفتار نا هنجار مولانا جمشید خاطر مشوش و بعضی گویند مولانا از جانب الغ بیک شهید شد مولانا محتشم
از شعرای معروف عصر خود است منبر شعر خطیبی طرازی لسان ... کلین شاعری عندلیب نو الحان اکثر
پاره از غزلش بواسطه بعضی چیزها مقبول از عده بیت که نشر اما قصاید بجمله دقایقی عده بیت و همواره در
حین نجر جان از قصاید شعری طرف تمام شده امیر بیت جنبید از غزل نوشته ام؛ بیت؛ نکشته نا بجای آنکه تو باری ای غم
جانان باشی؛ دو عنا آنکه عمر کذاشت باشی تا ابد کو سر داغ و بهاری کردم؛ که تو با این خط نو خرم خرابش
باشی؛ یارب آنچنیم که با تنک تو ما اینهمه شرم جرم داد نکهبانی تو همانان باشی؛ مبر ور دست ... کاری جان با جنبه

کاشان

که تو چنانی و من چنان ربالش باشد کرم کافر غلط است چو ما شوی تو که تو فردای قیامت نگران باشی
نامه عشق که بهوای خدا می بخشد زلف از نقاب بساط بصبا می بخشد سنان مهران نیم از اکر هست سبک
جرم چندین گران است خدا می بخشد خواه در کعبه اطاعت کنی و خواهی در دیر عفو کرم چو تو باشد همه را می بخشد
مکر بکین تو ابلیس طرح بمانی نیست کمان عمر که دیگر کم ز تو نیست دری که در بر محکم کشتی این بود
که عشق امید دهان شادمانت زبسکه چو تو این جان نقش بنگار بدست تو ناکاه بنا کین دارم
بر ... صورت تو ضبط خود کردن کمان چو صورت افرین دارم کر با تو ام زند نه غیر مرکو بنیت
ورد و ورد از تو نظر و ادام کرییت در هجر انجانم در وصل انجمن خوش آنکه هجر و وصل تو اش ...
نشانه تماشا کوی دنیا هی را که در بیت ... بادشاهی را بر هم جان حکم با نکاه ...
که صد ... هر کجا می را هر کجا که ساغ ابد ... و سکوم دنیای تو ... من تو بود که دارد
مولانا میر محمد مروارید جوانی بود که فلک پیر ... از اقران مثل او ندیده و کوش سپهر ... سخن طراز
نشنیده عمر ها در کنار ... خاطر تعلق ... اغا ... مجر ... بیت در ... من ... از روی
دیگر ... که ... فلک ... و کاهی تتبع شعر کرده این نوع لطایف از خاطر ... بیت اشکم
که کل باغ دل ... ام که ... ... داغت کم ... صد ... داشت ... که ... مجنون ...
مجنون ... پیجا ... بیت ... هر جا ... از ... ان ... مجنون بود
جاری کردن ... اما مولانا ضیاء الدین فاضلی از ... و در ... و علم و فهم کامل الادراک عمرها
تا احوال ... بود ... موفق و معزز ... در ... بحث ...
نقش اداره ... علوم ... و احیا ... نظم ... بیکار ... قطعه ... رباعی
از ... امید ... که ... و در ... تفسیر ... دوز ...
و ... کرد ...
ازو ... را هد ... اکرم ... بیت ...
در ... رکن الدین مسعود ... در شعر ... و ...
تو ... مثنوی

مراد ... بیت ... که ... اکر ... ز ... بیت ... و ...
می ... سبز ... یکر ... یام ... شعله شمع محبت ... هر که ... کرم کرد
اتش کرفت ... ازدل ... در ... عو ... عید نو روز ...
و ... عمر ... و محرم ... ابر اقبال ... عالم امکان ... این جهان ...
که ... که ... ساکنان ... بهار ...
استخوان ... که در جهان ... که ...
طغرای ... عمر که نصب ...
بی ... بیت ... که ...
بادر ... که ... عشق ... سنگ ...
بهرام ... مرحوم میرزا ...
... ابن ... که ...
و ... معما ...
نظیر ... نظم ...
در ... کمال ...
کل ...
ملا ...
شاه اسمعیل ... بیت شهنشاه ... جهان ...
و ...
بر افراخته ... علم بی بادشاهی بر زمین ...
فکر که بر لوح عالم ... شهنشاه ...
ثبت شهنشاه بر زمین ... و تاریخ ...
... و ... الفاظ ... که ...

باشد و همچنین اصفهان با قلمرو و قس علی هذا یزد نصفه کاشان عقرب ساوه سبس ساوجی
سلک مجلس ناز شاه طهماسب شاه جهان عباس شاه نجف خواب راحت ابوالقاسم ملک نو
الدین سیف شیر عاشق عاصی سفری شیطان **مرحوم ملا نعیم مخلص** جزو آن کو اسب اگر چه بر نسبت تحمل
کرده گاهی بسوی بادیه و هوا علم معما میکرد و اما در ساده گوئی و گفتار و یا افغان اشعار نسبت به والد خود دارد از این ابیات
مستفاد میگردد **بیت** بیگانه رفتی نعره مستانه باد عاقل خویش باد دیوانه ما بزمی اول ساقی گرکشان
تا رسد بما پرشد پیمانه ما زمانه هر نفس رغم دیگر باده نداند این ستم آتش برچه بر اداده کسیکه سر کم فرو نام
نهد بدرد حیمم اگر اسیش بکار وفا بر شدادی دنیا نظر چه شد هر بوالهوس افتم دور کاسه هر سخن نقی چون مکن
افتم در طالع من نیست جا فتاده بتاک آزدام جوانان شود قفس افتم چو جای بند کنجی که نعم هم نشستند
بکوی من که حلال گشته است خون دل و غم زهر جا که رسید بود ایند بدام حیله خادم من برسر او افتاده است
این موادهم اعتیاد مشتاقان که شب شام الحجر گوارا شده تا بیاب مرغ که خم خانه من دو جا شده و بنگر دیده عجب
که عنقا باشد نه دل نه جا که دو بابت فتنام بلائی بود عشق و دل سنگی **میر جبینی** خواهر زاده میر حیدر نقیب
شعر هم او میگوید از انجمله است **بیت** فلک بطالع جو من نهاد چراغ بخت من روغن ندارد پیدا بد هجر
که مثال علاجی جز اندر نداده **میر رفیع الدین** مرد اهل سلوک طوایف و احیانا با امتحان شعری میگوید
مراوراست **بیت** هیچ چنین گذشت کی یاد ما نکرد یک افریب روی نعم ابادما نکرد **ملا طالع غوری** بر حسن فهم
و سعی ضمیر بین الجمهور مشهور بود خود را از ناظران سلطان مصطفی میرزای صفوی انکاشته و بفرموده
اشعار بدیدار او لایق روزگار میگذشت این بیت او از انجمله است **بیت** میرزا بیژن کیست از بکفر ابتر بود خون
دیدالمعانی دلبانع مرد جو چکانست ملا شیخ ستم میرم نکند الحی یخانه قابل بر **دواعی** بر ادر ملک
او منجملی ترجا استعداد بود مشار الیه میرزا شعر با میگفت این بیت مر اوراست **بیت** حسن تو وفا تو با آمد
هم نیست بجسته ضرور ناز این بهم خورد گو کرستم رفت **بعضی گفته اند** که وی منزل اسمعیلیه داشته و مر دل عبدالرزاق
و کیش دعوی میکرد از انجمله تخلص میکرد **کاشانی** بچو دنیا و غایت کلام موصوف بود شاعری مشهور او شعر
بر تنهایان مذکور انجمله است دعوی ابد **بیت** انجمن از عالی شان با من دارد که بامنت یار دارد اشکم سرابی
مژکان دارد تا دم اکنت صلای قاف ابد آوارد خواب بیک که دلم بو بتو دربند اه انبو آم سخن بر پریشان

مراتیر است که چو طوق بود لکر است که طفل یکشب با صحابت باشد اکر بهشتی کافر بر هماشنی
و کر بیرون آب بزند و جز خندد هر کرا یک دم ای بفراغت نحو کی هیچ بیماری مبرد که تو حسرت
مولانا خانم از نیکو طبعان انسم و محفل غزل را با هستی دیوان بکفته از کبر زیاده میکفت و این
با سنبه نامی او است **بیت** بهر که سخن دین پسندد او بی تا سخن از جای بلند او زدی هر چه بد نام من نشان
دهند کر بهر پسندی به از آن ده هند اینچه از تو در این مجلس سماع شد اینجنیست **ابیات** از نفس جمع
خبر یکی تو حذر کرس در عشقها اجابت ابر ترحم دعا من تا این کریه که من کردم تا آخر کی کافی المناسی وی
ابد از خیال کشته این جز کشته میبینم جز خستن نخجالم هر چند که میبینم صحرای محبت هنوز از آن
بکه عشق شامیرسیم هنوز از آن تر کها در انمیرسیم هر دم ز شیراز جوشیشهای او بر آن شد
کر کنم شکوه با نصیبم چو دستکو نو التش از آن بینم نکردی بلاء روشن بسوزم آن بت که منزل
خوبی بخودش تجلی است تا او ما را محبت همنشین است تا زاد رنیا نکنه ابی اوست ابراهیم کا
او بت سنگین است دوستی که بزلف ماکر فتار شد از نظر با تمام زیاد شدم تا تو دشمن
شدی و من بر همنت جز کفر ز هر چه بوی بیزار شد **شحاح** شحاح ایران همکنان و اقربا کرتنه
بنا بود آخر عمر بنا بر مجوی که حاکم کاشان کرده بود فرار بر اختیار کرده نجا اصفهان حرکت اهلوی
انجا خفیه روزگار میگذرانید تا خیو بار سر خاطر شرابستیلاء یا از شد و اهم رخت بعالم خاموشان
کشید **بیت** زبان سحر سبز میدهد بر باد بجوش ماغ که سر در نفسان نکنی از ان شعاکر یکسو تحریر
محل میکرد مر اوراست **بیت** با تو خطی بر فتام من از کوی کسی دل بر اندو د و زبان بر کلا تو خوی کسی درد بهم کریه
هیچ کمی نبینم که خیال توتست است به هیچکوکسی مجاز و بید ید دانشم بیست پاک بادل
نکران از حرف بد دفتم مرا بکتا و ندو دانیو هر کر انشد جامل اکر با نا امیدی خو نکر دیچه میکرد ابلا هلت
نه نبود آن دز من دو شر مرکب عالم نه نبود آن و نه من کفتم اتو شو ز عشق لا نستیک ابرام از خو
هجی نبود آن دو نه من کفتند جابان کرکیم کر بیهوده تو ذکر دو پنهام بهم نوای بت افتاد به
تغلو نهان میکن دشوار جهان بر دلم آسان میکن امروز خوش بدار و فردا با من انچه از کرم
تو میسزد آن میکن **مولانا حسن منشی** عمرها تا در ممالک دکن اقامت نمود و روزگار مصاحبت داود و او شاه فنا

کاشان

۱

خصلتی نادری در بغایت معروف چه مکرر اما بعرف خود راه در داد بخت باخته و هر کرا بدخش انفعال البته کی خوبش بن
نساخته بیت خطا از آن قبا نازی که بیا انچه بود من بیماند چنین الا هو من قمار مکر ابن ابیات اوستی اید
بیت ناصحا مباش این نه خوب و نشسته ما از ماست حاصلی کی بر ابلی کشت ما مارا بدوزخ و بهشت مکرر حکا
درکوی دشت دوزخ ما و بهشت ما زانجا نه هم بهشت بمقصد غلط مکن ایکعبه بهو مبین که کنشت ما
مارا بمهر و کین کسی هیچ کار نیست دهی برات مهر علی سر نوشت ما لطف ابیات تو ان بهمین تعداد زیستن
و در شبابان لالا الحضر تو ان زیستن با نشاند هر دم ام نسبت با الممر شی محرمهای وصی ایجحرما زیستن
دست در دامان شوخی زنکه را بی بدی هجلت عشق مجال لشکرها ز زیستن رهائی تمام عیار بهجو مکنکف
چنانچه ظرفا فارسی در وزمره اش میکنند عمر ها دو طر مال الوقی مست محبوب نا کلرخ ستا و صاحب کیفیت خوبان
شیرین کفتار بود روز ها غیر از خضر و صحبت ایشان ندیده خواند و شبها بجز تکرار مطالعه حسن ایشان چیزی در خاطر
نراند و در ایام حیات از عراق بخراسان رفته میخواست که از انجا بهندوستان هم آید کام خود از شیرین سازی کند در
همان روز بیجاپور [illegible] لشکر تو ران که بدان شهر و مکان رسید کشته شد [illegible] مقتول کردید [illegible]
بجانب اشعار ش ان شا انید مفهوم و معلوم میکردد بیت ذکر بهار دوش تو امشب یاد میکردم
اسباب تجلی بچشم ترانه میکردم جائی که بر وفا ازین کار عاشقی باین بی دست و پائی کار و صفحه ها میکردم
کر چه صد کوه ملامت دل ما داد و زاو انجا دلبر ما را بسلامت دادی دلت از کین مجال انکرفته اد تو
این چه کین است که با اهل محبت داری نباز عاشقان معشوق را ناز دادی ز سر با سر وفا بودی تو از من بی وفا کردم
چه غم میکند ز هیچ که خاطر تو غمت مبا که خوش کرده فراموشم ز رسیده است سر بسر بزالین سلامت
اول ان شب تو کواهی که بر روی ما مبینم بیام قصر بهشت ای روز فرا دیدم کبوتری که دلش از تو نیاد دارد
بتخانه و کعبه از احباب کی است خواب حرمت و می ناب یکیست ابطال ایفه مبرهن و حلوت بهما
خار و خسان بستر تخاب یکیست ادهم در تکرار داری بهار دنیا [illegible] دانست امام ادلین که بر شاه جهان ادات
هیشه بمو طبع بحر فی و از مالش بابه زمان کنف و در بر در کنف دیدی هر کرا است موسی بجولان رسانو
این رباعی از تو مشهور است رابع دوشینه بسحر شیم تن ن سخن امد سر راه بجو برکسی من غزلی از ذلبا بر عالی
ساخت و اعلا این بوی نتیجه سحر خیزی من شریف فدایی بر شعر کفش بستاد او منظومات اکرچه مرزح

بر لب و ناب بر شد اعتنا انچه سمیر است نامل کون اهل هوش جو در غمیرات چنانچه از این ابیات که خری و از آن
کل است مستفاد میکردد بیت لیک با ما امغری مخند تو بخشش تو ان داد شر ماند را از دیار هلاوه کر امر کاه
فشانندام در خوی کرفته در پوار خون ان را بعقل کعبه تو ورد بعشق دیر نشین چراغ هردو زیک شعله
خون من شود خراب مباش که بسر انجمن دیری بها بااش که برای کلی ما بار داری دلاورا این سینه بهر تو حیات
کویم فاش من نه افسانه گرم کرم نقضا کردم تا برامده قحط از انشین نطق تا در جهن بر او من
مرهم کافور شا هیت شاخ و دندان شیر ان حرمی مقصود در سال هزار و کرد ان وصی پاکان از انهم انبساط
داشت و اشتغال بیاد دسلطنت بیاکشید بیت حشو لحد نازهی بی خطر انداز بر ملک اند مرد و مکان در انداخت
انبوه اخوان که که در منزل اول فرهاد از بوی املد خسر و بسر انداخت در نکر و طالب و باش که موسی
محروم از ان است که نظر بشجر انداخت این بیت و شان ما مقصود چشم شود است که سر بام بر مقصود بر انداخت
تا غوث شد تمیز کلام کرد و کلمات بر جب نر خضب حسب ندان شهر و ربا جبا محمد قاسم کرمی شیراز و امل شیراز
بجلوم ادبت بحق سکونت انچه نوشته مشهور از انجمله بیت کلمن تنش الفت سوکی مثل کریم نعلها
تمنا کسی بنا با ان که تو کنیم بود بت تکا بنیا و مرد و باز کاه را ما کی حجا بد حکایات ظاهر خویش محاوره سلوک فرجه
بود و بر زبان کاشانه شعر ابیات کفته این رباعی از و مشهور دارد رباعی بر صفحه ارزو خط نیا کش
سر طالب نه حسرت محمد ان کش خواهی که کرانک بحر فت نخند نقش جهد و نقطه پای در دامان کش صانعی از
متعارفان بزمان بود اما عنایت طالعی بسر و کار احوال وی نبند هموان بی سر و بجز مختص دانسته و در
حب مال و طلب جاه تمام تا در هو شن را کرفته بهجت کتاب شد حضور الموع محروم در او شرابی کرده ولاهو ما
اقامت نکرده بود که محالات معیشت تحا بانقطاع پیوست از اشعارش انچه شما افتاد اینست بیت
تن ندی و محکمه ظالم جدا ما دست این سخن کو شش دیم مسلمان نبوی بحو انعام و سپس دیده که معانی و دل تا تا که مبکی
انهم نه نود و ده از من جرباذقانی از انجمله همان بنت حسن ابن اسفندیار جهد مسعود بن بهر و
اورده که چون همای انشهر طوری را بنام سایه هموی بپسر کرد اسم همه تمام همای بیمر بود و کرد لعل کبر آباد
کشته بکلیات انها با فنون حرب و بحر شده جرباذقان خواندند و ابن معتد و انتقاض بیک علم
و از مرشحات اینجه قابل ایراد ولایق تحریر باشد نخب العزات که بتجادات و لطائف اصناف اتضاد داشتم

مشهور است صاحب [illegible] او بود که مداح امرای [illegible] و شاه بود در ایام سلطنت [illegible]

باقی [illegible] که از [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible]

کتاب [illegible] **بیت** در این غریبی و [illegible] [illegible] مجلس [illegible]

از بسکه [illegible] [illegible] از بسکه [illegible] [illegible] چنان [illegible] که [illegible]

چشم [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

فضل [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] که از کمال [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] در [illegible] در هر نقش [illegible] مجموعه [illegible]

در صفت اکوید [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

مانند [illegible] [illegible] [illegible] سبحان الله [illegible]

[illegible] **محمد یوسف** یوسف [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] **رباعی** [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] **کرم** [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

در [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **بیت** [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

سرای

انفاس جهانیه

که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] **الغنی** [illegible] [illegible]

[illegible] **بیت** [illegible] [illegible] **خوانساری** [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] **شاکر** [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **بیت**

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

زلالی شاعر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] **بیت** [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] **تابعی** [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] **بیت** [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] **مطلع** [illegible] [illegible]

خوانش

داشته و شعر را نیک میگفته و در فصاحت شهرانی از این رباعی مستفاد میگردد رباعی در فهم علو قال ان کنج
خون کاهل خرد اگر بفانوس رسد خیط نظر جهان را بربط دهد بر دامن کبریای تو ننشیند گرد سروری در
موسیقی و ادوار مهارت تمام بسیار داشته و تصانیف بسیار در تصوف و کار در صحیفه دونکار بسیار دکا کذاشته
و بربط سازی اختراع کرده همیشه مشهور بود و از این قبیل بسیار شعر میگفته بیت اگرچه واهب روزانی
خالق البریاست ببین که شکر حق کدام و بزرگ است این رباعی در حین بیماری بر اخوی گفته بکلی
طبیبا کاشانی فرستاد رباعی ابداً ابوتراب دعا مینمت حسبه شکفتگی کم او رفت این هر دو
حکم کو نیز بمال بندد بالله شکر که فیض و امنت شاه مراد بیک و فضل تمام دارد و شعر نیز نیکو
این چند بیت از اوست نظم شکیب صبر جو از ابرفتو دیرینست مرا شبی که درد استان منزل منت تمیز احلی نیست
لیکن شبی که شمع خ نار دمغا بار نیست ناجی ولد مولانا حسن که مذکور و معتقد اهل کاشان است
چنانچه قبل از این چند سال در فرمان فرمای شاه سلطان محمد صفوی که طبقه قزلباش املوک طوایف بوده و قصد
طاغی از ندید اطاعت بیرون آورده بود و بنجابت والد محمد خان ترکمان که بتکاکاشان با اطاعت اصغر در
بود بر جوکه بیفرمان شاه آمده کاشان را بحیطه ضبط آورد اهل کاشان با جمعی از قزلباشیه که در آنجا
بحراست و حکومت اشتهار مشغول بودند هم اغوای او ورد داند و مولانا حسن در این باب انه میرنا الغرض بر
نادر مکی او از بر او رد که انما الناس مراد عا است که هرگاه خوانده شود خصما هر یک طغی فرار بر قرار
اختیار نمایند و بر سر سادة کاشان بحری حیثیت المنبر آن سخن که بیش نقضا اعادی موثر نیفتاده مقصد
کلهما صد اران بر تو بسیار دمحلی بود تتبع بدیع از بادر او بود و غافل از آنکه بهال لعنا و کردار
هجا جوی کاشی بود شد و بعد از آن که بغیر بود و عواقب کار را از موعد محمود و ناجی تنها فرصت جسته
در اثنوی این ابیات در اندر و فضحت طلب خواستار نمود بیت تا باکه همت کامه کرد فراوست جمعی که در عقل
باشد او است بد کردند و هجو کردند تمر خوش تم تمام کردن اوست تا با تو روا بکردن آمد شد
دایم علم شد کار او خسته مانند یک اسب منبر وعظ ساختی شه بیهات التجم عصیانا
بر تر کلکه تر اسم وجود ساخت شد اهل بحراز یقینی با صنعت تصنیف اشرف هر بخشی از هر کالی تصنیه داشته
از این رباعی مفهوم میگردد بخود این ما ز بوست شانویم در دامی حلقه زلکو شان توایم کر بواری

دل

دل خروشان توایم و در نوازی هم از خموشان توایم فراهان ولایتی آبادان است و در زمان سابق از
متعلقات قم بوده الحال داخل اعمال عراق است و آب و زمین نیک دارد و علما نیک بجلوه می پیوندد و از مشاهیر
نظر امنا و جلال الدین جعفر که بشرف ذات و محاسن صفات اتصاف داشته نزد سلاطین بطال احترام موقر
و معزز بوده همواره با مردم هفت قسم از اعیان مشغول بوده و انچه حاصل کرد صرف اهل فضل و فهم کرده
و بشعر و شاعری تمام میل داشته این ابیات که نوشته میشود از واردات اوست برزکری داشت یکی تازه باغ
لاله درخشنده در او چون چراغ سرو چکاو و کشیده زده نارونش شیم ادر شده نرکس مست بطرف چمن
عربده کن با سمن و یاسمن بر سر هر شاخ سراینده هوش ربا عقل ربا صاحب بستان بکچی زنده بیل
از هوس اندر بغل او دیده بیل کرم که بر طرف صبوه زار دیده یکی قرص دو ال داد چنگل و منقار کشیده دراز
هر چه همی بید همی کند باز میخورد میکرد بدیر تخت بخت و نابخت فرو می فکند بر سر کار از کنج جنان فروخت
کاش چنین هم عالم تبود دانه یک بر و غلام نهاد مرغ تقاقلیله در ماند مرغ چه دید بوز کمینکه بحیث
زند و کام و ریش درشت دام بغلکند فرخ میغ تا بیر کردن او بیدریغ مرغ ببیجان بنالید زار
کفت جوانی بجان رنجها تا بچه آفکند آنکه بر تو هوش اکنون نغز پند بخر دست خود بخشی بر بار
تا نصیحت همت یاد کار بند تحت آنکه بجا بخش هر که میکوی بنوازمکن بند وی آنکه رنج بر کند
مال چو از دست شد غم محو بند سیم آنکه میرابری دیگر چیزی که نیابی میشو کوش کن از دو انکه مرغ دریغ
این نصیحت که بار است از کنج مرغ جهانبین دلش آزاد کرد و نخ آزادش آزاد کرد غلطان امام جست چو تیر بکردن کان
بر سر شاخی شد و آواز کرد در دل مرد کوش آکرد کفت چه اکنون بند چه با چه شناسی که حریف کر بود
بر صفت خانه بط کوهری در شکم بچه بیاز کشوری بخت چو کم بود آوری در همه عمر از آن برخوری
هر که پنهان از ادبش خسرو عم کشت همه سازدش باز در آبید بفسوس و غم در هوس مال شد ناشکیب
کفت بمرغ از سرابی در کلد بخت نکو به هر آن انکه مونس بی ناز و بلا در دلم تا آن کن از رو طلخو آیام من
تا جه دل و دیده نکهدار کرد خوی بهم خوی کرد نبایدت مرغ بخشید دل در آنکه کفت بی بلبل بمرغ ناز سا
در کف تو چو بیند احوال من تا نشنیده بکل احوال ما خود مرا داشتم تو حلال چو کرسنگ که خبر مال من
در کف تو چون بیند احوال من نظر بکرده تو اینکه خبر تا نو که جبر که نبامیو از هر یک طالب بوس

و اهان

زود فراموش شد بپند هم بو خطا بد طینتی در شکم کوچک تنگی مرغ گران بیضه افزون شود
در شکستن بیضه بکوشد شود این محال اگر شد وای هوش خر نیست مکر باوی مالکه خود فهمت کر بهرهت
غم خود بخور بنکه برفت زدست تا شود بزرگ کرامی غم بخورید طلب سالت **تعریض** ولایتی است که اطراف
کوهستان واز هر طرف که بدرون رفت بکرود با بدر شو هوای معتدل وانس بخیمه و کاریز است و هم رفت در آن کوه
ادنانی بی و از سردی و آبکوی و از دو منفذ آن لوچه مشهور و دیگری از کوهها او مغان ها که کس نهایت او نرسیده
و در تماشا مرد انه با تحصین است نهاد از که وجهی کاوی در آن مغان رفت و از فرمان بیرون آمد بدین حسب
آن مغان را کار انسکونید از برمش آنچه بنظر آمده بجد عبرت است که تو شنیده بیشتر **مر ابن‌کا** در سال از رفع
الدیجان آن ولایت بجوید و فور فضیلت و طبع و افران رجال دانشمند و بنابر موروثی این بیت ان منظوم آورد
بیت شود نکند ذکر او یکبار که چو دل بر کنم و دیده را بین تا نوانی من نیم د شوا بیت **میر عبدالغنی** بکلام خلاف
ولطافت اصطلاع موصوف بود احوال شیر بطرز معرفت مطرز او بنابر وفور فضیلت بجودت طبع مشهور اقران رجحان
و بنابر موروثی و طبیعتی شکفتگی خاطر شعر سکوید از الجمله **بیت** شو کر بر کوی تو بی بسر کردیم جوا فتاب
سیمش کردیم سایه مانند شبهم بر فرش تا زخطار آب علاج در سر خود ترک سر کردیم نوا این نکو اشنا اکر
ذکلستانی بجای کل ز کلبن دیدی جز بر وابد ابکا نعل اشر مکند دو بودی تاریخ بکاد لیک بچ
شود ز اینکونه بجور که مر هست تابنا کر راخدای تو کجیر بلیبود تا بد دل اجه نو در بطر ب و زبی
او حه تیر دی نظر دست وفائی که میر در عشق هجو سعی غر نبود و ابر آن انم که ندیده ام درخور لخون دل
کش ندیده ام مرهم از غم کدی جهان دلم شاد نشد چند انکه شاد لنشاسم غم بیاجا تا من بیماواران
من بیمای بیما واپس همه بکانکان خال بخرند تو که جاوید یکبا واپس الا الله کو هستا هفت بی
بنفشه بجولان هفت یکی منادی بکران شهر انبهران و کالاز خوبرویان هفت **مولانا بهجی** در سلک احمد زمان این
استقا انتظار دارد شعر هموا اسکوید مراورا **بیت** چه نجو خود من بی طالع بتر بزد از آن خود قطره خال
ریزد از آن خال جان من خون هرچه بدید به بیند دلم من تا رکو بید تا رب فریب عشق ابا غب وصل در چشم
حیوان کلا باعث وسوسه از بر بود اقبال الجهان بر بوعمر خون تو صبح جولعت وش **فتحا** از بهر کجا معظم
ابر ان الکمال الخال جند ابادان نوابی وان نجا شهر طول و عرض فضا آن از اد رصد کرد شرف الله مکی قرات ضلب عجایب

امیدوار

السلام اورده که حجاج همت بنای این کاشته و لغا التفرج بخواند و بنی تباد اوچه مشهور اکرچه
حد محل المسلم زاده و کرد ان استواند و انجا مزار فضل الانوار بی ظاهر که منبع امام قلم علی بن موسی الرضا
سلام اعلیهما و ان محل است غایت فیض و صفا و کیفیت فضا و هوا فی معتدل وازم سیوا انار و نحو
وانجیر بلا خصوص بسیار و کوید در انولایت عود بومید در عجایب المخلوقات اورده که درم ابیت که حضرت
هفتی بنا خاک راعجین شاطاری خصوص بیوت و هم در انجا لمن زنده کرده العهده علی الراوی اکر وجه ام
نیانا زاند تا یا سببا بر خوا آمدا ما انچه احوال این بنا سطر آمده اینجد نقل که صوا بیدادی پدید **نسخی**
از عکو ظاهری وصلحا دیدی بهر تمام داشتند اعتبا بود و فوان تمام مودی بود تا انکه اشتر زکیب نرید جاذ
اورده بجا از این ابیات استقا سکرد **بیت** هوچه هست اندو فقیها ملکو خوی تا بکا این خفتها علوی دیک
و بیرون سیوه ق حسیم جوشرتا فهم و ذوق تیم دد نجعان امده که شیخ زنعان اقام شبا تا اقا این اوقات
بقناعت آن با حکم و فرقا بملاز هش میرضه اند و عزلت کند و تابنده هر کز چو شاعران بسبب علله شهان ایض
و هوا پراس احبجاب خاب و نطیق بکر بده بلکه بسیوه ابنا حکم و فرما بملاز منش میر فته الله و صحبت کیمیا
اثر تیر کیت جنانچه این اشعار وی شعر بر انست **بیت** حیو بعید بجوانی از بر تو بد کرش فهم تو بود
همه را بر د فرشتا من بخوا سم تو سکا و حمید ولید بر که شتبه و نظم ندادیا شد علی صاحب تاج و سیر نظم شد بجنا
از خطبه هر کتابی محو و معلوم بکرده و مخزن اسرار که مغرب من بلیبنام تا ی بمرامنا کرد است از این بیت نظم
منشویست **بیت** نامه نامه امد دو ناموس کاه هر بیحیل نزد بهرام شانان ز ازکان کهرخته بو این در نی
از بحر نوانکیخته ان بدا ورده غرین علم و من نوده بر که زده قم و مفصو شیخ بکی حکیم شنا است نظم حدیقه
که بنا بهرامشا غزنوی کفته و بکری مخزن اسرار که بنام بهرامشاه رومی صنف انشا بذیرفته و بهرامشاه رومی
از تباع حکام است که طبق سلاسلجو قیه تعین فرموده آن اجمله یکی طایفه منکوضه که حکام ارز نجان و کاخ
کوغو سر بعضی دیار بکر و اوان الروم بوده است جنانکه سلطان ارسلان سکو جلخفان بکراز جمله
خسم سلطان بو منظو نظو القاسم با مرالله عباسی بو اند باشد علی خلیفه تا که ولایت مذکوره ساخت و اولاد
دران دیار حکومت داشت و جون حکومت آن مملکت به بهرامشاه رسید بر او دو شیر غازی بود و دولت وی از انقا
عثمانا حتی که سلطان طغرل سلاسلجو قیه پادشاه روم دختر خود بود او بهرامشاه بغایت کریم عالی همت بوده جنانکه

در مثنوی اند مجانین غلو و اغراق و محو و مستی واقع شده که از وصف عطار و صلاح در گذشته و مجانین مخزن اسرار
نیمه راه دیدار زرد گشته که محو شده بود شاعر اعراقی بوده باد و بیکطرف اسرافیل با رحمت انواع امتحان جمهور شیخ فرستاد
و شیخ اگرچه بگنجه منسوب اما مولود و آرام بود چنانچه در اثنا ابلاغ امر اظهار بدان کرده می‌گوید بیت نظامی در گنجه
بکنا درین بند گرفتار گنجه تا چند چه دگر چه در گنجه کم، ولی از قهستانم پر قم، و چون یاران
تخم سر قوم قلم شکسته در قم کرده اجنب که بیت از اشعار من مذکور نشد و بنا بر آنکه شعر شیخ گنجه چون
مهر و ماه بر عالم و عالمیان تافته هر اینه بیتی چند از غزل و رباعی که چند امثال نشد نوشته می‌آید تا باعث نشاط
مطالعه کننده‌گان گردد بیت ملامت کردن اندر عاشقی راست، ملامت کی کند آنکس که بینا است، بر عاشقی کا
دگر بیت اگر هست سر تو و صحرا نه هر تر دامنی را عشق دید نشان عشق را از جهر پیداست معلل در این
جا که بیت و غلغله سر اندازان شیدا هر آنکس را چنین معشوق باشد بهره عالم خلق و محبت اما عاشق بر
کلام از جو که بر کر کین سر سر هاد رباعی بر تو بدم حکم جان باخود را تا تو نصحی کنی جسم باخود را مر رانم مکر کرتو
تو دین ... کر نکری ... اندر کشم خود را چو تو بیت داده جز جنا کر تو ملکی بیت و بیان را رباعی کار در تو مس
بخت بد کن معرفت استخوان بخندد شبانع ... جان خوش کاندر لا لاجا بخندد رباعی خوش عشقی که
در میخانه شو بادعوی کندکه عاشقی دیوانه حتی بر ساکن اشناید چون نور عشق اشنا التکه کر مکو بالی مای
غم داد اندر یا کرده صاد و خواشعر بر وانه شو تا مکر ... بکند تر کند چون طاعت باهر کسی افسانه رباعی مرا کفتی که چون
چون ایمان حکم بدل بر خونم ایمان شبه عاشقان ابتو مکر من نه ان عنایت نم انجام رباعی ... وجد
کدام است که هر دو بر من مسکین حرام است نه در مسجد کذارند که رند است نه در میخانه کین خمار خام است میان مسجد و میخانه
راه است بکوید لعبت کدام است رباعی بهر ای کوچک شکر از دوان شو خوش از لب دکر تا شیرین دلان شو
داد من از وصال خویش نسیم انگر دهی کین بعد چند وعده بپایان رسد چون دیده یار پیر بحر اغیار نی
زهی صحبت یا مهر که نیکو نامی دارید رباعی ایکه کوی نیکوان بر بوده خوش تر لعل که خوب الوده
جور کم تر کن که در خون ریختن بر فلک هفتاکام اورده از علمهای که دیوان
خویشتن کشتن مرا فرموده رباعی بنمای رخ که دیده کلاز ام دند بکشای لب که لب شکر و ار ادرد
در معشوقه بند و صوفیان بر سر سوکشیده خادم اند جوانی بر سر کوچه دیدار بنجه

که هرگز

که هرگز کسی نیابد گریبان جوانی را خمیده گمان کشند تیراجل کر از خال ابیجو نبدایم جوانیرا
مجنون نظامی از خو کامی بی بستر شد تا مخرج صل بابی غم عکسا بیفه دل من ز شبه شده کریار اسلمانا
دوست دلبرجانا امده کو یار اسلمانا بدست کرفتار نه بخوابران با مبادا کس بدین دل کرفتار اسلمانا
تا بنکونه که حال با سینه تمام است حسن خ توجه لا بتو بیک تمام است وصل تو بکینتا و خبر نرسد
سودا که ده دماغ شیرین تمام است ابدین بیرون که جانان میرفت بر کریه من چکونه خندان میرفت
دل با من جان کرفت تنها دامن دل او برهم اشتن فشانان میرفت چون پیشت سرابر بخمان دلدار
جز کنش الطاف فی ادم کاری سیکردم مسبوم از خون جکر عمهای دل خویش بهر دیوار
باغم تو فلک نخیل جکر و نجوتو بحر دل بخند هرکز از شوق تو عاشقان اجتها ابد کا نجاملت لموحد هر کز
دوداکه زجهد جدلخواهم اندکی بمحرجبد الخواهم بتو نا طویتر که ابنکم محمد بتو دو جهد بتو من نه بکجا خواهم
ابر فتنه من بکجا جو یم حکیم عمهای تو لطیفی که کو نیم حکیم دانم که تو بی بنش خواهم دید از خون جکر جهره تو حکیم
کراو کنم کجاست فریاد رسی کر هیچ کنیم عمر نمانده اسی بر یاد تو میبرم بهر دم نفسی کر تو بنده هند تو اکسی
جا عو دو بوهمه تر بحیرما خو بر تو بو همیشه تر کنور دانی مرا و کریه دوا از برما ما دو کشیم تو نداد سرما
اکر نبود تو نجویر کردن تما نلف بی حد تر جو در تو نه کناه عارض فتان اخط سیاه کوی که بحین بره نه زلف سیا
حکیم ثنی الدین محمد از مشهور عراق و فضل و کمال سخن اقادو بوده این سخن از تحمل اسله که عاد لبر دی دعا حاسد
که سالی دراش جعد جانان مبتلا که داد بحسوی و بیتا و کاکا طفطع و بر احرمن باعث صامد کرد شعری
بانبه لبن الجملر ابیت دل به بیطرش جابر و در ش جانان کر جان شجه از زلف عارض کیف ایمان کرد
هر بیت کی کسر لعل بجز بکند چون دم عیسی بجز بکه جانان کر خواجه مسعود از مشاهیر اشعر و مکان بوده ده
ابو الغازی سلطان حسین از وطن مالوف هرات بر احوال انبا و شاه بکو اعمال کر فرستد هر ابیات سلف
بیان با انتظام داد بر زبان مناطر نقش و صنع و قلم و منظوم کرد انیده و دیوان غزلیات بر تیب داده این بیت
جمالست بیت مشتاق و دو دم جان کام از آن است، مشتاق قرار دو زبدام ازان است تهیدی شاعر تهد
عن شیرین کلام بود در تمدد سلطان یعقوب مرتبه ملک الشعرا داشته اما بهمکنان همت بار تنها میکرده بیتا
خوب پدید و شعر محکم دانه و درین معنی انداید تعلق تو سلطان یعقوب فرا بر و برد اختیار کرده بیجا

همانا شعر کیست اینکه شود در کجرات سحل افتد و انست تا لوای سخن [illegible] بر افراشت دیوان غزلش که چهار هزار بیت است
امروز معتمد اهل دل و مشهور است آنچه نوشته میشود ثمری از آن شجره و ثمری از آن نوا است بیت مستانه صحبتی نبود آدم درون
دل نوبت ناز و عشق و مروت خوش دل: من خوش دل خورد بو با غمت بجو کی: می خوریکه از برای تو شهید نشد خون
تر آبروی بیاید همه بوده اید هم از مردان بیم زنبقی بوده اید: گر بست راست سوی بر سر بیمارک در سر درد: بهر بین که
کدام و کشته شمی بوده اید: بکشت کشتم اندر چه که داغ خوف: که داغ لاله عذاران زکشت داغ زرد [illegible] همه از پی کی
ز راه چین سمن نی سید گذشت بغیر تو چو گان هر کز انده امی زرفت چمن که چه کرده شد از بید اخران تب زخم
مجرح کلاه ان دهد ز رشت دمادم بر لب از رماست نخل بوده دد همین بتر است کس که از تو بوده ای [illegible]
بکمال کرد ان تعقشده است این اتفعی چه تنها مژگانم فروشده است دشمن شکر که بجو کیی بر من انتقید بوده بوی [illegible]
نور اچو که رشده است مرا امر وی بشی بلی از ننده می آید همان خونی که می امد ختم کو هکن کشته [illegible]
مرا شاد از آن کار جو نکنم حار شاد از هجانات ناظر کنم دره از مجهولی جو نکند بدلش منکر بکشم
کنم بده دلش طلب نکنم زمانه خنده زیند و دیر روز بر دکری که کلم کوی تا خنده برمانه نبود و کچه گلخند خواهم زاده
شمهگه بوده بو نخوا استغنا و عدد تعلق و بیکا عدلها و نظر بدیدا و از بینا کیهای و بری بکی این بود که دور
ابو الغازی سلطان محسن میرزا بواسطه علت قلعه جهد لشکر ... تا هر ان [illegible] صاد در اه کلمی [illegible]
کماخو بدیدی کار بد جواب داد که الحمد لله در گفتار و دادم بر سکیم و بجو هر دکانم بر جنده نجو ... انداز
از رقابت حسن خلق بوی هجر و نکستن از اسب کشتی کرد این بنیاد کلی اگر چه صاد دیوان است اما شما ها [illegible] ناز الرلوم
اینجا سبب که بخاطر ... تن افتاده ام که بعالم زمین افتاده زی بت از دو من سخت چند هنری نت
متنبی ختم کلام ... تا شاید نظر سکی از من انری بیت وحید از دست نقد الشعر مکان پر
اخانه بجرو اوام شو ایکا ... محمد حکام ... و مفاخر طبیعت طوطی دوخش از این که بچها زمین بود ا
بکشد اوبا با انتقال محوا این دو بیت انشعار شویت که محمد مؤمن کفته بیت دلبر شت کر بر عنا بوده ام دیده
بناق: بر که شنبه از ... : هیچ عیان خشک کرد بد قاضی زاده کاکر هر دو از نظیر النعر و زمان
و قاضی عبد الله علاالدوله ... الشعر فضلا ... مکان بر تخیری ... از ... این
دو بیت اتفاق ... خالی بر بختم ... شاد در حالیکه سرمیزان

دارم غمی که ما به شما عالیست: و ان دو شهسوار اصفهانند که عطا تا علم و دانش ایشان مبنای فضیلت
بر شان امکه در اوائل در کنه طالع مشغول کشته از افاده فراغ حاصل نمود اما ملالت بی عمل و در کار عدل
که کار ش از هنر مند انا قدر ایشان شناسند و عادت خویش همان سابق هر که بجز علم و هنر داد و کوشش
نباید مجذ بحت نبوغی اهی تا بحث تنها پد شوکا رکی است: و بجنت بود راست شد هر چه از نوحوار فی مصر
مجمل انکه بعضی از شعر او تمام بعرض شهریار ایران شاه طهماسب میرساندند که برادر ب مسعود بغایی چهار
نسبت تا استخفاف و سفاهت و از این سخن قلم سخط شاه بر بود در تلاطم اسد و در جلی اولی معبد مجنون
ساخت وانعام از بعرض او را بر طبق ابغض کسی نتهاد ندادو هر اینه چون شاه تهران ما ی از سر خواو دی
کذشت و سکی انقلاع شود بقصد قتل حاذی دادند و رحلت نمود و بیت چنان کرچه از امکان خوب است
شناسند تعلل کرانش است: اکر بر کی مکانی خوبم کی که باشد جای ما اند شناکی پس از آن برادرش فراد
اختیار کرده مسوده بجف اشرف کردید و قصیده کرده شکایت دهد کار کعبه بود بعرض عجم سنا نجف
از انجمله است بیت ای بغلت غافلی از بوی دین بوا نجف با شرط آنکه کنم شکوه از نوا نجف بر قطار
و ادبیه کرد ایشان سینه بر حالت ز نو کنم داد در بوا نجف ... اگر چه کرد ان که ... نظر
به بیا تا نجف داستم هیچ خودی که میشاسر ... انبتم کشش شیر دل تخت اشرف باد من محروم دهر
و بوحوش نجف کر نبود انده بدل داغ جلال تا نجف ابعلت بتم اند نوحه کین دار ... بغلطانی
و مجانب نجف داستم داد در تو کرانه بر دری کو هوش تو بنی بیابد که ان نجف کل انجمنه
بهار او از بلبل بلبل نو بهار وصف گلستان نجف دانش بهوا از روحت امان علی کش توان کرد
طفل و بستان نجف دل از ان کبک نکنا ... شنا کنم از برادر که چه شناخوان نجف ... بسر سر روز
وعده بهم بوی پو نه بجو حرمت منعمان نجف من کجا عشق مهر کجا مهر کجا ما جرایت با نو
بد بوا نجف داشت کو هم من دامن بر آرد هم ها با و غنا بد سوی بسلطان نجف تا توان مودم
حادثه تا نمال مهر کی شکو کنار نسیم سلیمان نجف این قدر بی کبر افت بهم با ضا کوی اقبال و مکه
بجو کان نجف دامن تو بر بیدا ظلمتی نکنم من کی بنده سلطانی تو نجفا تان از نجیب خار
ستم بر حکایت که ندا خوش و خار بستان نجف منتهی از ندا ... بسخا هست داده دیگر نا ظر است نجف

دلستان لیرج بدانسا که جا اندازه فی المثل مانند اگر یوسف کنعان نجف امیر خسرو ولد امیر سید علی حسنی بوده
که کیهان و بنوکا ملا را از اکبر معروف بطلای طاعت عباس بدل مبدا المخصوص ان علی بود بیگی
بوده قرب سلطان خود مجاعب بید مرغ بید کرده بر شهر بالحروف سکنات بیت از اکه بکر بلا الکا
بالاتر دو نخستر جکار تو بعد جنتان سکیا بر واسطه سلطان و ظیفه خوبدان دیار و ارد شهد معامله خود سود داده
ماندنی متصل اورده بیت می آمد صد کریه دود امیر فرخ جانکه ابن بیجا او کرد لحیه که فرمان رمانی
بناه اسماعیل مقرر کرد بجهت اصطای فرمان وظیفه خود بعراق عجم امد این تاریخ جهت شاه ابو انشا بیت
الحمد لله وفاکثر ما کامد یوسف مثنی اندلیرما تا شاه اسمعیل امام و اضاف بعلم طهماسب مثنی مرهم بود
در صنعت ابیزها از لطف نکره کش هو مصرع تاریخ مثل با نقطه زهو مصرع بی نقطه کردند وده و
تاریخ جمله این ابیات از غزل و رباعی انداده فکر بکر اوست بیت اوقات خوش آن بود که با تعلق دیوانه
داشتم انهم دکری جرد بهر ادو در اکی مکر تیمری ندانم که من این حیثیم حشر بکدام لعاد تعافل زنکان
از او رضا که بیت شکایت کرات انکه فرصت و خویم برخصت کرد از تنالد تو کریم جا خشک
بن مبکی برخصت مکه بی تاریند بود غیرت میکند اده بر سر ما دارد حرب میکند اده در بیابان
ما انکه حرف بیوات راضی بیشتر دل غیرت میکند اده تا کر فتادم بند عشق و فرمن خوب و من مکس
که بیناکر فتاری تما برا عشق بیات ابیسوا تما دل سکسته و کاسه کدایی ما در فهم و صله تماکدا شتم
دنیا برای مرد کذاشتم کام دل عاشقم از که خون برانکشت تا چراغ ما بجنان کجا دو در نه هر چند
ادمی ملت بیت و نحو بدکر بجی بدخسم خوتر بکوت دیوانه و امنت کمن عادت ابن کویمن جان
خوشتر میکاد دوست در جلوه که کنار بجز دارد او در بیان لیکه فتنه میریزد اداو جان ابعنات
باکه بکر بود اداو دل لمیچ که بیر هیز دانداو وکو بجز از زخم از سر بکنند صد هیچ مر ابکشت و
مکشت کرخاطر تر از کشتن مرکرد شاد هیدبر خبر تیغ حاضر کن وقت میرانکی برادر بحضور سنت
اوازه شرفی مولانا تا خزانی اور اصلا وصی اما ما اتبان ملاقات واقع شد عدی استعارش اند وازده هزار
بیت منجا وز الکن در مرض موت دواوین خود بهر جدا و داده بود که مر بوط بعدا نو دو فی میریو در انجه
بکار میامد بنام خود کرد معانی داد دارد بیان جانچه طریق سرقه اظهار این بیدان کرده میکوید بیت انکی امر

کنید عقل حیران خوف خفته اوست بیتو ولما ندجهار دیوانش شعر و ملائکه تو کفته اوست ابن ابیات کر تو منه
متنبی از جمله منظومات اوست بیت اشک من انکی نمیدانم بود هر شب شده تا نظر کردم بر اوی من بدین دو کف بس که تن
بکداختم او انش تو سوال کرده فخر بر کردن غدر برابر رسا آکشتکان تو هر شب دره هیغ تر انکه که بی اراده
مولانا امانی در اوان جوانی عنان حرص از دست داده خاطر و لوح بنقش ابیات تعلق نشست و کرد انارا صحبت
جهی بدستان امبار رفته امیر ندو صالتو کرمال ملک باضت ملک القاعات بیت دارد حیعد طره خوابات بحث
کاند شکفک بوش فهم شیخا و ما این نسبت فضیلت و شاعری نمام رضیتی فردار و شعر ش همه در
جود و جوصون شا هدا از است جون معانی خرد منکر ابراست انچه نوشت بیوه نمط ازان کتاب و سطر ازان
ثابت بیت و در بند ابروان اما را دل هر طرف سر کرد هر جنت تا از کنار هر سنک بحور کرد هرکه کباب فریه تنا نو برتاثیث
کرد سر هر در تن تو کر بونشان بیت خواهمن بر سرم هم طلب در طرب عشق کریه کعبه کند عاقبت کرم دوی
کر بحیرت کارم تبغشمان اتند بیحود و تند و تند تیغ غانکم شد بیاخ که لسکین دل هم دیده
مبالغ میکند کرمی که داغ شد کرما ندانی حلا وت خوش عاشق تا اردند منه نو بهوا از این صبا خوب راحت
شد از ان بدبرکه دیک دانست رفت الساتی از انکه طبیعت دانست کنتم از ادا بتو نعلق کرد کوی هم نکیه
مبتوان تو کار نکند کند خوشتر و بیا نو ناز و صبر بند بحش مکیند کر بفتنه ناز کنید داریم بجز بکند تیشر
شکست حرفم چه کرد بکنج شکست هر شعله استان کرد بر خوان جو یا ان آینه در شکست
هم شکسته بر سر کوب ها و جسم ما رخسار ما رخ محال تماشا اینست ما بر خرشد عزلی نصف ملی ثنوی
حرفی و تصلاد و عالم تمنا لعلی هر انکه کار زدنبال بجا نکلم از مال تو کرد دلمان شدم انسان کما الاما
شده هر نکر تو حسرت اوای دلم زده هر دو آرا بیکاد لوا از ابسکه ید لقش و خیمت بیم نرکس از که شده است صحرا
دلم عاشق هو کرس که اوری میلت جای حرم جو بو نکار ربح و ابکا هر ملک بو الهوس مبتلاست نادر نظر
تو لعبتا مبتلا امیری شنبر کر شاعری بکر و فرتو چو صبحصاد ما شرح مبتلا جلوه کر شد مدت سبز بجز تر
کشته بکدی سبز ترکشی و تبغی که اوبت خوی اکبر بکوی از شغلی لعل فتنه امیر خسرو فنا انکه بود این ابیات
که بیچ دلم میکردمی او از است اید کو اکر با تو نشینم می و داز تو مغارفت کر نیم میرم القصه جان میرم
کمر خوب تا بینم میر و کو بیرم میرم دل خرابت و جهو تو را ب لاو خرابات کی تا بیده افتاب درلو

می کوند ستانی سکین کلاکله: در صد و شش کیفیت بیابیت: کیلای فی و تا داری ندباد لربابی خوش
که خود بهرا و خواهد شد اور الزیر تیغ آقا محمد ولد میر مکی جوانی بود بهره نجابت آراسته و سرشته و خلق و لطف
طبع سرشته کاوی شعر می‌گفت از آنجمله این بیت تا ریگ زحد تو بر تا فته ام: از بیش تاسف دل تنها تاسف تافته ام
وقت است اگر جرم را عفو کنی: چون از در تو به سرای خود بافته ام مخلص کمر جانی در سلک الکاء تحرکند و انطار
دارد کنام محمد اعضب قمر مرا فکر و همه شاعر در لیج قادر واورا اکثری شعر اساطون ست داده
چنانچه بیاد خود مانم کاشی گفته عجبی خانم کدم شد و در مکه دارد: در نثر نیز ضرورت عقد بیاد:
اندوده چه آوجود بخش: در علم نحو جهل مرکب دارد: و این رباعی جمع الگونا و خشیه می گفته ساقی و حشی
که کو فقر شو مکرد سرو: دایم ز سر کالست شو و شراو: افتاده یان من واو کسی شعر امانشوا بها بر سر او:
و مولانا و حشی این دو بیت اسماعاوی گفته بیت عضعو کرو جانا بطبع هیچو بلبل: در سبد است کند بجو شرا
برابر بو ان نانو طبع بلبل گرفت: غریب جا نور دو کشت از سرش: و خضعو صحبت کتابت مکی موتشوم
وجوا فریب جهادهرا بیند که این بیت را نشتر بیت لطافت است کرده ریگی طراو بر اتمام دار بیکوی:
دو دیوان غزل است هم بیش امد لحوال از هو فهم عشق گفته این بیت ازوی بود از غزل آو بیت درد دیگر از سر کوبت کرانه
میر حیدر دلار صحبت یاران جا سیم: نام او میسکند تا بخاک خدعوم بشو: نوشته تو صلاح بهانه میر
اساتر ات ایجاد بخاطر میرسد: آن روی کانیست که مار کیند: بنیاد دلم خوی هو کرد دل را: که میر بر دلم و
جای نوبات بد مرو امی ذهنی سلیم و طبعی مستقیم داشته و همواره همه جلدا نظم میکرد و این دو بیت از او وارد است
بیت ما طفل یتیم جامکتب عشق و نوا د: هجر و وصل نو دو استبراد بینه: سوخت بیادا غم عشق تو جانم
جرت: دو و لکن کرد بر سر خاکستر ما بهائی شاعر هموار و شعر هموار میکوید از آنجمله این بیت مراد دل ز تماشای
کل و مکلر از نکشاید: دلخوش کنم من چرا کوی نا نکشاد: کسی الاو مکر نگار دست کمر زلف او: که او تار تعلق
هر گراز فنا رنکشاید حسن و هم زمنظومات انشهرهمکال ابرا جمع است ابرا و منظومات امغرح بزم عمک شا
چنانچه خلد و اینان مسیفاد میکرد بیت نوان سکت که دهر از بشانت الورنسخ صد بر آید تا باید داد
دیکر بران وضعنا با و در ان بر آید چو بوی شب و بیناه مغلسانی از از رو الفضطهر بر آید تو از غفه
داناتی عال رغنا با الله کرا بر آید چنانکه ابن زیدی خود را نجاد کرد و ازمر فقد کرید آید بیچ بیچید

بران فطایف: جه دید رکیم تیجات بر آمد: چو نابا بهر عمر کشکی بخت: ز کشکک خطا بر بخت بر آمد
چو بخت انکلایو بجا بکشتم برای قید تر کالت بر آمد برای جایزه از خضرت مسیح بلا با بیمار اسه درد بر آمد
حسن و حمی محملی ز سر ما علاج جا سر کرد اب بر آمد کیم ابد اطاپر نشا و تا بدانکس در کفن حلوا کی
تلخ بادی سیر عشق ای سیر نشود کوید از هیچو مجموکی ماش از شهر کماقد بیت و طمع موزون لو ابتا بها داد ماش ایند
خانه میر ده بات فانبر بسا دادی و ازمیوا انار و انجیر و انکو و ابن و بیت سنجو اما جوکاه انولات
بجا ریابات کا و نبو نیلر نیه که کاه تمر را ابر انجا و کرخانه و از جا کما مترا انبهو را دفعه بار از محی
امام همام متو کاظم علیه السلام و دو بجهار سنگ معز بجد که ستونه باو رضه هنی ودو سو اول امکر بتار نهر محرم بو
کما لحال علاو ونشا آن ظاهر کو بیند که در حق ولی ذه حق بنام وآله حنک واهم دیگر از مضاف ساده کو هست
وندو ا غاری مثال ابوالی و در شغف آن ابواجها سنل بناپها دیستا ادی بیرون امده که همیشه آن ان
منغاطر امکو بکی که در منع از کاوری میکیند از ان تران حشک شعر و سک فدا ندما بسیار خوا کر تا بوطا
از جمع ابنیا که در شتر سطح خصا افتا شیخ عثمان حاجی او از رسوم و آداب طاعت حظ و بهره مند بوده و دیگر اما
و خوارق و عادات دستگاه علای داشته بعهد غازان خان که سال شش صد و نه و پنج دعوی خوارقها کرده قبر شریف در شمال
مشهد سیدالشهدا ست حاتم بانام استاد ابو البشر عقل ایها دعو خواجه نصیر الدین ابو جعفر محمد بن حسن اصلش از جهرود
ساوه است اما چون در طوس متولد گشته و کسب کمال در انجا نمود بطوسی اشتهار یافته و خواجه اعلم علمای زمان و افضل
فضلا دوران بود مناقب و مآثر او بیشتر از آن بود که بعبارت بتوان فهم توان نمود چنین مشهور است که خواجه
در حکمت شاگرد فرید الدین داماد است و او شاگرد صدرالدین سرخسی و صدرالدین شاگرد بهمنیار و بهمنیار شاگرد شیخ
ابو علی سینا بوده در وقتی که امام فخرالدین رازی از عالم گذشت عمر خواجه نصیر بیست سال و پنجاه بود ولادتش در
وقت طلوع آفتاب روز شنبه یازدهم شهر جمادی الاولی در شصت دادند در قلعه الموت را سعید بن مجید روزی چند
از تکو هنف و جو بود و پس از آن دولت اسماعیلیه محبوب بود و کیفیت افتادن خواجه بقلعه محبوب رجحان
بوده که در زمان معتصم عباسی خواجه رو بنجند و ولایت قهستان ساکن شد و حاکم انجا محتشم ناصرالدین
نوشت که فلان ناصرالدین بخلیفه از مکاتبات و مراسلات نموده از این امر غافل باید بود و این معنی بر ناصرالدین
خوش نیامد بعد چون آن نوشته بنظر ناصرالدین رسید خواجه را حبس فرمود تا در شهور سنه که هلاکو خان از فتح بغداد و قلع

ملایع ملاحده فارغ گشت بولایت بغداد رفت و خواجه بخلاص رسید چون خواجه بکلی ایلخان را بوفور دانش و رای
و صفوت همت و عاطفت اختصاص یافت حکم شد که اکثر اوقاف را که هلاکو تصرف داده بود بخواجه تسلیم نمایند مملکت را بخواجه استشارت
میشود و اموال را بقانون حکمت و موافق مصلحت ملک و دولت میفرمود تا در حضرت ایلخانی مجاهد جمع و مقابل شد با
و مظنه اکثر تواریخ آنست که قتل خلیفه بغداد بتدبیر خواجه بود در مراغه رصد بحکم ایلخانی رصد کرد و کتب
و حکما و فلاسفه و متکلمین و غیر ذلک آنجا جمع آورده اما هنوز باتمام نرسیده بود که شام مدت حیاتش بالقضا پیوست
وفات خواجه در بغداد بود و در مشهد امام عالی مقام امام موسی بن جعفر که او را کاظم میگویند مدفون شد مدت
عمرش هفتاد و هفت سال بود بیت نصیر ملت و دین پادشاه کشور فضل یگانه که چو او مادر زمانه نزاد بسال ششصد و
هفتاد و دو ذی الحجه بروز هجدهم درگذشت در بغداد از مصنفات اوست شرح اشارات و متن تجرید و نقد محصل و زیج
و تذکره در حکمت هیئت و تحریر مجسطی و معینیه و اوصاف الاشراف در سلوک و مشتمل بر نامه ایلخانی و اخلاق ناصری در معانی
مشهور و دیگر رسائل و دفاتر او از کتب حال مستغنی است و در افواه جمهور علما و فضلا در بلاد عجم مذکور و مسطور است که خواجه نصیر در حله و فرموده
کلام او در جواب امرا و بعضی از تلامذه امام موسی الکاظم در فرستادن لاجرم در بنا دعا کرد تا بطرز شاد جهان او
اعاذ قبر کشید نمودند تا که سر از بر کاشی کاری پیدا شد و بعد تعظیم لوازم تفحص نقش بوده چون بسبب کراد
مجمع تا از خلیفه جهت خود ساخته بود پس ظاهر بجلا از خلیفه بد در بغداد فرمود از خرابی حالات انکسار
در شنبه یازدهم جمادی الاول سنه ... تمام شده بود و هر روز خواجه نصیر الدین تحویل و از اشعار جهت کمال
بر از ایشان احکام آن رباعی موجود واحدی باشد با قی معلوم و مجمل ... هر چیز جز او که آید در نظرت نفش
دوبین چشم احول باشد تا چند بخود چیز مسلم کنی تسلیم رضا پیشه کنی آخر تو که کنار خلیفه بوده باشد
ترا کرنا تو تسلیم کنی ای یخیر آن شکل مجسم مجسب خوش باش که در تنیمن کوی
وفات وان ببت بکلی وان هم مجسب خواجه سلمان ولد علاء الدین محمد بوده که در علم فضل و جهان ارزان
و بغداد بر همکنان داشته علم اخوش تغیر و کافی بیکو بهمه میبود و در ضمن آن اخذ بکر فضلا مشهور گشته شعر
را علاوه دیگر کمالات گردانیده سلمان شعر آن عصر و زمان کرده بود در عهد سلاطین وقت ایلخانی مخصوص و ندیم
گشته بعلم عالی و مرتبه متعالی رفتی خصوص سلطان اویس ایلکانی که کرم دلجوی و لطف او بیش از همه سلمان و
برآمد همکی توجه التفات را بر صحبت و مجالست او و قف نمود و انواع رعایت بر تکدرد و کار زش بر کشتی چنانچه از

متاخرین همچنانکه انوری و ظهیر نسبت بشعرای ده بود لحن عمرانی در ملاحت سخنان خوش لطف و الحان بنو سلطان احمد
و شیخ حسن و شاه شجاع الاغلب میرفته و یکی از قرینان اکمال خواجه طاهر است که در گنبد بوده و زمین است بنحو
و سلطان بتماشای عمر بیضا این بیت بهم بیوسته دیه ابری کمی بجد دارست بد امید که التماس و مولانا عبد الرحمن
جامی در نکارستان آورده که وی در سال اعتبار و تعقل انشای بنظر افتاده اگرچه بیشتر از معانی استاد خود خواجو
کمال الدین اسمعیل را تتبع نموده و بر اکثر اما محل طعن نیست و این دو بیت از شعرهای اوست بیت مغیبک تو بود شاهد
با کبریت که هر چند اتحاد کرد بو نسبت کسوت عاریه باز پس کلیف اوبکه تخوش از بیشتر فرو پوشند
هر شب آنکه هم خرقه بشمیر شب تبدیل ما ندر و اطلس کسوت بپوشند و خواص ملاد او در مسوی یکی مو کجا بشید و ضحو
و دیگری فراق نامه دیوانیست که اطراف آن تلمیح بخوار اشعر و مبدا وسیله شده و مصدا اینکه و رها
ای معلی نسیم باد سحر کوی صوا نوعی دهد ایجاز دالب لعل نشان دهد در بیوت باد شاه تو غنچه را
هر دو بوسه بر قصاد دهد زان ساکه عکس ما هوش حسن ترک کل روی بعکس حسن ایمان دهد کلکون از جمال تو خواهد
بعارض باد صبا عرض کل کلستان دهد از حلقه در زلف تو خطا یاد صبح بوی بعالی دهد ایکاز در هد
تا چند هوای جمال تاب چشم بر چهره لالمکا دم بر زعفران دهد با زلف تو دلکه در ایک دهد
ما بکلیم رنح عشق بر خطر بکوی هر نا وک بلا که کشاید قضا زچرخ چشم تو راست بدل ما نشان دهد
کرد دو عید لب چشم حیات هر کسکه شرح آب شکر فشان دهد در بای جوشنا وین نکرد و نش
نوش بقالب نفس شروان دهد بر قامت جنت را و اطلس فلک مهر پیدا از برکی اوین در داد هد
بکروی و چه خرج ددود او بود هر دو کهکه بحر بحث هم ز دکه کانه هد برد کج دلان اهو کر داخ او خهند
بس نوکه بهانه بر نحوی سر ان دهد ابر هر کجا که رای تو در ضبط مملکت هر دو جمال تو خوش دارد هد
بجو چرخ طلیعه بحث ترا ید کف او دهد مراد کسی ا بن جوادهد هست آستانت حضرت اقبال را حرم
مقبل کسی که بوسه بر آن آستان دهد روح ظهیر اگر شنود این قصیده را صد بیش کو مراد بر همان دهد
تا صبح نوعروس فلک حجاب هر روز جلوه از تو خاوران دهد بادا عروس بخت ترا زیب کر چرخ
هر ساعتی برک نما صد جهان دهد تا مخبری شاه سرنیا و هر چه هست با یار خویشتن سوادی نشست
خواهی که بر بلند شود همو کجو سلمان چو خاک قدم دوست کرد بیت سر هر کجا تو هر کز نسرا آن رود

بر چه این سرچشمه‌ای و ... زود   هر کرا گوشه دل خلوت خاص تو بود   دلش از گوشه خلوت بتماشا نرود

فراق روی تو از شرح و بیان بیرون است   زنامه‌ای که حکایت کنم چون ...   نمیکنم سخن اشنائی کان تقریر

نه هر طرف زند تو عنان عاقبت   بر زلف تو چو باد وفا کرد   انه طرف مشک میبد کرد

چو دل لب تو الله ... کنم   خون از لب الله ... کرد   از شکر شکست و ناز بستم توبه

فریاد همیکند نو شسته توبه   در عهد تو ... شکستم ساغر   امروز بساغری شکستم توبه

بر عارض کل ... نوای ...   چوگان زلف یار ...   چون گوی دلم ربود گفتم چوگان

چون باد و ... گفتم   امد سحری ... مینخانه ما   کامد ... خرابانی دیوانه ما

برخیز که ... زمی   زان پیش که پر کنند پیمانه ما   ای انکه تو طالب خدائی بخود آ

از خود بطلب کز تو خدا جدا نیست   اول بخود آ چو بخود آئی بخدا   اقرار بخدائی خدا ...

منتخب الدین شعر اهل ... بود ... ایشان را ... مشهور ... بیت انجوش ... که ساقی ... کند

... ساقی ... دیگر کشد زان ... انبیه ... : بیش ... کشد

کو ... فانیه الدین علی ... سلطان یعقوب

بود و بیست ... پادشاه و امرا را بامر معروف و نهی منکر ترغیب میبود و ... کلمة الحق ... انه ... شنید چنین

مشهور است که ... سلطان ... بود سلطان یعقوب در روز ... ایشان مجلس

در غایت ... سلطان نشسته ... طایفه ... چون

کس ... مجلس ... پادشاه ... لباس ... گفت ... شنید

در ... ملازم ... امیر ... که ... سلطان ... ت

خود ... سلطان ... اطاعت ... شعر ...

... الا ... منع ... غیرت ...

صاحب مجالس النفایس بوده که هیچ پادشاهی را ... تعظیم نکرده که ان پادشاه را ... کرده اما بعد از

سلطان یعقوب ... امرا ... جماعتی ... که ... داده ...

ان منبع فضل ... بیت ... و ... شاعر ... و ...

تکیه‌گاه ... ز خود ... لیکن کسی خواند که هیچ ... از غم ... باشد ... در ان ... و

... حصر کنند ... عیسی ... که ... ان ... که ... جنین ... اگر

چنان ... هر که ... عشق ... کند ... معروف ... که ... عاشق ... کین

مرتبه بعشق ... طوبی ... ... دانشمند ... زاده

ملازم ... و الاجابه ... انجام ... که کرده ... بعد

از حصول ... اشعار ... همین بیت ... بیت من

انکه ... صوفی ... او ... بوده

عاشق ... و ... صحبت ... و ... شعر ... گفتی

قدرتی تمام داشت ... هر نوع سخن که او ... کرده ... و ... گوی ... دانست که هر

چه ... مجلسی ... حضرت

شاه ... الحرام ... ایام

داشت ... اختصار

بیت ... جه ... ام

حبیب ... غریب

... طبیب ... کلو ... ها

بیا ... عشق ... کار

اورد ... داشتم ... داشتم ... کند ...

بدیم ... داشتم ... کاری ... کار ...

برهمی ... عشق ... هوس ... نکند ... کجراغ

دگری پیش ... نکند ... در گلستان ... هوا ... هرگز ... نکند ... غیرت

ز ... مصیبت ... نکند ... کرکو ... ... و ...

کار ... کاری ... بکن ... کرده ... انکه خود ... ای

پرده بینها کرده ایست؛ چشم ما را نگاه بر خویش حیران کرده است؛ گر کار جهان بکام ما گردد سودی ندهد؛ آنکه جانانه است کویش
بدانسان کرده است خود زخم کرکسی انداختست که نسیم زحمی از وی خوشتر باشد؛ غمی کز مراد تو شمن باید دم اینست که
دم از مرده باشد بی کرمیه بسعی ... ز تو حظ برکش جو حکر باش؛ تا کی جگر بخون پرورده باشی
تر الکن نکتها سحر باش؛ این ای هموطاهر جهت چنا جبر یاد این باد بر کوهستان همدان ملطف طبع
مخصوص بود این بیت مراورا بیت بتا خوی کشیده خو بی ... که نکند این در باب کس ...
همدانی از نیکو طبعان اشهر مکان بود و شعر هموار میگفت از جمله این بیت بجه اندیشه او خاطر ناشاد
دیگر چه بخاطر گذرانم که تو از یاد روی حریفی طبعی نیکو اندیشه درست داشت و در طیبت اشعار استاد بود
بیت که تنها محمل قرآن تو ... از جمله این بیت ... جلد ... آیات ... لبنش ...
همدان از شهرهای قدیم جهانست و در آثار البلاد آمده که اشهر همدان ابن سام بن نوح علیه السلام بطالع ثور بنا
وصاحب ... الفلک آورده که از جمله بطالع حمل بنا نهاده ... وابن ازکوه ... اطراف ...
و ... وابتدای ... جانان است بیت همدان جای ... از عرب ... کاملا ... ایشان معظم
گویند هم ... که در شهر ... بنا نهاده کرده ... الابیات ... اقامت ... همدان در تحفة
العراقین ... از جمله بیت ... کرا ... بهار ... اما همدان عروس ... کنار عراق ...
امانات ... اما همدان ... معنا ... هم طالع ... هم شام ... خضر ... الکعبه ... الوند
بوقبیس ... بغرا زبرده خرگاه ... ز الکوه ... الهاله ... بجنس ... اهنگ ... ز الکوه ... هوای
فرستان ... همدان اکه ... الابو ... و کوه الوند ... همدان الجانب غربی
واقع ... ودوازده فرسنگ ... و کویند ... هر ... جشمه ... می ... و هم وقف
... اند از خالی ... و از ابو عبدالله جعفر ... اکرده جبل ... الوند ... نحسبه ... بهشت ... مثال ... کرار ...
درختان ... بسیار ... و ... دارد ... متعلقات همدان بیت ... ما ... مردم
خوشتر از ارم؛ آفتاب ... و ... و از ... بیشا ... کرده ... ازان ... کذ ... شروع
از ولایت ... امام عالم ربانی خواجه ... همدان ... بعد ... ابو اسحق ... کرده تا ...
بالاکرات ... بر ... علم ... فاتوا ... چنانچه شیخ ابو اسحق ... ایشان ... خود ...

اقلیم چهارم

میداده و پس از انکه در علم ... طریق صوفیان ... کرفته چند او را ... سر ... انجا کر رسید
چنانچه خانقاه ... کعبه خراسان ... انداختست ... از اولیا ... و ... شده و ... کنده
بر ... کشته و ... مدفون کردید عین القضاة که نام وی ابو الفضائل عبدالله بن محمد المیانجی
صاحب ... اصول ... نسبت ... انفاس ... شرح ... کرده
کرده از عین القضاة ... اند ... ابو سعید
... احمد غزالی ... کرده ... الناس ... چنان
بود ابو سعید ... گفتم ... حال ... گفت ... نکته ...
مرده ... کرده ... سعید ... خداوند سعید ... کرده ساعت ... جیب
مسطور ... ابو القاسم ... سلطان ... عین القضاة ... که
... جمع ... مرکرده ... و ... العفو ... نامه ...
که ... عین القضاة ... خود
... کرده ... جمعه ... ای ... مادر
رسانید ... او کفت ... بیت ... الحق ...
بد ... وانکه ... خواستیم کرده ... چنانکه ... ما ... ونقط ...
خواستیم؛ از ... او ... هوای ... کفتن ...
... بیت ... ما ... این ...
... چنانچه خواجه ابو الحسن ... ابو ... خواهد بود ...
... جوان ... کسی ... ایشان ... اند
... بیت ... دل ... چو ...
... دارم ... دارم ...
جان ... که ... دارم ... که ... کرده ...
و ... بیت ... الاجر ... ندانم

اندیشه سنان خون فشانم نی درد خورم که بحث نوش کنم تا از پس من بکس نماند غم نو تا که زنده زنده را دل ماند

دلبرست جام می لعل نوش کرد و بنشست اندیشه و از کرفتن زلف خوشش روییم همه چشم کشت چشم همه

دست **شیخ فخرالدین ابراهیم** المشتهر بالعراقی در صغر سن حفظ قرآن کرده نوعی خوش میخواند که جمله همدان

شیفته او بوده‌اند و بعد از آن بتحصیل علوم اشتغال نموده در سن هفده سالگی در بعضی مدارس مشهور همدان بافادت

مشغول گشته در خلال آن احوال جمعی از قلندران بهمدان رسیدند با ایشان پسری صاحب جمال بوده و میری تمام

عراقی را با وی پیدا شده و متابعت ایشان کرده در صحبت ایشان بهندوستان افتاده و در ملتان بشیخ بهاء الدین

زکریا رسید و از آن جماعت جدا شده شیخ وی را در خلوت نشاند چون یک هفته بر آمد این غزل کفت **بیت** نخستین باده

کاندر جام کردند ز چشم مست ساقی وام کردند همه آن را در خلوت با واز بلند میخواند و میکریست چون طریقه

ایشان در خلوت ذکر و مراقبه است جمعی از این معنی انکار پیش شیخ بردند شیخ فرمود شما را از اینها منع است او را منع نیست

بعد از روزی چند یکی از مقربان شیخ را کذر بر خرابات افتاده شنید که این غزل را اهل خرابات با چنگ و چغانه میکویند

او پیش شیخ آمد و حقیقت باز نموده تمام غزل را بخواند چون بدین بیت رسید **بیت** چو خود کردند راز خویشتن

فاش عراقی را چرا بدنام کردند شیخ فرمود که کار او تمام شد برخاست بدر خلوت عراقی آمد و کفت عراقی مناجات در خرابات

میکنی بیرون آی عراقی بیرون آمد و سر در قدم شیخ نهاد و کریه آغاز کرد شیخ سر وی را بدست مبارک خود از خاک برداشت و خرقه

از تن خود کشیده بوی پوشانید بعد از آن دختر خود را بنکاح وی در آورد و از وی پسری آمد کبیرالدین

لقب کردند بعد از بیست و پنج سال که وفات شیخ نزدیک رسید عراقی را بخواند و خلیفه خود ساخت و بجوار رحمت حق پیوست

حسد بردند و سخنان وی بجاکم انهی کردند لاجرم بزیارت حرمین شریفین رفت و از آنجا

بجانب روم در حرکت آمد و بصحبت شیخ صدرالدین قونوی رسید و در مجلس وی فصوص استماع نمود و در آن اثنا لمعات

نوشت و معین الدین پروانه که از امرای عظام آن دیار بود مرید وی کشت و برای وی خانقاهی ساخت در توقات و شیخ

عشق قوال را بمصر برد و سلطان مصر با وی معتقد کشت از آن مطلع **بیت** ساطر بی عشق ... که

کر زمرا ... ظاهر ساختی و سلطان مصر معتقد کردید

شیخ الشیوخ مصر کردانید و در آن جا بسر کرده و از آن بعضی بیاران ... کرده اول ... اشعار

خواند و کریه کرد و بعد از آن بجانب شام رفت و در دمشق شش ماه بماند پسر وی کبیرالدین از ملتان آمد و

به‌دین بیت در تاریخ سال ششصد و هشتاد و هشت و مرقد وی هفتم ... در صالحیه با پسر با اصحاب بخواند و

وصیتها فرمود و پس از آن این رباعی بر زبان آورده بدیهه انشا نمود و در قفای مرقد شیخ محیی الدین اعرابی مدفون

کردند **بیت** ندیم کار جهانی کامی دریغا نماندم بیش از این جای دریغا کو او دیده شد از جوان کینه مرا خوش عشته

اشاهی دریغا بنشست بابد کرد چو دریکی بر وی طاریابد کرد دشمن چون نوکی چون دیکری باخو کاروزار

نابد کرد چو عراقی روزی خون در پا هرد صد هزار بیا بد کرد بیا که بی تو بجان آمدم ز تنهایی نماند صبر ز بیش از این

این شکیبایی اکر جفا همه ز هر بود ز رسم تو زجم کرده بحو مشتاقی ندیم زنجی تو از عشق عالمی بکی نماند اکر تو

جمال ننمایی بیا بدیده ما کی بدیم بکریم تیم بجو خوری و حرم بکریم کهی ازین دست دیده بمالیم کهی از چشم ببرهم

بکرییم عراقی اکنون ما ... بدانید برآن مسکن ما ... بکریم بکار اینجو تو جلکردانی دل شاد و اب خندان

کهدارد خمی هر که چو حنا خوشد چشم که در کار چند جان کنم راحت وصال از جمال الله چو امروز در هر سیر

مستی درکف ... اسرو پاکی بروز بصح و ... مجوا ... با جاه و ...

درشتی خالو و سینا عکس ... نا نو ... مرمی ... خبر ... اکر حله

خستی دره ... افتاده دریک ... افتاده شنا کبیر ... چو ... کر ... جو

افتاده مسکین دل که بی انجام بما درین طرب صبحانه بما در این نکار ... سوداسوزش هجر ...

خام بما ... کاه سوادا مینب در ... کام دل ... جز ... دکر

کام نیست افسوس که ایام جوانی بکذشت ... کر ...

بکذشت بخانه و مسجد ... از اسبابت هر کس ... کان ... عتر بحر

محراب امروز ... ماییم ... خوش ... یا دل ... که بطلب با

انشا ... ای آنکه ... دل ... نکرده کجا بماند ... بکجا ... بشو

بابد ... و ... کلیچکند ... آنکس که ... سر است ... است افسانه

ملجکنده **امیر سید علی** ابن شهاب بن محمد الهمدانی جامع بوده میان علوم ظاهری و باطنی و جامع صفا با صوری و معنوی بوده و با حال

شیخ شرف الدین محمود بن عبدالله المزدقانی مصاحب بوده اما از شیخ تقی الدین علی دوستی کسب تربیت نموده بعد

فوت شیخ تقی الدین باز بمحمود شرف الدین رجوع کرده و کفت فرمان چیست شیخ فرمود که حکم چنانست که ربع مسکون را

بلاد عالم بگردید میر علی ... هنر ... سر ... مسکو ... کرد ... صاحب ...
رشید ... مجلس ... میر علی ... کتاب اسرار ... و شرح اسماء الله
خصوص الحکم و شرح خصوص الحکم ... فخر الملوک ... دارد و فایق ...
و شرح ... افاده ... کند ... سلطان ... سلطان ...
امر عالی ... فاضل ... علما ... اکرام ... فد کنند که از ... جمع
... بر ... رسانند ... افادات ...
عالی ... کرد و امیر علی ... مثالش بخانه ... جمع ...
کرده ... موقع ... اکرچه ... ابن ...
وقت ... بسماع ... و ... اگر ... باشد ...
... سکین ... امیر ... رسول ...
... دیگر ... هم ... مادم ...
در کنار ابو بکر ... از سخنان او که طمع بچیزی مکن و چون ... جمع مکن و اگر چیزی بتو اید ...
شیخ ابو بکر ... و عین القضاة گفته که ... فاتحه ... نتواند ...
... و من ... الا ... بعضهم ... اودا ... مادر ...
مادر ... ابو عبد الله ... ابو بکر ...
که صحبت ... که هر ... از الله ... کوی ...
و از شرایط صحبت است که ... و ... تحقیق ...
وی گوید ... شده ... خدا ... که ...
سوار ... و گفت ... غم ... نه ...
و از نظر ... شیخ حافظ ابو العلا احمد عطا ... طبع ...
العراقین ... امام ...
... جبرئیل ... کند ... حافظ ...

بر ... داد ... الا ... هم ... او ... بن محمد
... ابو ... اسمای ... حضرت ... سخنان او ... الیاس ...
چنانکه ... ابو الحسن ... کتاب ... الاسرار ... الکبیر ...
الدعوی ... و ... ابو ... الحال ...
... ابو الفضل جعفر بن علی الاسکندرانی ...
و ... سال ... العمید الاجل سعد الدوله مسعود بن سعد سلمان از نوادر ایام
و افاضل انام ... زمین ... در زمان ...
در اوایل جوانی ... غزنین ... سلطان ...
... هندوستان ... حکومت ... زندگانی ...
اکثر ... از غزنین ... بلاد ... چنانچه ...
شعر ... او ... محمد ... خود ... همدان
... اینجا ... مهم ...
و ... سلطان ابراهیم ... شاهزاده عادل ...
خوش ... سلطان ابراهیم ...
شاهزاده سیف الدین محمود ... سلطان ...
و ... سلطان ...
سعد سلمان ... که ... ابن ...
بو مسعود ... سلطان ... رباعی ... ایشان ...
... آنکه ... سعد سلمان ... تا ...
... خدا ...
... ایام ... سلطان مسعود ...
... ابو ... سعد ... سلمان

ثغر الملک طاهر سکانی او و ابیات او و این بدیهه در خاندان اینها بماند چه از آن زمان تا حال هر که این او
شنیده حمل بر قافت طبع او از سلطان غیاث الدین محمد ملکشاه نقل است که خصم سبب طاعتش لشکر برده
که او را حاجب هست تا مصلحت با مفسد اکر مفسد او بر آن بنده دانش ظلم است و اکر مصلحت صلح او ادبیس دانش از آن
و مسعود با ابوالفرج رونی معاصر بوده و استاد ابن الحاجب نهال انشا و انشاء و صفات نهایت محکم داشته
از این دو بیت مفهوم میکردد **بیت** ای خواجه بوالفرج بکن انصاف تا تا شاکرد این دل با شاد من نادم بدانکه
شاکرد تو شادم بدانکه هستی شناس نحو هر مسعود هم بوده ای و ارد بعد چند وقت کر مسعود سعد بحبس سلطان
کرد به نامه ای از ابوالفرج دانست چنانچه در این شعر اسکوه **بیت** بوالفرج شرم نامدت که بجهد چنین در حبس و بلا
افکندی تا من اکنون بنعم همکیرم تو بشادی بدو بجنگ انجه او کران همه نوع دانست تو بی
خداوند کشتند او داشتی که نوشته همی آید همانا تن سوکند چون نماند جز بصبح نا تو او از بیخ بر
کندی ایمنی نیست کهن تو با سپاس کی نکاوند انچه کردی تو خاند این معنی نکند سپاس وجود ما
وندی شکایت کرد من خورسند نیست الله جهان همچو دو دست خواهی وزندکی پر تخی که تو را
کندی و اکثری از شعر او بر این بنا اند چنانکه حکیم سنائی که اینک که باز عزمین صوت سیر
کلمات کرد انچه این طلوع جلو تو کرد با جمله مای ست اکرد انچه ذکو ش شعر بود آنکه در قصاید قطعه های
باران کرد چه علم کوشک که نحو هر رشت مرتو لیلی کهیان کرد باش و تاشا تو کتاب دهشانا انچه با خضر اب
حیوان کرد و او را قصیده درمدح سیف الدوله محمود بن ابراهیم غزنوی که بحر صنایع موشح است و آن را بحر محذوف
چنانچه در وقت خواندن بیالاید بر سری الاینحس از انجمله **بیت** ای از دیو تو با فنای ازدهای البحر الی دل
عشار نوره ای از ذر از در نه سر جمله چون تو و نه ما لا اله خور رو نه صوت جهین چون تو و نه صوت او در آید دل
عشار او نیز صنعت کاندر کرخت است نا زخنجر انشا سخن کهند که گاهی لفظ در در
افتاده ستی شیر کوه هر ابیات او خوب شکوه بر اکر صحت شوید نور تو بود آفاق و سپید سراسر لرزان بدو
اندر شیر تیغ تو معنوی تر ساشد اندر کوه تو قصر و دیگر در ذکر وی آمده که اوحدالدین انوری
پارسی هنکه چون دو دیوان ملک الشعرا التزام نشد هر سه جنید از دیوان فارسی او نوشت تا مشق
بیت تنکی شکر اورا شاخ دل بار کرد مگر نصرت فتح امداد او نیز هما کر فتح علم طرب عیش با هر نشاط

نمود روی فرح زیر چون هزار نگار درین نشاط مطرب همی نوا نغز زنند بدان نشاط ساقی نبید لعل بیار
کمان کشند بفر تو زان جهان عزا علاء دولت مسعود شاه کشوردار موید که بر پیش تو بعدل کرم آباد
مظفری که جهان را بتیغ کرد قرار بنور محض تن را بدهد دانش کل بیاد خصمش جز همی نیاید شرار
بناز داد شرف نام او چو مهر سپهر بخندد از طرب او رخ دستبار بنور اسلام افراخته هوا علم
بکوه هر علم آشفته لشکری جرار بهار دولت بهندوستان برنشست غزو کند ستور سمش زمین گنبد دوار
کشید خنجر مسعود شاه تاب نهاد کشاده جزیره ها بوسش باکراه ز چرخ ها صفت نعش ها نجوم اکنون
ز نعلهای ستوران هلال ها هلال نگار هوا ز رایت منصور او کلاه نشست زمین ز سم سمند او عبیر غبار
براند تیر بنا موخت تاج داران بوقت معرکه و هجوا بر رفت او صد کوش حمله فکند در هر کوه
شراب تیغ سپاه کشاده هر غار مباد زان خوشتر دشت بحو بحمله هر پلنک جوان زدهای مردم خوار
بتاخته بهر کوه شیر جوانان باد بنا فتند بهر جانب چو سوی مار فکنده زان چه تیغ کفش باد شیر
نشانه سبیلت خشم تو تار فکار فلک ببند از هول و سهم کبر اکبر زمین بلرزد از بیم ترس داد و دار
بهند تا ما فتو بود دار الملک که کافری همبر طلب او کرفته قرار جدا و قصر هم از پس شب بوده
کر کعبه شهنشاه تو و قبله کفار شود همه تسلط کرفته تو بر زود کر تو کعبه اشرار و قبله کفار
شاه و غیر عرض معرکه کرفت بلند نخوا ابلیس تیز تو بشمار نهاد شکوه و دیا عجب قطره شکوه
زمانه سبط و کرد تو او کوه سیاه بهر غنیمه و از کس با فتو مال نهی زمال بیت و شیرینه زانشده بیدار
زدود بیچون خبر تیغ بسته ادنو باقی فرار کردن با دشت دل فرار بجنب بیشتر و از سبب جهان بنداشت
که همت اهل جهان بر جان نثار بکوشش آمد او از عدو نفی مسعود بچشم آمد شکار درخت صنوبر دار
بهر شاه او و ظفر کرد کرده جهان که امن بهتر ز هر بر بر مر تو عزیز چابک اختر بیشتر زود بخورید
تو این جهان کو جهانی تن سداد ز هی جهان بود تو فتح لشکر همی ز ملک تو فخر کرده شعا
ز بحر آن تو بات نکنه تا بنوام کرد تماشای کردن تا تو ناند از دست چو کشت دیگر سوار ابر نات دیده شیر
چو کشت کام دلبران بطعم مرغ نار فرزند تدبیر کابل بصید و کاو بلا بساط شاه ای بر دریای دو نیما
برای ز شعب تو مر علوج دلا بلا ز تیغ چو دل ابیما تو جمله کردی و او هست کرد بمسعود

همان

بران نکار و رهانمون تو شکوه کذار   نبود طعن تو الحایل آتشین باره   نکسته ضرب تو الحایل آهنین بر و بار
فضا چو کوکب نجم دیده کوکب ثابت   سفید کشتی چشم شناه شد خار   چو دید دید سوار تو ماده جای کف
چه کفت کفت بیاده لجوج تا بوستان   چو چرخ کفن بر کیک و شاخ تزلزل زد   ببوی لب و و بوی تو ابر داد
تمام شد نسیم ترکیبان آهو سم   زمین فند هر هالدین شد بار   شکسته شد بیل اسب هر مصاف
کشاده شد نهیب آتشی تو قهر حصار   زبیر تیز زبان افکنده سبیل بنا   ندیده زهر او نده طاق فضا
نکار کرد تو آگاه شد همین و نمان   نیخهانه تو موزد بلاد و دیار   چنانچه حجت انجمن دانشی دل
بر آمد هم مقصود راست شد هم کار   چو جلوه راست تا ثابت بجز خاطر   چه ماه صبر تکرار افتاد کفتار
جز این چه دانم کفتن که عنصر کوید   چنین نماند بشر خسروان آثار   چه خوش خجسته بادشمنا کنار
تو خوش نشاط و بادو شان همی بکذار   ز شاخ دو بیت بار نصرت چین   بباغ عز همواره تخم رهت کار
چو روزگار تر آید به اقربا بر   اگر بهمت افتد بروزگار سپاس   وله نالند دلا چو نای همی وی حصار نای
بپیکر فت دشمن زبان بلند بجا   اندوه گونای مرا نالهای زار   جز نالهای زار چه دارد هوای نای
کردون نمید و دوری ز من بر اکشند بود اکر   بپوشیده من تنگ نظم جان فزای   نظمی بکام اندر چو باده لطیف
خصمی بدانم اندر چون زلف دلربای   مر بود کشته بر همت بلند   نکار زخم کرفت مطلع غزای
از درج تن تمام نهادیم حجت داد بای   وزدرد دل بلند ندانم کشید وای   کوبم بصبر کردیم بجایی بشت دل
کوبم برهم با نم همو ابست بای   کاری تراست جز دل و جانم بلا دهم   از تیغ آب داده و از تیغ سر کرای
کردن مجو خواهد من جا صعب   کیتی چه خواهد من دیوانه کدای   بوس بحر سبب بکیتی [illegible]
چون بکسی بیوس نشاید سخن نکو   جون بت نسیم از هر عادت بخصا   مکن تو که بسا کند بهر هم همای
کر شیر شرزه نیست لعقل کم شکر   ور مار گرزه نیست لعقل کم کرای   این چرخ مکر که تخم آنجا یجها
ابله چنین شکوه بیچ این مکار   ای به نیز نامرادالتعد نورد   آنکو دل بچرو انبات بر کرای
ابر روزکار هر نیست هر روز بلا   دیده بحسنم کورده درخم کشای   در انس نکیت جو کلاو بجکای
بر سنگ امتحانم چو زر بیازمای   ای دل سعادتی تو ستبین   وی مادلم بتیر درین شو مرای
ای از تذکار چرخ دلم بش بجود   وی آبکاهش تنم بنیک بر کیا   وله ملات جوانی و پنهنی جوانت

کارجها

اقلیم چهارم

کار جهان بامر و نهی تو روانست   شغل زمانه مفوض است شاهی   کر همه شاهان چو آفتاب جهانست ؛
خسرو عالم علاء دولت مسعود   آنکه بانصاف پادشاه جهان است   ای بتن خسروی که کشید دوا ر ؛
حکم تو راند و دار بشر مبانیست   جوی کان بر بجهانست هلاک   ستوی کان بهوای نزدنیست با ؛
باز شیر ملک تو بر فرقش کشتن   نایب بخار و ما دخر است   کردن او عالی ماتوانی ز دست ؛
بخت تو و فتنه ارانه دان آب   تیغ بد تو آفتاب که انسرا   از دل و جاه عدو شرار دخانست ؛
در آن دل ایزد فدای جان تو کردست   هر چه بکیتی از آفرینش جانست   کاتش دو بابت و تیر شرر دو دست ؛
ولیکن بجیش چه بر از کمان   نخش همی کف نعل بند   شکسته شود بیکهای کران ؛
بدان انچه برو اند از سم او   دکر است نعل است بتوان   جهان بزرکی تو تنکنا کس ؛
عطای تو کنجی بود شایکان   بوصف تو ایکرده وصف فلک   بمدح تو ایکرده مدح جهان ؛
ز معنی همان آن فراز آیدم   که وصف تو نیکخواه همی دیده هان   بترسد همی کشتی نظم من ؛
که دریای مدحت ندارد کران   زمین دوستانت بجز یا فتند   نه کرد سپاه و نه کرد شوان ؛
ز تیغ اینکا هم نیالد زغم   ز چرخ ار بخیر بخواهم امان   چه کوه است کیتی چه چرخ است هنر ؛
چه کرانست که دن تو بجان فغان نام تو کنم نقش چه بی کرم بیم   سو نو نظر کنم چو کرد بر   یاد تو کنم چه بی بر کبرم ؛
با عشق چنین دل آزو بر کیرم   ندهت مراد بشادی دمی   ندکف آنم از غم دل تنکی   مکرم تعهد در هر نفسی ؛
ور نکرید شکر کوش بسی   در عشق تو جانم انده تا بخی   از دیده من خجالت و آب خویش   چو آتش هجر تو دلم تاب خوی ؛
تمام چنان خویش که نیاتحی   دانم چه بچرخ بخیه بر دو نکنی   بی شاید اکر بتیغ دل کوش تکنم   دل جوشی تو از طمع کرکون نکنم ؛
چون صبر دوا نیست چو نکنم   سر ستیزه و غم همی شیابیبتوانم   در تجربه کوی حظ طلبم   مر کاه دل آتش و کور دل آیم
سنکم که نبر هر چه بمد بر نابم   زیبا رخی چنانکه دل بلا   الماس تیغ و تیر آن سلب   خواهی که دو دوستی کر تست
بر کس بدرخ ان زنبه خبر سنان ابوسعد مسعود سعد سلمان جز وان کلاو بر ان نکوا است و هنور بخیرزان و فضل
او هلال بود که در مجلس ابراهیم شاه بدین رباعی بر امتحان کردند و بدیهه یکیف سلطان غزنوی ها دهنش پر زر کردند
رباعی هم و آن رخ نکار ما بود نه کل ؛ زان بی تو که رخ نکار بنکوشش که کل ؛ ما دار خ دو تابیابد دست نه کل در
که کل چشم رخ او سنه کل الاجل الکاظم ظهیر الدین در عهد سلطان ملکشاه بر پشا بیان سلطنت پادشاه بوده

همدان

آسمان فضل و فضا خورشید و ماه اکرم بود انس امر و قمشد لطیف لفظ اشعارش بهر انجمن بو مشهور است انجم سخن

ابو آدمی بدیده ظرف از آن سخاوت سطری از آن کتابت — این شوخ سوار که دل خلق ستاند

کو نی که داد بخوبی بکه ماند — ترکی که با سلام گشت بت ولیکن — از خوبی و زیبائی ماند بتاند

مهر ابنیا هندو حرمسان و فاقد — گردان جهان سر هنر ز زمانند — مشکین خط و شیرین سخن و قال لقند

سیمین بر و سنبلین کو سیمو میانند — شیر بند و بر ید و غیر کرم جز غزالند — پر ید عقل و بجز و کرمی جو آستند

سرهند لبکن هم جو ماه بسند — ما هند لیکن هم جو سر و بند دوان — جو ن لعل روح حسد جو زاغ اسرار حسد

جو ن حصین بجو بر حصا ببند — در چشم و در ضیا همچو فتنه و ز بسا — و ز لطف و در همچو نقش ین و کمالند

در معرکه سوز آن آتش از حجیم اند — در مجلس ساز نه زان حوحسا ببند — از نازنین عشقند که شانه بر عو بند

ز انما بر عزتکه سماند جه حسا ببند — بیعطو هم سر سلطط الالرعدانند — بجشم هم ز نکلو و نه که ماند

شاهان جهان در کفشا جملا سپرند — شیر ان عرین ناد اسا جمله حسا ببند — هر کله کرا ایشا صنی ینهم با خوش

کو یم خلت نرکه حنین نو شیر لب ببند — نا دا همه ز جمله ملکجا وروا نم — کا ایشا همه خو جمله لجاو روانند

اینهمه بتها آگران سیمبران را — ایشان ز و سیم خریده نتوانند — تنهای عالم را سر فراهم آورده

در کنار ببنا لطف پر بنالش — توشد دو ی طاکتهای شبرنش — حور قیصر دولت رقیصا الوانش

منزی ساز و همه خواهی کن — نشینیکی عادو دید است — نا فر سلطان بین همسان

کین فضای بدیع و معتبر است — این زبان کاندرین فضا منست — سبب محنت زبان منست

ملک الموت هر کسی پیداست — ملک الموت من زبان منست — اثیرالدین اومانی جانب طبع و طلاقت

لسان معروف و مشهور ان خوب بوده و از شاعران اب ان نواحی علم و اوزیج ان احیا میدان یکی اعلام است و اثیرالدین فضل

از استیلای هلاکو خان بعد از جستجو سیما شام که دو سلطنت بنواب مستعصم منتظم بوده ز مدین و دو جمیع او اشعار

نظم میکرد و تاریخ نگرده ستون که اثیرالدین در اوایل ایام زندگانی نا خوش حالکه سوی و ملف مجد الدین

طو ملی بوده رخ جای این قطعه دو مجلو منظوم کرده ایست: نزول دان فضلاء دوی ملیح که بر او اجل منها

تعجیل لیلی تبه و مکانه رحیا کو کنند: که مصدر دو سن عز با : وصفو این قطعه در تاریخ

که بتی منتی بجز تا یکسر ده مصطفی نو بست گویا انعام خواند و سی اثیرالدین تعریف کرده و هم دران و یکی سپهر بد ا جرخ در

کذشت

در گذشت و اثیرالدین صاحب بوانست و شعر و رقایت عذبست حقیقتش او ابی اینان کمال الدین

اسماعیل خود گفته مستقیما سبکو بیت اثیر این دار سمی است و زبان قلم: پیام روح قدس صید

ادا کردن: شیوه کلات گهر حکم و هی سفتن: بکام ضیت مجلات ثنا صبا کردن: چه رو همی بد نخشان طوطی انکرش

عجب شنا انچو انسی ما کردن: انامل تو چو کرده سوادی دیده کلک: ز بطا عنش نتواند خود ابا کردن: جو

فلکها تو از ده مروی نتابد: نشاد ابنی ز بجر قفا کردن: بجز تعمت تو بیکانگی بمجوید: کرد سکوت

درین بحر انشا کردن: شروع در غرضی کانبه مدیح انجا — هزار بار ز کردن بلا ست تا کردن — مرا که کار

اخلاق بجلاله فضل محول شکند بس تو لطفها کردن — چه دو همی تو دا مج خلوص ینه — ز لالرا زهد

دعوی صفا کردن — هم از کتاب سخن ابتدا اهل معنی را — بهمن بیت سخن را سخن بها کردن — جهانیان

جهان خلیه دو سر فضل — که جرجان جهانی تو را ثنا کردن — زهی بحرم مخیم بیان اهل سخن دستیده دعوی

بیغمبری تو ا کسی دین — خود بر من تو ز اثنا نظر تواند کرد — که بیش را نظر انقد بر بها کردن — شده است کلک

تو کبریت احمر از غرض — که میتوان سخنهای تو کیمیا کردن — چه سخن همه اهل سخن عبال تو الله — شده است مرعد

واجب است دعا کردن — زهی شکر و تعالی که بر کرم فرض است — بر ز بت دل و دست تو اقتدا کردن — وگر بخواهد

قهر تو انگلند تا حال — چو دو ش چشمه خورشید را هبا کردن — دل اعضا کرد ای تو ر که بیماید — حسود را بیهود

کمی جز قفا کردن — بمن رسید خرد نکته تو لفظ تو را — خطا بود بکم از عالی بها کردن — و این ابیات نیز

اثیرالدین راست — خبر و بزم طرب افروز کرد و قت سحرست — انوشیروان از غلغل فتنه را سر گشت — ابر ساکن همی

از جهد سالخورشت — لب هنگامه کلش ز نکو و او کرانست — مو سم خرمی کال اهل خودیم نخورند — از پی جا علاج عشرت

کم حکاد دیگر است — جا بیکلکون شراب افحش غم بمران — جامه ز فر د که از فتنه فراخ بر است — تا با الرعد طرب

از فاده ز نکین رو بد — دانکه انکس که دلش بچو خوش خرمست — خوش شو د بر آن کار خوش بین — گر بشا مکان

زنکین هم ز بالا پرست — تا تو از نقش بهی معشو و مباش — که ترا غم علم از ندو جهان بخبرست — می جو کام است

و دام اهل خودرا فشود — تو از بخبری کر بکی عیب همرد در ش هنرا — حاصل کار جز بیخبری بیخبریست — خنک آنکس

کز احوال جهان بیخبرست — بگدر دنیا و مسرت نکته بکو تا لطیفه — از دو عیش دار از انکه جهان از دو درد — از غم اندیشه

مکن و بد کردن همه اس — تا جهان در کنف علت شداد کرا ست — انسا قدمه ملک معز شه مجد الدین ابن اکرم شرف صدر است

همدان

داور لشکر ظفر است · با صبا قصه مجو و کرمش همدم شد · کلا از این تخت نشین نرگس از آن شاخ · در کوهم
از بیخ عقل کو شو اد · در ... مه باده بود می · نان پاره داد چرخ و مرا انداد · داوری همی
ای جو ... بود می · ... لو بعد خوش · همکان اگرچه بتوان نگار بود می · کر ...
کام دل با اوست · در خواهی چو کار یک کن زد · زانکه بیند یک نفس باید دوست · لاالفات و کر ...
... : کل ... از آنکه زد دارد : می نکهد ... بوست · مکالطف و همه اکرم نجیب الدین
... که ... : ... که ... کون ... · نه بیش رخ خورشید ... زرد
که ... فراق ... صبح · ... از بسکه ... در درون جان و دلم ... محکم کرد
... کشید · کم چرخ کو ... نو بتواند · زخم ... کاندلم ... اورد
... لقای ... ورد · ... فراق ... · چشم که ... ابدا او
... سرنگون ابدا او · ... که ... او · ... ابدا او
مولانا ... ابن ابراهیم صاحب ... و طبع ... بوده و شعر ... اما ...
... که در ... طبع او ... و ... ها که
... بیت ... · ... : اندام ...
کو معلوم ... اطراف ... : ... مرقوع ... : چو باد سلیمان ...
... : ... : ... : ... با دیت ... در کوه ...
کو هیبت ... مقطع میرغیبی مخوی ... صفا و کم ...
... و همان ... بیت ... که ذکر :
... تعلق نکند : ... و داسی ... وار
اقسام شعر ... از آنجمله است رباعیات ... که ... کار
بیست : ... · ... : ... کدام ... خو
آنکه ... : ... : عالم ...
... : ... و گذشت : ... و گذشت · ... مکر ... کر

... : ... و گذشت : ... که ... جمال خوبیشتا
کو : ... کرده ای : ... ما بیا ... کو : که ما ... مزرع
ده ویرانم : در کوی ... بیا بیا تا : ... کرده ام : کو ... بر ... بر سر ...
... : ... کدام ... کوه و صحرا ... : ... که ... : ... سر کشته ... از
... مجنون ... · ... · ... · ... نو
... · ... · ... · ... سامانی ... صد
... · ... · ... · ...
... · ... · ... · ...
... · ... · ... · ...
... · ... · ... · ...
... · ... · ... · ...
... · ... · ... ضمیری ... که از ... اطوار
... ضمیری شاعر نیکو ...
... اما شعر ... ابیات از
... بیت ... : ...
... : ... که محبوب ... کلا ...
... سلطان ... بن بهرام ... : ...
... اخلاص بیت
... : ...
... : ...
... : ... : ...
... : ... : ...

همدان

هلاک شو تو کردد هلاک قصدی رشکی اگرچه شعر در غایت جودت میکند اما انتخاب جمله فرهنگ خوب شوخ زاری
نوشته تا مادامی که نثر اون نقش بدیع مشغول کشته دو دلبر برای حسنی که مد موزون امثال است بی امد
لاجرم جمع الفاظ و خوبه بکرات بیغ نقطه و چون زا صنعت محو کردانیده بیت بلی هر که او دیگرگون کند
سترگ سپهر جگر خون کند : این ابیات که نوشته شو مراو راست بیت چه منت است اگر بدهم محبت انا و محبت
کمان سکه چه منت انی او : شب هجر بیند که اجل رسید بیا : بجه دیگر بیا شد که شب اندیه بیا : از حال نحوی اگر بیم
لبت انبغده دانم کدیو : هرگاه در دل بیکدی آیکرده لما بکدرد : شکر کریم دیدن ایام با محنت کرد ای دل افراز
زد و عشق مرگان تر نگاد : خیال کرنیر دیگر در این ایام معتد نکند : عنان اختیار دید دیگری داری خواجه قاسم
از نیکو طبعان همدانست و شعرش سلاجه جوابست و از جمله اشعار غرا این رباعی بین الجمهور مشهور است رباعی
مجنون بمن بی سر و پا می ماند : خمخانه تو اگر ملامتها بجعد بنزدی ما ستی امید و کفت : کا بخانه بو رابو نامیستها
عبد الغنی بلطف طبع حسن خلق موصوف بوده صاحب استعداد او و عمرها نادر هند برهم نجات و کار رهنمون است
رهنکار میکند و اند شعری در غایت جودت انشا می نماید بحیثیا از این ابیات شوخ طبعی منتقا میکردد بیت
باد سحر زبوی خوانم مدد کرد بان عمر و جان داد هر عمر و داد : این نه عدل که یافت از بحبان خضر : این دله
بر نداشت نخواه کراهاد : ای جمال خواهی نیخ وفا مزن : نقش مراد خواهی زد دغا مباز : ایچون مراد

بر همکار بیت سر س — وی بر مراد در همه کار کامکار باد — کر خصم تیره بخت نپیچد ز آفتاب — بکوید جبین
امد محلو د انما ز — از طبع تیره تو عدو را ملال است — ای ملال ادب چو قصه دراز — بالجمله تو
چراغ پیش باد — با صوت نوح حمام است پیش باز — آنکو بعزم زندگی تو لب بر خوبرون — داند همکنان
کم صار رو بخانه باز — دانش فراست بلو لم عرض حالکی — المدح عد شمس و بها چرخ و ارز — لطف نما
نقطه تو موم و بنت — معنی مجموع تو کوتر و دراز — منزه مها بارست که مرد کریم بخو — وز قصر ابکریم
دیگر بهم طراز — این نظم را اگر او معانی رسد سخن — وین محو کرا و بحقیقت کند مجاز — از کف می
بشفتیده هم بر وش — و ز نهر بغاید تلخو سیم چند نازنه — چون کعنه منت بخانه کشن لطف — بجو و اده منت
نداند کشن بر از — دجرو همکنان مر نظم و نثر را — تا مقطع او مطلع چو دلعوی مجاز — نو بیشو ای
حلو و حلال تو نو را — همچاد است کند و همچا کار رسا — دمی حیا انکه دلخواه رسد و از سوختن تا — شب مصیبت

روز عیش مرنا شد مرا بوعده نشاید که طالع من اگر بجا رشود افق چمن نا شد ای ناصحت کرفته
بلبل کم کل با تو کرچه بین شوق شبنم کل کل اسپو مر و باد که کلزار مرا هم شادی باطل
هم ماتم کل بر ناه چراغ منهی نه تو لب بر بروکفن جه مهر رنده شب در هر کس نظر کنی برافکنده
شب جو نکتی تو کیست کانزتر مرده نشت ایکفته بکو ملمای زلزلیست بیت عرضی کنی اکر نکوئی کلر
چیت ملکی بوسرکانی نام تو قابلیت همت کسب معرفت انجمن زدلعو بیکار دست شعری بر شو همواره ای اشتها
ابناء بیت انا انجلاء است بیت امید هر کبه دل خوش نشد : انکس که اکنف که نام نشسته بزم طرب ز بزم
جنلچه چون : ملکی تو کربهام و شنو نشسته قیصری بلطف طبع موصوف بود در شعر جمع کرده و ضبط
نمون و لوح تمام دارد و بچو نیک به سیر و طیب بخشیده دارد و غث و سمین و اروانش از این ابیات معلوم
میکردد بیت زهی مجسمه ای که از تو دیگر مین : مرتبت چه کرد تو بر شسته بروین : در وصف دانش این
کرهت خوبست : نمونه از خوشی اوجنت برین : لقای خوب هر انکه که او زده داد : بنقل خلد
کوبسیا و بر بین : بدانیغد که بر نعت نظم نظم ادیب زشوق منبر سد رنای ایمان بر زمین شرف مکار اکوید
از مکین نباشد چو کعبه شده شرف افرا بهار مکارم کین جمهار بمن و چون صفا و دیگر ما فیه نه بدیده تو هم کرمت ناب
امین : زد دوا هل نظر هر کر دیده سکویند : چه خوب بوی اکر مشک بجست چین شرامی خواهر زاده ملا کیب
د هیئتی السعید امید ملا زمت ملکی ان ملا زمان این دکا ملا زم کرفته دو کنج چند بر عزیز اخر از خواهر خود
دامن دحید در دیگر دیبان بر حصار حسیا مسکی کرده بیت زین بزم دلشکر از جمال زده ففت : دامن ما
انشا زد و فقت : از اشعار انجه بنظر امده این دو بیت بیت عاشق انشو که از ده شیخ امد بجان
عاشق ان باشد که هجر از هجران او دی : همچو خبر ملم کشته شکی میکرد : کو زمانی که تقاضای تو نخو
کنم برمی بلطف قرب انصاف دانسته و این بیت کفته بیت کسی که بت بدل شکو از جفا تو ام : کنم چه کوش
بو بر زبان دعا تو ام حبه که ما بند است مهر جهان انکه را ملازم کرفته و زکاری همه دانست چون همرا
فضا بل جمعیت ان خان عالیشان در نو دید مشو و طی مالوف کشته ندا نا رود خدمت بار العرا کشید
این بیت مرا و راست بیت د نظر امد هلال عید ما مانند کلید : تا کشاید قفل از میخانه تا شام عید
مشربی شاعر مایل به و بطی بوده مرو را بیت افسانه که بشنوم شو از عشق : دو کوشه نشنیم تکرار انکم

اقلیم چهارم

منفعت [illegible]

[illegible]

بناهی [illegible] داخل جنوبی [illegible]

[illegible] ری [illegible]

[illegible] اصمعی [illegible]

[illegible] عروس الدنیا [illegible] اصفهان [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] لا یعلم الغیب الا الله [illegible]

[illegible] اصفهان [illegible]

[illegible] ابو منصور [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

منفعت

ذکر هذا الغلو بیان دیگر طرفگی آورده که اصفهان در ابر آمدن با خوبی شهر با هم مناظره افتاده هر یک هنر خود بر عرض
میکردند اصفهان گفت خاک اصفهان تا بصد سال مرده را نریزاند ری گفت خاک ری تا بصد سال مرده دریده کار بها در داد و دشمند
داده و در اکثری از کتب معلوم که اهل ری همیشه مخالف یکدیگر باشند لیکن اعتقاد اکثری شیعه و سنی بوده و اکثر
ایشان را بسبب تعصب باشد که بدست بی دیانتی بعمیر مضافاتی انداخته تمام بکار میبرند و اکثر ری بی تعهد از حکم جان
چنانکه گذشت نوعی خراب کرده بود که نقش آبادانی بالکلیه از آنجا محو گشت و امروز دار الملک یکی طهران و دیگری ورامین
که ذکر آن کرده خواهد شد ان شاء الله تعالی **طهران** در نهایت فرح افزای شاطر ناصبوری بر نهایت طراوت و نهایت اسراف
محلی که بجهت سمت شهر بنای بربست و انجمال عجب جداول و اشجار و انهار بسیار دارد بستانی از هر شهر دیار است بی تمام
رو برابرش کوه هست نامه موسوم بشمران که بغلط عرب آن قطعات جناس **بیت** هوای خطه ری کو و جهان از زینل جو
سپهر اثیر نقش و نعمتی از آلاء بر بیکری و هیچ مستثنی بر خوبی آن زیاده بر این نیست که در ایام سالی او این کو
نعمایی از سیکه دهد از رضا فاتش افراه میوه بنام بخصوص کیلاس که با نهایت خوبی او و بتقاعس بسیار
و همچنین کوه هست بادرد و فرسنگی شهر بکروسوی بر لاب نام دوان و کرزبی رخنا و مستوی الواعد
بوستانی جنان نموده بود و از نواکه امرود و سیبهار نوعی خوب میشود که کسی را از نیکی آن منفعی که چون بیان
همیشه در ومهادات نیز بائید از این قبیل خصوصیات بسیار دارد که همه اطالات از ادای آن کند منتشر شروع در آن ذکر شما
منها شیخ العارفین ابو زکریا یحیی بن معاذ از بزرگان اهل طریقت بوده در تجرید بکانر اهل و دیگر اهل
چنانچه در محاسن اهل ری و همدان و خراسان جلد اورا دیده روایت میکنند مناظره لا آنکه آمده که خطیب در تاریخ
بغداد آورده که چون یحیی ببغداد آمد مشایخ صوفیه التماس نمودند که مرا ایشان سخن گوید کرسی نصب کرد بر آن نشانیدند
و دست بکش کرده و بیشتر او ابشان سخن میفرستند جنید در آن مجلس حاضر بود دف حرفی بگوید یحیی گفت خاموش
باش ای گاوچران که مردان سخن کنند تا اینجا که سخن گوید و باز بر سر سخن رفت آورده اند که در ایام سالی دیگر ولیم سنه
قصد خراسان کرده بیلخ رفت و مدتی در آنجا سخن گفت و بعد از آن بهرات آمده دختر امیر هرات بمجلس او آمد و
هزار درم بیه داد و التماس نمود که چهار روز مجلس نمود یحیی ملتمس مبذول داشت روز اول و دوم و سوم
و پنج جنازه بر روز ششم چهل جنازه و روز چهارم هفتاد جنازه برداشتند و روز پنجم از آنجا سفر کرده بجانب ری
در حرکت آمد چون از طوس بگذشت بدندان بر راه بر یحیی گرفتند هرچه داشت از وی ببستند او بجز در بر نشاید

آمده و در احوال عزیز مینویسد او وقت در بخارا و هست دانم از لوت ابیحا فراهم کنید حسین بن یوسف
رازی گفته که در صدیت و بلده بخاست علما و مشایخ در مسجد مجلس باید در سخن از یحیی بن معاذ صاحب
کشف المحجوب آورده که من سخن و بر اسحاق سید آدم که از اهل طمع ردمو اذا صلح و سمع بنده اندر
معبد بست از تحقیق است که عجب دارم از آنکه پرهیز کند از طعام بجهت علت و پرهیز نکند از گناه بجهت بیم عقوبت
نیز مرا آورده که زهد سه حرف است زا ترک زینت ها ترک هوا دال ترک دنیا گفته اند توکل کی درست گفت هرگاه
بوکیلی خود راضی شده گفته اند محبت چیست گفت آنکه به نیکویی زیاده نشود و بجفا نقصان نگیرد شاهد با
کونین قطب و قرن یوسف بن الحسین از کبرای ائمه وقت و مشایخ زمان بوده گوینده در ایام ابن خوش تو اشد در
ایشان بجو شیش وعیلان کردن از شاگردان ذو النون مصری بوده در تذکرة الاولیا آمده که از ذوکانی کبری کرد
بهار ده در خرید بعزم تجارت کرد و در نیشابور که بی اعتماد نداشت که کنیزک ابوعثمان حیری امده و حال
باز نمود ابوعثمان بعلت شفاعت سبب آن گرده بود که از آن پر ریا ابوعثمان را دو کنیزک دیگر دید پر از کنیزک افتاد عاشق
چنانکه سبطاکت در دانست که چاره در پیر خود و پیش شیخ ابوحفص حداد رفت ابوحفص گفت ترا بری می باید رفت پیش
یوسف بن الحسین ابوعثمان بحال عزم عراق کرد و بری رسید و مقام یوسف بن الحسین پرسید گفتند آن زندیق مباحی
چه میکنی تو از اهل صلاح مینمایی صحبت او ترا زیان دارد ازین نوع سخن بسیار گفتند ابوعثمان از دیدار او
توبه داده باز گشت چون بنیشابور آمد ابوحفص گفت یوسف را دیدی گفت نه و احوال را باز گفت ابوحفص باز کرد
او را بری که این مشکل جز بمحل ولی او ابوعثمان بری آمد خانه او پرسید چنانکه گفتند قبحی نکرد گفت
مرا بدو مهمی است تا آنکه نشان دادند چون بخانه او رسید دید پیری صاحب جمالی نشسته و پسری صاحب جمال و بالای گل
خوش نهاده **بیت** صلاح کار کجا و من خراب کجا ببین تفاوت ره از کجاست تا بکجا دلم ز صومعه بگرفت و
خرقه سالوس کجاست دیر مغان و شراب ناب کجا ابوعثمان در او سلام کرد و بنشست و شیخ در سخن ابتدا کرد و
سخن عالی میگفت که ابوعثمان متحیر شد پس گفت از بهر خدا با چنین کلام و چنین مشاهده این چه حالت
که تو داری شیخ گفت این پسر پسر منست که قرآن میآموزد و این کنیزک دختر من افتاده بود که بگرفتم و این شیشه
سرکه بود تا هر که خواهد بخورم که گوزه نداشتم ابوعثمان گفت از برای خدا این چنین میکنی یوسف گفت
آنکه هیچ کس اعتماد ننماید و کنیزک نبخشاید ابوعثمان چون این بشنید در پای شیخ افتاد و دانست که هر که بعدالت

طهران

نزدیک است مشهور ترا در کار او ... که ملامت است بیت حقو ... که این صاحب طالع ... تا منکری صفای

لعل فام ... وانند ... تعدادی ... که خیال ... عالم المقام ... فوتش در ... و همت

شیخ نجم الدین المعروف بدایه از تربیت یافتگان شیخ مجد الدین بود در کشف حقایق ... و فنون علوم دانشمند

چنگیزخان از خوارزم برآمده بجانب روم حرکت نمود ... صحبت مولانا جلال الدین و شیخ

صدر الدین قونوی رسیده ... که در مجلس جمع بودند که نماز شام قائم شد ... التماس امامت کردند

شیخ در هر دو رکعت سوره قل یا ایها الکافرون خواند ... بعد از نماز مولانا جلال الدین با شیخ صدر الدین بر وجه

طیبت گفت که ظاهرا یکبار برای ما خواند و یکبار برای شما ... وفات شیخ در ... ششصد و چهار بود ...

... و تفسیر بحر الحقایق ... منسوب است ... از حال او ...

شعری ... بیت شمع ... تا کرد ... ثنائی دارد ... سرشته

... که از دست ... عشق ... که ... تا کردم ... کردند

... ...

... ...

... ...

که ... ... ابو بکر ...

... ...

... ... ابراهیم

و صادق موسی و محمد ... صلوات الله علیهم اجمعین ... بود ...

ظاهر ... رباعی ...

... ...

... شیخ ابو بکر ...

... شیخ ابو الوفا ... در ...

... ابو عبد الله ... بن عبد الرحمن ...

دنیا است که محجوب کرده اند ... و عبد الله بن محمد ... که از کبار مشایخ بوده ... و ...

و ... یوسف بن الحسین ... که ... عبد الله ... و عبد الله بن ... شیخ ... و ... صحبت

... بوده الا ... از جمله مشایخ ... شیخ ابو محمد عبد الرحمن بن ... حاتم

... امام ... و غایب ... که ... هزار دینار ...

... ابو محمد ... که ... صاحب ... که مدت ...

... ... و ... من ... شیخ ... ابو الغفار ...

... ... و ... یاد ... از ...

... ... که ... کرم ...

... ابو ... عبد الله بن عبد الکریم القرشی بعلم و کمال و عمل از همگنان ممتاز بود ...

... که ابو ... اهل ... ابو سعید احمد بن ... کامل

... ... و ...

... صاحب کافی ... بن عباد ... و ... اصحاب ... ابو ...

... ... بیت ...

... ...

... ...

و ... بیت ...

... ... فخر الدوله ... صاحب

خراسان آمده ... سلطنت ... صاحب

... ...

... ... فخر الدوله

... ... بیت و احمر ...

و ... سال ... و ... فخر الدوله ...

معروض داشت که مدتی در ایام وزارت ابن بقیه مقلد در اوج دولت این خاندان کوشید تا نام همایون پادشاه بعد از آن
منتهی گردانیده ام اگر پادشاه بدین معنی سالها نماید نیکنامی اینها باقی اگر خلاف آن ظاهر کرده در نزد
عالمیان بوصف نیکو نامی که این همه از قصد ساختن و پرداختن بود و این صورت راست او ولت زبان دارد و خلل
بیشتر نکرد و فخر الدوله اگرچه بخطاب ... امتثال نمود اما این نتوانست دید اورده اند که چون جنازه او را
کام ... فخر الدوله با تمامی اصحاب پیش نعش حاضر شد و گریه و زاری بسیار نمود و ... کسی نماند که بعض ...
خاطر نکند چند روز در کاشانه او باز کرده ... کشتند پس از آن تابوت او را باصفهان ... دفن
و مبرعال ... که ... هنوز ... بیت جزای حسن عمل بین که روزگار هنوز خراب
نکند ... در نسخه نظر آمده که صاحب اصلا ... فروع ... در اصول معتزلی بود استاد ... مقاله
نقل میکند که ... مذهب بود و ... مذهب ... صاحب ... مجالس صاحب ... و ...
علم گذشته و از جمیع علوم بهره مند بود و شعر عربی را در غایت جودت نظم نمودی و چنین ... کرد
شعر ... و تصنیفات ... علی ... صاحب ... الانسان اورده که ... ابن عباد
از ... صاحب ... که او صحبت ابن العمید ... ابن العمید ... رکن الدوله بن بویه بود
... علی ... چنانچه ... ابن العمید ... الحمید ... کرده
نقل است که ... قاضی ... بود که ... و صلاح ... تمام داشت ... شعر ...
عرض نمود که ... خصومتی که ... فلان ... قاضی ... صاحب ... عظیم ...
بر کرفت و نوشت بسم الله الرحمن الرحیم ایها القاضی بقم قد عزلناک فقم قاضی ... که والله ما عزلتک
الا هذه القافیة ... قاضی ... کرده ... ابن طاهر ... بوده ... صاحب ...
و این سخن ... صاحب ... که ... فاضل ... مثنوات ...
کفت ... صاحب ...
... صاحب ... غلامی ...
کفت ... صاحب ... اکر ...
من ... که ... صاحب ... فخر الدوله ...

بلاد ... فخر الدوله ... فخر الدوله ... کرد ... ملوک ...
... کفت ...
... امیر
... خاقان ...
اگاه ... خوش شد افتخار العلماء المتکلمین امام فخر الدین و هو
ابو عبد الله محمد بن عمر بن الحسین القرشی التیمی البکری ... مولد ... در ری
... علم ... کتاب ... اهتمام تمام
بجای ... مذهب ... طرف ... ازانجا
بماوراء النهر رفته با علمای ... مناظرات ... چنانچه ... دلیل ... ابطال
مذهب اشعری ... دلیل ... معتزلی ... مجلس ... کردند
... الکه ... شد ... الضحی ... اطفا
... و الطال ... دلیل ...
... دلیل ... فاتحه ... بو ... اقامت
کرد ... او ... اصحاب کلام ... امام ...
... طلبه ... پیاده ...
فنون ... مانند تفسیر کبیر و مطالب عالیه و نهایة العقول و کتاب الاربعین و محصل و کتاب
البیان و البرهان و مباحث مشرقیه و مباحث عمادیه و تهذیب الدلایل و عیون المسائل و ارشاد النظار
و اجوبة المسائل النجاریة و تحصیل الحق و کتاب الزبده و معالم و ملخص و شرح اشارات و شرح عیون الحکمة
و شرح اسماء الله و شرح مفصل و شرح کلیات قانون و غیر ذلک من کتاب ... و گاه گاه از برای تمامی کمال
... رباعی ... که ... سطری از ...
... بیت ... جان ... صاحب ...
... دل ... منابع ...

تکافت : گرچه زده‌ام حوادث شد بیاشد : آخر بگذارد این راه بیاشد : گنده خودم در خور ایشان بنوشت
وآسان زمان بخرید تا جان بنوشت : من ذات تو را نور الهی کی دانم : دانند ذات تو بجز ذات تو نوشت
ای دل غبار جسم اگر پاک شوی : تو روح مجردی بر افلاک شوی : عرش است نشیمن تو شرمت ناید : کآیی و مقیم خطهٔ
خاک شوی : آنکس که بداند و بداند که بداند : در مسند خود را بعیوق نشاند : وآنکس که بداند و نداند که بداند
بیدار کنش زود که در خواب نماند : وآنکس که نداند و بداند که نداند : تو مرده تمام است که کشتی بدر آند
آنکس که نداند و بداند که نداند : هم لاشهٔ خر خویش بمنزل برساند : وآنکس که نداند و نداند که نداند : در جهل
مرکب ابدالدهر بماند : محمد بن زکریای رازی از اکابر حکما بود از مصنفات او کتاب حاوی است که از نفایس جهانست و دیگر
کتاب الجامع و کتاب الاطبا و ایضا کتاب منصوری که بنام ابوصالح منصور بن اسحق تصنیف نموده و منصور
امیر خراسان بوده و چنین که احمد بن [illegible] محمد هرون که طبرستان استبداد یافت [illegible] عراق
در ابن [illegible] منصور [illegible] ممالک [illegible] قتال [illegible] بعضی گفته‌اند که بنام ابی صالح منصور بن نصر بن اسمعیل
بوده در مناظر الانسان آمده که آغاز علم موسیقی داد و ارشاد او رنگارنگ بود و در عود نوازی مهارت
تمام داشت و بعد از چهل سالگی از آن باز آمده میل بخواندن طب نمود و شاگرد حکیم ابوالحسن بن طبری مصنف
فردوس الحکمه شد و القصه ریاضت کشیده تا از متقدمان زمان خود گردید آن نیز از اوست که اگر بغذا معالجه
توان کرد بدوا مکن و اگر بدوای مفرد ممکن بود بمرکب مکن و از غرائب حکایات او حکایتی است که روایت کرده‌اند که
اگر در صدد انتخاب آید بخود دراز کشد هر آینه جمله قصه یکی از آنها اکتفا کرده شد و بعد از مقالات مسطور است
که امیر منصور بن نوح بن نصر سامانی را عارضه افتاد که مزمن گشت و بر جا بماند و اطبا در آن معالجه عاجز
آمدند امیر کس فرستاد و محمد را بخواند تا باموی رسید چون بجیحون رسید و آب بدید گفت من در کشتی ننشینم که از حکمت نباشد
باختیار خود در چنین مهلکه نشستن کار خردمند نیست و آنکس که آمده بود بخارا رفت و باز آمد و پیغام
او بگفت اگر بطوع و رضا نیاید دست و پای او ببندید و در کشتی نشانید و او را بفرمان برید آن جماعت چنین کردند چون
از آب بگذرانیدند و عذر خواستند گفت چون بخارا رسید و امیر را بدید آغاز معالجه کرد تا ماهی [illegible] راحتی ظاهر
نشد روزی پیش امیر آمد و گفت معالجه دیگر خواهم کرد بشرطیکه فلان اسب و فلان استر را بمن بخشی و آن دو مرکب معروف
بودند و بچهل فرسخ بدو شبانه روز بگذاشتند پس دیگر روز امیر را بگرمابه برد بیرون شهر و آن دو مرکب را بر در گرمابه داشتند

اقلیم چهارم

شد که معده و خشم هیجان کند بگرمابه و بیرون گرمابه هم نگذارد و حکیم شربتی که کرده بود بدو داد و بخورد و چندان
بداشت که اخلاط از مفاصل نضج پدید آمد پس جامه در پوشید و بیامد و در برابر امیر بایستاد و سقط
که با فلان تو فرمودی که مرا ببستند و در کشتی افکندند اگر مکافات آن از تو بر نیارم و تدبیر نکنم با نیم [illegible]
خشمگین شد حکیم دید که اثر بدید آمد دشنام افزود امیر از جای در آمد محمد زکریا کارد
برکشید و تشدید بیش کرد امیر یکی از خشم و دیگری از بیم جان از جای برخاست حکیم چون امیر را بر پای دید بیرون آمد و
بیرون آمد با غلام پای در اسب و استر درآورد و روی بآموی نهادند نماز عصر از آب بگذشتند [illegible]
بعد از آن نامه بامیر نوشت که زندگانی پادشاه در صحت باد و نفاذ حکم در [illegible] باد چون بعضی [illegible] ادویه [illegible] علاج
انجامید نسبت بدان پادشاه صادق [illegible] صورت [illegible] پادشاه جمعیت [illegible] چون امیر از حرارت حکیم بر
و او [illegible] چون [illegible] خدمتکاران [illegible] گفت و حکیم کجا شد گفتند [illegible] چون امیر [illegible]
و از [illegible] با غلام [illegible] که [illegible] و بپای خویش از گرمابه بیرون آمد خبر بشهر افتاد
خرم شاد [illegible] غلام محمد زکریا بیامد اسب و استر را باز آورد و چون امیر عریضه بخواند
بسیار از اسب و استر و غلام و کنیزکان [illegible] انعام فرمود و [illegible] ضیاع [illegible] ابوبکر محمد
احمد [illegible] در ری [illegible] عالم بجد و اجداد و تواریخ بود [illegible] تصنیف [illegible] در تاریخ موالید و [illegible] علما
داده [illegible] و اعتماد [illegible] ولایت [illegible] از اعمال الری [illegible] که الحال بطهران [illegible] عبارت
از آنست [illegible] ولایت [illegible] الفرخ خوانند [illegible] نواحی طایفه که عبدالله بن عمر بن
عثمان شاعر منسوب بدانجا [illegible] موضع دیگر [illegible] طبیب [illegible] ولایت اهواز
و در بغداد نیز [illegible] احمد [illegible] افضل المتقدمین ابوزید محمد الغضائری
[illegible] فضلای آفاق بوده [illegible] کلام [illegible] مصقله
مهر [illegible] بعضی [illegible] کاسه کوب [illegible]
سلطان یمین الدوله از شاعران با نام بود چنانچه [illegible] قصیده [illegible] که محمود [illegible]
چند [illegible] که در شکر آن گفته بیت : اگر مراد [illegible] : مرا ببین که ببینی مراد را
بکمال : من آنکسم که بمن تا بحشر فخر کنند : هر آنکه [illegible] : من آنکسم که [illegible] رسید

طهران

ور جوان ملکی کو مرا داد عطا : ممکن از فضل تو نیست که گردی تنها : که از ضعیفی و پیری که سبب حال : ور نبود کرد زیاد

شکر گفتن نتوان کرد که ملک کرمت انبانم : چه شکر گرفتم از این شیرین شاخ : اگر چه خواهم کفش شکر زبان : کز لب لعلت

در چشم : بر لب لعلت که زکوه فرو خم بجوال : بر لب لعل گهر گوهر کز سخن : شکر پیا اگر ز مجلس ندید بسیار : بر لب لعلت که

شعر گوید : مرا نه درد بر جمال عمادی است : صوابی که بتوانم هر دو جهان : بکار آید از دولت نظر جمال : اگر نهد هر دو

کف تو نهد : ابیتی عماد بایر منتها : و اوراست آیات چند قطعه و قصیده این دو بیت از آنجمله است بیت مرا سعادت این

بخت است که چون زمین بر سر نهاده : زمین خلوص بر ادیش و دختر : محمد علی فاطمه حسن حسین

بنزم آورده بیت جام می اورده و باده دهی داده : آنکه مرا با الباس کار افتاده است : گفتم مجلس کفش بر سر بری : گفتم

ما هم کنیم ما همه تن آدا : باده بمرد از لطف و گفتم جام بمی داد لب باده ندا ده آ : در پیش من از شرم جعد آها

نهان : با ایشان کی نهمه خوبی پیدا شد : و نشاد عشق تو کنار کرد از چشم تا باشی که دلکش جهانیان بنداو در محمد

خوشند از نظم و نثر بوده در جوان صفاهم که نعال بنا از بحرات نیم متحرک گشته اهل صحبت از صفا مین کلها

جبین کنار ... و زمان سعد الدوله ابو طاهر فخر الدوله دیلمی بود و صاحب ابن عباد بسی وی بسیار

و انعام ما و صله ابد می رسانید بنداد و در محل انوری روشن ضمیر چند قصیده دلپذیر این مطلع از آنجمله است

بیت اگر دیده و رخ البعل تو نوکری معشوق کفر می نکار هما دی این بیا نیز هر آورده بیت می فرا و دکر کوهر

می نشاط افزا و شادی افکند : هر کرا می می شکوفی بند : ابتهاج از خرمی با می درد : ابلهان کو بکر بی چو رلم

می دانم کار چو حلم از غیر من : انجلال انجم ابحار جیب : می از صفا نیز ز خوشتری : تا تاج و لاب علی بر سر

هر روح مر از خوشتر و نیکو مه : شکر از لکه مهر بر خیال : از فضل خدا و منت مالک مر : کر بالجنان حسد برد

ثنا الب حوض کوثر : کر نباشد محبت خدا : من حکوم کنا ما دین : بد لیلی شاه است کوی حق دبو : و نا فلد

بر است لولو دبو : بی انبر لولو است کوی حق منم : باید با ستیزنم بود بو : امیر الشعرا عمادی شهریاری عما

شاد دیوان فضل و بیتل لای بر شهریار که کال و دانش بوده و او را اشعار است که دیدی دال از نو افراید دل بستم

مطالعه آن بکشاید اکثر از مجران صفا و تتبع کنند کال انوری استاد کرده عمادی غزنوی و شهریاری شاعری دیگر و مکتب

واعتقاد بعضی این است که عمادی شهریاری عماد غزنوی است محمد عوفی در تذکره خود عماد را در ادراک شعرای غزنین

انتظام داده و تذکره عمادی شهریاری نیز داخل را اشعاری که تحت اسم او نوشته در بعضی نسخ معتبر اسم عمادی

شهریاری یافته شد و نقیر بنا بر نسب هم شهری کرده او را از عمادی سبب بچه شهریار بلوک است از بلوکات

ری مشتمل بر قریات معمور و آبادان و بحسب معیار و رونق اینمرجمان بر باقی بلوکات دارد و در تواریخ اصل عمادی

اگرچه موجود نیست اما قریب هزار بیت از وی بدست افتاده و از نتایج طبع مبرهن مشهور که در زمان سلطان

طغرل سلجوقی بود چنانچه از این دو بیت که در مدح وی گفته مستفاد میگردد بیت کار خرد ساختن کام

هنر ما صلا : هیچ بهانه نماند شاه جهان طغرلست : خال بخیش دیا بملک جهان نه ابیت : تا رکاب مهذب

شاه جهان عادلست تا رقم کالبد و با فن کل بهر بغات بنا چه می نکری جان تو رحا آلا مرحبی مغرب

داد بچنگم شاه کرشمه شیرین شلطون و حاتم ما خبر کس غلام اندکر شرق و غرب بند عمادی

خوش شاعر است درجهان بسیار از رسل اکنون شاه بهشت محل طغرل که روز دروز از نعل ایمان کن سید

کر تو خسر شکست ان بغی شیوه ایند کر غرور و زکین شاه علفخوار و خور شکست نو محجر خون

بیم او و در و خلد حب مال نیامده هیبت و شعر شکست لیخبر ور که تا آورد از تاج تخت طلم انجمن افت کم

اهرمن مهر شکست دانش که بندهای کند جنح در کلام روز کار بعضی شکر شکست تا چنانکه تو دیدن

در نیاید بصر تو بی نور نظر نیاید ز تو چکو خبر بی بین کس نداطف طراز پرم از تو خبر

باید چنان شو که دانش کل و درا بشکن : کشکه لب نو شکلتکر نماید : دو این زمان که تحیر بخود لرزانی

نشان : بخانو که یک جا تو نیاید : در رخ عشق تو مجهول و در خرد معروف شد : که هیچ لب از او هیچ بر نیاید

عمادی اندیشد سبب تا نجرت : ز بجو دیده نوی رخ بهر نماید : بیوزن جهان و در زبان تو هیچ : در شب

زمدح داد کر نماید : عماد دولت و عالی که چشم دولت و دین : برون زانکه او وصفش نیاید : تا تحفه که از او تو

نامه تو بر فرشته بکفظ از شبن تر نماید : در عالی که عشق از کار میبرد : اندیشه ز معاملت بسیار میبرد

بر مهر دل که بر تو خورشید عشق تافت : خورشید عقل بهر تو بر تو میبرد : هو حلقه در لف خم الله خمیرد :

در کوی کبر و صد دل افکار میبرد : در موضع قلوب چلیپا زلف تو : سجاده در مقابل زنار میبرد : در هر کجا جمال تو

از طره صید : شمشاد رشید کلثا میبرد : انکس که یار و دوست زاد از جهان : بیکدم بجز امید تو یار میبرد

کنبد مشکین شده اجرخ زر کوی ما : غالیه بو کرده با خم چه رخسار : دعد الغفوی تاخ کرد هوا بر تیم

حلقه زوهن کار کرد صبا برنکار : از فریب گلی ازد که بوستان : حرف نشاط آمد بهر قوی چو پیاده نماید دی

دو شب چو بیلاغی ندم : تا بکفایم کلی اندرح او پادگا : ای دو لتی کی فاخته امدی من : داد مراد بحق شربت الله
کواه کفت تا جوال خود بجشت فروماندهام : کفتم تدبیر کفت بحث سوی دیگا : کفت بباید عشق نجد کار تو
چیست کفتم صبر کفت صبر کند شو پار : کفت نکوئی که چیست با تو ولا دایم : کفتم محمد کفت چیست بعهد سوی
کفت فرو اعمت تا مرد تو عشق : کفتم چند کفت عاشق و عمر اشمار : بیش شکلی سند عشق اغاز کرد :
کفتم این چیست کفت طاعت دو کرد : بلبل بر کش بجز تا ندنا و اندخش : کفتم مقصود کفت با فنو عکسا کرد رخ
دانشم بچشت : کفتم سنک کفت حاله سنبر پار حسرت کردنی کمند تماشا انجما پهلوان الکرکی کوی
هیچ او سنکستا برهر کجا نیز دهر انکه کامران دم شان نداد دهر از اکا مکا د بدمجنونی تو
خو خو شناس ایکه جان تو مجو هر حق کیاد هست عذری تو نیغ کوفتر ظرفکه هست حسود
تیغ خشک سو لطاز قا جا مرجا مر خرین و تشو بلا بجو مبع سمع و بصیر بتیغ برند ز نماد تا خند بر بختیم
دوز دلغر وند جونش تا حز نمای بر خونده کو چه افسوس نکری عمر و عز عیب کند بر سر جهان او تیره
نهد سر جواد بر سر و ز ولان برم کوبدنم طره خوانی فتح در تو نجنکا زاد تا شو اند بر امین
صوفی حصت نجان در بیکران کنی صوت مرا منکا صعب نجات تو رستی بد خواه تو کر بیا هین پیش
تو کره حصار بر در تو مرد عمر عالی اخوتش کرچه یقین دانند اهم بنا شادی کو بکین دنو قصد
تو دادی مرد کوبکینه غلام تا کسی نیز روما ۵ صبر و بیم دیده بر همین غم سل کان بکینم و بیشه
بکو مرغم سل مال تو هیچ بات شب طرار بسح جون شما بر حی اختر بر غم سل بنام هدایت
در طرف تو جمع بیات بحق عزل با دو غم سل کر هر یه تو کرسیا خو نشین جون شما بدامن
دا دو غم سل دو نا شکن بابوی عود از هم تو شادی محرم غم سل دو قی شراب عشق
تو نیم بحر کلی الاکلم محرکسو غم سل اجل مجلسی کر زابنه هم لفظ کرفتی عالم بسته
کو نزغم سل بجنبر اخلو تو در بوستان ملک لا لا خشکو محتر غم سل ۵ ایکا فرعشق تو میل
ای دیو بحموا تو سلیمان : لعل تو حجره کو بخت کیسر : جزع تو کرد هست سبب بیمان : در کوی تو وصل او عاشق
بر خواسته از دن اد نجا : حسن تو کرد زا نشر کامل : بر ماه نهاده داغ نقصان : در عالم العشقا صبائی بر
دل تو بر بود اب ز دیدمان : در معرکه کا فر تو : با نوح و هزار طوفان : دست سم عشق کادم :

پا بمری یمنکند نادم چکنم خط مرتو او وخ با کرکویم کمر است کی کادم میخ بر کار غم شد است نیم
بر چه مطالع زدند کیرم نظم دخترکشته شکر و تناکو شکر کشته معتادی حاصل و نکار جز غم نیست
زانکه بیتیا عمر محکم نیست غلطی کرکاه تر کند ترا زیب سحر هر ایضا تو نیست نام صعب شمس کرا او ده کامه
دشمنان اذان کو نیست هر ادبیات هم غم خو ان کرتر ادا دم نیست تحت نیست که کرکرونی در اسپوردم بغم
مرا و غم را هر کز جدا ندا زیم : اکر بکو هر ادم شر شله امد نشا : بیدر هست تا بکو هر ادم : اکر سلک ما هست
از او بدیکه تو : وکر شعاد کحرات الله ندیکر غم : فلک عبایی من اشاره مهتک جفا : جهان برای من اندی
بحر تسلم : ابد قی چنانی که تو تا کی ان بود : غمهای تو کی با تو خر بلاد توان بتی : تا داد تو داد شتم چرخ
توان داد : تا بیاد تو اندد هوار توان بتی جوخو تن ناشر هست همکلا جو ختم انی خرد هر خا
کفتی بر کلی باش تو ان تو بر حسن قمر کرد انجه سرای نجا خوجه اکند همدی در ند دمر بکند از
نجلی که هست کیر تو را بکن ن دو دی همه بکند : بدر شی کر بیا تش دست برد : لبتکند خون ز لختان بدر
بشر کرجو انش در تکرد : بر کتیب دیده کار بس : ای که فلک خرم شعار اکر بود ات : رخشا تو تا ماه مدار کرده است
نیها جیر کنیز و دی کبر الله عالم : عشق تو قبا اشکا دکر بود ات : کم سو دلی کر تو کرتن بحی خرید که تو دو ضمیر ش
بنی : رحم او بران کی کمت شما نادری : جزا ب و دین دستکیر بنی : صد کو بصد جلو را مخشر : ولکر ز
من کار دیکر بخته : تا ران دو صد خرو نشاند : این کردو بلا که تو تکخند : حادی تو کلا چمن دانیم
خاکی در اشات حشر دایم : درد اکرم انیم که تو میکنی : افسوس توان زکه من دانیم الامام الاجل علاء الدین
خواری فاضل بود که تا فصاحت او عطار دیکر بیراست بجی کان او حواجه شادی و کل فضلاء عراق و دهنا
او بفضول خو اعتراف نمی ندی اکرچه نظم کو اد یکر روایت کرده اند اما هر نکته نثر او حالی بحر در عالی و فتح
از مرد از نظم بجنید بعض از انشاء که کرد ملال در طو انشر از اب او فرشتا بیت از ملالت لعزیزان
میرکند : بر دل حجاد اغ حرام مبر کند : هر کجا تیر است اطلاع منت کر یاران کوی بوران میر کند : صدف هم از
تر است ادم کاضمیر : هر کجا خواهم سلطان کبیر م ملک الفضلا افضل الله خواری بزرکی بود که ولایت فضل و خواری
بر روز و شمال کدار بعض خو بیشد کشیده و چون بلبل نطق او بر منبر من امید طوطیا او و قلم شکر جین کشنک
و در اوقت که سلطان تکش برد بار عراق مشتکی کشت و در معسکر خشا صلاح الدین دران او از بخت جست

۱

سلطان آمده بود که جلال الدین بخاری در بیرون نشسته خواجه صدرالدین فرود ... شاه ... عرض نمود که
امام جلال الدین که پیشوای علمای زمان خود اند تمنا دارد که پادشاه جشن را حاضر است اگر فرمان شود در آید چون
فرمان حاصل شد در بدیهه این قطعه بگفت **بیت** دولتی که پیش تخت نعره زنان نشسته اند انجا بد اینجا که کردن باز نشسته است
بر ولنتر جمع سلاطین به دیده گفتا که مانده ای که سلطان نشسته است انجم خ واثمار که کردی تحمل او
بر نطع رخ هم مسلمان نشسته است الا که کر لشکر جهان و جو ملک بر داهای خرمن دهقان نشسته است
در بقای دان و غله زیاد لطف خاست کان بذبهای جود ده دهقان نشسته است باران علی بار که انجا ... است
تا در امید قطره باران نشسته است : و مولی در تذکره می گفت و صحه نمی نوشتند که مجلس کجا ... سکوتی و ...
بعد از این گفت **بیت** در مجلس ملکی و خاری باشد اگوش اگوش غزلی باشد : صد تا صد بلاس و کرباس ...
این اکسوی کلاه داری با : و این رباعی در مدح خوارزمشاه مر او را **نظامی** اینجا عراقی حیث شربتان : اقا ...
منقلب بستان : ... صفت ... نشر ... بر شارن و جوانه ... **مجیر الشعرا ابوالمفاخر ... شعری**
با نام بوده و در ... و در ... ساری محمد کو ... او ... قصیده در مدح سلطان الجن و الانس علی
ابن موسی الرضا علیه التحیة والثنا دساخت صنعت ... و کرده ... فهم هم کرده که معنی ان ... که او و ...
معلق و معقود ... کشتند ... از انجمله است **بیت** بالا مرصع ... مرغ ... ملح ... : ... انجا ...
یوسف کلیه ... : ... بعد کو ... دامن الطلس ... چو ... از کلوی ... : ... دولتشاه در تذکره ...
از ابو طاهر خواتونی که صاحب تاریخ آل سلجوق است نقل میکند که سلطان مسعود بن محمد ملکشاه در نظامی ...
مازندران ... لشکر ... او در ... و ... جهان ... کذاشته بود و خرابی ... ابو المعالی
این قطعه گفت بنظر سلطان او ... از خرابی کرد **بیت** انجم ... که ... حکم تو ... بر ... و
طارم کیوان نشسته است : لطف تاشس کرم ... : کرمی که ... است : ...
کنا و از حکم تا ... : ... این ... است : شاها ... تو کمر ... و ... : ... کر ...
دهقان نشسته است : انجمن از قصیده که در مدح امام خاقانی گفته **بیت** ... که ... همی ...
خرم ... لولو ... همی : ... و ... الطیفه ... عذب ... همی : ... مجنون
عامری : در ... دل ... همی **شرف الشعرا بدر الدین قوامی** شاعر ... فضلا و اقوام بود

و مدح هنر بدر قوامی هر نوایی که از ان عندلیبان قصاب گوش جان ... هم طرب انگیز و ولا
و بر جو بقوام الدین طغرایی مخاط و مرتبه هر ... قوامی تخلص کرده و شعر ... الکلام الحلال
شعر ... از گرب ... اصفهان ... این ابیات که منوچهر ... از ان ... و ... اذان ...
در صفت شراب **بیت** سحاوت ... و بزم آرای ... کام شادی ... طرحی ... و ...
او : اگر ... صد ... بادر فروبند : چنان ... دربار ... که ... کوه ... فالح کوی
برامده ... از ... جوشد کلام ... خاور : اگر ... جان ... میدان آتش :
و کر ... خون ... ازین ... جلال ... : در صفت اسب گوید : ... و ... و ...
... و ... : ... کرم ... و کرد ... آتش : ... کرد ... زمین ...
... و ... و ... هوا ... و ابر ... موج که ... : ... در صفت شراب گوید
... نگار ... : ... کون ... و ... : سواد ... مانای ... خوان
... لاله کون ... : ... و ... گوید : لباس ... از لباس ... علم ... نمای
مدان از ... : ... که در ... که ... معجو ... کمرانست میان ...
... ازان ... که ... حاو ... است ... دکو ... در ... سماع ...
غریب ... و ... : ... و ... با ستان ... حرامست ... اکر ...
... آمد کرد ... چنانان ... و ... چو ... از ظلمت شب ... نوح ...
... خصاب ... که ... زبار نشست خرد ... که ... و از ... شراب ... باده ...
دوش با ... لطف و ... : ... فرا آمده ... هفت ... ماه ... : ... از ... طلعت ... کرده ...
... صد ... : ... از خورشید ... کلاه ... از ...
... ملک ... کرده ... هر ... ... دیدم ... که خط ...
... و ... کرم ... و لیکن ... دهد ... : ... کوش ... کفتا ...
بر ... که ... از ... **معزی** از ... سلطان مسعود غزنوی بود در حضرت
... داشته در تاریخ ... آمده که ... اطراف و اکناف ... در آن باب قطعه بگفت که

این دو بیت از آن جمله است بیت: خط الغان تو موی از بنفشه ما در تشکند : بر اوان مروت ما رکن شد دیما : مه اما
نشان زیب پیش دو نگار مس : که اژدها شود اردو زکا رمانده جان : و سلطان آن بی اندازه مواهب شامل وی
خشم کرفت و فرمود تا او را در یکی از قلاع محبوس کردانیدند بیت: شاه دستار فی السلیک اشارت : دو رباعی از
وی که دو کنبد او خوش است : از وی شعر که در حبس انشا کرده نظم آمده این قطعه و رباعی است که ایراد صورت
می یابد بیت: ای بد نیت هر چه توانی بکنی : میدان فراخ یافته کوی بزن هلا : عشق تو او و قاز تو پیش است
زانکه تو : از من جدا شنک و نشد عشق تو جدا : آن زلف فکنده سرخ آن دو تیتیم : چون نیکاری چنانکه
از غالب جیم : وان خال بر آن عارض چون ما و شیم : همچون نقطی نشسته بر کجی جیم ذکر ابوالمعالی بود فضل
و تکمیل او در آن عصر نادر بود چه شعرای زمان خوشه چین خرمن فواید رتبت خود سخن او بوده اند و سوی دیوان
شهد بخشش شاه و عسل کلامش شافی از شعرای آل سلجوق است و در آن عهد از جمله محصولان بوده اگرچه
دیوان وی امروز در میانه نیست اما چند قصیده از وی است بغایت ماهر و اینها از آن جمله است بیت: خروش من همه
انجیت ای نعیق غراب : که دو شب شام ارمغان نار و از اجساد : کنون که کرد نعیق غراب هجران کین : دلم بر آتش
هجران تو شد چه کباب : سرم که در بس ان خوی تو جد روی : سرم کرد بعد از نعیم تو چه بر … : عنا کردم
باخون زنده کرد دو … : چو دو تو نامه فرستادمت بعتاب : بطعنه کفت که ای بوالکاه و عش : کم اندر وی
سلام و کم اندر سوال و کتاب : بریک از دل من راحت … و سماع : کسانی که من … طعام و شراب : همی بخواهم
لهو همی نخواهم عیش : همی ندارم صبر همی نیابم خواب : یکی تابد خبر کن که چند خواهی بود : مرا بیهوده در وصل
هجران آب : فدا لکی بنما این حساب هجران را : بجو انکه امید باو … حساب : وصی و حق و داماد و ابن
عم رسول ابوالحسن علی آن شید او لوا لاکبا : فسیم جنت و نار آنکه هم بکنه او : چو بحر کف عطا بدری تو آب
و عطا : زمین او همه آفاق را زمحیر مثال : مثال و هر اسل که تجلد و مآب : زاد لها یامان دست جز او
که بود با زمصطفی با ما جز او کرا فرخطاب : بمصطفی همه با مرتضی نشوی : مقال این بنماید تو را مدین
و باب : کجا هدا رطرب … ابتدا دین : بر حجما بر دو خواهر طریق صواب : سخن که بایست باد دین و
دانش و دل : بناو پدید نظر مسبب الاسباب : ز مطلع او و نبت … زمان : بمهر منت او … تو قلق
و عذاب : ایا ز خلق لقای تو چون ز سال … : ایا ز لطف کلام تو چون زمین … : اکر بلطف تو … کردد

دیگر ز عنبر ساده بند بمایه شاب : از آن شریف علی بقش مکرد از دآب : همیشه تا بود اندر زمین سواد او بود عناب
و ز کارهای آن دولت و شتاب : بدست بخت تو خالد سنان باد عنان : بپای عزم تو … سپهر باد رکاب
حبذا خرم بهاران و … : که کنده بندی او و به پرند فکار : از فراوان زود بیاکرد لو جمله شب
طبع کوید که در بخت خال ابر بحال : مرغ از بیت از سنبل باید مرکی : بوستان بیت از نرکس آلوان شمار
بار … بچه ترکان چرا اندکر : دیده بر وی تطاق از ابتسام بحار : همه زیحه بالوده کل تو ده مثال
همه پخته اند اندرز … : نظر بهم و بیرخ بهم یافته اند : که همه بر عدد نوانند همه بیغ کند
بکه روم تدا این بحر است صالح : بکیرم ند است همه بوس و کنار : حبذا عشرتا بسا که لطیف دست شریف
خرما نشوت آن لشکر شکر و شد و عنابر : آفرین باد بر این دل که از این وانی دو : آفرین باد بر آنکس که چنین خواهد بار
من آن کس که همه سال در این اندیشه ام : که از ایشان صنمی بنهم اندر کنار : هر کجا بینم از ایشان نو آیین پسری
دم او دارم همچون دم صاحب طرار : از صحبت و جنت و دست و بندم دل : بدلا بخسم او زود فرو کیرم یار
او بمن ساید سها کرده بزیبم بحلا : می یک کنش رها کرده بزیبم سنجاد : از تمتع شده فارغ … نزده
ترجیح کنم که با بر یم سطلو … : و زنادیجای می بیستم بیم خوش : داشت کویی که نه بیند آدم صبر و قرار
از کالش صرعت … بکیر … کشد : زود واچی و هجیده فکد و … : داستکونی که بر او عشق همی باز ده نیز
که خوش یزرد و از بر او عاشق واد : غایت عشرت عشقم بلب یا بی بو : که بدانجای رسید بحر و شا اند بدار
ایست عشق که به بدی یابد … : و بتحقیق که بدو یا بزان او بحر عار : فرد کرداند … نکوم ای اند فرد
نفکن این ماتم انجام ابوالحمد : … : تا از این جا کو … سخن کفتار
چاکر و بنده کجا کم … اکر … : چاکر و بنده خرام … : فخر عالم ابوالفتح مظفر کز او
ظفر و فتح هیبت … : آنکه با خاک … شادی : و آنکه ذی … دشمنان
هنر جهد کند تا … : سر … قصد کند تا بکند … : ای بسر … که جهان … نادر شود
وی عجب کرده … : عالم از قدر … : کر چه … مقدار
تا … فلک … : تا … طرب بادیار : تا … باد جهان را پیوند
باعدلت تو همی باد فلک بیکار : مولانا قطب الدین … عصر سلطان ابوسعید بهادر خان بود شرح … شعرش از …

اوست بنام نامی میر صاحب ضمیر خواجه غیاث الدین محمد بن خواجه فخر الدین نوشته سید محمد نوربخش
از سادات طالقان بوده مرآت ضمیر منیرش عکس پذیر صور غیبی و لایت و ارشاد و فضای خاطر مهر تنویرش مظهر
فروغ کرامت و اجتهاد و آنجناب در زمان شباب رو بعبادت نهاده در فنون علم کمال اکتساب نموده اجتهاد
حاصل کرده و از مرید خواجه اسحق ختلانی گشته و بعد از وفات او خلق بسیار مرید و معتقد او شدند و در ولایت خراسان
ظهور نمود چند سال پیش ازین شاه قاسم نوربخش بوده بلطف طبع و صفای ضمیر اوصاف ذات او در زمان ابو
الغازی سلطان حسین میرزا بهادر خان مشهور بود و در مجالس اکابر مبیته معاشرت و صحبت داشت و صد هزار
علم و عرفان را با سید مغفور و مبلغ خوبان و در عرب و عجم شاه بود و در اوایل شباب بخراسان آمده کار
میکرد و بعد از ان به تعلیم و ارشاد مشغول بود و آنجناب بنا بر موزونی طبع شعر میگفت از انجمله است بیت
چه برخیزد بر ابرو اشارت بلا الحضرت بادید شاه قاسم سخن از کلک و در زمان فرخنده نشان سلطان
میرزا بهادر خان تشریف آورده آن پادشاه عالی نسب در تعظیم و تکریم خدام او اهتمام نمود و چند گاه
رخصت معاودت خراسان یافت و شاه اسماعیل ماضی آن جناب را مشمول مراحم و تبریک کردانیده تمامی اسباب
انعام و اکرام فرمود و مستغنی ساخت و از او دو پسر یادگار ماند یکی شاه شمس الدین و دیگری شاه
بهاء الدین اما احوال شاه شمس الدین چندان اطلاعی ندارم اما شاه بهاء الدین در علم و دانش از سادات
عالی شأن صاحب سعادت ممتاز و مستغنی بوده اند و اکنون از تشریف منظور نظر سلطان میرزا کردیده و
پس از فوت وی در سال اول از عراق شاه اسماعیل منتظم گشت بعد از چندی بحسب اقتضای قضا متوجه کشمیر
گردید شاه قوام الدین ابن شاه شمس الدین ابن شاه قاسم بعد از فوت پدر خود بر مسند ارشاد متمکن گردید
و جمعی دیگر نیز بخدمت شریف او رسیده مرید گشتند و حسن اخلاق و حسب و نسب بر اهل و ارباب خیر و ملا
ابو عبد الله که در کشمیر بود و سعادت صحبت در یافت که مفصل احوال او در مجالس مولانا احمد مذکور است بیت
برو رضوان بهشت بتو تسلیم کرد زو هر از فضل تو کمال نسبت بیاید و بخدمت شاه قوام الدین رسید
و حرکت او در صحبت محی الدین فضل و علم او در هر علم دست بر سر دست بر سر افلاک گذاشته و فضلا
شاه قوام الدین بعد از جد و جهد بسیار از ان مرتبه افتاده فرمود تا جمله الله را بسیار کشته مولانا در زمین بدان
آورده که این نوع اعمال ذخیره گاه است و منشور عجب است که خدام بدین شیوه رسیده نمی باشد شاه قوام الدین
این نوع

این خود را ذخیره خاطر کرده باشد پس از چند وقت جمعی با تشریف خاطر خواجه مرید او شدند از پای درآورده
چون شاه اسماعیل در هرات بود و خبر بعضی از اهل ولایت کشمیر رسید که بخدمت شاه تعویق افتاده بود فرزندش
بقزوین رسانید و مسکن اختیار کرد چنانکه بکمالات اینجا بعد از وفات در آنجا وقف کرد و کمال اخلاص ایشان را مزید
و قرب هم صحبت آن امیر بنوعی از هر جهت شد و سبب ظهور اقبال او گردید تا وقتی که از خراسان اعراض فرمود
مدت مدید در قزوین شاه قوام الدین مقید بود و در خدمت شاه و مصاحب ملا و فاضل نیز بود و در قزوین که دار الملک
بود بسیار و پیران شاه ز بود که مولانا شیخ بهاء الدین محمد رحمه و فضل و اشعار سید بهاء الدین و بعد از آن در
یکی از ولایات معتبر مخصوص گردانیده تا هنگام که در فضا و فضل بعضی احوال او نموده بیت بحکم جبر و تکیه
نظر بخلوت مکن که دوستان خدا همگنان اند در او باشند از آنجمله فیض جدا و نیز هر دو بسیار بود نیز در نظر
خوش باشد و شاه قوام الدین را بکفش شعر هم بسیار است ازین بیت انجمله منظومات اوست بیت کوهی که از چمن فلک
برید بکتابت عاشقی کلام بکام در دو دولت شاه صفی الدین محمد شاه قوام الدین در کرم و اخلاق
و مجالس اعزاز و لطف گفتار و حسن کردار سرآمد اهل اند و در شعر طبع با کثرت از اقسام فضایل و کمالات بهره
و ذهن در کثرت نقاد فنون علم و هنر بیت تابنده مهر برج اخلاق تا از خلق عظیم دو جهان طاق بود و دولت
آفتابی از شجره رحمت انتخابی در کبر سن بود فرموده بود که از طرف مشهد مقدس بنصیحت علیه السلام
والتحیه درود و فاسد نموده هر چند مرحله طی شد بود که شهر مرحله و الیه العود وقت صادر بود و از هم
فتح شعر میگفت لخیه نوشته مشتمل از انجمله این بیت که دارا بر ز تاشا باشد و لغت خوش الفم و ثنا
الهی بدان احتیاج نکند که محتاج کرم باشد هم احتیاج عطا فیلو از نو باید و گر نه چه حاجت عبود بندگان
عبادت مرا از خود خویش از انکه خویش بانعام عام تو کرده اعتماد بنده از وجود صفی کو مفتی
که راه عقل اعمال ثاقب هر چند که ما گناه کاری داریم از کرده خویش شرمساری داریم اسید صفی
واری هر بلی اری بعلی امید و اری داریم چون نامه جرم ما بهم پیچیدند بردند و بمیزان عمل سنجیدند بیش از همه
کس گناه ما بود ولی ما را بمحبت علی بخشیدند صاحب کرمی که جرم ما صد خطا بخشد خوش آن نفس که بجرم ما می بخشد
هر کس که بجوی مهر علی دل او هر چند گنه کند خدا می بخشد خوش آن که نه بینم خدا با بدان نماید سوء ما
نگشت سر و فتنه شاه فریاد صفی که خوبان اینند کفر انکه بیشتر خواهد دل در کعبه بخانه کرم کار دل

کی بر همه و شیخ بس ابار انشوی . بپرایم از آنکه دست که تا حضرت دوی : از بیر گوی بچه نثار شوی : شاه قاسم انوار
قوام الدین بزرگی بوده بمکارم اخلاق و محاسن آداب موصوف و بلطافت گفتار و کرایم اطوار معروف و انوار [illegible] و بزرگی
از ناصیه‌اش طالع و آثار جلالت و مجد از بشره‌اش ساطع بیت جمله [illegible] سرو کهن : بر او فراخت سر و بن
سو بن . بعد از قضیهٔ [illegible] الدخول در [illegible] اقامت افکنده روز بروز مواجاه و جلال و اسباب حشمت
استقلال افزونی پدید می آمد تا هنگامی که طایر روح [illegible] از [illegible] تن نمود و آنجناب [illegible]
شعف بسیار اهتمام میکرد چه در آنکه [illegible] کرد و او بزرگی اگرچه گاهی تکلف شعر [illegible]
مبیت او این نوع ابیات میگفت بیت [illegible] باشد کار شکفته [illegible] اما
در [illegible] غایت صنعت و لطافت اظهار میکرد [illegible] مکتوب که بمیر غیاث الدین محمد میر [illegible] نوشته
مفهوم میکرد در دل [illegible] تحمل لازم و محبت لازم و اینها بواسطه [illegible] اگر
بر وجه دیگر باشد باشد گویم [illegible] دیگر باشد بیت از خیر محض جز نکوئی ناید : خوش باش که عاقبت نکو خواهد
بود التحاله والمنه در اخلاص [illegible] بیت [illegible] ذکر ابن جهان خواهد بود : امیر سید محمد ولد شاه
جوان بود [illegible] انواع هنر موصوف بحسن خط و لطف طبع معروف اما [illegible] که کار [illegible] ایام [illegible]
عمر و جوانی شاه [illegible] بیت [illegible] که [illegible] ایام : [illegible] دیده [illegible]
آینه [illegible] : [illegible] خلعت عمر [illegible] اگرچه اشعار [illegible] عمر
[illegible] بسیار [illegible] که این مطلب [illegible] ماند از آن [illegible]
[illegible] بیت [illegible] قائم [illegible]
چند از [illegible] فضلا [illegible]
[illegible] : [illegible]
[illegible] که [illegible]
[illegible] هرچند که [illegible]
کلثوم [illegible] : شادی [illegible]
امیر حسام الدین محمد [illegible] ملازمت [illegible] که [illegible]

کرد ابیه

کرد ابیه و اجمع هنر [illegible] و نصیب کامل [illegible] و خوش تقریر بوده شعر [illegible]
جوید [illegible] بیان می آورده [illegible] میکرد بیت در صفت [illegible] : و [illegible]
[illegible] : [illegible] گلستانم [illegible] : برای [illegible]
[illegible] امیر شاه [illegible] خوش صحبت و نکو [illegible] او [illegible]
[illegible] که الآن [illegible] و در علم شطرنج [illegible]
[illegible] علاوه کمال شعری نیز [illegible] بیت
[illegible] که [illegible] خوش [illegible]
[illegible] خویش [illegible] کفتم [illegible] خویش فکری نیز [illegible]
[illegible] داده و [illegible] شاه [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
باغ و بستان [illegible] گلستان [illegible] : دل [illegible]
[illegible] : از آن نرگس [illegible] : اولیت [illegible]
قاضی محمد از [illegible] که [illegible] حال بعد از
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] و علم تاریخ [illegible]
[illegible]
[illegible] قاضی محمد [illegible] بیت
[illegible]
[illegible] که [illegible]

بیدا سازد قاضی [illegible] این تاریخ یافت بیت [illegible] تابان [illegible] اورده‌اند [illegible]
تاریخ [illegible] گفتم [illegible] سلمان [illegible] این بیت [illegible] بیت [illegible]
[illegible] قاضی عطاء الله برادرزاده قاضی محمد [illegible] کلام
[illegible] اهل مجلس [illegible]
[illegible] تاریخ [illegible] که [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] قاضی عبدالله [illegible] قاضی محمد [illegible]
[illegible] المثل [illegible]
[illegible]
کرده [illegible] بیت [illegible]
بزرگی [illegible] بیت
در مملکت [illegible]
[illegible] قاضی شهید [illegible] قاضی [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] میر رکن الدین [illegible]
[illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

وحضرتهم

[illegible] محمد قاسم [illegible]
[illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] قاضی محمد [illegible]
[illegible] امیر عنایت الله
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] امیر عنایت الله [illegible]

دوستکام و خوش احوال بوده و در سلیقهٔ شعر و انشا و تتبع فضلا از همگنان ممتاز و متفرد بوده و کامی در نظم
انجمن خیال اشعار زیادتی کمال بهم رسانیده و از اوست از جمله آثار اوست بیت ابدال طلب وصال خوبان نکنم تا محنت
و هجر نخواهم اشان نکشم تا پای نمی‌رود طالع عقل بروند رسم خویش گوی تحصیل آنکه امیر علیشیر نموده امیر عرب الهی
مسجع پسندیده اصفای شکوه ای این بیت مر اوراست بیت ساقی جام می بجام می نادیده ستم کر جام می عشق عاشق
منم امیر نعمة الله در دولت آن سلسله حکمرانی صاحب خط بوده همواره شعر صبا فلک کسترده بود و بود عزت
و نقابانی مکتب همگنان و جهان داشته این بیت مر اوراست بیت دست تو بیداد شد بدست آن نگار دست خدا
ز من کند شعر لکر بر دوا امیر ظهیر الدین ابراهیم بمرتبه علو قدر و رفعت شان و لیاقت بادی بساسادات استان
کرد بی انتباه امی اوراست همواره همچو دست صفا صادر و وارد بیکان است طبع فتی که کلام از ناموکلات کلام
کرفته بجای حرف انجام مقام کرده و کاهی بنابر لطف طبع شعر میگفته از جمله اشعار اوست بیت و صفوه سک
بهر دل از نکاه کن یعنی که دل از صفاجانان برکن بجوی بجو سعید کشت و بند از افنا و در آن جمله لعل لبانان
برکن امیر مجد الدین محمد مستوفی خلف امیر ظهیر الدین ابراهیم از اولاد مهد مجاد ظهیر ملت فضل زیرکی و دانا
و بحیل و بزرکواری اکر همگنان بساهمت ننام و اکر انجمنها اکرچه در و ایام جوانی و عنفوان زندگانی
بواسطه سعت شباب اکرچه اندک ایام جوانی و عنفوان از عجلت طبع بغیر از واجبات دو معاشرت اهل اصحاب اکثر
چند صد کوچه لذت نماده اما ... انشد که از جمله بر خواسته و در ایام رسول ان دوجه و ایام قدیم
بر هنر کار هنت و ای و ظایف طاعت اسکان نموده از هر چه جانس کند صفا صادر و وارد مست و
و مخلص مکرر این دو بیت ان جمله منظوم اوست بیت در وداع امید بر کن کر جانان از فراق یار می‌آید
دان دمی بیداد دل کفتم اسانی بر تختهٔ هجران دیده که ... در ودیعه سخت بکو فراست شمس داده شیخ شهاب
الدین علی باعتمد ان مستوفیان امامزاده ابوالحسن است که در قم مدفون است که بعضی از روضه جاده شیخ بود و انجانا
افتتاح امام موسی کاظم علیه السلام و ابی که قریب بسیار کرد غرناسته همنشین نسبا اند ماحوران بی بعد و از
ابسیاربکار دیر و طرفه که انوفی که ان کار احداث شد هیچ وقت بار زکشند و اثر بیتر لقیمتوع ملک دیر بیت
بوده شیخ شهاب الدین علی مریقی در صفا فضل و کمال اکرام قرآن و همگنان ابنی جهان می افراشته چنانچه محو
ان شعر فارسی و تازی بیاده صید هزار بود و کاهی انشعا مینمود در مجلس عراقی فضایل و کمالات این بیت از

مراوراست بیت بکذشت بهار ولب جوی نکرفتیم ... که دمی نکرفتیم ... نخل زمان نخل الخیر عشق
در مجلس خیر عشق ... باخبر عشق ... که نخل خبر عشق شیخ ابوالقاسم ولد تاج
الدین علی جواد در کمال فضل و انشا و دعات تقوی حسد وات لطایف صفات معقول بموصوف ... و صفا
محلی با سعادات از جمله نقوش شعف الحال در موضع امان مکان با واجدا اوست ... و اتفاق ناهی و صیانت
مبدا ارد و لوای نادی داشتا و قران می افراشته کاهی بنظم مشکل شده از جمله اشعار اوست بیت رفتار نفر و کاه
کشتعا تا نهج خراند بلاکر ان نمانند نادیده ب عاشق است نبود تا ببینی مرا از غیرت که بوس نشاء
بدین تغرب غم این بیت بوسه خوش خوار دی آقا غیاث که از آن جمع وجه عزت دانش و فتنه و فواکه زندگانی شراب حاصل
دوستکار رفته نکرفته بوده که بدبیر داخل ... احیا و اختیار ... که اشعار از جمله بیت تا جسد
از دل من بر نیامد کی نکرده است دو زمین بیشتر لفی که ملکی معنی ... انتظام داشته و اکثر احد قاضی عبد الله
از فروعش بحامده قضای انداد بود و وحید و قاضی سعید بعد فوت نبیره از منصب موروثی قیام نموده در فضل
قضایا با اعانت امانت و دین داری و با ظاهر شاهیته پادشاه و صاحب عزت و احترام کرده بدخو زماه ان دوره
تربیت کو بس از آن فرمود که همواره با منان فضل خود سعید فلک مزید بوده چنانچه از احوال هر یک شهر تو شهرت
خواهد و قاضی منصوب اکرچه در جواب نظم کاهی خواص میکرده اما دانشا بیت بیضا داشته چنانچه در آن کتاب
از مختصوب بدیعی قاضی منظومات از این قسیل است بیت سرخیل اهل فضل قاضی ... مفخر فتحا والدین ان
نمرطلعت فلک عقلا که جهان از لب دست سلطنها قدوه سرور شاردان با اولی است دو بیتها بلغ و نجه
اینست در حصم که بدکرد تا انشرسم قاضی بیک بود فی فضل دانش و بصنوف طاعات و بیش اعتقاد داشته
بر بنیاد قاضی مسعود همکاسکه در ایران تو لطف ذات منظوم نظر دولت اثر شاه طهماسب صفوی کردیده همت خلع
تحسین و احسان ممتاز میکشت و جون بجا ... فضلا و نقبا قد بسا باحمکه دکن و اداد کرد بد نوعی که
که بیتا کلفی بمنصب کالت سبحه ... کامیاب و کامرا بود و پیش از آن معزول کشته و وقتی که مستوفی
ممالک بود در بلده الاز و داع ان جهان نا پاید انمود امیر عبد اللطیف نیز بیتوان قرابت بصفت تقوی و بر هنرکاری
موصوف کشته بغایت طبع و کم از اود مرتبت چنانچه در زمان سلطنت شاه طهماسب بحسب قاضی عبد الله برتری
که هر کرا بوالبلاد بر وجه احسن ... کار آمد بار نکنی نا حاکم که روی او و در مرتبت غلو و بنا که خود رسانید و بجو

اصلا استخفاف نمی‌نمود بلکه به محافظت او می‌کوشید بیت [illegible]

[illegible]

برمن شب هجران تو رحم است که چون شمع [illegible] جان کرده چنانکه [illegible]

کاید تمام از نفس من [illegible] امیر [illegible] العباس [illegible]

[illegible]

اندری بکر زیبا و اندری بکرین؛ دری بلی همین است که اینجا عیان است و انا شعاع مولانا ... که اینجه اسرین مند اول
هیفه قصیده و سی غزل و ساقی نامه و مقطعه و رباعیات که بیشتر آنها از هر کلام بیش چند صورت ...
پدیر رفت بیت ز می طلعت و فرا در کاب؛ فروزان چو برق شعله تاب؛ حریم تو را حوریان بر حوالی
جنان تو قدسیان بر جوانب؛ بنیر تو جمعند تیره شب پانچ در حلقه قران کواکب؛ ده چو سجاده ... صبح
چو سیما نخواه حلو تیا؛ چراغ عدل که خاور زمین؛ ... کاذب؛ فغان ... اکناف جانب؛

اگر رشته از علو مراتب | عجب نیست در سلیمان چه | که مرغیست بالای مالک مراتب | دو ساله کنند آرام همی کردون
ز بحر اعادی وطعن اقارب | اعادی که اسد سی ارذل | اقارب چو عقرب و نیش عقارب | اعادی فرومایه ابن مصیب
که مغرور شان شعلهٔ الصول | بانشهٔ ... حاجب | ز اشعهٔ سلیمان و ... | بر شان ...
کو شافو ... عجائب | ... کنند خو اعادی | ... ز طعن اقارب | سپاه ...
فکر در نکوه و سحر ... | ... عشق در ... امید | که کان الحظ الخطر العواقب | فراز ... بلند شیبی و
ز نجم ... | عطا کرد والهم ... | ... نظر ... | دنا بدائعا ...
اگر ... | ... ان حارب | ... بنام ... | رجال ...
چو ... کاهل کاغذ | در اثنای ... رسید | که ... | بدکعنم اندیشه ... کرام
خلاص ... | فلک ... | پناه اعلم ... اعادی | هو النجم ... بالنجم
ولکن انا ... | بما عد اکرم ... | کاشو ... | طواف ... طالب
چرخ ... | ولها ای ... | ... | ...
خاشر لله ... | کج ... | طعن ... | واکنده ...
کج عطا ... | وله ... | دامنا ... | چشم سبز ...
الن ... | ... | ... | زلف کمند ...
تا ... | ... | ... | وله ای ...
... | ... | ... | وله ز ان ...
انقاد ... الله | هم ... | ... | وله ...

[stamp]

رعنا رنگی و صل ... کنم؛ القصه که ... حکن؛ ... خواجه محمد طاهر ولد
... که ... و کار ... و شهر ... اعیان ... هنر ...
... طبع ... بیت ...
... خواجه محمد ... هجری بصفای طبع سلیم و ... مستقیم ... بین الحکما
... ولد خواجه ... سلطان ولد محمد خان ...
... خواجه ...
... محمد خان ...
...
...
...
... طاهر ... نظم
...
خ ... و شعر خواجه محمد ... دیوان ...
... بیت ...
... وله ...
... وله
... وله ...
...
...
... وله ...
... وله ...
...

ای باد نوبهار انیس دل ما شاد کر از تو فراموش کنم از که کنم یاد هر گل بلباس تو نوا بهر من حالت هر مرغ
بزبان تو در نالهٔ صد فریاد هجری نشود کار تو تا الف بتاراج کو تا کرد رونق این طرح کج افتاد
کر هست چو من نقش ان حال کشید عجب که چه جور دگر عار از انفعال کشد هیچ می بینی که با من هجر یار من چه کرد
محنت با غم بر غم دگر با من چه کرد دیدم او را یک نظر صبر ما را ندادم قرار من نمیدانم که صبر قرار من چه کرد
مخفی نماند که از خواجه مرحوم دو پسر موجود اند یکی خواجه محمد و دیگری خواجه غیاث الدین محمد خواص خواجه
غیاث الدین محمد اگر چه گاه گاه از بحر طبیعت در نظم ابدار به بر و کنار می اورد اما هنوز تاج نقره و اکلیل گوهر
مکلل و مرصع نساخته اما چند جواهر نثر بر صحایف روزگار جواهر لیل و نهار بیادگار گذاشته که دلش کنار
نوازش سا و ابن حظی داود دقایق لطافت طبع و کمال ذهن و دقت تتبع سخنان اکابر پیشینیان کامل او در
وبیوتش در دواوین سلف بغایت مولع و ملیحه نظم کوهر نظم و لطف نکاران نحن کو شو اشنا فکر بعضی
خشانه عقل کل صلعها طوق کلک را زنو کوش عروس انمی یا حنه و باین ابیات نالها نا لسانا
رنو و فنو معاملات این بر کار و کار ... و برای بر و انداشه دو بیت زمام محاطاس و طلم و کف
کفایت خود اورده بر فنون و حو انما بیوتات انتصاب یر اندار و نظم لر عمر شاکنا یت ضمیع معاملات جنا
زمین مخفیه که باعث تحسین احسان این باد شاه اوزکش خواجه محمد طاهر از قلم قبا و سعد مصر ترجیح
نکلی بحتی موفق و نصیبی نا محسود ارد و با این سبب منتخبات عروسان که بتعا زیبت و بی تکلف عالی انتما
بخشنها طرها و شر رنطها توانند بود و طفل و لو دانش اگر چه در دبستان و فتوح جنان تعلیم ندیده الله اما در
سلاست و متانت تمامت لطافت دار د ... از فحوای این ابیات مستفاد میکردد بیت سر کرانداست یمن یار می
دانم چیست مهر از تب تا غبار من دانم چیست سبب خواری من در نظر من معلوم موجب اغیار تمیدا لحت
جنانچه عشق و لا بعیر بمانا بانشیم بلکه بکجنا انابر کرده نیمنا ما بانشیم هجر و وصل کرانست و عمر ما نشین
ماتم ما وصل ایه د هجر بی ما بانشیم کر بعد بطلبم جکر خسته از درد دیدکنم و ببجبره دل ارنده هجران باشم
خواجه میر احمد برادر خواجه محمد شریف و بخط صاحب تالیف و در معاملات خطیر لا نظام بکار مردانست و در احداث
و ناتمام خوا هنری مفرط داشت در حد دخو ش امدی انفاس برای غربا اماده بود و در شو میرزا او وجها
نوازش کنم ما نعرفت بر طبق اخلاص نهاد و باد شاه زمانه انها سبب عطا داد و لطف خاص و شفقتی بیقیاس تو

وبعو

وبعونه بعنایات مرجی و امید وار عن قریب و کماهی حالی وی اشعاری میکفت این بیت از انجمله است
میرزا احمد طهرانی ما ثالث خسرو و خاقانی ما میرزا احمد ثانی امد از عقب شمس او کوکب امد و ابیض
چند سال کالانتری بی امیر نصر خان از جانب معتوض کرده بود بعد وی شاه سلطان محمد نسبت سلف
کرده تا هنکام جنان حمان نعوذ بالله در حواله دا و اورد هر دو کرت بعنایات کاتبه بعد هم دیگر رسید و کاه
بتقریبی شعری میکفت امیر تاج حمید میرزا ماجرا که بسبب افتادن دو دندان پیش و شکستگی
لحی کرد فلک حال ما بگو که بیش بسرای کوش خوش بد دردر چو حیلی نعلین خواند بکش از خطه بالو
این دو که خواجه خوجکی نبیره خواجه محمد شریف بعد و در شیرین مقال و بذله پردازی و شکفتکی
ذات و دیگر صفات ستوده بود و نکات خوب بدلهای خوبان بسحر و مطابیات چون عشق لیلی مجنون افسانه
هر روز و شب او بر کاهی بتقریبی شعری میکفت از انجمله است غصه سحر و غم بحیده هجران و افرد همه
می بینی و مرسی سبب حیست نه ان به محبت یار خوبتر همه مشتو انم کرد نه از غم ان دیدنش کومشنو انم
کرد نه خواهم که شر دشتو او از حشن دل وکر نه انچه مجنون کرد منهم میتوانم کرد ابن یاجی رحوا سی است
مشغول شرف الدین اغلی گفته رباعی از انکه زر دفر شد جمع کنا اعمال تو فرد فرد خوشوان او در دست تو
خون دو دیده بر رخ قلم ونعمای تو داد وانست یا جمع صوت خوان نام گفته وله اصو تخلو بر زبان
نوانند کر از زیبای لعل احنک تو انند صوت نهانی که پیش خو می بینی صاحب نظر انند که حیران تو انند
خواجه بابا ولد خواجه خوجکی است طبع نقاد و ذهن و قاد دارد و هر روز در میدان فصاحت سواری جولان
همکنان جولان نکرده و بکر از بیان ازم و نظم کسی از هم عنان مشارکت و محمد حسین ساخته و با این بیت
صاحب اخلاق ستوده و فهرست اوصاف محموده این دو بیت از کهار خمان دوات بساحل قرطاس میاید از حوض
اند به اوست بیت صبا شاد ام بکهت زلف تو از نفس افکند دام در ره باد صبا تا چه فسون میکند
نجشم کام مجنونه است این همه بیکانکی در نکه اشنا زنده نام هر که از لب شکر رسید در همه عالم کرده
شبنه سیلانعا دیده بود و دیده معشوق جام جم عاشق است دیده که کش نما وعده وفا کند
یار که پاینده باد عمر کسی کر کند وعده او را وفا در ازل میرسد خضر که بکرفته دست هر بدان
دامن فروخته کرچه دل ابر اشفته بال و پر کرببر امدکنم سایکیم بر همه ما کرده ام از حد فزون

تحلیل

خانه خرابی عشق درخون کده هست [illegible] از نیکوی وصل او [illegible] ماه ندارد و [illegible] در هجر [illegible]
بحر کند [illegible] مانند بحر [illegible] کعبه مقصود [illegible] چو هوس [illegible]
پای نجار [illegible] پیر محفل انبیا [illegible] مصطفی [illegible] تحفه [illegible] صبا
بنگ [illegible] گر خبر [illegible] شاید اگر [illegible] وقت طواف [illegible]
سکندار [illegible] هم [illegible] چو لفظ [illegible] شاخ [illegible]
نبات نخواهد [illegible] خصم [illegible] زاده [illegible] چو صد [illegible]
صبح [illegible] کردش [illegible] دخش [illegible] چشم بد [illegible]
برد او [illegible] تا کند [illegible] ابر دم [illegible] و خوشید [illegible]
شاهد مسطور [illegible] فلک [illegible] گر صد [illegible] سر [illegible] صبا
دایم سخن [illegible] رنجید [illegible] هیچ [illegible] کر [illegible]
هر شرکه [illegible] کا [illegible] تا [illegible] فغان [illegible] شد
بچه دل [illegible] بخل [illegible] تا [illegible] دست [illegible]
دل [illegible] بغداد [illegible] تن [illegible] کبر [illegible]
تا شد [illegible] شد از آن سلسله [illegible] تا صبح [illegible] نو [illegible] شد
شو [illegible] این [illegible] و مستو [illegible] شد
کر [illegible] کف [illegible] کنم [illegible] درد [illegible] کرم
امشب [illegible] لبکه [illegible] در [illegible] از [illegible]
خاطر [illegible] چون [illegible] جمع [illegible] دوش [illegible]
عشق [illegible] کا [illegible] بو [illegible] تا [illegible] کردم
همه [illegible] از [illegible] عشق [illegible] باشد مرده [illegible]
آفت [illegible] طرف [illegible] شوخ [illegible] باشد
بر [illegible] کرد شد در [illegible] پیچید [illegible] دلدار [illegible]

چون نثار [illegible] از ضعف [illegible] کر [illegible] در [illegible]
رنجه [illegible] کر [illegible] چاک [illegible] این [illegible] سینه
در [illegible] امر [illegible] آینه [illegible]
[illegible] سر [illegible] که کرد [illegible]
[illegible] ز [illegible] کلش [illegible] که بوی
وفا [illegible] ز کلبه [illegible] **وله فی مثنوی** ادب [illegible] چنین
[illegible] که [illegible] فرهاد [illegible] غم [illegible] متاع [illegible]
دلال [illegible] هوای [illegible] مزاج [illegible] کجا [illegible]
ناخن [illegible] کرد [illegible] بهر [illegible]
[illegible] بلبل [illegible] زیب [illegible]
[illegible] اکر [illegible] چه کرد [illegible]
[illegible] بادی [illegible] کوه [illegible]
[illegible] بس [illegible] لعل [illegible] شد [illegible]
[illegible] غم [illegible] کر [illegible] مرغ
[illegible] دم روح
[illegible] کل [illegible]
[illegible] کر [illegible]
[illegible] خواجه عبد الرضا همشیره زاده خواجه محمد [illegible] خط [illegible]
[illegible] داشته [illegible]
[illegible] تاریخ که [illegible] شد تاریخ وفات [illegible]
شاه [illegible] **خواجه محمد** [illegible]
[illegible] بود

اما از ما سا نکاری و ننکار مرحله چند از عمر قطع نشده بود که بیع اشعار نشر حرمان ارتحال میگشت
کشت بیت درستی همی خواندستی چه کشتی تمام اندر کاستی اوی حادث فلک بحق عمر زمانه
جان همین است که طول و حساب بدبول جهان میدهد بکند بیت بازپس مرگ وادمیا بیش و غدر
ماد بیت همی ادمیا نزد او عیبا اشعار در کرچه است اما اداد اینوف بغیر از بعید بیت بنظر بیا
بیت کلوطار انچنان دور می اند ملبلی که بکار ادر دومی اند دست لم کا فرزانی که مسلمان اورد
محو کند کار دور می اند نکر بران دیگر فنا است کاو کرد یکه هر ارایک غم بدو نم نشست بی تکلف
هیچ تقصیر در انمید نکرد منصب دلبری از چشم سیاه خود مکیر لزم بی الله اصغر افراجوی پست کاسوخت
او زونا کرم استغنا خواجه محمد حسن همشیره زاده خواجه محمد رضا خلال الحوالش بجواهر حسن خلق و نکو
رویی محلی اطوار مکتسب لطف خو و شوق فنی مکلل و معلم خوش ذات نژاد و از که در تحریر ایشان کوتی
صفائش او نوازانکه در تقریر کچند اگرچه شاه مرید لازمه خود ساخت در این تخلص شعر از ختلا بوده
سلیمکار فی نظم بیار در وهنگامه شعر کمتر کرم مبالغه بود شیشتی از جمله منظومات اوست بیت
دامن ما نشد بحق دامان هوش از نوع ما دریچهای هرچه بود نیز دیگر نکوی بخواند مستم از باده که ناله او
نام جام و سبو داند بیرانی در جام دانت این بار کلکو می‌داند نظر محل پیدا خوبی چشم دیده می‌نماید
بعنیه ولنرشیع بیت کرچه جا او پیدا اسلت خوئیم اسود اتم دام چشم وی کلونی دنما داخ حصار داری
ای این نشست و شوی می‌ولد ذره از دانه بد روبت در دز مرز نشیمنت کل چه رفت از بوستان بلبل بکلشن نشیمن
خانه دل را بر و بر دار و نه هوس بیغ نشین نا دل بی‌اندرو این چرخ نوش نشیمنت چند کوید که نهاد او راز
عشق را چو کلم بیها که این کوهر مخزن دشمنت در هر بن موی دو دیده خشم بین وز پی دروی آتش
دوزخ بتر بیت هر سان ناین را دیر رنگ و هیت هوا از بلبلجان نفس بیت ایحرخ بو کبر بونو
کوی ور نکین سرانکشت مجوم کردی نازدابن عقل فرو هم کردی تا زبچه دوز کار بود کردی اینکه
امرو خفته غافل بهر فردا چه کرد حاصل عمر عمر خویش را بکسر هر مرادی بیا ولیکو مکن در طلب
منه که بیشتر نیست شوند نا که مسنی آنکه کوی نو شادی دم اماء کر مدارت تمام دیر و بلا
انکسار که من این کار بود و هجا را هیچ تمام دنیا دیدم حالت خوشی و اننع بر دار و کار در ریا نبود

بیرو

بیرو نفس بود الفضل مشهور نفس کوی لشکر کول مشو شاه اندوست نفس نا فرما خواجه جو مغیث محمد
جهان خواجه نظام الله مشهور بخواجه نظام الملکی است که از اعیان اشهر و سکان بوده و منشا ایشان لطف طبع و حسن
خلق موصوف بوده کاه کاه لطف طبع بر اخرجی می‌آمد که شعری میگفت بارشته اینجید از انجمله بیت اهل
بحشم دل انچه مصور شد در صفحه جهان همه نقش بر زند طوطی و شاکله بکلک سخن بخشند کرد ایند چون
خوشتن همه بشم کردند سکوت شاه بر نشست میدان در سکوت بسست تو جهان را بود هم خویشتن بینی خواجه
جعفر از فنون کمالات بخشیده است خصوص در طبابت که بسیار حاذق بود در مسیار باید بیضا داشت ابر
باده از مدح الالات تشنج کرده در معمانی مهارت بکار میبرد شعر بس یقصود بود چنانچه از این ابیات مستفاد
میکردد بیت ایجرخ تو بناس تاکی از اورد لم بکام دشمن تاکی تا لیغ ستم بیلند شد تر تا کی تا همچو منش زبی
کردن تا کی انم که خراب دل آباد نیست در قید بلا اسیر از اد نیست چندانکه غم دوزکار دیدم کرمرا
چیزی که بمدهد بخاطر شاد مولانا افضل همی طبع غایت در سیه و راستی داشته و از محنقوا جوانی
تا هنکام پیری در خدمت مولانا امیکی بسر برده و دیوان غزل نیست بمحاذی در سه بیت از انجمله بیت چه
پیش تو فریاد و بیغمر کسی زارهٔ دی تو اثر میکند تداری ص تا امید از تو مغرور بنا امیکند نیجه
داد و در اخر اسید داری من چو هست عزیز نکاه با ید داشت چه کرده ام که چنینم نکاه باید داشت
اکو بدتر خو لطفم برای بجو خوشم نشان برای همینم نکاه باید داشت خواجه هدا مشرف اکرچه صاحب
کشته طبعی متصرف بر نظم و نثر داد و اما بیشتر اوقات در کفش اشعار مسئلی و معما میکماشته و بدین
شیوه تتبع چند کتاب در تتبع شانامه بیت تحمل کن و داده داد کن فراوید دو دانه دانش کرد
که نعل از نحل بر داشتی در اسپ اکهنه حلوا شتی در معاشر لیلی مجنون عاشق سلطانی که بر بوم بود
اواز بلند شد مجنون تاریخ وفات کرده حکیم از شجله اشر حکیم ذوقی که ز عشق میرود لاف
اندیشه منبر و علی تاریخ هل هر بسر ماو ایما هم از فتحات بیت دندان چو بگیر راست
ادیب که هنر بجثوره میرزا علی در مجمات که بی وجه بلیغ داشته چنانکه هر کرا مشکلی بخو بود بحد طها
دو بیک کار او نختا و این نوع ابیات کامی انحلوکار صمیر حضر ظهور و ندیده بیت بر کل ز تو ای بسیار
نقاب افتاده یا نقاب از مسات نرد افتاب افتاده مولانا محمد در نظم و نثر همی‌الا بود داشته هموار

ظهوری

و مولانا بهمو بخارا مواد و شعرا و شاعره در هجا بوده در حق یکی یکی ابیات و انتخاب کرده اند این دو
رباعی قصیده است در حق وی **بناعی** سه که نعوذ او چه انکبر است هر چیز از او شب یکجهه بر است جا
زخش کون دهنش کردم دیش پیش مجلس و عطا اتش نیز است سهوی از بس که شد در اندر چه جهار
بکند شنید کمر بند کی او است نهار چون با بدم افتاده بر اتش بیفر فتش کا مثر بسکه ضعیف شد نوار
این قطعه را در حق صبر یا فراسش اتاد که از کلامش کاشانه رخ خفی تا فتنه کفتند که کرده ایا فرکاه کالا
کونا از کلال کار نوکری نی دکان رفته دستار زطرانه بر تن دستا با چنین حال بر کرکه مجلس
خوارف کوشش کن تا بتوما لنز جنگ کوم بشنو انس که بحر حال بو معبار تا انکه زنان بطرن بی در
کام که بعنوان ادب صرف شی کفتارت با چنانمال سر لبی بسر خی هر بند که بصد کر دی از سر نغند
دستارت فلان در عشق از کمر شد که صاحب بیتم فلان کوکر شو کمر عشق فاد تیتم **مولانا بابری**
بر بیم تجارت همت کسب معیشت میکاشت و عجزاده ملا ناظری بوده این بیت را وست و قیمت بی بواد
وصلش بجای ما همچنان محال آمده ام **مولانا غفوری** با او انجوش و لجوی دلکش این نوع ابیات که بیت
بیت بحر کرمت خطر ابو دینا لخو وعده صحبت مشاهد بر دیده بولخو **مولانا حاجی** مرد بی بدهمه
کم سخن بود این بیت ماوراست انان که دل بعیب من تماشا میکنند تا زیر محلوشم که دل شاد
مرا یاد میکنند **مولانا حسامی** ابغات مضحات طرفه بود و شعر میگوید هر کر بر فقانش میکند شد مکرر کا
غلطه کمی از اجماد بیت عاشقان اکر دلش بود شش بر چوبین بست ما جوانان فتنا و علو پیرم کشتم
مولانا عبدالمجید بسر قزات محاسن صفات و اخلاق حمیده و اوصاف پسندیده انصاف داشته و اصلش از
مصطبر است و نقی که بوار اظ صحف اینها کمالی که ی بر میدی در تو مر اجمع بضعا ها امد مولانا
تاریخ چنین یافته **تاریخ** صد که بود عالم با دل محقق کار زبست بحیر ه در بش ابتدا بیت تاریخ وزید
امد از طبع کفت امد بعراق صفا انجا بیکه واین دو بیت نیز از وی مده است که او بیت ره و رو ویست داده
چو بی فان بسر کرفتم سر ره دست ندای کرد او لحد کرفتم سر راه اکر بکیر خواص امتحان تعب است که سنبک زان
که دل ان نقو بر کرفتم **مولانا بحری** نیز از مصطبر است و در سلک شعرا نظم ادا اداد و انحاس رس زبان
و نیکو بیان است و خاطر نیز جمعی است که بکلها مضامین ادا مشیر از حال و شال عجیب پیدا میکرده است که

خاک بحر حال بوامد بو مر افتاب **بیت** دل از همین خسته خوش بکندان اید تنگ دل بیر همچو بکندان ربند او را
از کوی تو کرد مد حرمان جو مرغ غریبی که بکلشن بکدارند دور از اند دستا شد سسته غبار از من
نماند بس که کند سنگ به لبی یادکار من نماند سحری ان بلبل بدیع کلام که محبت در ان ایام سخن
جستیم بها در تحفه در خوی دا ما بعد این هیولی مکن کشیم و دل ابد اما افتیم **دماوند** جای تیز و با ه
طراوت و شهری که در عالم بنا شده دماوند که کیومرث در ایام خیا خود شهر بنا کرده اول
دماوند و در واسطه سیم بلخ و دماوند کوهستان و همچه منزلش بی ایات دهان و سر ابیات ان فواکه است و ارد
بلند و عیش و جمیل دماوند کوه هیست در غایت بلندی که هرگز ان سر از حالی نشود و از صد سال تا بدار
بود بعضی کفته اند که سلیمان ابن داود دیو صخر و جن را در انجا محبوس کرده اند و بعضی کویند که در بیت ضحاک را
در انجا سلسله شده تبر کویند که بر ذروه وی معدن کبریت احمر است چنانچه در عجایب البلدان از محمد بن ابراهیم
خرابی نقل میکند که بدر خواست چیزی از ان کبریت احمر بدارد مغز ها ساخت که در تنالزان طلب بود
چون مغز فراهم ز دیوان مید کما خرید کفت شنید که مرد از خراسان امد با او مغز ها بود و
بلاد ما اند بدره از ان کبریت چندان که خواست کرفت محمد ابراهیم کوید شنیدم امیر موسی بن حفص نوح
تا صد مرد خیلیه سبد و کفت چنانست که بکو دماوند شو و احوال محبوس دماوند معلوم نمای امید
خواست و قتا بموضع رفت و از احوال محبوس رسید بیامد که سال و پیش از تو بود کفت این محبوس را
نتوان دید اگر خواهی در پی ابن ابرها معلوم نمایم امیر بحر بیرسید امد اکه پیری کو میر فت و سر بر ادنی
او تا بجای رسید که کفت انفکان حفر کنید حفر کرد ند غار پیدا از سنگ و در انجا مثالی بر صورت
عجیب بر بر دست او مطرقه و در پیش او سندان و وقتا تعد ان مطرقه را بر سندان میزد انکه فرمود فاا
بطرفتو او ساخته در کفت این طلسم است و بحجت همین ساخته که مادام این طلسم باقی باشد این
بحبی سد فنع نشو بعد از ان فرمو تا نو دبا نخابنا و وردو بر یکدیگر بسند فا مقدار صد کشید انکه در
افراشتند بران در رفت کار اهر بد بیامد بر ا بد نوشته یافتند که بر قله این کوه همت دولت
هر که در جهان فعل و بحضان نوشته بود که در انجا حیوب و فرح از انجا بیت طالب که در انکتاب در الای
کاه که این در کشا کرده این اقلیم افضی رسید که دفع ان ممکن نبود امیر کفت همچنین تحلیفه نا بمکتوم امیر موسی در جو

نوشت که شعر وی نیز وبخیال خوش گذرانیده از من رحمت اینچه قابل ثبت باشد ولایق تحریر باشد هیچند
نظر نشد که نوشته شود امیر غیاث الدین محمد ابن امیر یوسف از شکر ابست و شکر لب موصوفی از مضافات تها
ومیر در ابتدا از جمع خواهر فخر الدین بعضی متداولات مطالعه نمود و بیش ازان در مجمع مولانا سیف
تفتازانی آغاز آمد و شد فرموده تا باندک زمانی سرامد علمای وقت گشت چنانچه در زمان سلطان حسین میرزا
تدریس یک مدرسه از مدارس بدو مفوض گردیده پس از فوت وی محمد خان شیبانی در ترتیب آن حال و قضایای
کوشیده همواره بر اقرانش رجحان میداد و چون آفتاب اقبال شاه اسمعیل صفوی از افق هرات طالع گشت
زمام قضایای شرعیه تمام ممالک خراسان را بدو مفوض فرموده اوقات و بیش ازان امارت منصب صدارت
رتبه که امیر بود بنیاد شیر لهیب برای احتساب ساختند بقلعه اختیار الدین فرستاد و متعلقانش مصادره
فرمود امیر غیاث الدین در روز این غزل گفته بدو فرستاد که این بیت از آنجمله است بیت بتیغ ظلم مرا کشتی و
خود دیدی که عاقبت چه کشید بانو تخون ناحق من نجوم همه با بها حرص لیری نمند بود و ایام در کابتش باختلال
فرا نیز هیچ فایده بر آن ترتیب نگشت و روزی چند بکر تخص بقلعه فرستاد تا او را هلاک ساخت و وفات حیات خواجه
سال نهصد و نوزده دبیالدین سیر این رباعی در تاریخ وی گفته رباعی چون میر محمد خلف آل عبا زاین دیر
فنا روی بجود ار بقا تاریخ شهادتش رقم کرد قضا ولله شهید هو یحیی الموتی و مولانا غیاث خلق
خلقی تخلص میکرد واین نوع ابیات میگفت بیت با استغنای تو سر بر در فنا باید شعر بیت دهان غنچه
گفتا باید مولانا نامی از موضع آوه از مضافات دستاوند است و بیشتر اکثر بذکری اشتغال داشت
مولانا شاید عنفوان جوانی از وطن برآمده بمشهد ساکن گردیده هم در انجا فوت گشت و هوادار مولانا موجی
ومولانا شاید منافرت روی میداد یکدیگر را هاجی کرده بیت سمود چنانچه این بیت
در هجو مولانا بحری بیت شد حیف که دیو و دد با تحقیقا باجیفه پاک بال هر شب عادتش در سر
دانش خوش شعر سنبل وسر ابلق صبر دی صاحب کونین سام الدهر ابن قایم اللیل بحر ربت
خوبی بیت سابل ابن کهر کبکی هدی که سر ستش بعض و کبر باشد خوش رخ خوند بر حسن در شعر
سابه از من اکر چه ثبت این ابیات که بلا فاصله تو مشتوی انواد مولانا سالک بیت منم ز عشق
بتی خون بر دل تو ز دیار او شاد خو مرا ز دو عشق شد فروغ شستر نطلب در رهش و ای فرو رفت بکلی

بیتی

نه شکیبی که نشینم خاموش نه امیدی که بگویم غم دل دل بیغم نبود قابل عشق عاشق بیغم او کن ثابت
سنگ شیشه نشست عمر هنر ایصلک از ادکن محبت سنگین لان من در لحد بحیثم هزار خوب و کند شد
توی که بحد دل شکو در امکر و نسبی جمیع شهر سلطان و خوش تو سابل هنوز کافر عشق هنوز باده بر شیخ
آنکه بلند نظری ورش نادرست با صفا کرسته بود نکسیش با حل هسا که از او ذره نشین بیت
هرگز لب هلال تخندان نبود خرکه به نصیب مثل نبود بیر انداز که بر نسا نبود دوا فکنم ان زده
که کرد این نبود مولانا سیف الملوک دماوندی الاصل بود و سیفی تخلص میکرد و مزاح انگیز و نکات فهم
لب بادا شتر مضمار طبا کوی صد ان همکنان بود و وقتی که میر سید محمد طبیب با و سیمو میر ازین که طبیب ابن
قطعه گفته بیت سیف قاطع شدن مولوی سیف الملوک آنکه طبع تو بحکمت عمل او دو بود دی لجلمی کف
بمرید نجات مریض هرکجا رفت پیش از ما علاج کرده بود مولانا در جواب گفته بیت امیر ای دل بیمار
تما ما واحلیم هر دو در کار تما نه بد علاج تو تو اندانه اجل حیران شده ایم هر دو در کار تما و بعد از
وفات وی این رباعی بر در گفته قطعه آنکو و من عقبه چون میکنید و نه میکند بزه چون میکند
لوحی که در او و بلی جانکند خوش کوکه در او قضیه چون میکنید التسمیع الذی محمد که بجا و سخن
این سخن جاوید تحور لدم کفنلو اینقدر ان در تعرض کی بیشتر است نه مجمو اکه دیکی چه ها و کمان
لحرخ بکام دو لسنه دام دشمن کامند دو ستانو مدام در بیش بکام دوستانم مبند شکر انه
آنکه شیعی شمر کام مولانا فردی بحری هستند از تکلفات وارسته بود ان ارادتش اینکه یاران بصحبت نشیند
و بیشتر مراد تش اینکه نادر طبع لطف کرد ند بر شعر خوانند شعر تمام است و شعر هم بخش خاص علم کاه
بنا بر رواسی سلیقه قدری اندیشه شعری میکرد از آنجمله است بیت مصر شنم بر او ظاهر میکوید لکت
بیلی نخا ملکه بنزل رسید این شعر که نوکر هم در پیش تر ملکه امدیم خورشین این دو کی الحجین بالله
ندو سنکا روزد نه دشمن کرد امام به حجب نشناخت تا جیب ناخن زد امن کر هو دل کامی و ایجی
اندیشه مرا نخارج روان سخنی ورنکیفل ز منظر اسیری دل جون انطاکی اسپدا نسخه انا اکر بیار هم نشین میرخند
والله حضار در ابن محیی بر سند من خوی بکابت ابن توانکیم اما نرفد تو ان چنین موسند بر کر نکشت بیکر ان دوم
بینند اوی که بحر ظ صبو سبند دیدن بتوان مرا شادی تو جز اینکه بیاید بگویم بنده

بکثرت اشجار و انهار و اثمار ... انهم ... و ... جان دارد و از ... ملکی مقام بابا امام است و ...
که اولیا خلوت کرده باشند مدام همان خطه ... به یکبار ... سمنان ... قابل ... باشد ...
سمنان از اصحاب شیخ ابو الحسن ... و خانقاه سکاکیه ... بابا امام است شیخ العارفین رکن الملة والدین
علاء الدوله از اجله اولیا و ... بعد از جنید ... در نفحات الانس ... که ...
و ... داشته و یکی از ... که ... شغول کرده ... سال ششصد و ...
و ... سکاکیه ... سال ... صد و ...
اربعین ... سال عمر ... ششصد و هشتاد ...
... که ... اعمال و اذکار ... و ...
شد که ... از اعمال الخیر ...
و ... نقلست که مولانا نظام الدین هروی که از دانشمندان زمان بود شیخ علاء الدوله را تکفیر کرد
و نوشت که ... [illegible]
... [illegible] ... که امام ...
... [illegible] ... رباعی
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... ابو البرکات تقی الدین علی الدوستی ...
... [illegible] ...
... خواجه عماد الدین ...
... [illegible] ...
... خواجه ... [illegible] ...
مولانا قطب الدین طاوس ... سلطان ابو سعید ... خواجه

الدین ... که ... سلطان ... نجم الدین ...
... [illegible] ... بیت ...
... [illegible] ...
... امیر ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... ناوی ...
... نظم ...
... استراباد ...
... بیت ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... امام جعفر صادق ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...

استراباد

وبلاغتش در اطراف واکناف عالم مشهور گردید هرگاه خط آن جناب بر سطری کشیده انعکاس افتادی برزبانها
آورده‌اند که هذا خط قابوس ام جناح طاوس و فضلای روزگار و مردم کاردان از تیغ زبان و زبان تیغ او متحیر
آورده بودند [illegible] که او پرداخته بنیاد فضل و فضایل و شاعران را و با استاد ابوبکر خوارزمی
بین الجمهور مشهور و معروف در یتیمة الدهر ثعالبی ذکر او بسیار کرده شعر عربی و پارسی نیکو گفتی این رباعی از نتایج طبع اوست

بیت
شش چیز در آن زلف تو دارد مسکن: پیچ و گره و بند و خم و تاب و شکن: شش چیز دگر بکرد و گشت اندر دل
من: عشق و غم و درد و کرب و تیمار و حزن: و از تصنیفات اوست کمال البلاغه بین الجمهور مشهور است و قابوس اگر بفضایل
و کمالات مشهور بود اما نسبت ظلم و لشکریان بسیار شتی [illegible] بازاندام [illegible] حکم سیف بود
هر اینه امرا و اعیان از مالش سنفر گشته خاطر بر خلع او قرار دادند و قلعه جناشک محبوس کرد آنچه
ولدش منوچهر را بجای او تخت نشانیدند در اثنای راه قابوس از آن شخص که او را بقلعه میبرد پرسید که
خروج خاطر بر چه بود جواب داد که چون تو در امور افراط نمودی هر اینه تا بجز کس اتفاق کرده تا از وجه سلطنت
افکندیم قابوس گفت این سخن غلط است که این فضیه بواسطه ظلم خود بر خود من است اگر میکشتم بدین روز گرفتار
و مدفون قابوس گنبدیست نزدیک باستر آباد که بنا کرده معما است و فاضل ابو منصور ثعالبی در معاصر
قابوس بوده و کتاب سیر الملوک از تصنیفات اوست قابوس را اولاد زیاده از اوست و فرزند بار غش که در تاریخ کیلان
بنی ملوک بیشتر او را کسی که از اولاد او در بار سلطنت نشسته منوچهر است چنین مشهور است که مراد او منوچهر پسر
اسعد المسکری به انکار خود میگفت شیخ سلیمان داود علیهما السلام مشغول شده و از ملکه شیاطین الجن
در تحت حکم شدند هذا تاریخ سنه ثلث و عشرین و نفلماتی او و ابن المنذر او و کفتند که ما شیاطینیم اینجا
چنین حرکات ما شاء الله مشهور و اخر ایشان کیلان شاه است که ولد کیکاوس بن اسکندر است و جمعی که از آل
دنیا زیاد شاه است اما هم نفر دند محمد و آل ایشان حسب نیکو کیکاوس بن امیر عنصر المعالی کیکاوس بن
ابن اسکندر پادشاهی بود که در بزرگی اقتدا بجد خود کرده در تربیت افاضل و نغوث اهل از اقران مستثنی بود
و گاه گاه شعری میگفت چنانچه این رباعی از آن جمله است
رباعی
باد و رنگ کند سیم اسرکیجو ماه: اندیشه فرزند
صبر کن و حال شان چون ز و بر چون پیراهن و دستار کاه: آنکس طلب کوش بدید و دید بر اه: و او را تصنیفات در
اخلاق که جهت فرزند خود نوشته بتکلف متین و قبرات لطیفه است و در آن جمع نموده انجه ضرور که نوشته مشهور

از محالات

از محالات نهاوند بود چون گفت ان مو خسته کر ورد ملا اندازد منهای تا لخوار کسی در مصحف مکی کسی که بیکی بیماند
کرد رست که ن او مکر دنم مردم شادی مکر ناد بگران بغم بود شادی نکنند خوب کوی خود را خوب شوی نیکی از
سرادت بنات بغم مدار هر شیئی که بار کشت بغم است و شادی غم ریح محکم ایضا بغم مکردان که اگر از
بیجر گوی و بیهیچ نام و ناز بدست نوان او و ووداش از نادان بود از آنکه هر کام بجستم از ندانان بکری
آنچه انوری ظاهر نشد آمد نیکی ابدا از اسکندر می بود که من منفعت نه همه او دوستان با ایم از دشمنان نیز می باید آن
که دشمن فعل بود دو بر مو شغف بیشتر باشند نادر پدرام و دشمن بر صورت نخیبی بکوید من آن فعال را نخوود کنیم
و نیز باید نیکوئی در دانش و ادب نفس و تواضع و نیکوئی و از اوادی و شرمگینی بشناس که چنانکه نبود که شرم بر می نیا
کرد و باید چنانکه اکر که از شرمگینی در محالات خود تقصیر کنی در حللی دکار تو راه یابد که بجای شرم بی شرمی باید کرد تا
غرض حاصل شود و محمد بن کمتر مکنی نتیجه ایمان بیوفائی نتیجه شرمگینی است و چنان رو مبارک که ان غرض خود
و نیز مخیلان درشت مباش که بد سبب باشد و محکوم نیک مباش که بدی اموختن نکو بدکر درست گفت سخن
دانا دان شمر که تو دانا انگاه باشی که بر نادانی خود واقف شوی اگر خواهی که راز تو دشمن نداند با دوست مگو
اگر سنگی مرد بخیر که بشان فرو مایگان نشیند اگر خواهی که با ابرو باشی اندر بیشتر کن اگر خواهی قلعه تو بی ریا
باشد فدح دیگران نشناس اگر خواهی که بر ترا اندیکران باشی فراخ سفره باش اگر خواهی آزاد باشی طمع
در دل جای مده امیر معظم نصر الدین کبود جامه در شجاعت و سخاوت عدیم المثل بود و در فضل و کمالات
نظیر اگر گوشه چشم از وی خشم بر فلک کبود پوش سرخ گردیدی و نسبت او به ترکی در حضرت سلطان ملکشاه
در جه علیا داشت و چیال من حیث الاستقلال فرمانده و با جنس محال دیگر با قطاع او مقرر بود و فتح
بسیار از او ظهور پیوست در خلال احوال بعضی از ولد و برادران حضرت چنان اختلاط کرد و ندکه عزم پادشاه هلاک
کشتن بصیم شد و جمعی را فرستاد ند تا سر او را به پیه بدرگاه آورند و حضرت الدین امو المحظ به اتحاد داده بکر
نملا انجا بدید اگر فرمان سیاست نفاذ دید فرمان او بر پیچار وان اموکلان را مال بسته و او را ندر نحدمت
در انزمان سلطانی جنی عظیم داشت چون چشم او بر نصر الدین افتاد خواست که موکلانرا سیاست کند که در نفاذ فرمان تأخیر
کرده بودند نصرة الدین این رباعی عرضه داشت شعر
رباعی
من خاک تو بود چشم خود می دارم: عذر تو بر یک نبود هر چه کنی
ادم سر خواه سنگین تو را دادی: می اید بر کون خود می دارم نیکو سلطان از آن بکند تا عفو جریمه جرم او

او را چون زر دو تا کردانیده سر چون بن زلف تو بی رخصت جمع فرمود این ابیات مر او راست بیت منم که بی تو چون
ذره ای ز بالا نگاه کنم جمال طلعت خورشید تو نگاه کنم کبود جامه ام اندر ماتم ولی بتیغ کبود رخ عدو اندر خون در کشا
کنم از دل من کرانه مکن ای شمع [illegible] ز چشم من جهانی پر شود [illegible] گر به حال من بدرد آشنا نگار سنگدل
هم بیخبری که مرا گر جدا کنی خاک است دیگری چو خورشید او هر کسی که دیدی یک نظر همچون [illegible] کر بو علی
سینا شد جون نخواهم فرزندی می خواهم بیش از آنکه [illegible] حفاظی ز من آید کاستی کر کسی که بینم جدا
ز تو کی این دو تا من در بین هر نوا ان یکتاست این غزل را خوش فرو خواندی با او انجمن جان بدو بخشید می
زمین کرد حالی الامیر الکبیر فخر الدوله مسعود بن نصر الدین ... امیری بکرم حاتم بود و فارس میدان
و والی امور دیوان جمله شعر با آن شیوه لطافت جود را با او نظم با دیگر از طرافت و ملاحت و مصل دل دار بود از این
چند بیا که ساقی از لب ما جام جم از ان بیمار استعمال می کرد بیت از هر هلال العید [illegible] تا کار دو
بام دو و کرد هر کوی نکته هر کس که بدید گفت سبحان الله خورشید بر آمد با ماه مجوید ماه تا بد دل من نهاده
غم تو وی در من فکنده ناری غم تو گفتی که مکو غم مست خون من کرد تا زغم تو غم تو از غم تو کام
بچه که عشق او در من ست هم جانست و هم جان من ست نکو بدیع نشد ... خوش هر کرا این [illegible]
بنده بود با من مزاست ابو علی حرجانی از جوان مردان طریقت بوده و از محبان و مخلصان فخر با او یکجای
خسرو ... ولام او لوم این بخیل بلا نیست نفس خوش شیخ ابو القاسم گرگانی عالی بود و حمدا و عابد عدیم
دو را دار الملک عجم اکما از او کتاب بساز معنا عقل بجوی خورد الا در هر که بجو خورند سلیمان عقل را از تخت
بر زمین کند و از حکومت معزول میکرد اند همچنانکه سلیمان معزول گشت بوان دست تهبب وظایف او می دید
و دیو هرج و مرج ملکش خراب میکرد و همچنین عقل در بدکه جای سلیمان چو سبب شراب زایل میشود از تخت
بر میمنه و بد بوان هوای خصیب شهوات بجوش و خروش می آید و تمامی ولایت انسانی را خراب میسازد
بیت بر کسی اگر جرعه نوشد بر کنید لاجرم از اثر بخیابان کنید سبحان الله کاسب عقل را فضل ادوند کار نو
و کتاب اغراض و حفظ علاقه از تصنیفات اوست که بنام امیر اوسلان خوارزمشاه نوشته و در طب کتاب ظاهری معتبد
از اغراض نو نوشته و اغراض انتخاب و خیر خوارزمشاهی است حکیم بالباب از ناظمان مناظم عجز اوی بوده اما
اینکه دید که شعر کفته در حد معصر بوده معلوم نکشته از نظم اش یک قطعه در تذکره عوفی کفت اختصار

افتاد

افتاد بیت چیست آن و آن کو ندارد طبع فلک کاه دو پوست کاه ملک زیر این بر کرانه فصد او زخم
دل کشیده بینک بچند بار او شش بگیره زده زیر و بینای نه سر خرو و هلت بنا حق دو در آن مخوای دو
دیر تر انش ز بر حلک کوی او و هر چه کرده داده انچنین داد کی کند و صحبت دوری الا سقل الحاسی امید
بیرا و کجا و سده ولی بیت نخجیر جواب من بشمرد او و زمین و دیده جو ساق نبات دو بیت تا البساط کی این کاه زد
تا جهان بر مزن بلی و بلا فلک از طبع تو نکرد و تو تکلف کاه مکن ز فلک ابو زراعه معماد با بار فطنت
معتاد بنا صنعت بود و کو بند امیر خراسان بدو گفت که چون دیگر شعر تو از گفت جواد داد که حسن نظم من از او
بیشتر است اما احسان و بخشش نوع از این شاعر چون مکنت آنگاه کرد دگر نظیر صاحب عصر ابن سبک
دران معنی نظم نمو بیت اگر بدیت و مال دگر بدر هایم عجب این سخن از کوه دکی نه کم دانم اگر بکوی جستم او
کیشه را زیمن کیلی خوبی کوه بتوانم همانا بیان خان کو دوات داعطای مال تو بز دو سخن الله هزار چندانم
فخر الدین اسعد فخر شعرا و اسعد زمان بود لطف طبعش بر ما فضل فرسان و کمال فضلش بر ملایم معنی
نا قدر بنا فوت فضل و فنون شعر او از کتاب ویس و رامین ظاهر میکرد و مر او راست بیت بنا شعر که فقیم
و خواندی بر جنکان یکی بجنبه بر نقله الملک ذهب ظل شاه خود از او یکشم بخد مثل انشا خ حسنات
و بنا و رده هم تا این دعوی شعر کو قبله شاعری آنگاه بنیز کرد بنا داد افتخار و رو کار و تو بدیدی
نشنید آدمی و دری دولت عجمی غلطی کرد روزگار و امید دریغ به از خام قلتبان با اشعار من فرو بیاید
بی شاد بین ویس رامین بیت چه دانم که از دل جان جویم که خود بود اندر دل بدرد ابر چشم دل آن
که بود دشمن من چنین ما هو بنوده در زمین هوا نزدیک که من کشتم کر رستم ... مکن کر رستم نما
خاک بشی زمین که او را تو بجاد او و مرا نه و فکار زاد و ماه ماه ز او جفا از او کجی تا از او مرا دل
ابو بر بن جرجانی همچو من دشمن تو کوی آتش است دیده که خو چیره جز صبر تم را الله در
چنان کرد که از دید امینده نهان کرد اگر مر ترا بد ساکی نشنید یکی او که خصم با بر بند مبادا هرگز
از دو رده رها اگر چه من سار دو جدائی چنان دو هجر من بکند روز ... که دو حور ار هو بکند دو بون رها شود از
تو زادی شاید نگار او بیکاری نباشد کجا عاشق بیر دست شاد که در دستی غم و شادی نماند دلی اگر کرده
فرمان نیست تو بیاد کر آن دو زن من بکیش عاشقی بیغم نباشد خوشی و عاشقی با هم نباشد مبادا هر کرا

دیده‌ها ای اگر من صبح آید دیگر   مراد دل و دیده مه زانی بچه تماشا بحر بوستانها شد شناختن خشک کرده
دو نرگس ما نیز گریه کرده دو دریا کرها   همیشه بود نعره بیدار تو نبیند اگر هر دو نرگس بکند چشم آنکه دوز
ببند   کهان رخسارها فرقی ننهند   ندانم تا از دل پر حسرتان   مرا ای نگار دهشتنان   بر سرم از قضا اینجا
تا دم کرد بر تو دل گرانی   ز بس خاری که هجر او در بریم   زد لشکر همین خاطر مکویم   تر اینچنین باد شاد مانی
مرا چنین شبان نه گانی   کنم از بیدادت بخت بیداد   مکر مرادم سر از بخت رفت و داد   سالها تا بالا دکویا من
خوش تا جاودان آهن   چنانم در فراقت ای دلارام   که بر من می بگرید کبک در دام   کزید انچه تا دانا کرده‌اند
نشنیم همچنان کا بتان نشنیده   ز هجران تو حالا آرام نرند   که دو خون دو دیده‌ها آرام نرند   و پس ورامین نعهد
اسکانها شاه بود از اشارت بود و او در ملوک اسکانها و انشا را ملوک طوایف نیز خوانند علیه الرحمه در
او در نوع‌ها فضایل **لامعی** شاعری بود که در دیوان لعمر خاطر او نیز بود و عقل طبع خیر و جبار بماندی
شعر او که سماع آنها ابیاتی که بنظر آمده نوشته شد **بیت** نوکر دل نازد کر کشته نوای بر کو
نکاری صنعی چنان سرائی : هر جزو از چشمش طراوت جدا : هر حلقه از زلفش فهرست خدائی : خوش است دو جا
بنشینم عارض و زلفش : تا چنانچه خونی بود بسته رخها : ابل لاله رخ شهر و که با چمن و نوبت دیدنی کجا
وادر شهر نهانی : از صحبت دیده اگر نیست بعینی : تا لاله زیر کی همی دوخت ماتمی : کاتام بجا امده باد آرکه
و تنها شادروان اکثر در مجرد شد تضاعف : بر سر زند بلبل خوش دوتا ده از فصل : هر سال دیگر شاه باکی و دوز
کوی که شده آنا عجب از بس اندر : هر بر دو از الحان ره بی حسه ثانی **فصیحی** از جمله ملا ازرشا
عنصر المعالی کیکاوس بن قابوس ابن اسکندر بود او در این سوی موسوی بوده و عقد که این بیت آن کتاب
بیت چه فرخ و چه چو که از همتش ببر دنیای لبخش : هر انکو بر دیگران ار داد : بدان کوه بهمن بیاد کر
بلا ابخون همین کمال نکو نیست که در کوهستان دنیا نیز از دست : امیر شیخ الدین علی بعد زین بس
و شهر اعاز تحصیل در اندلس زمانی برآمد محققا عالم کرده بر آن دو سال هفتصد و هفتاد و در بعضی شاه
شجاع رسید منصب داد القضا شیراز بدو مفوض کرده بود و در شیراز فارس با فاده اهل فضل پرداخت
ودر آن ایام حواشی بر مطول نوشته و بعضی مقصد و بعض دیگر کما حق از امیر همچو کو کتابی را دیده مفتوح ساخت
او را نیز قصد تکلیف نمود سید تا زمان فوت صاحب قرانی دو ماه ولد الله بر سر و بنا او مولانا سعید الدین در آن ایام

نا سخن

افلاطون ثانی

مباحثات او داد امیر شیخ جهان جا و دانی انتقال نمود نوبت دیگر بشیراز شتافت و با فاده و نشر علوم
پرداخت تا سال هفتصد و شانزده داعی حق را لبیک اجابت گفته در بقعه شریفه مدفون کرده تاریخ تولدش
در قوسیطاطون من اعمال استرآباد در سال هفتصد و چهل داده مدت عمرش هفتاد و شش سال بود و مولانا و اکثر کتب
متداوله متقدمین و متأخرین شیخ واد حواشی نوشته مجمع آنچه نوشته در سه صد تصنیف بود و بعضی از حواشی
از جمله تفسیر شرح مختصر اصول ابن حاجب شرح فرایض سراجیه و رساله نوشته امیر جمال الدین که در زمان سلطنت
شاه طهماسب صفوی داعیه صدارت شاهی نمود امیر سیف الدین محمد که شرف تحریر یافته و در علوم ظاهر و باطن بی نظیر بود کما
مجلس شاه که امد شاهزاده بود و قائم نموده و برادر شیخ زین الدین حسن که استغنا از ملاکمی خواسته
با دخل مشهورا خری پیدا نمود و از دارالشاد ملوک الدین محمد که در صنعت جواهر نوشت بعد از معتمد السلطنه بود
بنا به حکومت استرآباد مستقر گردید امیر فخر الدین سماک که نخست بشیخ الاسلامی استرآباد
ممتاز بود و پس از آن لوای صدارت شاه طهماسب بر افراشت و تصنیفات مثل حاشیه الهیات حکمت و حاشیه
تهذیب و حاشیه شرح تجرید بر آن مولانا عماد الدین قاری که مرقدش از فرقدان گذشته بود و بحث
قدم میکرد از اجله ابرار اند **مولانا نظام** از شاعران نامی از استرآباد بود و معاصر سلطان محمد و نظامی و
سخن دانان و مولی بود و او بغیر مگر اهل بیت علیهم السلام شعر دیگر نگفته و منبرها اهل بیان زبان بالیقین
قصیده آن از جمله آن **بیت** زلف بشکن کر ما از حرج جفا ام   نخل حیا تا شکسته صبر عهد کرده بر سر معنا ای حواری
از بحر سخن فیض دیگر آن قلم   کشته عمر بکنده از باد حیات   زین لاله بحر عهد درکشیم   بحر فضائل الکرار العمر نشد
ما ار کند بوالهوس کیمیا   از بهر آنکه نقد عمر گرامی کنیم صرف در مدحت   اما بحر کعبه ام   بحر سخاوت کامران لطف
شاعر عرب خسرو عجم   منبع الفضلا و مستظهر العلو   محو العوالم و مرو بسیر الشمم   روشن کن جهان و محمود عصر
شرع نبی ما یکسر دیگر   با بیتر و میم بوده است صف بالعمر حرام تکریمی منهم   حاشا که دم زنم ز ثنای تو جز حرام
آن تاریکی که از دل خیر اسکندر ثم   آینه و منیر از خشاب   وی کوکب شریعت نبی معدن کرم   هر خاک فاز نو جهان ما
هر بنده پیش تو سلطان نکو   دیکر نیز علم تو صد گنج گیرا   در نظر کمال تو صد خدم حکم   پیش تو بود بکری نعما بدیش بود کند
از نقل خوان بخشا جام جم   عمری که آن بفکر مدیح تو بگذرد   مانند روزگار دو جوانب مغتنم   تا کی فضا زمانه به بهر سبب
داد نظارت مثال قصیده اللم   دستم بگیر تا که با مدد لطف تو   زانجمله خبر جادو تشاکر و الم   تا دو قضا عالم هستی با هر کن

استرآباد

بر پای مثنوی نوایی [illegible] آنکو همچو [illegible] نوایش هم کرد باد همچو حباب بر سر آب غم و [illegible] آورده که صاحبه مولانا

نظام بعد از فوت پدر خود از ابو الغازی سلطان حسین میرزا طلب منصب قضا نمود این قطعه انشا نمود بیت سرفراز انظار

مکرمت داشت پدر جان و دل مجنت هی از جه [illegible] فیروزی سنگ مجلیست از پدر نبود دیوان حساب

بخون نکشید منت دیگران برهشته در هر حال از انجه که بود بر یار منت نبود هلالی اگر چه اصلش

از جغتای است اما چون در استراباد نشو کرده بود و در آن آب و هوا نشو و نما یافته بود لهذا با سایر شعرا نوشته شد و هلالی

در غره ایام جوانی بعد از خروج ... [illegible] خراسان شتافته از اول شهرت گرفته ... [illegible]

اهتمام مطالعه بعضی از مشکلات ... [illegible] ... ایام اشتها یافت

شاه درویش ولیلی مجنون و دیوان غزل شهرتی ... [illegible] ... عبید الله خان

ملا هلالی شرفی ... [illegible] ... بیت خراسان [illegible]

که جان آمد ... عبید الله خان ... [illegible]

بقای ... شمس الدین ... [illegible]

ظاهر شد که ... [illegible] ... محمد ... [illegible]

صحبت اول ... بیت ... [illegible]

ابیات ... بیت ... [illegible]

یکی ... [illegible]

بلکه ... [illegible]

ساغر ... [illegible]

وفات ... [illegible]

مرا ... [illegible]

و سال ... مولانا صحابی ... [illegible]

مبارک ... بیت ... [illegible]

و ... [illegible] ... نظم ... [illegible]

نفس

نفس خوش ... [illegible] ... و از صغیر و کبیر

و ... [illegible]

بیت ... [illegible]

... بیت ... [illegible]

... [illegible]

... مولانا ... [illegible]

... بیت ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... محمد

مومن ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

استراباد

از جهان خاطر بسیار آورده. اما آنچه زیب گوش هوش از آن تواند ساخت اعجاز انجمید بنظر بیامده لهذا این
قلم اختصار افتاد. بیت: عاشقان محنت کجا دارد که کرد کرد دوی؛ ما نمیدانیم عاشق بلبل را و این را یک مرتبه
عشق عشق مجنون؛ محبت که از این داخل محبت است. بیت: خوشم که در دل من عشق ملک عالم نگذاشت؛ مرا به لهو هوس جا
خویش وانگذاشت؛ جه نقد فتحی تو فدا نیم که در همه عالم؛ محبت تو کسی را هم آشنا نگذاشت؛ بجو ... دلی از جان
دل ما فهمید؛ الهی خبر شد ... یار فهمید؛ خدا را نگذری بر بستر من که این مسکین؛ بوقت جان سپردن
حسرت بسیار فهمید. گر ... دل جرأت آشنا نکشاید که ... چو من یار ... از کار نکشاید؛ ز ... بدم
خرابی گر غمش ... الهی کان ... عشق یار نکشاید. **مولانا سلطان محمد صدر** فاضل روشن ضمیر و عالی خویش ... بوده
خوی داناش زیاده از حد ... و نیکوی صفاتش از حد ... اندیشه ... سال ها دکان ... کرده و نقل
فضیلت نقش افتاده بر الواح خواطر طلبه ... شنیده ... تمام داشت و فنی در ... صنعت وقتی
امام الحرمین ولادت در جناب علی بن موسی الرضا علیه التحیة و الثنا ... قصیده که مطلعش این است. بیت: غیاث درد دلم
اند ... گر ... که شرح ... از آن قصیده دور ... و در تتبع **مولانا نظام** ... او قصیده ... این
ابیات از آن جمله است. بیت: خطی است ... رضا دادیا قضا؛ فارغ ز موج
خبر ... کوی ... فاعت ... خوش ... و غوغای ... که
... کرد ... کوی فقر؛ ... کیمیا؛ ز ... کشت ... به
... خلق؛ بیگانه ... مشو ... آشنا؛ ... داریم ... بود کش
بوریا؛ ... در ... مشکل ... ضمیر ... بدر ... النجاسیر؛
نشنید که ... ازدها؛ ... این قطعه ... بیت: ... انر ... بحر؛
آنکه ... خشن ... هم ... از ... **مولانا علی کلی** ... سالک
... اتمام داشته ... محل ... جامی و ... ن...
نامی ... اهل بیت علیهم
مبتلا ... سلاطین ... عالم ... او
این ... **مولانا علی** ... اشتهار ... دل ... از بیداد ... ما دل ... گرفتار

ببه

بیت: جفا مکن که ... **مولانا معین الدین** ... خوش محاوره و نیکو سیما و بغایت ... له کو ... زبان
بوده در ... مطایبه با عتدال ... خاطر ... در ... عصر سخنی ... گلستان معارض
نوادر ... طبع او ... شاد ... کلمات هزل آمیز و سخنان مزاح آمیز بی تکلف
و کدورت از خاطرها زدوده ... جهان دهر ... ارباب همه یاران ... یک از ... تمام
و ... سرکرده ... الغایت ... گفته. بیت: جائی که ... و ... سر
... مجلس ... و ... گر ... و ... ابن ... و این ...
... بیت: لطف کو که ... عمر ... کردیم؛ مردانه ... کردیم؛ در نامه ... جای ...
... ز ... اکردیم؛ ... عبد ... عذاب ... نقا
... چشم ... ز ... که ... ؛ یاران عشق ... مالونیم ... کرد ...
... لذات جهان همه ... امام ... و خنا ... کرد و ... اعلا
غریب ... او ... داده و از ... بلذت ... این ... الجمله **لذت** ...
معشوق ... بسیار ... نهاد ... طبع ... ترکش ... جا ... کرده
... کتری ... عاشق ... **لذت** تعریف عاشق ... دار ... گوی ... نفس ...
... مستغنی ... شاه ... **لذت** ... و ... الائی ...
که ... همه ... زنبور خوش ... **لذت** عاشق که ... بود ...
لذت ... از ... منصور ... **لذت** دختر ...
... **لذت** کمال عشق ... جان ... خواه ... و خواه ... **لذت** ...
مزه دارد ... از ... خواه ... خواه پای ... **لذت** ... کردن
... **لذت** در ... مفارقت ... **لذت** هر ...
... **لذت** شعر ... از ... گند و ...
... سادات ... شعر ... خدا ... نویسی ...
... نقل ... اند ... و ...

بودن در کشتی از جوان شهر شنیده بود که سر کوشیده بود جوان تمنا با عقلا ما جبری است مشکل آید بتعظیم

در تقدیم تحایا بسعی او دیده از بینو لطف ادم بی املا بواسطه خط تا بخاطر دفتر کتاب فرخ

بپراویدا علمی لاخوف شرح خواندیا وجهی که حکم احتلام قبول تقدیر از مر نسبت بی جهی کلمه تا شد

فضل سوال کاسب کاهل و کم کردن تهی برای انعام ناقبول بعد شناسم انتظار اب باره کردن دو خوش

بی من انجام بی مینی شوم خوبی به بیرون امان ادعام و اطلاع بر اصل استظهار بوده بود بر شود کرد

بند شلوار تقاضا شد بلا عظیم است خو بیا و قدما قبول حکوم ابیات از ارباب اعلام ادم خا و شعر خا

و طالب علم خا و حلوای خا و بالوده خا و بریان خا و هند اند خام کنان او این محمد امین دوفی

نام و فوق فضل کا خاطر جمع بود بکلها مضامین بکر از استعار اشعار نمانیات عجیبه برآورد در جمع

که والی کیلا الهاس بجنت مع لا نامیرا جانمود دوی مالا زمت مولانا را املا ادم کرفته شیر ز کاف

بتفکر رساند لما هنوز اشان از توشه بیرون اختر و عصا از کف نهاده که را علم عرش در خلال احیا

دفتر پرده تقاب طلب کشید انوار در اثر بابت بیت سخا طرود بنده افتاد بیت همنشین تو خبا شو

اشود لم کبن و ضالی است که در بیت بجز اثر بیت سید عبد الحی سید خوش طبیعت نکو طبیعت بود

و شعر هم او میکفته این قطعه از وی مشهور است بیت زحر باد شان شخص امید باز رود که قاضی شود صله

کامه راضی نمیشد بر شوخ خری داد و بستند قضا را اکرچه بمیرد قاضی نمیشد میر مرادی خواطر بلدی معانی

محیط دانشش شعر را در خاطر عذب بیت انشا میکرده این بیت از اشعار است بیت فضا از مسلک خطی تا برکی

با ردیوشت بناز مسکه ما را بر از کنار شوخ رونقی بیت فیض خلق و نام کرده هموار دامان او صاحب خود

بیا رکین نختر موشتا و خبث ملوث را انشی و بنا بر اثر املا ات طبیعی کرم کستر پرده ناموس همکنان بیاد مخا

دادی تا از غایت ظرافت قطع نظر از ایران کرده متوجه هندوستان کردید در آنجا بر زبان شوخ بیان چند

اوقات نا درخت خدمان خامو زکشید انجمنید از اوست بیت جناجا و داد در شهر بید

بید ادش بیکرد اکبری انجو داده استادش مدعی جود ید مرد از ملال بست انجو انجمن ازو است

که نشکین ملا منکر هد مولانا نطقی نعیدی کمال تحصیل را تا دها منسوب لحر کی او در شهر هند واکرد

و تحصیل هوا جعت هنوز به حلم حسینی خوبی که رحلت بعالم دیکر نموده کو تا این رباعی ذحبان احتضار است

حسب الحال وقتی وارد کرده بود بیت اکنون نشانه در غم باشیم ونه خویش بریدن سفر تمیدانیم بجوی جعبه خدان

یکی دیر ان خویشی مهر دو بال غم بید انیم در هیچ هوس و ولع تو نام مبا و ز باده بکام هیچ ناکام مبا

کر بهر تو بکاسه ما دا باد خونابه خبر باد در جام مبا امیر شمس الدین علی باو جود فضل و لطف طبع و حدت ذهن

اقتصادات خوش طبعی از مان خود بود انجمنید از وی این بیت با جو منی ابتها اصلی کر محکم عقل

از بی که کشند نکرد ز اب لب اشان خوش در ناصیه نوشته بود و بر حسب نحو هیچ نسبت فریاد

زد بود تا فرشته بکام فرمان و بود سعی و اکنون شاهد من ز شیر باه و ترشنه کرد دانه وی شهر شسته

صدقه نه فصل تماکه بجو شعار اصل از فصل فصل من مر شنیده نسیم اکرچه در سلک موالی شوید مکان

انتظار داشت نظار انسیم شهرت بحد عالی رسید این باعی بر بجم بجو از کم منهوده زاوی تا الکون از بوم

رقیبان ایم کویند که اختلاط کم کن نمیتم این نازی بخشی برای خو میکوید کار را بنا بر خلط شبست دیده

محمد مقیم ولد سید محمد دانیال است که از مرد صاحب کمال اند بار بوده و امروز در هند همت بر امر معیشت

از مر مسکن زمیکار دانند بیت مرا از ناسب خواهم که ز خوش بجمع با بی بی هر که جمع طلب کن بمد غنی

شد که ما کی طراد از منظر ندیده تا نوده و کردی از خو هیچ کش بکن تلا نبی عمرها با خوهر حسن شناخت

نمیکرده وا از اهل بیت مخنجی دانسته تا کاه خطی بر محل اجل بسته با قدر شد با اغاز تمام و عالم کرده برادر باد

داد این بیت مرا او راست بیت تو جلوه میکنی و هر طرف که می بینم زمین چه در دعا دو تاش دارد طبرستان

ولایتی است با بنیاد صفا و نهایت طراوت و هوا بیت زاید کوثر اند انفعال در بخشان همه طرف

مثال است بنفشه زار کرده و در بیش صحراهای بی نفش بی شکوه و خواد و سبزه سیبو براه جبهه مرغ

زار ارش منه و منفعل است در هر جمیش ینشه زار رفته کرد همه سیهر دارد یک از خواجه جان

و بحر دامنغان تا کوه هستادی وقطار همه طبرستان دستم او کیجو ولا سال تغلق با طبرستان دارد بعضی

جبال تا و داخل طبرستان نوشته اند امانه جند ابعد تنه بیوسته و بحر طبرستان را نیکی کیلان و بحر کرکان

باب الابواب و بحر خزر نیز خوانند طول این بحر از مشرق تا مغرب دویست فرسخ است و عرض دویست

فرسخ و این دریا بطرف شام آن و باب الابواب شروان و در دریای خزر میکند و ما دیمن منتهی میشود و در

مد و جزر و موج بسیار این بحر معظم غرب دارد که از آن جزایر نفط سفید ظاهر میشود و اکثر

مردم طبرستان ابنا مغ بپیوستند ایشان را بنشستند حضرت شاه کسند مرغ و شمّاد راندند و بی‌بنیاد باشند و اهل طبرستان
در زمان بعثت و هجرت مصطفی ایمان قبول کردند نخستین کسی که از ارتفاع اسلام بسبب غزو و جهاد قدم در
اراضی آن مملکت نهاد امام زاده ابو محمد حسن بن علی علیهما السلام آنجا رفتند در زمان خلافت امیر المؤمنین عثمان رضی
و قثم بن العباس و عبدالله بن عمر رضی الله عنهم اما اغلب کوهستان بودند بعد چند با سلطان تمکن داشتند
مراجعت نمود و در وقت ایالت منصور دوانیقی ابو الخصیب که مملکت استندار [illegible] اسلام کردند و مردم
را با اسلام درآورده در آن بلاد مسجد بنا کرد و همچنان [illegible] حکومت یحیی بن زید
امام علیه السلام [illegible] الکلبی [illegible] احوال ملوک طبرستان از قول ظهیر الدین
مرعشی که مصنف تاریخ طبرستان است [illegible] نقل است که [illegible] ذو القرنین [illegible] عجم
بر ملوک طوایف تقسیم فرمود حکومت طبرستان را به یکی از ملوک فرس مفوض فرمود و اولاد او [illegible] سال در آن
مملکت [illegible] اقبال کردند چون اردشیر بابکان ملوک طوایف را مقهور کرد [illegible] تمام ایالت آن ولایت
در قبضه [illegible] حضرت شاه که در سلالت [illegible] حضرت شاه و فرزندان او بطنا بعد بطن
و نصفت حکومت کردند تا آنکه قباد بن فیروز [illegible] ملک عجم گشت [illegible] طبرستان [illegible] خود
از آن [illegible] کیوس [illegible] مدت هفت سال حکومت کرد [illegible] انوشیروان مخالفت
اتفاق افتاد کیوس [illegible] برادر را بکشت [illegible] انوشیروان طبرستان [illegible]
عنایت فرمود [illegible] سال [illegible]
[illegible] که مشهور [illegible] ثمانین و ثمانمائه که تاریخ سید ظهیر
الدین [illegible]
[illegible] طبرستان [illegible] اولاد گاوباره خالی [illegible]
[illegible] تاریخ سید ظهیر الدین [illegible]
نقل است که [illegible] گاوباره [illegible] که مملکت طبرستان [illegible]
[illegible] اعتماد [illegible]
[illegible] طبرستان [illegible] مداخل و مخارج آن مملکت [illegible] معاودت کرده

لشکر

اقلیم چهارم

لشکر طبرستان او [illegible] ولایت [illegible] مازندران ولایتی
[illegible] هند [illegible] ایام ربیع
[illegible]
[illegible] بیت [illegible] بوستان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] مازندران [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
مازندران
[illegible] اللحال خراب
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] ری [illegible]
[illegible]
[illegible] بار فروش ده [illegible] آمل
[illegible] صاحب [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] مازندران [illegible]
[illegible] ابو العباس قصاب [illegible] آمل و طبرستان بوده [illegible]
[illegible] طبرستان [illegible]

آمل

توجه کلی بهی او بنا اسان سازد و نغمات نامده که ابو الغوارس کرمانشاهی که نزد شیخ ابو العباس قصاب
که ابتدای افتاده و عاکف شیخ سیبویه درد انست اما بوی فوتی شاه مازندران باد و بعد خطبه خواند شیخ محمد قصاب شیخ
ابو العباس است اما همیشه در دو امعانی است و مذکور کرده که چون سال اجتماع او میکند شیخ ابو العباس و برای
مجلس اشتری در دادند که سخن حال امیکند و هم همکرین امیر سید ابو جعفر بن حرب الطبری صاحب تفسیر کبیر و حدیث
فقه و تاریخ است و تاریخ او و اصحیح ترین تواریخ گرفته الله محمود بن محمود ایلچی همیشه از نوابع طبیعت فوائد زلال
تحباض تو الیف و تصانیف مثل شرح بر کلیات قانون و در نفایس الفنون که در معارضه درة التاج نوشته
شیخ عزالدین ایلچی بصلاح و سداد موصوف بود و مشهد در تحصیل علامات فنون فضایل از فحول افاضل الحذر بود و تحصیل
که شیخ علی عالم که مجتهد زمان بود بکرات مکتوبات و مراسلات ارسال داشته که اگر تو در تحصیل جمیل و کرم ازو
نمای که من طریق تو موافقت دارم مصنفات کی حسب است که بنام حسن پاشا ملو شما زندان نموده شده میر ابو الفتح
امل الیه استادان زمان بود اما تاریخ و نجوم و عدد شرح نظر سیاکه در جمیع عصر بوده و مکه که گفته این رباعی
از منظومات اوست رباعی در غنچه گل هو سرا بهم کند تا داخل جر افکند ای گل نادیده تر از من تر
کند جهان بر داشت و بهر دل کرفته است کل ملا محمد صوفی اکثر ایام با کتاب قطب علی صرف نمود و شعر بسیار کار
صوفی نیز کرده الحال قطع تعلق از همه چیز کرده بزی اهل تجرد روزگار میکذراند و سبحه بخواند و جمع کردن اشعار
و سخنان سلف و لو نظم دارد و شعر شیرین دعا بسیار و جود و ود چنانچه از ابیات اینمعنی مفهوم میکرد
بیت اه از این اسمان انتبا داد از این روزگار غدار چنان ترکتاز شمع فرح چند این دستبرد و لیل و نهار
محنت ما بجانا نا باشد این زمین ساکن آسمان دوار انچنان کشته ام که بی راه کوش انا و ازو هد از دو هزار

افتادی تنگ لشکر سپهر   انجام افتاده بیکار   مو بدین زمین نهم راضی   نه کانی هم نگیرم جا
بیم است کی تغابن چرخ   اتش زخود برآورد چو بار   نه را شیخ بحر سا به   نه را محیط بحر دو بوار
نه رغم خود وکو نمیباید   هیچ باز هوای ندا این نار او   چند بانم ز دهر محنت کش   چند بانم زچرخ سبک خار
من برابر مرده لم فرح   لا یحمل الوصال کالاکار   همه را کعبه را بحد کعبه   همه را قبله ابحد دشلوار
مجمع محلو سید ان   که دنکا فریا احمد مختار   دانی نکوسم مدیح سرور   که زمشاهم مراد دعار
حصر چو او نتاینکو   کاشماده بهر وجود جمال   ناله شنان لبجه مرجان   اتش دار منحفته دجار

دیگر

دیگر نابجی گل فراهم   ان دل که تو کرده پریشان   چشمی که بخط سبز اموخت   دیگر نشناخت خط قران
اثر که کرید عنبر زلف   خود دان نجا آمدات در ما   از وضع طبیب بد مبدا   که این ورد دم بیسد بدر مان
تا انکه سر و بد مبادش   هر نخل عشق سخت تاوان   طوفان سرشک عاشقان را   کردون نکشد بزیر دامان
ایام سر ایکار نکذاشت   جز بید و بنفشه ملک نیست   کفتم که ز درد کل تا اهل   تا اهل روزگار نکذاشت
فدای پای قصبتو   نه خال سیاه افرسی تو   سر و یچین تو کرد از می لعل   چراغ از نکاو بر مستی اکرد
نکار بنا همیشه ترسیانی   چه کل خوم چه سر ازادی   محبتی بیتون انمانرا   بناله تیشه فرهاد میباش
مرا حبیبی دلی از تجانی   همی اتش نجاب یاران   در این عالم حمد انجان است   که دیجانمای هنر کاران
هو خیلد و مجو بیم بخشد الله   ما نشد عیکری بیش بخشد الله   کافو هما تاب بیع امحشد الله   و این قالب بهوی اذان بجشد الله
شاد بزم وصل دلبرستم   زدل عقو و بیشه مجشم   نه کار اخرک کرده درد سا   یکی بینا بر محل لب رستم
چو ان شاخ کرد از خود ده باشند   چو ور اکر بخش برده باشند   بدا بیر همیان بر امد   که ماه فرق جو انش مرده باشند
دلاراه تو بیدا و خماست   کدان نیر چرخ فلک ب   کراندست مرا الله بپوست   اینکس تا که بارت کشت اربی
مولانا قابل عمرها ناپیشه کلاله هوا و هوس اورده نکده در عمود طاعات و عبادات دارد و همیشه مشتو الخیر بیکار
وا و دانچه بدو فستوکه این بیات از انجمله است بیت ابتهای کلشن چو تازه سر بر ناز محبتو باغ حسن
کل طره خجل از تو بلبل او اس نرکست ملاح سیم بر و چکن عارض است اتش جهان سوز حلقه موی نسبت دلم بلا
هر خم زلف تو متقابلا کش چه تعریف الجمال کند بیش از انکه کس خیال کند فرزند از غم هجران ملال من
امشب نصبا خوابی سبب دو حرف احال من است شبها شوق زهر شب فریون و افتاده ام بیحاکند دل یی اعتدال من است
رفیقی شاعری هموار بوده و این نوع در ابداع مسلسل بیان ابیات می اورده بیت سر کرم من سوخته جز من نفس نشیم
ای که حاجت کشت من بنشینم سرمدار فریب طفیل مان دم بر درد و لائی بمارغد دانه کیلا و دیگر اخر و کوه
ری نصل و حاصل بر بیخ و اهراست و قلاع معتبر بسیار دارد که هر کدام غرور قطله قلعه برا فراخته
و هر یش اکر چه مکتب کل کمتر میبو منسوب اما بعضی که موضوع میکرد ند صفات خوب در ساید ان از ان سوکا محمد
سالها د متعهد تفتیش افاده بر الواح خاطر طلبه سبکات شتری و در منظوم و حکمت مهارت تمام داشته نیک بنا علا
کمالات و لطافت محامد اش شعری نیز میکفته از انجملات بیت نادانه طرفی لا الکونی امیدی را و جان ادرکه تو بو

خوش‌هوایید، در حوالی که ابی نوازد دلها ربایند: صحنه‌ای خوش رنگ بر دنیای اهل **گیلان** ولایتیست مشتمل بر
جبال بسیار و عقبات بسیار و دشوار و آن تشابک اشجار بمرتبه‌ایست که مشاطهٔ صبا از فرود و فراز
آن افتان و خیزان سیر میکند **بیت** بس که بر هم اوفتاده شاخهای ... بهم پیوسته شاخ بر شاخ درختان: و در آفتاب در رخ
ماه بر چهرهٔ ایشان کم نگردد و هوایش بسیار نرم است و ... از ... انهار از ... طولش از ... تا ... و
عرضش از دیلمان و طالقان تا ولایت مازندران و عراق عجم و آذربایجان و بحر خزر پیوسته است و باصطلاح
اهل آنجا بیه رود ... را بکوبند و چون سفیدرود از میان ولایت گیلان میگذرد هر آینه یک طرف آن بیه پیش و
طرف دیگر را بیه پس گویند و دار الملک بیه پیش لاهیجان است که شهریست معمور و آبادان و آن بیه پس رشت
حاصلش بیشتر برنج و ابریشم است و ... ... طناری هر هفته که بازار ... خود ... خود را
... و ... مطاع خود در ... بهم کنار ... عرض ... مادام که نظر ... بر ایشان ... شغل
افراد ... خوانند هرگاه شخصی نظر خواستگاری ... از ایشان ... دیگر ... و ... کالای خود
... خواستگاری ... کرم ... و ... گیلان ... **بیت** ... که ساکن
شنند: محمود ... کشند: ... بند ... بدست ... کلاه ...
که ... از ... شیخ محیی الدین عبدالقادر از افراد
نقبای ... امام حسن علیه السلام ... تولدش در ... بوده در سن ... به بغداد رفته ...
... و ... ماه رمضان
... عبدالقادر ... هر
معلوم ... رمضان ... که هرگز ... الله
... بگفت ... کفتم ... کفتم ... الله
سال ... از ... یکسال ... بکذشت ... از آن
... الدین
عارف الزمان جلال الدین گیلکی که از خلفای شیخ نجم الدین کبری است ... ... از سادات ... و
... شیخ ... تمام ... شیخ ... طلب ... برانجا نوشت

که عسل ... از ... شیخ ... که ... داده ... و ... حکام
... حمام ... پادشاهی ... سلام کرده گفت ... کفت
... شیخ ... کاغذ ... داده ... که در ... نوشته ... شیخ ... فرات
و کرامت شیخ ... اظهار ... و علاء الدین ... احمد
... تمام داشت چنانچه ... مکتوب شیخ ... اوراد علاء الدین ...
... فرمود ... حمام ... مکتوب ...
... و ... علاء الدین ... فرزند ... شیخ ... فرزند ... الحق
... علاء الدین ... شیخ ... خواجه تاج الدین علی ...
... منصب ... خواجه رشید ... سالها
... انجام مهام ... سلطان ابوسعید خواجه رشید ... کرد ...
الاستقلال ... مال ... فضیلت ... عالم
... وزیر ...
... خواجه نجم الدین محمود گاوان الملقب بخواجه جهان ... ابراهیم
... سلطان محمد لشکری ... وزارت
... خواجه جهان ... همکنان ...
... کتابی ... که هرگاه ... ولایت
... خواجه ...
... سلطان ... ولایت ... سلطان ...
... خواجه ... خواجه
... سالها ... که ...
... پادشاه ...
گفت ... سلطان ... خواجه ... خرابی ملک

والاکار من که بنهایت بی‌مری نسبت امیر سهل امال در این کار او لیست فانی و پادشاه و ورای ممالک لازم هلاک
سلطان این سخن را گوش نکرده فرمود که این بی عاقل فاسد را به شهادت رسانیدند و بعد قتل وزیر آنچه او گفته
بود چنان شد چه امرا و اولیای مخالف فراخ شد و سلطان نیز زیاده بر شش ماه نماند و از آن وزیر شکوه تعزیر بر ایران
در انشا آنکه امروز بین الجمهور متداول و مشهور است در طبقات اکبری آمده که خواجه محمود در ایام دولت خود با فاضل عراق
و خراسان محبت داشته و بسیار مستعد و فن تجنیس مولانا عبدالرحمن جامی را بسیار معتقد بوده و مولانا شکر
عطیه او را بقصیده مقابله کرده که مطلع این است بیت مرحبا ای قاصد ملک معانی مرحبا الصلا ای
جان و دل آنکو کردم الصلا و بر اثر آن غزل فرستاد که این دو بیت از آن جمله است بیت حاجی اشعار لاوین تو
نفس بود از حس ادراک لطف معانی باز شد همه قافله آمد و آن کر که پس شد منزل مهر قبول از ملک الجار شد
امیر نجم الدین مسعود از اعیان و اشراف شده بود و در حینی که شاه اسماعیل صفوی در لاهیجان بود امیر نجم نقش محبت
و برابر خاتم دل نگاشته انگشتری صحبت فاصد او را سالها و ولایت مضمون انفعال بر او را بیت زلف و
حسن نبسته بیخان مهرویی تو و ورزیده چنان دیده او بدیده جا کرده که کوی تو را سالها دیده ام
و چون موکب همایون از آن ممالک حرکت نمود امیر نجم بدرگاه آن پادشاه شتافته منظور نظر کرده و در
احوال منصب وکالت سرافراز کشته بر ایشان و سر لشکران تمامی صغر بارگاه نموده گذشت بیت شاه محران
درگاه او گشت فلان حیران عزو جاه او گشت بابا ضعیفی از نیکو طبعان گیلان بود بتوسط آنکه آب در سیلها عفو
کرده و در قصیده فیما بین منبر خود ساخته بابا فغانی را احلاوه محاورت وشیخا سخن تو بکام جان بر گشته
در مجلس سلطان یعقوب برده آشنا کرده اند تا بتدریج از مخصوصان کرده هم در آن دیار مرادات بر حسب
رخت بعادت خانه مولا کشید این ابیات از منظومات اوست بیت بغم هر چند در دل نا کام خواهی کرد بلا
فتنه نازکی ز شهر نام خواهی کرد بیتو زنده میکردند تو کشتگان میکند که این اشکها را این بی ارام خوا
کرد نام تو پیش ناصحی که میبرم چیزی که پیش این نتوان برد نام شد آخر حسن تو بخون دل ز دامن خرابات
بوی پیرهنی کهن بیش بنک شراب در جلوه گاه حسن تو آن کر سیاه دانی که در خرابی دلها میکنند آن خط
آغاز شد سودای یار باز هم در نرد بوالعجب حرفی است آن دو لب لمات آدمی نباید که بی وفا شد همچو نکر لب
خشکانبات شد چشم کرمان چو من همه این سر حرمی نباید منبر قس سکند خلقی خون ما چون سر باد داد فرزند تو کارکیا خان

احمد بصوفی قابلیت و استعداد موصوف بود سالها فرزند طفل نشد انمرو زمین انتظار داشت چون فرخی بکیا
از سلطنت منقضی گشت شاه طهماسب صفوی همت بر تسخیر آن ولایت گماشت و در تحصیل مقصود و جهاد پیش آورده
قلعه قهقهه محبوس کرد و آنجا بدان گرد آن سلطان که سلطنت این شاه سلطان محمد مقرر کرد بیاد ابواب مرحمت
بر وجنات آن کرد و نورانی گشته حکومت گیلان و مازندران امارت گیلان را بوی و هب بعضی مصادره بیجان
و طالش تمام جمع کردن مال بهر بیشتر از حد فراز و بر ششصد نکبت سبیل کرده چون
نو فقو آسان شاه عباس بر سر سلطنت شکن کرد که بر ارتکاب مصادره طلب داد و امر او منظور ندانسته آمده
صلاح ملک ملک بر آن نیز خواند کار دور کرد اشتغال ساخت خود بمیدان شاه عباس این قصه چون الزم وقع
و ما نشد او در حرکت آمده خان احمد استماع این خبر چنگال محصور بکشتی در آمده بجانب شیروان رفت
آمد اگرچه ابتدا از خواندگار احترامات تمام یافت لیکن بتدریج آن زمان لمده الحال در نجف وفات یافته
مثنوی از هر کس مسکه ماند فی نحو که در قلعه محبوس بود این رباعی گفته شاه اسماعیل ثانی که او نیز در حبس بود فرستاد
بیت از گوش چرخ و از کوی سیکن ما زنجیر زمانه بین که چو مسکن ما تا قد جمعید چو صراحی شب و روز
در قهقهه امروز و لیکن خون میگریم شاه اسمعیل در جواب فرستاد امروز که کار ما همی قهقهه بود وین نازکی نا نیک است
صد محنت بود امروز در این قهقهه با گریه ما کان قهقهه در نتیجه این قهقهه بود در زیر کرخ کفته
ولد زمانه چو جهان ما نشد از آن که هیچ تاب صبر نماند جام از سنگ نگار و از کرد آب جون
اگر بکعبه بکو بند داستان هر اسا و نعمت کی رسد که او بر سر کعبه چه کنم جای تو جوان گمان دشمن از سینه بود
ولی کنون چو یقین کرد این کمان مرا اعتبار رونق کار حیرانی ما دلشاد شد از رشک ما سهل اگر بجهد ما
بر شانه ما نسیم جمع شاد از بر شاه ما شیخ زاده فدائی تخلص میکرد خلف الصدق شیخ محمد لاهیجی است که از
مولفات او شرح گلشن راز است شیخ زاده در صحبت پدر خوان شیراز کسب کمال کرده در آن ملک دوگانه از مرعلیخان فرا
گرفته و بسیار از آن شعر رغبت کرده گوی آن شیوه نیز بکار گاه کمال رسانید آنچه نوشته شد و بر آمد
و مصدا اشتغالست بیت فصل گل مل بنوای رقصان بها هست انبهه مرغ غلیبی بیاناتی اینجا که تو صد
آدایش نام حیه شوی و اینجا که تو غایب بدایت هام حیران در موج سر تو ز زبان شد همه بید و اقامت بگلستان
داد نو بهار کشتند رخشان زرشک فرهم ختم و اندران انتظار کشت سفید هر چند کرم کرد گل شادان

گیلان

دیده‌ام که خاطر ... [illegible] ... کرده‌ام ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... هر که ... [illegible]

نکند قاضی عبدالله یقینی از جانب پدر سلسله نجابت به ... و از جانب مادر خواهرزاده شیخ احمد ... بوده [illegible]

[illegible]

[illegible]

... قاضی یحیی برادرزاده قاضی عبدالله [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

کیبا

کیبا اگر ... [illegible]

مکش، قاضی نصرالدین که ... [illegible]

و مولانا نظام الدین احمد که از ... [illegible]

[illegible]

... حکیم صدرالدین ... [illegible]

و مولانا لطف الله که ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

... حکیم علاءالدین ... [illegible]

[illegible]

کیلان

بگذشت شادی بغم جاوید اند رستا؛ هر آن دل شو که رنجی و غار رسید؛ از فرقت شاه و فناسان این اشارت رحمت
خوی حلو کرد با خوی زد عشق بلحت؛ ما و بر اعتاشی خوی بهار رستا؛ نا نخواهد بیش او عذری کنا خویش را
لا ابحوام زبان عذر خواه خویش را بادامی اینه محرومی حیثا از باید مبتنا سم کار این بخت شاه خویش را
مدت بسکا انکه با پا فی چند امید ما کر ضمیر روشن باد اشنا بنهانی کر عشق و ام لحزینی افند کاری
بکنم کمبرد، از کار افند؛ سجاده بر هنر چینا افشانم؛ کر هر ذاری هر زنار افند؛ هرجا که دعشق کهی
نبی آن عشق بجز عشق مجازی بنی خاطر محبت انکو لا عشق؛ بهر زند و کوش ترک تازی تنی؛ کوهم نفی کر
ابنغله کار کند؛ از من بخوی مجلس آرایکند؛ کر باعث شناس نشود؛ از در و دمستن خرد ایکند حکیم مولانا بلطف
طبع حسن خلق مخصوص بود عمر ها دیکه سعظم همت کسب مشو بالخوی می سکانت هم در این سال بر فن شان
کان
اعظم کو کلنا تر بسته بوسی اسدیه کاه و الامر فی کتنه شحوا انواع مکارم خطرابد کردید و الحال در سلک بد
لنظام داشته منظر عنایا محبت مشبا و بنا بر لطف طبع کاو شعری مکوبد از انجمله این بیت مطلع هر روز وهم
ازیو؛ که لعطل روز دیزی رون بنو؛ بن نرشت کلرما نده وش بی لباس؛ هماری طبع لائق هوا سینا مولانا حاجی
بلطف طبع شکفتکی خاطر و سعت مشرب و کرمی هنگامه موصوف بود انیسکو طبعان مکانت ابتدا شیخ الدین
ابو الفتح بکرد د بجوی و ملک اولد و لیمه دا استر ضاء خاطر فیکو شبه بر از آن بر بو النعقا پادشاه بستد مد
صفا بر و هیئا العوالی نا ضد نا حال حاله خلعت لحوال من مطر خطر از تر فی شبا و در عهد شاه هر روز به
اظهار
مکا و امرای عالی شامعز و مرحیخ بخو روند کاری همنا و عیشی کولواد و لطف طبعش از این اشعا که دنار
مباه مفهو و مستعاد میکردید بیت با محتسب شناکر هر خویشا دنیم بکینه کوش محبت نبو مبادا
تا ربخت جرعه قدح سر نکو کند عشرکی حو الدجیخ نکو مباد عشق اسکار جلوه کند دلنعا که کند
این بغل پیش راکی و از کون مباد مرض عشق بدر کی حیثا کر هنار کنی که ار زی مداوا ش هم نباز و ادو
بهر سخن کمکی خو بین بکهبا باش زلعش که دلی بشکند بنیما باش چون ابروی کمکر شغل بر و کار بیت
ز وجو ستیز که کام کز کر بهان باش کوی عشو اسب این سر ما را رضب لیکه بند ایجاد بان در کامیت
نالم و سمن سخنا ید کسی؛ در جهان یکدل امکر افکنیت؛ در هنا کا فران هم بوده؛ بیت مکر شا ایند زنقاد
بجا الدکرم بو انکو را؛ کر شا باز سند فرنا انکو را؛ نو را هر کر کر بشا انسته جاک؛ جه دار للذت در بوانکو را

بابا عبدالله بابایی از مراتب و مقامات شوق طلبه منبع خوی همیشه در زنی دیکران بود و ز کار میکند بابی بعیلد
که سپاهی نشد با نام انجام شد فن دها پسر بر پد فر با باحس اقامت بخوی با قی حساب از دیان سر هها ایبا بار رساند
و او بعروض و معما و قافیه بجت سو بود دانشمند چنانچه هر باب رساله ترتیب داده و شعرا ر بنیز رعایت عد بت
انشا میکرد و انحصوص بجرسی بر بدار انجمله این بیت نو نزلی بحکر ده اثر در مزلح می؛ و وضو بی جو ای قمیر مسیحی
شراب نشید بجوی بیت محمل نما هو سر؛ ای ابله باکت مرده رو؛ اثر بر مستان زکل فعل خوی شتر؛ قمرد بولدی
نصوح بلبل خویشتن؛ در پیش تحتم مرده سر اخو؛ دو در تیغی از دست سیل بخوش حالی در حالات سادات انطاک
داشت و سحر و بنح تعلیق حالت تمام اظهار میکرده این بیت انجمله منظومات اوست بیت بدامن بیکه کل از حشم
خود افشا من امد؛ کلستا نها عاشقان دامن باشد؛ انکه شادی انجا سر از دیده نداشت؛ بی از ادا لم
اما خاطر شادی تلا فرهی بجود طبع حالت ده مخصوص بود و شعر هموار میکفت این بیت انجمله بیت
انشا کل رنکت و از بیت تحتم ما کشتر این نه خواب حکیر ساغو ما خاکی با محاسن در علم فنیاو بخوم شعر
غایت جود داشت این ناجی بر اوست رباعی ای دل همه رستا حجها خوش کیر؛ عشق و طرب سیره او لسبر کیر؛
انکار این سینه و تب جوشنم؛ بلنشتر و جامعی بر خواکبر شه قابل در شکنجه طبیعت خوی نیا ده از
حاذق هشته ملب دوزی صلصل از بحا انیست الله کبو بر از انداشتی لحی و انجو از اونز بر دانز عبد هد
و شتغال بود مکر خوب نبش را بعیر جو شکر گم لا و کر افطعه محبت بخت قبل از بحر بعهد حت امید الا سا
حکیم همام خرایی بکفت که این دو بیت از انجملات بیت هر کز نیاده جهتو ما لاکر دن شبا؛ لبر بجام عشرت ما حجون
مبا هر ناله سحری حالیه عشرت؛ خالی و لی نعمات ار غنو مبا فنایی همیشه در شبر ازه بر مستی هم دو اندیار
بلدار الملک اشتغال غی از منظومات است که این بیت در خاطر بود ثبت افتاد بیت نوای حعید کوشم تو انز محملیست؛
که غافلی حجها کارد ها محملیست غیاث نذکی از منظوماتی فصیح بود بحیر جوانی بی کلیسیا نعفره
ناز کی کنی؛ و بنابر سوانست و محالست فلیضی نحو اند هکند جا ملیت بیش و آمده در شهر شا اهلیت مشفاکی
کر نید و کاو بنهد ابن نوع اشعا کام بیان از نبیرن مشتاییت هر لا نکه خبر در حموم بجا ان؛ رخسار کلعذات
در حشم هو شیاران میر محمد قبل از زمان نخر من حیا بلکه بعهدت امده با ز عز مت سعر خاطر او معکوس نکرید و خش
عزیمت میکیام و لایت ظخت و ابنار کو بیت در کدام دیار از ثو شیر از حشت ار اشعار ش انجه نظر امده این یکی ربا عی

زلزله هنگامه بین نکبت برهم زده ، رسم هوس بنیاد ماتم زده ، در نوبت هر کس نفسی قال نهاده ، جز نوبت کرم
برهم زده ، **قزوین** از شهرهای قدیم جهان است صاحب گزیده از کتاب البنا نقل میکند که قزوین را شاپور بن اردشیر
بابکان ساخت و در تواریخ آمده که چون شاپور ذو الاکتاف از زمین دار اسکندر بیرون کرد که بلد عاشق
کرد تا ثغر قزوین هیچ آرام نگرفت و در آن وقت باغی کوچک شکوفه بر درآن مینمود در آن
لشکرگاه بنیاد شهر نهاد آن محال را بچهار محله انداخت فرمود تا آنجا شهری بنا کردند و آغاز عمارت قزوین
در سنه اثنا و ثمانین و صد بود که اسکندری بوده بطالع جوزا چنانچه هم صاحب تجلیل بکتاب از تاریخ محمد
بن ابی بکر احمد اصفهانی اعتقاد آنست که در زمان بهرام اول بنا شده و بعضی گفته اند که یکی از اکاسره
لشکر بجهت دیالمه فرستاده بود در صحرای قزوین صف قتال بستند سپهسالار آن اکاسره لشکر خیلی دید با یکی از
اتباع خود گفت که این کشوین یعنی این گنج بین و لشکر را گشت چون آن جا فتح شده همانجا را موضع
بنا کرد و موسوم بکشوین گردانید و عرب معرب ساخته قزوین خواندند در زمان خلیفه ثالث رضی الله عنه ولید بن عقبه که والی
عراق بود سعید عاص را فرستاد تا تعمیر آن نمود و کسری نیسا کرد گردانید چون نوبت خلافت بهادی عباسی
رسید شهری دیگر در جنب آن بنا کرده موسی نام کرد و آن شهر فی الحال داخل محله درب جوسق است
و هر دو شهر بیکدیگر اتصال یافت و بنای آنجا از آثار مفخر اسلام و مواضع قزوین سلطان ارسلان سلجوقی
صدر الدین محمد خلد وزیر باتمام رسانید و در غارت مغول از آن اثری نمانده و گزیده آمده که در زمان سابق
بعضی از ولایت ری و همدان و تمام ولایت زنجان و دو دانگ و رودبار و شاه آباد و جهرود تعلق بقزوین داشته
بهترین ابهای قزوین از خمار تاشی است که مثوکل بیگ و تحمل آن کاریز بنا شده و شالطمهاسب صفوی
سال آن شهر را دار الملک ساخته آبادانی تمام در عصر او عمارات عالی و اسواق و حمام و دیگر تکلفات بخصوص دولتخانه
شاه صفوی کاربند بر آن افزود که الحال اکثر مبانی درو و زین خرابی میابد و در قزوین جهانگیر که
در محله علی تجاسه و ار آنها بنا میباشد آنکو باغات آنجاست که در سالی زیاده بیکبار آب نخورده
میوه آنکو شاهین محض و فتوت اهل ممکن و مردمش درویش متحمل و کریم هنگامه ایشان نند و اکثر ایشان از علم
مو بهره ای ندارند برخی اهل حسن صوت نیستند چنانچه شاعر گوید **نظم** شاهرا باید که باشد چهار صنف
جماعه شهر تا بود هم آنها بیهر سیرت ، از خراسان طبیب اذ قزوین بیش از همدان ، از اصفهان عاقل ابو بکر

و در ربع جوسق عمارتی معروف است

مو لشکری ، و سرنا شر جهان این قصیده که مدح قزوین گفته **بیت** روی حجت بر فارسی که ساکنان اوراست
مدام شب و قنوت و قناعت آئین ، نه سفلسند که مجلس صدیقی گفتا ، مدام نابلید درنه زرد بی تمکین ، چو
گرچه زاد و کی بی سننده و لیحی ندارند مجد و معرف قزوین ، دلیل همتش آنکه محکمش کند ، بی عطار کرده با
حصن حصین ، و مقابر اولیا و اتقیاء آنشهر از حد عد متجاوز است مثل قبر ابن ملجم محمد و خیر النساء و شیخ
احمد غزالی و ابراهیم سنبه و ابو بکر شاذان و شیخ نور الدین و امام الدین رافعی و جمال الدین عبد الغفار و امام
جمال الدین ابو بکر شاهی است که هر که بشدت تب مبتلا باشد و بر قبر او رود حق تعالی شفا عطا فرماید و قبر شیخ ملک
محله جوسق است و در آن مقبره ضعفا و مردم بقبور آن آیند که دعا در آنجا مستجاب است و در آن شهر مشهد حسین
علی بن موسی الرضا علیه السلام شهرت یافته شاه زاده حسین طواف کار طالب است و اما غرایب و امور عجیبه و صنایع غریبه
و ولایت بسیار روایت کرده اند که مجلسی تا به حال آن نکرده هر شبه شرح دیده اند از جمله
شیخ ابو بکر شاذان قطب فن بوده و پیوسته مصالح اعمال حسنه میباشد و صنعتگر امام الدین رافعی که در اوردی
شبها از سیر کرده و نور که تا سبک که تمام خانه روشن میگشت و آثار صحابی بود شیخ نور الدین محمد
خالد از عظام مشایخ بوده صاحب ارشاد البلاد آورده که شیخ ببغاث مصیبی که حکایه اکر قرشته او وطید که
چند خورده بود نقلست که وقتی درسنها ابرقی سید سخوا بکنند که امد شیخ در این حوالی منات
خوشی هر شب انا سنبه و در این سرای او انجا نداده و چه مبتلا صنایع مبتلا شیخ نوکا کرده بسر رود مسند
و بیماران سغوکنت بعلت ساعتی شیر بود امدی امداد تا بیر و شیخ سید بخواست شیخ بعلت نماز دست
بر هر بحکم وی کشید گفت بکرد و این سرایها گوید و بکران شیر را مسلمانان اسلام شیخ علاء الدین بن نوح فضل فرط
بسیار قید بیکلفتی از صحبت او و سند که مس تهی عالم جها کرده و عالم و عاقل و حکیم وکلام غائب مجرد و واعظ
و طبع و شیخ ابو علی اصولی باد انشو ملکت حقیقی و معشکر بوده و ذکر بین مسطور است که در منبع
از فضلا است انتقال عمر تا نظر در العلم و سرد خود کالبد او را بقزوین نقل کرده در محله ور در دست ساخته اند
شیخ سعد الدین خوشحال بسیار زهد و برکت اهل قزوین بسیار از جهد مشهور تا بشیخ ماهر در اسلام و دید الله
شیخ شرف الدین طوطی ابتدا عامل بوده و بعد از الحال سلاح بستد او تقوی و صوفی کسب سرنیاد بر عبادت مجتمع
جهانگیر کرد مدیر ابو سعید حماد الدین ادیب اراده بقم رسیده محل کنیز را بارک احدی و از صواد بدا ونجانی بدانسته

ابوالحسن قاضی بلد سالها امام الدهر بوده و از فطانت بیان و مهارت بود و در تصنیف و تبحر شیخ علما بود
محمد بن عبد الله عالم بحدیث و تفسیر و تاریخ ماهر بوده و سنن ابن ماجه صحاح سته شیخ نجم الدین عبد الغفار
شافعی مصنف حاوی و نظم اللباب و شرح اللباب و در تصنیف و نصوص سه رجب طاری لطائف امام عبد السلام
از اعاظم علمای معتزله بوده و تفسیری کبیر مشتمل بر هزار جزو تالیف کرده و در جهار صد مشتاق و منتخب ها
دفنه امین الدین نصر عزیز الدین در عهد سلطان محمود سبکتکین بشغل استیفا مشغول داشته و استیفای
عراق بدو مفوض بوده و مشتاق قزوین بدو سپرده چون نظر همت کمال الطاف بود که کوس جلال خواهد
کوفت و سر از مراتب جبار دارد خانه بدو داد و بعد از نهادن باز خواهند طلب هر روز مرتبه حد استغنا خواهد
رفت و روزگار لطائف و عنایات او تف کرد تا بدان استیلاء مغول تمام شد امام الدین ابوالقاسم عبد الکریم
از فضلاء زمان خود بوده از تصانیف شرح کبیر و صغیر و محرر و تدوین بین الجمهور مشهور است ملک الدین علی
تجرد بوده و بنین بقبله ابرهیم بان میرسید و از آن قبیل علمای حدیث بسیار بوده اند و مدرس مسعود کرشیه
از منارکه و جوانان همان ایشان بوده او از برای آنکه وصلت با اهل مرتکوسید در آن سبب جمع معتبر اتفاق
قبیله ایشان که کشته شد بعضی ابن ماجه از ترک بوده اند امام سعید بن ابی ابراهیم فی بسیار بوده و عالم بعد قرآن
مدح بسیار کرده بر روی از انجمله است بیت الا ای الخیر عبد ادری التسلیم انا شافعی لک محب
لی حافظا فیا بوبکر الی صدیق ولما علی نصره ادوار و ثانی اشعار بسیار آنچه نوشته شد در تکمله
بیت بخت ما هر چه بود عشق تو غایبی بر صبر با دست خود هجر تو کار دست خوش بارها صفا بیکها او کوید اند کسید
حلقه زلف او بار دست با خود وصل و هجر باندیجه که به زاغ عشق جاد برنمی کسید الجوانی پیر
مولانا نجم الدین عمر کاتبی در زمان خود نام او از ابن السعد و تفقه اصحاب استنبا بوده و حکه خواجه نصیر الدین
مشغول داشت و در ابراهیم طلبه بوده در آن باب شرط اطاعت بجا آورد و خواجه صحبت وی خوش نمی و فضائل بسیار عرف
تا از نطق داری فضیلت نحو و در علم نجوم و در ادب عربی احترام ذکر کرد تصانیف او شرح کشف التمشیه
که بنام خواجه شمس الدین محمد بن جوینی تصنیف کرده و حکمة العین که شرح آن سلطان امام محقق و مجسطی جامع
و دیوان اشعار افتخار الدین محمد بکری قاضی صاحب و رع بوده و از حفاظ و سلات سعید او نصر جوی در ترکها
تمام داشت هر آنچه در دولت مغول بسیار کتب و کتاب کلیله و دمنه را بزبان ترکی و سند باد نامه را بزبان مغولی کرد

بعد از آنکه تاتار قالان شد و دولت حضرت منکو قاآن با برادران و عم زادگان بیش او تعلیم کرفت چون او
منکو قاآن در پادشاهی تمام قزوین شد املاک صغیر بسیار داد و برادر از امام الدین یحیی ابتدا حاکم بود تا
قزوین کرد و بعد از آن بر تمامت عراق عجم حاکم شد ثروت بکنش جمله اعمال کلیه او از آن و او در ایام تا بود
شهادت یافت خود را دست کرد و در آخر قریب سال بر عراق عرب نیز حاکم کرده بود و برادر دیگرش عماد الدین
چند سال حکومت ماندن نمود و ایشان برادر دیگرش رکن الدین ذکر جستا یا آنها ابتدا حکومت قزوین نمود
ملک صفی الدین بابا و در فضل نجابت فهم و سخاوت حضرت بابا انجام بی عوض میرزا و سالها حکومت
دیار بدو حواله بوده و مجموع اکابر قزوین از او شاکر بودند امام را به در ایشان رجال جلال الدین ختنی قزوینی دولو
بعد از عزل ابن ناجی از قضا معزول بوده و حضرت فرشته رباعی شاه ما شاهد کشور از مجموعه داد ی بخت بزرگ
نه زنی ز این کار چو آفتاب بی شرکت یم بیش تو جمله را چه نعمت بزنی و این اشارت بر همه او را بیت اید
عشق کرده نهان لولو عدن و ایشان از بی بخت بوی نیستان داند عاقلان که چه سیراب قربت از زلف
خبر بر تو نزد خود ضمن عدل تو دست داد بر سیدی بر اسب کرد مست داد برخ اب افکند شکن جمال الدین قزوینی
لطیف جمال و کمال بنا شد داشته در ایام سلطنت اباقا خان بر نجی سالکی و بعد از قضای او ناجی بن الجهور از
دری مشهور را رباعی این نیکی انکه جامع لذاتی محبوب خال ابوبکر تفاتی بنشد نه حکما و لیکن بحجه
شاد عشق قاضی الحاجات قاضی نظام الدین عثمان در عهد او غوغا در احوال بطن انهم فضیلت بود
و شعر بسیار میگفت این ابیات از انجمله است بیت صبحدم که اندرخت فکنی کاکل از جبین و رخت هجر کند زکی
مست از کجا خیال چهره عکس تو بجا بخی منم مست تو مستانه بالا خون دیده بیش چون
خون دل اینه خرمن مست تا بت یار کشتی کاکل مه من و وفا کنار سبز بحکم جفا بکاشتی هیچ نکرد داشتی عاشق
اندیشه الدرا منظم اند تبدیل تو بجان تو قاضی عاشق تو کرمی بجان بالا فخر الدین فتح احمد مستوفی
در رسالات تو نیستند کان خواجه شهید فضل الله رشید الدین خواجه غیاث الدین محمد نظام داد و کاهی شعر میگفته
از انجمله است بیت صدکره ما زبان زلف معنبر تو عالمی حیرت لعفظ بر ده حمد الله مستوفی برادر فخر الدین
فتح الله بوده و المعجم از سلسله بوده و بسیار دان امد و انداز لطائف بسی تاریخ کزیده که بنام خواجه غیاث الدین
محمد بن بوده و دیگری نزهة القلوب که کمال فضیلت جامعیت معلوم میکرد و احیانا شعری میگفته از

انجمن است بیت از دل و جان محب اولاد مصطفی * شاه نیست که اشرف اولاد آدم * کرد و سر دل محبت کو آورد افصحی
من یا صاحب الزمان امام عالم * یا احب اهل بیت کرم بغض کس بود * معنی عقل و علم است او همدم سراج الدین قمری شاعری
بود که همگنان ابراج و بخشش طی وادی معضلات نموده و بر منهاج حقیقت می رفتی بیت واضح بدی
تعلیل اشکال کتابها * اشارت که ز طبعش دشوار روزگار بود و ابیات شاعران ملا اثر احوال شان و ما وراء آن
منظم بود احوال اماثل و اوساط و اجوبه حکم و طرس اجابت یعلا بی عراق بود از ندیمان مجلس مخصوص حال
سلطان ابو سعید خان کرمان عاقبت محبا و بعد کاری کوار دارد الوای عالم مخلد بر آورد اگرچه دیوانش
متداول گشته شعرش از و رده چند ابیات بر متصاحبان بیت احسنی و لختی القاب بیت و اند جهان
که نیست اینم پیمبران * نو باوه و جوی از باغ حسنت * در بوستان فضل بهار معانیم * بر سرو سرفراز
کرده سرنوشت * بر اوج کمال هنر بیشتر مرحله * کمتر جنیبه مرکب هوا رتبه عرش * در پای زنان لؤلؤ شهوار
کشت * در اصل من چه دیگر فرخنده اختر است * کو مغلطم نقد شعر و صیه پاک است * گر گنج نظم و نثر دلم را توانگر است
چو من باغ شد حسد دشمنم * تا کار طوطیان ضمیر جو بیت * مرلبه بود این قند کی کین نمدرک * مردم
در محنتی می افکند * عنکبوت اندیشه را تا اسانماء از بوای لعم اوامی می شد * و نی بیدار لحت عور *
درها و اندوه این چند * نیست کس را که همه انسانیت * هر کو را جانشینی میکند * کوی و ولایت
مانده * هر که نی چرخ دولابی * گرچه اوج بلند حاصلش * که نکو نشاری ضحی ابی بوی * می ابد
جهو او عرش کرده * چو یک داستان نجات کرده * و اندر خم زلفها اکر الوش * خلق و نخست خالش بیس
کرده * تا بتواند نگار دلبر جوی * معشوق زیبا و بی غم جوی * لیکن چه با قنی سه دل بر گرفته
و رها سکر دیگر می جوی بهاء الدین شاعریست که نزد جها نظم و کالای سخن همگنان بیفدد و بی بها
بوده و کلامش که در صورت از عبر و در معنی انکو هر کرو برده تمام نشد گر بت حرج و کیمیا است هر سینه
محکم ظلمت بر این دو رباعی اکتفا کرده شد رباعی ان جیم الله بن بحار ابس * همچون منی بار غوان
اسن * نی غلط که باده از غایت لطف * ابیست که آتش روان است * ازلف تو ابنوه تا بار آن
تا برده زد ازکلرادان سر بر کار بغشه خوش نمود بنفشه * خطی که نهادند بر این ماه اد سر عماد الدین
در عصر خود عماد شاعران نظم و نثر بود و شعری در غایت جودت انشا میکرده این رباعی از نتایج طبع اوست

رباعی دیدیم که چرخ هر کجا آزار بیست * درد دل ما بس است تکرار بیست * از بهر خدا خیت کال از تار کم
بردار که بیش ازین عدد بود عبید زاکانی با وفور فضیلت در طیبت و مزاح نظیر و عدیل نداشته اهل انس
نسخ مسطورات دولتشاه در تذکره خود آورده که عبید الله رساله در علم معانی بنام ابو اسحق انجو تصنیف کرده
بگذراند می خواست که انعامی بکرده بعضی گفته مثنوی شده همان نوع نثر ملا گذرد درانیه ادراک
نیست لاجرم ترک اراده کرده این قطعه انشا نمود بیت ای خواجه مکن تا بتوانی طلب علم * کاندر طلب راتب
هر روزه بمانی * رو مسخرگی پیشه کن و مطربی آموز * تا داد خود از کهتر و مهتر بستانی * و این عبید را کتابها
بر اطلاقیت بسیار است * نو رسید از سخنش بیت تا زبر بستان رسید کوکبه نوبهار * ساقی گلرخ بیار باده گلگون شعار
زان می چون لعل ناب کز مدد آن مدام * عشق بود بر دوام عمر تو چون کوه * همدم بزم و بیت مونس شاه و گدا
با همه کس مهربان با همه کس سازگار * شیفته دلپذیر دلشده با کرم * خیزد و راد سنگدل غمزده غمگسار
قاضی امیر سود فاکور نقشبند * باصفت نور بخش ساطعه کون * و که چه زیبو زیب لب و وان *
میرزا شرف جهان در درج وقد کو هر برج قاضی جهانست که قریب بیست سال از ممالک
ملک شمال شاه طهماسب صفوی در کف کفایت و قبضه تمکین او بود کامران وفات فرمودند
یکی مجاری همراه بود که ابو نصر حسن بادشاه فردیع هر روز تمام اصحاب وی و بدانند نو ملکت و میرزا شرف جهان
جهان شرف و نسب جهان بود طبع مشکل کشایش از فنون فضایل وافی و ذات معانی و صفات اش باستان کمال
مصنف و فصاحت جهانی بود از جواهر نظمش چون صدف فلانی بر دو سرافراز و از لالی نثرش عرصه خاک
جواهر اندوز بیت مگر بر قلمش بود پای ذوالقرنین * که می سپرد بظلمت جواهر دوش جون لالی جان
اوصاف ذات و مکارم اطوار صفات شمایل و عموم الطاف وی از آن بیشتر است که در صفت تقریر
فقیر جای گیرد و لهذا از آن درگذشته شروع در ذکر مطالب نمود و لادتش در صبح جهان بتیر مسجد تم
الاول نهصد و سی داده و شام یکشنبه هفتم ذی القعده نهصد و شصت و نه و فات فرموده آه آه شرف
جهان شد ناریخت و حین محتضر غزلی گفته این ابیات از انجمل است بیت رفتیم و این سرا بغیر عم
گذاشتیم * دنیا و محتلش همه را هم گذاشتیم * عقبی ودلم بر سر کوئی تو خود دل * صد ستان دمی بی غم
گذاشتیم * دادیم سرراه سکان تو چون شرف * و سیم صافان مرده عالم گذاشتیم * این ابیات منتخب هم از اوست

اوراق گل ز حرف فنا ساده یافتم ، بر حال بلبلان چمن خون گریستم ، کل هما بر که بی حرف نیست از دهر فکوش ودیدم
دل مرغان چمن زیبا نشست ، چون بچه کنم نثر فی انتها دو صلاو روزگار گریم بوصا جهان کنم ، شادی شواند که بهر دل
مرزای تار بسکه شکست ارث در انجام تو دولم و خلف الصدق امیر صدرالدین محمد که از آبا و اجداد بر شموع
نیکنامی و شرف داشته بشرط قابلیت اقران و امثال ممتاز و مستثنی است خصوص در علم موسیقی و ادوار که در
آنها از نسخ جهان بهاله آنکه تماما کشته چند نقش و کار از او در صفحه روزگار بیادگار مسطور است
و در اوار آن تصنیفات اشتغال بمن نقد نقش نغمات طبع و شکوه عبارت ، چون زخلق او بر بلند شد شور
مشکین فکر چون زخلق او و سخن کوتهی نشکر لبان قاضی روح الله برادر قاضی جهان با وفور دانش و کمالات و
فضیلت رای صدر بحر در قزوین مشهور است و ملجاء صغار و کبار بود و کاهی لطف طبع بر امتحان می آمد
که این اشعار از کان خاطر تمیز آن الدنیه بیرون آورد : مراست عمر چون چشم نشکبار تو چه خون
دل که مر انیست در کنار از تو میرزا قوام الدین حسین المخاطب با صحبت اصفهان فرست فکار روان و فضایل نفسانی
اتصاف داشت ، از او لاد محمد امجاد و قمر هر جند که کمال فضل و مکمل فهم بخت که همکنان لطف ذی اعتراف
نموا ازو ربا خاطر اعتراف میداشت بود و علو نعت و منزلت چه که بزرگان زمان بعنایت و اعانت آن محتاج
بوده و کافر از منجا خویش بیشتر میکند و ادراک خود طلبیا اندیشه در آید هوجه ذات به خاطر نرجیح
کشان نما بحضی صورت بست که نقش بفاد را ربود هر که بعمر و نقض چون بختم رسیده بروی رسم عین
الحیات کشته چون ماهی لباس لباس حباب پوشیده ایکه عمر و سر میکرد و نکار کرد : انجا که شیوه زبان کلک
مجلس خطلبان معتبر دم در کشد محض اطاعت دارد و قضا بصحیح تحریر و انجا در عنوان آوازه من
ما لوف آمد چه شوهند و سلاطین کردند حضرت شاهنشاهی او انیکو مستعد مناسبت اخلاص و حلقه عبود
از در بدربر نرفت شد تا نا بدامنصب بعض انعکاس و ایجاد عنایت فرموده و پیران نکه تیر عقدت ای شاه
نسبت اطاعت علی بخشی بیکی بسمت منصب بر فرق همکنان بخشی گری تو مفوض گردید او من حیث الاستقلال
بدانه مهم دل فرمود هر بعد نامات در سریحی و اسباب مملکت از اختلال احوال بکمر بسته بود سر انان کنخود
از نسل کش منتهی لشکر بود و انواع فنون و عقار و خراج شد بسر رسید و کرد بکیر سر افغانان که در بر
حلال آباد و بنیاد و سر زنانه تا نکابان شده بود و منه سیاه از اجماعت اطعمه موران فلک درآمدند
وجنگ

ورقلم چهارم

جنگ از نشان و آنکه هر یک سپهر ابراهیم الخاق تمیز بدست آورده معتاد بود و همچنین منصب داد
عظمی سکنت و با اطلاع ارجاع مهمات و تخویل مسکن دید نا خلعت و نوازش سر فراز و قابلیش چنان امداد از کار
راست و بی طمع و به نسبت صلاح تمام العهده بابرقلی و منزلش از اشباه و اقران در گذشت که بیماران کفنا
کشتی کوهر و کر بیضه کجا عبارت امضی و فن استبداد و استقلال او در امور مملکت و معتمد بر حسابهای
و وفور دقایق بود مهمات بادیر انکه اندیشه بکنه آن راه نیابد با فکرت بعضی ایشان محیط شود
جمله ابواب و وقایع علت منسوب فلک بد فطرت حجه نالف مبنا ، هر چند بدو لا و بی شری بود انهایی ارباب
دانش و بینش آفکنده مستغنی از اشعار است اما بنا بر التزام انجمن تذکره قوم قلم شکسته رقم کرده بیت

باید صفا و رو نور دیگر هر آینه	از عشق یار حسن و رنگ دیگر آینه
باشد برای فتنه صحبت گره هست	
دست جور یار تو در محشر آینه	صورت هزار لذات شاید حفظ تو
بعد از زوال اصل نماید دل آینه	بی جامه دیدن اگر از ابنه وکنی
بند بر که صورت خصمیت دل آینه	مستغنی است دل ای تو از فیض جوشن
جمشید جام دارد و اسکندر آینه	مسلک اگر محال عشق بوجود نیست
علت فیض عام حسن جاری ز آینه	چه حاجت است بر رخ جمال تو جلوه را
که منع نشود لازم نور تجلی را	دست میکده چراغ کرده و اشتغال تربت
که تا شاد دل خون کنم تسلی را	جانم امروز دوستدار نور تو شد
که جور یار تو دانش ندو مردانه شو	جعفر مر تو نه بر عم تو بحرمت امید
که دو سنان از تو بحر غریبانه شو	خوش در آمدن بادی د بسیار
ازو در شهادرا آمد بر وی کیاد	خون هر جا کشته کردن نهی شمشیرش
پای هر سک که در یک دشت از صیاد	از غبار شکر امد و دل ابر خوش پیکرش
کلین کلستان	در برگ و فتاد
کارم از فی تبر سید کری افتاده است	که بعد جاکه غدیابی که افتاده
خوشی تا نشو بین نو کر کرای قرنیه	که بد تو عجب طالع بری افتاده
روز کید کعبا فتا نوسید اگر کیم	از نوشت سر میکرا از دل دید کنم
ابعشق خوش دل یمن دو نهاده	بلا خطر باشم تا خم الی خبر کنم
کسی خوش حرفا خوش شراب بخود	بی غیبه که بوخوش چو کرا ابحوره
بعمدا هم بخود جنبش مجیب دادم	که سنت حادثه بر جا آفتاب بخود
تا خود تو با نازنو بکریات شد است	دنیای فراخ بر دلم تنگ شده است
ما را کنهی قابل بخشیدنیست	کویا که دلت هوس جنک شده است

تا کرد بتا دور کنشا خون ناز ، و بحیله دست بای داس تازه دو صلاکر کند با مدان دل الکریه و قام به مدار

فیض

کاهش بود از تعادش از روز بیماران دست کهی شبه عنان نکن یاری که در قید رکابش یکبار دود وانده گی
که لا ابه محرم باز او داد چشمی که تا الله بیرون از او کبرم که ز گریه چشم خون پالا کنم یاد احکیم که تا الله
عشق بو بسته دل تمنای ما است از حاصل هر دو کون یک بدنامی ما است سر چشمه خون دل همی از ما
کوه بیستی ما است کاملا مصنف خاطر شریف که نقوش حسن خلق و محاسن صورت و عنایت ذات و سلوک
صفات و لطف طبع موصوف بود و در تحصیل کمالات نفسانی و تکمیل اسباب ترکی علیه المثل و منقطع النظیر ملاقاتش
بهره و نصیب بسیار مقالات بهر معنی سخن با اکثر از علو منزلت او به هر منکر نه انما السعد خوی در حق ما بر
ذات شریف رسیده که هیچ از سعادت نوع تحفه ای از لطف طبع او لطفا و لم میکرد و انشا اشعار خاطر ورع
میر زاید نغایت و نکبت محفل فرزند و خوش صحبت است چون مشاهده کهمان محفل سوء و هر چیز کرنا است
هر ایشان را دلخواه از رونق میکرد و جناب مستعار آن خوش لحن و خرمی سیاه را می اورد و اگر چه در اول طبعش نوش
الله اند دولتم خوش شان امداد همکار محاوره تکیه اشعار شان انعمی کاوه میکرد چنانچه این بیت بوسط
نامی که ریش ابی و محمود هم شاه دانسته که گفته بیت رنج حافظ شیراز مانده نال بابوی بیلد را
حافظ اند متبار دست واسطی کرم سلسله نما امیر یحیی از علوم عقلی و نقلی بهره و بخشید استمداد سخن
تاریخ و سیر و فنون بدیع عصر خود جهت تیمن مرشد و بخارا نشر در این شیوه بحث بود که از ابتدا طلوع حضرت افرید
و رسالت حضرت رسول تا انتهای خانه که به نصت و ششصد و نود از وقایع هر سال که از اوایل استقصا استخراج
خبر میکرد تاریخ تولد نو اکثر سلاطین و وزرا و عظما و علما و شعرا در نه کرد است مجمعی و فضلا و شریف
و سال او کند دانی شمس بخار و بیبل دحضر ابو کتاب لب التواریخ مخصوص عصر اینه مولفات و سنن هفت
و هفت سال عمر است شد و بعد مصنفات او از عالم فانی بجهان جاودانی نقل فرمود و کامل الا الفی نوع ابیات طبیب
میکشند بیت ایکه بر لاله تو زلف سمن دامن گرد قصه شوق تو رسیده عاشق شیدا دکر علیت اسم بهار و دال
د شت جی نوید این کار را باید بصبا داد اسم نیز امیرغیاث الدین علی امروز در این سبب نبا رسیده و فضل
معلم و حفظ نصیب از ان مخصوص و در تاریخ دانی و حسن خط و در بیکو صفات اهمال نظیر ندارد قاضی حسن
نامی مصنف ذات محاسن صفات و اخلاق حمیده و اطوار پسندیده موصوف بود سالها تا منظور نظر عنایت
ان شاه هشتانی بود لطف خسارت مختروم باهم است قاضی جهت معانی را بعنان مصاحبت سر جم کرده داده این نو

ابیات صکو میل بیت سر چشمی که ز کور نبه رشتی یا کی چه بی جانان خوش چشم با عزیزی بر پو وطا
و لطف خطه آن انصار داشت همینا حبیب بود است و چند نسخه تصنیف تالیف نموده مشتمل کل جمل و جمعه و
مجمع العشاق و مطلع ناظر او این بیت تیمن او است بیت من همین نخواهد ز جانان بهر سیاه شمی دو داغ
خویش شد و دل نامیم سیاه امیر عمر عزیز قضا تمیز اند بار بود و طبعش نظم اشعار و ذات او موافقت
تمام داشت چنانچه دو فن او را معما و شعر نیکو فشانده مدتها از مجلسیان و مخصوصان میرزا شاه جهان مبر بسته
و معتبر شریف شده این علی سیاه و کفته بیت ابر اندازه اهل و کار روان عشق و ای بسا الهاب بیکران
عشق در بوعث و سجده بلا رسید که ابر اختر ندانستم اما عشق دربی همان که خبر ندارند هر کس تمام
از ره دیدن او وقت ره یکسان عشق بر لب شد نیر فن انجام جهره و هم سرم است جان ناتوان عشق
از ذوق نیر آورد بیت بر سر من بت من ناوه بجو کنی چشم دارم که ز محرم و جس یاد کنی باز از تمام
کلی سبیل فکر است بیت خاطر خاطر مجیب دل آزار است قاضی احمد غفاری از فرزندان امام نجم الدین عبد الغفار
حاوی است که مجمل از احوالش نوشته آمد و از این سلسله مرد نیکو و قریب صاحب اعتبار بیرون آمد و قاضی احمد فاضل
و مورخ و خوش طبیعت بود و کتاب نگارستان که در این عصر نموده چنانچه مجموعه از حکایات تاریخ نگار
بیان نیامده جمع کرده او ست و انیس جهان آراکه تصنیف کرده و ذکر سلاطین در آن نسخه بیان
درج نموده او و همه تاریخ عمر شعر مجاز کرده بعض معاوه دو سه بیت ابیات تحصیل و هم قریب دستش از دامن
اهل کوتاه گشته ره بجانب مطالعه او در نعمت از این بیت شعری که جامع نسخه هاست بنا بر التزام نوشته
آمد بیت بس از عمری نشسته کرده می دیدم آن بدخو مزه میزنم دو رخش ترسم که تا که نیش بر خبرم شاه عالم
قمی با لطف طبع و حسن خط و فرط فضل مخصوص بود خلف الصدق مولانا عزیز الله است که آثار
فضیلتش بر شجاع تابان بود و طایفه سبیله در قزوین از سالکین شیخ نورالدین محمد اسد الله
که سبب دکر با قی مولانا عزیز الله در آخر باعمر نعمت که نه و بین آن تارک شد بعضی سبب ترک آن
بر سبیل نجوا داد که استاد شمال الکه در حوادث شعر را از من بهتر میگوید مولانا شرم می اید که شعر را گفته
تا بنام من شود ره دهکی بوده و در آن عصر لوای شاعری می افراشت و مولانا عزیز الله این نوع اشعار
کام منصب طهمی اورده بیت خط که بر عارض خوبان جفاکار بود خط آزادی عشاق و وفادار بود

کرها شدن بی شکن نمان: درد هر شعله اثر به از آن: و نشاط فاتحی به شعر هموار می‌گفته این ابیات که در
مدت ثبات و ارشد عمر اوراست بیت افراط ننگ عالم حیرانی آورد: حیرانی و هزار پریشانی آورد: تا صبح عکوکر ثبات خورد
ترک باده کنم کاری چرا کنم که پشیمانی آورد: و این رباعی نیز هم اوراست: عاشق که بلا عاشق و دیوانه بود
مغلوب مراد و مطلب مقصد اوست: زاین قدم از طعنه غم نکشد: تا شرطه باد آن کند اندر روی
مولانا ادهم در رسالات اهل انشا منتظم می‌بود و اکثر خطوط را در غایت خوبی تحریر می‌نمود این مطلع از نتایج طبع اوست
که در مدح ... اصفهانی گفته بیت بینا هست لطف لشکر کش و نصرت یزدان: ... عرض و طول
لشکرت واقف نشد و این دو بیت نیز هم اوراست: غم غریبی اندوه بیکران ما: چنان که داخت که کوی غم
جان ما: چنان ضعیف از شدت هجران: که هست نیست ندیک خویشتن کران ما ملال ملک نوی از آن
فهم و کمال و ... در عالم ... از اشعار این جمله ... این ابیات که در مجموعه قسمت تحریر یافته
بیت زندگو شوی دو از ظلم بیرون تا خاک: چشمها سرخ و کرده بمال سرکه: یکجو ... کوی ... نفعه سیر
کر شکمسا ... بنا کند: بلت و در وطن خویش غم هر کز کو ... رو و چو بدیا کردم
مجبالو خانوی توهر سبب ... گردد: که تو خانوی ... باشی و از کدی کرخ خانم مولانا اسماعیل بخشی به فطرت فهم و حسن
فرحت مخصوص گشته و از مستعدان زمان خود بوده و شعری هموار می‌گفته این دو بیت از آن جمله است بیت بر کی
با دستشدی از نظر هر که که تا از نیکی ... کر و نتو: شکایت نبود خاطر واز برخود: چو نظر
در تو ... غیر جانت تو اکرم میر محمد ... طلال ... وحسن فهم اتصاف داشت بسیار اشعار خوب و خوش ... محبت
و نیکو صحبت بوده و ابتدا با مر مجموعه ... اشتغال داشت از ثانی الحال ... مصاحبت ... ماروبه کار ... آن علی
فراغت خوش ... کذران ... و شعر را در غایت خوبی انشا می‌نمود این بیت از نتایج طبع ... ح خوطر ... ساس
مراقد بیت طرزی شکل تو بر صورت انسا ... نما: بدان اندام تا خوش ... اشتران ... نما اکر چه
ما فرزند ادرا سکوی: تو میکونی و لیکن او بفرزند ... نما: عمران ... بیش ... اشعار نا ... خودرا
و کربه ... بده بد هز ... نما: بد انصوت اکر ... کند ... خطر بتو ... خران سا و جی ... بدر
با لان نما اسیلات ... بلطف طبع شکسته خاطر و کریم هنگامه سروری بوده و در ... بنادی و ابتهاج
میکند ... مدام مراد دل ... که بایاران صحبت ... مشغول ... خاطر اسکر یاد دوستی الفت کنند

آگرچه سخنانی نجه اندیشه اثر سعت و ثمین و در دختا بوستان خاطر خالی از رطب و یا بس نیشد
اما آنچه بکمال رسیده دو سه بیت از خود خوانده شد هنگام معانی با شوق از لفظ محبوب چنانچه از آن
ابیات همه مستفاد می‌گردید بیت بیا تا سبب کی عشق و دیده و اکنون: بدانچه مرده‌اند بغمش تماشا کنی
بخشر نام شهیدان دوستی الا شد بر خیز خونم و نام بحشر الاکن: دلم کجا هست شدت ملامت نیم منکری
نه بند سخت شد که صبا شی نی کرد: من نگار یکیادم که باد آن دهد: که بار غمها حکر بر کنار داشتی
هواری بند شکستم نیازی مندیم: میکرد شرب بوسه‌ام و خود نشدیم: دوست دادم من او را کرچه دشمنست
دشمنست اما ندید آنش دشمن دشمنست: غم رو نو باغ و بوستان دل ماست: هم آتش و هم مینه داغ دل ماست
موجان چراغ و افتابی داود: ما تیم و همین غم که چراغ دل ماست: ابلطف تو داد طبع شادی عمرا
ذو دوذکرات از تو دل خرم: عالم شد محتاج تو اندرون شب است: در کار تو اند و زون شب ماه لوحرا
طبعی تو اکر امروزم میجوشد: دست است تا اکر او ارم میجوشد: قربان کف چه افتاب کرم: کز کر می تو بخشش
و کرم میجوشد مولانا مراد لسبادر روی و بخت بوده هرچه برزبانش میگذشت الشعر بعمل می آورد مکنو
والی تهیعوات را مسلکرده بود مولانا از تیر طبیب گفته بیت بر یکی کوز خاطر را و خلق شاد شد منهم
چه بارسیلک کردی سبک کن بار کرانی هم: هفته نکذشت که همان شخص را بقتل آورده محبی ابن یذ
خان که یکی از امرای قزلباش بود مولانا را بتقریب بخانه برد مکتوب نا او را دعای بد کرده در همان
روز که بدست هم تو را بقتل رسید و این تاریخ را در حق مولانا سعید که بجهت مولانا تمام نموده گفته
رباعی ابو لوای از کبر دماغ کند: هرکه که کند بر تو سکوا این بند: جند حرکت بکن که از کوی ما
معکوس شود که سرتیه پا زنند: این دو بیت نیز هم اوراست نظم هر کس مکلا شد برراه سلامت تا پای سلامت
زده بر سنک ملامت بعمری بصومعه شیخ نشستیم: جز غیبت رندان نشنیدیم کرامت سید نور الله تبار
منوع و مهنر کاتو و محکم اوست شعری میگفت از جمله ابیات نشکر که شوکام من از لعل حاصل: است مرا
طالع سخن ابست خوش دل خواجکی بلطف طبع حسن رخسار مخصوص بوده هموار نکاشتن و حکایات نکین
بر لوح ...منشکا این غزل از دواوین او بیت شوخی که از حفا دل اهل هنر شکست کفتم که نشکند
دلها بتیر شکست تنها نه من شکسته دل اندر سته: دلهای عاشقان همه زلین هکله شکست صد دل از

بدیع جلوه گرفته بود؛ طوطی عشق آمد در یکدگر شکست؛ نتوان بیان در شکر بیان این قصه فن؛ به همان که در فضا
و قفس شکست؛ حالی بشهر عشق بیکجو نمی خرند؛ اهل دکان برند که بازار [illegible] شکست ملا نصیری بود
طبع سلیم و فهم مستقیم موصوف بود شاعری نازک نام است و شعر خوب میگفت خاطر عام او دو بیت از آن جمله است بیت
جای ما بر خاک تر کلخن خوب؛ کیست تا ما که زخون پا لکند دیر ما؛ سرکوی یار حصن حرم کعبه ماند که هر طرف
کوی و بتوان تماشا کردن فروغی عطار شاعری است که بفروغ خیال همت مصابیح خاطر داد روشنی بخشند و بعطر
اندیشه دماغ طبع طلبه عطا کرد امداد نمود دانش همین یک بیت بخاطر بود ثبت افتاد نظم در فراق زان
[illegible] کارت [illegible] چند با فکر آن تماشا جنبی از شاعران مشهور است و اشعارش مستحسن
ارباب فهم و شعور است دو بیت از آن جمله است بیت تا چند مستی ابکرم صبح بو خواب؛ خون دل بیار که مشتاق تو شد
[illegible] جان بپات نشود که روز [illegible]؛ از اکثر کسی سوال [illegible] کند کاکا اگرچه از مرضعت کتب
[illegible] نمانده اند اسلاف اهل دل [illegible] داشته و شعری در غایت عذوبت انشا میکرده ابیدی و بین الجمهور زنده
[illegible] بیت چو کم بطاقتی سوی کم اندازد نظر؛ هرکه بیند جنبش کند بحالش [illegible]؛ بوالهوس را ذوق
از سر [illegible] سوی اعشق؛ [illegible] که [illegible] غنچه [illegible] حافظ صاحب زبان [illegible] اشعار لسان
داده [illegible] و [illegible] که طبیب [illegible] چند کعبه و آن زن حافظ طلب داشته فرمود تا محاسنش را
[illegible] کرده که [illegible] و حافظ بعد از خلاصی غزلی گفته که این ابیات از آن جمله
بیت [illegible] چند که ناله؛ خون خاطری که [illegible]؛ [illegible] جو هوا [illegible]
غم هوس [illegible]؛ [illegible] هرا بکوی و [illegible]؛ [illegible]
و [illegible] که از لطیف طبعان [illegible] بود و [illegible] اطلاع یافت این دو بیت در زبان انشا نمود بیت حافظ
[illegible] چنین دم [illegible]؛ آن دهن که [illegible] هیچ؛ عمر [illegible] هیچ [illegible]؛ که [illegible]
به [illegible] حافظ [illegible] بیت [illegible] شاعران [illegible]؛ هم حافظ
[illegible] الفاظ و [illegible]؛ هرچه [illegible] کند [illegible]؛ [illegible] که [illegible] نکو کنند محمد
شریف اهلیت داد و نظم اشعار [illegible] و [illegible] بیت دو [illegible] کمان [illegible]
داند [illegible] که [illegible]؛ افسوس که [illegible]؛ [illegible] دلست

بدان کنبه کش و [illegible] ملازم [illegible] که او [illegible] ای [illegible]
و [illegible] محبت [illegible] کافیه [illegible] کو با [illegible] زاکار [illegible] سخن [illegible]
[illegible] طبع [illegible] طلب [illegible] و [illegible] سلطان لوند با وجود [illegible]
[illegible] دارد و [illegible] غلط کرد لواز قضا [illegible] مراورا بیت [illegible]
درد عشق است که عاجز کند [illegible]؛ نظام الدین [illegible] طرفی و هرزه گوی [illegible] مخلوط [illegible]
[illegible] طبیعت [illegible] و [illegible] شعر [illegible] و این دو بیت از آن جمله است بیت [illegible] همه شب کرده
[illegible] میکنم [illegible]؛ با حسرت [illegible] خواب [illegible]؛ دیدم که [illegible]
میکنم ملا نامکام [illegible] سخت [illegible] این بیت [illegible] گلگون [illegible]
چون کشته [illegible] بند امجد از [illegible] است [illegible] همت [illegible]
[illegible] که [illegible] تمام [illegible] بعضی [illegible] کرده
[illegible] و [illegible] خواجه [illegible] ولایت [illegible] خوب
از [illegible] ابو بکر طاهر [illegible] کبار مشایخ بود [illegible] که حقیقت [illegible]
[illegible] که عالم [illegible] حقیقت [illegible] که در این راه [illegible]
که [illegible] آنچه گفته [illegible] آنچه گفته [illegible] کمال الدین ابو بکر
[illegible] سلطان [illegible] سلطان
[illegible] و نظام الدین سعد الدین که [illegible]
[illegible] سعد الدوله [illegible] که [illegible] جلیل المرتبه [illegible] خان [illegible]
[illegible] اثیر الدین فاضلی بود که از [illegible]
کند [illegible] بیت [illegible] خورشید
[illegible] کتاب [illegible] حکمت و [illegible]
که [illegible] اشعار [illegible]
از [illegible] بیت [illegible] محرم [illegible] جهان [illegible]

ماهر چو کشد تا رباب بی تو کشم باز غنا تا کی مدد نفس بیاموز کنم حلقی و محو خون غم اندیش کنم
من بعد برانم که بیفروزم فلات تو که نتیب امروز شبی و کنم رفیع الدین در رسالت نظم علما انتظام داشته
و هوای نظم با الفت تمام داشته بر رخ او روزگار منکر امثال قابلیت و در رسالت انصاف او میت چنانچه در کی
از فضلا به خود اظهار ی بالکرم مسکوی بیت داده آرو روزگار هم از نظر دولت ، از فن عقل و نقل نصیبی تو کرم
بیرون ز فرط عزت نفس و کمال فضل ، چون بیان منکری به تو عیب نکنم ، در تاریخ کز نوب آمده که از علما و تقوی
کسی که مجلس غازان خان بمرتبه از مواید احسان و انعام مخصوص و مجری بود مولانا رفیع الدین بوده اما
در غایت عزلت و خرسندی کار استغنا از نعمت خواست بر کرم ما بر سر بود و از مکارم تنعم و لوازم جهان فانی
منقطع ساحلی وادی عالم جاه و پای تمکین و مولانا شعر خوانده جمع کرده و لوح تمام ذات و مادام که رضا
بی تو شود دست حلقه عمر ترتیب بود و صاحب نمد که نقش بد سبحان اجل برده نکرد به همه کس مصروف بدان
مبکست این ابیات که از ایام جوانی در تعمیم کلام او دلکش تراست موجود است بیت زلف هشتر افتاده که هر حلقه
مو تا زمین جان و فراز لعل لب تو خندید ، اشکی بر زرده خون دل مرا کی مکن آمد و که با خود دل انجمن
کونی که مهر زاین سپهر بدی ما ، نهاده بر سر زمین هیچ ماند چراغ بخت من ابتو بخش مهر افروزد نور
فرهنگ بلطف است سر بسر و روی ، ترکی که چهار انجم جلوه کرد ، مه بکند لب هر شب کرد یارب که سبب
جنگم خط یاد ای لب صورت او کرد ، خالیست بر لب مهوش افتاده خوش صراحی باید خوش جوی
مهرکه از مسالک مخی باده یا طرح ابی که حکایت آتش بار گیسو مه کرد نور روی یا زلف تو کز سنبل
لا فحشا کلر رخ تو بپوشی و با فکن سیما افتد تو این سخن یا باید ، در حلوه است با شو به نگ
فاش عیان تو مردان زمانه قلندر بار یجان دزد تو قلتبا شو او که زمانه عکس زادم من ای عشق
بتان زبان نکرد زاده من تا شی و دلشاد بنیم نفس کوتی بر ای رخ و غم زادم من جمال الدین شاعر عمرو
فرخت بود و جمال انصار از بلغا استعارات و نیت و نفیس میگذرد از اشعار انجه بنظر آمده ابن رباعی است
رباعی صبح ابیاتی کان تنم این شیشه تا ملم و تنابر بر سنگ تنیم ، دست از اسلاف دوانخود باز کشیم
دیدن در انو حلقه جنبان تنم زکی بخط صاحبه وادی اوصاف انسانی موصوف بود همیشه در هرات بغشت
امر معرفت و طی سلوک سیما شده حکم لطف طبع و استحضار کاه کاه یا غزل یا رباعی کفتی این منظوم از آثار حملة

رباعی سرکشته ساخت اهل چشمت غزالی ، نور دیده کز اتش رخ تو لاله ، از باد درافتد آنکه سفید دلی
خم دستت سال آنکه بنگر بر زبان الله جان و داغ غم که تکد اید و ی تنها مرا ، هر جا بی او نشستم مکیند سیدی ز شهر تا را دی
رخت نسیم دیار و قامت خوش دیار زیب ، چنان دلبران یار بر شعر الرنج نسیما ایش که کرد او هم ید ز م بی سوز د
ما عاشقیم رشته عشق بس نیست ، عشوه و مرحبا هست د کی هر چه نیست ، ساخ جام عشق غم است
خوش است ، هستی با بنت مه گو کرد این زاد مست نیست ، صدر تحف است ایند هر رخ که هست عجب اینکه
هیچ تنب متنبه درد یا عدا انجو بنوا ز نیست ، رو انجا که کسی بکسی کار نیست ، شمع بنمای بن راکوی
وکر شه حکیم در بجنبه که دیده دولت بهار ی نیست ، مجو که او چه اگر آید لحظا رخ دل تیره این شاکند انقضا
رود مذهبی باخود هر ادکی کی کسی نظمی و لا تنسیان مهر او طبیعی خط اصنا تا فقه فرماد است در بد
حال بحر صاحب ایتام فکی کشته بنای اشبار راه و لایت تعمیر بدحق ش برخاست خوانند کامل افتاد عمرها
دراز قدما بیفروزد بلبل این نمکد در کرد به از خوان کرم و مانده نعم حلقا تا ابد امتحان بهره سنه کشت جو حنا
مرتبی بدال القرن استغال مخود منظور نظر خواتم اعظم و لادا امجاد کی دیده مضامین بنام نامی اید بانید بتشر نظم
کشید از الجمله مشهور و شنیده نامه رعنا که بنام نامی حجت و فخر نام خاقان اعظم کو کلنا تس ریب خجسته یید رفته
و دیگری حسن ابن یوسف است که با سیم سای تو محمد در زینت محل کرده که از ابیات حرکان ان کار و نقل کرد آن
کال است بیت خزانی شوخ جنگی لبو آیی ، بو حاد خوبی به حضرتا جبینش مطلع صبح الهی ، شب شمع فروغ صبحگاه
بچشم علاوه و آن تنکر لب تنها این بخش تا دلب ، زنیغ غمزه اش صلح یاره جدا هر آن سو ترش
نظاره نکاه غمزه انکو خطا کرده بر کر همین تیز تاز ، زرشکین سنبل هر قشانش عبیر طرفه انخوش
دهانش کرده تنگ چجو را ، برو م بسته و کفنکو ، دهانش مرکز اما سخنگوی ، زنخ و بر دو هم زنخ کوی
رخش یکمرکه دو ستر علاج ، بر رفتار بار ابته محتاج ، کفش چو افتاب است به نور ، شعاع افتابش کنی اتو
بیاض سر جو صبحگاه است ، بتان دار اطلوح تعلیم ، تا صبح بادی بر دامان ، چراغ چرا آن داشت آنرا خوابها
چراغی کرده جا طاق محراب ، فروزانی که تکلیف هر ذره ، زرنج حصیم الله سبب ، دوماه نوشدت بالکد بر حصن
زبیبا طاقه آن تا حبین ، زرشک جو سم لقو حین ، بلطف غنچه سوسن دو جا نمی ، زبان دکام لب لب ابها
بجز انجیه دانی آن تنها ، ندید کس بکی انماه ، دران سو سبد رنگ سیه خود دو ، با سپه غنبت جان داد

زحمت چرخ برما نونهادی : مه و خورشید رو برو نهادی : زیمن ثانی از وی محیم . بنای نیکوئی بنای محکم
واین قصیده مناجی در اوست : کرده هستی نوبنیاد همه موزون آنجنم : خاکساره عشق تو آباد کالت نع نرکان
توام تسخیر امد باد : چون خود را از ملک سدره خته دارد دنیم : ابداده را لطف داده همه کس : حاصل تو مقصود دو
مراد همه کس : جمع آدم را اعتماد کرشد ای بر کرم تو اعتماد همه کس نجات محنت شهری با نام و نشان بوده واز ایشان
بانیکان همت بنای انکها نشر خون لبیب کار اشغال اخراب کرده بی بیکر بجال الاصل با زنیامد لحال تهری
کوچک و نشانه دو اردو سموات سبک مایل آلت اصل بعض از ان کار دیر و خرنفیز از آن اسب حصوصی بود ندی
وصوم تمشی و اندر موسم انجه بنظر امد ذکر شد و ایشان نیعم مه اخی فرج مرید شیخ ابو العباس نهاوند بود
ودر الباب انصل بجاو هست السنبار فیه و غیر کی و در ان حالات او و ده الله که پیر اکرم بود که هرگاه جمعی از
مهمانان بخانقاه شیخ امدی آن کرمه بعد هریان ذات با مال کردی که خانقاه به انکی بات کاسه
آب و دیگ کردی بکری و نعلیم ایشان بر عید با نکها وی بکن نهاد بود تعجب کردندی انکر بعضی از ان جماعت را امد
و کیلات بی یکمسکردند انکه سبکی ان ایشان بود کرده چو تفحص کردند وی از دین بکار بود کو بند و کفخادم مطبخ
منعدارست سپرد و پیدا کرده بود که برای اصحاب شیخ بر بخ بزدنا گاه ما دری ندا داده دیگ کار دیگ بالشفا دکردها ان ابد
کرم دیات میکنند و نان میکرد و اضطراب سینه و خادم بجوان او ان صعب غافل بود وی ایدمی کرد و دو دیمی انداخت
خادم نجوحه منتبه شد کرمه خورد اودبان نداد و بروجوش بر و بجا بر بخشند مادری سلطان هر شهر فرمود
که بچوان کربه خود فدای دیوان ما کرد و برای تو فرکنند زبان لی ساز ندکوینکه اکحال قبران کوفه ظاهر است و کرم
زیارت میکنند خواجه صدر الدین احمد قاضی زاده کان از ولایت و اعمال اسکو طغاجار بود وی و ورز
و سماحت و سخاوت و رقم نیح بر کادم صادری و حاتم کشید و هرچه بدرش امد وجه زیارت و علما و بجا
و فضلا مصروف شادی و مسئله همه ساعت خبرات و مبرات میکرانست چنانکه یکی از شعرا دانو لاقطعه
در مدح او گفته بیت ببنه صدر نوا شده آفاق : که صدر نامور و هنر کسی کو چه اند که ما نیند مثل
جو بی ند یجو خالت راه بکساکو هر زند : اکر ضعف بیمه کردن : بنامو ندا و صدر طغاجار بیم بر کمت احمد
بر بود یکاه سر بکانی پیچ خراحضر : چون کیخانو بر سر سلطنت نشست خواجه صدر الدین احمد را بعد از عصیا
دیوان و صدیر جهان مخصوص فرمود و انعام الغما دنیز و طوف و کوبکه و بکنو بان لشکر را منصب داده و فرمود

اقبالش

اقالیم چهارم

اقبالش در انفاد امور و علو شان و مزید اقتدار و کمال اختیار و رواج ترقی رفعت نهاد و فتوح جمعی از یک روز نما
بر لوح خاطر ایلخان نکاشتند که صاحب دیوان اموال را جمعه کنار از خود غصب میکند و ان با دشاه آفتاب عظمت
ان سخن را نادیده نشنود و کرده نبار کی حکم بر لیغ نفاذ یافت که از کنابت امیر نامه صد و نظر بصیر و کف کفایت
صدر جهان با شد و نظام اختیار دیوان را ببعضا فرمان او نوا و صد جهان زمین خدمت بوسید از مجلس برون
امد و بتد کها کرم از ان برپا اب شان فتها و بعد چند روز نعمت و شغل خود را خان زکنار اجماعت دیکد نشد قطب
الدین احمد برادر صدر جهان بود در شاعری کیخانو اقضی القضاة و تولیت موقوفات ممالک بر وی تعلق
داشت و کیخانو خان سخت ز بن اولاد هلاکو خان بود و سالها سلطنت و پادشاهی کرده قاضی نظام الدین با فراط
فضل و کمال و بیش شعر یحال شد بر شاه و انکبیرد انسان بن ناعم اورا رهبا داد فرمود که بود حکم کار مکرر
بن و فت که ما بکار دار حواجار مکرر ناخدا نرم شبه : تشریف ها بی شاد آخر کمال الدین از رضا
کمال ان نمکا زبتی اما انبکه دیدم عشرچه برابری بنظر نامه او و اقصیده اب در مدح خواجه نصیر الدین
طوسی و ایجنیب از المجلد بیت سرفه خلاصه عالم نصیر الدین : کر چرخ برتر است فعت هر اینها از بحر نظام
حیث نو عقل و جان : منتشر کر مجه رجحان بحر از نظا : در صدد هزار قرن نباید یکی چو تو : در شش جهت نما
زمانه هفت جهان : هر جا که رحمت مواهب بود ذره : در افتاب روشن دانش نشکار بحار و سموده و
در اول شهر سعود بود و قران معلوم اربعه کنون از هر ابتدا بفادو می ماند ولانبی بر سر سبزست و حاصل
غله و ان منسوب زیاده چه دهان و بر نوابع اره و قیر اهوخان د کوه جای بعلامت بحر و د و اسم آنست
چنانچه عادت مغل بود و بنا کرده بود دختر زن او نجات امان کوه بدانکه کرده انجا خانقاه ساخت
و انجر و دار مضافات سهند سب و در حبیو سلطان یکبر و بر راه افتاده و مو غلا و دامنه با تمام کرده کیخسر و همت
بنای ان کماشتند و اکن پیچ سال است بعد از ان سحر بر اختیار است بعد دیانچه هر چند سعی کرد نه نفع نرخ
ز شهر ادان دیجوا به هر باب بغداد اسبا کرد بنی انرا خجاپ بر سر مر بد بجو سر او و ای بند آب حوض بادة
تمنی و شیعی سکنا ایند و بر اپخته خواجه دیت و ناهموار کم و بیش تمیا و از مواضع یکی شیخ ضیاء الدین ابو النجیب
عبد القادر سهروردی که ظاهر و باطن تمام بود و نسبش در طریقت با امام احمد غزالی میرسد و از انجا
و نقلست که مرکز تربت شیخ ابو النجیب و بغداد و بغدا بل دکان قصاب است که کو سفندانا و بجزین شیخ کعب این

تحلی وسه ده

کوسفند بکشید من مرده اند گشته مضطرب از این سخن بیخود شد و بیهوش چون بهوش آمد بپای شیخ افتاد و توبه نمود و بخدمت

السالکین شیخ شهاب الدین ابو حفص عمر بن محمد البکری سهروردی از بزرگان اولیا و اتقیا و مجمع ابواب النجب

مریدان او بسیار است مشایخ بغداد بدو منتهی میشد و با ابدالان در حج عبادان برسید و در آنجا صحبت خضر رسید و شیخ

عبدالقادر گیلانی دریافت و گفته که انت آخر المشهورین بالعراق و او را تصانیف بسیار است مثل عوارف و رشف النصایح

و اعلام التقی و غیرها وی در عصر خود شیخ الشیوخ بغداد بود و ارباب طریقت از بلاد دور و نزدیک بدو آمدی و کشف

مشکل نمودندی و در کتب آمده که مستنصر خلیفه گفت که شیخ شهاب الدین در دو رکعت تمام ختم قرآن

میکند و خلیفه ... قرآن را حاضر ساخت و از صومعه بیرون آمد و در آن ساعت ختم قرآن نمود چنانچه

از شرایط قرآن ... ولادتش در شهر رجب ... و فوتش در سنه ...

اکثری از شعرا مدح وی ... چنانچه کمال الدین اسماعیل راست **بیت** ...

کما ...

... که تا ملات ...

و لعمر ... **بیت** ...

... افتاده ...

افتاده ...

... **شیخ شهاب الدین** ...

السهروردی ...

... چنانچه حکایت کنند که ...

...

...

... که از عقب ...

...

... تاریخ امام یافعی آمده که

که وی را با اعتقاد حکایات و مناقب بسیار است چون حالات ... در وقت فتوی ... گشته

... **شمس الدین** طاهر ...

عجایب چرخ اخضر ... **بیت** ...

...

... **طارم**

...

...

افتاده **مولانا علی** طارمی ... مولانا ...

...

...

...

... **بیت** ...

... **مهر و وشت** ...

... **بیت** آنکه ...

... **بیت** ...

... **سلطانیه** ...

...

...

...

...

... در آن عمارت ... شیخ علاء الدوله سمنانی

حشمنا بتی و دیگری شیخ صفی الدین اردبیلی که هر کدام در یکطرف پادشاه مسکن نموده بودند چون خوان احسان پادشاه
گسترده شد شیخ علاء الدوله بطعام مشغول نمود و شیخ صفی الدین بسیار نظر نمود بعد از فارغ شدن طعام سلطان کشف
کرده بدین گونه [illegible] هر دو عزیز [illegible] اگر این طعام حلال بود شیخ صفی الدین چرا بسیار نظر نمود
و اگر حرام بود شیخ علاء الدوله چرا بسیار تناول نمود شیخ صفی گفت که حضرت پادشاه تجرید [illegible] هر چه تناول
نمی فرمود شیخ علاء الدوله فرمود که حضرت پادشاه [illegible] کرم پادشاه
پادشاه را خوش آمد آنگاه [illegible] شیخ جمال الدین مطهر با سلطان محمد
معاصر بوده میان پادشاه [illegible] مذهب امامیه اختیار کرد و از مردم سلطانیه [illegible] نظر
آمده شاه طاهر شاه طاهر از بزرگان عصر و زمان خود بوده آبا و اجداد او در [illegible] سلاطین [illegible]
معزز و محترم بوده اند در [illegible] قزوین اقامت داشته اند چون سلطان [illegible] اتحاد پذیرفت حسب [illegible]
پادشاه [illegible] اقامت کردند و شاه طاهر در سلطانیه [illegible] علوم
بکاشان آمده [illegible] جامع [illegible] کرد [illegible]
[illegible] کرد [illegible] کرده اند
[illegible] مقام [illegible]
[illegible]
[illegible] شاه طاهر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] نظم [illegible] کوثر [illegible]

بدان

بدان [illegible] صفات حقایق [illegible]
[illegible] شارح علوم [illegible] چو [illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
درون غنچه [illegible]	چنانچه [illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible] لاله [illegible]	[illegible]	[illegible]
چرخ [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible] کعبه [illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible] آفتاب [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

معمور ملک ایران؛ بر سر [illegible] آذربایجان ولایتی است مشتمل بر بلاد معموره و قصبات مشهوره

ابنیۀ عالیات مطبوع [illegible] ابن [illegible] اسحق بن سام [illegible] که [illegible]

الاکثر مردی آذرباد نام در آذربایجان دعوی پیغمبری کرده و کسی [illegible] از اهل آن دیار [illegible] کرده متابعت کنند

او را [illegible] بر [illegible] معتقد [illegible] و او مردم را [illegible]

[illegible] و بعضی بنای آذربایجان را [illegible] آذربایجان نام [illegible] ولایت آذربایجان می‌گویند [illegible]

که هر کس [illegible] بر آن [illegible] که در کنار [illegible]

افتاده [illegible] شروان و گرجستان و آذربایجان [illegible] که چون [illegible]

[illegible] آذربایجان [illegible]

عراق عجم و موغان و گرجستان و ارمن و کردستان [illegible] طول [illegible] و عرض [illegible]

[illegible] دار الملک آذربایجان [illegible] **تبریز** معظم‌ترین شهرهای آذربایجان

[illegible] سلام [illegible] هارون الرشید [illegible] ابوجعفر منصور [illegible]

[illegible] شهر را بنا کرد و بعضی [illegible] زلزله خراب [illegible]

[illegible] المتوکل [illegible]

و گویند [illegible] زمان تا حال آن شهر از زلزله خراب [illegible] و بعضی گفته‌اند که چون [illegible] اطراف شهر

شده [illegible] زمین [illegible] که زمین [illegible] حرکت [illegible] خرابی [illegible]

[illegible] عمارت [illegible] و مدارس و اسواق و حمام [illegible]

ساخته [illegible] که [illegible] **بیت** [illegible]

[illegible]

و خواجه رشید الدین [illegible] خواجه [illegible] محمد [illegible]

و خواجه تاج الدین علیشاه [illegible] مسجد [illegible] مسجد جهانشاه

[illegible] که هر کدام [illegible] خوب [illegible]

[illegible] گویند [illegible] مهران رود که از کوه [illegible] سهند [illegible]

کمرازاب

اقلیم چهارم

که انواع نعمت [illegible] اند [illegible] سفید [illegible]

[illegible] صاحب [illegible] لطیف صاحب جمال [illegible] **بیت** شهر تبریز [illegible] چین [illegible]

اطلس [illegible] دختران طلعت [illegible] لباس [illegible]

[illegible] چنانچه [illegible]

[illegible] که چون سلطان سلیمان پادشاه [illegible] تبریز را [illegible]

[illegible] از قتل و غارت [illegible] آل عثمان [illegible] که [illegible]

مسلم کردند لشکر [illegible] تبریز [illegible]

[illegible] هر کس [illegible]

[illegible] تبریز [illegible]

و [illegible] آل عثمان [illegible] پادشاه [illegible]

[illegible] عراق عجم [illegible] ایران [illegible] شاه طهماسب [illegible] سلطان سلیمان

[illegible] صاحب سکه و خطبه [illegible] تبریز [illegible]

[illegible] چنانچه [illegible] گفته **بیت** هر کس [illegible] تبریز [illegible]

[illegible] **بیت** [illegible] که تبریز [illegible] ایران [illegible]

رباعی تبریز [illegible]

[illegible] چنانچه [illegible]

شد [illegible] از احوال [illegible] مولانا شمس الدین

ابن علی بن ملکداد تبریزی [illegible] که [illegible] مکتب [illegible] بودم که

[illegible] محمد [illegible] طعام [illegible] طعام خورده [illegible]

[illegible] و بعضی گفته‌اند که مرید شیخ رکن الدین سجاسی بوده و شیخ اوحد الدین کرمانی [illegible]

و بعضی گویند که مرید بابا کمال جندی بوده [illegible] که صحبت [illegible]

[illegible] گویند که [illegible]

تبریز

الدین کرمانی را دید پای در بسته کلیم در چه کاری گفت ماه را در طشت آب می‌بینم مولانا شمس الدین فرمود که اگر بر گردن

دملی نداری چرا در آسمان نمی‌بینی گویند که اول مولانا شمس الدین در صحبت بابا کمال جندی بود و شیخ فخر الدین

عراقی نیز به فرموده شیخ بهاء الدین زکریا در آنجا بوده است و هر فتحی و کشفی که او را دست می‌داد در لباس نظم و نثر

اظهار می‌کرد بنظر بابا کمال می‌رسانید و شیخ شمس الدین هیچ اظهار نمی‌کرد روزی بابا کمال گفت فرزند شمس

الدین از آن اسرار و حقایق که فرزند فخر الدین عراقی ظاهر می‌کند بر تو هیچ لایح نمی‌شود گفت بیش از آن

مشاهده می‌شود اما بواسطه آنکه بعضی اصطلاحات ورزیده است مر او را قدرتی است که آنها را در لباس نیکو جلوه می‌دهد و مرا آن قوت نیست

بابا کمال گفت که حق تعالی ترا مصاحبی روزی کند که معارف و حقایق اولین و آخرین را بنام تو اظهار کند و [illegible]

که مولانا شمس الدین بود در تاریخ سنه اثنین و اربعین و ستمائه در اثنای مسافرت بقونیه رسید در خان شکر

ریزان فرود آمد مولانا جلال الدین در آن زمان بتدریس علوم مشغول بود روزی با جماعتی از فضلا از مدرسه

بیرون می‌آمد از پیش خان شکر ریزان می‌گذشت مولانا شمس الدین پیش آمد و عنان مرکب مولانا

بگرفت و گفت یا امام المسلمین بایزید بزرگتر است یا حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم مولانا گفت که از هیبت آن

سوال گویا که هفت آسمان از یکدیگر جدا شد بر زمین افتاد و آتشی از باطن من بدماغ زد و از آنجا دیدم که

دودی تا ساق عرش بر آمد بعد از آن جواب دادم که مصطفی صلی الله علیه و سلم بزرگترین عالمیان است چه جای بایزید

گفت پس چه معنی دارد که مصطفی صلی الله علیه و سلم می‌فرماید ما عرفناک حق معرفتک و ابو یزید می‌گوید که سبحانی ما اعظم

شانی و انا سلطان السلاطین گفتم که ابو یزید را تشنگی از یک جرعه ساکن شد دم از سیرابی زد کوزه ادراک

او از آن پر شد و آن نور بقدر روزن خانه او بود اما مصطفی صلی الله علیه و سلم را استسقای عظیم و تشنگی در تشنگی بود و سینه

مبارکش بشرح الم نشرح لک صدرک ارض الله واسعه گشته لاجرم دم از تشنگی زد و هر روز در استدعای زیادتی قرب

بود مولانا شمس الدین نعره زد و بیفتاد و مولانا از استر فرود آمد و شاگردان را فرمود تا او را بر گرفتند و بمدرسه

بردند سر وی بر زانوی خود نهاده تا بخود آمد بعد از آن دست او بگرفت و روانه شد و مدت سه ماه در خلوت لیلا و

نهارا بصوم وصال نشستند که اصلا بیرون نیامدند و بعضی گفته‌اند که چون حضرت مولانا شمس الدین بقونیه رسید بمجلس مولانا در آمد

مولانا در کنار حوضی نشسته بود و کتابی چند پیش خود نهاده پرسید که اینها چه کتابهاست مولانا گفت که اینها را قیل و قال گویند ترا با این چکار

حضرت مولانا شمس الدین دست دراز کرد و همه کتابها را در آب انداخت مولانا بتاسف تمام گفت هی درویش چه کردی بعضی از آنها

فواید الدین من بود که دیگر یافت نمی‌شود مولانا شمس الدین دست در آب کرد و یکان یکان کتابها را بیرون آورد

که آب در هیچ یک از آنها اثر نکرده بود حضرت مولانا گفت این چه سر است مولانا شمس الدین گفت این ذوق و حال است

تو از این چه خبر داری بعد از آن با یکدیگر بصحبت بنشستند چنانکه گفته‌اند مولانا شمس الدین با حضرت مولوی

در خلوت نشسته بود شخصی [illegible] در حجره [illegible] مولانا گفت بگذار

در آن وقت هفت کس [illegible] کرده بودند [illegible] شیخ نعره زد چنانچه همه بیهوش شدند

و یکی از ایشان علاء الدین محمد فرزند مولانا بود [illegible] و چون جماعت بهوش

آمدند غیر از چند قطره خون هیچ ندیدند از آن زمان تا الان نشانی از آن سلطان معنی پیدا نشد و کان ذلک فی

شهور سنه خمس و اربعین و ستمائه و آن ناکسان در اندک زمانی هر یک ببلائی گرفتار شده هلاک شدند و علاء الدین محمد

ببلائی هم در آن ایام [illegible] مولانا [illegible] بعضی گفته‌اند که مولانا شمس الدین در جنب شیخ

الدین ولد مدفون است و قولی آنکه بدان ایشان را در چاهی انداخته بودند سلطان ولد در خواب دید که شیخ شمس الدین اشارت

کرد که در فلان چاه خفته‌ام نیم شب یاران محرم جمع کرد و او را از چاه بیرون آورد و در جای [illegible] دفن کرد و الله اعلم

شیخ محمود شبستری در حال [illegible] علوم ظاهری و باطنی بحظی تمام و نصیبی مالا کلام داشته [illegible] انتعاش

داده احوال [illegible] و گواهی صادق بر کمال او [illegible] که شیخ محمود [illegible] شیخ [illegible]

[illegible] که در بیان عشق و معشوق و عاشق [illegible]

[illegible] نظر [illegible] منکران [illegible] افتاد و چون این جواب را تمام

[illegible] که [illegible] زبان [illegible] گفتگوی [illegible]

[illegible] نعم [illegible] سال [illegible] کتبه [illegible] عشق [illegible]

[illegible] شیخ [illegible] که دل [illegible] عشق [illegible] آخر کار [illegible]

[illegible] بیت

[illegible]

[illegible]

[illegible] شیخ محمود [illegible]

مخبر بی بدیع بود سطری از آن کتاب و نظری از آن سحاب. بیت: زاد در نظر اعتبار غریب اگر دیده بگشایی عین عیب
چه بر خیزد بیت کس خبر بود لیکن دیدنا بدیع بود پر عناصر چون تر ایام سعدی آن نو فرزند بی مانا بی علوی
ازان بشکفت عیبی کاه اصل کما هنک بر دکتیبا الا | تو هم جای بد سحر بد شو | بدیر فند هم انها بد شو
بد تا ناده ملوی بکار عذار | کد جز بت ارتشا لملم در دار | نسخه جو هنا سبب طلب کن | بجو دوا و دوش ادب کن
مرا ز نسبت که بیاد ار نهو | ندا ندا اصل جز کیر محو | چون بهبود در مای کار کرشد | یکی ما دیدر از دیگر بکر
بنکویم که ما را با ما بیک کیف | که با انشا عزیزا بیش بر | نهانا نا فطی نام خواهر | حسودی الحق که بد بود
عدد خوبش فرزند خوانی | دخو بکا خولیتا و خوانی | مرا نا ای یکو تا صاحب | و دانیا سلطان اجر ادیم
رفیقا که با تو هم طریقند | دهر لای برادر هم رفیقند | بکوی که یکدم نشینی | و دانیا صاحب کوی تو جبین
هما فنا وانفو و بیت | بجاخو جبر کابها را نجبند | نمیدا بهر آنکه هستی | خلاف نفس کار کرکه ربی
اکر خواهی که کردی بنده خاص | مهیا شو برای صدق اخلاص. شیخ کجح عارف معو و سالله مدفون بوده و در درو کار
سلطان حسین میرزا و والده سلطان او بر شیخ الاسلامی و پدر وی تا زمان دولت و صاحبقران امیر تیمور کورکان منصب
علیه با اولادی متعلق بود و بحکم لطف طبع کاه گاه چند شعری بخاطرش میرسید کنار او بوده ابیات ازو اجمال
بیت: ما در غم بتان دهان تا زنکریم: در عشق تو بهر تو جهان تا زنکریم: چون شد بیش ما که نو فی هوا لهوامان
در دیده سفید نی بکمان تا زنکرم. شیخ عبدالله منجملا الدعوت بود و با دو فنون هنر و تقوی کاه و تا ان بتیمه شعر
محبت امروز وز بیت: دل گوشه ام از دیده جمال منشود تا ندیده او ما تو کجا ز مشهود تا از شب بیمن روز روشن
ندید. بجان دلم خوردنی عشق شیخ بابا فرج قبولی ما فرداشته و بعد افراز هرات سر کشیده و بالبخوش
آباد جهان ابن اسعاد بشا شیخ فقیه زاهد رضا مشهد و فی هادی کامل زمان خود بوده در آخر عمر تائب شده
و با در شیخ جبهه سبحان او و این ابیات کوی بر دکه دراو سر ده بخی و او بنو کرامت در پاف و کفت بر کوه نهبش
از این نوادان نسب شیخ ابو اسحاق ابراهیم شیخ امام جعفر بن این بکان انکار و انتهی مقام بوده امیر قاسم
انوار از اهل بیت بدو در تاریخ حبیب السیر آمده که بکار از شیخ الملة والدین اردبیلی نسبتکا اعتبار طلب
بلال عرفان میرسانیده اما قاضی احمد غفاری در تاریخ جهان آرا آورده که مرید قطب الاولیا صدر الدین موسی
ابن شیخ صفی الدین بوده و نام اصلی معین الدین علی است چون در خواب دید که قسمت انوار میکند و اصحاب صورت

بعض صدر الدین بوده بسبب موجبات رنگین البضاعت انشا مسمی بقاسم انوار کشته و مولانا عبدالرحمن جامی
وی را از مریدان شیخ علی یمنی نوشته بهر تقدیر در زمان دولت میرزا شاهرخ سالها در هرات بارشاد فرق عباد
مشغول بسر میبرد و بنابر بعضی مصلحتها بسمرقند و ماوراء النهر رفته با مراجعت بخراسان و پس از مدتی در
موضع خرجرد جام رحل اقامت افکنده داشت تا بتاریخ هشتصد و سی و هفت در ودیعت حیات بموکل سپرد
که از ایشان موجود دیوان اشعار مشتمل بر حقایق و اسرار که بجودت نوادری نظیر ندارد بنابر التزام
بیان مطلعه و دو رباعی که بدو ذکر آن اکتفا کرده اند. بیت: قضا شخصی است پنهان نکته دارد چو خواهد از
کسی کاری برآید: در آن ترتیب مش میدهد وقتی برکوش: یکی بر آید کوی که خاموش: عاشق که بحمد نیکو خرم وقت
صحو که قلندر مست مو قوف: رندی که نه پارسا بود نامرد است: زاهد که نه عاشق باشد بود: مستی هم از
سلطان قادم: بکرعه شراب که سکر ببخشد: مستم کند آنجنانکه از ننگ رهی: از فاعل وجود و از هم عکس
ملک الاجل قطران ابن منصور جیلی از کامل شعرا آن شهر و دیار بوده و اکثر از شعرا و برا استادان خواجه مصباح
اقتباس انوار نظم و نثر نموده چنانچه رشید طواط که تحسین ابن فرمایشا این انجمن بوده که من دو دو کار
خوب طرازی شاعری مسلم دادم و باقی شاعر نمیدانم از زاده شعر فراز مرحلم و فوست او منظومات
که بنام امیر محمد لمین جاج والی بلخ انشا نموده منکا کهولت ایام شیخوخت استغنا از وطن خواسته
که متبوع و طرفه فی عسکری با نو بر نحو بکی از شهرهای عراق هادم اللذات بر نعمت او بر آخذه سنتش از انوار
معصوم کونا است انتخبت از قصیده که در مدح کیا طاهر بن ابارکفته. بیت: باد فرخاری همی کرد دمیا
بوستان | ابر آزاری همی کرد بیوار کلستان | ان یکی در بوستان لولوی داه مستکبر | وین یکی در کلستان خوش خوش
فشان | ندیبلا در هر طرف بالو مسلسل بالای سرو | هر زمانی باغ عرق هی گر میاند ابان | ان یکی خرکی و حنکی دیده مانش
تا بید | وان یکی تار و نای اند کلوکردیما | مبر و ما انا دهر جاهی از عنبر کنار | لاله اندر هر جیبی از لولو
دهان | ان یکی هنکام حاتیم چو ذو لیف بریبب | وین یکی هنکام حیدر چون دهان دلستان | کلبن تازه رخ از ویدان نسان
هرمحر | بلبلا خوش نغمه اندر باغ کوید هر زمان | ان یکی در نرم و در شهر از نعمتی بخش | وان یکی مدح کیا بوطالب
مرزبان | بلای غریب همت انحو وفرق تبار | شد نشان با بی لحمشیر از به آفتاب | بر سر بحر انی چون
سنکاه | ستانا باد چشم شو یستا شمه | ندو در دو از ان تازه طراز شد خال | تا فرزاد این عجزه چه باشد کار

بیکو مان زده ام غاشیه وحدانیت چنانکه مردمی از طبع شاکی داد کرد یاد کری ساخته ام مجلس چراغ
افروخته ام نمعکس بر سر داغ لیکن چه فروشد کوی خورشید دریش عقد بر چاخ شد چراغ
امید چه کنم ز تمنای امید کوتاه کرده اند دست ز دامن ازل پیر اهل عجم ما بالای امید
و او را چند مثنوی که هر یک عنوان نامه قصائد و بها در بلاغت توانند بود چنانچه این ابیات که مطلع
از آن سحاب مستقا میکرد مثنوی این نغمه کند خوش کرمت بستر سر خوش سحر الزلف خوی
خندانی شام را چهره بجوز غلطانی انجمانی یک جسم دم از فسون چمن اعجاز خم که ز باد نفس کل
رقصد ناله در شیشه بلبل رقصد انجمانا ز نی بر سخنم که چه پروانه کند از دهنم هر کجا یک دو
بر بنا بام چه نشیند سند از کی دم نظم من بر نو آهنگ کند اشک را چون بجوش نمک کند اکبر سخن نکه چیر کل
خو نس فاش مجمر غنچه دل تنگ خویش مجمر غنچه کاین خون تنگ اشک از نحو جگر کالرنگ کوشکر دو صبا
بشر کون جنبا استاد در شیشه کرن باتک مجمر حوکن جون جو شکیع تکو عیش دف بیستون کاه
از وی الله بحی باز و جلب د بوانه در یکر سوکت ز لش جولانی بند بند بکمجمر زاله بو با عیان خرم
کل در برش مجمر آتش سوبر شان بر سر ش صد زر آتش بیشه جد بیک بر نی و ربو اوید بی نمک شیشه تو آتش ها
بو سبک تند ورنکت شیشه بر اهمانه در جو بر نات شیشه کوس اسدش دلی دیشب دیجوس دور کت شیشه تا ز رو
کر جیب تا بجا نکدا ات تکیه شیر ورد دیدار بواند ز دنکی بس است خابرت شیشه ز انکی بس شیشه کرد ازان نما
دل تنگ دم انان دیو اد کیخوست تا کنت شیشه انان بر جو اند حلی با التفته ز از زر انی خوی تواجو
از وی شنید بر جنبا افسون معقو مهد کف ک صبا کو و معد نوا ز کس ها خو در ز انجمه کرد م بی
تا مل کرده ام شیشه دم دل بعقل کرده ام هست افی خیال بر خوش شیشه ها هات ان باده ز ایند شیها جو کرد قطر استیا
در هم تنگ بتنگ صحو حجابت شیشه خوش تکن لب ادب بی ربی جمهر ز بر سوده اشرامین دلش فانک الله ز ل
او اره نافه ز حقد از پیچ تار دقا در کت دل جمیع ز نو ایا ش بر کمر جو بر و اش شعله بر نا تش شیشه کرد ازان دش
بخو اکاه شد نشا ز مرم قوت شاه شد چنانا خیم نظم بند یم اهی بر دو شان حبیب خصا کل که بانم چون
لشکر هر کام هست از شبی دو فتح انکا جنان و حکی انه عجم کبط انه بجو ووفت داغ اکر دانی بداغ
شعله تک تنو خاک تر از اکنت دست چنان بر ترم ده م اه ناله بکاه بهر احسا و نواله که بیز جوج مرا

از شفقت

اقلیم چهارم

انفعالست دم هوا بر جشبالز و ویر تم چنان از مهر جوش در جگر شیشکم را بد اغوش تر شد که بوی چشم ز ان
خو دل تنگ کند از ش لباس شعله در ذات امیر الدین وام اکرچه طبعی نقاد و ذهنی و قادداشته اما الحوالش از تکوکت بطر
بنامه هذا با خصا کو شید تحرج در شعر از تحمی نماید بیت جامه شسته کما بیش زند اوقاد دست بیا حبذا ما بکی که
از کوی تو با بجند انور عبیر ز ان سبب که نصور دا نظر عیش تو کر زان سبب آنه در نزدیک نما و جمن دوش
بتو نو کند میکرد قدم لا لرز ان خوش جکر میکردم چشم ز کس با النظر نحر می دید و انکه از نقاو اخم نو
حلا می کردم بدل تماس بتحو تو خوش ز روز کار دم بکفتکوی تو خوش عمر بنا کرا و ولا فکارم باده تو نیم
و یاد انکار یم مرضی دارم از جها خراب که علاجش نشاهدا و شراب خواجه جام در علم شعر حسن طلوع تمام بود
و در لطف بیان و طلاقت لسان غریب بحر و رشک عمام و او با شیخ سعدی معاشر بوده و تتبع محمد و تخو بسیار کرده بیا
از این ابیات مستقا میکرد بیت بیا بیا که بجا امد ز هجر ایدل و بیا که شکر ملوانه جهان ابد تکام دم
از ار تنک دید ات مباش بحر از حال دوستا ابدل جانم الو کرکه بر توان کشتن بیا و مو و د د تحمیل نوا
ابد ود اع جو نو تو نکا نه کار اسانت هلال عشق مسکین فراق خاتا ان نکو سفا رت جادش
جکو یم بجان دو شکه هجران هوا بجند انا ز فو و از ز جو تو از جان نمیر و د نقش بیش دیدکر بار
نمیر ود جانم فدای انکه زلوح ضمیر او نقش وفای صحبت جانان نمیر ود نکوی دوش عا کوید
خواهد اکرکند همه بر تیغ و تیر خواهد بود دران زمان که دهان تنفس بعبد با هنوز یاد تو ام در ضمیر
خواهد بود وداع یار و یارم به یکبار بحبال نمو مثال از ثابت مالامال فو الفرج چون هر سال
بود سپیر که بحی کند روز و هفت و سال بر مبارک شد یکار دیمی کل چه بوکر بو که اشتها عو کرب
بحاش جانان نمیرند اقبال تا مرادست که انشا نمیرند جامی بز لشعه نیز دیا تا خوش خو ما بصر در یکر ما
نمیرند جان داد را سپید تا چه نفست بو دمی بل سهل آن جو بر متن کرمان نمیرند بر باد تو هوا که کلام بد شم
باد عیایم شرات تو بو بد شم باد در هر جمی که دیده ام تر بر باد عذ تو از بوسیدم کفتم که ز لیت
ا بیجان کرد دیدم نکار بحو دست تکلی باند شد نلاد وشیم انخو جکر سرا پا یم جو بو کرد نکا د ران بخی
نداین یدکا مکر خرج هوا نقد جوانی تو کشت خویش را امروز ندرود اکرخواهی که تا بستان بحوری ز ستی
جو لحوی نخمی بزرنو دنکا خو بکفی همتی که جو هشتا کرده وزان خوا کران بیدا کود جوانی

بیحی

رخت خرابست بر آن شد بدل هر جوانی حسن تابند بجوانی خرج راه دنیا ذکر کن ز صحبت بی وجه اهل دوران کن
ایرج در مملکت شاه منوچهر بن ملک خود بود ایران نظم و نثر و اسحق را این ابیات از نتایج اوست بیت در بجا محتسبم فرا بیاورد هر
می سنتم افشره ساغر و جاده بیرون که ببینم قصه سالوس کاین آب بر ما مطلبند نظر بجانب کوشیش ایجند
چهره کو شد دیو خود کفته بیت کرده ستا بست اند دستم فلک در تو من آنکه او میبا دستا شکر بردار
نا ممنت دردی بود از من تو تا سلامت تو شاوار زان جمله کار که طبع کوهر افشانم ست نه ز شاخ کلبن فضل
کلی بود نداد کلشن بلا لۀ رنجا و نسرین نا ممنت از شعر عدس چو خاک کو بر باد شد خاطر و نام محو
منتا نامی برعارض آن بت که رود من از او خال بت که بتا لاله وزن از اوست کوی که مکن سجا
خنیم منت زان بی که روشنی چشم من از اوست اند عجیب که حال فرا شده کا حوال لم بتکن دم فی تحول کفتم
بیرم زمان او کنند شنو تیره از آن فصیح کشت که بود قطب الدین عتیقی لطافت هر فطنت و محو اسما الحزن بود
و از سر چشمه ضمیر همت اشتغال الطاف انوار منشرح منبسط قطعه از نجمله است جماعتی که همکار شما بر زور
لوا حطه و منا و قمار و کسب حرام بدان کسب که زمی تو بکرد اند بجل بدین حال همه غافل و نمکو تا اکر کرم
حباب لخو منکد بجیند ضیاعی همه فرزند همچو کشتند در ایام بپیاله دور که که شما بدین حفظ مزاج بهر طعام
هزار طعنه خرند هزار بد کویند که کشتن تا ازین خانه تا جمله عو جمال الدین عتیقی ولد قطب الدین عتیقی
که با فرط فضل لطف هموار نعتو الیف تصنیف بوجه بعض کار میکند و در عهد دست تو سعید خواجه رشید
اعتبار و اختیار بسیار داشته کیفیت سخنش از این ابیات که کلی از این جمع و جم عمرا زان دست مشتمل است میکرد بیت
انتها کف طالب هم کرده که برخیزد جانهاش فرو جان دلهاش فرو ریزند آن بر که شو دل از هر حمت مانده
وان بی که بجهد انتها ندرخیزد از تو بیرون کد چو عود دم اکر رنجی دمم بدبا زد رواست او بریزد
دوش تو سوی تو هیچ نکردم خوان دیده رنجانیش تو مهر بر آب بتو بنیام خیال کرد و همه شب شبق
روز نکرد نیا بیتو بصد التهاب جان را ایمه چه صبح چو بکنم او شب بجمال بیغم جو بکنم اضطراب دل از جان
اتمام از بوی سماع کبابت بانات ناز بوی بجو و مطرب کی هر سوی بر هر کر بجر سوی تو بوی نکردی
هیچ ابر شنان قبای کل بکشته بان انبار کبوی ار عقاب او خنده بحا کر ایجود منش شوید مولانا محمد
عصار شاعر خوش محاوره شیرین کار بوده و بو فور استعداد رجع خاص و عام بر لطا طبعش انکتاهم شکر

حاکی

کتابخانه مجلس شورای ملی ... تأسیس ۱۳۰۲

حاکی شعر او منوالت بلا است معقول میکند طبیب لفظش از سکنت ما ابل تو ایشان میکد کرده
نعوذ و سبز چشم کوکب زد پا عرصه و شاهو آن ز کام ابجج از حول شغل و دوار از چرخ از شبکیر طو
کشیده کل لبریز لیلی خطی درعین لطف و فا بیخ بد قدان سوزن شینین بر این طاق عنبر
بنا چشم لعل کلندا سبت شوشه از نقش خا کل بیو لیکن نا شکفته فراز با جبین لالرخ
در صفت اسب کوید نظر هر جا که راکب فتادی بیلی در تو زمان با نهادی نکو پیکر روان چو شاخ عشاق
بکوی الا ندون بجوی شنا چه اسان علی لقا کل کو بیجوی خا یمانش از سنبک خیره چو مهد عالی شفا احکام حصار
چو حصن چرخ اساس شوالم طبق وهم عمرش بر به بد بهو اصطبل تا رسید ز سنک انداختی او سنک
بر از فرق سر جان نکی اکر کردی فلک بر هر نکاهش ببعضا ز دیدم ز سر تن کلاهش چنانم دیو تو اتکلند دام
که از من یادکرد بک کام ندارد فوت چند است که از یک کام نبود بم تهادن در صفت ضعیف ناتوان کوید
اکر با خون نشسته شیبه غبار نکنجد بیش از اندازه سایه کری اکر در شیب امواج نشیند بر او خورده چنا بجنب
مجو عصا هم از طبع مرکز که کل هر کرد شور انجیرد و فا از صوت بعضی خلقی جه از صوت ملال حکم
نفوذ لا فلاک بر فرق ابها قضا حرکه غذا کی بپرند بهر انکه شکی شر خواهد بکیشت هر مرادش بدر سنبرد
جو شنل غرا که نا کلبی کردست بی هدی چو بود بدیعی از شعر اکا غیر مشهور اجو احوال نثر بنظر امیلکم
هر سینه انوار و دانش این ابیات بنظر آمده بیت تنهاش که دایم اندرای زم او چو خبر زمانه نعمات او در ازل
کل زهد و هر انکان بید روش بنج بد بغالی بدحوم بدر نهد دماغ دین بر دل سنت ایمان
اکر رفت بیلا بادد تو کرد تو که حمله و کرد از هر بجنب تو بود دنیا که احسان خو طبع تو با بهمن و ان لسا
فلک قدر تو اینا بر شرف صکل نوادمان خواجه غیاث الدین با صنوف کمالات و فنون فضایل سعی محمود زینتی عقد
بر هین این شامسه نمو این غزل اصرار آورده بیت دریغ عمر که بر هیچ باد میکذرد اکر چه و رحم و لاله زار میکذرد
دریغ روز جوانی که همچو بر باد بشاماد که بر کوش ما میکذرد بیا بیاد و حیاتا اخت با جوی بیبن که عمر چه
بی احتیاط میکذرد اکر بغم کذرانی اکر نشاد عمر که این زمانه ما بابدا میکذرد بعیش میکذران روزکار
غصه مخور که روزکار دو غم روزکار میکذرد ملک محمود برادر سلطان ظفر الدین که از اعیان ملک بوده
ملک محمود با صفت عقل و کیاست طبعی دی کفتن و فهمیدن شعر بوده و این دو بیت از اوست بیت حرم چو اچه

سپکدره نیکت فرصت ایام چشم فوتی ممکن نیست‌ها وقت غنیمت شمار و بجه فرصت غنیمت دان مثاله کرادات ...
کرمی که آمد بکار شمس الدین محمد که در فنون فضایل علوی و عقلی استاد بود و خوجه علی که نظم و محدث بود ...
معین الدین که با صفوت علم و محققی متنوع بلوازم منصب صدارت ابو سعید امام مستوفی و ملکی نامبرده ...
نخ تعلیق و ملکی نا حضرت که ... انواع ... عبد الرحمن که در زمان سلطان یعقوب ...
بوده قاضی عبد الرحمن که ... قضات و منصب قاضی القضاتی ... بوده ...
صنع الله که از اولاد سلطان ... زمان شاه ... مصاحب ... کتب ...
از ... طلبات ... و ملکی نا عبد الصمد که بجودت طبع ... فضلا ... و ملکی نامبرده ...
که در علم تفسیر ... مهارت کامل داشت ... منظم ... نعیمی جودت طبع ... مخصوص
از ... طبعا ... و عنوان شاعری ... که در سلک ... شاه طهماسب ...
انتظام داشت قصیده ... که ... در ... که این ابیات ...
... ز ... که ... خدا ... و ...
... چو ... که ... حال
... که ... اعراض
... چو ... از ...
... که ...
... فهم
... که ...
... عطا ...
... که ...
... که ...
... که ...
... که ... خاک
بر سر الامی

بر سر الامی ... که ... تفاوت ... من ... شد
که مباد ... من ... شاه ... کنند ... حال
... کرم ... برکرد ... من ... مراد
برکند که ... که ... داراست ... محبان
نگارت ... که ... دل ...
کوکبت ... گران ... شکسته بود ... شاه
... اکراشان ... کینه ... از ان ...
کرده ناش ... هوا ... خوبان
دو ... مکرمی ... خواجه ... که ...
... از آن ... نگار ... که ...
ملک رسد ... که ... رسد ... سرکلام ...
... که ... اهل ... کرد ...
... که ... فرمان
... بعد ...
... که ... کرده ...
... که ... حاصل
... مطلع ...
... که ...
... که ...
... که ... از ...
... کلستان ... دم
تبریز

دوش از آن دست نگار مست به سر که یکیک بند کمان دوستان یاد میکرد پیش او خادم که ظاهر کرده ام

اظهار عشق غالبا کفر است دی پیش شاه اظهار عشق کرد لا الحضر شکر کرد و صحیح طبیعت تا نه بر نسبت با

بیمار عشق کرخم عاشق رکنیت باغ و صحرا میرود : عشق تا باب اوخم با اوست همچنان میرود : از خواص که بود

بدان جا بکدا که کوی جانان شد از کوی خود کرش بخواند از بکس و کوی که مراد اشتر سر نهاد

باد کردنم با سر که لا نو فعل الله نه شو که نیست حمید بیگ ابن ... از مستعملان خوبی و شاید که دست بوس

محاورت میبود از آن بیح از مخصوصان ساحتها سفر کرده بدیع قاضی محمد که با عاو نعو او و بعد از تربیت ... بود

بی اندازه این مخلع الحجام ختم ساکو محمد و اعتماد فراخت همراه به شهر شهر زمان تا هر او دانا حمید بیگ که سر آبی

تن بیش بود در قلعه الموت محبوس ساخت تا یوسف روان شد از جا بدین بر آمد بهتر بیش ساز اشعار نو انجه منظر

اسد همین بیت بیت بیت تا ... کرد قدا نم در انجها : آنکس که رخ بیگاه میکر قامتان تو حسن بیگ علی

از جانب پدر نبیره زاده علی شکر است که از اجانظم بهادر کو و از جانب ماد بسکر می ... و با این نسب بلطف

طبع حاذ در همیشه او و شعر فهمی و خط شکسته و علم موسیقی و دیگر صفات از تا النسب بنیاد او و کا فی امتحان

طبیعت شعری میکرد و منشی تجارت سکند این آنکه صوت تحریر می نوعد از آنجمله است شوم قربانت دل

و آنکه بیش من : بیمار شد شادی همی اختیار امد بر سر کوی تو جمعیت اغیار کشت چه شد تا بادل ها نقش

اتلکه جانت ... رضم ... خواهد کشت غم تا دیگران تو و بیم خواهد کشت مرا افتاد در دل آن

جا آنکه اغیار تیحوانم که چشم غیر خاک گریم الله فرا در من با خود دادهٔ فتم از سر کوی تو بخشم بیده هر که

یاد کن ما را ... بجان ... نیم پاکت سر ... محمد ... داد از وصل ... دل بر سر ... دست با ... تو جان

در دو فرس تو کمی اینکه در این ... مبکشد نقد جا دادم از هجر تو دیدن نظر بود رفت که بوصال خود

امیدوار باشم خواهم که پیش از این گوی قبیح ما زدم هر جا که که در عشق تو شکر ... کمال الدین حلوای بیگ

ماه جوکه او اولاکامل از آنجمله کسب فضایل نفسانی ... شد اصل ... طلب

عمر ... بیان ... بنیاد شاگردان ... انطاکیه ... صوحان و

طراح ... کوی سیف ... کمال ... خصوص در علم حکمت که ملال السادات اسمان

آنکه تمام شد امتا ... نقد سلوک در ... اقضی ... کم عبارات و اشعار ... بیدیرفته

این آنست که این ادبیه در بیت با سلطنت سلسله جیش الهی الحق بو آنکه که در این احمد تو نظر این راد

خدای حقیقت هر چیز که گوید دوا و صافی تو شام من صوم معتمد و محاسن که نور فهم مکن تقوی خو

طبع و دانی مخصوص حضرت بی و حضرت شیر برلنکری بسبب شرا قلم کشت هم بعد از طلب بکوشان

خاص به از طلوع آن کعبه نشان زمانی در دو سیم بند شد و با بد بیضه شد تا گند این تو نر ید

روانی خانا که با اقبال نو لم نظر آید کلک دن و ان در هکه جنت شو از نو تحکمی و ستانا

کردن دریا هر کر یکسر بر آب جیحون لعانی لیکن چکنم با آتش عشق لقه رستن که تو انشد

قضائی دارم پی خون جگر بغیر هجران کان ترک که از شوخی بش تعلم از بسکه ز غم بر سر

خبر من دست از حرکت مانده کو بش بر نهی بی هکد فاظر ایدر اهجر کا ه اخور شکنا بدید

پیمانی این میکسان خوانند در جوش سوخته او در خبر که هوائی کر بازو بکوم که تو جا

کرده جدا از خو بکرزی بیرد بلکه من امی چون ندکیم هست بروفق رضا بلش واین بود از مهر کرین

نمانی کر حضت جو شن بکوی بر جانم بازی عام بک بیمن دعائی دو حضت ظلم از تو افلیم

دو نه شاید که بیش همه پیچ نمانی باز طوطی برجنه در هکا نکا این بر من بیجر

خوش شا عذا ابدل و قوی بوده زمانی اکنون همه فرقت بجز نام و نشانی من باغ خدا انوام و

خدا هم نزاغ و زخاک همین ما خدائی بر هجر من هیچ اثر نه منزلت هم بجز بی داده بدین

کواهی بر کرد سر خویش یکردن و بجنای هر چند که جنس بخت ظاف و فی ... شاه هستند وتو وصا

باز است تو حاله بکوش و سر یک و فدا از دو عجبه کار که تا بد عنایتی کین صنعت انبه مکند ملک ...

در کمال بکنا بید برو بر نگر عاشق چه در دل بکشائی تو بچه در که جانم از غم هجران بر من آید با

وصال ان عهد ه خوبان بروی آید : محال است آنکه عاشق را شود بکام دل حاصل بنا بر تنکند نا جابر نها بد

چشم رخ تو کشود جا ر : معشوق خط و لا بیت تا تار : کو شم ملک لب دیده با اد جانم ز نقش اهل

هی که با اصل خویش و عاده ... در بی الحق تو کرت ادر : ابنه بهشت بکشند ... بل نقش دادوهزار

منسوب دار محمود بیگ فتی اکر چه اصلش از شیراز است اما مال قابلیتش در دلب همچو تا در بینا امد و

فواکه ال طبع از سهل و لا بیت کرفته و هر نقد بلطف طبع حسن حلق موصوف بود بغایت صلاح همراه

و در فن خط و نجوم و علم قافیه بحثی وافر و نصیبی تمام دارد حقیقت واید آنکه این اشعار که صوت ابرو می
بندد معلوم میکردد بیت حیف از آن چشم که بر بوالهوسی بکشاید ؛ در این کوچه هوس بکشاید ؛ دلم از کرمی خوی
دکر میشاید ؛ غنچه را که بر وی نقش بکشاید ؛ خو بکل امشاید دمیشاید ؛ برای هر کس حجب
نکشاید ؛ خوی را حسد از آن دید که دید داند ؛ وقت آسایش از آن دل که طبیب داند ؛ غریب
دعای مرا که جز شب نبین زمین زاریست نبود ؛ آن رشته فریبنده از طبیب هستی ؛ کاین وحشی از اشباه نبر
نبود ؛ آنان که بما نکوی دل نشوند ؛ بر غربت ما جز غم دل نفزودند ؛ یارب ز طرب خوش با غافل ند ؛ کرد
کاره ما کرم نکشودند مولانا محمد علی متخلص مولانا غنا الله که مثل شیخ الاسلام از ذریه انجاب بود مولانا محمد
نیز بعد از پدر شیخ الاسلام نکته در هنرها که بر اطی نظر داشت نکات و اشعر که ازو می
افراشت بیت از غنچه لبش خنده ظاهر ؛ هر چند نجات نعم بکند مولانا محمد نیز شجر مولانا
عنایت الله بود و با وجود فضل لطف خط نستعلیق نیکو داشت تا بود که اکر دیکران ده بود آن بیت
صد بود او بود بیت مرا سواد بیاض خط آن چشم بس شعر اند بدن همانست ؛ و کار هر واسطه
طبع انبساط خاطر زنان نیز شعر شیرین مینشاند این رباعی بین الجمهور مشهور ربائی من بود در
از بنده نواز ؛ از من همه لا ابر بود و از تو همه ناز ؛ شب رفت حدیث ما بپایان نرسید ؛ شب را چکنم قصه
بود دراز مولانا سنانی که صدر مثل و صیت صوت دبه بود و در اکثر انجا الرکاب ایشان درو فی که
قاضی محمد مسافری رفیق داشت و فنا رفت آوازه مولانا فضیلت مکرری کفته صله ما الاجر در قصد
محمود امید در جمیع یکیست که انبیا و از انجمله است بیت تعلق این محمود مسکوم تکلف بر طرف دل بیتک
مرا از مکی نا خلف ؛ هست بیعت نخا و خلق که خوانم تو ؛ و ان یکی دار الظالم و ین یکی بیت اللطف ؛
بر از آن قطع نظر از مولد و منشا کرده بجا عراق در حرکت آمده با کابرها الی اندیار مخالطت مربوط بود تا کاتب
قضا بکنی الیت خنا فی وجوش از صغیر بغا جانب عراق این ابیات که صوت تحریر می پذیرد مراو است بیت پی صلحی
نخواهم بعد یا رکه دو میشا افتد ؛ که نشو افزون شود چون رو بکاری میشا افتد ؛ خورشان بر می کرد چو
کو بیشتر حرف منشاید ؛ حیث در پس هم ز کناری دمیشا افتد ؛ کهتر انیز جانب زرد جانب با همه ؛ کو نبر
شاه جان تا دونو نقاره بینم ؛ درهم بر سر مکن بغم تکلف طرف ؛ موج بیقراری همه اغنیا بینیم ازو لبیند

خلک

خانات ننکار ندارم ؛ بر حچی که عجب زخم کار ندارم ؛ نشانه تو کردم هر انکه کباب شد ؛ نیل امید که کاری نشانه ای
دو همه هیبت فرمان بر آن صدر کفرانست ؛ خدا یکی و محبت یکی و یار یکی ؛ ستمکار دل خوش باد همیشه ؛ بدو را ندی توحش
تمام دست امیر عبد الباقی از ان الله مولانا امیر جانست فعانی که محو تا نوجه یاران نجیب و مرید بود بنا بر طاف
اشتیاق اخبار اکرچه بهند آمده کویند از ان زمان تا حال در خدمت پسر سلطان عبد الرحیم خان خانان بود و اکثر از علوم
بهجت دانش حصص در عربیت کلام که بحاج سوی هو مختص است علم با کمال و حدوطی نیکو و لجام شعر نیز مکند
این دو بیت از خیالات است بیت عشق تو خمیر ما به هستی ماست ؛ تو باقی فکر کار هستی ماست ؛ این شعله مثل بالا دارد
و انحبا آن شنیده همه از تیشی ماست مولانا حیدری در بیجا در مشهد شد از حیدم نشانه بود ز عال اشبیاد
با آنکه از حال شد و برد را نه ابهند آمده بود این رباعی بکفته رباعی در کشور همه شادی و غم معلوم ؛ انحاد نشاط و جام تو معلوم
جای که نیکر و اسیه کجوند ؛ ادم معلوم فقادم معلوم و بعد جنگ باز عزیمت هند نمود در این کرد باز
مولوی به خواند احسانکی مستفیع کرد بیه قصیده در مدح اعظم خان کفته هر ایت و صله یافت و بوسیله میر محمد خان زکی انکه
سلاطین حضرت نیشا از شاه سید قصیده در سلسله نظم کشیده اما در همه کتب بنده تنها فاین قطعه نوشت بیکی از ارباط
معرض داشت قطعه در مدح پادشاه شمس الملک ؛ کفتم قصیده که بیشک هر که دید ؛ از لیشا قصیده که بکاه
بو شنیش ان جان بود انعام حکیمند ؛ اما چون کار مکاری بیچاره شاخ کاری باد انجام خلیفه نشنیده شاه
عقده کشای حضرتش ؛ نکشود فعل از تکوش از ان کلید ؛ بود ز ابلهی خوشی و بحرشی ؛ کر خطیب او نکوش و
دل مرحمت چیند طبعش بود عا کفتش است در بس دست داشتم که شنید ما شنید ؛ پس از ان استماع قطعه حکم خواند
قصیده دو هر اربیه با استطلاعت صله یافته و چون خاز ن در تسلیم آن تاخیر مینمود این قطعه بتقاضا انشا نمود بیت
مشکلی دارم بیان خواهم کنم پیش تو عرض ؛ زانکه این مشکل مرا جز تو کس نمی دهد حل ؛ بنظم انعام کردی لیک ان مخزن مرا
هم کرفتن مشکل و هم نا کرفتن مشکل است ؛ و بعد از چند مبلغ نوبت دیکر بجانب شعرفتن کت نموده با کردید ملک بحد که
اعلانش میحوند کتبی خدمت سلطان سا و کرمی هنکامه افصاد نشنیده با ده شعر ثبر بوده با وجود بو اعراض حسن
در تتبع بوستان انشا نموده که بنابر علم حکمت نیست نیا فلا جرم از ان در کذشتیدا بخیه بکه در خاطر بود نیامد انشا
بیت چراغ دیده ام چون دل روشن تنم بود ؛ بلی هو طالع هر یکی غری بیرود ؛ از درد بیهوشی کوش کن خاک در
مردمان بنظر مکن ؛ خواهی که داغ عکمت از محکمان نکو ؛ از مردم خود شما فراموش مکن سامری و لد حاجت دار کر

مواد حسناتی جدید بوده نیتی تجارت همت کسب معیشت بکار رفتی حکم لطف طبع شعری هموار میکوید از اجمله **بیت**

متهم بین رنگ و معرفت بر زبان غارت در حضر که هر چه مستو ماند **و فوجی** ولد حیات ذکره شیرین لطوی اولرا او

سبیکه شیرازی بی سبز خط دانشی و تحصیل علم کسب کمال مر بیسحها هم ر ویحوی سیاه ناکو نبی فرصت بروفهم

محل سااز انو شیحی بر سر مراوینی تا انکه بعتبات عالیات که ملح نظر بوده و فا قراقامت ابرا بوده دارو دوه حار

کشی عتبه عالیه جناب ابا عبد الله الحسین صلوات الله و سلامه علیه احتیاج بوده و رانو قصیده اوزه کفته کرملطف

ابیات **بیت** دل زمحنت دوری بجان آمد بجا رسید که بحیو بدولت الله و هم ر ان ایام قصیده **بیت** امری

هر کرا طالع سعادت ز ازل ابن تبریزی صحرای محشر شاه و حکم سال کلکشان بوده عنی که عاقبت ابرار کنند

فیجی بیخوشنال به سر شیرشه و شعر را نیک میکشد بیت مرو واسیه **بیت** اکل بر همین معرکه حین بنو کرمت

منکاشه صدح خوش بنو کرمت کرمت بحیث رقیبان بو قلم ای محکر شود امن بو کرمت **سبو دی**

و للدیرا نیک که خامراش ازدرو مجو لمانند یای عمان و کوه بدنا بو و صنبو در زرو بحر از نظم و نثر خلیه

زمان بو سو اسا قطعی جواهر از صبع و خاتم نثر بعض اشعار بنده بی فیه ان ابیات که طور کرد

بلاغت محمان قصاد در خورد اثر دست بیخ جنبان او در صفت **ابکی بیت** نعتده بخوان ندوه هو لجو

طبع سلیم نبات بچو بخت معادی چو شعاع معنا جنبش او بر فوایح جو فلات جراب طبع کردش او لوازیبی

شرب بو تاب بو صنا افسرده بی مجو دعا استجا بر قفا و دره مجنون بلای ناکهان جو نطع خاک و افکار جوهر

تاف نجو اصل فریر سر و جوانی الاغرمیا بیکه بخبر دست بچو فن نحص خیال نوکان بپای را کب حجبه

از عنا دست بچو انکه بحبر زد بنا مرو حرف کانون با بلا خاصیت عشق اکر هر جیر ایما یای

هر زمان بر شکایت اید دعوی عشق و محو طلب کاک وصل از تمنای نحو بو هوس تماما **مولانا مرعی** که انکرته حفا

بنیا و ملات اشعار اتصاد انشیر تک قصیده سی قصیده مکیشاجها صنعوکه کلنده جهل نو ما بو اطم کوی وحکان

که هم بیتا نامی ان پادشاه منزه کرد ابید و صله و از اشعار شریحه بنظر امید انجمنده است که صورت

ابراد و بدیر **بیت** شکر خدا که ملک علی شو منت زانها که قطعه بحر نور شود اند خولجو کم که دو مدنی

کوم که بر ولایت خجید نوشته اند شاه دارانی علی ابو زان نقها که ست بید نو شته اند خواجه است عالم

تربو تمام خلق در جو الطف شا مغروبی نو شته اند **ملا نا لطفی** و له مولانا عرفی است بالطفطع هموار نکات

مجنی

افلاطون زمان

وحکایات رنگین و کلمات هزل آمیز و سخنان فرح انکیز چون خط کلیه بلوح سیاه سکار ده و غباکه درتا

خاطرها میزداید **بیت** چون بمیان اطراف نیرنگ ازین کینه ز است مزاح ستی کرد بر طلا زنتر کامی صیل اصل عمرها

نادی هند او الحال ما زین خان کوکلتاش وجهه ابن ناجی مبلغی ظرفه که **ناجی** تواب کوکلتاش زینت عجایب

در و ای عشق خون بین عجایب صال اکرمنا ابن زنکی منیب الفضر فیحوی ناز تین عجیب همین بکلام

من بنوینکار تلخ شد که ز بلکانم ابنوینکار تلخ شده در و کارینو تلخکامی هر کس ز تلخکامی رو د کار

تلخ شده **مولانا طوفی** ماحصل باخچه از جهان اند خند بود ضرف کیمیا نمی هیچ کار دی نشا الحال خبر دو خنه

کاشکی و دنیا ارزد کشته چیز ارزن بر امام طبع بر دا فهام اشعار موافق افتاده منظوم اثر ...

غایت همواره بانچه تو مینو از اجمله **بیت** جنانم در حرم قرب او ز نا شکیبایی که حسرت بهرام بر سا کنان

کنج تنهایی کی کو تکلف ماند عشق دیگری ابن زینو تا نامو خونی دیده بخشو دیکاری مکن کر

مانند بنکم فرون شوی صنک جه من در دام فاید ترکی شوی نا انکه هر خلو و شد از دو قیب ترم نو

با هر او نکهبان بر ابرای توان بنی که اکر با نهی نجاشما هر او کعبه کبد طوف است ما **خواجه قاضی** بقیا

دروان وش و خوش رند کانی بخو و کاهی شعر میکفت بهر اجمله **بیت** دل باغ کند و بهنکامه امرو

غم تو بعیش طرب چکام **جعفری** در و نبح تعمو غیبت نام داد از زمر بوستان دو کره همت کشت صنعت

این دو مصرا و **بیت** با وجود تو تنهایی بو شود جانم انجمن ها تو **فیضی** خیال اینکه در اشتر و اینک

سه بیت از وی شاید **بیت** امید بشو هر روز منشو افزون زانسکه بدل امید بشو هکاری تا کرها

میدید عشق و عشق من خوش باشد و فنا انکر خوش که انکر کرفتا تا **سهوی** خط نیم تعلیق را نکو مینوشت

و شعری هموار میکفت از اجمله **بیت** رقیب عاشق و من بو الهوس بلا ابرات تیمم کردن عشق بو نیکو ابن است

رسید عشق کار که کفر کرد بی تراب تیمم کوید که من ابیات **نظمی** و ملت ناظم اسنا ناظم سخن بر ای

انتظام داد و این نوع اشعار در رشته نظم میکشید **بیت** خطی که بر آن لب خنجا پیدا بنفشه که در لاله

زار پیدا **جعفری** در علم استخراج و ما بجذبات مشکل هی شعر نیز میکفت بهر اجمله **بیت** نه بکر بر حم دا کی

بسیار که کردن سر بو منشو او بو هیچ کردن **او دسیل** بکیر سخنان ابجا رو او لطف اسوا در

لطف احکام متانت و سنت امر است شهر در بیار اکرچه هواتن دی غایت شکل است چنانکه در بعضی کتاب کلمه در مدعی فند

ادیبی

خود نتوانستی [illegible] و از هوا که ممکن [illegible] مثل [illegible] جیحون [illegible] اما بنا بر قرب جوار تبریز و نواحی
آن الکه موجب خواهد بود و جبل سبلان که از اعاظم جبال جهانست [illegible] فرسنگی اردبیل واقع است و بزرگ کوه
قلعه [illegible] موسی [illegible] بعضی برینند [illegible] اعتبار کرده اند چون [illegible] و فرسنگ و [illegible]
سلطنت [illegible] سبلان [illegible] که هر که فتح [illegible] پادشاه [illegible]
با مشایخ [illegible] بوده و طور [illegible] هر چند [illegible] صورت فتح [illegible] مراد [illegible] چنانچه [illegible]
اظهار [illegible] بیت [illegible] طور [illegible] کوه [illegible] بنیاد [illegible] که [illegible]
زمین [illegible] زمین [illegible] هوا دایم [illegible]
[illegible] هوا [illegible] هوا [illegible]
[illegible] پادشاه [illegible]
[illegible] آمد
که [illegible] هر [illegible] مشایخ [illegible]
صفی الدین [illegible] اولاد امجاد [illegible] مکان [illegible] عظیم [illegible] العابد
[illegible] ابو [illegible] نام نامی شیخ صفی الدین ابو
اسحق [illegible] موسی الکاظم علیه السلام [illegible] شیخ صفی الدین
ابن شیخ امین الدین جبرئیل ابن شیخ صالح ابن قطب الدین ابن صلاح الدین [illegible] محمد الحافظ ابن عوض [illegible]
شاه [illegible] ابن محمد [illegible] ابراهیم جعفر [illegible] اسمعیل محمد احمد اعرابی [illegible] ابو القاسم
ابن ابو القاسم حمزه ابن الامام الهمام موسی بن جعفر الکاظم علیه السلام [illegible] شیخ صفی الدین
[illegible] سلاله [illegible] شیخ صفی الدین
[illegible] شیخ ابو عبدالله خفیف [illegible]
که [illegible] مصلح الدین سعدی [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] کمال [illegible]
[illegible] جامع کمالات [illegible] شیخ [illegible] سجاده [illegible]
[illegible] السکونات [illegible]
[illegible] درصفوة الصفا [illegible]
[illegible] انتظام [illegible] عبداللطیف [illegible]
[illegible] مقام [illegible]
[illegible] جلال الدین [illegible]
تاریخ هفدهم ذی الحجه هفتصد [illegible]
[illegible] صدرالملة والدین [illegible]
صدرالدین موسی [illegible] سجاده تقوی [illegible]
[illegible]
[illegible] صفوة الصفا [illegible]
[illegible]
[illegible] عرض [illegible] مقام [illegible]
[illegible] مقام [illegible]
[illegible] ابراهیم [illegible]
[illegible] ابراهیم
علم [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
ابو النصر حسن [illegible] انتظام [illegible]
[illegible]

بولایت شروان در سنه [illegible] امیر خلیل الله ثانی والی شروان [illegible] چون مسند سلطنت
خاندان [illegible] مفوض [illegible] شروان [illegible] و پسران [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] اولاد سلطان [illegible] و خواهرزاده [illegible] زده و برادر [illegible] خلاف [illegible]
و سلطان [illegible] و هر که [illegible]
از همان [illegible] و مغرا [illegible] حسن [illegible]
که نسب [illegible] داشت [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] که یکی [illegible] خواهد شد ان شاء الله و [illegible]
امیر [illegible] سلطان [illegible] زاده [illegible]
نظر [illegible] این امیر خلیل الله [illegible]
دوران [illegible] از سلطان یعقوب والی آذربایجان [illegible] سلطان یعقوب
[illegible] نواحی [illegible]
از [illegible] منعطف [illegible] که [illegible]
[illegible] بیت [illegible] که [illegible]
[illegible] شیخ ابو [illegible] عالم [illegible] شیخ عبد الله [illegible]
[illegible] شیخ عبد الله [illegible] ابو [illegible]
[illegible]
[illegible] امام
مالک [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] ابو [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] ابو [illegible]
مولانا حسینا از [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] بیت در آن [illegible]

آنکه [illegible] مولانا
احمد [illegible]
[illegible] محمد [illegible]
[illegible] محمد [illegible]
[illegible]
بیت [illegible] خامه را [illegible]
که با نسب [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] نزاری شاعر [illegible]
[illegible] اشعار [illegible]
بیت [illegible]
[illegible] مولانا یعقوب [illegible]
[illegible] شعر [illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible] عارفی شاعر
[illegible] شعر [illegible] بیت [illegible]
[illegible] حامی [illegible] بیت
[illegible] فردی [illegible] مطلع
[illegible] بیت [illegible] خلخال
اگر چه [illegible]
[illegible]
[illegible]

که در فن خط ... [illegible] ... اخوند ... مولانا شیخ احمد ... [illegible]

[illegible] ... مولانا احمد ... مولانا عبد ... منصور و مولانا احمد ... [illegible]

و غیرهم که ... در انواع ... [illegible]

طلبه از ... [illegible]

[illegible]

مولانا فاضل ... [illegible]

[illegible]

اردوباد ... [illegible]

[illegible]

اردوباد

[illegible]

[illegible] این قطعه از محمد **ابیات** زخون بلبل دل اگر چه [illegible] غنچه گل [illegible] ولیک محمد

[illegible] **مکی** [illegible] ابهما

[illegible] **بیت** اگر [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] تمام [illegible]

[illegible] **لطیف الله**

رکن لطیف جهان [illegible]

[illegible] جمال [illegible] بکمال [illegible]

[illegible] **بیت** [illegible]

[illegible] طوطی [illegible]

[illegible] ملک [illegible]

[illegible] نام [illegible]

[illegible] شاه [illegible]

[illegible] نظم [illegible] امتحان [illegible]

[illegible]

[illegible] عقل [illegible]

[illegible] بود [illegible]

[illegible] شهد [illegible]

[illegible] داده [illegible]

جواهر [illegible] اقلیم چهارم [illegible] نظم [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] معانی [illegible] الفاظ [illegible]

[illegible] اقلیم [illegible]

[illegible] **بیت** [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] **اقلیم الخامس** [illegible] اقلیم [illegible]

[illegible] ترکستان [illegible]

خراسان [illegible]

[illegible] اقلیم [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] **بیت** [illegible]

[illegible]

[illegible] **بیت** [illegible]

[illegible]

[illegible] **شروان** [illegible]

[illegible]

[illegible] انوشروان [illegible]

[illegible]

[illegible] انوشروان [illegible]

بیت بلکه مفتاح الجنة اهل آنجا بین الجانبین خصوصاً سادات ساکنند هر اینه صنوبر چنین مینمایند که دیواری و
سنگ در چلس ساخته تا ولایت‌ها و تمام فرق شتی و انواع حوادث دیگر بکر باشیم بر خاقان رضا داده انوشیروان
باب الابواب بست تمام عمارت کرد و که اهمیت ترتیب داد و جمعی داران کاشت المحافظت میکردند و که
بعضی اهل شهر شروان که از ابنیهٔ انوشیروانست بشهر باب الابواب و اعتقاد از اقلیم ششم میدانند
و باقی توابع از اواخر اقلیم پنجم گرفته‌اند چون اکثر آنجا از شروان شهرهای باکو و شماخی و اردبیل و غیرها هر اینه
از اقلیم پنجم میباید بجهت اوضاع بلاد اربعه که عظیم مشهور اختصاص یابد **باکو** از شهرهای مشهور
شروانست و بر کنار دریای خزر واقع شده اطراف قریب فرسنگ خاک آن شورست و گیاه و درخت نمیروید چون
از زمین دیگر برزخ سنگ مشکل است که حفر نماید بحال رسد و در بعضی از آن خاصیتی که سنگش را
همین بکار برند و از مضافاتش یکی علیاست که قریب بانصد چاه دارد که از آن نفت سیاه و سفید حاصل میشود و در
موضع دیگر که هوای آن اجتماع حفر نمایند همچنان که آن کنده‌اند نفت عجیب باکو طعام بجهت خصوص
اردبیل از ابنیهٔ انوشیروانست هوایش بغایت گرم و داری قلعه گلستان بر سر کوه بالای شهر تا انتها واقع است
منسوب از توابع آنجاست **شماخی** با مختصر بغایت معمور بلاد دلکشا قریب است خرم و از برتیم هر سال بیع
شراب بغیر از مسرت نار و سیب و هندوانه در غایت خوبی بحصول میپیوندد **قبله** از ابنیهٔ قباد بن فیروز ساسانیست
و آب و هوایش در لطافت از مضافاتش دره‌ایست در کمال خضرت و آب در غایت حلاوت دارد که انجام آن مانند عسل مثل
سونت و کبادش نیز خوب و چون چنار بلند در میان آنجا فراوان بود میشتمل باغ‌ها بر کنار نهر ظاهر شود
در غایت کوه و درختی و از مردم شروان بحکم فضل و کمال بذکر خاقانی مناسب است **سلطان**
الشعراء حسان العجم افضل الدین بدیل الخاقانی از کمل شعرا و نام وی افضل الدین علی است و از خاقان ولایت
بوده از آن خاقانی لقب یافته مغنی کمال حسان لقب یافته حسان العجم نام یافته چنانچه در تحفة العراقین ذکر نمود
بد خواه سکندر بر آن میکوید **بیت** چون دید که در هنر تمامم حسان عجم نهاد نامم و در جای دیگر هم
میکوید **بیت** بدل من آمدم اندر جهان سنائی را از آن سبب پدرم نام من بدیل نهاد فضل تمام او و علم بیحد و جود
و دشمنی بسیار ادبرکار سختی و تعاصب او را بر آن داشت که داده بود و همت بلند او وسیلهٔ نزول شمع غربت
تا هر قصیده که بحضرت پادشاه و فرستاد هزار دینار صله آن بودی که تشریف انعام و لطف او باقی و خاقانی

مبدع غزلیات و طرز کلام بیش از وی کس بدان رتبه نرسیده نافه بوی **بیت** بیت از حال او گفته
ما در این طرز و فن بهر پیش از و چنین که در از عیب وی از هنری چنانچه خود نیز در این باب چنین گفته
بیت شاعر مبدع صنم و معانی مراست رنج خوش خوانی که دو عشق زنده چون نفس حکیم تام من از تازگی
کشتی چو ماکرم حریص من از ننگ و بیشتر شعر در حکمت و موعظت او صفات بیت که مجر نعت و موتیح
انجام و انجمان مینماید که هر چند شعر بهشت باشد اما وی او ادای طرز شاعری طرز دیگر بوده است
که شعر حسب آن کم بود و خاقانی در صحت خاقان کسالت منهم بسبب هوای دانستن و از جمله مخصوص
چون حاجت بدین سبب مکتب بند ناگاه دور نظر دیده بیخ و دامن کبر وی شده او را از خدمت ملوک بازداشت
و کار دنیا بر دلش سرد کرد بیست چون خلاص بیحیه ممکن نبود لاجرم بی رخصت شروان اراده نمود که خود را
به سیاحت رساند کاشتکی خاقان در شروان بود و برا گرفته بنکام خشم دست خاقان بجو بسیار از وی
بود باحوال شیر برده در قلعه شابران چون خطاب فلک حبس نمود خاقانی مکر عفو او جود دو حبسخانه و در
آن حضانه بماند آخر بوسیله والده خاقان از آن مجلس خلاصی یافت عازم مکه مشرفه گردید و در آن سفر و فتح
تحفه داده بصحبت حضرت خضر و بسیار از مشایخ و اکابر دین رسیده چنانچه در تحفة العراقین اظهار بعضی از آن
بر انها می‌آورد در تبریز بیشتر عزلت اختیار کرده همت بکسب مثنویات آخر هم بکمال نادر و از آن بقصد و
و در حیات از آن بوستان باغ منقطع آمده در خوارج نفوذ کرده بود و اکثر جاده بر کلن و در آن اسلام و اندر
و اشعار گفته چنانچه مجد الدین خلیل که خلیل اوقات اقران بود با حساب دو خوی انشاء نمود **بیت** مجد
که باعث طاعت منست نسل او ادب جانست که امام انام خاقانی و فخر صدر اتحادات منکوس کرم
طبع شروان و ممکن طبع الجبال کاجنوا از مهلا و سبد خاکپای شروانست حقا که یدست **بیت**
کلیم فرق و میخ مانند خاقانی که عمر حضرت اله حی نمیمیز خود بجلس و مجموع طفل دبستان که هنر بجهت او و مجمو
فضل در دریاء **احمد**یا وی و فتنی که خاقانی بسمع از شروان شعرا و فنی کفت **نظم** کسی که ای احمد روا
بکس مسلم بودی و او امام برای خاقانی است و لیسو شروان چون خوانی آن را بر دکس که رحمهای مسلک او
سلیمان دلسوز تا زیبی دیار هزار کوه فسم بیان با لعمر برای دلسوز شروان او ابوالفضا امام مجد الدین
احمد بمکر و مدح و گوید **بیت** کرچه کان خرم مرادانی عاجزم در بنهاد خاقانی صورتی که تا اسمی منع

مسند حرمت مختص افضل الدین ابراهیم الشروانی شاعر معروف خاقانی ، خاقانی اکبر بود چنانکه خاقانی مدائح
بی شمار بدیشان گفته ، جمیع پادشاهان شروان منشا فرمان داشته و سکه بنام ایشان میزدند
تا آنکه سلطنت به فرخ یسار رسید و کار آن خاندان کوهی برافتاد و قاضی ابو عبدالله بیضاوی
در نظام التواریخ آورده که ملوک شروان از نسل بهرام چوبین اند و چند بار بر ایشان تاخت آورده امیر احمد
در تاریخ جهان آرا آورده که نسب پادشاهان شروان به نوشیروان منتهی میشود ابوالمظفر منوچهر بن کسری
بن کاوس بن شهریار بن گرشاسب بن فریدون بن فرامرز بن کاوس بن یزید بن منوچهر بن انوشیروان بعد منوچهر
نقل اولاد وی در شروان حکومت کرده اند بدین ترتیب که بعد از وی پسرش بر شروان حکومت کرده بعد از وی فرخزاد
بر مسند حکومت تکیه زد و چون او نماند کیقباد امیر مملکت کرده بعد از آن کیقباد بسبب تغییر و
فرامرز بن کیقباد در تخت حکومت نشسته و بعد از آن فرخزاد بن فرامرز بر مسند حکومت نشست و از عقب کیقباد
بعد ایشان داوود کوشید و امیر حکومت نمود ولد او کاوس حکومت یافت و بعد از آن منوچهر و بعد
از آن هوشنگ بن کاوس پادشاه شد و بعد منوچهر و بعد هوشنگ ابراهیم ابن محمد سلطان شد
با امیر تیمور گورکان معاونت کرده و بدین سبب او را سلطنت مسلم شد و بعد از وی سلطان خلیل بن ابراهیم
انار الله برهانه سالها حکومت نمود و بعد از آن سلطان خلیل فرخ یسار پادشاهی یافت و مدت چهل سال ناموس
حکومت داشته و در بدن طبیعت سیاحت و فکر ساکن بوده صاحب نفس و همت ولت الکنی
شیروان کشید جمیع بلاد آذربایجان را تسخیر نموده هشت ساله مدت بر تخت کیقباد و اسماعیل
کرده حقیقت فاحش کرده در امور واقع شد و لشکر او مغلوب گردید هشتصد و هفتاد
قاعده آن است که شعبان شروان انتقال یافته بعد از آن سلطان خلیل بن ابراهیم و از آن ملک و شروانشاهان
جلوس در عهد سلطان ابوسعید خراسان تصرف نمود و ابا ان و اجداد و اعراف فرخ یسار
که شروانشاه بود مصالح بسیار نمود از خراسان بمرض و داد و علوم جهانیان را بر آورد
و چهل سال بوای خلافت برافراشت و پرتو آن لشکر کشید چنانکه این صورت در دولت سلطان
سعید شد از آن مطلع محرک تاریخ او در مشق و تاریخ شروانشاهان و چون نسبت ایشان بخاندان شاه
علیه مکرمی داشت تمکین آن دست تصرف نشده شاه عالم پناه شاه اسماعیل کشته کرد بهرام بیک فرخ یسار

کردند

وز غازی که بعد و بیعت او شهر در شروان ولایت شد و گذشت شیخ ابراهیم پسر شیخ شاه از فرخ یسار
حکومت شیروان در هشتصد و پنجاه و هفت بعد از شاه طهماسب صفوی امده بعد از آن خطر ممتاز گردید و در هشتصد
فوت کرده سلطان خلیل شیخ در نواب اولاد او بعزت بعد از شاه طهماسب صفوی کشته و حالات شعرا
با متوسلان مال ایشان بعد از هشتصد و هجری فوت کرده شاه امیر سلطان فرخ یسار بعد از فوت حکومت
در وی که شاه طهماسب فتح شروان نمود شایست بعد همانا بعد از آمده در هشتصد و هجری شاه اسمعیل
و بعد از یک سال فرمان یافت و آن سلسله منتهی شد و مقرر چون بنا بر آن آنکه در سلاطین سرخوش فراغت حاصل
شد الحال شرح داستان شاعران نیست تا و مجملی از مضامین او در گزین عروس ابیات زیب مرصع میدهد بیت
مخلوقات در ساحل آزار هان بحکیم بری عزلت سیاره‌ها دیده سپید هجر در عشق بکوشد دل
خبر از سیاه خاک بخت جهان سودی این همه کن پیش سیه داغ تکلیف این کنیت جمله پیش بر درد آن
طی شد جمله آلات بر کار و گاه صفحه نیم جمال این ز خاکدان هیچ از آن شب بر افلاک کنید سیل
کنایه ز تکبر او عقول دیده ران چشم همه مالک چشم دیده نگار از آن ناخنه که بدین بلد شد تا سخن آن
نوشادل و سیم کشند خریف فرزانه خفته رسالت نوبت نیابا در هر سپید سبکبار سرات صعب
منکر حوض شمال این تن منزل آن کاخ نو شیر نوالکه از آن وحوش لوح بهار دیپ خوشه المأمن در عبا
دل شکارات صنعت جهان مدع کاین گنج خانه را هدیه محکن شان مرحله های بی نوا وی دهد
کابینه ام کند بیجا امانت لامتنا او از این خط الحجی نقش نوی کو جوش غفلت اکنون دل کران
اثر وصل آن ز مطلع بج صبح نبیب نر الحال کیانات عطا فرا زوان خورشید شه ملک خود سیم کند ارد و
خاکستر خاک خسرو طالع غم منطقه‌ها اسکندر نیم ملک عمر دیده عمر خضر شعار و مقبلی عمر جاودان
خوش باش این مطلب کسی که بتاب هم کوه او به این طاوس بنات داغ چه کو بنا خوش و خوش کی کرانی
سیمرغ شو تا کی کس که کرانی باشد خورشید خرد صدق و عدل کن دامن از تحقیق فرو شان فروشان
منسوخ صادق و بر محمد هر کس شناس تن خورشید عمان آنجا که دم گشاد سرا پرده عرش
چو بار یاف بیسر اید در زمان و انجا که کوه قاف اوکو لا اله او از قد صد بر احد لا امکان
انشا هدیه لعل شاکر شتم مخصوص نامه و معشوق فکان آدم بکام ما ام ابو شیر خوار

ادریس هم بمکتب او گشته درس خوان مهر از نمای مهر ... جان عقل حلقه بگوش حلقه گیسوانش ...

جنت ... کشته ... از روی لؤلؤ ... گلستان هر داستان که ... محمدی

... داستان ... که ... حبیب ...

که ... مغرب ... که ... از ... صلوة ...

... سکنای ... کانجا که ... سکر

خاقانی از زمانه ... خواند ... عقبات ...

ورد ... داستان ... در مصنوع ... عنا

... خضر ... حبذا ...

... کعبه ... عالم

... دوستی ... ما اهل ... من

... کربلا ... الله ... معشوق

... ماکیان ... بهار ...

... مرد ... خاقانی ... رضا

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

چه نایب ... عزالدوله ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

زدای شاه قدش شاه و او کعبه همه روی بتو خاقانی بنای چو کعبه کردی سر هم تو آنو کم از معرفتی باصفا بیا
بیش که صبح بدید چو نتیجه خبری صبح سکو ددار دیک جام صبحی افکن فرضی صبح عید کن تو بخواب خون شد
صدره اگر لطف الکن سال عمر امکه غم جهان نخوری که خون از جهانت روی تو غم جهان مخور تا ز جهان بار خوری
امکه سال تو من خون کرانه خون دیک تو سر کو چلیپای کو هری هم بکلاب و لعل بر در سر کران فلک
نام به رود گلی مراد بر سر برش جام چیز خون مدد خاقانی را کر ظن بری صفا بر دو انجا بر دست
مال باشید پوشید اسرار را کس باده تو بیش بو سید معشوق مست شاکرم از غزلی که خاقانی فنون است
فارغم از رنجی که نعمت خان است بر قد همت قبای غزل برهم کرچه ببالای وزن کار دراز است
دهر نه بجای منست یکبده آروی مسکن لقمانه آشنا بهر از است کادر آن برکه ان جان نظر اوند
وانکه سرافرید کار طراز است زبان تو در تو دانستی است توان تو در نا توان تر است
نمانم سوسانرخاقانیا که دانای اکبر است آنچه تو بجوی خاقانا که سیجو نقص خود برده است
دلخواه روز دی کو رفتارت کرم از ورزی مرد کو مرده است خاقانیا بجز بجهانم کار از اینجا در سر حکمت
مجو سکه و بکلم احسان جو زان خواجکی که تو بنجکست صیت خضر بر باد کعبه سلم احسان
مکن که ولیعهد مست مرا اکر تو بند از عطار رود اند که همی کتم سر کلات من حکایت هر اول بنیاد که تا با شاخ
ز شاخ دانش چو من کلی نیا اید بجز فراق و هجر تو چون من بنی نه دو در کار چه مرا کس من کار اید علم و
با شرح خاقانی کر عشرت علی کامل هرچه بد بینی از تو ادعی بنکر دان زخلق و عادلش بکذان بنکر
مرد بنیات بیکبار از فرشته قاصلش همه درکه حسن و احد دنیا بیکصد بی حق کما تمت کشتی ان نفس
دریا نفکند بحق صفا فرهنگ [illegible]
کلام حکیم [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

بدیش بن ابجی بغ کار بر نا بد با بن ابدیغ صاعقه بر نام عمر بکذشت نی در دل مانده حیف ابدیغ
از سلامت نشان نمیبا و ز ملامت اما نمیبایم هم و بخت را همی جویم هر و بدیدم مکان نمیبا میبرم غم
کرد جهان هیچ خاطر انسان نمیبا از هر غدیر ... نیافتم و ز بخت نیرو دلی صفای نیافتم ان نه بلا نم
و داکنم را کار وفا سر ... بر جهان کلبا ... ساز ... صبر ... نیافتم بنکذ ... اکر
بر کنده بر که ... با صد نکرده خاقانی را کر ... کنده اشاره
فو ... [illegible]
[illegible]
اوداند کر ... عشق ... تا ... او داند کفنی ... شوم مداد
اندیشه دل خوش کن ... که خاقانی ... بکفظ ... خواند فصیح الدین فلکی ... جهان
[illegible]
[illegible]
[illegible]
... که خاقانی شاکرد فلکی باشد بیت عط ... فلکی ... بیت ...
جان ... فلک ... در ... تا ... عو ...
تو ... شکر ... بیت ... معانی ...
چراغ ... خدایکی ... جم ... نظم ... معظم ... فلک ...
... قضا ... نظم ... مظالم
... عالم ... کردی ...
نقطه خامه ...
...
علامه ...
قاعل محکم ...

[illegible]

بجز مرکب دل تو عقل مصور نشود بجز جسم بنود کمند کاکل دل تو مشتری و مطلع بی نجابو داکف
نشر و طبع در انکه که بالا برکا حاکم نشود بتو سنه جامکی لبات بردن جاندد شو بجو سوداش
زلف ملبس شو بکرد سوداسرار معجم سهاب چنبر یا نمود اندر بهشت که بنا بنکی تو نکند
مهمل مبهم قسم بحال تو خلق که مخلوق کرمها قسم بقا نبوی که نزد کرد معظم تعرمال چرخ برین شکال
مغرب بفر شرح خالت بکند پیمبر معند بمهد مولد نه هر ابجد بعث احمد بر عصمت خواب طهر
صفوت آدم بعارفان محفوظ اهل موحد بانبیای مطهر بأولیای مکرم تا ب چشم اشیا اهل
بت بیمیس بحال وخوی بعید بغیر محرم بغمت تو که هستی وجود هلا زم بحضرت تو کرد هستی بجو
برهم ملزم کوا ز سحر بمرد سو سر معلا که هر چه رفت نکر محضر تو مکم مدام ما که بشود زمانه
جرم زمین کهی اطلس کسوکهی بسان ملجم زو شنا تو خلوتسا عشرت دم نه شنا تو خال ما
شب و ماتم شب انکه فراو تو دل خون نکند از دیگر نو مراد بیخ دل افزون نکند هیچ دیگر تو کانده عشق
تو مرا دلجرا که دیده چو جیحون نکند من بر هم زد هیچ شبی دیده من نا بچو خال سرکوی تو
معجون نکند هرکجا عشق من و حسن ترا کشد وصف هیچ عاقل خبر لیلی و مجنون نکند زلف چو ما تو ابت نکند
لعل تو را که بتر کس جادوی تو افسون نکند بنازلف تو چو فرهمانت بنغال چونکه فال من د مجنون
هما بو نکند کرچه لعلت بوفا وعده بجای در نکند تعب و وفا ما جکرم بچو نکند چشم خوش جفا کشت مرا
بر لب تو کی کند دخوش سعی اکنون نکند کرچه دارم عشق تو جا در نخطوط فلکی را کس از اسد ابر
بیجز نکند نخطا کفتم جادو خطرا بر کرا و خد شاهنشه چو فرید ون نکند خسرو هند وان انشا کان
انکه خود بیش مات صنعت نعت کر بود نکند خسرو کو نکند فضل آنکه بی تیغ خالتا بجوی بحال طرب
خو نکند صید انجه کند هیبت ابان خصم با کلستان بیرشا هما کار دون نکند مشکل حل آنکه نکند نطر او
کاه سوال که اکر جا بکند وهم فلاطون نکند تیغ اوچاپچو باکنار قلمون نکند جز حب بن جهان تیغ
شیخون نکند ما نه بجاه نوان یا فتن از نحد منت او مرد فرزانه بجا حد او جو نکند امیر فلک کر صدر فلک
مجرمی ب دل خو جز بکف خسر هونی نکند مال ساکن ز نو دو نا فلاک اندرون خطا خطا کام تو د خطیر
مسکون نکند هیچ بنرکف پای تو معا بلا نشود کرد با افلاک اقبال تو مقرون نکند تمر بد بر سد هرکه هلال

ازقلم بخشم

ز خویش پیش تا بالای الف در تو جو تو نکند هر که کین تو بر دل افشا در تا توان فلکش هم بر قاد رون
نکند بنده بر جاو بر خو خاطر خویش جو شنای دل و بادکی تو کانون نکند بر نظم سخن ندری مدح
تو بود در ضمیر اخلاص مضمون نکند خاطر بی ورد و عبد طرب شی تو عاقل امر و طلب حرمی
کلکون نکند بر همه حلول جهاد بنده ما شب عید جز بعز تو ملک فرخ همایون نکند طاعت عیش جهان که
خرم نشو تا بعید دل حشمت تو خرم نکند ما زنجت ماه از حضرت تو بمدار فال کس کرد دایام و همایون
نکند تا دیگر انکه زفلک حاشیه بخواه بوجز بخت تو طالع اندرون نکند زو عجو تو طبع زر
مایل تو خجی بجا تو جرم شاعر مایل تو بدار کشتی فلک با مراد تو موصو بطبع ماند جهان از خلاف تو
محکوم تبعیض و بسط جهان اسید تو مجمع بجا وعقد فلک حشمت تو دستی چو فقیا که بجو دارد تو
مختار چو نجما بکار طبع تو مجبور بترهای تو خوب شد کشتی جو تن ذرو ده تو بمرح کشتی بجو
حصعو تو خلق و شد حکم تو فلک محکوم تو تا صحرو شد انی نصرت تو دین منصور ز طالع تو شد بر جهان
شنا محو ز حصر تو شد بر سپهر غیر جود هم جواد خو بر علم شد مو تو همه صعود فلک بر ابت شد
مغصو سوز زده فرا و نادم نار جیه دست کارم ناچیز کل زکاتی صمد صید کل مصل تنها بجر خادم
بی انکه شراب صعب خوردم از شربت هجر مجرم خوارم اندیشه دل غمکنادرد بلحظه مرا که در برادر تو تو تم
کفت کرهغم دل ایام حکیو مبکذادم هیچ کار جان شنا کارم نیست چکنم بخت ساز کار نیست کشته
صبر انتظار دم یاز جان جز صبر و انتظار نیست زان همی کر بی نشاط خود نیست هر هجو محنت خارم نیست رنجم
سید ذوالفقار ابیت کی تو بچو کر وقت بر تو تا زجبین هرار ب محنت دل شامت کمال این دهر دو کر عاقلم کارم نیست
شاعر کره زفکار درد نکو کفتاو دربیت احوال قصیده مصنوع که ابجدیت دبار از الجمل اجمله صدق السعید
محمد ابی تسکی و نبی شیروان کفت و هفت خرداد ابن تیم صله ای کرد ما بیت جمن بنام کاصدره از ن دلبر جون بجا نباشد
بجاری نبادد کلزار نهال جو ما لبر جهان شود در قص در شراخ خوش و نکی نباید الله ندر ادم ندرو کرسنه
بیچانه اید خزان خزان چمن را بدر ایج باغ باد بهار و از این باد بابیست چنبر خراج نید نه مه کل صحید دلبر اوجو
در سلیان آمد بجا باد دکلزار دیکر سلیخ خزان امد هیچ تمام قصیده بدینع کفته و اشیا کدامش خراج تموی
هم قصیده داده بیل زان بعر ای و نفه ملالم ز سلطانی بکن واملا ادم کرفت سلطان ارغان تمودی تاریخ

شروان

الحق خود را این فرخی که تا بر ورق ثنا همانا نظم آورد امروز اشعار وی محکم قلعه چون کیمیا عزیز و نادر یاب اثر
نظر آمد همین نسخه که نوشته آمد **بیت** زهی نهاد شریف خلاصه ایجاد ز بندگی تو کسب سعادت اسعد را
[illegible] گذشته [illegible] نوال تو [illegible] ز لطف و صنع تو ابداع [illegible]
[illegible] سپهر شرف [illegible] معالی اجرام [illegible]
[illegible] ز اصلها [illegible] کام [illegible]
[illegible] قضا [illegible] عطر [illegible]
خط شریف [illegible] سواد [illegible] عقل [illegible] شعر [illegible]
[illegible] زبان خود [illegible] خرد [illegible] الطاف [illegible]
[illegible] اندیشه [illegible] بر [illegible]
[illegible] طبیعت [illegible] آکر [illegible]
هنوز [illegible] طبع [illegible]
[illegible] اگرچه هر [illegible] عقل [illegible]
در این قصیده [illegible] مدام [illegible]
[illegible] عقل [illegible] ذکر [illegible]
[illegible] شاعر [illegible] **عز الدین** شاعر [illegible]
[illegible] **بیت** [illegible]
[illegible] عطا [illegible]
[illegible] غیب [illegible]
[illegible] کشا [illegible]
[illegible] سینه [illegible]
شبنم [illegible] گلنار [illegible] لطف [illegible]

[illegible]

[illegible] نفس [illegible] نگار هزار بار [illegible] شبنم [illegible]
[illegible] هوا و هوس [illegible] جان [illegible]
[illegible] ابوالظفر شاهنشهی که [illegible]
[illegible] کوکب [illegible]
[illegible] ایشان [illegible]
[illegible] طفل [illegible]
مظلوما [illegible]
[illegible] جای [illegible]
[illegible] کوش [illegible]
[illegible] که [illegible]
عقل [illegible] زبان [illegible]
افراد [illegible]
[illegible] قبله [illegible]
[illegible] عصمت [illegible]
ابدال [illegible]
[illegible]
[illegible] طاهر [illegible]
[illegible] که [illegible]
[illegible]
[illegible] علم [illegible]
[illegible] کرم [illegible]
[illegible] **ابوطاهر** [illegible]

مرزبان

بنظر نیامده هر اینه این دو بیت که بجهت خضاب گفته شروع میشود بیت عجب ایمن از شرع مرد پیر که چون ابرو و موی خضاب
کنند: بخضاب از اجل چه گریز هد: خواستن با اجل اعداد کنند حسن عطا با وجود فضل کثیر خط طوطی از غبار
جودت خسته سخن تو و نحو نیک میسر این بیت مر اوراست بیت گفتی توان بنان نظام دهان رسید: تکر بکدی نحو
بخدا مستوار رسید ملک نا مسعود از شعرای ابو الغازی سلطان حسین بوده و شعری هموار میگفته این بیت مر اوراست بیت
لب تو ... که ... کاغذی ... مولوی ظریف ... اعتماد ...
[illegible] بیت زبان از تو ولش همچو ... مکر ...
کما ... کردم ... منی امیر ... اللهی وزیر
امیر ... مولانا کمال الدین مسعود که در کلام و منطق و حکمت و علم عالی ... حاشیه بر ... العین
و مولانا پیر محمد ... شاه صاحب علم و خبر ... کرده
[illegible] ... بوده اران
ولایتی ... و از کرمی ... ولایت ... و ...
بکر ... المخلوقات آورده که در اران ... شکل ادمی ... دارد و حکما ... از ...
و حدود آن ولایت ... شیروان و ... و صاحب مسالک الممالک شیروان و ابخاز را
داخل اران شمرده و در اران چند شهر است مثل نخجوان و بیلقان و شابران و برج ... آنچه ... اسکندر
و ... و اعمار ... بیت خوش آمد ... که ... کل
... گوهر ... زمستان ... بهار ... دیگر ... پای ...
... شیخ ابو العباس که نام وی احمد ... الصوفی بوده
انتهى نقش ... از شهرهای معروف ... ان ... در ... انجا ... کرم ...
و در عجایب المخلوقات آمده که یکی از ... اگر ... کوه ... بیکی ...
بیت گنجه شهری ... چند شهر ... ایران ... هر ... شاه ... خوبی ...
گنجه ... بر ... ولایت ... در ... جمال الدین عبد ... اوکویت
جنت گنجه الله کل آفاق ... که ... کلا ... نعمان ... خاک

چنان

اقلیم پنجم

چنان مطرب هوا ... کند رقص ... و ... و از ... قابل ... ولایت ...
بانند و نقل است که ... ابو العلا در ... کار
کبار ... ملک الشعرای شروان ... استاد الشعرا ... که ... و ...
که چون ابو العلا دختر خود را بخاقانی داد فلکی را ... استاد ... عوض ...
از ... ابو العلا ... و ...
کرده بیت ... گفت ... که هر کدام ... دختر ابو العلا ... فلکی
... ابو العلا ... خاقانی ... کرده ...
... ابو العلا ... که ... بیت ...
بیت ... که از ... نام ...
... نکردم نکوئی ... که مرهم ... تراهم
... هر چند کوئی که گفتم سخنها ... بیادم ... نگفتم کردم
اوراد اگر گفته ام ... نادم: بجای یکی ... صد بار گفتم: نکادم نکادم نکادم نکادم: و گویم ... الله
گفتی نکادم نکادم نکادم نکادم ... نکادم ... خاقانی: امیر ... خواجه
ما که ... هم ... زمان ... بر ... که ... می ...
منت هم ... هم ... با همه ... کوچ ... عمری ...
از ... که ... اناید ... گرفت ... هر چه ... کل
از ... شیخ ... اکر ... شعر
روایت کرده اما آنچه بنظر آمده همین قصیده بیت ... کوه ... دیا ... زیان ...
کوهر ... مانده ... کفتا ... غریب ... شریف ... جان ... که ... اوان
... کر اهل گنجه تفاخر کنند هست نظامی ... نظم ... کان ... کرد
... اگر چه ... لطف ... کنند ... ما ... کم
... در ... که ... شعر ... جان ... لطف

چو شد دوات فتحنامه کلک نشت بنا بیا الدلا تکنه عقل بو علی دقاق بنا زد ان ختم جان بو علی سینا

بحر پار بیخ نمط چون قسوم در ابنیاد جرکشتام تنها تبارک الله بجاه و بیخ نهم دم

نیست ظا شده نه بیخ سست گشته بعز که مرا با خدا یکانه بوده غز نسمان و زمین فخر بن ابو الهیجا

ملول منوچهر جهرشاه اکز او شاد و فرخنده خاک شاه هزار کونه مرا حاسد از هر نوح

هزار کونه مرا خصم خواست هجا تمامد نظا کوش عمکند هم روح تمامد هرکه من نمی کند انشا

کهی بشعر بماند هر کسند سخول کهی بجوش مرا به همی کند ثنا درغور بختی انکه شاعر گفتند

ابو العلا که زاهد نشسته بما خالقا را برتو میکند اعلا معاند ان حال بتو میکند انها

بلا غنا که جا جهان انبا بنکاشت منزلت و بجوش تو رجند بجو عرش وبقدتم قلم برتیب لوح

بدان فرشته که او ز عیب اعلا با تو نیش کر بسیما و مین بجو خلق ادم بجو هوس حوا

بجی کربیر داود وچو کریب نوح بجی محنت ایوب وعصمت یحیی بجو حرمت انجیل وایت تورات

بسر معجزت احمد بشقه طه بحق خلفا بو علی اعلو بحق ابدار شا بقاصدان غزا

کراند وخ کرم منافقان کند بمجافل و جمع جز خلق و ملا منزه چو محمد بن طعن کفتار

معلم چو مفتدین تکعبر بنا مرو محبت خیره بدو تیم من چون سکار دنیا دید صورت عنقا

زکنجه حسد آن مناظان فرماد ندیر فشان بمیر بیمسان خدا هباد عدل فرامت کجان نا مالک

سفت وزان نالشابر وکنده فنا خدا بکانا امر وزا شنا نشت چو آسمان خدا ملجا هر ضعیف

مکو موافق نه بر تیغ نشت مکو مثال حکم رکابت قضا که نیز توجه نه تمیر عجیب معلل

که حکم توجب قضا میبد هر جا او اگر چشمو تو از افتاب نا جثم بهر بدید هر ساعتی چو نا بینا

ز فخر دوست هم کنی بی دستی مکر بجا در جادو رصها ز لطف بخش دست لکه خان کرد مخ

زبیم شرتیغ تو خوش شو خطا را اگر ز لطف تو بوی غل بسوی بوفر برهم بجارش لعل خرما

بر نکو ارا ابنات بهم بر بسی شم زجر مکر تو عفت جو ثرالا زشا خوان جهانکیر کمی بتو امروز

بمقطع ار بجوان قصیده غرا همت ذکر که تو تعال ادی سرنی مدام تا که بود تعیت و عزکرما

جنانکه مر بادی که عالمی کوید بهر کجا که تو بیای تو سرما سرای خصم تو دوزخ ندیم تو ماند

سرای شمشت ندیم تو خوان ابن خطیب معاصر سلطان محمود غزنوی بود و مناظرت میان او و مهستی که معشوقه اش بود زبان جمهور آورده اند که ابن خطیب مطلعی بیش از خواستن بمعاشقت دعوی نمود مهستی اجابت نکرد ابن رباعی بدیهه گفته بتو فرستاد بیت تو نابوی مخالف اقتصیم ندهم ما آنکه زبوسه ات دم در ندهم بکسان بسر زلف خم در ندهم برا یک خسته جوش و غمزه ندهم بعد چند وقت پیخ خطیب بیکت جبل او وا بنام دیکری عماند مهر بجوی دل او کرد ها کرد این رباعی را در معنا گفت بیت نامی من ندو بخواری اجابت داری در کفر خوش بیاس نار لسنا بکوی خسته نار نم دستمه هم در حال تجیه و نم اند داد بارابیات تو خطیب شد بای هر زا اهل نا وبدو بیخ دام عشق دت نامردان ولی دو آنکه ز جام عشق جشم بکا نرفته بیچ حال کوی محنت کو تو خواجه محرم شا الدائه بجام عشقی هر کسی لا ونه ندیر خبر کوی عاشقم مویند در لغاز ایه بعد ام عشق باده خونت خون نا بجز جام در دوست هر کو کفتش سر نهاند جر که بدر دشنام عشق انکه کرد ورانبرا وی حجه ششما نهاء عقل کل از جهه معنی جر که دور تقدیم بدل سد بیت ظاعه کود ان خبا کرده کو جوزد بوا تو خاکو دیده خصمی را است مهستی او در بعضی نشا بود مبتلا اما الحا انز که از نجبه بود در لطف حسن معا و بعت شرب تخشی مو قود دا و شعر خوب میکفته مر اوراست بیت دلدار که دو زمنزل نیکو هویز مسند خست وکلا فی تیج طلس بر هر ترکش هزار در میکفتم تا انکه هجا زن لسان بکرو بی فا سوی نجیز خاطمه خون بکریست کفتا زکر بسته ابو اضعه جبیت من بیکی دکبر من نحیب هیچ این تحبله نوهم است این بچه تکبست دو مکدی ننداده دیکه هستش در باش فتاد وکر فتم سستش امروز از ان هیچ نمی اید باد بعنی خبرش بست و لیکن هستش دوقت از لعل ان ننام تو جانا باید تو سکاخم تو من جا و دل خوتر از ان دارم دوست کاین داغ تو داردان ننا غم تو هر شب دلی من جنا بتو کر تا لاه او جهان بنوی تو هم زدام هنکینه باد زیکه تر از بان بتو بلقان از ابنیه و قرار فرهنه قلعه در نهایت حصا داشته زمانی که هلاکو خان بران دست یافت و مرمش را هدم ساخت عجا ابادان نکشت در سموقا لیم ملک که لشکر الجان ملک مخاصر و مهوکه بکر فتح جمع جمه بجبنه و سنگ باف منبندنا انکه خواجه نصیر که هو ملوه در کتب پادشاه صاحب تاج [illegible] فرمودنا در جنار اصول سنک ترا [illegible] در عصر الصفا مذکور است که صاحب قران [illegible]

السبو آمده که سبز ان شاه مرخ خوا که انتهی احمار زغا بد بعضی موانع لمعان نکذاشت شد وجوه کفند
هر اینه خنجر نحوای اشارت فرمود که حال حادثات نادی بیلقان از آن مجموع نیله بجر نغمه امورش
دار دوم مرد بیلقان ابعر ابن مجیر الدین که سطر ثبات مجیب الدین از منشیان اتابکان آذربایجان بخصوص فزل
ارسلان که زیاده بر دیگران بدو شفقت میفرمود بر زمینه مجیر الدین از ملازمان استعفا خواسته
سلطان طغرل را ملازم کرده فزل ارسلان رحم وی اثیر اخسیکتی را و جمال الدین اشهری را ملازم کرده
عنایت بود و جهان ابنا گشته و مجیر خصر دیوان و شکایت کرد این قطعه در حضرت سلطان فرستاد بیت شاها
که افتاد رحمن ازوی جان بخشی و وجود و هم بنده پرور بیت در زحمت جهان از انسیر و محن هر هفته که دم ازین
جنبش بیت در این دوبرم تو کل انجمن است بیت بر خسرو نکنیر صد مملکت است بیت کفت کردم ثنا جهان
از اثیر باد بیت ورد استهر که بیند او مدح کسب بیت و اند خدا ایکاکه سخن ختم شکل نا دیجر او صنعت طبع
هر نکته ز لفظ من آید ثنای تو بیت رشک حدیث مرحم و شعر عنصریست بیت در عهد تو معنی خاقانی منم از آنکه بردد
تو دیدی کو سخن رسیت بیت بر مو کوین مکن که ثنا چون بیت بیت در بای مغکنم که حکیم سر سرهست در آخر
بنا بر التماس او و احمد وجوه محصل دیوانی با اصفهان فرستاد و چو بنده بطار محمد و دیگر کفایت و کفالت
مبتنی لاجرم از مطالب مراد اکابر اهل انا و کوا آمده ملعنا ثنا فتسنجا سید مجیر ابعا سلطان سنکی نو
در هجو اینان دوا آمده این رباعی بکفت رباعی کفتم ز صفاهان مدد جان خیزد لعلی امر و فی که از آن کان خیزد
دانستم کاهل اصفهان کورند با اینهمه سرمه کز صفاهان خیزد و شرف الدین شفروه شاعر عوام را بر آن
رباعی داد و عذار اصفهان نمود رباعی بیتی که بر از جمله ابر آن استاد کی لایق هجو بود تو کحوان بیاد حکیم که
از صفاهان باشد سبیل تو سبیل آوای زبان باشد و بعد از آن خسیله الدین خواست این قطعه کفتیم بو فرستاد قطعه
هجو مکو بی ایحرال ها نا آوازان محال چه رسید تبرد در بر معرض خاقانی نا بدخام قلتبان چه رسید و بل زقبل
بنیاد دیکه که مجیر بجام مرغ رنو و اوبا زعلوا و دوره او دا ایعشار رسید و قبل آن کیه او اثر بچونی
ملال خیمه شتاد و در عوض بکیراد بو ما ایک حق کفت مجیر در عمر مجیر همکنان است و مطوع ان در شاخ
سکندر محکم بجنا امیر خسرو دهلوی جهر عزت الکمال و ادرچه بر خاقانی داده اظهار نمود که خاقانی طرز سخن اندک
کتب نیهی بقیه رطب و یابس اشعار من از ابن قصیده است کردین بخونبری رضای حلق داده معنی مسکرد
نظم

نظم نامرد غم تو در هر ابدال خود کز وزیرها زابو بیانه خوش نیز نتیغ است داد زیجا من جهر دو اسیر
زرد شام زبود و آبلو صح زبرا جبت نعمت جهان حصن ز حسن سیان تعل کیست بحر ملک وقت
طوطی طوطی نیا ناشس مثنوی مالک کو بکت بابشت چاه امتحان داشت حصن شم نوح ز دل نامرا
کتب زمین بر زافت بنگار بر بسما بر چیات بحار انحص در جوی ازلو او هم ز حسن مرجع دو قربان
نغاط لم که دوز نیکشت زهره دل جز دنیای باد سجد بجک پهلوان رابض بود سمین سایش منزرها
ملک هشتمین صاحب قران نصرت در محمل او کرده ثنای او کنت جهان و کان طوق مالک الملکا
تاج فر وتاج آورخش وارس باز جبین کاشغر تاج غلکین و مقطع پیچا فلک از شعب تربتش
یاد کشت دوید شب روز نا نوان از بی ملک زان سر جو الف قلعه کوه قاف کاو کیک طعان
شعله جرید او بست که حیح ملکو کرد بدین کند نان جو چرخ ضمرای طلم تو سکر جا سیلی کرم مجنون
نا بطول سکر بهشت شام و نشا رحمت بدکر طاس سپهر سلکون و در شکستن تصد قهر قصر ایوان
ساعد هم انیشه کلیست غیصر طره حور بر تن بیشتر قصر خوان کامکاران تو ز فلک ثنا تو
خطر نظم و نثر را مست مجیر مهر زان تنظم کرد را هم بحر او لا اشد ساتحی را هم باب حسن و مکان
شا سکندر اینی و نیزی حفظ مملکت هم خضر کو امنت خباب و ه مسا چرخ وحکم در این ضیو خراب
که دو صبح سعادت نماند بر بقا زر هر غنو طلب فن دان نواز کز آب غلخون رسد با جای درخوشتا
بر اسیا جهان خوش بی نجو کرسی بنیاد تهی عقل دزان ساغر فلک که کیسر بعمر شب همه شب
کشادید نعصد اند رخوا زاید تو بر سر زمانه آنکه عقل ما شوا اخت خسر بر عقاب
ز دولت بوی جهان صد فتح که آب خوش سر بر انشر تو زکلا مجر لعاب جهانیان کر چه رسد
که کرم سله بر بقا آفت لعا معقل ملکا کز از ادب کلید حکمت و سر سینه بوزن معقا
مجر جلف خنانش اذان کنز تو است ما جهان از ربیع حناب چه روش دلش زمیدان تو کویند
که سلطنت تغری البدیر تو مهتاب مزای حضرت تو نابو جوز خطاب که بهمه سر بر خطاست خطاب
تو ضمیر همه است که نعما تو رسد تیر طوبی لهم حسن مآب تا دست خوش جهان شد مکن دو فنا عنم
ممکن خوی ابد او فر کستیم از همه جهان پرفی تا مر کز خالق بهر باد کنز ابد که به ندیده وش

میلفان

تا بفشرد آتش اثر تا شود که گداخت خون بکوه دل گرم غریبم [illegible] اکنون شد آخر ایام
کوه غم [illegible] دعا در [illegible] کاهی نوا [illegible] شده [illegible] خوردن باید
[illegible] بچو غم کنم نو الدرانی از نخو [illegible] مانند عنکبوت [illegible] شدم
[illegible] سلخ [illegible] نابا [illegible]
مرغان [illegible] از جور ظالم [illegible] خون [illegible] خسان کر [illegible] بنده
از غم [illegible] کران [illegible] باده [illegible] [illegible] نکو [illegible]
[illegible] عالم [illegible] غمی [illegible] دلی [illegible] کرده چنانکه [illegible]
کز [illegible] نکرد بکشته [illegible] نالان [illegible] ملک [illegible] [illegible] لعل [illegible]
[illegible] نام [illegible] [illegible] دل [illegible]
[illegible] دل [illegible] خوارزم نام ولایتی است
اطراف آن بیابانست [illegible] که یکی از ملوک [illegible] جمعی [illegible]
الجماعت [illegible] که [illegible] باشند [illegible] ایشان [illegible] خوارزم
ورد [illegible] الجماعت [illegible]
[illegible] هر کس [illegible] ملک [illegible]
[illegible] بیت معلوم [illegible] جام [illegible]
[illegible] کس [illegible] که [illegible]
[illegible] الجماعت [illegible]
بخواندم [illegible] مطلع کردید [illegible]
[illegible] الجماعت [illegible]
واهل خوارزم [illegible] الجماعت [illegible] تمام [illegible] مشهور [illegible]
[illegible] شهر [illegible] صبا [illegible] هوای [illegible] اعتبار [illegible]
[illegible] که [illegible] هر کس [illegible] زمین [illegible]

که شهر خوارزم آن باشد متصل کرده [illegible] خاندان [illegible] خوبی را در آن [illegible]
خوبی [illegible] غایت [illegible] بحصول پیوسته و این نوع خوبی احتیاج باید [illegible] و در عجایب المخلوقات آمده
که تجربت [illegible] خواندم که چون [illegible] صمغی اندک [illegible] که [illegible]
[illegible] دکرج [illegible] خوانند [illegible]
مسطور است چنانچه ابن مسعود از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم نقل میکند که در شب معراج در آسمان پنجم
دیدم کوهی [illegible] از جبرئیل پرسیدم که این چه مقام است جواب داد که این [illegible]
نزدیک [illegible] که امت تو [illegible] مقام [illegible] پرسیدم [illegible] کدام [illegible]
[illegible] مقام [illegible] الاولیا شیخ نجم الدین کبری [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] لشکر مغول [illegible]
[illegible] لشکر مغول [illegible]
که [illegible] شیخ نجم الدین کبری [illegible] رباعی [illegible]
[illegible] مغل [illegible]
[illegible] که [illegible]
ابو العباس [illegible] نقل است که [illegible] بخواندم [illegible] و از اهل آن شهر [illegible] کفتند [illegible]
که طعام [illegible] [illegible] خوردن [illegible]
کردم [illegible] احوال [illegible] جواب داد که [illegible]
پادشاه [illegible] و اهل [illegible] که [illegible]
[illegible] خراسان [illegible]
[illegible] الجماعت [illegible]
[illegible] مولای [illegible]
معرکه [illegible] یکی از [illegible]

کشند مرید جمع بیتا کردیم گفتم یا الهنا تو میدانی که شوهر من کاسب بود و چون مرد در انجام مهمات من و فرزند
شوهر من کشته باعث شد و من که خواهد در این اثنا بانک عمار شنید بر خواب عالی کنان و تضرع کنان
به جهت انجام امر خود دور بودیک که در زمین ترکی و ستان دارد و من افتان و خیزان تا حالی انو اذیت تمام
شوهر خود را میجویم ناگاه منادی ندا کرد که این بجه طلب کنم شوهر خود دست دراز کرد و گفت دست بکیر
او بکرفتم مرا از زمین بر کشید گفتا که نهایت الطاف و صفات است صفحه‌های دیدم که هرکز ندیده بودم فقیر ازان دیکه
که بزرگتر زمین جرباتی یافت آنکه کند باشند مرد حلقه بر سر نشسته بودند و جامها سبز پوشیده و از نور
اینها علیها نور تعلیم کشیده و سفره در پیش ایشان طعام میخوردند چون نیک نظر کردم جمعی دیدم که تنها با فقر
بودند مرد بالای ایشان رفتم و در رود انجماعت منکر شدم شوهر خود را در میان ایشان دیدم که با جمعی نظر کرد
شوهر خود را دید که با انجماعت طعام میخورد بعد از آن دیدیم با امرا علی کرد و گفت این عورت کرسنه است اگر رضا باشد
قدحی از این طعام بوی دهیم جمع گفتند رضا باشد پس بار جلد از آن نان که ندانم که انار بود در کال سعادت بمن
طعام عسل بر بر و بجری از مسکر جبران نان بخورد که گفت مادر دنیا باشد بنان بخورد تا باشد
طعام تو همین بیتا باشد چون بیدار شدم خود را سیر طعام دیدم و از آن روز تا حال از احتیاج طعام فارغ
و بخورد طعام که سی سال از آن وقت میگذرد و احوال خواندید احوال خود الحال عن الشار المعطوف الحواسکان
ان حکایت کرامات مذکوره الاولیا شیخ نجم الدین کبری از کلام شیخ ابو کنیت وی ابوالجناب است و نام وی احمد بن عمر و
وی کبری است وی را از آن لقب کرده که در اوان تحصیل با هر که مناظره و مباحثه کردی غالب آمدی و انجناب طوامه
الکبری گفتندی پس آن لقب علیا وجه نظر بر هر که افتاده بمرتبه ولایت رسیده و دری در زندگی بسیار
تفرج تجارت شیخ در آمد شیخ حالی وی را داشت نظر بر آن بازرگان افتاد در حال بمرتبه ولایت رسید
بر سبیل کلام مملکتی گفت از فلان ولایت بر آمد از دیار تو شده مملکت خود رفته خلق را بخود
کند و محمد شیخ شده بود بازی و روی سعود را دنیا کرد تو ناگاه نظر شیخ بر آن سگ افتاد سگ بر کشت
و از ز کوفته پیش شیخ فرود آورد دید و از اصحاب کهف سگ که از مرید شیخ را خاطر گذشت که اما
در این کسی شد که صحبت وی رسالت نرکند شیخ فراست دریافت که خواست بخانقاه شد ناکاه
سگی آنجا بکذشت چون نظر شیخ بر آن سگ افتاد باب شادی افتاد و احتیاج کرد و بیخود شد سگ از شهر بکرد انید

ذکر شیخ نجم

و بکوه ستار رفته نزد زمین ستینا او ودند که هر جا که میامد سیرش بحضور میبجید ستان از عقب وی میرفت سک
دو کردی و حلقه زدندی و بیش دست نهادی و بحرمت استاد بکار عاقبت در آن نزدیکی شیخ فرموده تا وی را دفن
کنند و بر سر قبر وی گورخانه بر سر قبر کرد عمارتی ساختن نقل است که حضرت رسول صلی الله علیه و سلم بجواب دید در خواب
بخش حضرت فرمود ابوالجناب وی را او لیسانی از دیار جهان حکما کنند و شیخ کبری را سکن به محمد بن کعب دوانجا
و ان بخیر انجا از ماصل کرد و وی حین معا بخور شان و بعد از آن شیخ اسماعیل قصری از کرمی شوی انجا او بر ابجد
شیخ عمار و سنا چون شیخ نجم الدین بر علم ظاهر کامل بود شیخ خاطر رسید که علم من باید از علم شیخ امر کامل حاصل
خواهد شد صبا شیخ عمار فرمود که نجم الدین برخیز به مصر که این مشکل بوقت آن بر روزبهان حل خواهد کرد
برخواو بمصر رفت شیخ را دید که بانفاس وضو میساخت از وی نقل است که مرا خاطر گذشت که این شیخ را نمیدانکه باشد
آب وضو بر بدن بهشت چون شیخ وضو ساخت دست بکوم افشاند از آن آب که در کرفت غایب شدم و دیدم که قیامت قائم شده
و روز حشر ظاهر گشته و سرهمانرا میکشند و باتش میاندازند و در آن میان بر سر راه بر پشت و شیخ روزبهان نشسته
هر که میگوید که من تعلق بو دارم از دست رها میکنند گفتم من تعلق بو دارم گفتند بالا رو دیدم که شیخ
نمانسته دیدم پای او افتادم عدد خواستم او سیلی بر قفای من زد چنان از شدت آن بروی افتادم و از آن
از غیب باز آمدم و شیخ سلام از داده بود پیش رفتم و در پای او افتادم شیخ در همان سیلی بقفای من زد و گفت
اهل حق را انکار مکن بعد از آن امر کرد که باز کرد و بجد شیخ عمار رو و مکتوبی بجو نوشت که هر چند مس داری
بفرست تا خالص کرده بود و بر بنو فرستم بیر بخدمت شیخ عمار آمد و مدتی بود و سلوک تمام کرد و بعد از آن بخدمت
خوارزم فرمود نقل است که چون کفار تاتار باز داده خوارزم بیاید شیخ بعضی اصحاب را مثل شیخ سعدالدین الحموی و رضی
الدین علی لالا و غیر ایشان را طلب فرمود و گفت زودتر برخیزید بیلاد خود روید که آتشی از مشرق بر آمده تا حابت
خواهد سوخت و این فتنه کنه است که در این است مثل این واقع نشده بعضی اصحاب عرض کردند که چه شود اگر حضرت شیخ با ما موافقت
کند شیخ فرمود که مرا اذن نیست و اصحاب بخراسان رفتند چون لشکر کفار بشهر رسیدند شیخ خرقه
در پوشید و میان محکم بر بست و بغل خود را از هر دو جانب پر سنگ کرده و نیزه بر دست گرفته بیرون آمد
سنک بر ایشان انداختن گرفت و کفار روی بر او باران کرد و تیری بر سینه شیخ رسید بیرون کشید و بیرون
کافری که بر خوانده بود و بعد از آن شهادت هر چند خواستند که آن را از دست شیخ خلاص سازند بر نیست غایت

ذکر شیخ نجم الدین

برجم دا بیر ... و ابن قصاب نعمان و غیرهم ثم ابو شیخ نجم الدین بغدادی و شیخ سعد الدین حموی و کمال خجندی و غیرهم
تربیت یافتگان شیخ نجم الدین‌اند در تاریخ گزیده مسطور است که چون لشکر تاتار به خوارزم رسیدند شیخ ... شیخ
که تو از اینجا با جماعت ... که بودیم با جماعت کشته گردیم ... که هفتاد سال در ... خوش ...
... بود حال ... طوسی ... خلق ... و هم در آن کتاب مذکور است که ...
و ... غلبات شوق ... زبان ... که ...
رباعی دی بود ... که پنهانی بست ... ای ...
... یکدم ... خالی باشد ... که ... عاشق ...
در ... شیخی که ... از ... بر ...
دل ... که ... هستند ...
خواهی که ... که ...
... عالم ...
تمنای ... کرد ... همه ...
... شد ...
خدا ... شیخ مجد الدین بغدادی از ... خو
بود که ... مجد الدین شرف ... از بغداد ... سلطان محمد خوارزمشاه
از خلیفه ... که ... از بغداد به خوارزم ...
هر ... خوارزم ... شیخ مجد الدین ...
در حضرت خوارزمشاه قربت تمام ...
... شیخ نجم الدین ...
سال ... خوارزم ...
خانقاه ... شیخ مجد الدین با جمعی ... بود
... شیخ نجم الدین ...

تا انیجه

تا انیجه ... شیخ نجم الدین و ... کرامت ...
... شیخ سعد الدین ... گفت ...
خوش ... شیخ سعد الدین ...
شیخ مجد الدین ... شیخ نظر ... کرد ...
...
و ... خوارزم ... شیخ مجد الدین ...
و ... سلطان ...
... سلطان ... نکاح شیخ ... سلطان ...
کیفیت ... شیخ نجم الدین ... شیخ ...
... سلطان ...
سلطان ... شیخ ...
...
داری ... شیخ ...
... سلطان ... چنگیزخان خروج کرد ...
... شیخ مجد الدین ...
در ...
...
...
...
که هر لحظه ... عشق ...
معشوق جمال ...
... تماشای ... عشق ...

از جمله عثمانی نوبتی نکند و روش شیوه نانوسی و کار که نکر برکی دیوانی نکند شیخ علاء الدین بیابانی زاده
از امام نافعی و نفحات نقل است که وی که زاده و ریبیک و عمار کنارده و بار سال الجهلو ترمین بنها همیشه روزه داشته
و بعد از چندی با مال خسته جوان فطاکر نصیر الدین محمود که عقلی و نقلی خصوص در فضل فی نهایت متبحر بود
و انتهی بدان سن فرا استغنا صباها و منفحر بود و پیوسته زیب اهل فضل کمال اقدام می‌نمود تا فاقهٔ عمر
این سهل السادی و ضبا نصیر الدین در علم حکمت و منطق تمام و تصنیف تحوی در جامع التاریخ مسطور اکر نصیر الدین
در اصل احوال نامبراشی و منحو و اصطبل سلطان سخری برد چون عهد آن که ابتغی که مدتی منقلد و بعد از آن گشته
اما بواسطه منبر طالب علامه و نادر منتخب نواختها در اینه منزل جمع خوارج الذکر در بعد خلال احوال میان
و منقرالدین جوهر خادم غیاث الدین نقافتی با فنه نصیر الدین پیغام تیر به جوهر رکنی و جوهر نیز ما هوی شکر
مضطر گشته با میر علی که در نزد سلطان آیا کستانی نوسل جست و امیر علی تدبیر اینکه سلطان الخانه جوهر بود
منقرالدین انجد نوانست در آنست به نظر سلطان رسانید از الجمله هستانفر گنبر اعتیبر که بود و سلطان از جوهر
راضی شد نصیر الدین پیغام فرستاد که ما را معلوم شد که اجمه بود زبان جوهر مسکین مطالبه و امر تو بایدکه تا
جوهر در مقام صلح در آید و جوهر بعد انقضای اندک زمانی شمس الدین علاء و لد نظام الدین را در ترکی پوشا سرابوده
سلطان متهم کرد ابتدا را و بسیار مدد پسر محمود که زندانی کردند و در چین که در حبس بوده شمس الدین ابن دیاعی
انشا نمود رباعی دی بد بد که صد و خدا و در زین امر وز من و بی دلنا با سینه من بنده جوانم و جوکا کرده
پادیه تو بخشا این پیر فقیر صاحب محمود یلواج در زمان سلطنت سلطان محمد خوارزمشاه از وطن مالوف متوجه
چنگیز خان شد و بیان چنگیز بهم رسانید و سلطان محمد بعد از آن که از جانبین قواعد عهد و پیمان انعقاد
انتها تاکید یافت محمود منقرضی اکرام را جعت نمود چنگیز خان محمود منظور نظر ترتیب ساخته شغل وزارت ایلی
تفویض فرمود پیرامی و وقتی چنگیز خان او کتافان انفستی صاحب سلم داشت و جوان کتا قاآن را فتح ظاهر شد حکومت
آن مملکت را بصاحب محمود یلواج تفانو فرمود و بعد از آن کیوک خان بالمضا فرمایند مبادی و تمو و منکو قاآن
پسرش صاحب جلد با بالت آن ولایت منقول کردانید صاحب حکومت ممالک ماوراء النهر که منتقد مسعود بیک
این محمود یلواج در زمان سلطنت او کتاقاآن و کیوک خان و منکو قاآن در ولایت ما وراء النهر بر کشید اسم حکومت
داشت چون الغو ایخان جغتای خان بر آن مملکت استیلا یافت منصب وزارت بمسعود بیک تفویض فرمود و بعد از فوت

الغو ایخان

الغو ایخان دایة الملک افراشته بود و مسعود بیک همچنان دنو و فنو را بقبض اختیار مسعود بیک نهاده سر بر ستر
ستین و شمار و ایخان و پسر ابن رستم نزد اباقا خان ارسال داشت تا بحسب ظاهر مخالصت کرده ضمنا احتیاط کرده بخشی کند
تمالیها او در روز فتن محجر خرم بود و منزل در واصیار فتنا کذاشت بدو جون بمقصد رسید نزدیک خواجه شمس الدین محمد
صاحب دیوان با اتفاق امر او نوشیبا اباقاخان بر رستم استجال اسعجال نمود و جون جمهه اینکه مرکب گنجی مرکب در شبرزان
داشت در حین ملاقات و مطالعات نبت سعد هم رسانیده شد و مسعود بیک مجهه اسوان جنا صادر برکشید ببسیل
استحقا الف که صاحب دیوان نوی خواجه که دهر اعمال خود را صفت جنا بند از این معنی نهایت آزرده گشت اما
بنابر آنکه محل اقتضا با بر خوت عسکر در میدم دو گنبد جون مسعود بیک بجلیل ایلقاخان در لعب منظور نظر عنایت گشته
بر جمیع امرا مقدم و بعد خوبی و اینک امر غود و اثبات ایالت باجاقی او بود و بنابر آنکه سلم او منبر ماه در نبوت بود
بعد از چند اثر مکان از جهت خود مسلکه کرده در رخصت طلب نمود اباقا خان انتشر و اعتذارات ذنی داشت بمسعود بیک
بتوقف اهمال بر مکا و در بون نیز سود جون کشته جون ظلال الافلال لنحطر در بیج خاطر ان حرکت نابستا و در عرض جهانوردی بیکبار
جیحون عبور کرد این ناد انابت دینکر شنیده تحکیم ایخان بیخ و هر چند اهل تمو بر معروض داشت بر خاطر
حبالتر جعل او و خراسان در خاطر قرار داده خوا که جهت اماحتیاج لشکر وفرز بسیار بسمرقند و بخارا را غارت
کند مسعود بیک عرضه داشت نمود که عزیمت ولایتی که در تحت ضبط پادشاه و اقتصو تحرم مملکت موقوف برقضا
خود نموده اگر غیاثا بالله جشم جحی رسد باری اینقدر باشد که رعایا این نوبت بر نیاصادر فارغ باشند و
در غصیده فرمونا مسعود بیک هفت جویزه تلبیس از عزیمت نهب و غارت متقاعد گشت بعد از آنکه نوبت
برای اباقاخان معامله واقع شد برایخان شکست یافت و مسعود بیک روی کردان تمون فی بخارا رفت و بالاخر
برایخان نرم وقت بخارا رفته گشت آنگاه مبارک و کیخاو او لاد براق غیاث را ارقاج را فتح با غاقد و خطر
و لایت ما وراء النهر خراب گشت خصوص بخارا که مکلی روی نهادند و ابن جماعه باباقاخان کشته خواجه شمس الدین
محمد صاحب دیوان بواسطه رنجش خاطر که از مسعود بیک داشت با پادشاه بر اینکه که جمعی از سپاه ماوراء النهر فرستد
و از سپاهان لشکر فرا وقتاد آنچه در آن کد شند از ظلم و سپیل الخط بخارا و او وجه و مملکت مسعود کرم معظم
ترین بقاع بخارا بوده تا کتب تفسیر سوختند و در آن کر د خرابی آن ولایت بعمر سید که تا مدت هفت سال کشی
در آن بقاع نادر در آن دیار نبود آنکه فرمان تا مسعود بیک با بر بخارا فرستاد تا تعمیر آن بلاد سعی نماید و

او بحسن کفایت و کمال درایت علمای مشرق و مغرب را جمع آورده و جمال داده بار دیگر بخارا مجمع اشراف و مفخر اعاظم گشت
بیت خلایق بدان سان که بنشاند شان : زبیرا کرده و امان یافتند : و مستعلی بیک بدین منوال نسل اعمام و اولاد النصر
بوده تا دولت شان . افتخار الافاضل ابو القاسم محمود بن عمر جار الله زمخشری از فضلای کرام جهان بوده
زمخشر دهیست از اعمال خوارزم نقل کرده اند امام شهاب جوانی بتحصیل فضل بدان نصاب موفق گشت بیار بخارا
بتحصیل همت خود شنوده و عمرها در آن مکان شریف کسب کمال نموده تا بدان درجه رسید که اکمل زمان و افضل دوران گردید
و از انجمله که در مکه معظمه حیندت مجاور گشت جار الله نام یافت و بعد از آنکه از تحصیل علم فارغ گردید درس افادت
برتو انوار ضمیر دانش پذیر بر صفحات احوال طالبان علوم تافت و تصانیف عالی بدو منسوب کتاب مفصل در نحو و اساس
البلاغه در لغت و ربیع الابرار و فصوص الاخبار و الرائض در علم فرائض و رؤس المسائل در فقه و شرح ابیات
سیبویه و القسطاس در عروض و معجم الحدود و منهاج در اصول و مقدمة الادب و دیوان الرسائل و دیوان شعر و
ذلک و کشاف که عمده تصانیف اوست در حرم مکه معظمه بنام یکی از سادات حجاز نوشته که چنین [illegible] از او تفسیر
انجمن تصنیف نشده و چون انجا معاودت نمود سعی در اصلاح اهل بغداد داد که بعضی از اصحاب حسود
و انشاد در عربیت دانی تا نص تنبیهی روزی در مجلسی که جمعی از فضلای عرب زبان بر کشتی عجم [illegible]
و تعلیق کرد که کس کمتر انجا علم و دعوی سخن که در تمام عرب کسی [illegible] نمی داند و اگر کسی خطه [illegible]
و مظنه [illegible] خاص بسم الله با همه آن انها که فضیلت بشر [illegible] مباحثه کویند همچنین [illegible]
نطق نماند جمله بعجز خود اعتراف نمودند و چون [illegible] ولایت [illegible] مشهور وضع مختار [illegible]
هم در زمخشری و او مذهب عدلی داشت چنانچه از آنکه در دیباچه خطبه کشاف الحمد لله الذی خلق القرآن
نوشته کفنه نقص کتاب او [illegible] همین غیب این کتاب [illegible] و بعد الحمد لله الذی خلق القرآن را جعل القرآن
ساخت جعل را خلق [illegible] بیک [illegible] که در بعضی نسخ الحمد لله الذی انزل القرآن نوشته [illegible] کتب نیز در
ندانست [illegible] عصا داره [illegible] و [illegible] در معنا [illegible] بود که امام [illegible]
[illegible] بود و [illegible] بر [illegible] [illegible] تمام
ناکاه پای او [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] در طلب علم بخارا [illegible] افتاده در راه [illegible] از [illegible] پای من شکسته [illegible] بعیر [illegible]

علامه

علامه شیخ ابو الفتح ناصر بن المکارم مطرزی در فقه و نحو و لغت و شعر معرفتی تمام داشت و در اغراض ادبی خلق
[illegible] خوارزم بود [illegible] [illegible] از شعرا ایراد [illegible] هفتصد [illegible] کفته والله اعلم او را
خلیفه زمخشری خوانند شرح مقامات حریری و کتاب المعرب در لغت و کتاب [illegible] تصنیفات او است ابو بکر محمد
عباس خواهرزاده ابو جعفر محمد بن جریر الطبری و او از طبرستان [illegible] پدرش خوارزمی [illegible] طبری
بود و او قصد ملازمت صاحب عباد کرده به عراق رفت چون بدر خانه صاحب رسید از نواب [illegible] کفت که صاحب
که شاعری از راه دور آمده [illegible] صاحب جواب اطلاع نمود جواب فرستاد که من شرط کرده ام که هر که
هزار بیت از شعر عرب بخاطر نداشته باشد او را صحبت ندهم ابو بکر گفت که هزار بیت از شعر [illegible] خواهند یا از ابیات
این خبر بصاحب رسید [illegible] که ابو بکر خوارزمی است و او را طلب داشت [illegible] ابیات [illegible]
هزار بیت دیگر کرد [illegible] و [illegible] امام علاء الدین [illegible] مذکر [illegible] و [illegible] که در شعر خود
مسحور شعرش [illegible] [illegible] [illegible] رباعی ای [illegible]
چون شام [illegible] کرده [illegible] دی : کر طعنه [illegible] : ما [illegible] که [illegible] :
[illegible] خواجه ابو الوفا [illegible]
اولیا و در علوم ظاهری و باطنی تحصیل تمام داشته و مردم خوارزم [illegible] [illegible] علیه صفا ملک
و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] رباعیات ای که [illegible]
عاجز [illegible] : [illegible] : [illegible] : [illegible] : [illegible] بود : این
بلبل طالع مسعود : [illegible] : [illegible] : [illegible] [illegible]
بل عکس [illegible] : [illegible] : [illegible] : [illegible]
ذکناه : چون [illegible] : دعوی وجود [illegible] : لا حول و لا قوة الا بالله [illegible]
از [illegible] خواجه ابو الوفا [illegible] مذکور [illegible] [illegible] [illegible] و [illegible] نوشته [illegible]
جمله [illegible] [illegible] ابو الوفا [illegible] [illegible] بیت [illegible]
[illegible] : [illegible] پهلوان محمد [illegible] [illegible] [illegible]

[stamp]

شرح احوال تیمور کشتی کیری استغفرالله صاحب مجالس العشاق بعضی از سخنان او بجهت آن نوشته که بنا بر اطالت
از آن در گذشت باختصار کوشید در تصنیفات او یکی کتاب کنز الحقایق است که از آن حکایات از ابیات چند که در کنز
الحقایق سخن را بدان صوفی کرده از حیرت که صوفی و امام شیخ و فقیه سه نماد دروغ خلق شبی و حکما همگی کارش
شد پیشانی بگوی وقت اگر کرد مسلمان مکن بیند اجتهاد بخود مسلمانی پیش انبیا را براید بود و ابتدا را عاجز
از او می آید کو بر نفس خود امیر بود ورد کرد نکته نکیر مرد مرد سخن صافی ماده پای در کرد ستاد بکرم
مرد جان انتما نمی ستند چند بامرد کم عیار کم بستند با نیکی چند لاف و کس نمی چند بر سر نقد هر دو عالم خندند
جفا قراکول آنکه بر در آن آمد تا بتو چون حال مجنون قراکول بیا آمده هر آینه بدان اسم موسوم گشت و این
از او می آید بیت خلق جمعند نظاره ختم زیاد بر کنار شد هر معرکه را اندر میان بلا در هر آن بام مرکه فرو تنی ننماید
مینمود و این نوع ابیات بسیار گفته بیت تو اهی کرد با و خوان ما بینی چاک کرد مکر در تو کد کرد داشت خالی جا کرد
در نسخه بنظر آمده که از سلطان ملکشاه بکاوتی اند تاریخی که زلزلی مشهور شده عربی تاریخ او بکار خوارزم شاه
ما وراء النهر ولایتی است بغایت معمور و آبادانی شرقش فرغانه و کاشغر و غربش خوارزم و شمالش ترکستان
و جنوبش بلخ و بحسب کثرت غلات و وفور فواکه و سبزی و وفور مواشی و مراعی بهترین ولایات ربع مسکون است از
علمای معنوی اندیشان است که هر کس بخطا و آب و گونجند بناید مرسل از دعای صافی تخلیع و شب
باشند و معتاب کباد در مابین نهر جیحون و سیحون واقعست صاحب حال علی العموم دعا کوی هستند
بلخشان و تعیین دیگران جای بغا شده و جیحون در میان مغرب خطا و اقصای بعضی از مشارب آب جیحون
منتشر شد بولایت ختا دیا اید و در انجا بر آب بکر داخل شده جیحون بجیحون بلخ و از موضع آب بیشتر ادبعد
از کنار بلخ و ترمذ کذشته بجیره خوارزم منتهی میشود و سیحون را سیحون نیز به جند نیز که جبال اور
واحشاکل و فیله برد از شیبکه اصل ازین رود جیحون بود و در عجایب البلدان آمده که مبدا های جیحون
کوهی است در حدود نکه مهر و کان بر آن او و منبع او و چند رود چین بود بعد از آن با شهر ملتقی
مرغ شده طرفان و خانه سیحون بر وادی عظیم عظیمی در ترکستان جاهی که او را سیحون خوانند این اب
بر انکرنیز الرولایت طبع نماید بجیره خوارزم منتهی کرده سیحون را بعضی صنعا و بعضی اب شهر خجند خوانند
و صنا امت است و ما لی النار آب جاج خوانده چون دار الملک ما وراء النهر سمرقند است از آن شهر ابتدا نمود

اقلیم رابع

از معظم بلاد توران است در آثار البلاد آمده که اول آنهر با کیکاوس بن قباد بنا نهاد و بعد از آن اسکندر رومی
محکم بر آن تکیه و نقش سلاطین معتبر او ولایت کرده بود و در خلاصه روضة الصفا آمده که در زمان سلطان قطغر
که مشار و در آنجا هر کلم و بیرون مملکت حویص هیچ اکر خنا بدانجا کشید فتنه فرو نمود از آن کی
قطعه ساخته بیش از آن کشتاسب لهراسب با بیعت کرد از قطعه از آن تخت دیوی گردید و لایت ما وراء النهر
و ترکستان گشید چون نوبت باسکندر رسید در سمرقند شهری افزود تا شهر ما بیکه از اهل تبع عرب آن شهر ویران کرده اند
چنانچه از آن عمارت نیک است و بیش از آن شمرکند است تا عرب معرب ساختند سمرقند و بر حین بن قحطان
کرده اند چون ابو کرب شمر بن افریقش بن ابرهه بجانب مشرق نهضت فرمود بخرابی سغد که در آن وقت آبادانی تمام
داشت امر فرمود و در بلاد ایران شهری دیگر احداث کرد که ترکان او را شمر کند گفتند بعضی بر آن رفته کند بزبان
ترکان ده است و بعد از آن بمرور ایام سمرقند گردید در حبیب السیر آمده که در زمان ولید عبد الملک قتیبه بن مسلم باهلی
از جانب حجاج سمرقند را محاصره کرد و بعد از آن بجانب غورکین حاکم آنجا طالب صلح شده قبول نمود که هر سال دو بار
هزار هزار درم و هزار برده تسلیم نماید و بعد از آن قتیبه مصالیم سمرقند در آمد و مسجد ساخت و هر بتی که یافت در آتش
انداخت اعتقاد داشتند باری آمده که اهل سمرقند در زمان خلیفه مامون بر دست سامانیان مسلمان شدند و از ایشان بعضی
بر ان کوه بنشانیده و بعضی در داخل خان شهر آمده سمرقند کنار دره از ورا اهل سمرقند گردیده بسمرقند
دادند سمرقند در زمان فرمان فرمای صاحبقران نوعی معمور یافت که جمیع بلاد ایران و توران نجابت نیز قبل از بعد
مثل الغیبات کود کان در آبادی آن یافت الغ بیک گورکان در وسط شهر مدرسه رفیع جا نقا هی منبع بنا کرد
و ایضا رصدی بر بلندی رصد بنیاد نهاد که زیج گورکانی از آن حاصل شده و حالا نقاویم را از آن استخراج می
نمایند چه عمل این زیج الحال معمول بوده و واقعات باری لعل که ابتدا بطلمیوس حکیم رصد بستند
شد و بعد از آن در هند در زمان راجه بکرماجیت راجه جی سنگه در هاره دستی که تا حال معمول اهل هندوستان است
و در زمان اسلام رصدی که بسته شد در زمان مامون عباسی بود زیج مامونی از آن نوشته اید و بعد از آن تا زمان
هلاکو دیگر رصدی بسته نبود و بخاطر روضة الصفا مسطور است که در نواحی شهر سمرقند حایلی است که او را
طور خوانند او بوده اند که در بره ز هفتاد هزار شهید نجاتی بخشید که هر که بگذشتن هر ادک بی نفا
کند جون در عرصه مسترحد در سمرقند حسب الحال بر آن کتاب مشتبه نیست تا سلطان سنجر با بکافران خطا

دران موضع محاربت شد و از جانبین جمعی کثیر از لشکر اسلام بدرجهٔ شهادت رسیدند و بعد از آن تاتار بر سپاه آن
مسلمانان دران مکان شهید شدند هر آینه معنی انجد بر همگنان درست گشت و در اطراف سمرقند من غرائبها
[illegible] محافظت که یکی از آنها کان گل است که بجانب شرقی سمرقند است و شبان آب که [illegible] نظام داده آن [illegible]
میکند و در اطراف آن تمام آب کوهست و دیگری جوی خارانست که شبان آب آن وی کند [illegible] در اطراف
[illegible] بود که بغیر از دو جا جا عیونست دیگر [illegible] چو کوی بر اطراف آن و ابعد و اکثر
میوه سمرقند خوب میبود خصوص سیب و امرود و انار و جوز که هر کدام از یکدیگر بهتر میشد و چوب [illegible]
و [illegible] از احوال النهر شیر امد الحال از [illegible] بیان نوشته شد ابو القاسم بن [illegible] از بزرگان
وقت خود بود یکی از بزرگان سید ادیب گفت است که خود دیده‌ام ابو القاسم حکیم سمرقندی در معانی و عیب نفس و آفات
اعمال [illegible] بیاد داشت و معتقد ابو بکر وراق بود تا غایتی که گفته که اگر بعد از مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم پیغمبری
روا بودی ابو بکر وراق بودی هاشم سمعانی از [illegible] ابو بکر وراق بوده گوید که با شیخ در کلام [illegible]
[illegible] نوشته شد و دیگر [illegible] از لطائف کتب او از انچه نوشته‌ام که هر گاه [illegible]
زیاده [illegible] خلاص آن بود که [illegible]
و [illegible] حافظ ابو عبد الله بن عبد الرحمن ابن الفضل بن [illegible] از کمال [illegible]
و در علم حدیث [illegible] که دیار [illegible] حضرت رسول صلی الله علیه و سلم زیاده از [illegible] و صحیح دارمی [illegible]
صحاح [illegible] احمد بن حنبل [illegible] و در سنه خمس و سبعین و مائتین در سمرقند [illegible] کردید شیخ ابو
ابو منصور [illegible] و ائمه کلام [illegible] یکی [illegible] اشعریه [illegible] شیخ منصور [illegible]
و [illegible] از علمای [illegible] فرید الدین ابو عبد الله محمد [illegible] از نوادر [illegible] اثام [illegible]
اگرچه اکمه [illegible] اما خاطر [illegible] غربت [illegible] و سمرقند [illegible] اگر بصر [illegible] اما بصیرت داشت [illegible] سمرقند
و از [illegible] نابینا امده گویند [illegible] تمام حفظ نمود و [illegible] بشعر [illegible]
و [illegible] او از خوش [illegible] و لکن [illegible] کرده بود که هر گاه [illegible]
[illegible] و اگر [illegible] تلاوت [illegible] با انفتاح [illegible] اعلا [illegible] کرد [illegible]
[illegible] مغام [illegible]

وهم انش

وهم انش در حکم [illegible] چون [illegible] اطراف [illegible] امیر نصر بن احمد سامانی که امیر خراسان و ماوراء
النهر بود [illegible] مخصوص کرداند [illegible] و نعمت او [illegible] که او را دو [illegible] غلام
[illegible] بود و جهان [illegible] چنانچه [illegible] کرده [illegible] بیت [illegible]
[illegible] شعرهای [illegible] بود [illegible]
[illegible] بیت [illegible] نظم [illegible]
[illegible] حکیم [illegible] و ابو [illegible]
[illegible] نظامی [illegible]
[illegible] شعرای آل سامان [illegible] ابو الحسن [illegible] و ابو عبد الله محمد بن
عثمان
موسی [illegible] ابو [illegible] و ابو طاهر [illegible] محمد بن عبد الله [illegible] و ابو منصور
ابن [illegible] که [illegible] تمام [illegible] بعضی [illegible] و بعضی [illegible]
[illegible] آل سامان [illegible] فاضل [illegible] همواره [illegible]
هندو [illegible] اهل [illegible] که [illegible]
موجب بیت [illegible] آل سامان [illegible] خراسان [illegible] اسمعیل احمد [illegible]
عبد الملک [illegible] و بعضی [illegible] ابو ابراهیم [illegible] که [illegible]
[illegible] که [illegible] عبد الملک [illegible] برادر [illegible]
[illegible] اطراف خراسان و ماوراء النهر [illegible] ابن
[illegible] سلطان محمود [illegible]
[illegible] یکی از [illegible] مجلس [illegible]
پادشاهی [illegible] بیت [illegible]
[illegible] جون [illegible]
جون [illegible] مکه و بلخ [illegible] الاله [illegible]
سکران
مادح ابو الحسن نصر بن احمد [illegible] فضلا و شعرا [illegible]

سمرقند

مهتاب و باران زمرهٔ هیبت صحبت می داشته آورده‌اند که وقتی در بخارا ابر و تیره بود مدتی در بخارا نوطن نمیکردند و امام ابو یوسف
پذیرفت ارکان دولت که مایل بعصو و ملک بساتین بخارا بوده‌اند بر کرده تو سل جستند تا نوعی سازند کرامیر بجانب
بخارا نهضت فرمایند دیگر بیتی چند در بحری که پادشاه صبوح کرده بود از اشعار ابیات خاطر اهل عقد بر خواند و امیر نصر
از استماع آن اشعار چندان شورید که بی دستار و کفش سوار شد بطرف بخارا روان گشت و این ابیات که نوشته میشود
از آن جمله است **بیت** باد جوی مولیان آید همی بوی یار مهربان آید همی ریگ آموی با درشتیهای او زیر پایم پرنیان آید همی
آب جیحون با شگرفیهای او خنگ ما را تا میان آید همی ای بخارا شاد باش و شاد زی شاه زی تو میهمان آید همی
شاه ماه است و بخارا آسمان ماه سوی آسمان آید همی شاه سرو است و بخارا بوستان سرو سوی بوستان آید همی در کتب
بعضی مسطور است که عدد اشعار رودکی بهزار هزار و سیصد بیت رسیده بود و در بعضی نسخ آمده که اشعار او صد دفتر بوده بجای
استاد رشید که اطلاع کامل داشته باشد ذکر کرده میگوید **بیت** گر سری یابد بعالم کس به نیکو شاعری رودکی را بر سر آن شاعران زیبد سری
شعر او را بر شمردم سیزده ره صد هزار هم فزون آید اگر چونانکه باید بشمری و اکثری از شعر او در مدح و وصف آمده
و در شاعری مسلم داشته‌اند چنانچه ابو الحسن شهید گوید **بیت** بسخن ماند شعر شعرا رودکی را سخنش تلو نبی شاعران را
احسنت و مدیح رودکی را احسنت و هجا عنصری گوید **بیت** غزل رودکی وار نیکو بود غزلهای من رودکی وار نیست
اگر چه بکوشم بباریک وهم بدین پرده اندر مرا بار نیست رودکی را سلطان الشعرا گفته‌اند و معروفی بلخی بیتی گفته
میگوید **بیت** از رودکی شنیدم سلطان شاعران کاندر جهان بکس مگرو جز بفاطمی گویند معنی یکی از جهاندار نظم
رودکی طعنه زده بود و عراین قابل و ان شیخ عمعق نظامی عروضی این صحبت در حق وی انشا نمود **بیت** ای آنکه
طعن کردی در شعر رودکی این طعن کردن تو ز جهل و ز کودکیست آنکس که شعر داند داند که در جهان صاحب قران
شاعری است رودکیست و با آنکه شعر رودکی از حد بیرون است اما در این وقت بنا بر حکم قلت الذی تا بون لصغر و کبر
عزیز الوجه و سفینها ذکر ما بنظر آمده این ابیات که بطریق ارث از نصاب هجری از کتاب **بیت** مرا بود
فرو بند آنچه دندان بود نبود دندان لا بل چراغ تابان بود سپید سیم رده بود و در و مرجان بود ستاره سحری
بود و قطره باران بود یکی نماند کنون زان همه بسود و بریخت چه نحس بود همانا که نحس کیوان بود نه نحس کیوان
بود و نه روزگار دراز چه بود منت بگویم قضای یزدان بود جهان همیشه چنین است گرد گردان است همیشه تا بود آئین
گرد گردان بود همان که درمان باشد بجای درد شود و باز درد همان کز نخست درمان بود کهن کند بزمانی

همان لحظه نوبه و نو کند بزمانی همان که خلقان بود بسا شکسته بیابان که باغ خرم گشت و باغ خرم گشت آنجا
بیابان بود همی چه دانی ای ماهروی غالیه موی که حال خادم تو پیش ازین چه سان بود بزلف چوگان نازش
همی کنی تو بدو ندیدی او را آنگه که زلف چوگان بود شد آن زمانه که رویش بسان دیبا بود شد آن زمانه که مویش بسان
قطران بود شد آن زمانه که او شاد بود و خرم بود نشاط او بفزون بود و غم بنقصان بود بجر بدستی همی بخت بیشمار
درم بشهر که بیک ترک ناز پستان بود بسا کنیزک نیکو که میل داشت بدو بشب زیاری او نزد او
به پنهان بود بروز چون بنیارست آمدن که بیم از شوی بود و بیم ز زندان بود همیشه شاد و ندانستمی که غم چه بود
نازک بود همیشه گوش تو زی مرد سخندان بود عیال و زن و فرزند و مونت از این همه تن آسوده بود و آسان
تو رودکی را ای ماهرو کنون بینی بدان زمانه ندیدی که این چنین بود بدان زمانه ندیدی که در جهان رفتی سرود گویان
گفتی هزار دستان بود شد آن زمانه که شعرش همه جهان بنوشت شد آن زمانه که او شاعر خراسان بود شد آن زمانه
که او انس رادمردان بود شد آن زمانه که او پیشکار میران بود کرا بزرگی و نعمت از این و آن بودی مرا بزرگی و نعمت
ز آل سامان بود بداد میر خراسانش چهل هزار درم وز او فزونی یک پنج میر ماکان بود کنون زمانه دگر گشت و من دگر گشتم عصا بیار که وقت عصا و انبان بود در وصف شراب گوید دگر رودکی جنابه کرده
نو اخت باده اندر کوی خرد آندان عقیق بین می که هر که بدید از عقیق گداخته ندانستی هر دو یک گوهرند
لیک بطبع این بیفسرد و آن دگر بگداخت نا بسوده دو دست رنگین کرد نا چشیده بتارک اندر تاخت و بحکایت اکرام
ای بت کشمیر می خود که می کرده اللهی گواه زان آناکه هر کو خورد رنگین آید کز ولا می خندی چو برق شکر گرد کو بسیک
دعوی هست گر کنون بخیره و شکر فی بتی بر با یکی ایام که تو کوئی با نصر هم بست شادوری در سرا گوئی
شاه بجادار سرو آدی خرم آنا کز بر جاخو نکار بست خود جان گرامی به پدر باز داد کالبد تیره
بمادر سپرد زمانه نیکه آزاده بداد زمانه لعبه نکوئی نگر بر فتی نیک کشا خوم محور زد بنا کسا که بر تو
نواز روی ملک شاد زی با چشمان کده جهانا جو فشا و یاد زاده شاد عمر با بدتو و نکند شیم
مابد باد نبک بخت آنکه کی داد و بخورد شوخ آنکه او نخورد و نداد در عشق چه کنی شد کم از جان از کریه خو بن ملعم
شد مرجان الغضر که از تیم عذاب هجران دل آتش کمر دکر از دو دیده خیابان ای کاش نیک برنو بو نیک از نیغ
بود از بی مو کلوی ناخوش چه شوی هم مشکین کرده چو موی فشان همی کو در مرغ فکند معز زمان و ناخم وز دیده دل

بر آتش مانیم؛ عالم چه ستم کند که کمتر مانیم؛ زین گونه که ناخوش مانیم؛ فردا چه پشیمان شود از کشتن ما و نجات
نهی این غالب ... بر ما ایشان ستم نکو... کشتن ما بیش ظهیر الدین الکاتب محمد بن علی الکا[تب]
سواد موکب ... اصحاب بود و کار بر ایشان ... انجا انصاف او اعتراف ... و بعد هم او اعتراف کرده
از معانی لطائف بکر ... نامدار ... اجله ... و ... اغراض ... که از ادبی ... عبادت
دلربا تصنیف ... این ابیات ... بیت ملک ... دو زنگار ... کرد ... اقبال
... شاخ ... کرد ... بود ... ملک ... کرد ... یکسوال
بداد آنکه ملکی ... کرد ... عکس ... خانه ... کرد ... مجنون ...
بتاف افتاب ... کرد ملک ... این سه نام از ... کرد ... ملک ...
کشت ... کز ... کرد ملک الکلام عمر بن محمد الحرباذ ... مذکور بود که ... ماه ... چون
عقل او را ... چو ... اصحاب ... بر عالم ... الامر ... بر ...
سکوت ... کرم ... بود ... عادت ...
در ... بنوشتند که ... گذا ... بر ... کرد
رباعی ... نکشاده است ... یارب ...
... سامر است؛ در چشم ... او نیز؛ ... او نیز؛ ذات ...
خداوندی؛ آن وصف که ناسزاست ... از تو؛ هر خطر که ما ... شود ... شود؛
یاد ... کردم ... ابو سعید احمد المنشوری بود که ...
بنام ... و ... سلطان یمین الدوله ... قصاید ... اختر ...
... ابتدا اما شعر ... بود ... دیوان ...
بیت چه جا ... که از ... تکا ... کند ... بدان
اندر ... السعید استاد ابو محمد ... بود ... استاد ... کلام
... سبقت ... در علم شعرا ... و در ...
او را با ... و شاعر بود ... که ... الناس ... ابن قطعه جا[ن]
بیت

بیت خواجه سعود ... بین؛ که ... از ... خواد کرد؛ از ... کمال شعر و ... سند ... کار اوده
دانم آنکه ... که ... شد؛ کابیت ... کرد ... طمع ... ؛ ... کرد ... مطلع ... کرد؛
خواجه ... خورد ... ساخت ... در شکر ... بیت دست ... نو ... عراق
... که تو ... کله اندر ... کرد چمن؛ ... که باغ ... نوبهار ... ؛ ... گل ... و ... گرم
چمن؛ چه ... که ... کمال ... که ... نوا ... چه ... که ... حکم ...
بدانکه ز عقل ... نسیم خوشبو ... خوانده فروغ ...
سپاه ... هزار علم در ... هزار ... بران ...
... جان ... چه ساحر آنکه کار ... کند ... در عالم شب
... منابر ... کرفته ... و ... بیت ... جرا
... در ... سلطان خضر ... ابراهیم ... عظیم ... بود ... عجمی
چو ... ملک الشعرا بود ... شعر الخاقانی ... لؤلؤ ... و ... جوهری
... طرح ... ساغر ... تمام ... اما ... استاد ...
طمع ... مطلب ... جوان ... خوش ... و ... حکم
حضرت خاقانی در ... بود ... حضرت خاقان ... که ... الاکرم ...
... پادشاه ... اعتمادی ... کران ... در ... که ... جمع
بر ... شعر ... کفت شعر ... و ... مبا ... ابی ...
... که ... پادشاه را ... کفت امیر الشعرا ... که شعر ...
کفت ... این قطعه بکفت
بیت شعر ... ؛ ... ؛ شعر ... شکر ... ؛ ... نکو ... ؛
... ؛ ... پادشاه ... خوش افتاد ...
... که در مجلس پادشاه ... و ... مجلس ... خاقان
چند طبق ... نهادند ... بیت ... او ... خوش افتاد

طبع را بر سید بخشید بعد از آن حرمت نظام ... ابوالمعالی جبرئیل بن احمد

گوید شاه اعظم خسرو انجم ... پادشاه چین ... بوالمعالی جبرئیل ...

[illegible]

قرای

قرای خود ... [illegible]

[illegible]

ولیکن ... نظام الدین ... [illegible]

[illegible]

معنی که در فن دو بیت بگوید طبع معکوس تو و بگویم که کدام بهتر است سلطان حسین نگاه کرد و گفت همان
او نظامی وار اجمل نکته چنانکه [illegible] بخواهد [illegible] و همتو دیده‌ور [illegible] پایان بود رسید که این پنج بیت بگفتم
بیت در جهان نظامی ثم ابشا · که جهانی بعما باتفاق · من یکی [illegible] بیش بخت [illegible] · و آن دو دو [illegible] سلطان اند
بحقیقت که در سخن اسرون · هر یکی معجز خراسان · گرچه مجنون و آن سخن گوید · ور چه مجنون خود سخن داند
من برادر که ساخته پایم · هر دو از کار [illegible] ما · چون این ابیات عرض کرد امیر عبید [illegible] بیلاک کرد
گفت پیاد شاه این ابیات [illegible] که از شعر حال زمان و آل اللهم [illegible] کرده اند که بدیهه چنین ابیات
تواند گفت شاد باش ای نظامی که [illegible] نظر [illegible] پادشاه [illegible] و عظیم [illegible] و [illegible]
او بیاید امد و سر انحسین کرد و گفت کان [illegible] آن [illegible] عطا [illegible] کرد عالی [illegible] چنانکه کرد مدد
دوازده هزار [illegible] عا کو [illegible] پادشاه [illegible] یکی هزار [illegible] اشعار نظامی [illegible]
بنظر آمد این قطعه که [illegible] بیت سلامت [illegible] نام تنها · خدا داد [illegible] ایام تنها
نکردی [illegible] چو بو خلق · که [illegible] نام تنها · جهان [illegible] نام [illegible] · خدا [illegible]
این نام تنها · [illegible] که [illegible] ارواح · قدم [illegible] اجسام تنها خواجه احمد کمال [illegible] که [illegible]
در جهان [illegible] · چونکه [illegible] · [illegible] خواجه حمید الدین جوهری [illegible]
از [illegible] [illegible] شاعر [illegible] که [illegible]
با شعار [illegible] نظم [illegible] خوش [illegible]
[illegible] دانه [illegible] بنهاده به [illegible] [illegible] آنکه [illegible] سخن [illegible]
[illegible] دوست [illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] انجام [illegible] · [illegible]
فاش کرد [illegible] · [illegible] عشق [illegible] · [illegible] که [illegible]
[illegible] که [illegible] محمد البکاء [illegible]
[illegible] که [illegible] جلال الدین [illegible]
بیت از [illegible] · [illegible] · [illegible]

ورود تو

درد تو هم اگرچه بهر استخوان رسد زاسیب [illegible] دست من هم لقمه که از تو ابر [illegible] رسد
در حسن [illegible] که خاک [illegible] هم خوان رسد نوا [illegible]
[illegible] رسد معشوق [illegible] عالم جلال الدین کز [illegible] کاروان رسد
دشمن [illegible] هر که [illegible] از [illegible] منتظر [illegible]
[illegible] غواص [illegible] در طلب تا [illegible] زمان رسد
کا [illegible] که [illegible] چو [illegible] در [illegible] رسد در [illegible] تا [illegible] انکه [illegible] من
[illegible] شهاب الدین احمد المؤید [illegible] ایام [illegible]
از فصاحت [illegible] که [illegible] وهم [illegible]
ابیات که [illegible] بیت [illegible]
[illegible] کرد [illegible] انکه [illegible]
دارو هم [illegible] [illegible] که [illegible] کرد [illegible]
کند [illegible] · [illegible] · [illegible]
و دل [illegible] سوزت [illegible] · [illegible] افکنت [illegible]
عالم [illegible] · [illegible] عالم [illegible] · [illegible]
از [illegible] · [illegible] · [illegible]
افتاد [illegible] · [illegible] · [illegible]
حال [illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · [illegible] · [illegible]

سخن

کانت طبعش فخر راسکن خداوندا که دستش گوی رنج دوران علاجش که بغض سوختمانش و بمیل کش
بنه بازوی هوام خنجر کش در ابواب کمین قطره باران فاهید تطرون اما عادل مجاهد آنکه از ابد عمرش فرمان الله
ظلم و فتنه را بر دو محو دارد اگر نجد کند کند بخشش داعش برکن اگر کوی تو کشش تکلوش کوه سر بشکن دوا برو کرداز
هیبت بیابان خنجر فروشنده بانور بامثلی با هرمن نازان شکارد کام مجوی نعل ادرش و یزد خود مغز
تو مجوی سر مه دمان بجای انعام از لب مجوی کعب بن بطان دستی کامهو مهر کرده هلالی عیدت
چرخ سبلان اندازان که بکشاد از وی گوهر و خوش دمش حسام اجل کوا درد رجان زمان اجل سره جهر
همی کند مهر بر پر اس خلد و فلک بر کاشانه بین بخت تو حاضر نشان بود در مهر وصل و قبله بر مهر فلک اکلکتا
علو قضا با حکمت ما تو با انظار عاشق خرد بالقضا الکن نداند انجادتم بحمد الله تو باد چو کوه عقل دان
بمیدان کرم نوس اجل الخدم جلال الدین کرمی از اعیان عمر و عیوب و لطایف الفاظ و همچون شکر و قند اگر چه
کار نظم طرز سی گزین عمر و قند بود اما النحو این کوه امر کرد خراسان العالمی و جوانمرد ملک و اوصاف کمال
امد بسبب الشفا ان اشراف بحث ادیب کاسال الحا برغ و ملا ت تمس الدین که حاکم انجا بود خوش و عطا و هو تعظیم
جنیت خاصه خود و اید فرستاد او طبان حضرت اقدس جمال الدین خواست که بر اسب سوار شد جنیت او را ملکه
کرد ابیات بدیهه بر قطعه نکت بیت تو انکه تیغ زراد داد جهان باعرض ظفر کرد قبول جان تو محبت بنده
که تا بابل از جو کرد دو جهانی نماند همی کس بر زد مرکس چو در جان خوش تا بر ان با بان که قهر چرخ
که کرد دو کون از ان او هوائی تو کفی سوا کرم رحیب که در مهد ما با نشانه چو سر خوان تا نسیم بدو
نوباری چو بشر نیست مانی بلا کوفتم یاب از دست که تا جز بشر بر مکین نبا ابر دو مانو بر کان ابر
بر دلی که هوش صبر فکند از سر در هوا تو چهره زین صف لبا افتاد چو در بر خاک خوبی دلبرا این سر بر تو ون نها
محو از مهد محمد جمال عز و علو ملک انشا نظام الدین شاعر ملک ملک خسرو صاحب حسن افبال احسن حسن بدو
ان دو لبغ ابادیش بیوند کلو چشم تو فنو تو چو عزم اکرام دل حق بر نماند کو هو دایر زحل ازین کو ملک بر جهان
که بر اوج عزم فلک بی تو شاید طور دل امثال تو جوشان کشته جو دو دل بر بیهر حال تکهو محل کر مه لکن بنو نوبی
نقد زلف عنبرین رخسار اکبر حلقه زنجیر نهاد امر حلقه در کوش سر بر فلک لا بنو نیست نخوا انکر ونت
دلجوی جسد حبه نازد ملک الکلام سنایی حسن فی دیو هجر کو نی لطیف بر داری مانند هما ابدا الطاف بخش

از قلم نجم

نیم جوان زعجلت در بن بوارکداشت و طراوت نظم نخبه تو ابرار اثر داشته این قصیده در توحید حضرت حق جل
جلاله و نعم نوال کفته و مطلع دیوان اوست بیت ای ابرخاک الوان و سما و ی بکرم باعث یوم الغنا مجلی سوا
توئی بخلاف سبع انواع توئی بی خطا ذات تو پاک از که و کو وکدام امر تجدد و تنجیه چو و چرا حیث
کرم خاصه نفس کیت جهان بی نظیر خاص مرحمت تو عمر دو شکر مو هبت تو عمر رحما ان انت که
عمر و رحمت اسا ابتر و دیدو ودا ای ز خاک شده چو کیمیا شبغنه عرصه خاک وهو مرملت چشم
بقا پیشی و پیشی طلب ای جوی زانکه تو پیشی و لعل از رضا چرخ فریبنده بکی اسباب عمر و صف
کوا کوه چو رسانی دار عاقبت اثر کند اسیا مر که منم تو دل فاطمه بل کهر از کهر
مرتضی رفعت جاه هر رسول عرب نسبت خاص محسن و رضا خاطر من ایمنه داشت کوش نکند ز مصقله
عمر دا فکر من بلبل بستان عقل طبیعت من کلبن باغ صفا ذره ای از در فضل خود قطره ای از جسم
حیا هم شده ام بهر تو ابنوا همه شده ام خیره از این ماجرا سبز انسان چرا کاه فلک نرم خوا مرزی
شا عزلت از این بهر که کشته چرخ مرد عاقل ز جهان جفا ابکار کلا که مرا فوت کف دالال بنده بی و سا بیکبا
هر زبان نصیحت کوی تو نکاری او بحند هر عضوی ز سر ابریز نه شعله خو طرب ان عیش الله جهان سر زار
ابرا عطا نا حیله بد منم ادام و انطاق این ما زکر که بر دل از خورشید بر ره تیغ بر حبس قرقه در سعد
با سنبل محرم با دلو و شرف از ثوس کران نکل و از نور کزان کردم شد دل همه دم ماهی تابی جا همر خود
از سکندر نجات از دو دم او رفت و ز نو بحمد او دل بکو دم افکار جان که بحر تو نوی شب ذاتی کبر را حلو چه را حکم
انجا مسافر بطلب تا بتوانی دوری کس ساکن حمل از کوکب تو مرکب ظلمت هلاک طبع تا جوی تو بهر کسالت ذات مر دار
ای ابر خاک از محبت هیچ نیامد تنها نخوامارد هر کو سلامت بر خاک همت نیکی خوا که بر سر ظلم خون دل چو کوه کرد نشو
از من سبیل تو بند این و فطنی از تماشا هر عیب و هر بر ز دل اسرار بر محبت دان عجبا نهال دعوی کالی تو نابی تک ساز
انجام انجمن تجلی الحمدلله طلب بکن تا که شکر تو عالم طرب امان سر همه کس از دلی لکا دم با تو ز نفسی کسب
این کنبد کیت کهن منزل بلا و بر کشیده حبس سرای نعب دیده هر او بحر ملکو تو رحم تا جان شد از ابر ملک کون سبب
لهو جهان تیره بسر کشت و تابش از ابر انکه بهر ماه در کوش ماند تو بدل جو عبده را فرا اقا نهاد کر مجلس تهذیب تها خلق
ندیم عرم علاج بدین در تو مرد عو فریدالدین جمال الفظ و معنی غم محبت تو بر بدن کشتم چو نتیم بتوان نکر ایامد

سمرقند

زمو رو نظم تو الحمد لله   همی زنا وداد نحو کذشتم   چو آنم بتواند اثر افنا   همی زناحل مجون کذشتم
ای آنکه خیال باد کاه است   بر آن دنبای معنی چو کذشتم   تمیز آنکه با چند کرانی   کران همه نامور کذشتم
دانش طبیب بی محتاج   خشمت انجم زمانست   حلمت کوه دل رحب   معشوق محتشم امانت
بد نام کند آنچه بی خلق   زانیکه زهر مکانست   زنهار نبت محور   کو محض بقای جاودانست
بدا بید الجلال زر دولت   از انوار آن کر بدنشانست   هرچند رخش رانند   نبی بنو جهه مهر عصیانست
ازان هر دو نهاد رنج جانست   طمع از نیاض حسینم   قناعت بنا خوش کردم   کدها از محن ایام رستم
بر اقبال تو نماحقا وحقا   بامیکه محمد الله کرستم   از آن روز نسل خواجه مصطفی   کر سکه فیم شاید بستم
غاشق سر مست دیر مکیدم شراب   کر اهوای تمام آن نکه بستم   بدشمت مهر خام   اکر بیاد روز هر کر شکستم
می دماد دو یک ساغر که مستانه   چا و مش کر نعم کل بود هم در   هر کرا زجام دلبر روشن   دو بجمشید دارد نعمت افراسیاب
دل جیب یکی هوا بر نجم نو   تا بالم از نو افق بنجو نا   تار ادبو ناش عاشقانه خنجو   ونیکو نا خالی کرم و نجو
دل در نحو بصحبت الفرقد بو   دیگر چند او ان بدن شم   وین عجم بحکم کر شستم   تا جیب یکی جان نشستم
شد عمر و زمانه خواد رسید   هر کرشت محبت ادوز دل   ز آنست که بر نکهت خوی   زان بس مستمند بیر نبود
اجل الحکما ابو علی شطرنجی   در دا کر بدل من مرکز رسید   دستی که بدل من قناعت نبود   وتنها مرا از نو سواد رسید
عالی همت معانی بنا نست که لطف طبع او لطافت و خوبی سخن کلامش مانند صبا بی سیر عجب و هفتا بو شنا بدلا لا ابر
شهر تنها بر لعب دی ان شعرا الخاقانی بو دو در الحضرت رو بنو عام در محمد د ریدکر خواند که دما ورلو
نقل که خود شید بخوض منزل کوشید که کلاست عیاندیا ابد بیست وی خلوت شاد صحب با کسند او لستزه فرتر بها
خوانند زر عصر ابو علی الجهان کرده قصیده که بدیع او لکلک شاد حسب سوقصید که این بیت
نظم تا انت ایدا از نو عزم ماهر کال لکلک کند عکس از نقش شاد الکلک   دبیر ان کو اشباکو دنکلک
که هاجر خلو حسه بکنا بنجان کلک   بمنقار از نای از کند کلکلک هوا   نشست چو بکی معلم تیمار لکلک
بدانده سر دلخواهم کر لکلک حد با   بمنقار و بکور و خشک بر کار لکلک   و شیر شا صد الذی کر کر کشش حصیر
الامان بو بزرگ بمانی بود دان کلک   الامان سر ابد فرو از شبان کلک   کمشا دحقر با خود جوا مبراز کلک
علم از اسنا حالی کر اکر کیا   کر بدان دشمن اندیش خواه خواه کلک   حسنی تا در مصعت تر تا کنجید

نوانی بعلی علم تحاصل کردن . بوانکر که با استاد از ان علوم . نه اند شاکردی کردن کردی . همچو مرغی کر خروش
بیو خاطر کند . جو شوانان نها جون آورد . بخیال کر بها رفت رفتن سر . که شوی که این محران عصر سازی
از آنکه هیچ از این محتر او این دکر . روانکه دود دیج جاهات و وای . اکر تو جمع خالستان کر بیاری کنید جامع روی بحال
خال اکر بما اسند این محران بدان شبن . حکون عمر کذارم وای مرا وای . ای برد علاج خو بنو شست
شد من بو مانده مخون علا . انصاف همه خلق بادی بجا . ز آن بیج در افشان کاه بر شب فاست نجم محب ایل که
را چیز نباسیب . بر کون بر سبیه نو هی تسلا . بر کون نو از بحیکو بخ رسید . بر دکر نو خصمی کنند آن
کون بقیا المیر و حامی از سال کامل است یحیی خدا بو ابداد بعد سلطان بهرام شاه سپرد بعد از آن بملازمت
السر خواد رنا هر ملازم کرفند طمطراق تا بر شعر دانستند ها حسنات از بوستان نقا منقطع کردد از اشعار انجم
نظر امد این قصیده که تو شستی حسب ز هی بدیکر دوش دل ها جهت جان . در او فرین عالم دولت معطل خون
تونی نو که اکر خواهیم عطار دین . دل بخن بیج حلول اجیال کان . شنو نو که کند شو نا مهادیک که کنیز
تو محراب کو بکر انبا . یکی از انبا بیست شنا و بیند فرو خش . که کرد کو نر جرخ دچرخ کردان . دولت در
بر زبان سخن که نحو است   هزار بار ببیند همه بهشتا   سیم شنبد و طوط زان خال که هست جو کلی کند
دماغ و چوکان بستر دهان   چما بی شاکا کجا برم بنای   جراغ مرد دانش فرزند و نادان   حکیم ها و به
شود نامها دروغ   که حیثم عقل بماند دحیران   بد انکه که بر صورت جهان بکاشت   بجام ازلی
کل من علیها فان   بنقطه که در جشم عقل را عاجز شد   بوحد که در شر عقل شد حیران   نقطه محبتش
سخا و جلال آفتاب   بیغ شیند دیر تکر بر خران   بهر دولت همه نشان مسعود   که آفتاب ملکو
وسایه یزدان   که هر چهار کسر کار دنیو و هنو   اکر بکار اسیر انده جندا   جهار دانا
کلوی هر یک سرخ   بدان کتاب که دغا ابتر نی مان   جملت بیکا تو بر شد بازار   فهانا شاز ابغ
کند کز دندان   مرلحر نقا امسا هضمی کردند   که تحقیق ان دست همی شوان   حکوم و حکیم
خلق الجل کردم   مکر خدا بیاموزد بدان پنهان   مکو بخ خیال حامو بنا بر دکا   دریغ بشو نقطه
غیر و سح کنان   اکر بکاه سخن جا تو کنی دعوی   همین قصیده بسند بر زبان   سر ابو بکر این
شعر افرین کو به   جراغ تو مسعود سعد بن سلمان   ابن قطعه نزد مراو   مراد آن که بکند بکند صلاد کار

تا وجود من هم درون بسلا باشد؛ زن خواهد کشت دختر من قصد زید؛ و ام نسنا اکر بوعده نمی باشد
کسب کند ببر اف ظاهر دنبالد؛ برین عقل در اختیار مکن بکار یک بار که چنین قدر دور توسط کرد
روزگار در پید مولانا جمالی در نظم کردار داشت و از هر هنر جمالی جوی رطب داشت نیکو نظر میدید
از آن کرد شعر و شعرا و منتخبات طبع بیدار و ولایت دین از آنجا بیمار ادبی که خواهم شد
کلین ابیات طوطی ما یداد بیش از این؛ شکسته در ان درج سخن بر کرم؛ ایکب بار دست ما بر نداد بیش
این بیمار ادبی که خواهم شد تلخ جان؛ نیم جان داغ جوی ما بر ندارد بیش از این؛ خواجه کریم که در سلک مریدان و
مخصوصان شیخ نظام اولیا انتظام داشت بعد از فوت شیخ سلطان محمد تغلق و برا خطاب انوار الملک مخاطب ساخته
شیخ الاسلام ممالک محروسه گردانید مولانا صدر الدین ابن حکیم که جلد واسطه صدارت شاه جهان بر افراشت
و خواجه عبد الملک که برهان خانه نوشت و خواجه افضل الله و مولانا کمال الدین عبد الرزاق از آن یکان و خوبان
بوده اند بیت ملی از امد احمد طلب امیر الشاکر که تو و صبر از مدد بود هزار بار که نه سنگر بیت بوداده بیت
دل شیشه و جنگ من تو هر کو شسته ام؛ مستند امینا که بیننا که شکسته و این دل بیت بر لذت جو ای بیت
ای همت دلها شاد رفتگان؛ خلق توست و فروغ است غایب نما؛ که معتکف پیر که سالک محبت بعد کرد بر آمد
خانه خانه رباعی اگر چه صاحب هنر نیکو فرخت بود امانا بس عجب و خوبی که بر خط وطن غریب است اسلام همت دوست
خلوت غایب غیبا بود اینها طلع مرا و دا بیت ستان این دو کوثران هلال ابرو؛ زنیده حسن جو مهر نه
پهلو ظاهر است صاحب امیر عالیشان بر آن نصر نکار دیده و حسنا بیت زنده حسن دو کوثران هلال ابرو رنشان
که با شاه مهر نه پهلو؛ ظاهر اصاحب آن نصر دار راضی شده مرحومی عروض و قافیه خوب میدانست و الحق
به نوعی طلبیده نظم او در این بیت از آن جمله بیت فلک شکر و کشش یا خسته؛ به ماه نعل اسپید امیر فریبه انیس ها
همت کسب معیشت مشکل است و این بوی مشکفند بیت نیست ابلق محبت اکرین از پاری کلمه؛ ورنه زان بهترین مکرم
بیا کلام خواجه مجید از خوش طبعان ممالک بود و در اوایل عمر که مصر بشد این بیت کفته بیت از شوق من کر تو کر
مستم او را جهان اگر بیت بد که شنیدم از او مولانا ابو الخیر در انواع فضایل ماهر و دانشمند
خصوص در حکمت که از تلامذه او بود طلاب بعد از آن دواخر سلطنت ابو الغازی سلطان حسین میرزا
رفته رفته در زمان سلطنت محمد خان شیبانی در اندیار میبود محمد خان بعد از اجعت بر اینها ولایة الفهر او دو سه غایت
تعظیم

تعظیم بود سلوک نمود چون کردن ثانی بوده خراسان دست داد کس که نفس سلطان و الی شفاعت تمام مولانا
از جان من یافت طلب بدرا و در آخر نیستن بآ سلطان تجارت رسید که مهر که کاه مولانا در رجوعی بود که کس بطلب سلطان
فرستاد از اشعار آنچه بنظر آمده این دو مصرع است نامی که یشابد در سمن خوابد ماند؛ در حسن سلطان به جان خواهد
ماند؛ اشعار من بی کمی گفته هم از نو شباب من خواهد ماند؛ ظاهر که رعنا شهر شکرین لیل کلام
بلطف و تحبب دوری او؛ از آن ابن حمام مکرر در دعوات کاغذ رنگ وفر کرده تحصیل او این اشعار تاریخ فوت
تاریخ سپهر فضل مولانا ابو الخیر؛ که می دانست اسرار حقایق؛ سفر کرد از جهان فانی و عقبی؛ زحسرت داغ بر جان
خلایق؛ چو عاشق در غزل بود تخلص از آن تاریخ او شد فوت عاشق مولانا قاسم کاهی سید نام شد نجم الدین
و کنیتش ابو القاسم بود در بازده که با اهل منه مولانا عبد الرحمن جامی در بیان ایلاف بر آن است صحبت ها با شیخ کرده با
که شاه جهان اکبر نام داشت منقبت سید است بیان قدیم نظم نادر خنده اما غرق خنده اند؛ حکمت سکان گنبد
خوش و بر اجند امور عالم بخشید که هر که کرد بد تیغش کریمانه و قدر علم ظاهری از ابطال رجال است مکرر
با ملکین با بیت کسی محاربه کرده تا بوی امکان و در روی بگیرند بیا از جمله ادبا نسبت حیثی که نمی بر جیر
وی نیابد بود جای در بنکاله میر عسکری مجلس کرده در خیر خود آن بخت مدار نظر بد با بیان ابیات
در دیوان و سخنان او بیت غلام همت انم که زیر چرخ کبود؛ ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است؛ و مولانا
طریق خواجه داشت و در آن جهانکیر است هوش در دم نظر بر قدم خلوت در انجمن سفر در وطن و ذکر او ابد مغرور
شاهنشاه از دولت لیکن نوحید افتاد و نعمت و انعام بیشمار یافت بواسطه مرضی که لازم پیری کشت رخصت
یافت سنه که صد گرفت بعد از آن حکم شد که هر گاه مولانا حضور است هر ابیات بصیغه برای میر بود در هند
از آنچه نراث ملا ذکر کرده ایم محمد اهل مجلس رود شد ابتدا در بنارس نعمت نموده در آنجا ابراهیم خان زمان از دنیا
و لیکن آن ناکرامد با او خیار در آن مکان بیان آن رسید الحال مدفن در جوار دروانه ملا مجاهد با بانا
عمر آنچه شهرت دارد صد و سه بود چنانچه از تاریخ طریقی میکفند که منم دو سال انتخاب خون بزم بیت
سالها باید که تا یک سنگ اصلی ز آفتاب؛ لعل کردد در بدخشان یا عقیق اندر یمن؛ تاریخ فوت او را شیخ فیضی چنین
یافته تاریخ وفات سال رحلت حسنم؛ کفتا دو از غایت بعید ای ملا قاسم کاهی که از نا کو
ملا مایوی کفته رفت ملا قاسم کاهی و ملا نادر فن موسیقی و ادوار فایق بر نادرن طبعان روزکار بوده
ستم فن

چند شد و عمل از کی است بهانا یافته انجمله این غزل اصفی بشنو بیت تا ز درد لا خار خاری دلم از عشق گل
سیر مهتابم از شوق دامنگیر گلگل: و هم در این غزل صفی دیگر بشنو بیت چون بیابم هر چه هم در جاودان شوق
شاید که روند فرمیه بما مهر تا شوق: و چون در اقسام شعر سخن گفته شد لاجرم بینا از هر کدام ابیاتی ادا تا طلب
با بیل اشعار شان از همه جهت معلوم عطا کنان کرده و این قصیده الفیه از نخبات بیت الف اول علت
جل جلال: آنکه در وصف او شد ناطقه لال: ب بود تا عین دو کون علی: بحر او منبع اند سؤال: ت
تو لامکن بغیر علی: تار شانش ابجا و جلال: ث ثنای علی خدا گفته است: ثابت است سخن را اهل کمال: ج جم جا
جما طفیل علی انجا فاکن اکر انت محال: ح حمایت بر و فخر علی است حمد او گوی الحمید خصال: خ خلیفه علی
حکم نبوات: خصم او ابن هوس خیال محال | د اگر دو وطالبت نادعلی | دال او هست جد بدو لیلی | ذ اکر ذات
با علی نار دید | ذات او دان انکر بیت مثال | ر رسول از علی درسا نا | ریخت جبریل دانا و پر و بال | ز زبان
کتاب مدح علی | زانکه خوش بر بود زبان لال | س سیا علی و آل علی | شاد و دنیا خوشم رد و سال | ش شکر
شو بمدح علی | شکر او کو بباش فارغ بال | ص صرف علی و آلش به | صد هزاران هزار مال و منال | ض ضمیر علی
عمر اوست | ضامن ماله بروز شم زوال | ط طالب از علی وصال علی | طالب حق بجو بجو ابدال | ظ ظاهر
جمله خصم علیست | ظلم بر دو شان او اضلال | ع عین علیست عین الله | عارفان عالمند و جهال | غ غالب علی
در همه علم | غیر او در سایل جواب خیال | ف فنا و بقا علی بخشد | فانظروا بالعقد والا | ق قوم
قادر است علی | قاضی شرع فاتل دجال | ک کار کافی و کار ساز علیست | کاملا ترک اشکال | ل لام لطف علی
مخاندا | لازم تن شمار او بسیار | م مبهم مکن بغیر علی | مالک الملک اوست در همه حال | ن نبی و علی
ولیست علی | نیست غیر از نبی تا و امثال | و واو وفی ظهور بود علیست | وای آنکس که او گفت جهال | ه هو الله
در اخلاص | همه قرآن چنو و جر انفال | لام الف لا اله الا هو | لا فتی کو اگر بکی لال | ی یقین
باسین | با علی دست ما و ملوزال | بنده نست قاسم کاهی | سر به حکم کرد دیدنا امال | ساقی کوثر
و نجوم | از کف کاسها ما لا مال | تا بود عشق و حسن عالم | تا بود زیب حسن خط و خال | تا دجی
خار دیجی | ناد چو لالدر کواتش آل | وله شبی در خواب خوش دیده جمال شاه کوثر: علی بن ابیطالب امیر المؤمنین
حیدر | بدل تمنا بکد فرکه دیدم تمام مردانه بود: سر فرازیم که نام شام مردانی بود سر فرش: علی عالی اعلا و الا

سدره

افلم نجم

که امد خسروان تاج بخش و سروان اسر ندارد اختصاصا با محمد بجز علی هر کس محمد شهر علم امد علی الشهر را در
چو بود افضل ابنای نبوت زان سبب احمد گرفتش در بهشت و شرافت کبریا از در | علی مرتضی کز بیت شه حضرت بر دوان
شب معراج چو خاتم گرفت اند انگشت | کف کافی انشاه چو امر دار الله بود | و کرو نسکی تو اند هر کسی که نکند در آن خیر
هفت تن همه منزل بود کز سر بخت سر سرمدی | دو بار کرد ما و ماند ما نمت صیقه در | حرم کعبه شد مولد ذات نیک او
بکود بر خالق مسکن بد چون جان بر از | بنی ن دو عالم از غیر خیر هم چون کل | بدیع نحو بکا فتادن جا کها
عکس اوست کرد ذات جهد ما زاد | بجای خوش امد بار دیگر خسر جادو | بعلم غیب رسی که کرد از سر توحید هم کردم
بجمه ساد و فرید بود اثر ون ستور | نظیر لطف و فعل بر در دید شد نماند | هما تا بود اعجاز مسیحا کار او کس
بجو بعض علی هر کس که کار در دین | ندارد نفس سلمان دوست او تر زاد | خواز اهم خواه ز باده نوش
با همه کس بهر انصاف باش | تا کشند خون ناب در بغل: همچو سبسته صاحبان بیرون: کاهی دو مکعبه
معصوم هر که باقی: دیگر بیت نو بر سیمه تخم از کوتاه همتی که بی حاصل کوید: دست طمع خضر چون کند دراز
ز خضر عمر قریب و [illegible] اگر ز عمر شما [illegible] لب: خدا نصب
حضر کرد [illegible]: خواهی که چرخ [illegible] کند: چون نکند [illegible]
تو جانم [illegible]: اینک [illegible] انکه [illegible]: کل صبا تماشا
افتا کند: دراز عمر [illegible] عاشق تو [illegible]: وافوا اکر از عمر خود حسابا کند: [illegible]
هر که [illegible]: ای انکه [illegible]: [illegible] کتاب: کار [illegible]
کرد: حرف [illegible] که [illegible]: از انکه [illegible] همراه است [illegible]
در [illegible] خویش [illegible]: بعد از [illegible]: هر کس که [illegible]
خوش [illegible] کرد: [illegible] ناصر [illegible] فاصل
[illegible] کفنا و [illegible]
افاضل [illegible] و لطایف صنعتی و معنوی [illegible]
بیان [illegible] نحاسن شکر [illegible] بعد از فراغ استغفار [illegible]
الله الحرام [illegible]

سمرقند

من بعد به بابان آورده عزیمت سمرقند نمود [illegible] محمد حکیم میرزا در کابل [illegible] اما مانع آمد اراده نمود که بعضی [illegible] اولاد
در صحبت ایشان [illegible] نسبت بجانب [illegible] که [illegible] تمام ممالک [illegible] کفایت [illegible] و مولانا
سالها چند این شیوه [illegible] بوطن اصلی شتافت [illegible] الحال در وطن مألوف [illegible]
و کاوش [illegible] غنچه بوستان خاطر کلی شکفته [illegible] از آنجمله است بیت دل [illegible]
لعل تو دادم کام دل [illegible] هاله بر دور رخ [illegible] از خط [illegible] چراغ [illegible]
[illegible] نباشد [illegible] تا موی تو [illegible] عشق [illegible] اشک [illegible] جگر [illegible]
نباشد حلبی مشهور [illegible] زاده [illegible] و اطلاع بر علم تاریخ [illegible]
این نوع ابیات میگفته بیت [illegible] مشهور [illegible] بیت
[illegible] سلطان [illegible] انتظام [illegible]
[illegible] تاریخ [illegible] اولاد [illegible]
[illegible] تاریخ [illegible]
مکاری از [illegible] عبدالله خان [illegible]
و این نوع ابیات میگفته بیت [illegible] منظری [illegible]
خانخانان بیرم خان [illegible] بیت [illegible] خط کرد [illegible]
[illegible] میر هاشم [illegible]
[illegible] تمام کتاب [illegible] حکایات عجیبه [illegible]
[illegible] بیت در کام [illegible]
[illegible]
[illegible] عبدالله خان [illegible]
آنچه بنظر آمده [illegible] بیت [illegible] کش
[illegible]
[illegible]

که مسقط

که مسقط [illegible] سمرقند [illegible] ما وراء النهر [illegible]
[illegible]
[illegible] حکایت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] خواجه ابوالکرم [illegible] ما وراء النهر [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible] قطعه [illegible]
[illegible]
[illegible] خواجه [illegible]
[illegible] بیت [illegible] و دیگری خواجه ابو [illegible]
[illegible]
[illegible] بیت
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] یوسف [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] عبدالله خان [illegible]
[illegible]

[illegible]

... الامام ... محمد بن ابی بکر ...

[illegible]

... بیت ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

زدست کمر بن خطا ماند اگر تو پیر کردی بی عبری نتوانم هم بگویم هجنا بری کی کوی سوی چو گلنار دارد
سر ای که بر در شلوار دارد زهی احول نهی ناز او زهی خر کی کون چنین نگار دارد بوز نیم شاعر سبانام کبر
شام بجنجخ و خام کبر هر که شب کرد مهمان من شام خو کبر و بن نام کبر کبر بود بر خم چو تنم شیر
در معر بر هجو سر را اکنون حرکت منکسر نادید واجلاو احیشا و اکبر الحکیم جنتی در وصف خویش ابیات
بیان فرموده بود برخط نصاب نافذ فرما و فتی و نیز حضرت علاء الملک اورا تعصب کی بسیار امتحان کردی این ابیات
بگفت بیت چه دانی سوی لب لاله بکند لعل زر از شکر سیاه اگر حسد بود نوش کرد و صلکی دارید
کوهر بیا چو از کان غنا بکبر دیت زرد کارت الی ربنا بخارا از شهرها معتبر بوده است و مغرب
در وی بسیار فقها و محدث و نامیر قند بیت و نحو فرهنگ ملکه خلا بود و سبب غلو و جوهر بر تمام ماوراء النهر
رجحان داده اند و از حد نقل است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند که زنجی باشد به ما وراء النهر که مفتوح شود
که مومن سنعری رحمت الحق نازل شود بخارا را از آن نام کویند که قیامت بیکتر شهر محشر باد بکن شهرها
و از آن شهر چندان اولیا و فضلا و فصحا برخاسته اند که بجواهر بحر و لالی تعبیر احوال عشر عشر آن مملکت مرصع نکرده
مجلد دیکر بحجاریه جها بعضی از فضلای آن شهر سعوا انهم که مرتبه کوثر قضا هم متفرقه است شاید ابو بکر الجصاص علی [illegible]
خوش ملر با نسبت شاعر آثار [illegible] بد بحید نفر که از هر یکی و از سبب ایام کثیب الخصاف عماید شیخ الجلیل ابو عبدالله
محمد احمد بن ابراهیم [illegible] اکمال قران [illegible] قدم [illegible] جمیع [illegible]
[illegible] جمیع فضلا [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

وتلمها

وتلمها بکلاباد نوش تحفه و کلاباد محلتی است از بخارا و فضلا ابو نصر محمد بن حسن که از ائمه جلت ثانی آن محلت
جمال الدین محمود بن احمد [illegible] از حقایق علوم و علوم حقایق [illegible] بوده است و در دعوی مذهب سرآمد بود و نیز و هم
[illegible] دبیلی از فحول شعرا بود [illegible] سخن [illegible] و لطائف بیانی
[illegible] سلطنت خراسان و [illegible] آل سامان [illegible]
خواستند که احوال [illegible] در سلک نظم انتظام دهد [illegible] مرتبه نظم عالی [illegible]
[illegible] امیر نوح بن منصور رسید [illegible]
[illegible] لا جرم دبیلی [illegible]
[illegible] هزار بیت [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] بیت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] امیر ابو الحسن علی الاغاجی [illegible]
[illegible]
[illegible] بیت [illegible]

خداوندا چو تو پادشاه کریم تا از او نعمت پیاشو خورند بهواداری که لشکر فرو بجو کند ما فداء او همی پردازند

راست همچو کبوتر آن سپید راه کم کرد کان زهی ثنا الشیخ الاجل سعید اسعد بن نصر الهروی که شمتا فابت

دیو همه اسوه ولد سعد الشمع همگنان بر افروخت چو روز عزیز سنت بسیار شب جانش او صح پیح دم مبهم

از شمع دیگر پای دامن همه کشید اگر حبه این بود ادب می‌بنی که او و ولد رس اولیا علما امد کونت ما

اما چو همه فن و سایر بیخ خط اسعد کفی بالمأس ناله لا لی شاهوا سخی هر بحر رسا

این ابیات ازو مدکور مناسب دار حسن نحصص بحال امدنم از دست نیمه عجز و ناز بانیم امد کو کنادستم

راه خوش لبیک در بند است نگر عطا این نیم حوص طمع تبلک در بویمن و نخو عزو دخون که ممکن نور

نالم دعد که کما ز هوس بحو کرم پیلس آبا خوبنم دنیا کمه و محلت ظلم چو کامپنار ز ادب

کلتم در سقو قناعت فانی حرم خوش کهم التماس غم نیم کر کنیم ز صحبت هر جای سفلر چو همه نکرمت

طوکیم فانی دستم و پکرنج عاف ملکت مناو کجی معنم ززو کهر ندا و لیکن فضل امجم کانم وادی

جو عهد پنهبر که بنیم بهمت کسی بکنا از دلبر تصحا اکم ادب ندامت خدا ازفضل بزپ طاعت

من بنم جامکم ز خصر و فضا اهلی وبن کهم بدو هجر امکنم هم کنج جو مردان رکند بیرون دل نیک اگر کشت ظاهر

او مبرم داد از سوز اوشحوری خوش حر سوان وانده و کریم باد دو این درس بکار حمل با خوکنو زوی

جو دشمنم در کوه زسو خواکنریم نا شاعر بیخ بن بد رو ز فاکرمیماند تو دعالت معصیت بیدا کر نکر دی معهود

ذوالکرم الصدر الکبیر برهان الاسلام تاج الملة والدین عمر بن مسعود انجمن المجلس فتاب احسان او در انوف کرد

اواهیم قرة العین خویش انرسل و اولعهد و ولیعهد گرداند وملک مهر بخت برهان الاسلام این رباعی در

بکفت رباعی حاکما چو بحال الدین بخت نشست عم بر دیشمنان بخت نشست خالقت فلمش دیو بری کشته

چون مردم چشم ملک بر تخت نشست چو سلطان ابراهیم بجوار حق پیوست بیکدیگر شهر کفت رباعی

نامو مهر صغر او بود از دست بخت سلطان خورشید ملو رسا بر توپی شاخوش همه

شو دید بیان خصلت ایشان بیع دی سلامت ایشان شاگرد مهیا برادر را نظر کریست با ایشان

ایشا بر منظر اعلا انها عجایب زیبند امرو خوش معلی نامویخ خسنیم خالی دی در نشر احمد حی

درجه کنج تصلیه اسلام خاکی و بدو دی ملک نوشه بکمال بحیقه سو برادستان همه نخچیر بیل نوکدی پیچ بر جوی

باجمع شده همه جهان بخت ابن رباعیات امیر اوحد ادیب ای باد سحر که شده عنبر بار دانم که همیشه ببود دلدار دط ره

او دلیت ملالت نهان بکا نحو خویش زنار بیب بنیاد اخو صنما بکو در این کاخ جید کو جا خوش بی بود و مایه بجو

کوش طال شکر و لطف تو نوشیدن از جنبر خوش من حسرتم از ولای تو دنیا کلاه کسید کان کرد طل تو سراپاه

از جبر تو کام فنا دل پدید وست جانیت که افکار ساپر انجیت بکوش نهد اولا زر کرف نعمت و ناز

امروز بیجار مرا حال دل ترا ببین از حال خوش مرا زاید الصدر الاجل نظام الملک والدین محمد بن محمد الحیل درالدیح

ان برحست شروانی تو نسکا لاصحی جهان کیا رفاه او امد بکی وجهید انصاف بر سوان افاضل او تو و خواص

علو حسنا هست کرد او صفات شوا انیسه شعرا این ضرار هنر این تشکانی نصیب دو رفت بادر جوی بود به سو

ایام منبر عشق و بکدر شامی امکه داشت وکسب عشق و اسارن بکد اشتی سبب که بلاد و بی نعی

از معاد اسا و آخو است و این همه بکه کنمی وبکدیم کار در انجا مست که بپای بیر پیش نظام

الدین فرصت کاملی نامدار که برهان الاسلام غایت بود وخوش بر حال شعر عجایب دار و صدور رد

بلند ایشان از و دو عما و ابر کوف و الحق تحری خشا و در اصل حادیاد و این ابیات نوشته در انجا عجایب

حافظ بر جفا جوی کرد هر که بد بیند آن نخود اینو الطف اگر چه بد آنکه بی خبر بیند صد پرش

آنکه بد گوید صحبت بکو انکه بد بیند چو این فعل بکر دار انجا حیات کرد هر حرف بعدا فخرالدین ملک

امو این اطلب حقی با مکر هرت خیند در انجا عزم واز انجا عریضه بالاخوی توست که این ابیات مخو اه

شب بیب زهی تعالی دو ابیات دیده من زیاد لب تو ده من شود در آن دلم چو کنی بر سر تو جا

نا نایاف دیده من زیاد دیکی تو ما و تا اسک دو کرد است دل این عهد زمن تو سکه بار دم اختر کد دوات

خواه اعمکیه من نکا کرکرم هر جوهر ز بنان نظارگان کرکار او منکر بیعی مخط خوش خم دنیا کرجمال تو

بیرم اتود دیده من آکو بیند بر کر ملک ما عجب دیده من عرض بیند بوی از خواستار کنیم بوی

اند نوشان بر من ما لطف خوش بر تخچیر کنیم ناگر دعای امیدی بکو بند تو پیست چون این ابیات برهان الاسلام بر خواند

وی بر همان امدن خط خو استغاف و شاهد قلم و ادو بین تر با طلب دو ر ا که ابرا درمی بدید در انتهای فکر

بکرد اوست رباعی بر سفق از ستر عقل مات مضحک در کو ای بیجو این دو جا از دید بیکجا ان خوش بادید جم

و بن نتو هم دلیل بو ایمان بر کر دل کا دم بر بالا و دیگر باد و بکرد تو بیجای گو نیم در بی کو کف جو بیب بر عهد

بخارا

انفاری که در میان اوست سلطان العلما اصح الشریعة از اعیان و صدور دیار ماوراء النهر بود و بالا افاضل روزگار
بود و بنا بر علو فضل و کمال الا آن ابدا از بحر خاطر بهتر می آورده اینست من انشا مجلد ابیات یکی و سی
و پنج و زهب پیر: اکر دست دهد هزار سنگی چند: بر آیکر دست ما و دامن دوست: کناه از بنده و عفو از خداوند
شهاب الدین عمعق بهری بهتر صاحب سلطان بوده و در ولایت بلاد غور ... بنا قصه یوسف و زلیخا را او
کشیده در سلک نظم و محمد عوفی در تاریخ شعرای آل سلجوق نوشته در تذکره خود آورده که چون دختر سلطان ملک شاه
رحلت کرد هر یک از شعرا درگاه مرثیها گفتند عمعق مرثیه بکفت که این دو بیت از آن مجمل ابیات هنگام آنکه
دمدان گل صحن بوستان: رفت آن گل شکفته و رخسار شد نهان: هنگام آنکه شاخ شجر نم کشد ز ابر بی آب ماند
نرگس آن تازه بوستان: اما نظامی عروضی در چهار مقاله آورده که عمعق از شعرای خاقان و در سلطان
خضر ابراهیم که پادشاه خود بود عادل ملک ... بی نظیر و جمله کرسیا و ماوراء النهر در تصرف او بود و از جمله
او یکی آن بود که نه صد در و نه صد ... و دستگاه او بسیار دو دانسته و شیرین گفتاری
داد استاد رشید سمرقندی و علی سپهری و جمعی دیگر بحضرت وی بوده اند اما عمعق ملک الشعرای او بود
خطبها داشته صاحب جیب غلامان و مرحمت بی و کنیزان چو حور العین و اسباب او از ... دیگر
تجملا کرد بدبهر نقد مثنوی که عمعق در حضرت خضر شدکرده با وجود پادشاهی نقد آن کر به بیند
دیوان او اکرچه در این تذکره اشعار او بسیار است اما آنچه نوشته مثنوی که از آن جمله این است
غنا همه محلی اگر بد فصا: چرا دل تو چرا کاه جز چو حرست: گر اعتقاد درست اعراض محال
و لا عقاصیون اغراض عطا   بلات حسن پیشی و بیش و شی بار   هم همت ما مبتلا ابدی بلات
اگر بداد ذن کنی هزاران کوه   هر آینه نبود مدح ابر و خوات   نه ز خنیا من آنچه اخنیا کیست
که هر چه من ... حکم کرد حکم روا   خبیا الصنم ما هر کسیم ذوقی   بجوید و ... یکی صورتی نمود یمن
هلال ابا دوخ دست ترکی قند کسوف   کمند و زلف دا ستش کرد قند شکن   هزار مشعل آتش فروختند دل
هزار چشم طوفان کشا کرده زن   نجم که بد چو فرشته ز آن   زخال تخوشید همچو لباس اهرمن
سمتش شوق و ریخته کاش درکار   یکی بدو دیع و یکی نیاحی   شهید بجوی اندرون کرد قد مقیم
غریب و ادا نجال نادر آنکه کرده وطن   یکی غرب هزار هزار دور دیگر   یکی دیع و هزاران هزار کرم و حسن

کشته در زح عیار کان طوبی بود   کرفته دیده ز کوه هر شی عقیق یمن   چه کف کف دو سیغا امین که موا غلط
فتاده هی دیده و مهر نوطن   کان نبرده بدین که نبود از تو در   صبو داده نبید ز باد سبد دهن
هنوز تا چه زین بوستا کرکل   هنوز نا شد سبز ز لبان من لبن   هنوز کس سبزه امن بدین جهان
هنوز سوسن آزاد من بدین چمن   بنجات زین سبزه بسرا انجیات اجل   بدل کزیدی که نه کسی نه عن من
کنار بر کل و من دو فند بر کنار چمن   نبود کنا سمن بنکاسم بدن   بنفشه موی من اخلاتی کشاده کرن
بود بنفشه عدا ذکر بر دامن   هما که هر انکس بدن مشکیفم   سهیل تکین ز لنی و ماه و در من
کنون بر پریم چو مشک عریب   کرفته ایرن مسکین من کل سکن   زحال و دخت بکند بو نشیبا لبن
ز درد و حسرت کردم از دو پیراهن   چو چشمها بیان از ابلهی لحد   چو جامهای سیران نخود در کفن
نرگس نباید رفته ذوق کارم   نرگس بکرد در رفت کمن ابر بهار من   بر دو خال فراموش کرده بود اخلق
بسر سید و نجوزم ما نمردیمی   کرفته باد و زاد دو دارای بر   بر ابسته محمد اطوفی و اورد کردن
شده دلیل نشاط آرد و زها نهار   نشاکن که جهان و کلاه و پیوس   مخواه جان او برافروخته اند و بزن
کمین نماسر کا فرشد بر زن   فلات رخش همی بادی هو الناس   زحال تسلیت همه در آب اهن
بخواه از آن که بیان آنچه بوده کرده   سیاه که اثبات نادر نوالمن   اگر فروختند باشد بو چه نیز کن
چه از سپید بوی باد بسته خرمن   شعا عاش بدل از دا زمین تو   شرارها آتش بر رسد انداز زمین زر
زبانهاش چنین چهرها حق آلود   بر مکه بکف سپهر با بشر اوزن   شده مظفر منصور ناصر دین
که پادشا زمین و نهاد زمین   بزرگوار کسی کر زبسکی ملکا   بتیغ دوری که آن اصل و بیخ فتن
مبارک آخر شاهی که از ملک و در را   زمانه زیر مراد و جهانی بر من   بدست دولت اسلام ادها تعلیم
بغرو همت افلاک را کند وزن   چه سده اهل پیش چه کا عکد نو   بیع اهن سرک سهیل ناخن زن
تبارک الله زهی که در مصالی   نشسته فارن کرد او برکه فارن   هزار لشکر ما نبی بود یکی مید آن
هزار بسم ما نبی تو د یکی جوشن   شعاع تیغ نور جا کند همه میدان   بهیبت خم نوشته اکند خوار کن
بر نوکار تو با طراز تکبر ملک یکسره   نشانهای فرامش و نصرت بر   بپای دولت بند ما فتاد بکشا
بدست نصرت بیخ مخالفان بر کن   خبرای بسطت و انجامی سپاه   کار دی همت کرده جهان و بهشت وار

ومنی فکند دست از نقش آفرین تا جی جهاد باغ بلند تماشا نقش خطی نو است همه باغ و بوستا
فرش سبز فرست همه کوه و کوه ها این چو نگار چین نقش چین انجون نگار نو آنی پر از نگار
کلبن عروس وار دیبا راست خوش تن ابر نو مشاطه وار هم نثار از عنا کاهی طوطی پر سبز دش از کوه سر عقد
کاهی نقاب سازد تش از پرده بجا تا بوستان و باغ بهشت شد آباد آراسته است و کهر کوش و کوشوار
این از دکا چو ابو شیب بهر من واله ثم بر فرو شنکا دو دخته لذا ان لو جهان موسی بین کرد کرد دشت
ان صنعها مانی بین سر بسر چنا ای نو بها عاشق آمد بهار تو من نبد درو ماند از ابر چون بهار
پیرا هنم قبا دو دیده جو ابکر پیر هنم ز خون جکر همچو لاله زار نه بر من صا دوی نو اید و دست بر
نه برد دیغ حسرت هجران تو فراد که لاله بر دست غم پر ز خون دل کرسبزه بر دمد نیم دیده بر کنار
هر قطره کرا بی دو چشم فرو چکید کردند آتش دلم اندر میان شرار کر یکنفس فراق تو اندیشه کرد می
کشتی نهیم بجر دل و جام فکار اکنون تو دیده ای از من بینو زنده ام سختا که آدمی است اجداد روزگار
تر جانست من سرا که نکر بجر بود جهد امر اکه ندا نجر نو بار کر کالبد بجا است رسام فراق
دردی بر خال باشد اید نو دو سکا ما بنکا دن شا جهانیم سکعهد جز بنام عهد همچو شاه شد انبهر زار
شاه جهان سپهر هنر آفتاب جود سلطان ری ناصر بن شمس شاد کنج محاسن سر اختر ابو المحسن
نصر الدین نصرت منصور کر دار شاهی که تا خدا جهان را پناه فرید چون او ندیده چشم زنکی بر کوار
آثار عدل او جهان اسعد دریای جود و جوهر بسبکبار اختری که دولت اقبال روز و شب
دادند کود درکه میمون تو کذار این ادمنا زمان تو صاحب کنند جهان آن ادتجا الفا تو خاک در نثار
ابری نعمت نثر هر نیک تو روزه دار سیل خونبخش و سیل برو نکاد مبدا برآتشها بوی از تو بر و جنک
مجلس آفتاب بود از نو روز بار شو بد سیل و دیدی آتی ارضا چو نبر کرسنه که شتا بد سو شکا
که کرد بر فشانی بر کوشه فلک که اسب جهانی بر دید سوار کاهی کنی زکشته همه روی و شب
کاو کنی سر همه کو کوه غار از موج تو کنی نو بر خبر شتر و نجا بد سکال رخ آفتاب بار
هر جمله که اری بو سر دهد زجا هر نعل سم سبج از سعد بار تا انی خال و انش و باد و خاک و خار
با ابکه کر بطبع نکو دند ستکار شاه جهان ظفر و منصور باد از عمر شاد باد و از ملک شادخوار

ونکاه

ونکاه اونجای شاه قبله عالم مسکد ا ونحر شاه قبله کاه خجسته هم بخت جوانان سر و قد
دستش همه برنت نکار فنا ای نکار ربکه اند دل حری کن هر ثمار را بعشق خوش سر کردن آن کنی
نعل و افکن تو نجاد و بیت ده نکاری که هر رنکش بود بند لها بکیسوی چو سنبل زلف افکنی
رخ لولو شکن جواند و لب خنداکن دمیده وبدان تو با مجلس کل دمد سنبل اکر تو روی در مجلس افکنی
اینجا که هر کسی تو تماشا کی بجا دیدگها حلق و ابکر نکار تو ساز ای صنم تو ندانی تو حکومت فتنه
با همه بعما خوشتن نادان کنی خون بی که جکر تو بکی خو برا جمله کین تا بر خوبان کنی
تخمیس از قصیده که الشام گوید ... دو مصرع کرده ... اکر موی سخن کوید اکر مو و ازدادی من ان مو سخن کو
من انمویم که جادارد نم جون موی دیده لجو دیده زهجر غالب تو که چو موران سا دادی اکر نا مو و ما مو
شیار زیک شوم همراه بر معان من خبر از تو طوق من نشان چشم تو در کنج نیلی ز نی بی سی اکر خواهد
بمو انده تهاد دارد من انمویم که از سی که از لجون تو نان من انمویم که ازید عمر انمو بوستان انتم از لعب
کو عارض رخسا نهاد صورت ظلم است کو عدل از نو بجز زنهاد تو هر سو ما دادا ب هم باز کرد ز لعل تا تا دادی
برو رخ رخسار نهاد بوسه بر کرد پید بد سنک چو شکر پادیان جبد حلاوت بندان بو که از نهار
صبا برد کوی هر ظلمت دلدار ما برد نمشا طوق و ناخن کرده نکوهنا : حلحال الالله کیک ... : یا ... زاده
کم از نو طب : با دست ها نامه سا لحنا : ما یارم اکر بنفشه بدادی : اد بها الیس بکیا د : تاکو من در بحسنه
بینم ... : اوکشت خوش ترابن بند : چو نعره نا قصر تو نکوی : جای دو کا مکت و کم : در نعیم هر تجا
می نماید : تا رقص کنار شاد کنی تو کنم : تا دیده از عارض کلکون : چشم رنکت چشم خون : هر انکه در
تو نها : با خون دلم ز پرده بیرون افتاد : مول نمشا تو در رکید : تر عشق تو سو تو دوست : ا نمو نبا از کرت
در رکر : اینجا که دست می کی در کید : بکرم تی کرد بدو افروز نکنی : چو عادت خوش این بی چون کنی و لدار
من یقین که داری ی دل : لیکن کی تا حکومی چو نکنی سعد الدین کافی الحج علی وافی و فضلی و نانشر اکرچه در زمان
تو خواه و شاهنا نبی اما نجتهو نه سوی که در خدمت کلام بلاطین و شعر عا بت بو ده
از این ایام بجهت مشغول مسکرد : بت بیاد شوی که جهان بر من ... : بر بحل دو نکا ر نه بر کشت وراء و است
افلاطون عاقل افکن دو نو ابر کش اسب : ایام اشنا کی و بیکانه بر رود : از ین کس همین بی است تمامی تو ... ست

زنجیر فتنه که دل ما اوفتاده است   دام بلاست آنکه تو مشکین نهی دلست   دلها هواست آنکه تو مشکین نهی شست
بی لب مجو لوهی کشته کار دین   مانند دلو هر نفسی زلف فرو شست   سیم حرام گرچه سپید همچو شیر
چندان مجوی تو بیز که مه زیر پا درست   ای آنکه طبع همت تو [illegible] است   وای آنکه گوش غزلت [illegible] کرده است
بشنو یکی حدیث که مانند آب   بلاست انجمنت ولی پر گهر است   چو مشرف خانه و نان تو افتاده است
سائل چو صبح بر در تو پیر هر درست   دیگ بدانش که گرفتی همت شست   ازین شبان شهر گرفتن تو انگشت
بر کوهها شهر [illegible] همین ادب   نفر و خشی مخلوق که شهر و طاهر است   بیوسند شهر خود با آب صبر و رخت
بنداشت کلرها همه سال در آب است   سیلی دل اهل رمز خواجه بیدرد   فرزاد کرد خواجه که این شوی وجه پست
اولاد داده‌ها نفس از کون شر کف   کاین خاک تو یاد آر کی عرش است   آن قطره‌ها آنکه بر شبی صبحی
شمع و سنبل و حسن فتنه کشت است   کر تو فر تو سفر تو تند و تن است   ور تو درستی که کرد تو زنجیر است
بی هنر کین ز صحبت اهل هنر و همان   از چند [illegible] و باند عجم است   دائی جو اخر و ابر شبنم رباب
از هر آنکه دایم همکاسه خراست   نها سعادت کل فی جلوه بسته   داد رحکا بنگ خلاق اکبر است
کردن دایت تازه تو سلطان نکند   بلا تو جانا نو انجام نکند   آنکس که جگر ز تانو در بند نزاست
کر تیغ ز نیش این دندان نکند   **امیر عمید کمال الدین جمال الکتاب** اعجوبه دهر بوده در ماوراء النهر بود
چون خط نوشته شیر فال شیر نگ و چون بربط تو اخته زهره از دست بنظر او گشته وی از ندمای سلطان سنجر
بوده سلطان فرمودی که سنان [illegible] سلطان سنجر شد فرمود تا باستحقاق [illegible] ملک
چون [illegible] این دو بیت انشا کرده بحضرت سلطان فرستاد **بیت** از [illegible] تعالی [illegible] آنکه تو
رسوم نشان خویش . اکنون همی بر سر [illegible] خطا . [illegible] نبینم اما خویش . [illegible]
ناکس نباید داشتن . تا کی [illegible] . اعتماد [illegible] بر هر کسی مشکل شود . احمقی باشد
این معنی خطا بنداشتن . [illegible] نباید باز بر یکدا شتن **معزی**
واشعار [illegible] از این شعر اوراست **بیت** هر چه آن بر من تو زهر [illegible] . [illegible]
ندهی داد [illegible] . [illegible] **سعد الدین** [illegible]
در غایت [illegible] **بیت** [illegible]

کرد

افضل نجیب

کرد . [illegible] حکم داد و [illegible] است . ما را [illegible] کرد . از [illegible]
در پیش [illegible] تو نیز شمع کردن شهر است . تو جوی [illegible] من چو کاغذ [illegible] . از [illegible] بر تو **حکیم**
نجیب الاعرج الطیف طبعا [illegible] از فضلا ماوراء النهر
[illegible] معارضه شعرا [illegible] سراج الدین علوف
مراوراست **بیت** عارفان خود قبله ما سراج شد . تا هیچ دروغ برم هر شبی دو [illegible] . کبر خواهم گفت
از من دو دو . [illegible] . کبر گویم نه گویم [illegible] . ناکجا [illegible]
زنت **بهاء بخاری** اگرچه در سلک شعرا منخرط بود احوال [illegible] الاجرم همین رباعی
از وی اکتفا کرده آمد **رباعی** [illegible] . از [illegible]
بر سر کرده . [illegible] **جوهری** شاعری بود که [illegible] احکام [illegible]
و جوهر طبع [illegible] آورده [illegible] بخاری الاصل بود [illegible]
عراق [illegible] آل سلجوق [illegible] سلطان [illegible]
و سلطان سلیمان بعد از سلطان محمد [illegible] محمود [illegible]
بر [illegible] از سلطنت منخلع [illegible] ارسلان بن طغرل بن محمد [illegible] ملکشاه بجای وی بر سریر سلطنت
و سلطنت سلیمان شاه [illegible] از جوهری مشهور است **بیت** چون صبح [illegible]
بر [illegible] . باید کشید [illegible] . [illegible] باید [illegible] ارغوان .
آن باده [illegible] عکس آفتاب [illegible] . [illegible]
در [illegible] . اصل [illegible] حسن اصل [illegible] لطف [illegible]
هضم طعام [illegible] دارد [illegible]
لون عقیق [illegible] بوی [illegible]
کرد [illegible] زعفران [illegible]
در دل [illegible] شادمان [illegible]
می [illegible] **سعد الدین مسعود دولتشاه** از شاعران [illegible]

بخارا

کفنا بود والذی اگرچه بملازمت سلاطین بسر برده و مرتبه نظام شان بود اما از رجال علاء بن سعادت
هدایت کرده تا مرتبه لطیف طبع گوی سبقت ربوده چنانچه جمله اکابر و اهالی بخارا مولانا جسته و از صحبت او منتفع
با فصاحت اشعار شانچه قابل ایراد است این رباعیات رباعی بر کس حوچی تا جو گرم شوا دید: زین پیش برو مه فلک
شوان زد: جز اینه رخی همه محو توان دید: زان پیر چه فایده که نتوان دید روشنی طبع و ذهن صاف داشته
اما اینکه در چه عصر بوده بنظر نیامده این چند بیت مر او راست بیت جانست تیغ شاه که در این حکایت: جا
کرا و بتو تن چا همچو سراب: لرزان بجای جوهر بر جرا و بماند: جانهای دشمنان ز جسد در آفتاب: سرای که
تشنا بی او از آفتاب: چو ما آفتابی که مفتون: چنانما بدان خام کوزه که هست عشق بمن از خصال محمد الدین
فهمی اگرچه امی بود اما فطرتی در شاعری داشت که هیچکس انگشت بر حرف او نتوانستی نهاد و بخاو او قدح
نتوانستی کرد بنا بر آن التزام این چند بیت نوشته شد بیت هر که در رخ رنگین تو از کوی امید: فریاد دل خسته هر سو
بر آمد: کوی بت خدا تو امید بر هر کاه چوگان سر زلف تو بدان کوی امید الکوم مغرب قدانی کوی
امید فریاد ز زهاد یک کوی امید داد بتو مراد عشق بد انعارض جونیم تر به کم بلا و عشق تو موی امید
زان محو دو صند بمن بنگه نهاده است چو در که از جان تو محو امید شاکری از سمت و هندو قدر فهم
خوانی بیت استشهاد می آورد بیت کجا تو باشی اشتکر که وحید خطر خوبان جست چه خطر هر کجا تو باشی
این باکند با تو بود و جست من محروم مرادی: خواجه عبدالخالق غجدوانی از خواجکان والد ایشان عبدالجمیل در روم
امام معتبر عصر بوده بنا بر نوایب زمان از ملکا برآمده در غجدوان اقامت کرد و خواجه در غجدوان متولد گردید و در بخارا
آمد که عبدالجمیل با حضرت خضر مکرر صحبت داشته و او را بتولد خواجه بشارت داده و عبدالخالق نام بست که او
نهاده بنزاد و روزی که خواجه بانجا رفت مدرسه مشغول شد بود که از دل خواجه خضر بود و چون عالم عارف خواجه یوسف
همدانی ببخارا رفت صحبت ایشان را ملازم کرده بعد از ریاضت بسیار کارش بجائی رسید که هر روز نماز بکعبه
میگزارد و می آمد و چهار خلیفه عبدالخالق را خلیفه بود خواجه احمد صدیق و خواجه اولیا کلان و خواجه عارف و خواجه
که نسب خواجه بهاء الدین نقشبند برو منتهی میشود و هم ازیشان در بخارا و ولایت چهار خلیفه بود
که یکی از اعظم مخلوقات که افضل و اکمل اصحاب بود و خواجه محمود بن چهار خلیفه بود که یکی از اجله خواجه
علی رامیتنی است که لقب ایشان عزیزان بود و غیر از ان صنعت بافندگی میکرده بکسب معیشت مشغول بود

اقلیم پنجم

روی نشان با ایشان است بیت کز علم حال خود فال بودی کی شد: ید اعجاب حالات خواجه نساجی و ایشانرا
مقالات عالی و کرامات ظاهر بسیار بوده چنانچه آورده‌اند که آن روز که از خدمت سید کلال که در سلک اعاظم اولیا انتظام
داشتند نسبت ایشان صوفی که متاطوی و ابو بوده صادر شده اتفاقا قادر نماز امام از جانب دشت جمعی از ترکان
آمده با پیر سید امیر کلال باسعی برده بسته شده بمقام سعد آمده و بر سبیل صحبت کرده محمد غوری ان قوم
سید امیر کلال سید ما مطلع بر خادم سعی و عمل کرده فرمودند که علی الکشت طعام فرزند
اما بر سخن حاضر نشا و منتظر بودند که ناگاه پیری در رسید کیفیت احوال پرسید گفت که پیش از این سامی ترک جمعی
بسیار از خود می بردند اکنون که مسکین پیش شما حاضر و ش شریف عزیزان یکصد سال و مرقد شریف در خوارزم
جائی با نام است از سخنان اوست که در وقت سخن کردن و هنگام خبر جود دیگر فرشو که مرشد چون سر کار می
باید که چو ابر هر بر عی داناست دو رباعی ازیشان می آید رباعی با هر که نشستی و نشد جمع
دلت: وز تو نرمید زحمت آب و گلت: از صحبت وی اگر تبرا نکنی: هرگز نکند روح عزیزان بحلت: چون
مدبر شود دل بر ذکر کند: آن ذکر بود که مر ترا فرد کند: هر چند که خاصیت اثر دارد: لیکن بو جهان بر آورد
کند: خواجه محمد بابای سماسی خلیفه عزیزانست و خواجه بهاء الدین نظر قبول بعزت ایشان بود و بارها
بر قصر هندوان میگذشتند میفرمودند که ازین خاک بوی مردی میشنوم تا روزی بدان طرف عبور بود فرمود
که این بوی زیاده گشته همانا که متولد گشته چون تحقیق فرمودند ولادت خواجه بهاء الدین شده بود
جد ایشان وی را بخدمت بابا برده فرمودند که این فرزند ماست و خواجه را بحمایت کرده گفتند که این مرد کامل بوی
همت من نشو عنقریب مقتدای روزگار شود امیر سید کلال را فرمودند از بهاء الدین مرا باید که تربیت و شفقت
دریغ نداری امیر سید کلال خلیفه خواجه محمد بابا است و کلال از انجهت گفتند که والد او کوزه گری اشتغال داشتی
و اهل بخارا کوزه گر را کلال گویند و والده او فرموده که تا امیر کلال در شکم بود هرگاه لقمه شبهه دار تناول
اما اراده داشتم کوفته نمی آمد امیر کلال در شباب کشتی میگرفت و کودکی معرکه می شد یکی از اعزه
بخاطرش رسید که از بودن این چنین سیدی بسیار زاده و کشتی میگیرد بدان اشتغال خواب می بیند که قیامت قائم
گشته و بغرق دریا گل و لای تا سینه فرو رفته که ناگاه امیر کلال پیدا شد و دست او را گرفته از گل و لای
بر آورده و چون بیدار شد امیر از معرکه رو بوی کرده فرمود که دیروز ما از برای چنین مسکینان کوشیدیم

بخارا

خواجه محمد از کنار و معنی که میرکید نسر نظر بجانب وی افکند روان کرد بتدیج سامان از عقب وی روان شد و مدتی
کرد بعد از آن خواجه سر البقرتی نکرد قبول کرده نا بیست سال در خدمت محمد بابا بود و خواجه بهاء الدین العظیم ادب سلوک
و تلقین ذکر از ایشان است خواجه بهاء الدین فرید روزگار و وحید لیل و نهار بوده در تحقیقات اهل کرامات علم ادب طریقت
مجتهد صوفیان از سید کلال کرده اند حقیقت تربیت از روحانیت خواجه عبد الخالق غجدوانی یافته اند و از ملکه لا الله الا
الله خالد الدین رسیده که نسب سلوک و طریقت بهاء الدین از مشایخ بعضی متاخرین مشایخ نقشبندیه که متبادر در قصبه که
تخران مسعید کوشد چه بوستان زیاده آثار این نوع خطوط تا ولایت که خواجه بهاء الدین نقشبند الوشد
و بجمیع مجلس از مشایخ نشد از خدمت خواجه طلب کرامات کرده اند فرموده که کدام کرامات زیاده بر این که ما از خود
چندین بار گناه بر روی زمین مشوانیم رفت بکر فرموده اند که حضرت عزیزان می گفته اند که زمین در نظر این طایفه
چون سفره است و ما می گوییم چون ناخن که هیچ چیز از نظر ایشان غایب نیست از انجمله این رباعی در مناقب ایشان
رباعی هر که ما را همواره یاد کرد . آتش بدل و دیده ما یاد کرد . دوستان وی نباید دعای ما گوییم . تا شد که
یکی دعا ما یاد کرد . وفات ایشان در هشتصد و نود و یک بوده خواجه علاء الدین عطار از کبار اصحاب خواجه بهاء الدین
بود و در ایام حیات خواجه در نزد ایشان بسیاری از طالبان با ایشان میکرد و بعضی صحبت حسن ترتیب بسیار از طالبان تا بکار
تعبیه نقصان بر سبیل قرب کمال رسیدند و خواجه حسن عطار فرزند خواجه علاء الدین عطار بود و غیر از تجرد و ولایت
ایشان چندین بوی و شیخ نیز چنانچه مصنف حدیث بر هر که بخواست تصرف میکرده خواجه محمد پارسا نیز از اصحاب کبار
خواجه بهاء الدین بود و خواجه خود وی فرموده که حق و امانت که از خلفاء خاندان خواجگان از ضعیف سید
اثر انتها سیر بر مبتلا آثار اصول عمانی و از احوال دنیا و دم بصلاح در حضور اصحاب و احباب فرموده اند که مقصود
از ظهور ما وجود خواجه محمد است از مؤلفات خواجه محمد پارسا یکی فصل الخطاب است که بی بدل است معتبر الطایفه را آن
سمت انتاج یافته خواجه ابو نصر پارسا ثمره شجره طیبه است در زهد و تقوی و جود و بذل و سخاوت از والد ماجد خود
کم دانسته بود سید برهان او قدم در شیخ و اسطه نسبت اجداد و انتظام مبتلا و نسبت جد بزرگوار امام زین العابدین
علیه السلام و قد تقدم ذکره الا سلام بهج آمده نقشبند علیه بود خواجه فرموده سلسله عاطر دارد
انتظام یافته بر اولاد نسبت راه آخرت متعلق کشته بسیاری از مشایخ هرات از ملکه حضور شیخ بهاء الدین
عمر از هرات بلخ آمده دست وفات یافت در بعض روز احمد خضرویه مدفون کرده بی از او سیر را اندک بخشش

خواند محمد بوده مرخواند جامع از بی خواند میر حبیب السیر دو بنده نظام الدین که صاحب بدیع الزمان
میرزا بوده است نعمت الله که امرا در مجلس مشورت ایشان بود اما امیر خواند محمد از زمانی اولاد بجود طبع علیم و سلا
ذهن و تعمیم امثال تمام داد و با فرط فضل کمالات نقشا و نوشتن در فن تاریخ و صنعت انشا سرآمد بوده که در قلم
مخلد در بیان آن بجز فضل عرفانی چنانچه تالیف کتاب افادت آثاری و خلاصة الصفا بر زندگی این جمله
برهان معنی و دلیله میراث و در آخر حیات میل با انقطاع و انزوا نموده از اختلاط خلق ابواب داشت در بعد
بعالم محل کشید خواند میر چنانکه نشر او امیر خواند بود سوا از فضل فضا و ثمرة سعی که سال مستنبط
تحویل تاریخ عدد است حبیب السیر که بنام خواجه حبیب الله ساوجی نوشته و خواند میر در دولت الغازی سلطان
میرزا نا زمان ایالت رستم خان در هرات بسر برده و بعد از آن بهند رفت بخدمت جنت آشیانی همایون پادشاه روزی
بیا مانند نشسته و در آخر حیات الحمد فن ارشام زرن و مقدم رسم در انجامه اختتام پذیرفت بیت زهی جانا
خوش صاحب . که مرگش بسر از زندگانی بود ناصر بخارایی اگرچه سرش شاعری ساختگی زندگانی میکند
اما از خیالهمنشان درگاه الهی بوده چنانچه خواجه محمد پارسا و او در یکی از بازارها بخارا دیده تعظیم کرده و بعضی
از اصحاب ایشان تعجب کردند از حال و خبر دادند فرموده که هفتاد نوبت منصب ولایت بدو عرض کرده اند قبول نکرده
و مرتبه خواجگی ما فوق آن منصوب است و این بیت شعر دلالت بر آن میکند بیت ناصر صریح اینکه نمی آید بدید
پر شته امید که هر کس بزرگتر است و ناصر اگرچه صاحب دیوان است اما بنابر اختصار اقتصار بر چند بیت نموده
بیت ما را غرض از صحبت جانان دیدار است ورنه غرض از باده مستی نه خمار است اثر نقش فیض منجانب سند است

افسرده دلا از انجمن بیکار است	در میکده کس نرسد غم و توحید
منزلگه مردان موحد دار است	تسبیح حکایتی است سجاده چه باشد
بر مرکب سلطان روح این همه بار است	هیچکس نیست که بیند نظر ما او نیست
تا نظر پاکی و خاطر یکدام است او را	هر که روی نسبت مهر آن نداده باشد
خوش حلال است ولی خواب حرام است او را	این همه هست ولی زهره ندارد ناصر
تا بینی رز و زینا که چه نام است او را	در کشاکش بلا خوش حکم میخورند
زهر با لب همچو شکر میخورند	کاه چو کار غم خون خاره بیست ما
کاه مانند بید تیغ بر سر میخورند	ناصر اگر از همه با الله حقی نیست
محبوبی نیاز است و بر همت زبان را	

خواجه عصمت الله خواجه مسعود است که در سلک اکابر و اعیان آن مکان انتظام داشت و نسبتش بجعفر بن حضرت امیر المؤمنین ابی بکر میرسد و خواجه عصمت در تحصیل فضل

کمال محالیست همواره فروغ شمع شما هر آینه خاطر سلطان بر نیّر ولایت سعادت او مشمول الطاف بیکرانش میباشد
چون مرضی محمود بهبود همی شد یحیی سیبی داود هر اینه ارباب خسته وار عرض و سلطان الکنجه خواجه از صحبت هرات
خلیل سلطان محروسا خنده خواجه حسین حنا عرلی کنند که این دو بیت از انجمله است بیت کاش فرموده شمشیر حاکم
کشتم تا بخون جیحون چشمه ندیدم تمام : تا غبار کوی تو در دیده کل ادم بکش : سو حیحش کر کشد خاکم
سوی تیم : سرخ جوش از کوی خود تا کدام کردم وقت : بطلبکاری ترسا بچه فروش باده : بهشم امید بکو کوچه ترسائی
کافرست که زلف چه فخار ندوش : کعبه این جمع که کوشت و لا خانه کاشت امید نوجوانی بر شیخ الحلقه
مکوش : کعبه بیخ خال افکن و دستار مرسند : خرقه بر زن مکن و کشت و ند اندر دوش : تو سبک نیلی طاعت دیده و بدانه
سنه بر شنبه شنودن و پیمانه نوش : بعد از آن سوی من آتابکی کویم سخن : کین چه کوشت اکر بر چشم داری
کوش : نیوه بوا و پرست دیدم ز لبش : تا رسید عقلی که نه دین بود نه هوش : دیدار آن کوکرد همچو دیوانه
و مست : و از لب قطره نو لعل دجوش و خروش : پید و نیما و مطرب مه دست و ضمن سماع بیمی و جام د
صراحی همه دست کو بنوش : چون ز بر تیشه ناموس فرزانه میم خواستم تا بجه برسم از او کفت خموش این کعبه ابش
که بیا و سراجی بطواف با نیم بچه کرد او بحر اکی بحروش این خرابات مغانست و دو مستان ازدم صبح ازل
تا بقیامت همه مدهوش کر زاهد در این بیخ بیکرنک دین و دنیا یکی جرعه حصیت نفروش کوی زمانه
هجران بار میکشدم کهی فلک ز غم انتظار میکشدم بروی وصل ماییکند نو دیدار کنون تصور
رونکار میکشدم کی آتش شود امر بیجری سوزد از درد دل تا بدیکو دل بکوی کر عشق حیات
این کر عشق تو من داد حب است که در زرخ حور مکشی نیخ اکر بالطبع و بالکین رای تو صع بکنکاه
دوزان میر لیظار حشد بان نجوان خود بکن که از مکر از کلک کس بیاب سخنوان صاحب جو همای مکش
بر شنبه ان امیر امیرزاده از تربیت یافتکان میرزا بابر اند سلطان حسین میرزا بوده و حسن میرزا با فضل بسیار
صاحب عنایت کرده و رو مجموع دستار بون دواده با شخصیت بدان سبب کفته بیت شاه نیم که کاند و نواز
ان جهانکیر کو همچنان او است : بیش من الکون مرا بحر انعام : لطف سلطان بر سه بیش : یا مرکز دنیا رعایتکر
بیش معنی الکون دو بیت بیار : تا مکر من غلط شدیکم : تا کرد رابحی غلطکاران : هرکه زان سوادی بکو
بحث دو دولت میرسد : از آن و سیم که دار همسر : فرصت صحبت مکن فوت از ان دم صو خوش لبنا

بلندان

فاتحه

خوش بلندان کانهم بفرصت میکن مولانا سیفی جهت فضل اهل علم ار رفته ظاهر تربیت امیر علیشیر نوائی کرفت و بیش از
معاون بندر سلطان میرزا بابر بن سلطان محمود سلطان ابو سعید ذکر کشت و چون میرزا بابر انعام
خسرو شاه بسبب سیما جسید بن نادر اجاهم کسب بسیار اخر چو جمکاشت از فضا لوای صاحبش بعالم محنت
افراشت این ابیات از ویست مشهور است بیت بوی پیراهن یوسف کجا کمر شد بنو : عاقبت من کر بیا تو بپیرهن او دو :
تا بیفتد جانب خیام نازم صد بلا : عاشقو بجان سپارم تا وصلکی بنی وجانی میدهد واصلی از سبکو طبعان انسی مکان
این بیت ماست و از ویست بیت ان کو ذباد میبت یکدم نکر بیو : سر کشته اند چه قصه کناند تو خوانو خواجه امام شیخ جلف
خواجه عصمت و غیر هم خواجه جلال الدین الاسلام قضا حاجه تمیز و محدث بود خواجه اهل نعیم
ترا او قضا مشخص بسیار داشت مکتد رمجلس حبیب الله خان بود که جمعی محتسب ایدا تجلیس و ارنده امها کفر
فرشتکان کو تا انصوت این جماعت شنید خواجه برهم کفت بیت فرشته صوت چنگ که مانع می آیند قوت شه و الله
ولیکن قیمت اعلا ابد : و این ابیات نیز هم از او است بیت بنا زبر مه مکش چشم تر زم را نشتر کر بجانب مردم سیا
جنان فرو بچه ام از غم که کر دامن بر افشانم : بو خاکی که دود خالی بجوکرم کریانم : بر یخ جا نظر اندود و چشم نبند هم
نوئی تو بیوی که خلم نیازی ابدال کرد ترا ستاشا محمد جاوید که از مهر فن موسیقی و ادوار بود استاد
بهتر بنا اخو الفت بکلف ملکه ساخت اسید بیت خوی بکفت بیت جنانی منافق بحس تمیز انکو همه
نوای بدیع میزند صوتهای عجب کر آیست و بحر نغر کان بهشتی کر چکو زمزمه تو بیلو زلانکس انکه
مبوبه کو دیک دریج حیرت بکفت که اهل اندیار همت سقیا حیانش کرد ند هر اینه بجانب کو لایت
حرکت امد و در انجا نیز بنا بر ظاهر ما تعشوم حبیب علی ابن سلطان و پی نظر اصلاح کرد امتو جه خراسان
و از مرکا ندیار نیز حیوی وی ندید عزم کابل نمود در کابل بعلت بعضی ازهم کشته شهبای هما ند ماعجه محمود
خوش انیقند هما اکنده مد صحبت اول بیرام خان خانانان خاطر ازوی بکرده با الفضل مبو سنکی بدبجو
احوال او میرزا شاه حسین در سند یاد داد او یدیو مولانا عبد الرحمن جامی که تیش و انت نقال نمی
این بیت منظو امد بیت چرخ جا سر نکونی کرمی عشر تو لست نادیده از جا نکون جستن نشان الهی است
و نیازی خند خواجه ازو فوت بود هر اینه کام نا کام با سکند ارمرز و مقام دخاندان فانی و غایت عته
مبکند در سند ناصر شاه حسین انجام همان مست کشته و لد ارشکی میرزا بانی مدام انعام الانام خمار افلاس ازو

عنا

بر داشت اگرچه مطلع نظرش آمدن بمهمان اسبان بودی بحضرت شاه هشتم بود اما از نثره کلیمی هم این بیت داشت
و مرشد معما غیبی سبب بود تا خواجه محمد الدین خاوند که پسر معاذ و مکه منبر اسب ... از احوال او
انتهاد دارد و در عبد که مجلی از احوال ذی معرض شد امور افتاد حکم شد که میرزا محمد او را در کم آورد اما
پیش از این شد میرزا فضا استعمال نموده تعالی الحجول آورده و اعلم معما و عروض نصیبی موفور بود
خصوص معما که از هر شعر نامی بیرون می‌آورد و همچنین از آیتها قرآنی اسمی استخراج می‌نمود چنانچه اسم
عرب از این آیه کریمه بیرون آورده از ما حساب عند ... اما به درستی و راستی لفظ ما حساب یعنی حساب آن
حساب ما از اکثر جمل چهل و یک و باز یک حساب نهم سیصد است که جمله هشتاد و هفت می‌شود که عین او و عدد ده
عین زیبا ... عرب مخصوص می‌نماید و این دو بیت نیز از اوست بیت چه شوانم که بر کردی ... خوردم
خیال ... نظر آورده هر دو کرد او کردم : در لباس آل عبا است سر ... نیاز هر ... جامی علم ... رندی
ابتدا ... میرزا کامران ... و ... از ... میرزا ابراهیم میرزا سلیمان در بدخشان خوش ...
و ... شد ... نصب و ... که در مدح مولانا محمد
زاهد افغان نموده بیت بحضرت ... واجب العرض : بغرض ... اگر شنیده ایم
پیش شیخ نجم الدین : ز التفات ... نظر بحال ... که ... دیگر است بگو یعنی
عنایت ... که ... از ... ممتاز ... بلبل ... نوای ... کار دم ...
بجای که فارغم : از انتقام دشمن و از ... کبری شاعر ... و از ...
برکس ... این رباعی ... مشهور است رباعی ... بکار خویش ...
چون ... خویش هر کرم ... جوان ... معاش ...
درویش مقصود ... از ... و ... دست ... و خاطر ...
داشت ... شعر ... بیت ... خویش است
... خویش است ... حاصل ... مولانا محمد ...
... رباعی ...
می‌شود : در کشتن اهل ... حالا ... کرد ...

رحیمی شاعر ندیم پیشه عاشق‌پیشه بوده و انواع ابیات می‌گفت بیت مپسند ... تو من محزون را
از خط سبز تو دانسته‌ام و منصب تو فرغانه در کتاب معجم عالم واقعست در شرقی کاشغر و غربی سمرقند
کوهستانی ... ولایت ... که ... از طرف ... مسکن ...
جمله ... که ... از ... فرغانه منسوب به اند ...
و ... که ... و از اطراف ... شمال ...
شمال ... که حالا ... که ... میرزا ...
فرغانه ... معلوم ... فرغانه ...
بعد از آن ... شیخ محمد ... از ابدال
جهان ... رسول ...
... طعام ...
حضرت ... طعام ...
شیخ محمد ... شیخ محمد ... فرغانه صاحب ...
... شیخ ...
اراده فرغانه ...
کنار ...
افتاد ... کشف المحجوب ...
شیخ ... شیخ سعدالدین ...
عرفان ... عبدالله بن محمد العبید ...
... شرح مصباح طوالع و منهاج قاضی ناصر الدین بیضاوی ...
و در فرغانه هفت شهر است ...
... که در فرغانه ...
... فرغانه ...

فرغانه

تا بی امده که در انجا از آنکه مکر غ دستی چه اکر بر شد الله غلط و مغبون خوب منشی اما هوایش بیک شد
واین شوخ چشم در آن نام زیبا بود و هیچ مدعی وان علم است که اطبا آن اقرب کوید از مرض شمس الدین
محمد ملقب بمیمی سرهمنه بحر کرد او لطف کمنا از قصائد انصهر و بیا امثال استاد داشته در زمان ابوالغازی
سلطان میرزا بجوار امده و منصب تولیت مزار شیخ لقمان پرنده منسوب بوی گشت و مدتی است که در انجا فوت
نصیب اصادر رود اویر تابعد از ان جمیع شد باسرار فی الملاد و منسوب شده از ان مهم معزول کرد الله نمی
بخرابات از امیر علیشیر بر انسد قصیده در آن باب بکفت که مطلعش آنست **بیت** انتهی جو که دل این خود داد همه
کرد و عمای و بغشا برو حکیم: وامیر علیشیر از غایت حسن خلق او را منظور داشته بمنصب صدارت برای ...
و متنوع و بعد از انکه چند کاه بلوازم آن پرداخت استعفا خواسته کاشانه عزلت را منزل ساخت و در عزلت ...
عالم را خوش بر افراخت امیر نظام الدین کلان خواجه طبعی بغایت نکته کو و مجلس ... و نکی داشت و بسیار
صحبتش نیکو و نیکاشتها را اهل این باکین بوده بغیر از سخنان خوب و نغزرای سعود کس از مجلس ...
نسبت و سوی و شجاعت رستم دستان اخوان بمرکی و در مردی اسفندیار بنام کردی سعی و کوشش وی در
کرفتن حصار بود و کاهی بنا بر خوش طبع سخن نیز میکفت از انجمله این **بیت** تا بر که شمول خاطر عام بخش:
در وادی بیستر انجام بخش بجو نیستم ساقیا مستم کن: بکو عجز جام حمد جام بخش: از دیکر امراء عرض و
تو بنی: و قد قامت سرو که نجوی تو بنی: از سر جمیع مراد من کوی تو بنی: بعضی که هست خاطر سوی تو بنی **بیت**
بیرم خواجه کلان بسبب جوانی که در هر هنر تمام و در شجاعت بیشک خاص و عام اما هنوز شد انجمه افروز اونو
که چراغ عمرش بتندباد اجل فرو مرده که چنین که وداع انجمن این رباعی میسرود این رباعی را انشا نمود **رباعی**
افسوس که وقت کله برکنده میکند شت: فریاد که ما چشم کشوده میکذشت: بیهوده مخطط سفید سرکشان ایام بکور
و کنبوی بکذشت **سفاتی** در اکثری از کمالات بهره داشت و شعر هموار میکفت از انجمله این **بیت** مبتلا
کاه چکان نعل شبرنک بجشم: چو بمیر نو کر نظر سازند مرد غایبش **مهری** عروض و قافیه را خوب میدانست
و این نوع ابیات انشا می نمود **بیت** مهر کو دل بجا صل من: انجا رو مهر کر بود ماند دامن: **قاضی**
عبد السمیع از شاکردان مولانا احمد جند و نسبتش بصاحب هدایه میرسد منتهی و شرح مواقف و شمسیه را عطا
بتلمیذ داشت و امروز نجسب الحکم اشرف اقضی القضاة معسکر ظفر اثر است **وش** ما بین ترکی و عرب اند حاذ

ولطاف

و با لطافت ابیات هوا طراوت و بهار نمایان طلوع وقت سرسبزی داده **بیت** هر طرف الاله زار کوی بیمار فراخ: هو
ذهن مانی میلت دیکر ببین: و چند جای دیکر نیز فضائل انسانیت و اخلاق حمیده بسیار دارد از ان که در شرح و درس کرد امثال می
خواجه قطب الدین خواجه حاجی خواجه معین الدین سنجری بود و در سلک اکابر و اولیا انتظام داشته از وی بسیار حکایات
منقول است که در پای درختی که او بسیار عبادت کرده تا که او را کو سفندی قطع شود و در هر کوه سپید و بجو بیرون
ریخته و میکذشت برادران کوچکی و سبیه خود در آن باب التماس کرد کفت که بیکبار دیکر کفتم این حکمتی خواهد بود
بیا ما مانند ایشان و دیدیم چون دست بعلم او در آید بغیر از ما حوض عام در جای نوشته و در میان سپید است که کند ...
مرکز خفته دنبه ماری در آمد تا او را هلاک کند کردم از جای خود آن مار را هلاک کرد و این معنی ما تا بپیداشد
ما را دیکر شبی که ابن داد در باب بایستم که الشکر حق تعالی خواهد بود که خواب دیده کرده و اقتاده ما نیز ماندیم
که انجمن را بجهین بیو ما او را از خدا بکا هدا ها انی را داده که بعزیزان اکر صلحا و پارسا نکا هدا معتقد ان
را که نکاه خواه داشت ما را در دیده که امروز ببینان کفت که کیف حال ما را و کعبه نادم شده و از انفعال باز آمده از
کشت این شیخ فرید شکر کنج نقل میکنند که وقتی بخدمت شیخ قطب الدین مرکه او نبود از شکایت کرده شیخ کفت اکر بکوییم
من بجای او این دو اسناد او را کفت که کفت امشب ما که هدیه آن که هستان که نمی که تحفه ان داری بجو بعد
شکایت کرد امروز سر شاه دیکر به زمین شجاعت خواست او را او که چند ... از قصار هم نسبت مشایخ کبیر ظاهر که
هم این عالی خواجه کانی بود که پیدا شد که چون می خواند اسرار را بنما کرد دیکران بوقوع نرسید هم در تاب الاولیا است
که در ... شیخ قطب الدین از نماز باز کشت چون بدید که ناکه اکحال بوقوع رسید تا است اما مل شد کفت من از
مکان بوی ده ام پیشتر در زمان صاحب زمین را طلب کرد و قیمت آن زمین را بمداد و فرمود که اینجا ضع مدفن من خواهد بود
باید که صندوق مرا حفظ این بنا بر این از انجا شیخ علی سکری ملتمس آنجا جماع بود و نوال این بیت بکفت **بیت** کشتکان
خنجر تسلیم را: هر زمان از غیب جان دیکر است: شیخ از ان مضمون در کرفت و از انعام عجز ان خود اصلا مدهوش شد کشته
مشهور است که همین بیت میکو شد تو الان هم کفته شد او در نجر ماند با چهار شب و روز و در پنجم در کشته
و خواجه احمد اطلو بوقتی بنظم در ی انجر آمد بنا حاصل بیانی افکند این بیت از انجمله است **بیت** ای بکرد شمع رخ عالی
و لب شیرین تو شور بر دو جهان: من بچه دانش ناحق مخود حکم آشنا را نحال این شه طبع بیکانه: طلب کن ی
کناهی میکند عشق مکن: عیب هر کز کنا همی مکند تو ا و معارف ان خطر بود بفضل و دانش معروف

و با لطف محاوره و حسن بحث موصوف اکثر ایام در مجلس پادشاه کذرانیده و مسالک مخصوص و مجلس سلطان قطب الدین
ایبک انتظام داشته این رباعی در مدح سلطان از گفتهای اوست **رباعی** ای بخشش تو بحر دو دستها آورده کان از کف جود تو بجان
آورده : از رشک کف تو خون گرفته دل کان . بس لعل بجای در دهان آورده : **سلطان قطب الدین** از غلامان سلطان معز الدین
سام بود و سلطان در کرم ثانی که بمثابت امید وای بخشش را بعمل آورده همانا و سعی و اجتهاد بی نموده در حسن معاد
سلطان قطب الدین را بجای خود نصب نموده و از قطب الدین کارهای عظیم و فتحهای بزرک ظاهر آمد چنانچه دو ثلث از ممالک
و هندوستان و هنود از اصحاب شرک و بر ایشان با اصحاب الجنه آنجا نصب شرف رفته مصدر فتوحات عظیم کردید
چون این خبر بسلطان معز الدین رسید و بحضرت سلطان قطب الدین ممتاز کردانید این ابیات از بحر کفته شد که
آنکه خصم کوشک کداشت **مرغبنا** در غرجستان واقع شد و ما آمد آنجا هفت فرسنگ از غور کذارد
دزد الوند معنی اما مردم اکثر جلف و سست باشند بعضی که سبک عقل افتند با نسکین او ادا ازان کجا
ظهیر الدین ابو العلا که در عصر خود از جمیع فضلا ممتاز و مستثنی بوده شعبه ابو العلا محمد بن الصافی
ولادتش در پانصد و پانزده و بغداد در پانصد و هشتاد و شش وفات یافته از مولفات او یکی هدایه که در فقه حنفی
منفح ترکتابی نوشته ایهم **ملک الکلام** شهاب الدین که در نظما ابداع غزل کفتها او نیز در بیت بحر عجب
و با این حال نظم نامه ان خصال کوشیده شروع در اشعار او ابیات من لعل ایست بحر قرا و نعل
ابدار تو خنجر شکن : فکند اسپ تو مهر سپهر لکوی . قد بر اعدا دلها تو کشتی اعنه کو . از بس کا که تو حواله سال و ماه
تا چشم تیغ تو مه مجوس و خو . عمر تو تا سر بلند اسد اکبر . بیم رسید بجهان تو بس . شادان تنها از حسد بود
کر عالم و ان تو ذکر و خود خوش . کعبه بها عالم دل خلق . شادان نغما . زنبور مرادان جهان خود مسکو
از سوز من سر کشتن کرده . غافل از بحر انکه بر تو بود عظیم . آه از کی بحر مکه . در خون من سوکی کنی بیکاره
تا خون کسی بی دو سر بار ای . از حد کذشت ما تو کرد تکبر . از سر بیخ کن ای مه تو لا اذیتی . چند امکان کر من مظلوم جور تو
چو علاء الدین بیت الله جهان آن . مهر ملک ما کرد شاه قالج و دل . بیکانه تحیت صبح کار . هم امید بطبع فرمان او قضا
هم فتنه بر هنانش حکم او . دل او دل ابر بحر او لطف . اندکی کف که او کار بحر برد . ابر کرم کرد بار سر عالی خو
از فرو زینت تو با فرو . ای کنجه بی ملک اداده ای . تعلق ما شکل حشر خس . هر روز دل کم جمع تو نوبت
تا بحر خود زحج فلک یزد . از دهها بر خود از امان بیا . الاک کر کرد و لای تو راه . از حج ملک خصم سر بر کند

بچان غافل است از اقبال تو کس . تا چشم هم از ذات بحر . جز خجر تو لطف اتش جرکی . دل کین رعیت نام ویک زند
کو چشم تو بازی دلاورکی بحر . کاخ وده بهر ط فان و قریب . ابی من ز اعتقاد محض دهد . جرم هستی کرده ها آدم
کام سحر و هست کی اصل . کرد و بحر مساعدت و من یکند . ایام حسن چرخ و دهر . الفصل فضل تو خرسند از ان
کر محال تحفه و از عصیر تاب . کس مساحب با فضل اصل . تا در جهان چو بتو جان حضر . ابر که دل او صبر و فضل
بکو تحیم عیب بحر خلاص کس . بر ابد ادکو هر بابت هنر ها . ز ربیات هر فضل فضل این فلک . با شاعری حکام جون نکرده
جز استماع شعر و عطا دادن . تا مر بحر بوند اندکه ازان انکه . هم کوه بحر داند قدر و کهر . حاصل فصل کامل از هیچ دو
الا زین لطف تو نام و منتظر : کار دیدن یک نظر عشق تو تمام : ای افتاب حسب مشکین نظر : از من نظر دریغ مدار
انکه : چون دیده پر سر امید ام از نفس ضر : تا دیده ما بنا شد ما ز عصر : در تعادی دریغ و قلم کند : همچون قلم نکا فتنه
سر در بیغ نار که چو قلم نکند تخلد لیر **اسعد بیک** کوهستان و مابین غرب و جنوب غرجستان واقع و نام غزان
فرسنک است فی ایضا ندارد و کرمان اع و خوابان ز حمایت دیگر محل و مکان ندارد در کوهستان بجانب جنوب بادیه
ده کر عرض و صد و کرانه غاع که هم جز دراو منعکس و منقش میکرد دو ما ابن سهد بن سیستان میکویند و از
من شش که بنکر نظر آمد **ملک الکلام** سیف الله که بیان غزلیات الکن بحر و منصب از بحر نور مهر و عماری
خوانکه **بیت** قافیه بجا که حق کرسند کنج و سعادت بحر دو کشند . بلبل عرش ستخن بر دانش از رحمه بداد
و فی که تماحم من طول انتسابا و سموه ثانی اثر از غزاب شعر عرب خوانده تو و صبح اهل ادب الکهوار در مدحها
بنده و در انحضرت ابنیاد داد و اینده که جو بد انحضرت ز سیاه خوانین هستا فرمود که در تبیع خاقانی قصیده بکوید
تا لطف و محک معکوس کوکب در تعبیر طرفه قصیده که انجیب است از انجمله **بیت** شب چه بر او دو نقاب از هوج ازرق
خفته که بر صحرا و دل بیکاه من . در شب تار بحر کاروان حیا . صد شب افسانه دو دیده است ابن
جیب صبح با کدام من بولسا هم شعر . کرد از لب بحر خطر افکار من . بحر اتش موج دارد دیر طوفان غم
کنج بادا ولی او کنج سرا سراین . کا عیان چو صباحی بر هر شب . تا کجا خو ید سیل فانی نظم کار من
با همه ماه ز انی همان خود مسجود . هر شب از قصه های بحث تحو او . تا ز جهان او ان شاه هلال هر دو بادها
بر هاشمی ز ان طبع فرو برادر من . کر تو نشنام احیای ملامی کند . بر سر احرا عکو نسخه اخبار من
عنبر خو شمیم کر جهان سر وری کند . لوح از معانی خوی کلو ایمن . خضر شد با کاه جز تو مرات

کیست تا کرمی نماید بود همدم همین   در دست شاب هوا سوی بیابان عشق را   چون تعویذ اصحاب غمست در خطوط این
مجلس من بیر کشت و همچنان در برم   از طبق شهر عشقت سبقم   خسته و سکم رو رخنه طعنه کومی
مرهم دلهای انسانی از آن زلف   ای کشاده طعن کاوش شکم   بر بار انکو محنت سیل الکافرین
ملک معنی سر صاحبقران نظم و نثر   و انجماعت طرح کوی باد و روز بار   در لیل ذکر خواند و ده چون این قصیده
و در مجلس خواند سلطان آنرا تحسین نمود اما مجلس نشینند چه سلطان جم در آنکه موافق قافیه بگوید سیف الدین
چون غرض سلطان معلوم نمود قصیده دیگر گفت که مطلعش این است بیت تا ز اکسیر شعاعت شد طلا سیمای من
کنج باد آورد کنجی کشت خاک پای من دیوان سیف الدین که شعار دیوان اعجوبه واشتا اندو اول او پر مطلع همی کی بلا
محیط شود و غور هر کس بکند ان بر سند بر ملا طبع ازان نوع اشعار کند سنبر چند بیت اکتفا کرده آمد بیت
خود را باکمال و تمامیت است بی هما که ایجاد در یک چند خیال نفس انسانی   بر رفیع برد جان خطای خود مینازد
بغمزه شوی که میکران انسان ها تیمانی   ز خون عاشقان انجا کرجانان بار بابی   بنهر خوی مکن داند طاوس روحانی
بنی بیرون کلیمی در نظر در ره این در هوا   بشاه مرد ده ره رهنما نیکو و نیکو دانی   چو بویه جوی جو چه غزل این سیه همگانی
چو بر یم تنگ دار از اکتنی انسیح همتا   چو طفلان تو آموز در این مکتب شیخی   و موخط آزادی چو آب فریب
اگر بود در هوا و جور ارانت دل کی   باشد از چاه صبر طباع کرد نمانی   قوام الدین علاء الملک اشتانی
که شاه ما همه اکنون ازو منشور سلطانی   بشد بولکام آنکه چو خنده سر اندازی   ز افتاب انسان بیرونها ز جلال علم یونانی
تو از نصر ملک او نصد کافیست انجم را   که اسطرلاب عقل انجاه هی بسبب چرخ را   اگر لطف کند تا بر دارد اطفال انجمن
تمنو از دم عیسی شود باز رهستانی   نه چیان بکوا و بنان چرخ لاهوت   سر جاده قطب انسان خلق بچه کردانی
ز هی بودی برکه تو همه عیش منون که   خصمی کشته بر سیهی تو خوی دوستانی   خصال حضرتو بر احت منشور العهد
طلال ان محمد تو او هو شاد بخ جهانی   کرده انتخاب از محل المصطفی باشد   رسانده او همیران روح الامین حیانی
همیشه از لطف خطا انسان فوق عالم   چو خط و لفظ این بجهان در بتانی   سخن در انش جوانی خویش
سهر کیم تو امان خویش خانه خلق بنا کردم   بر بهر کوی تانو آن خویش   نوبت نغم بجا عمر خویش   دهم انکو تی شانه
پیر کشتم مدایح تو بیت   از سر غزل جلوه خویش   چو چراغی که بر شود غش   کشتر از بیدمکانخویش   همو انجما اصفهانی
جهانی دار اهو مدیح   غم بادا ایام ادوم   باز کی عزلت سرای بدید   جمال محمد بود بیدم   نیم او دیجا نمایند

افلاطون حکیم

بجز مردم چشم با خود کسی را در این بحر خم آشنا ندیدم و ناوان بی در قعر آن کشیدم که هر کز ازان دو ابر ندیدم
بی بحر پا بر بکار رشتم که بای نقش نیکو بود ندیدم کر جهان را یکی داشتی در جهان همیشه انتی خوبان
خوبی اول اکر خود همه از خوبی انتی کان نیک ار همه بر خواهی جهان کا سر همه بی انتی غم خویش بر ازین که عکس آن
رفتند بینی مطلب که خود کدام از رفتند از انجو که گر و نیکو هست بیا کر مشت خبر که یاران رفتند دردا اکر
انجه بکری کذشت دیگر که بر او کی بیا شود کذشت ایام نکو که بجهان خوش بود چون چند بری همه کار کذشت زود
بکچند با قوال جوانی کردیم و در همه پیر از او که ممکن است شدی امروز چنان شد که از غم چشم دو قطره بجا کرد
اهل که بدی از سرو بر خیزد نا انجو غم تو نسا دمی بر خیزد یکبار دیگر کر که هم اکنون باشد کین خوشی شوای دل
بر خیزد محمد بجانب غربی اندخا و انجعه وثاانده بخش سلك نو الحسن بیا خوب مثنوی قلعه ارو نها
حصار ادارد و بنیاد النعیم از چلی امور بیلنبو غوغا که فرزند دیکر خبرها دادند کوی باقت مثنوی و نکاری نیلت داد
انکه چشم اند باربیت یا می از ابدا تا حد که کفت الله که بجنان در از نو بیا انسو چشم می باشد دو بیا از چه کند
با دام که از نو ابع محمد است در شکل که در اند پشت همیشه بادم و نیکو بند شخی در چند دنیای سیند
با دو نوعی بود که انیشان از نوعی بجز بر اکند ختمشاه و بعد ازان طلب کی بکر ها دریش ها در تر کفته بنامی محکم
شده اند و از از زمان تا احال اند پشت از طرفها در زنان منداز مرد جمیل انجه بنظر امده ابجفند ازو به ا الکاهی در رسالت
نجا استظم مثنو بر اصت عبارت و نکار سیکند و نیز کا فی اشعار ابدا بر لوح نقش کار نقش مثنوی مولوی انجامی
بجانب عده که وی بسیار بزرگ بوده اشعار وی تبعی تکلف در آن سخن و بلیغ نیز بلکه روی ستاکه برای
بوده با آنکه ظاهر اشعار او باطل نشوا از غایت عجز و عجب بوده بنابر انچه انکر خود میکوید این کلکمها من شعر
کلمتی با حمد ای همت نه هم دهار شاه اورده شعر پیخ در طالع خوی و دوره معانی بر بهار است که زیاده بر اب باشد
و تتبع خواجه حسن هلکو نمود اما بیشتر معانی لطیف که در اشعار وی دیده اشعار حسن است مکرو میکوید ز دو حسن
بنابر همین تتبع است چنانچه بعضی از معانی لطیف که در دیوان او است ثبت است بیت کسی بی سرخ سر خود نکرفت
معلوم همینو که دید چشم نمی انکه بیخ کار کرد اشعار خواجه نظام الدین اسنی نمود و حسن همکو است دقیق شخصی هر دو
در محلی اشتباری باید رسید که تا انها را از یکدیگر جدا شناسد کمال را البتد که حسن بجویند و ولت شاه
حند کر تحو اورده که شیخ از وطن مالوف بعزم زیارت که معبر که بیرون امده خطر دلکشا بر دره محلات

خوی کرد اینچه در جهان در امکان نبرد و وجهی که نقش خان از دواوین در قصد بتبریز که نخواهم معاودت بد تحفه ای
برده بتبریز جا آمد و شیخ بعد از آن جهان سار رخصت خاطر کرده بتبریز آمد سلطان حسن را پیش مقدم ش دلم غنم داشتم
همچو تحمّل ازین طرح انداز و همه مرید او وظیفها تعیین نمود و املاک وقف کرد و خواجه حافظ غایبانه شیخ عقیدتی مورد
داشت و همچو از تبریز از مکتوبات میفرستاد و اشعار غزل ساختی منجمد و شیخ را بیز نصیب باطن یا عشق اعتقاد
که وارد میشد بدان صوره روان میساختار کاکه صحبت شیخ و خواجه حافظ رسید الله گفتند که صحبت شیخ کمال
بهار شعر تر بود و شعر خواجه حافظ بار صحبت و فاش شیخ دو ثلث تمام آمد که بتبریز رسیده و بر لوح مرقد وی این ابیات
نوشته الله بیت کمال از کعبه رفتی بر در یار هزارت آفرین مرد انه رفتی و در بو الکمال که بد لطف از آن بلا گر درد امروز
مشهد اوست آنچه نوشته شد فطرت از آن تحمل وجه ها از انجام بیت کفتی نبینا افکنم انی که برمن دل اغما
کر چو این باشد بخت اهل من نه این باشد منع کمال الدعا شوخی بر انکه بوانی بند بدیده مانع نشد سوا مادر زاد را
کمال بیش کرفت کاکه عشق پسر زند شب و صالکم از روز پادشاهی است اگر وظیفه به زکوه زمان زمان زند
حلاوت دید لبو لذتی بجان رسد به نجوم کره و در فرشته و جانشانند بیما عشق را بار این کس رها نکرد
کدام کشته عشق اگر نبود در تخیل که جا غم بجو تر غریب وحشت دل در وجوه من همه مرسهو کرده
دوست میداد مرا نامه ما تو میدار تر را تو بر عشق تو ایکنش بر سنگ نام نو دیده تو موجب تنها است
نجات شکم بدید پای دیگر رخسار کفت که در عشق ما هستو دور نکنید من و محنت تو ز وی دل است من ؛
چه محنت که بخت من دیده من بدشنام سخته کشته سنگ ز وی غریب تو زیو خواه روی من
عجیب نقاب نیکو طبیعت بود اما الحول شر نظر مینا لا جرم بدین چند بیت که از وی بنظر آمده اقتصار
بیت مبادا نیکو من کار یار نشکند ؛ تا دیه کس لغم اوخانشکند ؛ هر بار عهد کرد بوصل شکست یار ان لیکن
امید که این بار نشکند ؛ بر من چو حلقها زده کی شو جهان ؛ کر حلقها زلف نه و اد نشکند ؛ کو کب بیش
عارض او و ماه اسما ؛ کو در از شرم در دخشان نشکند ؛ شکر طلسم وی سو دشمنی محوی ؛ تا بار دیگر ان
دل افکار نشکند تنهایی غزل اسما اصحاب بود از اشعار اش آنچه بنظر آمده همین یک رباعی بود رباعی
ایام بیشتر چو بیامد نو باد ؛ عهد کرد ایچه چو بر نو باد ؛ بر مهر سپهر کون بعید ماه ؛ طغرای مثال عمر جاوید
لخمی ذیمال ده سیحوق و انعقده و در تمام فرغانه بعد از آن مدحها ان و منع تخلص بت نتی وفات تا جانه او سنگ

وقطعه‌اش

افادتی

وقلعه اش در کمال محکمی و استواری دو در انعطا باری آمده که ذاخیره بر ابر موسی با مبر بهمن که از این جمع
بخار از جمع نماند و از مرمت آنچه بنظر آمده اثیرالدین اثیر آبادی که در حصر خود بر بیا دانش شعر و این حمایت ما
بود بیت طبعش که از او نقص صحیح سعطر باعث کوه او باد حرف البعین ؛ در ولتشاه که تذکره خود نوشته
که چون اثیرالدین قدرتی برافراشت و اول خاقانی اتمام نمود اهل عراق کرده در همدان سلطان ارسلان
طغرل املاک نمود و در نقطه او ل محبت با سلطان آمده از ندما مجلس خاص کرده مثال و ورها منظر اثیر بیا واقع
شده چنانچه روح مکید بکر نشعر حماکفته فخر این ابیات بدیع نمود این رباعی از آنجمله رباعی انم که بر لعلش بوسه بر دم
جانم خورد تنم ندانم که جیم ؛ چون پرسید با تو مکوید که کیم ؛ سلطان خود اثیر اخسیکتم ؛ و در آخر حیات با نقطاع مبتلا
و انزوا نمود از خلق اعتزال نمود و امر در حبه و در خلخال اقامت کرده بدین بکسب عاداتی آخرت کرد کمالات معنوی و شعر
داشت طرز محبت از دو جهان ریاض لعن فصاحت اشتغال نمود و دیوان اثیر امر و زها مشهور این قصیده که در موعظت
و منقبت و نعمت طغرل دیوان اوست بیت ای عقل را مجیر تو تا درد و جهان بیرون جهان بمند کمال التیام جهان
در کوی بیان نکند دست مجوعقد او را که تیره جوکوه خانمان جانی طمع مکن باده عادتی ؛
پیلی مکن شکار پیل شاه بیشمار ناکی زشاب کوه بکوی زنبوی کل ناکی ز آبروی پر آی ارغوان ؛
بر اهل ملک ثنا میکنی همانکه شکل تا باسکان تیر زنی بریان خوان شیدار به صفا طبیعت همی فکن ؛
نهاد در هوا هوش همی بران که برکران شود خطیبا الا اله نقار بر کشاید الا الله از مان ؛
داد بشکال از ده بهار چو در ده تا هر دو کون خشک بر شاخ هر دو جهان تا بر جسم تو روشنند
از نو چو شمع بیشکنی کن تو جوان خواهی که از نحس بر آیی کلاب و اد بکون چو کل مثال بسر انتاب ایمن ؛
الله نبود در جز انتخاب نشیند چو بیدر سوی سکنخانه ان ستاد از خاص با رخلوتی الاخاص عام ؛
مقصود در جهان و نجم شعر از جان جاهش بکار رو ابدولت مید وی تو بدو کان از کار دنیا بان ؛
کنجی چینانامه بر کنج آب و خاک لعلی چنان خواسته کان لامکان از مهر سپهر دهر هوا پرست ؛
زهر آب باده عبرنا و ورده هوا همکاسه نکرد جهان که کرش تو برخوان عنکبوت اجسد بمهمان ؛
اخسکی ز دامن حبید مکادست جانت دیوانه ی تو خیلی او افغان ختم است شای علم مطلع سخن ؛
کر بعد از غنچه ی رسد بیشمار ان فغان الطفت اعرکان شنه و منع دار ملک تاکی برای طغرل تا کرد و طغان

انجز

خاقان از طمع برادان ترشید ونیست عمد کفش خلقان زو رها مرغ سحرکه است صفیر سلام من او
او را باشانده شروانشاه زبان تا از عجو و مجالست کسند خاک خاقان نثار کرد خاقان شعر خوان
تا ری فرخ شاه سخن بپند کفت انکه خط و فاد رتبه اخو الزمان چون آفتاب رخ شاه دادجان
بکر زبان شد بی کهر هفت آسمان هیفد الجرخ مخمر مینا بر کشی ماه دو هفته چون معلم دران میان
من کلک چنانکه بجسم جا چون نی بیشه بری کوهر شدم سان نبری غزال کردن و کوی کوی چشم
مرغی بهم صوت ودیکو زهره ستان اتش بکی کهر بسیار عنابد معراج باجرخ نشوات بجود خا
در پیش من دو که زبانکه تنها کو بعرض زان بهاد زمردبان باد من چو طبع طفلکان اشوب سبب
کو هنر چو درین بیدان کافو بیداد مکان در ایکبر و بمیلت الارض معنکف برکوی نبع او ملات الموت دیده مان
مجان ان شهد که انجاش دنیا عو جلال عالم و فرحلا ایکان قطب مبین مظفر بن خسرو کرد
بر امانت بنیع چو جور کامران شید برمتکای مسند مجلس من ادریس جنان و جبش بکمان
در مهد حسن بیرستا طفال الملک دارند ادا بر علو نو مهر بان کردون تر انوبند نای علو و حی
کشتی تر اعمادی و آگاه نوحیان انجاکه زرکاد مسند انجمن ولیه نیلوفری حسا شوار عوان فشان
دندان همه رسید دلبران کرهمین انکشت مهر شد بسان کرمان ها از مشرق چهره صفا دائی چو افتاب
بوستان سبهر از نوا کنبد کمان چو چمن فکند در وها فراد سد بر فی کشید بر کف شادی بر زبان
در کلش ایام نبی وفا نیست دری دافلاک نشان رحبانیست انسان من سیمرغ دور غبت کسعیتش
با هست شاد در ان نی ابد بابیت کمتر بود لنکی عمل سید فراغ کو هست تر احاصل و باالله که مرانیت
تعد الزلیون شابد مهر بکوران کا نجا که جمال علی القطع و فانیست چو رفت شاه کوا کب پارکاه عمل
هر اونقش پرده نکار کاه عمل کباکو نمیر کند با هر او بعد جلی دخت جلوه کند با هر او کون خلال
نو رذی دست غزالی شاد اینجوم که بجا ابد فلاو برقبا ال غزل مع الغوا بر لب نوش نخل با نخ او
چو باده که و لبجادو بعد بر اه زمر کان او چو تیغ قضا کشید ترکدم زلعین او نقدا مل
نجو بر اهمن خرابم بر سر چیز عروبکام خاط خانشا نحدانظر چون عزوی کنند نداء مسام
دو کشده بر اش تما صبد خالو بهر غزالحلقه دام طفل بکرو مدار نحر ص نشان موی ناطو برابدان اندام

بیکری

بیکری چون نو که بکاشته اند. نقشبند ادمری کها. نام چو خصم زانکه طلبی آ. هر که زان حب که در سپیدام
صاحبا فاضلا بمجد. قدح حمد در لباس لکا. مطرب سماع بر کش چالی نراب. زاد تا ب انیلی قرد کس
امور زکونش هوش سبیا نان خاب. کو خوابسته ادو وبا سر بی. رطل تخت بی کن درد خواب. تو سبی به ریتم بعد
وساقیست خوش بی. در که نه سطر عاشق صافیست ناب. جامه را دخاذن نورا. که کس از من بر نیم چون
ودبر محر دوران میان تا کاه. چون ادا رکهسار با درد. مرد باید که در میان. نه در شیر بنا دم زند خوبی. یا
قطعه بنا بدیت. بیش ازان کرد ها من برد. مرکز ابجوان جرعه دیزند. چه عجب ابدان که در چشم تو در کراهن
بوکار سخن شکسته. دوانش بود از شکر فشکر. اکر جهت نحی تا با امروز. نسب خوش باده کار جهت سیب. مدام
ده که ایام ملابت. نشکا عشق را ایام دام. اکر عقل اجابت عقال. وکر نرعت طبعت نسمات. نو کو
رعوف باد شد. نوکرام زالعر بادیه دارد. نو چو ازاد کرد باده نیما. انرا نجا غلامت غلام آ. جبت شرط
عاشقان با بنیاد اختلاف. سلطنت خال العلین کدامی ساحتی. در وصل کجا که عمر کریم اکر درد. از مرع خشکی
سم زانی ساحتی. کر دل همی کن تو نشکا کنی. دانم که نشکا بجه غالب کنی. کر بده دکر بجوی ان تحو تو
زانها که تو کرده حکا کنی. امشبم که وصال از طلبید. می دانکه جهاد اده بقید. این اکمهت هراد
کارات عرف. والضحای هر ان شاد محمد. یارب دلکه مهر فراتت بدتها خوب و خوش بود
فریب و جمال. داری همچو وفا خدا بده هاد. بکر طعمه موازه های سازی. کو ازین بیشتر همای سازی.
درهم نکه کاسه صدکیسی. تا دستش کور کدائی ساز ثنائی از نثرهای قدیم وبناک نبو اشتها داره
داشتلوا امروز بنا شکند معروفی اکر جبه تهوش تحت عمارات واسوا ودیکر صفا چند تکلفی بکار شیله
اما مضافا نشر عجیب وعجیب کل ولاله وابحلیکا نبات نضارت و لطافت از ادر خصوص لاله هفت رنگ کرها
انواع آبات چه لاله زار فا شکند کاخ بجار ابین انجم سوده دانوا بت جاولیست که هر که اول
بنا شاملو هر خلط ناسکه که معدن اثر باشد صبح تو واکر اب انجا بر یه خون کرده اکر عمارتی بند
کرده و اکر کوهی را خو حبش لوده پاشد دران افکند عصا ابدیا ابد که دیوار ها بشکند و عمارات و بران
والبه جنه است که همیشه منا سند حبش ظالمان بنیاد شد و چون اندک سخابی برکه هوا بدید آید بر فرود
چنها دجا بر نبود انها انوار جبی آکه از جبیره کوید و دران خیمه که اب و نقط باشد و دران

ها از جهان که چها معلوم شد از کهای
و شاد بهر بید ان ات

ثنائی

کوه امن و فریون حاصل و همچنان قریب بآن کوهی کوهیست که سنگش چون آتش در گیرد و بسوزد
و بخاکسترش هر چه شویند چون صابون سفید پاکیزه کردد و از این قبیل خصوصیات بسیار دارد که شایر طالبان
در کتب مشروح است و شیخ امام محمد علی ابن اسمعیل القفال فقیه محدث بوده از فقهای اول کسی که تصنیف
وی بود و فقه شافعی را در ماوراء النهر او نشر داده و استاد شیخ ابو اسحق شیرازیست در طبقات فقها تعریف
بسیار کرده فوتش در سیصد و شصت و ولادتش در دویست و نود و یکست و امام ابوبکر محمد بن احمد حسین عمر المعروف بالمستظهری
الملقب فخر الاسلام از فقهای شافعیست ابتدا پیش عبدالله کازرونی و ابو منصور فقه خوانده پس از آن به بغداد
آمده تا که شیخ ابو اسحق آنچه خوانده اعاده نموده و کتاب الشامل را در فقه که مصنف ابی نصر بن صباغ است بعد از
شیخ ابو اسحق شافعی را مدرس شد و تصانیف بسیار از او بجلوه پیوسته از آنجمله یکی کتاب حلیة العلما در مذهب شافعی و
کتاب المستظهری نیز گویند از آنجمله که بنام المستظهر عباسی تصنیف نموده و بعد از آن در مدرسه نظامیه
کرده بود ولادتش در چهارصد و بیست و نه و فوتش در پانصد و هفت بوده فخر الدین بناکتی در سلک فضلای نظام داشته
و بنظم و نثر سلطان ابو سعید خان تاریخی نوشته که در آن تاریخ اکثر احوال و وقایع بتحریر آورده و کاه
مسکفته انچه از آنجمله ابیت باز این عنابت طاقان نام اجرا کرد : نیمه او عهد انشا نام اجل است کوی
این بلبلی و شنکی که چون شاخ : این سرکشی و شوخی باز از کجاست کو : نیمه اعشق جانان در باغ می بینم : بکدام جان
محبوب اوست او کوی بدر شاشی بدری بوده بسی فضایل و الطاف و ظرایف لطف و قصاید گر چه شعر
بسیار دارد اما از غایت حیثیت مفعولست از وی که بدر چون در وی تحریر بود اکثر در نظر بود هرچند ابیات
بیتکه در خاطر بود تا آن فرستاده بیت آن دم چو سیم بگر بجوید سحر : که دامن زمین شب شد خرد از بادیا
که زمینش اگر شرفا کوی : حرم عرب بالف و سر نشدست مال : وجه زوال دیده دارد جیم او او ناروی : قلب
نقد دولت زان دیده در دار این : همچو او سر رخ کرد کرمی کرم تیغ : آتش ایذ خونین در دهد و تل افکا این کوس
آفتاب کوه عطاردی شیر سرخ : بتخواهد شا فی بیعد کان آنای : هر غم یک ماسند تیغ از آنکه عمر خویش عمر اوج چند
کوهر پیش آمن : این دعاوی جمله را شرح کنم زاین سبب : زیل عفو کریم کار دارد استغفا من : مرکیم آمور کو دار
نابرید بیم من : بیت گناه شسته بود عوض آن ادمی : خواجه نظام الدین عبدالله از تمامی مشایخ ترکستان
و ماوراء النهر بمزید جاه و جلال و افزونی اتباع و اموال ممتاز و مستثنی بوده در جوانی از مولانا یعقوب چرخی و

نظام

نظام الدین خاموش که او شیخ وفاپانه بیر ایمان کاری خیانتی در سمت که معتقد ترکستان و خوارزم و ماوراء النهر
و خراسان کوید بد و شیخ سلاطین زمان و خواتین نامدار فرمانبر او در اخلاص داشته اند و هر شیخی که از وی
و انده بیت بشما منند مکنونی زنبی کوی شر و هوش منتسب الله بخصیص میرزا سلطان ابو سعید که در تمشیت جمیع مهمات و مال
بوی منسوب میکرد و خلاوای صوابنمائی را محال پنداشته و از غایت بیباکی با درستگی بالش تهمت نهند و وفاتش در
سال هشتصد و نود و شش بوده امیر علیشیر از شیخ خاندان با فتر شیخ کمال الدین الکال زمان خوش بوده و بد کر از وی شیخ
و ذکران ذکر بیت در سلسله مشایخ نیز ارادت و او از او ارادت داشته و اکرچه ابد و بخارا ستون مسطور
که خواجه احرار در قرشی بوی مکاتیب ذکر کرده شیخ یعقوب هر چه تمام هفت هفت کس در ذکران کفته خواجه بطافت
کشند و می بس کنی که عرش تا فرش خوش بس ازان این بیت خوانده بیت سرغان چمن بر صبا خوانند با صطاق
عبد الغفار مشهور بمولانا زاده همواره همه بر شاعری اعلامی بکار است که سخن سکفته از آنجمله ابیات
از بعد کرده به تمام بجد کرد : آنکه بر عشق او جمال کر تماد ادا کرد قاضی غضنفر در ملک علما انتظام داشته
و شعر ما بل بوطی سکفته از آنجمله ابیات زاده مکر کر شمع امیر نو کرد : در هجر زلف فتنه انگیز نو کرد : دل ابری بنیم
خنجر تیز نو کرد : اینما هم غمزه خونریز نو کرد حزینی از مریدان و معتقدان سلطان ابو سعید قاسم کاهی بوده و این
اشعار در سلک نیاز میاورد بیت بس که دلهای ساربان از زلف و قامت نشاراه که در نبات بیاد دل :
این قطعه نیز ماورد اولیه کاهی را کار کرد اوند واجب با نشستن جوخی نیز نهاد این نکته که دلش کنی : اهل کاهی لبجر
و بلبل نام نیت : بلبل و کاکای نتو کاهی را چو نکر ارش کنی : بر ضمیر ارباب اشراق ناظران این اوراق هویدا خواهد بود
که چون لاولی احوال اقلیم پنجم در ترکیه بیان سمت انتظام یافت اکنون بر تو اهتمام بر احوال اقلیم ششم مبذول داشته
جملی از خرایب حالات اولایت صیاد بیت کنون تا چه داری بیا انجمن : که کوش سخن بلقارا و بر خویش سخن ما
اند جهان یاد کار : سخن را چنین خاد رها مدا الاقلیم السادس تعلق بعطارد دارد و مویش اصغر اللون باشد
و مبدا این اقلیم از مشرق بوده و از شمال در یا اجوج و ماجوج و بلاد خاقان و کمیالوا ستجا که زور بر بعضی از
نواحی خوارزم و حوالی ختلان و شمال قسطنطنیه و شمال الهیکل الزهره و اندلس کذشته بحر اعظم منتهی شود و
ساخت این اقلیم دویست و سی و چهار فرسخ و ثلث فرسخ و در این اقلیم نوح دویست و چهل و چهار نه اوست و نو
کوه و چند نهر عظیم دارد و اکثر ترکستان در این بلاد واقع ترکستان اسم جامعی جمیع دیار بلاد ترکستان اقلیم سابع تجارت

و اکثر ایشان مجبول اند از قبایل دیگر زیاده در عدد و شجاعت و صلابت [illegible] و بر شجاعت و صلابت ایشان
دلیلی از این قوی تر نیست که نواده [illegible] قرشی صلی الله علیه و سلم [illegible] انها جابر که اترکوا الترک ما ترکوکم یعنی
قصد ایشان مکنید مادام که او قصد شما نکند و ترکان [illegible] و بنی [illegible] فراخ باد و [illegible] آلت
جلیب [illegible] که چون کشتی نوح [illegible] موجب [illegible] داد [illegible]
نامزد یافث کرد از نسل [illegible] عازم [illegible] که او دعا [illegible] آموخت نوح علیه السلام
اسم اعظم یافث آموخت [illegible] یافث بجانب شمال و مشرق
شتافت هرگاه باران [illegible] ترکان [illegible] ملک عرب [illegible]
و ترکان [illegible] و [illegible] بر روایت [illegible] علی [illegible]
پسر [illegible] ماند [illegible] منصب [illegible] که [illegible] دخ بقول
مؤلف جامع [illegible] یافث [illegible] نام داشته [illegible] وسیم فرود [illegible] ترک [illegible]
در منزل [illegible] بجای [illegible] ترک [illegible] اوغلان
[illegible] سلاطین [illegible] و [illegible] ترکستان
شد بجانب [illegible] که [illegible] صقلاب [illegible] برادر
نهاده صقلاب [illegible] طلبید [illegible] جواب [illegible] صقلاب
[illegible] در [illegible] اقلیم هفتم [illegible] یافث
که [illegible] و [illegible] و [illegible] ملون
[illegible] که تا اکنون در میان [illegible]
[illegible] خوش [illegible] که [illegible] موسوم
[illegible] او [illegible] و [illegible] و [illegible] و [illegible]
[illegible] بلغار [illegible] اقلیم [illegible] و سخاب
[illegible] یافث [illegible] روس [illegible] بر [illegible]
[illegible] بر [illegible] جماعت [illegible] که [illegible]

صح

اقلیم ششم

صح لطافت [illegible] و [illegible] که [illegible] که [illegible]
[illegible] و [illegible] غرایب و عجایب بسیار [illegible] که [illegible]
[illegible] که [illegible] چنانکه [illegible]
[illegible] شمع [illegible] و [illegible] تمام [illegible]
[illegible] تمام [illegible] ترکستان [illegible] که [illegible] ملوک
[illegible] [illegible] و [illegible]
[illegible] اهل [illegible] و [illegible] که [illegible] می افکند
[illegible] که [illegible] انچه [illegible] که [illegible] [illegible]
سنگی است که ایشان [illegible] هرکدام [illegible] سنگ [illegible]
[illegible] سنگ [illegible] سنگ [illegible] بر داشت [illegible]
[illegible] هرگاه که [illegible] سنگها [illegible] اعمال [illegible]
ترکی [illegible] که [illegible] که سنگ [illegible] فاراب اسم ولایتی است
[illegible] که [illegible] و [illegible] که طول و عرض ولایت [illegible] جاهای [illegible]
[illegible] و بعضی گفته اند که فاراب شهری است که [illegible] بلاد [illegible] مدینه
[illegible] فحول علمای [illegible] ابونصر محمد [illegible] کل علمای اسلام و حکما [illegible]
[illegible] ارسطو [illegible] ابونصر و ابوعلی [illegible] معلم اول ارسطو [illegible] و معلم ثانی
ابونصر [illegible] ابوعلی سینا نقل کرده اند که [illegible] علم [illegible] ما بعد الطبیعه [illegible]
ابونصر [illegible] انچه [illegible] بود [illegible] شد و [illegible] بجای [illegible]
[illegible] که [illegible] ترکی [illegible] عربی [illegible]
آنکه [illegible] عربی [illegible] ابو بشر [illegible] بونس [illegible]
ارسطاطالیس را بخواند و بخط خود [illegible] نوشت که این کتاب را [illegible] خوانده [illegible]
[illegible] ارسطاطالیس [illegible] که [illegible] خوانده [illegible] کتاب [illegible]

فاراب

عالم نزد یا ارسطاطالیس گفت اگر او دریافتمی هر آینه بزرگترین شاگردان او بودی و در کتاب اخلاق الحکما مسطور است
که کافی الکفاة صاحب الاعظم اسماعیل بن عباد را هوس ملاقات ابونصر فارابی بر ضمیر منیر استیلا یافت و هدایا و تحف
و صلات بسیار نزد او فرستاد ابونصر از غایت شغف او قبول نکرد و بعد چندگاه چنان اتفاق افتاد که شیخ ابو
نصر در لباس فقرا و لشکریان بشهر ری رسید و در مجلس صاحب عباد که مجمع اکابر و اعاظم بود چون در هیئت و لباس حقیر بود
ندانستند که او کیست و در محل صاحب عباد حکما و ندما که در خدمت صاحب بودند مسئله‌ای را بحث می‌کردند و زبان اعتراض بر یکدیگر گشوده بودند و حکیم
ابتدای آن سخن در میان آمد با ایشان حرکت و در جواب چند ابحاث بیان نمود حکیم ابونصر آن سخنان
استماع نموده سخن آغاز کرد چنانکه علی الفور جواب هر یک بگفت بعد از آن برخاست و در آن مجلس بیرون رفت
نوشت که لنا ابا النصر الفارابی قد حضر علیکم فاستهزأتم به و بس ایشان ابتدا کرده از مجلس برون رفت و چون صاحب
عباد و حریفان بزم که از هر سکر و صد ناقه و بقطار اشتر او آمدند و آن نوشته را دیدند حظی عظیم مضطرب شدند
و صاحب از همگنان متأثر شده تا حدی که جامه را خرقه کرد و مدتها در عقب او فرستاد هر چند جستند کمتر یافتند
و بعد از آن ابونصر قصد شام کرد و در بعضی از تواریخ مسطور است که ابونصر چون بدار الشام رسید و در مجلس
سیف الدوله پادشاه آنجا درآمد بر او اتراک و لباس لشکریان حاضر شد در آن روز جمعی کثیر از علما و فضلا در آن
محفل با حضور او ایستاده بودند و بساط اشتغال گسترده بودند حکیم از راه ادب ایستاده تا آنکه
سیف الدوله او را گفت بنشین پس گفت که کجا بنشینم پادشاه فرمود هر جا که قابل جلوس تو است بعد از آن
بر مسند سلطنت نهاده در پهلوی او بنشست و حرف بخود شد با غلامان از این حرکت او متغیر شدند و غلامان مملکت خود را
بزبان خاص گفت که این شیخ ترک ادب کرد چون برخیزد او را سیاست کنید ابونصر گفت ایها الامیر اصبر فان الامور
بعواقبها سیف الدوله متعجب شده گفت تو این زبان می‌دانی گفت بلی چون مرد متحیر شد او را تکلم در مجلس
ابونصر هر یک از آن طوایف بحث اصل علم از هر فن چنانکه ابحاث ایشان همه خطا بود اعتراف نمودند بعد از آن اهل
ساز و آواز طلبید و همه با هم کشیدند و ابونصر بر ابحاث ایشان اعتراض کرد سیف الدوله از آن کیفیت پرسید که مگر این ساز
بعلم این فن هیچ وقوف داری گفت بلی بود در تفویض آنها خود خریطه بگشود و از آن جا قطعه‌ای از آن چوب بیرون
آورده آنها را با یکدیگر ضم ساخت چنانچه حضار اهل مجلس بخندیدند در آن حال بعد از آن قطعه‌ها را دیگر جمع کرد
انهم بکشید بنواخت دیگر باهم اتصال داده بنواخت حضار و مستمعان بیکبار گریان شدند و همه بگریستند آغا
کرد که

کرد که همگنان از خواب رفتند سیف الدوله از ابونصر التماس کرد که چند وقت دیگر توقف نماید حکیم ابی الفتح
نمود بعد از انقضا مدت موعود از آن سفر نمود در اجمع از مطالع الطرف بابا از خود نجات بیرون آمد
بدرگاه گذشت تا آنجا که داشت کسی احوال آن بر او نمی نمود همچو بر شرح خاطر در ایشان از اقبال برسانید
اسماعیل بن حماد الجوهری صاحب صحاح اللغه و اسحاق بن ابراهیم که از جمله علمای عرب بوده از آن ولایت جند
جیم سکون نون شهری معروف بوده و از اعاظم خراسانیان کاملان که از جمله مریدان شیخ نجم الدین کبری بوده و شیخ مؤید
شاگرد شیخ صلاح الدین که جامع بوده میان علوم ظاهری و باطنی از آن ولایت کاشغر و لایتی است در غایت
نضارت و نزاهت حد شمالی آن کوههای مغولستان و از اعمال آن ختا و ختن بطرف جنوب و آن ولایت
دارد و کل از طرفیان که تستر و ضبط آن مانند مبین فی العقول ولی ما را نظر در آن اعتبار الیه که دیگر نیست و از شمال ظاهر
ما هر دار هست و حد غربی کوهی است طولانی که کوههای مغولستان از این کوه منشعب شده و از این کوه رود خانها
از مغرب به مشرق روان شود و آنجا می‌ریزد که کاشغر و ختن در دامن این کوه افتاده حد شرقی و جنوبی صحرا که همه جنگل
بیابان و بیشه‌ها ریگ روان است و در زمان قدیم در آن زمین شهرها بود از آن جمله دو شهر نام یافته که یکی را لوب
و دیگری را کنک می‌گفتند باقی در زیر ریگ پنهان گشته و در این صحرا شتر شتر یابند که صید کنند در دار الملک
کاشغر در دامن کوه غربی افتاده از آن کوه هر آبی که فرو آید تمام صرف مزارعات و عمارات می‌شود و از آن آبها
یکی نام دارد که در زمان سابق در میان شهرهای کاشغر می‌گذشته میرزا ابابکر که یکی از سلاطین آن ولایت بوده آن شهر را
خراب ساخته و بجانب آن شهر دیگر بنا نهاده و آن اب الحال از کنار آن شهر جریان می‌یابد و در کاشغر مزارات
متبرکه بسیار است اما هیچ‌کدام را چنانکه اهل آن دیار دارند اعتقاد بیشتر ندارند که اهل آن دیار از صاحب آن قبر را بنظر ملاحظه دیده اند گویند جمله مواد تصور را بنام جمله پر حد جدید
تاریخ خود آورده که علمای کاشغر از هر مسئله مشکل که پیش آید حقیقت آن نوشته در آن صندوق گذاشته
روز دیگر کاغذ را بیرون می‌آورند جواب بر حاشیه یا بر مضمون آن نوشته یابند و دیگری بارکند که آن در قدیم
شهری بوده و کنجها از آن شهر باقیست اما بنیاد و ... در این زمان آباد بود که و خود دارالسکنی ساخته
و جهت آنجا نهد که میرزا ابابکر را آب و هوای موافق طبع افتاد از دار الملک ساخته و عمارات عالی بنا نهاده
و جویهای آب جاری کرده این چنین وارد شده که در زمان میرزا ابابکر در اصل شهر حصار آن دوازده هزار
بلاسکون

احداث شده و این حصار در اندک مدتی که از بقاع دیوار شده در تمام کاشغر بجهت انهار و اشجار و باغات
جنت آثار بغیر از آن کرده جائی نیست و آب نهر آنجا اندک است و از عجایب یکی آنست که در آنجا که وقت ... در نی
نبات و علف و کوه داود و چو آفتاب بتابد و سر بر غایت شدت و غلبه پیدا میکند و سنگ سبز در آن پیدا
پیدا میشود اما بایر صحرا هموار کده و غبار بر هوای تار کنده نیست و مملکت کاشغر آب و هوای بلند دارد
و بیماری کم اندک دارد است و سرمایش اگرچه فواکه همه از اوان است اما از بقاع ارغیات و مشهور است و حبوبات
بخصوص میشود و مردم متعصب بحنفیه قسمند اول ترکمانان که سر از دعایا باشند و دوم چین که سر از سپاهی باشند
ایماق چهارم ارباب مناصب عرب غنیه و منضبط بقاع خیرات اند تار کنند تا الاحوال که سر انتساب ایشان و انجا و
بنا مهرات و ایزد کنند شتر خطن که ده روز بغیر از صحرا ارد و یکی آبادانی نیست ختن از جمله بلاد مشهور است
اما الحال از آن مراحم خیرات و از آن کار غیر جای نمانده و ختن در دو رود که یکی نهر قاش و دیگری بار و آن
ناش موسوم و سنگ یشب از آن بحد بجانب جیحون بسیار و تمنیا اهل ختن بسیار و مطلقا جلیل و بیش پیکر بدر
و ابر نیم کنند میشود چون هوشمند ای کم و فقط داین جنس مخصوص کند اند الله و در روز نیکا جمعه قریب هزار
ادمی از اطراف و اکناف بختن جمع کشته بدان بیع و شرا میکنند و در ختن علمه بسیار و اکثر اجناس میدهند تا آن ایشان
بدو میکند و در نعنا سابق از ختن بجادو عرض حماده رحمه الله واین مابین نوحی آبادانی بود که مردم
احتساب بهم قاصد بسته بکش یا دو بن تغزل عیسی ابا امدند منهم بود و الحال آن راه بواسطه احشام بدالها بسته شده
و داود الحال متعارف که صده منزل و مسافت از ولایت یکی سنگ یشب که بغیر از ختن و کاشغر جای دیگر
نیست و ابن سنگ نشانه از سعیت که کلکون است که بر تخم و همه تاطر اف و اکناف عبر برده و از غرایب یکی شهر صحرا است
که اکثر انقید کند که اثر آن بدان بساط بر دامن تو و دیگری تو مال که در کوهستان ولایت سیاه میباشد
و ضرر او نیاده از جوانانی آنچه شاه زند و لکد ایون و نیز تموی و کین دران تمام مهالک میرحیدر در تاریخ
رشیدی آورده که و حتی از تبت به بدخشان میرفتیم بیت قیاس که بر یکدم دو راه فوناس کشتیم که جهان کس در پی
امعا و شکنبه الحی بیرون آورده و بعد از آن جماعت خبر خود جسته که توان استشمام کردن اوفره شنیدن از آن خطر برای کتابت بود
و سلاطین آن از نسل افراسیاب بوده اند و از جمله ایشان بغراخان است که عرف سلیمان ایلک است و سلطنت
تمام و لایت کاشغر از سلطان سنجر در تصرف داشت و جمعی از اولاد او در کاشغر و ماورالنهر سلطنت کردند و سامانی چند

یوسف خان و پسران کو چه قراختای در ولایت شکار ایشان برفت آورده و بعد از استیلای جنگیز خان
کوشلک بن نایمان از جنگیز خان گریخته ان ملکت را از اولاد کورخان قراختا انتزاع داده بجانب مرکز اسلام اجتهاد
کرده خواست که شهری را مجدد کرده در خان دار بیت سازد هر اینه خرابی موقوف بجانب ما باشد جنگیز خان جابه
بدفع وی نام زد شده و کوشلک کاشغر را کرده بسوی بدخشان و لشکر جنگیز خان بر ولایت العام کرده در کوهستان
بدست آورده بقتل رسانیده و پس از آن جبه نویان ندا کرد که هر کس بر دین که خواهد باشد هر جمعی که قرار نموده بود
دین به وطن اصلی خود باشند و از آن زمان معمور تمام شد و دیار عالم خطا کشت کلمتین از آن محقق نمانده که احوال بلاد
کاشغر در هیچ تاریخی مذکور نشده هر آینه واجب دید که در این وقت مجملی مذکور شود در تاریخ رشیدی آمده است که از زمان
جنگیز خان تا ایام دولت تو غلق تیمور خان حکومت کاشغر و هجده شهر دیگر از ممالک این ایالت که از جمله جون تو غلق تیمور خان
از سلاطین مغول بر سر پرانی منکی کرده امیر پولاد غازی را منصب الوس بیکی داده و لایت کاشغر را بدو ارزانی فرمود و او را
چهار برادر بود یکی امیر بولاجی و دیگری شمس الدین و دیگری قمر الدین که او در آن ایام با خیمه امکر نقماق صاحب علم و طبل
بود ... داده بود بر شیوه نوی هیکل که بتوکه نعش نخوای او بطغای کبار مجاهد کرده و امیر شیخ دولت چون تو غلق تیمور
این منصب بدرش امیر بولاجی مرحمت شده و چون او نماند بجای او پسرش امیر خدا داد که هفت ساله بوده تفویض شد
و امیر قمر الدین را نبوده تعرض رسانید که بجای امیر خداداد خود را آن منصب حکم نمود بجا دخواهد که
پیش از آن التماس سکوی منبر دید اما الحال که بدل داده تغییر جویند خود تو غلق تیمور خان فوت شد و امیر قمر الدین
در امر حکومت مستقل شده فرزندان تو غلق تیمور خان را بقتل رسانیده و بجای خود امیر سلطنت را خلق فرمود و امیر خداداد
یکی از فرزندان خان که خضر خواجه خان را که شیر خوار بود و حفظ او را لازم داشت با والده او در کوهستان بدخشان پنهان
ساخت و چون امیر قمر الدین نماند امیر خداداد او را طلب داشته بر تخت خانی نشانده و پس از آنکه مرتبه امارت عالی
کرده بود مرتبت امیر خداداد در امور از همکنان ترجیح ساخت و کرده که چون جنگیز خان هفت منصب را
امیر خداداد عنایت فرمود بود چون تو غلق تیمور خان در سبب احوال امیر بولاجی خلعت احسان ارزانی داده
دیگر بدان فرود یکی آنکه از امرای قشون امیر که هزار نوکر داشته باشد دخل در منصب و محتاج تا در وازه او
تعلق کنار منصبی او و اسم عرض قوهای صدر نشانید و چو خضر خواجه خان بر مسند حکومت نشست منصب دیگر بدان اضافه
کرده را یات اقبال امیر خداداد را برافراخته و از سه منصب یکی آن بود که در دو روز طوی شود لشکر امیر خداداد بنام او

خان باتفاق صنوف را بسیار نواخته دوم آنکه همچنانکه در مجالس بزم و بشاشت هر چند که حیدر خان کاشغر آنگاه میداشتند
او دست باشد سیم آنکه فرامین تا جائکه سخن آخر میشد در او محرر نمایند [illegible] بعد وی با اولاد او متعلق بود
و امیر خدایداد نود سال اعتبار کرده و تمام کار کاشغر و ختن و ... تعلق داشت و حد ... از
مغولان نموده اول خضر خواجه خان دوم محمد خان سیم ... خان و بعضی ... ایشان او ... اوبوده
و باین نسبت اکثر اوقات ... نداشت ... ولایت ... سفر ... کرده
او حاصل شده تمام را به راه خدا ایثار میکرده و در آن زمان ... مغول هموار اطراف ترکستان و فرغانه و تاشکند را
[illegible]
رخصت معاودت ... در آخر عمر ... سفر حجاز نموده ... طواف مکه مبارکه ...
بعد از طواف ... مدینه ...
[illegible]

[illegible]

نمود که میرزا ابابکر بواسطه غیبت امرا توهم کرده مخالفت ما نمود باشد چون تولد خواهد نمود بنا بر آن حالی که مکرر از او سر زد

او را نخواهد بخشید و چندان که ما بر نیت او اعتماد نموده نخواهد که محمد حیدر میرزا در کاشغر بود [illegible]

باز عفو و قبول [illegible] کار بجانی انجامید که اکثر امرای معتبر خود را میرزا ابابکر و الده [illegible] خواست [illegible]

مکرر محمد حیدر میرزا مشغول کرده بود و میرزا ابابکر در میان ملازمان او سلطان کاشغر و [illegible]

این حرکات [illegible] محمد حیدر میرزا [illegible] میرزا ابابکر با هزار کس متعاقب جنگ

عظیم [illegible] و آخر الامر محمد حیدر میرزا منهزم گشته بکاشغر [illegible] خان [illegible]

میرزا ابابکر [illegible] با هزار کس محمد حیدر میرزا [illegible] میرزا ابابکر با [illegible] هزار کس [illegible] کرده بعد از

آنکه کوه [illegible] یونس خان و محمد حیدر میرزا [illegible] کاشغر [illegible] محمد حیدر میرزا کاشغر را محکم ساخته

یونس خان [illegible] محمد حیدر میرزا [illegible] میرزا ابابکر بکاشغر آمده با اتفاق محمد حیدر میرزا که [illegible]

هزار [illegible] جمع شده بود [illegible] میرزا ابابکر [illegible] در

[illegible] لشکر [illegible] یونس خان [illegible] راه فرار

گرفتند و محمد حیدر میرزا [illegible] سلطنت کرده همراه یونس خان بجانب [illegible] خان [illegible]

[illegible] میرزا ابابکر [illegible] صعود نموده

مسند اعظم [illegible] لشکر [illegible] بجانب [illegible]

[illegible] استقلال بر افراشت [illegible] بدخشان [illegible]

[illegible] ما وراء النهر و خراسان [illegible]

کار [illegible] مغولستان [illegible] مغولستان [illegible]

[illegible] کاشغر [illegible] سلطنت [illegible] سلطان ابوسعید

خان [illegible] سلطان

ابوسعید خان و [illegible] یونس خان [illegible] مغولستان [illegible]

کذاشت [illegible] خان [illegible] طبقه [illegible]

[illegible] قوم [illegible]

مکرر [illegible] ابدا [illegible] چنانچه [illegible] الاجی [illegible]

[illegible] محمود خان [illegible] حرکت آمده [illegible] خان

[illegible] سلطنت

[illegible] سلطان ابوسعید خان و سلطان خلیل [illegible]

[illegible] العقابی

[illegible] منصور خان [illegible] بجانب فرغانه روان کشتند

[illegible] سلطان خلیل [illegible]

[illegible] سلطان ابوسعید خان [illegible]

[illegible] محمد خان [illegible]

فرغانه [illegible] میرزا ابابکر [illegible] سلطان ابوسعید خان با [illegible]

نفر که [illegible] میرزا ابابکر [illegible]

[illegible] سلاطین اوزبکیه جمعیت کرده بابر پادشاه [illegible] خان که [illegible]

لشکری فراهم آورده ابوسعید خان [illegible]

اوزبکیه [illegible] بجانب کاشغر [illegible] سلطان ابوسعید خان محمد

میرزا [illegible] میرزا ابابکر [illegible] لشکر کاشغر [illegible]

[illegible] سلطان ابوسعید خان [illegible]

[illegible] کاشغر [illegible] میرزا ابابکر [illegible]

رفتند و سلطان ابوسعید خان [illegible] سلطان [illegible] میرزا ابابکر [illegible]

کرده [illegible] سلطان ابوسعید [illegible]

[illegible] کاشغر [illegible] سلطان ابوسعید خان را

[illegible] دار الملک کاشغر [illegible] سلطان [illegible]

[illegible] منصور خان [illegible]

ملک تبت بود خطبه بنام او خواندند و سکه زدند که محمد قرغز بطوق ترکستان و بهرام برده بنا از اقصای هند [illegible]
کشیده و از آنجا عزیمت ملتان و دهلی نمود و از آنجا بکشمیر آمد و در خواب دید که از آنجا بر خاسته و پس از آن چند [illegible]
نصف بدخشان متصرف گردید و از آن فارغ گشته بجانب تبت در کوه آمد و بعد از آن چند [illegible] میرزا حیدر صاحب تاریخ
رشیدی با جمعی از سوار بجانب کشمیر رفت [illegible] و از آنجا خود را به کشمیر رسانید و بعد از آن
بواسطه مرض دم کیری که در ولایت تبت متعارف است [illegible] سلطان ابوسعید خان با انواع
فضایل آراسته بود و با اخلاق حمیده پیراسته و از غایت همت خط [illegible] و نظر بلند داشته و خط
تعلیق خوش می نوشت و در املا و انشا ترکی و فارسی مهارت تمام داشت و از سازها غچک را نیکو می نواخت
و در اشعار [illegible] و در شعر [illegible] و پس از فوت وی عبدالرشید خان در سال [illegible]
سلطنت ملکی کرد و پادشاه خوش محاوره نیکو [illegible] و از شجاعت نصیب موفور داشت و در دیوان انشای او [illegible]
از کمینه شاگردان او و سرمشق [illegible] و از آثار [illegible] او بود [illegible] مغول [illegible]
مخلوق [illegible] و اکثر خطوط و نقشها را [illegible] کرده بود و در نظم و نثر [illegible] استاد بود
اشعار شعری که بنظر آمد این دو بیت است بیت نبود [illegible] هر روز و هر شب و در روز [illegible]
[illegible] : [illegible] : [illegible] : و او وارث بخت حکومت
سلطان حکومت [illegible] عبداللطیف [illegible] شجاع [illegible]
بحکم [illegible] حکومت [illegible] و غزنی [illegible]
پسر وی عبدالکریم خان که [illegible] و [illegible]
از [illegible] عبدالرحیم خان [illegible] ولایت تبت [illegible] عبدالعزیز
سلطان که [illegible] سلطان [illegible] سلطان محمد
که [illegible] سلطان [illegible] حکومت کاشغر [illegible] محمد [illegible]
قریش سلطان که از عبدالکریم سلطان [illegible]
در [illegible] ابوسعید سلطان [illegible] عبدالله [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] عبدالرحیم سلطان محمود [illegible]

کاشغر

کاشغر [illegible] که بیان از احوال مردم آنجا [illegible] جمال الملة والدین صاحب محمد [illegible]
مولانا جلال الدین ترکستانی [illegible] علما [illegible] حکما [illegible] مولانا قطب الدین علامه شرح [illegible]
[illegible] مولانا نجم الدین [illegible] که از فحول علما [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] محمد [illegible] سلیمان [illegible] بلاد ترکستان [illegible]
[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] بیت [illegible]
محمد سلیمان [illegible] محمد [illegible] سلیمان [illegible] نظام [illegible]
[illegible]
[illegible] ولایت ترکستان [illegible]
الدین [illegible] مولانا نظام الدین [illegible]
[illegible] مولانا
علاء الدین [illegible] بیت کاشغر [illegible]
[illegible] محمد حیدر میرزا [illegible] کاشغر [illegible]
[illegible] سلطان ابوسعید
خان [illegible] کاشغر [illegible]
حکومت [illegible] کاشغر [illegible]
[illegible] ملا حاجی [illegible]
[illegible] امیر [illegible] حاجی [illegible] دار السلطنه
[illegible] سلطان حسین میرزا حکومت [illegible]
[illegible] بیت [illegible]

کاشغر

طرازند در زمستان پوستینهای تمام بپوشند و از ایلکی پر خوانده اند الحال بواسطه عبور حبوب از ولایت اطراف
طراز الحال مخان اینکه بنام قماشهای ایلکی میپوشند و مردم طراز اکثر مسلمان بوده اند علما و اجب الاعزاز
اند و باینکه امده اند **چکل** بکسر جیم کاف و سکون ایشان حسن و جمال بوده چنانچه در السنه و افواه ناظمان و ناثران
کوئی شده کشتر سکان مشهور و بنات النعش را معشوقی میپرستند خواهر و دختر زن ایشان حل بوده **خلخ** اند
جماعه بوده اند خواهر دادن میکرده اند امان زیاده از یک شوهر نکرده بهمرزن جمع مملوکان شوهر بوده و پادشاه
ایشان از دن شیو اکرفتن میکرده بر فوج تفصیل سپرده **تاتار** در دشت قبچاق اقلیم ششم متصل اند و خصوص خوارزم
شنیده نکنید اعجاب الحرم احیل امغیر نشسته افتاد انجمای پرسنده زبانی مخالف ایشان ترک دانند و تاتار
اهل امی بوده که عبارت از ترکان باشد بعد از دو و چهار لک که قوت تمغچ التحه خان قائم مقام خان
کرد اینده التحه خان در هنگام قوت شیبا بر سر حکومت نشسته بکند جا و منصب رکوع پندیدانی و ذکر او و چون
کار او تمام انجام گرفت خود را بکول او روانی داشت و کوک پسر خود التحه خان را بوسیله خان ممکن کرده بعد زمانی کار
بوسطه مکث و سالی چند خود را از دست دانند و او کوک پسر ستوده شد و تاتار مکر بر ایغور نام تمام وقت هنگام
فوت و لایت بدان قسمت نمود و ایشان با یکدیگر برادرانه سلوک نمودند چون تاتار خان فوت شد بعد از وی بحکم
وصیت برادر نشست بعد از وی و بعد از ان حکومت کشت پسر او بیر بن ایلچی و بعد از ایلچی خان انز خان
او بکذشت بعد از وی برسر حکومت برآمد تا حکومت به تاتار و مغول موافقت نمود چون حکومت تاتار خان
بجهت دخول دشت میان او و الوس مغول مخالفت و منازعت ظاهر شد بعد زمان سلطنت سونج خان بن ایلچی خان
که هشتم ملک تاتار بود قبل عدات و انحطاط التمتها بدین رفت که دیگر باره صلح انعقاد یافت **روس** گروهی عظیمند
قوم ایشان جمله بسیر بهم و بعد از الاو سبیل الاسلام باشند و زنان اند بر بقیه حالت و عقد افخوجمیها از طلا و نقره
و چون نساء وار طفل بریشان مهیا نماید تا بحال خود بمانند و کلان نشود و دیگر قرار داده اند بار اکه هر که هزار دینار
دارد زنش طوقی از طلا در گردن میاندازد و اگر صاحب ده هزار دینار را دو طوق طلا در گردن می افکند بجای
پوست نخاع آکه بخاتم میکنند و همچنین در انجا تاز و تابع نشسته بنهان خرید و فروخت میشود و کوشت
بغایت دوست دارند ملازمان ایشان همین در قصرکه بغایت مر تفع بلندی باشد و دیگر جماعت را لشکری بیرون
ملازمان او میباشد و شبها پایان سرای مخوابند با هر طایفه از ین جماعت کسی که گنیزکی مربازند که هر کاه مباشرت او خواهند

بدان عمل میکنند ملازمان جماعت جمله جا بیمار که از اهل فراش و بیت نحت کلان مکلل بجواهر قیمتی را ساخته که
با آن چهل مجلس می نشیند هر کاه میلی بعضی بهم رسد در حضور مجلس ایشان صحبت میدارد و این پادشاه هیچ کار نمیکند
و ملازمان ایشان هر کرا از بالای تخت بزیر نمیاید هر کاه که اراده سواری نماید اسب را بپیش تخت کشیده از بالای
تخت بر اسب سوار میشود و در وقت فرود آمدن نیز همین طریق بر بالای تخت فرود می اید و خود بغیر از صحبت داشتن
خوردن و تماشا کردن کاری ندارد و مردم ایشان نصف بعضی جمیع میپرسند و آن حرکت را مکروه نمیشمارند و از
شهرهای مشهور و معروف روس خوش ساخته بکری حرارت هر که از ایشان بیمار شود او را از ابادانی بیرون برند و در
نان و اب پیش او میگذارند اگر صحت یافت بمیان ایشان می اید و الا فوت شده او را اسیا میخورند و اگر شخصی ایشان بمیرد که از
ملازمان او خویشان داشته باشد هر چند بیرون رفته از او خبر میگیرند و چون فوت شود او را در زیر زمین
میگذارند و مال او را بسه قسم منقسم میسازند یک قسم برای زنان و دختران و یک قسم برای جامها که جهت پوشش میت بکار
میبرند و یک قسم برای قیمت شرابی که در ایام عید شراب میخورند و شادی میکنند با انواع حلوا و حلال خوردن آراسته
و خودتان پیاده بر سر جلو میدهند تمام کشتی او را در کنار دریا نگاه میدارند و درمیان کشتی کنیزکان چوب داشت میسازند
وان قبه را بانواع اقمشه میپوشند و در روز دوم نعش را بیرون اورده در ان قبه میگذارند و انواع اقسام کاه و ریاحین در پیش
میت میریزند و حلویات بسیار از مرغ و غیره جمع میشوند و سازهای نوازنده هر یک از خویشان مرده در اطراف قبه خیمه راست
مینمایند و انقبه را بانواع اقمشه میپوشند و کنیزکان خود را اراسته با خیمه اول کنیزکان خویشان مرده رفته و صاحب هر قبه یکی را میبرند
بان کنیزک صحبت میدارند و بعد از فراغت انا و از بلند میگویند که بصاحب خود بگو که من جهت محبت و یاری تو
این کار را کردم همچنین ان کنیزک را بمبارکه تمام در قبه بادی صحبت میدارند و چون از ان فارغ میشوند کنیزک را دو نصف کرده در میان کشتی
میگذارند و خروس و دو مرغ سیاه بسر بریدن در میان کشتی می اندازند بعد از ان جمعی که با کنیزک صحبت داشته اند دستها
خون را فرو میبرند و کنیزک میت را که بر بالای کشتی ایشان تمام بر بالای کشتی مرده بعد از ان ما کینانی پیدا و میدهند
سر ورا کنده در کشتی می افکنند و قدحی شراب خورده چیزی چند میخوانند و از ان قبه که شوهر او را کذاشته اند برده
وشش کسان خویشان شوهر بر بالای قبه در حضور مرده هر شش نفر با ان زن مجامعت میکنند جهت ادای حقوق
یاری فارغ میشوند بیرون که با عتقاد ایشان جماعت ملک الموت ان زن را بنهگو شوهر خود میخواند بعد از ین شش نفر
دو کس پای ان کنیزک را میکشند و دو کس دست او را و پیر زالی جادو بکارد در کردن او افکنده بند او نحو دیگر میدهند

که ایشان چند تا با مجرد مانند که جان از بدن او بیرون می رود و بعد از آن کشتن کنیزان دیگر از خویشان آن شوهر که نه دیده کشته
می شوند تا وقتی که آن مرده و کشته همه خاکستر می شود اگر آن زن فوت شود آن شوهر را نیز کرده خاکستر را بر بیابان سازند
آن مرده به نشیب است و الا آن مرده را معلق در کوه بر بالای سنگ از جمله ایشان متهم او همه کاه مباد و کس خصوص
تراج قائم شود و ملابات ایشان از سر خلا انعاج ابدی حکم می فرماید که با انتشار ملکه یکی که جنایت کنند هرکه غالب آید مجاب … خوی
او است **طراز** قومی یکی کنند و اصل ایشان نیز ترک است اهل آنجا بادیه نشین و مسلمان شده اند و بلاد ایشان بکام راهست و ان
کرده و فتنی ملکی بود از ولایت بخیر می رسید که تا حال ایشان بادشاه می دانند نهایت عقل و اخلاص بدان سلسله دارند
و حضرت امیر المومنین علی ابن ابیطالب را خداوند می پرستند و علاء بادشاه ایشان آنست که ریش دراز و بینی کشیده و خشمان
کلان داشته باشد از دعا با وجه بادشاه شده اند مخرج سکه نمی دانند لابه بخیر کا و نمی باشند و تمیز **کیمال** قومی اند
از ترک و ایشان از کیمال نیم می گویند سیم و ملابس ایشان از یکجا هم را بیش نیست لباس ایشان بیشتر از پوست
حیوانات و علم به راه خوبی است و طلا در آنجا بار کسب است والماس نیز در رود ظاهر است با هم به سید ایشان را معبد نیست
و بادشاه نیست و میان ایشان هر کس که از هفتاد سال در گذشت بر ایشان سخن می داند او را می پرستند و از آن
انجا گوشت حیوان اماده نخورند و در آن ولایت سنگی از انگور است که نصف آن سیاه و نصف سفید هم سنگی
که چون در آب اندازند البته ظاهر ان ابر شود یکی از عجایب آنها آنست که معدنی بکسر آب در آن کولنگی … ازان
حفر آب خوردن و فاکنند و هم کم شود هم از بلاد ترک است و مردم آن در غایت حسن و جمال و عیاشند بادشاه چون
ایشان از جهان بگذرد او را غسل کنند با نکشند اعضای ایشان را که در زیر و بالا … دوان و سمین و اسمان
هر یکی را معبودی علیحده آنها معبود ایشان از شهر ترکی است **اسفیجاب** از شهرهای مشرق و از ثغور معتبر ترکستان است
و در آن شهر از خداوند بلند بیش بنا می باشند **قسطنطنیه** شهری معروف و مشهور است به عظمت و بزرگی
آن شهر در دیگر زمین و هوای دار الملک قیاصره بود و الحال دار الملک سلاطین عثمانیه است و با سنبول شهرت دارد
و بنای آن شهر … و حصار در غایت محکمی و استوای دارد چه بنای آن به یکدیگر کشیده … ما بین ان
… که … و نقاع بنای اثر هیبت و مکر رعب و چند عمارات عالی ساخته
که از قیاس و حساب بیرون است از انجمله مسجدی نزدیک بملا الامان که بنا از حضرت سلیمان … و در اطراف آن
عمارات ساخته که الحال مسجد با صوفیه مشهور است اگر که خواهد که مفصلا احوال آن شهر … ابنیه آن مطلب

مبهما

مبهما عزیزی که در این ایام از آن شهر رو به مقام آمده بود نقل می کرد که در استنبول چهار مسجد است که در روز جمعه نماز
جماعت می کنند و این غیر مسجد صغار و … حمام دارد و همچنین از دار الامان تا … از رود کابین است که از
انجمله هوایی کان قهوه فروشان هر دکان چند … خوبان کالندام شیرین و فتان بازلف دام و خط و دانه خال مشاطس
وارجب دلها می کنند و مفصل سخن آنست که … و متضمن چندین بیمار و اصل شهر شش میل و شش محله که یکی الغلطه
خوانند در او و نصف آن شهر از خانه فرنگ است و … آن شهر را بعضی از قسطنطین … اعظم
ابراست که سام بن نوح علیه السلام ساخت بنای آن … و اصل شهر کنار بحر طلبس و … بحر اندلس خوانند
و در بنای آن شهر … و طول این بلد … صد و … فرسخ
و در این بحر جزایر بسیار است که حیوانات غرایب الاشکال در آن بسیار و در جزایر این بحر تجار تمام … از این بحر
شعبه جدا شده … و از آن جا صد … و شعبه خلج قرنیات خوانند
بلاد صقالبه و کیمال منتهی شده و اراضی بلغار از جمله سواحل آن با صاحب تحفة الغرایب آورده که در جدی قسطنطنیه
و در آن شهر منار است که در او تمثال اسبان و شتران و فیل و بغال و حمیر نهاده هر کس را عضوی درد آید
یا مجروح شود … عضو و صورت بر صورت که مثال آن باشد … آن حال … چون
سلاطین عثمانیه به تفصیل در تاریخ به نظر رسیده واجب دید که در اینجا … احوال انجماعت را بسلک حکایت
در آورد و … ایشان را … که سلیمان شاه نامی که سر قوم ترکمانان بود در … علو
از نواحی مرو و ماهان بجانب ولایت روم در حرکت آمد و … که … چند
از اطراف عجم کرده بحوالی حلب آمد و در پیش قلعه جعبر خواست تا خیل خود را از فرات بگذراند که در آب غرق گشته
ظاهر قلعه مدفون گردید از او پسری ماند … ارطغرل … ولایت
روم … بجهت کفار … و اقدام … ارطغرل … عثمان … بند
که … داشت … سلطان علاء الدین کیقباد سلجوقی فرستاد التماس قشلاق و ییلاق نمود سلطان
قراحصار … طوما لاج داغی را بدیشان قشلاق و ییلاق داد و در خلال احوال سلطان بدفع کفار تاتار
کشته … ارطغرل … و بعد از … در سنه … هفتاد
در سن نود سالگی … و بعد از وی … عثمان … کرده بود …

قسطنطنیه

که عثمان در دوهی زوال کرده بود بعضا ... که مصحف ... عثمان اوفی الفور برجست و رنگ بدانجا
آورده تمام شب ... بیدار ... خوابی بیدار شنید که یکی می‌گفت که چون تو این ادب بجا آوردی
ما نیز سلطنت بتو و بنوادگان تو داشتیم و بعد از آن ... انتظام ... عثمان را در خلال احوال
علاء الدین فوت گشت هرج و مرج ... عثمان که بقوت عقل و دولت و فرط تدبیر و کفایت
ممتاز ... از همگنان بود ... ملک ... تصرف ... و ... نواحی ... خان
اینکار ... کبر ... عثمان ... خطبه بنام او خواندند ... سلطنت
و کار او ... اکثر ... و ولایت ... سال ... حکومت
در سال هفتصد و ... فوت گشت ... و ... ملک ... قواعد سلطنت
قوانین ... اولاد ... عثمان ... رسم
وانین ... عثمان
مسند ... ایلدرم بایزید
ولد ... سلطان
سلطان ... سلطان مراد ... بعد
او ... پادشاه کردند ... سلیمان ... احمد
... سکوی نام ... با قوه
... مفتوح ...
و ... که ناگاه یکی از کفار
که مجروح ... منوی کرده ... سلطان
که او ... خواندگار ... او با دست ... بعقل
و فهم معروف ... علم ... قاضی زاده ... پاشا ... و جمال الدین ... که حمید
با امام فخر رازی ... و فناری که ... سلطان
سلسله ... یکی

بایزید ... سلطان ... بایزید ... دشت ... بایزید ... ملقب ... بایزید ... عثمان
... عثمان ... خوردن ... مجلس
... برادران ... بعد ... سلطان
... محاصره ... فتح ... دانست
باستقبال ... سلطان ... کفار
در ... کفار ... لشکر
... سلطان
... از آنکه یکی از سلمانان
از فرنگیان ... القصه ملقب به بایزید ... احمد
... ابو یوسف ... مولانا
... عثمان
احوال ... ملقب ... بایزید ... مولانا
پاشا مصنف ... محمد ... از علما
که ... سلطان محمد ... موسی ... قاسم
... سلیمان ... سلطنت ... سلطان محمد
... سلطنت
... سلیمان ... موسی ... امد
... سلیمان ... امد
... مقام
... سلطان
... برادر
... سلطان محمد

برادر خود موسی را از میان برداشت یکی از شهزادهای خود را که مصطفی نام داشت بعد از وفات پدر دعوی کرد که مصطفی

پسر یلدرم بایزید پدرم ورن و برادر مصطفی نام نهاد بعد از قتل او فتنه بالاگرفته مدتی ملتهب و مشتعل

بود تا در سنه خمس و عشرین و ثمانمائه او را بدست آورده بابن شیخ من لعاب النهار انتفا بخشید و در

ثمان و اربعین و ثمانمائه دل از سلطنت سرد کرده پسر خود سلطان محمد را بجای خود نشانید عزلت

اختیار نمود بعد از چندگاه هم او سلطنت کرده بر سر آخر اصلاح مصالح دران نمود و چون سلطان مراد بجای

در اربع و خمسین طبیعی کذشت سلطان محمد بن سلطان مراد در محرم سال مذکور بر تخت سلطنت

جلوس نموده مرتبه از آبا و اجداد کذشت بیت جهان بجوی جهاندار بتخت حکومت سزاوار شد از جمله اش

یکی فتح شهر استنبول که دست تصرف هیچ پادشاهی بدامن سپیده نرسیده بود و ابتدا آن بلده را در سال هشتصد و پنجاه و هفت

جبرا و قهرا بکرفت و پس از ان مبانی او و حصن ها که در ان حادث شده بود همه مجلد و متین ساخت اگرچه اغراق

پر حرف است ابتدا استعلا و اعظم شهرهای خاص اوست که امیر الامرا مرتب نمود بر آنها تا شاه تاریخ سنه ثمان و

سبعین و ثمانمائه به دست او از قبضه اوزون حسن خان تا ادنی فرنکیین دست درازی می کرد حسن پاشا و زینل بیک پسر اوزون حسن مقتول

وبا این اقبال و شجاعت بعلم و فضیلت و فضلا اعتقاد داشت و رعایت فضلا بسیار می نمود چنانچه مولانا علاء الدین

بعد از فوت مولانا خیالی حج نموده چون به جهت پاشا مفتی اکرام و احترام شان نموده سلطان

محمد فرستاد و سلطان محمد بن تعظیم بیش از پیش نموده که نکاه داری مولانا بکفت چون بعد از آمد

توقف جایز نیست بعد از معاودت اکر ایشان اقدام بنکند سلطان خواهم شد و سلطان جاده بجاوری در حکم

نادر برکه مولانا فرود آید احکام اعمال آن منزل هر روز دو سر ح مولانا تکلیف نمود بر همه ضیا و تعکدی قیام

نماید مولانا بعد ادای مناسک بجای سلطان رسید پاشا تسوبه بوی معز ز کرد بحکم شد که هر یک صد

جمع شوند معیت مولانا ماشا نمایند تا فوق اعتبار نفس او زاده خاطر طلبه نکرده و مولانا در غایت اعزاز و احترام

در فکار مسکین رسید تا الوای قضا تعالی بغایرار فرا کرفت و مولانا علاء الدین بنام سلطان نوشت و همچنین

کرامت وی دیگر که مولانا بایست او امده خبر که خود بجاه الله شیخ محیی الدین محمد الکلیجی کرامت

عظام امکان بوده ورده از آن خبر مولانا ابو السعود که اعلم علمای زمان بود بود هواه و اواقت شد از

تاریخ التمام از انتقر پای فدو مولانا عبدالرحمن جامی قصیده در مدح سلطان محمد کفته که مطلع یکی ان قصاید این است

که کشته شد جاه و جلال چون تو کردم اکنشا فضل کمال سلطان بیکی و یکتامی و فنکارم سیکند داد تاریخ

یوم الخمیس رابع ربیع الاول سنه ست و ثمانین و ثمانمائه در حوالی کلیبری فوت کشت تاریخ اینو العصر یوم الخمیس

و پسر اکبر سلطان بایزید بر تخت نشست و یوزدهم شهر مذکور بر تخت نشست برادر جم سلطان فرار کرد با قطاع

او مقرر بود لشکر فراهم کشیده متوجه کرده سلطان بایزید با جنود موفور بجانب او نهضت فرمود و در

شهر ثالث الحرب دست داد جم سلطان بعد از هزیمت بولایت فرنک افتاده فوت کشت و دولت بایزید در امر

سلطنت صفا اقتدار کشت و ولایت بسیار از دین معمور ساخت خصوصا ولایت حصا اقلوی که از معظم ولایات فرنک

و سلطان بایزید بیست پسر سلطان احمد سلطان قورقوت و سلطان سلیم سلطان احمد اکبر اولاد بود و بکا وزن

ازدیکران بود می دانستند و همچنین بعضی و عمر سن سور کار مسکدرا بید سلطان سلیم شجاع و مقدم بود و بسط

اطلاع داشت چون خبر ضعف پدر رسید و بجهار سوار التفا کرده خود را بار دیکر بر داد ساخت چون پدر از

و خبر یافت کس فرستاد که باعث آمدن چیست او در جواب ضعف علت خود بخدمت معروض داشت همه سبب شد پس از

او خبر کوچ کرده بولایت خود متوجه کردید حالا احوال جمعی از معتمد بد رسید که سلطان از آمدن تو از تو

شد و کس بطلب سلطان احمد فرستاد تا تخت و سلطنت بدو سپارد و از این خبر در بحر اضطراب غوطه خورد مخالفت

بیکبار افراخت و بعد از تلاقی لشکر فریقین در مابین اوقات واقع شده مغلوب کشته بپسر سلطان سلیم که در

کفه بود پیوست و بار دیگر خلع و بجشید خواست که سلطان احمد بر تخت سلطنت نشاند که با او زیاد میل داشت

اتفاق کرد از سلطان التماس غنی بود که او ولیعهد سازد و سلطان او این مطالب را راضی نکشت تا جمعی خفیه

کس فرستاد و او طلبیدند چون با استنبول رسید مصطفی پاشا وزیر اعظم با کوسه مصطفی بینکچری آغاسی همه با سنا در

سلطنت وی اتفاق کرده طوعا و کرها از سلطان التماس جلوس کردند سلطان همراه یونس پاشا و قاسم پاشا

در فر دار تبقلعه دیمتوقه که بواسطه حسن تربیت یافته بود فرستاد و در اثنای راه بر سلطان مرض غلو کرده در تاریخ

سنه ثمان عشر و تسعمائه وفات یافت مولانا عبدالرحمن جامی سلسلة الذهب بنام وی کرده چنانچه از این بیت ظاهر

می شود بیت کاش نوشیروان کنون بودی عدلش از بیشتر فرون بودی تا زدعوی عدل نرمیدی خسرو روزکار

بنده شدی مهبط العز و العلی سلطان بایزید بالدم شه دوران و از بدایع آنکه این مصرع اتفاقا موافق

سال جلوس است مولانا محمود بن محمد بن قاضی زاده المشهور بمولانا میر چلبی در زمان وی بوده و پاشان سلطان

برفوج میرزا العیبات نوشته و این شاه محمد طبیب قزوینی که از نظیران زمان بود در عهد آن پادشاه بسر برده و او
از تلامذه مولانا امام الدین محمد و انبت او را چند تصنیف است مثل شرح موجز و شرح کافیه و شرح الفیه و حواشی و
تفسیر قرآن و غیرهما سلطان سلیم بن سلطان بایزید محیی الدین صغیر او بود فرمان فرمای … متوجه … ساکر …
و هشت نفر از برادرزادگان خود را که در آنجا بودند … از دنیا و از آنجا متوجه … کرد … درش
فوج از او و صوفی خبر کرده در یکی از جبال کرخت … و آخر ظاهر گشته بقتل رسید هم در آن ایام از تیاب امرو تغیرها
خود کشان با امر و بسلطان احمد شتافت و او نیز مخالفت … و سلطان احمد که با خود لشکر بر سر سلطان
سلیم کشیده بود بین قتال مغلوب شده بقتل رسید چون از دفع اقربا بازپرداخت لشکری از اطراف و ولایات گرد هم
کشیده متوجه آذربایجان شد و خسرو ایران شاه اسمعیل ماضی … هم … از آمد او … هفته باد و از ده هزار
سوار که … بود با عساکر آن یجانب … معطوف کرد … غره رجب … و تسعمائه
فرهنگی … فریقین دست داده قتال صعب … و کسر … ایران … ثمنان ده
… کشته کرده سلطان … هشت … دو …
حرکت آمده در سنه … و تسعمائه قلعه کماخ از تصرف … شاه اسمعیل … هم در این
سال لشکری با … ذوالقدر کشید علاءالدوله ذوالقدر را مستاصل ساخت و در سنه ۹۲۲ که در مصر قانصوه … بود
فرمانده … سلطان سلیم … اظهار … خطبه بنام او خواند و بعد از آن سلطان
سلیم … محمد نامی که … دیگر فرستاد …
و … محمد خان استاجلو که از جانب شاه اسمعیل حکومت … و لشکر … عرب کشید آن
ولایت … ضبط … در شب جمعه … شوال سنه ۹۲۶ …
بوادی … منزل کرد … سنه بوده تاریخ جلوس آن … خ سلطان
سلیم اولادی صاحب قران عالم … تاریخ … که مولانا حلیم … که معلم سلطان بود …
رسید که جمله العباد در کاه … از ظرفا …
نظم …
عاطل کرد … سلطان سلیمان بن سلطان سلیم … فرستاد … ده هم شوال …

سالکه …

انقلاب عثم …

سال … شاعر … که … تاریخ جلوس … این بیت …
بیت …
… سلطان سلیمان … جمیع آل عثمان … و شجاعت …
… بیت … از …
… ایران شاه طهماسب صفوی … که سلطان سلیمان … صاحب سکه و خطبه …
… از … حرکات جمع … لشکر … سلطان …
… و … آن …
… بیت شکر خدا …
… تاریخ صلح …
… سلطان سلیمان …
… سلطان سلیمان …
… سلطان …
… بایزید …
… سلطان سلیمان …
… سلطان مراد …
… سلطان محمد … مراد …
… دومینیکه …
…
…
…
…
به سکه طلا و نقره … که … طلا …

ادعیه

محکم ساخته‌اند و طول و عرض آن عمارت یک فرسنگ است و نقل است که دشمنی قوی در فراز آن بطارقان رسید بر دیوار
ظاهر شد چون بالای آن برآمد کنار آن دید که جمعی از نصاری آن شهر در چوبهای آن نشسته بدید آمد
فرود آمد و قصد آن کرد قریب شش فرسخ که مردم بسیع و شهر مشغول داشتند و کنیسه در میان انقضا ساختند بودند که در کوه
بتوسل و دیگر جانب مغرب داشت اند در آنجا هفت فرسخ بعضها مصر و بنا و حجر بوده و بیک بکلفا ابکا
برده **شلشوین** شهری بزرگست و برخی شلشو نیز خوانند بر کنار محیط واقع و مردمش مذهب نصاری
دارند و در آنجا نوعی از مور رسانند که چون در چشم کنند ملالت چشم زایل شود و بمذهب ایشان اختلاط
دارند **فرنسه** از بلاد فرنگست بعضی کرسی نیز گفته‌اند و در آنجا صنوبر بسیار است که نصف ایشان در
غایت سپیدی نصف دیگر در غایت سیاهی است **زنکوان و بربهراد** ولایتیست از حد طنجه تا اقصی و اهل آنجا
طویل الوان در سیاهی جسم ها اکبود و بغیر از خشن صنعتی بکر نمیدانند اما بغایت غریب اند و
این باب از علما جماعه چنانچه اگر شخصی و قومی مانند شیاطین و بر آن بلاد روند در آن حال خواهد کرد
دیگر منزل که رسند پیش از آن بر سر ایشان بجدال و قتال انجامد پیش از این ایشان مذهب ملت نصاری هرکه میمیرد
او را طعمه کلاغان میسازند و آن را مبارک دانند اما الحال شنیده میشود که بدین اسلام مشرف گشته
مذهب شافعی دارند بر رای ارباب علم و ارباب اطلاع مخفی نماند که چون مجمل اخبار غرایب از اقلیم ششم
الی الحال قلم قلم در ساخت اقلیم هفتم نهاده ختم سخن بدان مینمایم **بیت** بدستور عقل بار دیگر بین همت
کشیدیم بین تواریخ و آثار خواندیم حکایات بشنیدیم از هرکسی سخنها که بخوتخ آکنده بود بین سخنها
برکنده بود زهر نسخه برداشتیم ماهها براو بشم از نثر بهر ابها برکنده از هر که دانش بود ولد اسم چو ختم
الاقلیم السابع این اقلیم بقول مشهور ولوی عامر ساکنان منتا صعوب شیاطین باشد و ابتدای این اقلیم
جانب مشرق بلاد یاجوج و ماجوج گذشته بر بلاد کیماس لان و شمال بلاد خلخ کذشته و بر جنوب بلاد تخار
و طول این اقلیم از مشرق تا مغرب شمار و هفصد و هفت میل و پنجاه و چهار دقیقه است و عرضش صد و هشتاد و شش
میل است این صح هشتاد و هفت هزار و هفتصد و بیست بکفر سخت و در این اقلیم عمارت کمتر است و در تمام این اقلیم
بیست و شش شهر است و بقول بعضی شهر و ده کوه عظیم و چهل نهر و طغانرداده و از شهرهای مسلمانان که بلغار است
نزدیک برود اتل و از غایب بیرون دران موضع انجماد و پیدا بوده که بلغا از ابتدا بلغا ابکرکیمال این بلاد فت

چنانچه در مقدمه اقلیم سادس اظهار آن بیان نموده شد شهر بلغار با اعتقاد بعضی در نهایت شمال واقع شده و با
صاحب جمع البلاد در این مغرب شمال نزدیک بقطب شمالی و در اوایل فصل صیف شغف در آنجا غایت شب
کوتاهی دوروز دربلغار تحقیق آن سامری شب بیست ساعت و باز بر عکس میکرد در بلغار مرغی که صورت
اعلا آو شما بجانب یار دریا ملام الفلا و بهم منطق کرده کوثا و اکثری از امراض نافع با خصوص سنگ
و مثانه و بیضه از ولیجو و بر ریکا شکر کالحت به و آن ابو حامد اندلسی مرث که در ولایت بلغار خود دیدم از
نسل عادیان که بغایت طویل القامت و در حدت پادشاهان بلغار تغریجا بود و در لشکری که او بود مقصد برشکه
و اهل آنجا از او آن مذهب اعتقاد داشتند و باعث آن چنین کرده اند که وقتی یکی از صلحا که از اطبا بجنت بود داشت
اندیشه و ادب کرد بدان قصد اما چنانچه عارض مرضی که تمام اطبا از معالجه آن بعجز اعتراف نمودند ان مرد صالح
ریسی کرد که اگر مرا ان عمل کند که مسلمان شوی من متعهد دفع این عارض میکردد و پادشاه بعد از شفا اسلام
بتدریج مردم شهر مسلمان شدند و آن خواجه احمد که در عزیمت بود و حکیم این عجائب غرابه بنام و کفته
الحال ... بالای فیرا و راضت و آن یابسه در غایب خضا و موسیقی بسیار حکایت هرکه دارد و واقف اسرار و
هرکه شده او تحقیق آن سابق بیننده کوه چکا کرد و طول حیات بسیار است که بهشتاد سال **صغد**
در غربی اقلیم سادس افتاده اگرچه داخل اقلیم پنجم است اما بلاد از شمال بهر دارد و بعضی از بلاد از اطراف اقلیم
سابع بیرون از هفت اقلیم بوطن دارند چنانچه در اقلیم سادس و سابع بوده الله و صغا چند قوم مستند از غارت
شدند و صوب هر قومی را پادشاهی علیحده و هوای آن کوهستان دعت می‌افزایند هرگاه اختلاف میان ایشان بود
میکشند طاقت سفا و مبانی ایشان ملایم و اجماع مذهب نصاری دارند و بعضی آتش پرستند و پسران ایشان چون
بحد بلوغ رسند پیاپی همه بیرون آیند و کوه با از ادب و برون کرده هرکدام به صحرا بیک او رده برسر یکدیگر بند
و تمام زنی بر یکدیگر گذارند و اندختر دیگر پسرون نروند از منزل و قتی که بشوهر دهند و در مذهب ایشان ثابت و بیخ
زن حاجر است و در نزدیکی ایشان موضعی که قوم آن موضع از صنف یاجوج و ماجوج چند بجا بیک کوه در بیجا
فرش دیدن خود و بیکو برون بیکن خود نبودند قد ایشان بکبری نیم است و صلح با جنگلها دارند و ماسک
فرزند میکنند **یاجوج و ماجوج** با اعتقاد بعضی از اهل تاریخ از نسل یافث بن نوح اند هر یک از اولاد
یافث نظری از اقطار بر بنده رفتند زدا عمو ند یاجوج و ماجوج و کاعرانی مشرفی خانی که اسکندر ساخته

کتب سماوی اسلام ایشان خلق کثیری در وجود آمده اند چنانچه عبد الله عمر گوید که بنی آدم ده جزو اند از جمله نه جزو یاجوج
و ماجوج اند یک جزو باقی اهل عالم و در بعضی اخبار آمده است که یاجوج و ماجوج دو طایفه اند و بچهار قسم منقسم شوند
و یک قسم از ایشان چهار صد هزار نفر از نسل خود به بینند تمام یاجوج و ماجوج سه صنف اند و اجماع علما اند که هر یک
از ایشان صد و بیست گز طول قامت ایشان و عرض ایشان نیز موافق باشد صنف دویم زمره اند که هم طول ایشان
و عرض ایشان صد و بیست گز است صنف سیم طول و عرض ایشان یکسان و این صنف را کلیم گوش گویند
فیل و کرگدن با یاجوج و ماجوج مقاومت نتوانند کرد و از اجناس وحوش و سباع ایشان هر چه بیابند بخورند
بیابان و هر کس از ایشان بمیرد گوشت او را بخورند و ایشان در اسلامی نباشند و در زمان حیوانات معاش کنند
آورده که اهل تاریخ گفته اند که سد یاجوج و ماجوج را ذو القرنین اکبر بنا نهاد و بعضی گفته اند که از سکندر
ذو القرنین اصغر که اسکندر بن دارا بن بهمن باشد که اسکندر رومی گویند و بعضی گفته اند اسکندر از اهل خسرو
زد و کشش کرد از خبر آن خسته بنا ساخت و آورده اند که طول آن سد صد فرسخ و عرض پنجاه فرسخ و بنا آن از آب
و از نقلی برابر کوه و در وی برابر خشت که ده ذراع بود و هر خشتی را عرض شصت ذراع و از نقاعی هفتاد ذراع
و پس هر دو آن پنج ذراع از روی یک خشت و قفلی بر آن بسته اند که طول آن هفت ذراع و کلید آن بیست ذراع
هفت ذراع و بیست و چهار دندانه دارد از جنس کلید سنگ و ملکی که در آن حوالی باشد هر جمعه قرار داده
که جمعی از سر کوه فرود آیند و بر آن در زنند و گویند آن کوه را که ایرانیان دو زبانی گویند
تا دلالت کند بر آنکه ایشان پاسبان دارند و آن شهر تمام دارد که یاجوج و ماجوج هر روز یک پای بیشتر لیسیدند
به نیش و چنگال و دندان نجات رساند که اندک باقی ماند و چون ماه شود آن اندک را بکنند که صبح آمده سوراخ
خواهد کرد چون صباح آیند به قدرت الله تعالی آن سد بحال اول باشد تا روز قیامت معامله ایشان همچنین باشد و چون
وقت خروج ایشان شود سد سوراخ کرده بیرون آیند و همچنان که بار دیگر تمام خلق را از آن
ابتدا که بعد از آن جنگ با ملائکه و بیشتر آنها طرف سماء افکنند بقدرت الله تعالی بر همه ایشان خون بر گردد
و بر سبب غرور کرده گویند چون بر اهل زمین غالب شدیم کنون اهل آسمان را مغلوب سازیم بعد از آن
حق سبحانه و تعالی کرمی بر ایشان گمارد که آن کرم را نغف خوانند و آن کرم ها در گوش ایشان در شود و از جماعت ایشان
نشان و موی که از ایشان اگر بخیزد در کوه ها و صحراها شود و الله تعالی دیگر ایشان بمکان خود باز آیند و بعد از آن

حق تعالی باز دیگر ایشان را بار آید که زمین را از اجساد پلید ایشان پاک سازد و بعد از آن بار ها نماند و در بلاد
و چنان مسطور است که واثق خلیفه بخواب دید که سد یاجوج و ماجوج گشاده شد هر آینه سلام ترجمان را بانجا فرستاد
تا تحقیق نماید و سلام از سامره روانه شد به بلاد ایران و از آن موضع به باب الابواب و از آنجا بولایت خزر رفت
آنجا زبان نام داشتند همه او را سلام کردند و از آنجا ولایت خزر بیست و شش روز راه رفتند تا
رسیدند که بوی ناخوش تمام ایشان را رسید و وزن زمین را در نوشتند تا بجائی رسیدند که کوه نظر آمد
و حصنی که جمعی در آنجا بودند اما آثار آبادانی در آن موضع اثری نیافتند و ... خلیفه نیز از آن منزل ها گذشتند
منزل ها بکرطی نمودند تا بعضی از حصون رسیدند که نزدیک بدان کوه بود که سد یاجوج و ماجوج در شعب آن واقع
است اگر چه بلاد تر آن اندک بود اما صحرا و اماکن بسیار داشت و از جمله نحو آن فرسخ حصنی بود نهایت حصین
محافظان سد در آنجا ساکن بودند و دین اسلام داشتند و بزبان عربی و فارسی را نیز می دانستند اما از وجود خلفا
تلک لعنهم الله و آل ایشان بیخبر بودند و بزبانی که فهم آن از ایشان نمیکردند اسمی از خلفا العباسیه نمی دیدند و اصل بود
بر شان یکجوهر بود چند و در آنجا توصیف کردند تا بهیوری شدند و از وضع آن حرف نهاد کرد که خلفا
میکنند لباس آنجا پوست آدمی بود که دباغت کرده رنگهای مختلف دارند و قرمز و سبز و آبی فوسی و سفید
که درمیان زرد و سبز رنگ بسیار خوب و شبیه نما بود و کیفیت اکل ایشان آن بود که دیگی بکنند ازین
همه پیشه و نضاری که شکر هست بین بحر انطاهر حرکت میکرده و از یک طرف فقط دو آن کوه هست
با اصل وزن داشتند بر رفتاره انها برج آن کوه ایستاده گذاشته اند خود را نجوان را بدیها افلی ماده قفل قوی
بعد چند روزی معاودت کرد که یکی از آنها بان حق سنگ پاره ای آورده بود و در دست داشتند که دو منقود
اثر آن و محرمی آید هر وقت که کلاه و بیشه بود و کار حیف است اصلا حرور العهده علی الراوی

تم الكتاب عجائب الملك ... على يد العبد ...
... ١٢٣٣ ... المحرم ...
والحمد لله تعالی وصلی الله علی محمد و آله الطاهرين
ولعنة الله على اعدائهم
... العالمين

۱۴۸